

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

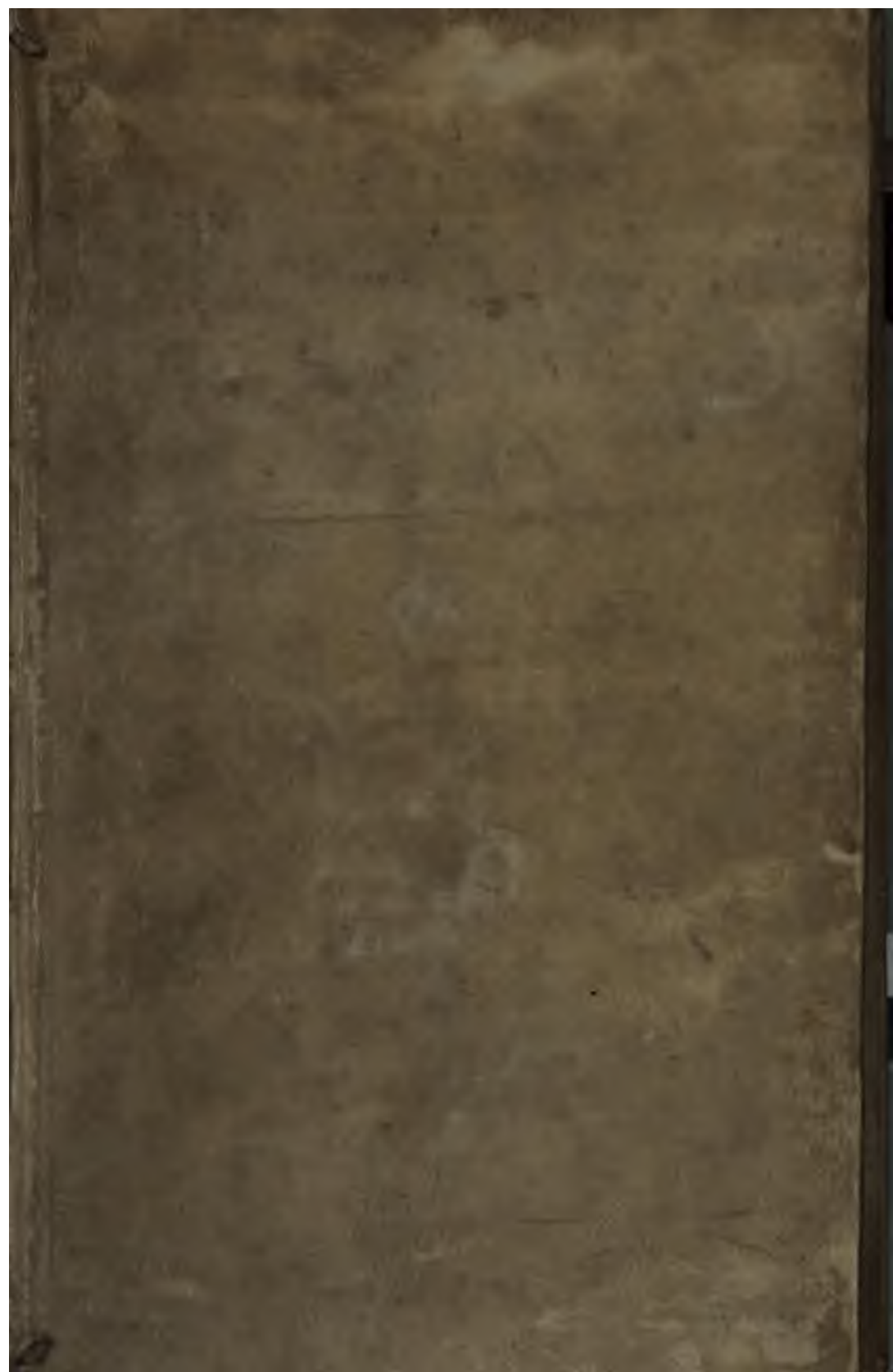
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

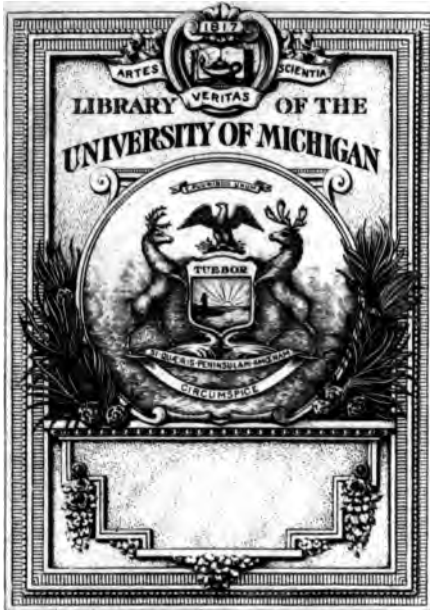
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

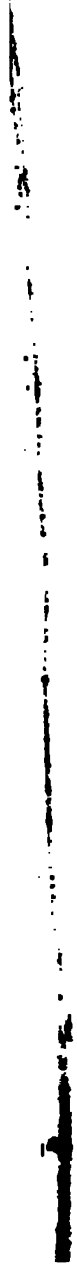

16
J. S. Lehner

RECEIVED IN EXCHANGE
FROM
U. of M. Law Library

PA
66
56
A2
170

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

P. Sedulius, Colonus

**C O E L I I
S E D U L I I
C A R M I N I S P A S C H A L I S
L I B R I V.
E T
H Y M N I D U O.
C U M N O T I S**

**C A S P A R I S B A R T H I I, C H R I S T O P H O R I
C E L L A R I I, C O R N E L I I V A L E R I I
V O N C K I I, J O A N N I S F R I D E R I C I
G R U N E R I, A L I O R U M Q U E.**

**Q U I B U S A D C E D U N T
T H O M A E W O P K E N S I I
A D V E R S A R I A E M E N D A T I O R A,
M A X I M A E X P A R T E A D H U C I N E D I T A.**

**C U R A N T E
H E N R I C O J O A N N E A R N T Z E N I O, J. F.**

Qui & suas adnotationes adjecit.

SSO

**L E O V A R D I A E,
A p u d H. A. D E C H A L M O T.
M D C C L X I.**

Ken
York
Virginia
4/26/1955

VIRIS. INLUSTRISSIMIS.
NATALIUM. DIGNITATUMQUE. SPLENDORE.
CONSPICUIS.

E P O N I. S J U C K I O.
A. B U R M A N I A.

URBIS. DOCCUMANAE. COS. INLUSTRISSIMO.
NOVEMVIRALI. COLLEGIO. ADSCRIPTO.
FRISIAE. FORESTARIO.
&c. &c. &c.

E T.

F R E D E R I C O. G E O R G I O.
B A R O N I. T H O E. S C H W A R T.
Z E N B E R G. E T. H O H E N.
L A N S B E R G.

DÉLEGATIS. FRISIAE. NOVEMVIRIS.
ADSCRIPTO. &c. &c. &c.

LITTERARUM. STUDIORUMQUE. SUORUM.
FAUTORIBUS. EXIMIIS.

S. Pl. D.

HENRICUS. JOANNES. ARNTZENIUS.

S *libet Annales, priscique industria secli
Volvere, quae veterum condidit, acta, manus;
Conspicimus densa mersas caligine Gentes,
Quas tenuit fictae Religionis honos.*

†

Hor.

DEDICATIO.

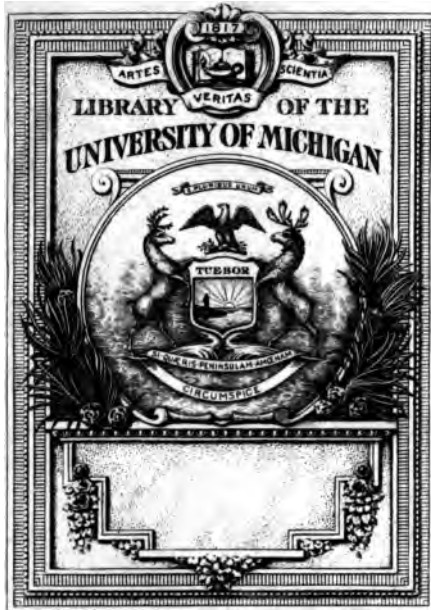
*Horrida tum stupidas fuscabant nubila mentes ,
Adfuetas patriis ponere tura Diis.
Non erat in tumido tum veri Numinis horror
Pectore , sed stolidae Religionis amor.
Tum , sua depromens Oracula Pythia Vates ,
Exposuit superis cognita fata choris.
Praescia servabat Divum responsa suorum
Roma , Sibyllinae grande vel artis opus.
Tunc augur lituo caeli loca certa notabat ,
Arbitrio monstrans omina quaeque suo.
Tunc , quae Panchaeos flagrans redolebat odores ,
Splendebat titulis Numinis ara sui.
Victima , quae stabat sacris innexa coronis ,
Tinguebat rutilos sanguine caesa focos.
Errabant veri lapsae de tramite Gentes ,
Servabant vanas quae pietatis opes.
Ast simul ac , sancti justissima Patris imago ,
Venit ab aethereis sedibus Ille Deus ;
Vincula Taenarii qui fregit dira tyranni ,
Pressit & horrendi pondus heville jugi ;
Vindice quo , fugiunt tenebrae nubila noctis ,
Et redit optato plena decore dies ;
Non , velut ante , suas retinebant vincula mentes ,
Lumine quae poterant splendidior capere.*

Tum

DEDICATIO.

*Tum bene conspicuo processit fulgida comtu
Religio, rutilum spargere sueta jubar.
Non tulit hoc nimium patriis gens dedita sacris.
Non tulit hoc Latii bellica Roma caput.
Hinc male sana vomit turpis convicia linguae,
Oppressura novum Religionis opus.
Vix dederat Stygios Mavortia Roma Nerones,
Et sua sacrilega moverat arma manu;
Mox jurat, praesente Deo, praesentibus aris,
Se sibi placato Numinis ore frui.
Ipsa sui domitrix Romana potentia mundi
Gaudebat supero surgere tecta Jovi,
Qui sua vibraret commissi fulmina vindex
Criminis, ultrices adjiceretque minas.
Qui mala Christicolas damnaret ad antra, Diisque
Cogeret invita ponere tura manu;
Ut colerent Superos, caesis de more juvencis;
Tingueret ut Latios victima jussa focos.
Hinc, tamquam varias pestis lymphata per urbes,
Saeviit a Furiis plebs agitata suis.
AEquora mox, tanti sceleris mox conscia tellus;
Armabant socias in pia sacra manus.
Non jus fasque juvant. Damnat male sana potestas
Judicis: heu tantum, Lege jubente, nefas!*

446
a/10

PA
66
.56
A.
17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

P R A E F A T I O.

Quae defunt, supplebit aetas; quae dicta sunt juveniliter, pro indole accipientur, dum venia magis & paratus est favor. Sed longioribus non es ambagibus detinendus, Lector, quisquis es. Ad rem, quam tecum communicandam habeo, progredior; prius expositurus ea, quae ad Sedulium proprie pertinent; deinde copias, quibus adjutus ad ornandum hunc Vatem accessi.

Si quae umquam densissimis antiquitatis tenebris oblecta lateant, sunt sane illa, quae pertinent ad uberio-rem vitae Sedulianae cognitionem. Vix vola, vix vestigium ea de re adparet. Qualis ipsi Pater, Materve, quae domus, quae fuerit familia, alibi me legere non memini. Patriam ipsius dicunt *Scotiam*. Sed quam? *Hiberniam* inquit Cellarius in Praefatione. Largior. At intercedo, ubi istud, praeeunte Usserio adfirmet ex inscriptione Adnotationibus in Epistolas Pauli praefixa, ubi *Sedulius Scotus Hiberniensis* adpellatur. Ista namque Adnotationes alteri sunt Sedulio adscribendae. Dicam ea de re infra uberius. Nostrum vero ex Scotia originem traxisse, suo calculo confirmant eruditiores. Dissentiunt quidem alii; sed rectius hanc ei patriam vindicarunt Borrichius, Vossius, alii. *Scotum* quoque dixit Demst. ad Rosin. 1. 17. adde Notas ad Gyrald. Hist. Poet. Dial. V. p. 292. Idem quoque opinatus est Barthius XXVII. Advers. 14. Sed ibi infeliciori conatu, argumento ex Scotia, Sedulii patria, desumpto, Deum Britannorum Getam intelligendum apud Sedulium lib. 1. vs. 3. adfirmavit. Vide, quae ibi notarunt interpretes. Nomen nostro proprium fuit *Coelii Sedulii*. Id namque melioris notae Codd. agnoscunt, licet &, omisso praenomine, simpliciter aliquando *Sedulius* adpelleretur Neque & illud nomen Romanis prorsus fuit ignotum. Vide Cicer. pro Dom. 30. & 31. addo & Murator. Thes. Inscript. p. CXXV. 4.

Q. SE-

P R A E F A T I O:

Q. SEDVLIVS. FIL
 SEDVLI. MAIOR
 DIS. MARIS. AC
 AVG. ARCVN
 STATVAS. IDEM
 M. D. D.

In primo vernantis aetatis flore Noster studiis se-
 cularibus se tradidit. Ita scribit ipse Epist. ad Macedo-
 n. p. 3. atque infructuoso se operi pectus consecrasset
 ibidem addit. Ab ineunte aetate discipulum fuisse Hil-
 deberti, Scotorum Archiepiscopi, memorat Trithemi-
 us. Honestis ab eo studiis innutritus, diversas orbis
 partes peragrarare coepit, majorem ut inde sibi erudi-
 tionis copiam pararet. Per Franciam, Galliam & Acha-
 jae fines iter ab ipso institutum fuisse, narrat Ufferius.
 Idem quoque adfirmat Trithemius, qui addit mirabili
 eum doctrina clarum Romae effulsisse. Altum vero hac
 de re silentium apud reliquos, quos vidi, quotquot
 annales posteritati reliquerunt. Peracta peregrinatione
 sedem sibi stabilem elegisse videtur Sedulius, ad altius
 honoris culmen evectus. Dicitur *Amiffes*, alibi quoque
Presbyter, de qua re disceptavit egregie Grunerus in
 Praef. adde Fabricii Biblioth. Latin. lib. XVIII. p. 438. Pon-
 tificem fuisse creatum scribit Gyraldus Hist. Poet. Dial.
 V. p. 292. Episcopum eum fuisse, dubium non est, quo
 etiam nomine saepius insignitur. Cum iis, quae protu-
 li, conveniunt fere illa, quae leguntur post Asterii
 Epigramma in Cod. Almeloveeniano, quem hodie ser-
 vat instructissima Cl. P. Burmanni Secundi Bibliotheca.
*Sedulius versificus, primo Laicus, in Italia Philosophiam
 didicit, postea cum aliis metrum eroicum Macedonio
 consulante. in Achaja libros suos scripsit in tempore Valen-
 tini & Theodosii.* Eadem illa, sed emendatiora, ex Cod.
 Britannico protulit Uffer. de Brit. Eccles. primord. c. 16.
 & reposuit Cellarius inter Eruditorum testimonia. Ea
 * 2 *
 vero.

P R A E F A T I O.

vero, quae adduntur, *in tempore Valentini & Theodosii*, monent, ut de ipsa videamus aetate, qua potissimum floruit Sedulius. Distracti hic dissident Eroditi, ingenti quidem sententiarum divortio. Referunt nonnulli ad Constantem & Constantium; ad Theodosium Majorem alii, inter quos & Heinfrus Epist. ad Reinesf. 176. tom. V. Syll. Burm. p. 198. alii Theodosii Junioris & Valentini temporibus adscribunt. Ita ex Trithemio quoque Majansius IV. Epist. 11. p. 197. (*) quos ipse quoque sequor. tu vide, quae dixi in Specim. Obs. c. 10. p. 66. Idem tempus etiam memoratur in Epistola ad Georgium Armagnacium, Editionibus Tornae-sianis praemissa. Ad eosdem quoque Imperatores Nostrum constituit Fabricius in Catalogo Auctorum, Editioni Poetarum Christianorum praefixa. Novi, quid pro sua sententia producant dissentientes. sed omnia fere, quae ad Sedulium spectant, agmine quasi facto, istud requirunt, ut eundem illi adscribamus aetati, quam dixi, cum imperii frena Theodosius teneret & Valentianus. Alia vide apud Buddeum Isagog. Tom. II. p. 628. Norisium Cenotaph. Pisan. Diss. IV. cap. 11.

Disceptavi haecenus de vita & aetate Sedulii, quantum ex vetustis annalibus licuit. Pedem promoveo ad ipsius opera, in posteritatem emissa. Haec in Achaja ipsum conscripsisse dicendus est, si fides illis, quae ex Cod. Almel. & Britannico ante protulimus. Varia certe produxit Sedulius ex uberrimo eruditionis flumine, quo fuit inundatus. Operum catalogum congescit Trithemius. Memorat ille inter alia sub Sedulii nomine, *Annotationum in omnes Epistolas Pauli lib. XIV. additur*

(*) Ubi late agit de Hermogeniano Ido, quem Sedulius in Praef. Praefae praemissa, *doctissimum* vocat *jurislatorem* (de qua voce vide Daumium ad Reinesf. Epist. 67.) & tres operis libros confecisse scribit. Ex hoc Sedulii testimonio arguuntur illi, qui Christianae religioni addictum vixisse Hermogenianum statuant. Aliqua Otto in Praef. tom. I. Th. jur. Miror interim, Majansium in illa Epistola, de Hermogeniano & reliquis Idis censura fieri debere. *Menagio Annot. c. 11. 12. & 43.*

P R A E F A T I O.

ditur *ad Theodosium Imp. lib. I.* porro & in *magis volumen Prisciani lib. I.* deinde in *secundam editionem Donati lib. I. de Miraculis Christi, profaice lib. II.* ut habet Trithemius; quinque libros numerat Biblioth. Patrum. circumfertur denique *Epistolarum plurium ad diversos lib. I.* Ita cum Trithemio enumerant plures. Cave tamen, credas, omnia haec ejusdem esse Sedulii, cujus carmina oculis tuis hic subjiciuntur. Alterius ingenio nonnulla sunt tribuenda. Illud dudum monuerunt Viri mascula eruditione insignes. Neque istud novum videbitur, si cogites plurium scripta saepius uno volumine fuisse juncta; adposito tantum Auctoris unius nomine. Ita eveniebat, ut isti, cujus nomen adscriptum erat, reliqua quoque opera tribuerentur, licet diversorum hominum essent. Vide, quae hanc in rem monuit Gelliae meae ornamentum insigne, Henricus Cannegieter Rescript. Boxhorn. c. 4. Idem illud Nostro evenisse suspicor. Adjecta ipsius scriptis aliorum fuerunt opera; eaque, omisso veri scriptoris nomine, pro Sedulianis deinceps fuerunt habita. Sed age! in rem praesentem veniamus. Memorat Trithemius *Adnotationum in omnes Epistolas Pauli libros XIV.* In istarum titulo ita legitur: *Sedulii Scoti Hiberniensis in omnes Epistolas Pauli Collectaneum.* Sed qualis iste Sedulius? Anne hic, cujus Paschale carmen habemus? Ita Trithemius; ego vero aliter. Sedulium quidem istius libri auctorem agnosco, sed talem, qui inferiori aetate vixit. Conjunxerat forte Librarius opera plurium, quibus Sedulii nomen fuit. Hinc cuncta deinceps pro ejusdem hominis operibus venditata. Videtne errorem? vidit sane, qua est perspicacitate, Grunerus. Neque dissentiunt Editores Bibliothecae patrum Lugdunensis, qui tom. VI. p. 494. ad istorum Collectaneorum titulum haec adponi curant: *Videtur hic Sedulius alius a praecedenti (praecesserat Nostri Prosa & Paschale Carmen) auctor esse hujus*

P R A E F A T I O.

Collectanei in Paulum. adde Buddeum Isagog. tom. II. p. 1629. Foetus igitur ille est alterius Sedulii. At cuius? Istius sane, quem posteriora viderunt tempora, quemque *Juniorem* adpellavit Barthius ad Claudian. IV. Conf. Honor. 261. de quo si plura desideres, confule Montfauconii Palaeograph. Graec. III. 7. & Fabricii Bibl. Lat. XVIII. p. 442. At pergo; sunt enim & huius generis plura. Fertur ex Nostri vena profluxisse *Carmen dedicatorium ad Theodosium Augustum*: Trithemius dixit *ad Theodosium Imp. librum I.* Adscribam istud; elegantia namque non destituitur:

*Romulidum ductor, clari lux altera Solis,
 Eoem quia regna tenes moderamine iusto;
 Spes orbis, fratrisque decus, dignare Maronem,
 Mutatum in melius, divino agnoscere sensu.
 Scribendum famulo quem iussisti; hic tibi mundi
 Principium, formamque poli, hominemque creatum
 Expediet limo: hic Christi proferet ortum,
 Insidias Regis, Magorum praemia, doctos
 Discipulos, pelagique minas, gressumque per aequor:
 Hic fluctuum famulare jugum, vitamque reductam
 Unius crucis auxilio: reditumque sepulchrae
 Mortis, & adscensum pariter sua regna petentis.
 Haec relegas, servesque diu, tradasque minori
 Arcadio; haec Ille suo geneti; haec tua semper
 Accipiat doceatque suos augusta propago.*

Istud carmen, quasi ipsius esset Sedulii, in quibusdam Edd. ante Paschalis Carminis librum I. conspicitur. Sedulio quoque adscripsit Heinsius ad Reines. Epist. 176. ad fin. tom. V. Syll. Burm. Sed dissentire mihi liceat. Si enim ipsius foret Sedulii, rationem nondum expiscor, ob quam & in solutam orationem non fuisset conversum, ut Macedonii votis satis fieret. Ipsum Paschalis Carminis prologum Profaiace habemus; hoc tamen ibi desideratur. Porro, ipsam

Pro-

P R A E F A T I O.

Profam, ipsum quoque Paschale carmen Inscrispsit Macedonio; quare & pariter dicasset Theodosio? Imo concedamus, Theodosium Macedonio comitem dedisse, mirum tamen, Sedulium nullo in loco mentionem istius rei injecisse; occasio utique non deërat. Communicaturus certissime, si quid video, fuisset cum Macedonio, se & Theodosio opus suum dicaturum; addidisset, in cuius merita libenter excurrit, Macedonii laudes, tamquam quem dignum censuerat, qui cum Imperatore ipso hoc tueretur opus. Praecipuum tamen argumentum est, quod in antiquissimis Codd. hoc carmen non reperitur. Neque in suis conspexit Cellarius; neque ipse in iis, quos oculis perlustravi. Tutius itaque alterius venae adscribatur. Praefatiunculam esse alius Poetae, qui carmen ipsum Imperatori ejusque filio commendatum voluit esse, scribit Fabricius Comment. in Poet. Christ. p. 25. consule Joann. Alb. Fabricii Bibl. Lat. tom. I. p. 704. Aliud argumentum produxit Cellarius in Praefat. quo arbitratur evinci posse, istud carmen Sedulii foetum non esse. Desumfit illud ex verbis, *Hic tibi mundi principium*, &c. quia scilicet apud Sedulium nihil de principio & creationis ordine invenitur. Potuisset tamen Vates respicere ad illa, quae leguntur lib. I. 50. seqq. licet non ex professo de ista ibi materia agatur. Firmius forte praesidium sibi parare potuisset Cellarius ex verbis, *Dignere Maronem mutatum in melius*, cum Sedulius Virgilium quidem imitatus fuerit, neutiquam tamen ita expresse- rit, ut in melius mutasse dicendus sit, & adcommo- dasse religioni Christianae; eum enim verborum isto- rum sensum esse arbitror. Parum abest, quin adscri- bam carmen istud Probae Falconiae, cujus Centoni prae- fixum fuerit. Ita arbitratus est Fabricius Bibl. Lat. tom. I. p. 306. & Bibl. med. & inf. Lat. tom. II. p. 440. ubi putat hoc carmen ad Honorium scriptum fuisse, Au- gustum

P R A E F A T I O

gustum jam & Imperatorem. Theodosium tamen innu-
 putat Ufferius, qua de re adde etiam Virum eximium,
 Petr. Wesseling. in Epist. ad Herm. Venema de Aquilae
 in scriptis Phil. Jud. fragment. p. 46. Interim
 ex hoc Carmine dedicatorio argumentum desumunt;
 Sedulio etiam adscribendum esse Carmen *de Incarna-*
tionis, in quo plures Virgilio versus expressi legun-
 tur. Vulgavit illud Schoetgeenius ex pervetusto Codice
 Corbejensis Monasterii, post volumen VI. Biblio-
 thecae Fabricii, quod post Fabricii mortem procura-
 vit Schoetgeenius. Sed quidquid memorent de stilo
 Sedulio: convenienti, & Virgiliana imitatione, non
 tamen inde persuadent, istud *de Incarnatione* carmen
 Nostro esse adscribendum. Hinc eidem etiam inter
 haec Sedulii carmina locum dare non ausus fui.

- Suspiciatus est aliquando Sichardus, Sedulio quoque
 adscribendum esse *Diptychon*, sive *titulum utriusque*
Testamenti, qui inter Prudentiana plerumque conspi-
 citur: vide Nicol. Heinsium ad Prudent. p. 139. Sed
 haec opinio sola innititur conjectura. Vix quoque
 aliquid in isto carmine reperio, quod Sedulii stilum
 iuste redolēt. Prudentio plerumque adscribitur; & for-
 te rectius. In Codice tamen Warnheri Wolfini Ar-
 gendoratensis, Auctor adpellatur *Amoenus*; idque in
 haesitatione potius sequendum esse statuit Georg. Fa-
 bricius Comment. in Poet. Christ: p. 7. ipse tamen
 sub Sedulii nomine saepius hoc poema ad partes vo-
 eat. vide p. 45. 58. 69. 77. 123. Prudentio etiam
 adscripsit Fabric. Bibl. Lat. tom. I. p. 708. qui istud
Amoeni nomen ob suavitatem forsitan, & carminis
 amoenitatem, tamquam Epitheton, Prudentio inditum
 conjicit ibid. p. 697. quale Epitheton, eodem iudice,
 Sedulio tributum Eruditos etiam ad devios erroris tra-
 mites deduxit. Scripserat nempe Theodulfus Aurelia-
 nensis IV. Carmin. p. 202.

P R A E F A T I O.

Sedulius rutilus, Paulinus, Avator, Avitus,

Et Fortunatus, suique Juvence tomans.

hinc nonnulli *Rutilum* nomen proprium esse putarunt, Fabricius vero accepit tamquam Epitheton Sedulii, Bibl. Lat. tom. III. p. 704. quod tamen placebit aliis forte, mihi neutiquam.

Dubito, anne & ad suppositiorum classem referendum sit Sedulii carmen *de Actibus Prophetarum*, quod in Codice Membr. naceo invenit Montfauconius. vide ipsius Diar. Ital. c. 91. p. 304. nisi sub isto titulo lateat Mirabilem Divinorum opus. Nec quispiam adhuc facile definiet, quorum referendus sit Sedulii liber *de Prærogatione diei sexti*. In Bibliotheca nempe Uffenbachiana p. 224. extat mentio voluminis chartacei in 40. sæculo XV. exarati, in quo & *Sedulius Poëta de Prærogatione diei sexti & Canticum Paschale*. Monuit me istud Hermannus Canegieter, studiorum meorum dux illustris, & grande Patriæ decus. Notavit & illud alicubi in Bibliotheca Latina Fabricius. Pro certo non desiniverim, an ex talibus forte sub Sedulii nomine hinc versum de Judæis, qui sacro tinguntur Baptismate, adduxerit Le Moine Var. Sacr. tom. III. p. 639.

Abluatur Judæus odor Baptismate sacro,

Et nova progenies reddita surgit aquis.

Sed ex festinanti forte calamo locus iste male excitatus est. eadem ratione, qua Epigramma sub Sedulii nomine profert Nebriffensis apud Fabricium Comment. in Poet. Christ. p. 23. in quo legeretur:

Breviterque triumphos

Tangit, Christus, tuos.

tum tamen illud reperitur in Liberii Acrostichi. Illud addendum, quod ibi scribit Nebriffensis, sub incerti nomine quaedam Sedulii carmina in Ecclesia cani, quæ in hoc opere conspiciuntur.

P R A E F A T I O.

Sed satis jam de iis scriptis, quæ nonnulli Sedulio adjudicarunt. Alia prætereo. Componendæ tamen restat controversia de *Hymno I. sive Collatione Veteris & Novi Testamenti*. Ea nunc in Sedulianis conspicitur. Aliter tamen sentiunt alii. Asterio adscripserunt Barthius, Cuspinianus, Leyserus quoque teste Fabricio *Bibl. Lat. tom. III. p. 335.* Idem pariter auctor in nonnullis Edd. memoratur, quales existant in Catalogo Bibliothecæ Lugduno Batavæ p. 30. ea & forte ratio, quod in Ed. Parrhas. Hymni I. & II. desiderentur. In alio Cod. legitur sub nomine *Claudiani Mamerti*, si fides Fabricio *Comment. ad Poet. Christ. p. 136.* qui & in antiquis Codd. Asterio adscribi p. 25. adfirmat. Sed frustra, ut opinor; licet Poësi addictissimus fuerit Asterius. Mecum sentit Heins. *Epistola ad Reines. tom. V. Syll. Burm. p. 197.* & a Cod. Cant. aliisque, ut etiam Edd. Vett. Sedulio adscribitur. Quod autem Asterius auctor dicatur, isti rei causam dedisse opinor Librariorum oscitantiam. Dicam, quid mihi obortum sit. In Codice Parentis mei, quem *Arntzenianum* adpello, ad finem Carminis Paschalis conspicitur Asterii Epigramma, quod Sedulianis præfigi solet. Ei descripto subjicitur Hymnus ille primus; additur autem, *incipiunt carmina ipsius*, i. e. ut prima fronte videtur, Asterii. Illius enim epigramma proxime præcesserat. Sine dubio tamen Sedulii carmina sunt intelligenda; justo enim ordine turbato insertum ibi fuit Asterii Epigramma, quod in Cod. Alm. erat præpositum. Haec autem cum suo loco non essent conscripta in aliis etiam Codd. hinc posteriores putarunt, sequentia ipsius esse Asterii. Ceterum Turcio inscriptum & missum fuisse hoc Epigramma, voluit Panvinius. vide Fabric. *Comment. ad Poet. Christ. p. 136.* alia habet Noris. *Cenotaph. Pisan. Diff. IV. c. 11.* Monere fere neglexeram, esse & aliud Epigramma, quod

Sc.

P R A E F A T I O.

Sedulio adscribitur apud Barth. X. Advers. 9. Illud post Hymnum II. in hac Edit. conspicitur, ubi vide.

Pergo ad ipsum hoc Paschale Carmen, quod tibi offero, Lector Benevole. Inscritbitur illud vel *Mirabilium Divinorum opus*, vel *Carmen Paschale*. Uterque titulus potuit esse a Sedulio, si Nebriffensem sequamur apud Fabricium Comment. p. 24. Forte tamen *Paschale Carmen* fuit inscriptum ab ipso Sedulio. Id videntur adfirmare verba in Epist. ad Maced. p. 17. *Huic autem operi, favente Deo, PASCHALIS CARMINIS nomen imposui.* ab Asterio autem, dispersa carminis membra colligente, titulum *Mirabilium Divinorum* adjectum opinor, quem menti & materiae magis convenientem arbitrabatur. Neque me movet, quod ipse Sedulius in d. Epist. p. 15. scribit: *Quatuor ergo Mirabilium Divinorum libellos*, &c. quasi jam ipse Sedulius eo titulo carmen suum designasset. Non enim ibi agit de titulo, quem operi suo praefigendum voluisset. Ejus enim in posterioribus meminit. Voluit unice per verba, *mirabilium Divinorum* ea indicare, quae hoc libello continebantur. Continebantur autem in isto omnia fere miracula, quae in sacris paginis conscripta erant de Christo, unico generis humani servatore. Ipsa tamen haec verba videntur Asterio occasionem dedisse, ut *Mirabilium Divinorum* titulum praefigeret. Si ipse praefixisset Sedulius, eo in loco, ubi *Paschale Carmen* hoc opus adpellat, *Mirabilia* quoque *Divina* addidisset. Praeterea *Paschalis carminis* titulum unice a Sedulio fuisse profectum, patere videtur ex adjecta nominis ratione: *Quia*, inquit, *Pascha nostrum immolatus est Christus*. Ne verbum quidem ibi de miraculis. Videant tamen acutiores, quod se pondere commendet haec conjectura. In quot autem libros ipse hoc carmen distinxerit Sedulius, varie disceptatur. *Quatuor* ipse memorat in Epist. ad Maced. p. 15. ubi vide Notas. tot quoque numerant cum Trithemio

P R A E F A T I O:

themio alii. Hos secutus est Grunerus, qui unice istud verum esse in Praefatione adstruxit. Eiusdem & ego sententiam sequor. *Quatuor* quoque exhibent praestantioris notae Codd. qui librum IV. adnectunt tertio, pro quinto vero quartum numerant. Ita Codd. Aent. & Almelo. In quatuor etiam Georgius Cassander dividit. Tot quoque invenit Fabricius in Codd. Chemnicensi, Gandavensi & binis Leodiensibus. vide p[er] Comment. p. 24. Adcedunt Edd. Veteres plurimae, in quibus tamen interdum alius ordo observatur. Sic in Vet. 1. 2. liber secundus adnectitur primo, tertius iis est secundus, quartus vero tertius, &c. Pulmanni tamen, quas adhibuimus, schedae quinque numerasse videntur. In iis namque adscriptum erit ad versum, qui in hac Edit. est primus lib. IV. *Sedulium in quinque libros aliquot exemplaria habent, atque hinc quartum oriuntur*, ea & ratio, quod in iisdem schedis ad fin. Epist. ad Maced. pro *quatuor* substituatur *quinque*. Notavi eam in rem nonnulla infr. p. 16. quae tamen, cave, ita interpreteris, quasi Barthii sententiam ibi secutus fuerim. Ipsi in eo tantum adstipulor, in notis, quibus utebantur veteres, exprimendis frequentius aberrasse Librarios. Non tamen illud peccatum eo in loco admitto, cum quatuor unice libros reliquisse Sedulium arbitrer. Neque tamen est, quod mireris, quinque in hac *exdorsis* conspici. Grunerum ea in causa secutus sum, egregie perspicentem, nihil facile innovandum, ne receptus jam locorum ordo & alibi ab Eruditis servatus turbaretur. Novi, vel ex Codd. vel alia causa saepius librorum capitumque ordinem ab Editoribus inmutatum. Sed quantae inde querelae in orbe litterato! Interim (redeo namque in viam) Sedulium carnis elegantia reliquos fere omnes superasse, constat. Praecipuum numeris decus addidit, quod Virgilium in multis sibi ducem elegerit, retentis divini Vatis ver-

P R A E F A T I O

verbis, vide ad lib. II. 127. IV. 319. & alibi saepius. Eximia namque venae Maroniana dignitas jure merito multis adeo placuit, ut in suos usus saepius ipsius verba deduxerint & posterioris aevi Poetae, & illi, qui vigentem mascula Romanorum eloquentia Pindi-culatina salutarunt. Egregie haec persecutus est, quem honoris causa nominò, Henr. Cannègieter Diff. de AETate & Stil. Avian. 10. 17. adde Withof. specim. Gunther. c. 4. p. 108. In hoc igitur Paschali Carmine ad Poesin formatum Sedulii ingenium, ævumque, in quo vivebat, exsuperans elucet. Antiquiorum felicissimus imitator, & verba Publii Maronis & contexendi suavitatem a seculi ad sacrum argumentum tam scite quam docte adcommo-davit. verba sunt Cellarii in Praefat. & Walchii Hist. Crit. L. L. p. 637. *eruditissimum* illius *opus* dixit hoc Paschale carmen Demsterus ad Rosin. V. 38. cum Prudentio junxit, & *praesbantissimum* adpellavit Daumius Rad. L. L. p. 497. *Bonam, Poetam Evangelicum, Oratorem facundum, scriptorem Catholicum* dixit Hildephonsus Toletan. Serm. 5. de adsumt. Mariae. *In hymnis bonum & gravem* judicavit Boeclerus de scriptor. p. 76. *Insigni laude proferendum* hoc carmen putavit Papa Gelasius, in Decretalibus, de quo loco uberior dixi in Specim. Observ. cap. 10. p. 70. Nefas tamen est tacere Casparum Barthium, Virum in dijudicandis veterum scriptis sagacissimum. *Poetam meliorem, quam quidem vulgo habetur,* dixit ad Claudian. IV. Conf. Honor. 617. *acutum & eloquentem,* II. Advers. 2. *que carentem eloquentia aut ingenua,* IX. 15. *bonam, boni judicii, boni ingenii, bonae doctrinae,* LIII. 3. inferioris aevi Poetis velut exemplar eundem proposuit, LIV. 7. Hebraismi tamen inperitiam in eo notavit, XLVII. 4. eumque non tantum ex istius linguae inperitia, sed & ex Codice non castigato, quo usus fuerat, peccasse saepius scribit Nebriffensis. Vide Fabric. Comment.

P R A E F A T I O.

ment. in Poet. Christ. p. 39. sed tamen cuncta non facile Hebraei sermonis inperitiae adscripserim. Notavit hoc potissimum Barthius, quia noster nomen *Heliae* in Graecum converterit, quasi *solem* denotaret, infr. I. 171. Novit forte quidem Sedulius, quid Hebraice sibi vellet istud vocabulum. At vero vitio seculi obtemperans, stilum adfectavit allegoricum, in quo tamen curiosum esse, plerumque est ineptum & barbarum esse, ut scribit Fabricius in Comment. p. 49. eum quoque in carmine penitus damnavit, harum rerum iudex peritissimus, Burmannus Secundus ad Lotich. V. Eleg. 13. 17. Istis tamen deliciis saepius inescati fuerunt Poetae Christiani. In *Philippi* nomine apud Aratorem exemplum dedit Fabric. Comment. p. 104. Sed concedamus linguae Hebraicae vim penitus Sedulio fuisse incognitam, habebit tamen istud cum aliis vitium commune; eo praesertim tempore, quo non adeo sermonis istius penetralia patuere. Tali erunt nomine notandi omnes istius aevi Patres, quos veluti sidera suspexit prior Christianorum Ecclesia. Imo & eruditiores inter eos Graecae interdum linguae elegantias non satis perspectas habuisse, constat. Hinc Hebraeorum, Graecorum quoque vocabula passim usurparunt, tamquam Latina civitate donata. Exempla, si desideres, dabit Heins Aristarch. Sacr. c. 10. p. 225. Non mirum itaque illud ipsum sive in adlusionibus, sive in linguae istius ignorantia evenisse Sedulio, quod & in aliis obtinebat. Idem quoque dicendum de neglecta Lege Pediam. Inhaerent & tales naevi Sedulio; habet tamen & eos cum aliis communes. Perverfae opinioni veritates divinas perpetuae velut legi non esse adstringendas, adscripsit illud ingens rei litterariae dectus, Corn. Val. Vonckius infr. ad Prol. vs. 4. Optime Reinolusius ad Daumium Epist. 46. *Quam saepe migrant Legem Pediam Poetae Christiani, modo sacram scripturam ipsis verbis aptare suo negotio possunt?* neque igno-

P R A E F A T I O.

ignorantia, sed voluntate in metrum eos peccasse vidit etiam Fabric. in Comment. ad Poet. Christ. init. Certissime Musas Romanasque illas Veneres magis sibi devinctas habuissent, si majori cura Legi metricae aut Pediae scripsissent obstricti.

Atque haec de Sedulio sufficiant. Animum induxeram ea, quae ad Asterium pertinent, haec loci fusius exponere; sed cum illa jam in lucem emiserim in Specim. Observ. c. 10. malim ibi ista legi, quam haec repeti. Nihil pariter addam de Belisario, aut, ut est in Cod. Alm. Bellaesario; nihil quoque de Liberio. Memoratur *Liberius* apud Ammianum Marcellinum; plures quoque existant apud Christianorum Historicos. sed ab hoc Liberio prorsus diversi.

Pergo ad alteram Praefationis partem; copias expositurus, quibus adjunctus ad ornandam Sedulii Carmen adcessi. Vix in manus meas pervenerat venerandi Patris mei Codex, quem *Arntzenianum* appello, quin statim plura adparnerim, quibus ornatior poterat procedere Sedulius, prioribus Editoribus nondum visa vel neglecta. Erat ille Codex membranaceus minori forma, commendandus utique, quem ipse Pater meus *antisquam, & laudandas vetustatis membranas* adpellavit ad Plin. Paneg. 23. 5. & 49. 8. Continebat autem Sedulii Carmen Paschale, Asterii Epigramma & Hymnum II. Deceant reliqua. Conquisitis itaque variis Editionibus, qua fieri posset, diligentia; adscriptis quoque variantibus earundem lectionibus, ad hanc Editionem procurandam me adinxi. Manu tamen vix operi adnota, de novissima Grunezi Editione quaedam me monuit Cl. Cannegieterus, studiorum meorum inlustre fidus. Obstupui; inscius (quid enim vera prohibet fateri?) recentiorum Editione Cellariana existare, quae deinceps in Germania fuit repetita A. MDCCXXXIX. Sed vitis priori turpius commaculata. Sic autem oleum me & operam

P R A E F A T I O

operam perdidisse, perspiciabam. Conquisivi tamen Editionem Gruneri, his in terris non ubiuis obviam. Neque votis meis defuit Vir Nobilissimus & grande Geltriae decus, Cornelius Valerius Vonckius, qui pro officiosa, qua est, in litteras humanitate mihi eandem concessit. Hanc ubi pervolverem, laetus insignia Gruneri in Sedulum merita perspexi. Plurima namque contulit, quibus ornatior laminis auras adspexit Poeta. Nonnulla tamen Typothetarum errata in carmine exseribendo inreperunt, uti lib. III. deest totus versus 173. ne alia producam, Vellem praeterea, ut accerbiori calamo abstinuisset vir eruditissimus, in enarrandis Nobiliss. Vonckii conjecturis. Non obtrectandi libidine, sed humanitate censentur elegantiores litterae. Interim penitus Poetae huic curam admovendam abjecissem, nisi & spicilegium mihi perspexissem relictum. Hortabantur ad novae Editionis rationem inveniendam varia; praecipue amicorum consilia. Devorato quoque conferendarum Editionum labore, cuncta vix negligere potui. Neque ex rei litterariae utilitate arbitrabar fore, ut omnia interirent, aeternisque forte tenebris tegerentur, quae Wopkensius & alii ad hanc Editionem contulerant. Resumsi igitur Poetam in manus. Plures tamen tunc copiae fuerunt conquirendae. Hac autem in re mihi adfuit gratissima mente praedicanda humanitas Viri Clarissimi, Petri Burmanni Secundi. Illo pro officiosa, qua est in litteris adjuvandis, voluntate transmisit ad me Cod. *Almeloveenianum*, majoris formae, quo usus jam antea fuerat Cellarius. Ob antiquitatem & Scholia quaedam elegantissima commendandus est maxime Codex iste. Desiderabantur tamen cuncta a vs. 181, lib. I. ad vs. 13, lib. IV. quod et deprehendit Cellarius, qui in Praefat. *partem mirabilem deesse* scribit. Eum, retento priori nomine, *Almeloveenianum* plerumque adpello, ne quis diversum a
Cella-

P. R. A. E. F. A. T. I. O.

Cellarii Codice statueret. Neque hic terminum habuit Celeberrimi Burmanni humanitas. Addidit namque plura ex instructissimo librorum adparatu. Priori igitur loco memoranda est Georgii Fabricii Editio, cujus margini Vir Cl. Carolus Andreas Dukerus variantes adscripserat lectiones ex antiqua Parrhasii Editione & Theodori Pulmanni Schedis. Est haec eadem illa Editio, quae memoratur in Catalogo Bibliothecae Dukerianae in 4to. n. 571. Has autem variantes lectiones in Animadversionibus nostris per notas, *Ed. Parrh. & Sched. Pulm.* videbis distinctas. In calce istius Edit. haec adnotaverat docta manus: *Quae hic, & in fronte hujus libri notata sunt, descripsi e Schedis Pulmanni: item omnia, quae ad Juvenicum; Sedulium & Aratorem in marg. nulla adposita littera, adscripta sunt. Quae habent adpositam litteram M. in Sedulio, sunt ex Editione Jani Parrhasii in forma 8. Ea praeter Carmen Paschale Sedulii continebat hymnos quosdam Prudentii. Locus & annus, quo in lucem prodit, adscriptus non erat. Sed e Praefatione Parrhasii ad Michi Riccium Neapolitanum Regium Insubriae Senatorum, quae scripta erat Mediolani Idibus Junii MDI. item e privilegio Ludovici, Francorum, Siciliae & Hierusalem Regis ac Mediolani Ducis, in annos quatuor, quod iidem datum est eod. anno MDI. die primo Julii. Ante id tempus neque Sedulius, neque Prudentius editus fuerat. Certe Parrhasium ita existimasse, ex ea, quam dixi, Praefatione adparet. Quod de loco, in Edit. Parrhas. non adscripto, docta manus notaverat, illud postea correxit: additur namque; Imo locus adscriptus erat in pag. quae praecedit ultimam ante Diploma Ludovici, his verbis. Impressum Mli, sumptibus Jani & Catelliani Costae, dexteritate Guillelmorum La Signerre fratrum. Erant in hac Editione Animadversiones Parrhasii in Sedulium & Prudentium. Quod tamen ante illud tempus Sedulius non fuisset editus, cum Parrhasio neutiquam adfirmaverim,*

P R A E F A T I O.

verim. Prodiit namque Juvencus cum Sedulio & P. Barri Paeonibus quinque Festorum B. Virginis, in fol. Paris. cccccxcix. vide Maittaire Annal. Typogr. p. 362. Hanc Editionem apud Batavos rarissimam, frustra diu quaesivi. Cum hac autem Editione Parrhasiana in multis conspirat Edit. Lips. conferenti istud facilius adparebit. Lectiones variae in Pulmanni schedis videntur interdum ex Ms. depromptae. vid. ad lib. V. 276. caute tamen in his processu. Ubi namque varia tantum lectio erat adscripta, simpliciter eam fideliterque retuli: quod si ipse Pulmannus aliquam suo calculo scripturam probaverat, rejeceratve, semper addidi, qualis de vera lectione isti Viro fuerat sententia. Interim Daumius, qui & ipse Christianos Poetas edere voluit, in Codd. in Sedulio, Aratore aliisque manum Pulmanni habuit. Testatur illud in Epistola ad Heinsum 220. tom. V. Syll. Burmann. Memorat quoque Codd. a Pulmanno collatos Fabricius Comment. in Poet. Christ. p. 24. sed illarum lectiones diversae sunt ab illis, quae in schedis reperiuntur. istud ex eo colligo, quoniam in schedis carmen Sedulii divisum est in *quinque* libros: *quatuor* tamen numerabantur in iis, de quibus Fabricius. His praeterea, quae haecenus enumeravi, addidit Cl. Burmannus Editionem veterem in 4to. sine anno & Consule. In istius titulo haec legebantur: *Sedulii, Poetae Christianissimi, Paschalis Carminis libri quatuor. Ejusdem Hymni duo non penitendi. Ad Lectorem distichon:*

Haec tibi Sedulii, si te sacra lectio ducit,

Dulcia dicini carmina Vatis eme.

Sequebatur dein Gelasii testimonium. Fugit autem haec Editio cum nonnullis aliis diligentiam accuratissimi Fabricii, qui tom. III. p. 307. Bibl. Latin. unam tantum Edit. sine anni nota recenset, ab hac diversam. Ex eadem humanitate Cl. Burmanni addebat Edit.

P R A E F A T I O.

Edit. Tornaesiana A. MDCCLXVI. cujus margini adscriptae erant variae lectiones, ex Edit. veteri depromptae. Comparaverat eam sibi Vir Clarissimus ex Bibliotheca Emtinckiana, in cujus Catalogo recensetur part. IV. in 12mo. n. 563. Videntur autem hae lectiones variae ex Edit. anni MDCCLX. depromptae. Id colligo ex iis, quae erudita manus ad Prolog. vs. 4. adscripserat: *Nusquam diphthongus, neque accentus adparet in Edit. nostra anni MDCCLX.* de cuius scripturae antiquitate disseruit Salmasius ad Sarravium Epist. 183. Priorern vero Editionem sine anno & Consule in Notis meis *Vet. 1.* posteriorem hanc *Vet. 2.* adpello. Misit deinceps ad me Cl. Burmannus Excerpta quaedam, ex quatuor Codd. Bibliothecae Lugduno-Batavae a Nicolao Heinsio deprompta, atque ab incerto Viro ex ejus schedis descripta ad oram Edit. Fabricianae. Codd. in litteris *A. B. C. D.* inter se distinguebantur. Codex *A.* erat ex arca Vulcanii, reliqui tres ex arca Nansiana. Continebant vero haec Excerpta tantum Epistolam Sedulii ad Macedonium & Asterii Epigramma. In Cod. *C.* a manu recentiori haec adscripta erant: *Argumentum in librum Sedulii:*

Contemnit paleas Sedulius, eligit aptas

Res Evangelii sedulitate metri.

An & horum quaedam excerpta ad Eruditissimam Grænerum pervenerint, certo non definiverim. Memorat tamen in Praefatione varietates ex Cod. Nansii & Vulcanii, quae non integrum quidem Paschalis Carminis librum I. excedebant. Aduit deinde Cellarii Editio, qua usus fuerat Cl. Burmanni Patruus. Ejus margo complectebatur varias lectiones ex Edd. Ald. MDCCLX. & Scotæ, quam Edimburgi procuravit John Forest, & Ms. depromptas. Adscriptae & erant nonnullae lectiones ex Cod. Bibliothecae Lugduno-Batavae, qui reperitur ante Virgillii opera. Designatur iste Codex li-

P R A E F A T I O.

tera E. ut distinguatur a tribus reliquis, de quibus dixi. Adcedebat huic comes Epistola P. Burmanni inedita, data ad Gifb. Cuperum d. XXVIII. Julii A. MDCCCLIV. In ea plures aderant atque elegantissimae Cl. Burmanni conjecturae, quas diligentissime Notis meis inferi curavi. ut & illa, quae suae Edit. Cellarianae adscripserat ipse P. Burmannus Secundus, quam & in nostros usus concesserat. cujus quidem humanitati debentur omnia, quae hactenus enumeravi. Vides hinc facile, B. L. quot & quantas ad vatem optimum copias contulerit Vir Clariss. Petr. Burmannus Secundus. Gratias interim pro hac, qua me totumque litteratum orbem sibi obstrinxerit, humanitate, maximas ago & debitas, tantoque me beneficio ipsi fore debitorem perpetuum publice profiteor. Pleraque tamen ad me perlata fuerunt eo tempore, cum jam priores paginae typis descriptae fuissent. Hinc ea, quae ibi reponi non potuerunt, addendis fuerunt inferenda.

Ad manus quoque fuit alia Vetus Editio sine anni nota, prioribus quoque Editoribus Sedulii nondum visa. Ad ejus calcem haec legebantur: *Hoc opusculum foelici exitu ab industrio Viro Georgio Ricbolff, impensis Laurentii Bornman aeneis typis excusum est in preclara urbe Monasteriensis, Vestphaliae metropoli nobilissima. eam nota Monast. quae Monasteriensem designabit, a reliquis distinguo. Putabam antea hanc eandem esse cum Veteri Edit. 2. de qua antea dixi, quamque suspicabar impressam A. MDCCIX. Hanc enim Monasteriensem eodem quoque anno emissam fuisse inde mihi videtur patere, quia eidem adjecta erant Martialis quaedam Epigrammata, eo anno typis descripta. Ita enim ad eorum finem legitur: Valerii Martialis, Poetae Lepidissimi, Electorum Epigrammatum liber primus; cum Hermannii Buschii familiarissima explanatione, in clarissima Agrippinensi Academia*

P R A E F A T I O.

nia impressus; Feliciter explicit anno CIOSIX. Sed postea deprehendi hanc Editionem diversam esse a Vet. 2. cujus excerpta Ed. Tornaesianae adscripserat Vir doctus. Patet illud ex lectionum diversitate. vide III. 325. IV. 2. V. 64. & alibi. Neque haec eadem est cum illa, quam *veterem* i. adpello. Manifesta enim adest typorum differentia. Ceterum in margine varia erant ab homine profus non indocto adscripta; litterae tamen ita negligenter exaratae, ut vix dignosci potuerit, quid sibi vellent. Hinc pauca tantum ex iis excerpere licuit. Hanc autem Editionem servabat Bibliotheca Viri Celeberrimi, Cognatique mei, Henrici Cannegieter, apud Arnhemienfes Eloquentiae & Historiarum Professoris, Scholarumque Moderatoris vigilantissimi. Ex ea nobiscum communicavit ipsius Filius, Hermannus Cannegieter, juris in Frisiorum Academia Antecessor celeberrimus, cujus quidem tanta in me existunt merita, ut nullam eorum partem non modo referenda, sed ne cogitanda quidem gratia consequi possim. Addidit & ipse varias conjecturas, margini Edit. Tornaesianae adscriptas, quas Animadversionibus meis infertas, B. L. conspicias. Gratias interim pro hac officiosa erga me voluntate cum Clarissimo Parenti, tum paternae virtutis & eruditionis heredi Filio, maximas ago.

Tandem huic Editioni non parvum decus addidit, dum inter vivos numerabatur, Thomas Wopkenius, suis ipse rem litterariam meritis conspicuus. Eum enim cum assiduus hortari non destitisssem, ut *Animadversionibus* istis *Criticis*, quas quondam in Misc. Obs. Critic. in Auctor. vet. & recent. tom. IV. p. 252. cum publico communicaverat, adderet aliquid aut detraheret, mox ad me Harlinga transmisit *Adversaria* haec, uti vocavit, *emendatiora*, quae ipsi textui, ut vides, subiecta facile pro ineditis adhuc haberi possunt. Mo-

P R A E F A T I O.

rem, quem sibi in aliis praescripserat, in his quoque servavit; ut manum potius emendatricem sola conjecturarum ope, quam quidem Codicum auctoritate adjutus admovere voluerit. Quid ea in re praestiterit, non definio. Sit judicium penes aequum Lectorem. Elegantia certe ex posterioris aetatis scriptoribus ipsum adduxisse, nemo benignior iudex negabit. Postquam autem telam hanc vix pertexerat Wopkensius, eo abiit, unde negant redire quemquam. Ex ultima tamen voluntate hoc me legato honorare voluit, ut ea, quae in Sulpitium Severum, Tacitum, Lactantium, Boetium, Frontinum, Phaedrum, Valerium Maximum, Ciceronem, Augustinum, aliosque conscripserat, mei juris fierent, ut deinde meis auspiciis dias luminis auras adspicerent, ubi prima adfulgeret occasio. Illud eo lubentius membro, ut, si quis his scriptoribus manum admovere animum induxerit, ex iis talia haurire possit, quibus egregie ornentur. Interim cum viventi Wopkensio pro hoc in Sedulium amore, & propenso erga me animo gratias exhibere nequeam; finite, beati Viri optimi Manes! ut eas publice nunc vobis reddam. Tu vero mecum, B. L. hoc Parente orbatum opus, benevola fronte & fausto faventis animi indice, ut decet, excipe!

His quidem instructus copis, Sedulium ornare conatus fui. Non parum tamen lucis praebuerunt, litterarum & seculi sui ornamenta, Casparus Barthius, Christophorus Censarius, Cornelius Valerius Vonckius, reliquique, quorum cunctas hic observationes subjicere satius duxi. Vellem integrae Barthii in Sedulium Notae dias luminis auras adspexissent. Promisit eandem Vir eximius, LIV. Advers. 6. & alibi. Sed aeternis forte tenebris iisdem latitandum, quae tristior eruditus aliquando lucubrationibus fors. Multum sine dubio juvare potuerunt Barthium Codices illi, ex quibus

P R A E F A T I O.

bus varias passim lectiones in medium profert. Plures penes ipsum fuisse, constat aperte ex iis, quae notat ad lib. V. 120. & 204. Versum quoque ultimum Epigrammatis Asteriani diverse variis in locis profert. Igitur iis contenti debuimus esse, quae in Adversariis conscripsit Vir doctissimus. Ea autem, quam fieri potuit, adcuratissime congeffi, locisque suis inserui. Sed non solus est Barthii Commentarius, qui latet. Latet quoque (ipsum certe oculis perustrare nunquam mihi contigit) alius Joannis Soprani Commentarius in Sedulium, quem ex Nicolao Antonio tom. I. Bibl. Hispan. p. 599. memorat Fabricius Bibl. Lat. tom. III. p. 306. qui Fabricius ipse quoque ex sua pena decus aliquod Sedulio forte conciliaffet. Ita enim suspicor, cum Partem Poetarum Sacrorum edere, in animo habuerit. vide Cl. Reimari vitam Fabricii p. 209. Aratorem se luci publicae expositurum, ipse pollicitus est Bibl. Lat. tom. I. p. 703. & 706. Eximia sane fuissent, quae in Sedulium contulisset adcuratissima Fabricii manus, praesertim cum instructus esset editione veteri A. MDCLXXXVIII. in 12°. a Nicolao Heinsio cum MSS. collata. vide Bibl. Lat. tom. III. p. 304. & Catalogum Bibliothecae Fabricianae tom. I. Sect. II. p. 78. Dubius haereo, an in sua *editio* hanc Fabricii editionem adhibuerit Cellarius. Equidem Cl. Reimarus in vit. Fab. p. 54. Cellarium scribit eandem, cum Palmanni Editione cum MS. Cantabrigiensi collatam, a Fabricio accepisse. Nullam tamen Fabricii mentionem iniecit in praefatione Cellarius, sed ea se accepisse gratus memorat ex Christ. Daumii Bibliotheca, ope Adami Rechenbergii. Ceterum de Sedulio cogitavit quoque Daenius, qui corpus Poetarum Christianorum emendatius in lucem sese emissurum promisit. vide Heinsii Epistolam ad eundem 87. tom. V. Sylh. Durmana. adde & ibid. Epist. 92. qui sine dubio

P R A E F A T I O.

dubio de posterioris aevi poetis egregia conferre potuisset, licet vir majoris diligentiae ac doctrinae, quam iudicii videatur Cl. Withofio Diff. de vero Distich. Caton. auctore p. 561. His vero omnibus, quae temporum & fati nobis iniquitas negavit, cum uti non potuerimus, adhibenda fuerunt illa, quae benignior fortuna adservaverat. Inter ea & fuerunt eorum Scholia, quos recenset Fabricius Comment. ad Poet. Christ. p. 106. Cunctis autem, quas supra dixi, Eruditorum Observationibus addidi Notas Viri eruditissimi, Joannis Friderici Grunerii; non tamen integras, ne forte isti aliquid Editioni detrahere velle viderer, quae, inter Sedulianas novissima, prodiit Lipsiae anno MDCCCXLVII. Aliter rem peragere non potui. Plurimae namque Observationes necessario erant adji-ciendae, quia eximiam Poetae ucem adfundent, vel etiam mentionem injicerent eorum, quae in suis scriptis alibi tentaverant Eruditi in Sedulio emaculan-do. Neque hoc institutum aegre laturum spero Virum Eruditissimum. Invidiam saltem deprecor. Has omnes, quas dixi, praeceuntes excipiunt meae animad-versionses. In iis quid praestiterim, aequis rerum ar-bitris dijudicandum relinquo. Diligentiae saltem lau-dem in me redundaturam mihi persuadeo, quod va-riarum Edd. lectiones studiosius & accurate conquisi-verim, ex iis praecipue, quae prioribus nondum E-ditoribus visae fuerunt. Equidem nonnullarum Edd. va-rietates ipsi textui in sua editione subjecit Cl. Grunerus. Plures tamen ipse consului, quas cunctas non hic enu-mero. Tantum, B. L. ne erres, aut scrupulus Tibi se-deat, monendum, inter eas fuisse *Tornaesianas tres*, apud Joannem Tornaesium, Typographum Lugdunen-sem regium, excusas. *prima* erat anni MDCLIII. *se-conda*, quam & Grunerus vidit, A. MDCLXVI. *ter-tia*, A. MDCLXXXVIII. eaque cum Bibliotheca Pa-trum

P R A E F A T I O.

trum Maxima, quae Lugduni prodit, easdem ubique fere lectiones servat. Has vero tres suis numeris distinxit singulas. De reliquis editionibus veteribus; Grunero non visis, antea jam dixi. Consului praeterea Georgii Fabricii Commentarium in Poetas Christianos; consului quoque ipsius editionem, quam cum editione Bibliothecae Patrum Parisiensi ex Antonii Nebrissenfis *indices* expressam videri; scribit Koenigius ad Juvencum III. 341. vide Fabricii Bibl. Lat. tom. III p. 304. in notis. Ille tamen Chemnicensis Fabricius ipsa saepius poetarum verba pro habitu immutare non dubitavit. Quid sibi aliquando permiserit, vel ex unico loco Incerti Auctoris, quem Lactantium nonnulli arbitrantur, de passione Domini VI. 50. docui ad lib. I. 249. & V. 188. istius loci mentionem injiciens Joannes Alb. Fabricius Bibl. Lat. tom. III. p. 709. recte addit: *Sane praestitisset, G. Fabricium, Virum alioquin de universa, sacra praesertim, antiquitate non male meritum, passim tum hic, tum alibi non ita fuisse in alienis operibus, quae edebat, ingeniosum* Permisit sibi uno & altero loco, quod non debebat, judice Daumio ad Heinsium Epist. 229. tom. V. Syll. Barm. Idem quoque egit in Sedulio, transpositis plerumque verbis, si metri leges aliquid damni paterentur, quae ipsius transpositiones, licet in Codd. neutiquam fundatae, tamen a posterioribus avide sunt interdum receptae. Saepius illud in transposita voce jugis observavi. vide ad lib. I. 18. II. 259. III. 203. in substitutis aliis vocabulis, ad lib. I. 274. III. 12. 30. 285. licet in quibusdam Fabricius certissime habuerit praecedentes, quos secutus est. Hinc frustra immutatio interdum ipsi adscripta, quae in antiquioribus postea fuit inventa. vide ad lib. I. 268. Praeterea Profam cum ipso hoc carmine diligentius contuli; ea enim egregie illustrari atque emendari potest Se-

P R A E F A T I O.

dulius. Facem illa in dubiis potissimum lectionibus praeferebat, adeo ut de ipsa Poetae manu certiores esse possemus. In omnibus tamen istius Profae verbis religiose inhaerendum nequaquam existimo. Magis Poëtice in carmine locutus fuit Sedulius, quae elegantiae minime sunt postponendae horridiori Profae stilo. Neque ad verbum omnia in Prosa Noster exhibuit. Interdum latiori, breviori interdum oratione usus est. Idem opinatus est Wopkenus in litteris ad me datis: *Nec tamen, inquit, Profae huic tantum tribuo, ut illius auctoritate emendationes meas saepe numero spongia damnaverim, quippe quam Poematis sensibus non semper satis exacte adhaerere, & aliquando etiam corruptae scripturae conformata esse, mihi certo persuadeam.* Illud tamen statuo, pauca tantum in ipso carmine superesse, de quibus difficiliter ex Prosa posset definiri, quid verum sit. Interim testimonia de Sedulio, quae suae editioni praefixerat Cellarius, neque ipse neglexi; addidi quoque dedicationem & praefationem editionis Cellarianae. Illis enim continebantur plura, quae ad inlustrationem eorum, egregie spectabant, de quibus in his prolegomenis fusius disceptavi. Adjeci quoque indicem vocum illarum, quae in observationibus fuerunt inlustratae. De ceteris, quae contuli, quid sit sentiendum, constituat aequus Lector; qui tamen, ubi a nonnullis dissentire necesse mihi fuerit, illud, velim, non adferbat ineptae dissentiendi libidini, sed soli magis veritatis amori. Erroribus tenuior adhuc & litteris parum aetas inbuta dabit veniam. Cum vero diutius Typothetarum manus exercuerit haec editio, leguntur alicubi in prioribus, quae nunc omissa vel aliter tractata mallet. Sed ea est hujus aetatis indoles, ut juvenes tanta plerumque scribamur, quae provectoris aetatis damnat judicium. Si quis invidia stimulatus haec obrectare maluerit, habeat ille suum sibi, quo fruatur, genium;

livo-

P R A E F A T I O.

livoris enim veneno pectus inbutum candidioribus infestum esse solet.

Atque haec tecum B. L. communicanda habui. Benevola ceterum fronte, hoc studiorum meorum specimen excipe. Mordacem mihi Zoilum hoc in opere non defuturum arbitror, qui eundem in levioribus toties expertus fui; sed caveat, ne virus istud, quod evomit, in caput usque suum tandem redeat. Tu modo, quicumque justus rerum arbiter sedeas, siquid meruerim, fave; meque, in hoc adolescentiae flore, ad majora quaevis facinora, stimulet favor ille tuus & benevolentia. Vale. *Dab. Franequerae Kal. Novemb.*
CXCIX.

TESTI-

TESTIMONIA

VETERUM ET RECENTIORUM

DE SEDULIO.

I. TURCIUS RUFIVS ASTERIUS, Vir Con-
fularis, aequalis Sedulii, epigrammate ad Ma-
cedonium. (1)

Per quam [gratiam] iustus ait talia Sedulius.

II. GELASIVS Papa Distinctione XV. cap. III,
Sect. 25.

*Venerabilis Viri Sedulii Paschale Opus, quod heroicis de-
scripsit versibus, insigni laude proferimus.*

III. AURELIUS CASSIODORUS de Institutione
Divinarum Litterarum cap. XXVII.

*Opus quidem necessarium, sed considerata difficultate per-
arduum, in duobus libris comprehendere velle divinarum
& humanarum fontes copiosissimos litterarum, Ubi Sedulii
versus illi [lib. 1. 333.] dicendi sunt:*

Grandia posco quidem; sed tu dare grandia nosti;

Quem magis offendit, quisquis sperando tepescit.

IV. VENANTIUS HONORIUS FORTUNATUS
Lib. VIII. Carm. 1.

Quod tonat Ambrosius, Hieronymus atque coruscet,

Sive Augustinus fonte fluente rigat;

Sedulius dulcis, quod Orosius edit acutus,

Regula Caesarii linea nata sibi est.

V. IDEM Vita S. Martini lib. I. vf. 15.

Primus enim, docili distinguens ordine carmen,

Majestatis opus metri canit arte Juuencus:

Hinc quoque conspicui radiavit lingua Seduli.

VI. ISIDORUS Hispalensis de Scriptoribus Eccle-
siasticis,

Sedu-

(1) Integrum Turcii Epigramma vide infra pag. 10. [10.] CELLAR.

T E S T I M O N I A.

Sedulius Presbyter edidit tres (2) libros dactylico heroico metro compositos, quorum primus signa & virtutes veteris Testamenti potentissime resonat: reliqui vero gestorum Christi sacramenta & miracula intonant.

VII. IDEM Originum lib. XX. cap. IV.

Arretina vasa ex Arretio, municipio Italiae, dicantur, ubi sunt, sunt enim rubra: de quibus Sedulius [Prologo 7. 16.]

Rabra quod adpositum testa ministrat olus.

VIII. BEDA Sacerdos libro de Metrica ratione.

Audoritate contemnitur regula Grammaticorum: ut Sedulius in clausula carminis [hymni 1.] quum dixisset;

Gloria magna Patri, semper tibi gloria Nate.

Subdidit: Cum Sancto Spiritu, gloria magna Patri.

Spiritus enim primam syllabam habet longam. Sed Poeta, ut gloriam sanctae & individuae Trinitatis clara voce decantaret, neglexit regulam grammaticae dispositionis. Idem ipse in Carmine Paschali [lib. I. v. 305.]

Sic ait ipse docens, Ego in patre & Pater in me est. Idem in eodem opere [lib. V. vers. 8.]

Glorifico, dixit, nomen, cujus magnaque caelo.

IX. PLACIDUS LACTANTIUS, Papinii Statii Scholiastes, ad Thebaid. VIII. 286.

Achaemenius patrium est, id est Chaldaea, vocata ita a quodam crudelissimo rege, de quo in Sedulio legitur [lib. I. vers. 184.]

Cujus Achaemeniam (3) rabiemque accenderat ira Plus fornace sua.

X. THEODULFUS Aurelianensis Episcopus lib. IV. Carm. 1.

Cura decens patrum nec erat postrema priorum, Quorum sunt subter nomina scripta, vide:

Sedu-

(2) Vide de hoc numero, quae ad Sedulii epistolam pag. 9. [11.] notavimus, ibid.

(3) Nostri codices, rabies accenderat tyam, CELLAR.

T E S T I M O N I A.

*Sedulius, Rutilus, Paulinus, Arator, Avitus,
Et Fortunatus, tuque, Juvence tonans,
Diversosque potens prudenter promere plura,
Metro, o Prudenti, noster & ipse parens.*

XI. SIGEBERTUS Gemblacensis de Scriptoribus Ecclesiasticis:

*Sedulius Episcopus ad Macedonium Presbyterum scripsit
libros de miraculis veteris & novi Testamenti, quos post-
ea sub metrica lege redactas praetitulavit Paschale Car-
men. Reparavit enim dactylico carmine omnia Domini
opera. Claruit tempore Constantis & Constantii, filiorum
primi Constantini Imperatoris. (4)*

XII. JOANNES TRITHEMIUS de Scriptoribus Ecclesiae:

*Sedulius Presbyter, natione Scotus, Hildeberti Scotorum
Archiepiscopi, ab ineunte aetate discipulus, Vir in divinis
scripturis exercitatus, & in secularibus litteris eruditissi-
mus, carmine excellens & prosa, amore discendi Scotiam
relinquens venit in Franciam, deinde Italiam perlustravit
& Asiam, postremo Achajae finibus excedens in Urbe Ro-
ma mirabili doctrina clarus effulsit. Scripsit autem & me-
tro & soluta oratione plura opuscula; de quibus ego tantum
reperi subjecta:*

*Ad Macedonium Abbatem opus insigne; juxta seriem to-
tius Evangelii, quod praenotavit Carmen Paschale me-
trice, lib. IV. Paschales quicumque dapes*

*In omnes Epistolas Pauli prosaice libri XIV. Antequam
Apostolica verba. (5)*

De miraculis Christi lib. I. A solis ortus cardine.

*Ad Theodosium Imperatorem lib. I. Romulidum ductor
clari.*

In majus volumen Prisciani lib. I.

In

(4) Geminus error Sigeberti, & solutam orationem prius scriptam, quam metricam fuisse, quod supra, praefatione nostra, ex prooemio solutae refutavimus & ab eo Constantini filii vixisse, quod ibidem etiam rejectum fuit. **Idem.**

(5) Absit haec praefatio ab editis. **CELLAR.**

T E S T I M O N I A.

In secundam editionem Donati lib. I.

Exhortatorium ad fideles lib. I. Cantemus, Socii, Domino.

Epistolas plures ad diversos lib. I, Sedulius Scotigena.

De miraculis Christi Prosaice lib. II. (6)

Alia quoque nonnulla edidit, quae ad notitiam meam non venerunt. Hic tandem, ut Sigebertus scribit, Episcopus ordinatus fuit, sed Ecclesiam, vel urbem ubi, non exprimit. Claruit sub Theodosio [Juniore] anno Domini CCCCXXX.

XIII. In codice Sedulii 10 annorum Britannico, adscriptum est, Ufferio teste de Brit. Eccl. primordiis c. XVI.

Sedulius versificus primo laicus in Italia philosophiam didicit; postea cum aliis consociis heroicum metrum, Macedonio consulente, didicit. In Achaja libros conscripsit tempore Theodosii & Valentini.

XIV. CASPAR BARTHIUS Advers. lib. X. cap. IX.

Inter Christianos Poetas Virgilianam phrasin nemo magis comiter servavit, quoad ejus per rerum alienitatem, secumque alterationem fieri potuit, quam Sedulius, optimi ingenii inter eorum plerosque, licet naevos etiam habeat, non tam quidem suos quam seculi.

XV. GERH. JOANNES VOSSIUS de Poetis Latinis.

Coelius Sedulius, Presbyter Scotus sub Theodosio juniore vixit, ut recte est apud Tritheimium. Fallitur Sigebertus, quum toto pene seculo antiquiorem facit. Cetera librorum, quos reliquit, enarrationem habent.

XVI. OLAUS BORRICHIVS de Poetis Latinis.

Coelius Sedulius Presbyter, natione Scotus, inscripsit epos suum De opere Paschali, hoc est, de miraculis Salvatoris. Reliquit & hymnos duos ecclesiae adhuc familiares, alterum de Natalibus Christi, de ejusdem Epiphania alterum. Distio ejus facilis, ingeniosa, numerosa, perspicua, sic satis munda,

(6) Jam quinquae sunt in Patrum Bibliotheca. Ergo aut mendum in numero est, aut olim alia fuit distributio operis. CELLAR.

T E S T I M O N I A.

munda; si excipias profodica quaedam delicta; & imprimis Christianae pietatis commendatrix.

XVII. JACOBUS SIRMONDUS ad Ennodii lib.
I. Epist. XXIV. de aetate Coelii Sedulii. (7)

Non minore, mea quidem sententia, in errore versantur, qui Turcium Rufum Asterium V. C. & ipsam Consulem ordinariam atque Patricium, qui Sedulii Poetae versus post ejus mortem ex ejus seriniis collectos recensuisse dicitur, cum Asurio, Praesidii collega, confundunt; quum ad illum Asterium haec pertinere videantur; qui Consul fuit cum Protogene anno CCCXLIX. tum quia haec illi nomina potius congruunt, tum quia id tempus cum Sedulii obitu cohaeret, quem ex integris Gemadii exemplaribus Theodosio Juniore, cui opus suum dedicavit & Valentiniano regnantibus vita doctum didicimus. Denique omnem dubitationem adimit ipsius Asterii epigramma, quod in codice Remensi post epistolam Sedulii ad eundem ipsum Macedonium scriptum legitur his verbis: (8)

Sume, facer meritis, veracia dicta Poetae, cetera. (9)

(7) His illustrantur, quae Praefatione de aetate diximus. CELLAR.

(8) Epigramma infra pag. 10. [18.] videbis. CELLAR.

(9) Sunt clarissimi viri, etiam venerabilis Auctor Hist. Liter. Scriptorum Ecclesiasticorum, qui ab Aratoze quoque Sedulium laudatum referant. quod nec in Actibus Apostolicis, neque ad Parthenium epistola reperit, quamvis penurabi occasio deesset. Credo, ex Aldi relatione esse; qui Christianorum Rerum editione celsi. Arator, inquit, contulisse se ad scribendos Actus Apostolorum idcirco versibus dicitur, quod secisse idem in Evangelio Joannem ac Sedulium vidisset. Id vero in eo Aratoze licet videri, qui Venetiis & in D. Georgii cognomine Majoris, & Deiparae semper Virginis in Hortis bib. Esthetae villegatus est. CELLAR. Plura hic potuissimè testimonia addere; sed tu vide illa in Praefatione mea. Non supprimam tamen tetraclitum, quod Theod. Pulmannus libris Joventici, Sedulii de Aratoris praefixit, quodque docta manus in fronte Ed. Fabricii adscripserat:

Qui studet bene fragilis spatium decurrere vitae,

Quae sit grata bonis & placitura Deo;

Hic legat, atque animo volvat, solisque libellus

Exprimat egregius; ille beatus erit.

COELII

COELII SEDULII

DEDICATIO OPERIS

A D

MACEDONIUM ABBATEM.

1 DOMINO SANCTO AC BEATISSIMO
PATRI MACEDONIO PRESBYTERO SE-
DULIUS IN CHRISTO SALUTEM.

Priusquam me, venerabilis pater, operis nostri
decurso volumine censeas, & ritu forsan
severitatis objurges, utpote qui nulla veteris
scientiae praerogativa suffultus, tam intmen-
sum

A

1. DOMINO SANCTO.] In MS. ita inscriptio concepta est: *Domino meo Sancto ac Beatissimo Patri Macedonio Presbyt. Sedulius in Christo salutem.* Abbreviata vox sine controversia *presbytero* significat, cum *Maedotius* iste tamen in Editis Libris *Abbas* infribatur. BARTHIIUS lib. XII. Adv. cap. XIX. Absit a Cl. Almeloveenii Codice *Sancto*. Additur ibi *Macedonio Presbytero*, quem *Abbatem* dicunt alii, quod cum *Patris* vocabulo magis congruit. CELLAR. Mire variant Editi. Ald. *venerabilis patri*. Col. Maitt. *Macedonio Sedulius*, Fabr. Bibl. Lugd. *Macedonio Abbasi*. Rectius tamen *Macedonio Presbytero Sedul.* edidit Grunerus, qui latius de eleganti vocis *Sanctus* usu consulendus. Notante Cellario

Abbas nomen cum *pater* magis convenit, quod verum, cum adhibeatur de Monachis qui senio vitaeque sanctitate venerationem merentur. Du Fresne Glossar. h. v. Neque tamen ideo quid mutandum. Adposite *Domino* addit, cum ea vox Episcopis & sanctis viris propria. Savaro ad Sidon. lib. III. Epist. 11. Praesertim est inter honoris nomina, & in adlocutionibus inscriptionibusve praecipuum sibi locum vindicat. Est pleno horreo manipulum dedit Muncker. ad Fulgent. lib. I. Mythol. init. Symmachus lib. III. Epist. 12. *Nam Dominus est frater meus.* & lib. V. Epist. xxxiv. De *Presbyteris* pro more praecleara dabit Le Moyne Var. Sacr. tom. 11. p. 12. seqq. ARNTZ.

1 Decurso

2 EPISTOLA SEDULII

funi paschalis pelagus majestatis, & viris quoque peritissimis formidandum, parva tiro lintre ⁴ cucurrerim; hujus apud te facti causas ⁵ expurgem, ut, quum me non audacem fuisse probaveris, sed devotum, in peccatoris tui portum blanda tranquillitate recipias: quem, gubernante Deo, laetaberis nulla pertulisse naufragia. Quum⁶ secularibus igitur studiis occupatus, ⁶ vim impatientis ingenii, quam divinitatis in me providentia generavit

2. *Ducurs.*] Perlecto. CELLAR.

3. *Rite forsam.*] *Rite forsam severitatis* Probo lectionem MS. *Severitas forsam severitatis objurges.* Severitatis habuit etiam MS Putschmanni, cujus ego manum e tribus quatuor MSSis redemptam e carcere blattarum habeo. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX Sic MSS. Barth. & Almelov. Vulgo *rite*. CELLAR. Mox *praerogativa* est speciale quoddam privilegium. I. II. ff. de Administr. Tutor. *Uti praerogativa deductionis.* Voss. lib. VIII. de Vitiis Seim. p. 394. Symmach. lib. II. Epist. LXXII. & lib. V. Epist. LIV. Et illa notio ex Rep. Rom. & centuriis suffragium ferentibus praecipue petenda est. Manut. ad Cicer. lib. XV Famil. Epist. v. inde *praerogativa suffragii* apud Tertulian. Apolog. cap. v. ARNTZ.

4. *Cucurrerim.*] Satis ad Poetarum genium loquitur Sedulius, ut Ovid. lib. I. Fast. vs. 3.

Excipio pacato, Caesar Germanico,
vulso

Hoc opus, et similes dirige
novi iter.

& Arator praefat. ad Vigil. Pontific. ne plura in re cumulem notissima. *Currere itaque erit navigare.* Vorst. ad Val. Max. lib. I. cap. v.

ex. 6. Cort. ad Cicer. XIII. Fam. Epist. LXVIII. §. 2. Ciofan. ad Ovid. lib. VIII. Met. vs. 3. Cicer. de N. D. lib. III. cap. XXXIV. Graeci dicunt *επιγυω* & *ωσιπιν*. Staver. ad Nepot. Milt. cap. I. in fin. ita *επιγυωσιπιν* Aet. Apost. cap. XVI. comm. II. Adde Auctorem Animadv. in Musaeum cap. XVII. p. 302. ubi tamen non utimur emendatione in loco Ovidii, quam ibi dedit. certe si quid emendandum certiolem Eruditissimi Marcklandi conjecturam praefertrem omnino. Videant alii.

5. *Expurgem*] Sensus postulat *expurgo*, aut *liceat expurgem*. CELLAR. Sensus postulare putabat Clar. Christ. Cellarius, *expurgo* vel *liceat expurgem*. Equidem facile ferrem *expurgem*, pro age *expurgem*, nisi cum insolentior phrasia sit *expurgare facti causas* pro in excusationem adferre, praestare videretur *expromam* vel *expromam*. Ovid. Metam. IV. 468.

Es exporis causas oblique
viresque.

& Fastorum III. 725.

Carmenis hujus opus, causas
expromere, quare?

Filis aeneae populos ad sua liba
vocat.

Wor-

generavit, non utilitati animae, sed inani vitae de-
derem, & litteratoriae solertia disciplinae, lusu-
infructuosi operis, non auctori, deserviret; tandem
misericors rerum conditor clementius fabricam sui juris
adspexit, & stultos in me mundanae sapientiae diutius
haberi sensus indoluit, ac fatuym prudentiae mortalis
ingenium caelesti sale condidit. Moxque, ut cordis
oculos interior caligo deseruit, per sentes dumosi

A 2

ruris

WOPKENS. Cellarius sensum postu-
lare putabat *expurgo* aut *liceat ex-
purgem*. Sed optime Cl. Wopkensius
expurgem valere hic observavit *age
expurgem*. Male tamen idem Vir
doctus rarius esse verbum *expur-
gere* opinatus est pro *in expurgatio-
nem proferte*. & legendum inde,
exponeam vel expromam. Certe con-
tra omnium Librorum fidem nihil
hic mutabit, qui hujusmodi lo-
quendi formas istorum temporum
Scriptoribus satis frequentes esse
cogitaverit. GRUNER.

6. *Vim ingenii, quam.*] Sic MSS.
Lipf. & Amel. Vulgati *quod*, in-
genium puta. CELLAR. *Quod* Ald.
Col. Fabr. Bibl. Lugd. *Secularia stu-
dia* sunt mundana, profana. Mox
in ead. h. Epist. *Studiorum seculari-
um disciplina*. infr. lib. IV. v. 291.

Copiamque culmina secl.
ubi plura notabimus.

7. *Litteratoriae.*] Sic Lipsiensis
Cod. *litterariae* Amelqov. Sed Ter-
tullianus etiam de Idololatria cap.
x. *necessitatem litteratoriae eruditio-
nis* dixit. CELLAR. Si plures con-
sentirent, mallem ego Cod. Alm.
scripturam cum Bibl. Lugd. prae-
ferre. Ita *litterarium munus* dixit
Symmach. lib. III. Epist. LXIX.
& lib. IV. Epist. XLIX. *litterarius*

ludus est in l. i. §. 6. ff. de
extraord. cognit. Victor Inlustr.
cap. xxiii. init. *litterarius magister*
Vopisc. in Tacit. cap. vi. *Paada-
gogus litterarius* Idem in Bonoso
cap. xiv. Facile hinc patet frustra
egisse Librarium in Cod. Bibl.
Franq. apud Justinum lib. II. cap.
vi. §. 6. cum pro *litterae corp*
ac *facundia* scriberet *litteratoria*
quoque *facundia*. ARNTZ.

8. *Deservires.*] Cellarius edide-
rat: *servires*. Nos consensu Edd.
vett. Ald. Col. Fabr. Bibl. Lugd.
adducti *deservires* rescriptimus.
GRUNER.

9. *Dumosi ruria.*] Virgilius felix
imitator Sedulius respexit ejus ver-
ba lib. II. Georg. v. 180.

Dumosis calculus arvis.
& *dumosa rupes* apud eundem Ecl.
I. v. 77. ubi Serv. & Pier. Burm.
ad Ovid. Rem. Amer. v. 179.
Cardis oculos eleganter posuit pro
illo mentis acumine, quo omnia
nobis obvia intueri quasi, & recte
considerare possumus. Cicero Orat.
cap. xxix. *Quod nihil est aliud nisi
eloquentia ipsa, quam nullis, nisi
mentis oculis videre possumus.* Quin-
til. lib. VIII. Instit. Orator. cap.
II. p. 701. *Atque ea sibi Judex,
de quibus cognoscis, narrari credit,*
non

4 EPISTOLA SEDULII

ruris errantia in herbam florei cespitis revolvi vestigia, totoque nisu melioris arbitrii, cultum inlustrati pectoris Deo dicavi, non praesumptione virium sarcinam tantae molis adripiens, sed onus Christi, quod leve nimis est, humili pronus devotione complectens, culpa me scilicet arbitratus silentii non carere, si studiosae mentis officium, quod vanitati detulissem, veritati denegarem: quum & divina reverenter adferi, & humana possint honeste tractari. Angebar rursus alia animi procella turbati, & aegros anhelitus illa mihi ratio

non exprimi & oculis mentis ostendi. Rutil. lib. II. Itin. vs. 18.

Et totam pariter cornere mente velis.

ubi Barth. qui eadem fere cumularit lib. XLVIII. Advers. cap. v. Vide & eundem lib. XIII. cap. 1. Pacatus Panegy. cap. xxxiii. §. 3. *Illosque populos animorum subjiciamus oculis.* ubi adde notas Paternas. Pro florei Ald. Ed. floridi. V. Gruner. ARNTZ.

1. *Anhelitus*] Agnosce rursus Virgilianum illud lib. V. Aen. vs. 432.

Vastos quatit aeger anhelitus artus. & lib. IX. vs. 814. ubi tamen in plerisque aeger anhelitus legitur, licet & alii aeger fervent. V. pluribus Heintium d. l.

2. *Qua me novram*] *rd m* non est in MS. Recte, ut arbitror. Elegantius enim abest, & concise loqui affectat Sedulius. BARTH. lib. XII. Adv. cap. xix.

3. *Inlustrat.*] *Illuminat* MS. habet, non *inlustrat*. Pulmanni Cod. *inlustrat*, & inde varietatem erroris natam putem. BARTH. ibid. *inlustrat*. Col. *inluminat* Ald.

Parum differt, & cum Grunero potius Glossemati illud *inluminat* adscribo.

4. *Quamquam ipsi*] MS. *quamquam vos ipsi mihi cuncta m.* Majori sane emphasi. Et mox *torpor cordis obtusis* BARTH. lib. XII. Adv. cap. xix. Neque tamen *obtusis* mutò, licet frequens talis in Codd. occurrat permutatio. Cel. Drakenb. ad Livium lib. V. cap. xviii. & apud Priscianum lib. X. p. 891. Ed. Putsch. in loco Virgilii ibid. citato, in Cod. quem inspecti servatur *obtusis*. Tertullian. adv. Marc. cap. 11. *Et obtusis sensibus ipsa enormitate curiositatis.* ubi tamen *obtusis* quoque malo. V. Junium ad illum loc. Virgil. lib. I. Aen. vs. 567.

Obtusa adeo gestamus pectora Poeni.

Leid. & pr. m. Ceterm. *obtusis*. ita & variatur apud eundem lib. I. Georg. vs. 395 & 111. vs. 135. Plaut. Casin. act. v. sc. 1. vs. 8. ubi Scalig. Juvencus lib. II. vs. 200.

Obtuso comprehendere talia sensu. & vs. 709.

Obtusae caecantur pectora plebis.

5. *Fomitiq*

ratio saepe commovebat, ² qua me noveram vel tua, pater beatissime, vel aliorum, quos gratia similiter caelestis ³ inlustrat quiddam profecisse doctrina. ⁴ Quamquam ipsi cuncta monstrantes, aliquem credatis igniculum in me posse lucere: sed torpor cordis obtusi, tanquam silicis per venas, scintillam tenuem vix emitit. Et id ipsum parvi ⁵ fomitis nutrimentum, quod in me potuit doni caelestis oleo permanere, nefas esse ⁶ pensabam, muti tenacitate silentii cum nullo partiri, ne unius talenti creditam quantitatem, dum nitor cau-

A 3

tius

5. *Fomitis nutrimentum.* Indicio & hic locus esse poterit, quam frequens Virgilii noster hic Sedulius fuerit imitator, cum & ille lib. I. Aen. v. 175. dixerit.

Atque arida circum

Nutrimenta dedit, rapisque in fomite flammam.

Nutrimenta eadem in re adhibuit quoque Valer. Max. lib. II. cap. IV. ex. 5. *Contractis levibus, & quas fors obtulerat, nutrimentis pertinaci spiritus flammam evomunt.* ubi vide Gud. qui & Virgilii locum occupavit. Translate Ovidius lib. IV. Met. v. 492.

Et ignes

Ipse suos nutrit.

Alimenta dixit noster infr. lib. I. v. 112. ubi alia dicemus.

6. *Pensabam*] *Putabam.* Ita corrupte hunc locum voce usitatore intus Fabricius. MS. & omnes, quas ego habeo, veteres Editiones discrete *pensabam* habent, quod verbum Sedulio dignissimum, supra his libellis illustravimus. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. Fabricium, ut in plurimis, praecedentem, secure sequepta est Bibl. Lugd. qua ratione

non video. Melius ab exilio pristinae jam lectionem revocavit Barthius. *Pensare* enim sequiori seculo est cogitare. V. cumd. Barth. lib. XXIX. Adv. cap. v. & Du Fresnoe Glossar. h. v. Pro *permanere* Bibl. Lugd. *permanere*. V. magnam Salmasium ad Solin. p. 297. Neque meliori ratione eadem Bibl. *nutris silentii* legit. Ovid. lib. IV. Met. v. 433.

Ducit ad infernas per muta silentia sedes.

& lib. X. v. 53.

Carpitur acclivus per muta silentia trames.

Tibull. lib. IV. Carm. I. v. 129.

Cum largita tuis sunt muta silentia voeis.

ut recte Eleg. Broukhuf. emendavit. V. Burm. ad Lucan. lib. V. v. 218. ad Ovid. lib. II. Met. v. 66. Sic apud Catullum Carm. xxv. v. 223. pro *multas querelas* Heinsius in Adversar. p. 646. maluit *mutas*. Pari modo ac Noster, locutus est Lucret. lib. IV. v. 587.

Adfirmant vulgo taciturae silentia rumpi.

ARNTZ

tius custodire, culpa defossae pecuniae non carerem; Invidiae siquidem ¹ maculam de sese non abluit, qui alteri conferre denegat, quod quum dederit, non amitter. Inter diversas tamen anxiae trepidationis ambages, ad jaciendum hujus operis fundamentum ² ob hoc maxime provocatus accessi, ut alios exhortationibus veritatis ad frugem bonae messis invitans, si quando infirmitatis humanae ³ vitiis forsitan laceffitus impugner, verbis propriae

1. *Maculam.*] Pari sensu *elugere maculam* dixit Cicero pro Sextio cap. xxix. V. infr. ad lib. II. v. 34. *Mox amittis* Bibl. Lugd. quod Grunero placuit.

2. *Ob hoc.*] *Hoc maxime*. MS. vocula auctius *ob hoc*. Nec improbo. BARTH. lib. XII. Advers. cap. xix. Particulam *ob* non agnoscunt Fabric. & Bibl. Lugd. quam vocem quamvis ab optimis scriptoribus interdum omitti non ignorem. V. Voss. de Construct. cap. XLIII. p. m. 153. hic tamen nihil muto. GRUNER. Recte. Frontin. lib. III. Strateg. cap. viii. n. 3. in fin. *Et ob hoc in fugam dilapsi*, ubi similis est variatio V. V. D. Pric. ad Apulej. p. 580.

3. *Vitiis forsitan.*] *Necessitate forsitan*. Probo MS. qui duo verba inclusa parentesi omittit. Glossae enim sunt hominis culpam Sancto Viro amoventis, sed citra ipsius voluntatem. *et necessitate* quidem etiam a Pulmanni membranis abfuit, & in veteribus Editis etiam nullum apparet. BARTH. lib. XII. Adv. cap. xix. *Necessitate forsitan* Col. Fabr. Bibl. Lugd. sine ulla rationis specie.

4. *Metuam.*] *Lego me suar.*

Hoc enim sensui Auctoris, & verbo *impugner* optime respondet: & hoc probabile. BARTH. lib. XII. Adv. cap. xix. *Me suar*. Barthius ita ingenio vel codice confusus emendaverat, bene, ut nobis videtur. Scripti nostri & excusi *metuam*. CELLAR. Certe causa nulla fuit, quam ob rem Barthius contra omnium Librorum consensum *me suar* rescribendum esse affirmaret: quae quidem Viri Docti conjectura adeo placuerat Cellario, ut inter ipsa Sedulii verba recipere illam nullus dubitaverit. Plane nihil mutari debet. Dicit noster se vel ideo composuisse opus hoc, ut humana infirmitate laceffitus propriae disputationis verbis admoneatur, & ita eo magis sibi a peccatis caveat. Hanc esse Sedulii mentem ex insequentibus palam fit, *et qui furta prohibui, fur videri veror.* Igitur revocavimus veterem lectionem ab exilio. GRUNER. Et nos cum Viro Erud. sine ulla haesitatione revocamus. Pertinet huc illud Catonis in Distichis.

Turpe est doctori, cum culpa redarguat ipsum.

Tale quid innuisse hic nostrum, insipienti satis patet. Gratulamur, sane

propriae disputationis admonitus ⁴ metuum: & qui furta prohibui, fur videri verear, & qui rectae soliditatis iter ostendi, proclivioris lubrici periculosa sectari, & ⁵ clypeo dominicae protectionis armatus inimicae jactulationis tela facili repulsione contemnam. Cui autem metrica voluerim haec ratione componere, breviter expedire non differam. Raro, pater optime, sicut ⁶ vestra quoque peritia lectionis assiduitate cognoscit, divinae

A 4

sane Sedulio restitutum pristinum nitorem. *iter*, quod sequitur, est methodus, norma Plin. lib. IV Epist. IX. §. 7. *Quod iter defensionis ingredere.* Juvenal. Sat. VII. v. 172.

Vitae diversum iter ingreditur. ubi Grang. cum Cort. ad Ciceron. lib. XV. Fam. Epist. v. §. 5. Ita *via* pariter & Graecorum *ὁδός*. V. notata infr. ad lib. I. v. 266.

5. *Clypeo.*] Ponitur h. l. pro praesidio & quavis eminentiori tutela. Cl. Drakenb. ad Sil. lib. XVI. v. 68. Barth. ad Claud. lib. I in Rufin. v. 265. & iv. Conf. Honor. v. 434. Incert. Auctor de passion. Dom. v. 62.

Eruntque

Hofis in insidias clypei.

& saepissime apud hos scriptores illud loquendi genus ex S. L. petunt reperire datur. II. Samuel cap. XXI. comm. 3. Proverb. cap. xxx. §. 5. Psalm. cxl. v. §. 2. Tali sensu *murus*, docente Drakenb. d. l. ex Graecia & Latio alia profert Erud. Wasse ad Sallust. Catil. cap. lxi. Interdum neutro genere occurrit *clypeum*. V. Barth. lib. XI. Advers. cap. ix. Delit. ad Senec. Theb. v. 470 Drakenb. ad Liv. lib. I. cap.

XLII. Apud poetas id non obtinere contendit Manut. ad Cicer. lib. V. Fam. Epist. XII. Attamen Virgilius lib. IX. Aen. v. 709.

Et clypeum superintonat ingens. ubi Serv. & Pictus ARNTZ.

6. *Vestri quoque.] Tua quoque* - - - *cognoscit, divinae munera pietatis.* Cur non malimus sequi vetustissimas membranas, quam interpolationem Fabricii? Legunt: *Sicut vestra quoque p. l. assiduitate cognovist, divinae munera potestatis.* Sane *peritia cognovisse*, quam *cognoscere* aptius esse, nemo non domi suae videt. BARTH. lib. XII. Advers. cap. xxx. Quum Noster hac in Epistola numero singulari uti semper soleat, hic etiam ex Edd. Vett. Ald. Fabric. & Bibl. Lugd. rescripsimus *ina*, pro quo Cellarius *vestra* ediderat, quod praeter Col. & Maitt. nullae agnoscunt, quas consulimus Edd. Vett. Mox ex iisdem Libris reposuimus *cognovistis*, pro quo Cellarius cum Barthlo rescripserat *cognovist*, praeter necessitatem, & contra Libros Vett. GRUNER. Nil tamen mutare satius videtur. praefertim cum satis laudandas notae Codex. apud Barth. contrarium Gruneri sententiae suadeat.

8 EPISTOLA SEDULII

divinse munera pietatis stilo quisquam hujus modulationis aptavit, & multi sunt, quos studiorum secularium disciplina per poeticas magis delicias & carminum voluptates oblectat. Hi quidquid rhetoricae facundiae perlegunt, negligentius adsequuntur, quoniam illud haud diligunt: quod autem versuum viderint blandimento mellitum, tanta cordis aviditate suscipiunt, ut in alta memoria saepius hoc iterando constituent & reponant. Horum itaque mores non repudiandos aestimo, sed pro infra consuetudine vel natura tractandos, ut quisque suo magis ingenio [voluntarius] ad-

deat. Et ipse Sedulius in Epist. ad Maced. ante Opus paschale in prosa, ita loqui amat. *Præcepisti, inquit, reverende mi Domine, paschalis Carminis textum, quod officio pœtas devotionis simpliciter excelsurus, vobis obtuli &c.* & alii ita loquuntur. Non dubitamus tamen eodem cum Grunero retribere: *cognoscis, d m. pietatis ut variae servant Edd. & optime vox pœtas hic convenit, de cujus notione a libi agendi locus erit commodior. V. interim quae adtulit Grunero. Expedire vero est exponere. Terent. Eun. act. IV. sc. IV. v. 27.*

Agedum hoc mihi expedi
Mel. lib. I. prooem. *Quo singulae modo sint, atque habitentur expeditiam.*

1. *Voluntarius.*] Abest ab Almel. membran. & videtur verborum suo ingenio interpretamentum esse. CELLAR. Ignorat quoque Ed. Ald. ut videtur bene. Forte ante oculos habuit Sedulius illud Propertii lib. III. EL. VI. v. 20.

Naturae sequitur semina quisque suos.

Pro repudiandos aestimo Ald. Ed. reposuit r. existimo. sed frustra. *Aestimare enim & pro existimare positum apud alios reperies. Symmach. lib. V. Epist. xxxv. Nec tibi, ut aestimo, militiae stipendiis adfluenti, amicorum conventus onerosus est.* & lib. VII. Epist. LXXVI. iust. *Subesse aliqua silentio meo causas sponte aestimare potuisses.* Martial. lib. XI. Epigr. 1.

Ecquid te satis aestimas beatum. Forte hinc nihil mutandum apud Quinestil. lib. V. Inst. Orator. cap. x. p. 404. Ed. Burm. *Ex prodeteritis enim aestimari solent praesentia.* ubi alii existimari. Qui tamen frequens est in MSS Librariorum error, V. D. ad Quinestil. lib. VIII. Inst. Orator cap. IV. Notae patern. ad Aur. Vict. Caes. cap. XXVIII. §. 5. ad Plin. Paneg. cap. XXXVII. §. 4. & LXX. §. 2. ad Pacat. cap. XXVII. §. 3. Cicero de Orator. lib. II. cap. XX. *Omniaque in hoc annis est error, quod aestimans artificium esse hoc quoddam non dissimile ceterorum.* ita Cod. Bibl. Trajectin. Vulgati habent existimans, & lib. eod.

quitatur Deo: Nec differt, qua quis occasione in-
buatur ad fidem, dum tamen libertatis viam ingressus,
non repetat iniquae servitutis laqueos, quibus antea
fuerat inretitus. Hae sunt, pater egregie, operis nostri
causae, non supervacuae, sicut didicisti, sed commoda*e* i
quae si probabili ratione non displicent, benignitatis
tua*e* ² donentur favore, quo paullolum ab scripturis cel-
sioribus vacans, humilioribus te quoque' libenter in-
pertias. Non semper aquila super nubes elevata per-
volitat; sed etiam remissioribus aliquando pennis
descendit ad terram. Saepe ³ belliger miles armis,

A 5

quibus

cod. cap. xxviii. *Ves quoque hoc idem existimatis.* Cod. Traj. *aestimatis.* Talem permutationem in alio apud eundem reperi Codice in Orat. pro Ligar. cap. v. *Ita me hercle aestimo*, non ut vulgati, *existimo.* Inspice V. D. ad Nepot. Caton. cap. i. §. 2. *Wass.* ad Sallust. Catil. cap. xi. in fin. Cort. ad eund. Catil. cap. xxxi. §. 7. Jug. cap. cx. §. 5. ad Plinium lib. VIII Epist. xxi. §. 1. & hinc non speranda forte ex MS. Schefferi lectio apud Justinum lib. III. cap. vii. §. 4. *Supervacuam pugnam aestimantes.* Adde V. D. ad Sueton. Neron. cap. lxi. in fin. Scheff. ad Curt. lib. III. cap. vi. §. 5 & lib. IV. cap. xii. §. 21. Muncker. ad Fulgent. lib. III. Mythol. Prolog. & not. ad Cicer. lib. IV. Fam. Epist. v. Sed supersedeo ARNTZ.

2. *Donantur.*] Bibl. Lugd. *de sentur.* sine causa. Quod sequitur *ab scripturis* non caret exemplo. Sic *ab sui* Plaut. Mostell. arg. v. l. 11. V. Schulting. ad Senec. lib. III. Controv. p. 260. Cort. ad Sallust. Catil. cap. x. §. 1. *Davies,* ad Hirt.

B. Afric. cap. xv. §. 4. Arntzen. ad Vict. Epit. cap. xxiv. §. 4. Idem quoque in aliis consonantibus obtinet. Ne plura cumulem inspice V. D. ad Plin. lib. X. Epist. xci. §. 1. *Wass.* Ind. ad Sall. h. v. Cl. Drakenb. ad Liv. lib. III. cap. xxxix. §. 8. Not. Patern. ad Aurel. Vict. Inlustr. cap. xxv. in fin.

3. *Belliger.*] Cellarius inserta voce edidit *saepe etiam belliger miles.* Sed delevimus illud *etiam* fide Edd. Vett. Ald. Col Fabr. & Bibl. Lugd. ex antecedentibus *sed etiam remissioribus* &c. solemnibus Librariorum lapsu ortum. GRUNER. Neque ego Gruneri sententiae resisto. *Delectatur etiam ludere* in seqq. habent Edd. Fabr. Ald. Bibl. Lugd. Posses substitui *delectatur etiam ludere.* Vell. lib. II. cap. cxvi. §. 1. *Nam et etiam vir* quo tamen loco mire fluctuant Eruditi, quos ibid. consultas cum Heinio Epist. ad Graevium tom. iv. Syll. Burm. p. 373. atque ita forte defendi posset lectio Cod. penes me apud Cicer. pro Ligar. cap. viii. *Si tibi ea res grata fuisset, et esset etiam probata.* Neque

quibus aduetus est dimicare, delectatur & ludero. At forsitan, ut ab hac te molestia perlegendi carminis, in oculis abducas, talibus me blandae orationis vocibus adloqueris. Cur, ¹ inquires, adfabilis amice, quem gratia purae dilectionis amplector, dum me profusius niteris venerari prae ceteris, & ² fidos propositi sedulitate amicos sectaris, alios tamquam neglectos offendis, qui quum sint doctrina non inpaes, & una mecum soleant religiosae fidei societate conjungi; me potissimum ac solum eligas vel fecernas, cui devotionis tuae dicta committas. Habes antistitem plenum

Neque tamen h. l. quid muto. Et enim valet etiam ut saepius. V. not. Patern ad Plin Pan. cap. XXXIV. §. 8. Porro Vossius Insit. Orat. lib. V. p. m. 324. mavult: *aduetus est laedere, delectatur et ludero*, ut per *κατανοουσιος* Rhetorum *laedere* *et* *ludero* opponeretur. Fateor huic scripturae pondus addere posset locus Martialis a Viro Cl. jam occupatus lib. I. Epigr. xv.

Sed dum ludis aper, laedere novit aper

& praeterea harum frequens vocum in Codd. permutatio juvare nonnihil videtur. Conf. Burm. ad Ovid. lib. III Amor El. III. vs. 4. & 20. Broukh ad Tibull. lib. I. El. v. vs. 57. Gronov. ad Heinf. Epist. xv. tom. III. Syll. Burm. p. 6. Neque tamen quid muto. Cicer. de Orator. lib. II. cap. xx. *Sed videant, quid velint, ad ludendum, an ad pugnandum arma sua sumantur* Tibull. lib. I. El. xv. vs. 45. *Si volet arma levi tentabis ludere dextra*

Ovid lib. IV. Trist. El. I. vs. 72. *Aspere militiam juvenis pergamina fugi,*

Non nisi lusura movimus arma manu.

& aliis in locis. ARNTZ.

1. *Inquires.*] *Inquires* repositum ex Edd. Col. Fabr. Bibl. Lugd. postulante hoc ipsa orationis serie. Praecessit enim *alloqueris* Olim legebatur *inquies*. GRONOV. De hoc loquendi more conf. not. Patern. ad Vict. Inustr. cap. LXXIII. §. 7. *Adriatis* est placidus, comis. Petron. Satyr. cap. LXX. init. *Delectatus adfabilitate amici.* & quae notavit coeundus mihi Patruus O. Arntzenius ad Caton. Brev. Sentent. XIX. ARNTZ.

2. *Fidos.*] Ed. Ald. *et fidi propositi sedulitate sectaris*, omissa voce *amicos*, quam etiam Bibl. Lugd. ignorat. Ed. Fabr. *et fidi propositi sedulitate sectaris*. Fortasse ita totus locus constituendus: *Dum me profusius niteris venerari prae caeteris, et fidi propositi sedulitate sectaris, alios tamquam neglectos offendis.* Certe *et* *amicos* ab aliena manu additum videtur GRONOV. Aptissima videtur Gruneri conjectura, vellem Edd. consentirent. Certum tamen quid non audeo constituere.

3. *Tirocinio.*]

plenum reverentiae sacerdotalis Ursinum, qui ab aetatis primaevae ³ tirocinio regis aeterni castra non deserens, vixit inter barbaros pius, inter bella pacatus. Accepit testimonium beati jam meriti, & evangelicae ⁴ sacramentum doctrinae. Legimus enim: Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur. Habes Laurentium difficili comparatione presbyterum, qui substantiam sui patrimonii sic amavit, ut ecclesiis & egenis universa distribuens, tanti ⁵ census effusione nihil perderet: sapientia pervigil, lenitate placabilis, quo & serpentis astutiam cum lege custodiat, & ⁶ columbae

3. *Tirocinio.*] Auctor Declam. in Sallust. cap. 7. *At hercle lapsus aetatis tirocinio postea sese correxit.* ubi alia Erud. Cort.

4. *Sacramentum doctrinae*] Sic codex Ahmel. & Editi. At. Lipsi. sine copula, ac mutato casu: *meriti evangelicae sacramento doctrinae.* CELLAR. Sic cum Editionibus & MSto Almclov. vulgavit Cellarius. *Accipere Evangelicae doctrinae sacramentum* est illam amplecti, ejusque lumine illustrari. Lactant. lib. I. 1. *Nobis autem qui sacramentum veras religionis accepimus, cum sit &c.* Sed ille sensus hoc loco plane incongruus & ineptus est, ac sequentia ista, *legimus enim &c.* quasi manu nos eo ducunt, ut rescribamus ex Cod. Lipsiensis: *Accepit t. b. j. meriti Evangelicae sacramento doctrinae, i. e. per sacram doctrinam Evangelicam.* Vide porro, ne legendum sit, *beatitatem meriti.* Alterum vero congruit cum usu improprio adjectivorum Nostro aliisque Poëtis familiari. Sic lib. II. 5.

Mortali sub lege jacens.
i. e. mortalitatis vel mortalis. lib. IV. 28.

Quae Christo collata datur sub paupere forma.

vf. 272.

Lazarus occidua tumulatus forte jacebat.

Talia sunt *morsus jejuni*, lib. I. 157. *orba ubera*, lib. II. 126. *sancta pericula*, vf. 132. *nausraga brachia*; lib. III. 54. *clementia vestigia*, lib. IV. 67. WOPRENS. Vide late Gruner qui maluit: *per Evangelicae sacramentum d.* An necesse sit, videant alii.

5. *Census.*] Bonorum divitiarumque, quas possidebat. Burm. ad Ovid. lib. III. Fast. vf. 829. Barth. ad Stat. lib. I. Silv. II vf. 121. Drakenb. ad Silium lib. VII. vf. 167. Buchner ad Plin. lib. X. Epist. xxii. init. O. Arnzen. ad Caton. lib. III. Distich. xii. infr. lib. I. vf. 251.

Famulos censumque gubernent. Censum & patrimonium jungit Florus lib. IV. cap. 11 § 21. *Pro amavit.* Ald. Fabr. Bibl. Lugd. *erogavit.*

6. *Columbae simplicis.*] *Legirim: & columbae simplicitatem non amittat.* WOPRENS. V. Gruner.

lumbae simplicis animum non amittat. Habes quoque meum Gallicanum aequè presbyterum, non in libris secularibus eruditum, sed placida² bonitate mitissimum, catholicae regulam disciplinae factis potius edocentem, quam³ sermone monstrantem. Quid Ursini presbyteri quoque dicam annosam patientiam, & in Christi famulatu non deficiente juvenilem senectam? quidve Felicem referam vere feticam, huius seculi inimicum, cui crucifixas est mundos? Sunt & alii memorabiles viri quam plurimi, quos ad hoc suscipiendum idoneos constat esse officium. Nec Hieronymi, divinae legis interpretis, & caelestis bibliothecae cultoris, exempla te pudeat imitari, atque ad generosas quoque feminas & praeclearae indolis fama subnixas,

1. *In libris secularibus*] Facile quipiam in mentem veniat, non in litteris secularibus eruditum. At nihil immutemus. Sic Vetus Int. Danielis. I. 17. *Pueris autem his dedit Deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia.* WOPFENS,

2. *Bonitate*] Alm. sic: at Lipf. *placida benignitate.* CELLAR.

3. *Sermone*] Ignorat illud Bibl. Lugd. Mat. Eleganter enim haec opponuntur. Livius lib. XXXIX. cap. XXVII. *init. Quam ut admovent re non verbo.* ubi Cl. Drakenb. cum Duker. ad Florum lib. IV. cap. VII. §. II. Eism. ad Epist. Pauli ad Coloss. cap. II. com. 23. Burm. ad Ovid. lib. V. Trist. El. 3111. vs. 12. Not. Patern. ad Pacat. Paneg. cap. XVIII. in fine.

4. *Instantia*] Perseverantia. CELLAR. Gruner. h. I. Apul. lib. VIII. Met. p. 141. *Et instantia validiori vinum jam imminutum*

ubi Pric l. ult. C. de oper. publ. *Diligenti studio instantisque compleveris.*

5. *Ambiat*] Et Alm. codex non, quod praetermissum in vulgata. CELLAR. Et recte vulgatae scripturam dedit Bibl. Lugd. Non etenim causam video, quare cum Cellario ex Cod. Alm. exceptam repudiaremus, quod optime neglecto non scire habet; & verisimile mihi sit, ab inepto quodam librario intrusam hanc sine locum vindicasse particulam, qua in se sapientius peccavit istud huiusmodi genus, quales exempla dedit etiam carissimus Patens ad Min. Pan. cap. IX. §. 6. cum Munckero ad Falgent Mythol. lib. I. cap. XXV. Et hac ratione ductus ex duobus Cod. Bibl. Fran. apud Justinum lib. XH cap. v. §. 5. *leso: Porro ne haec opinio etiam in Maccolloniam divulgaretur, & velleum gloriae saevitiae macula infusaretur: non*

in quatuor montibus sacrae lectionis ⁴ instantia sobrium scientiae domicilium collocavit, propriae dispensationis transmittere documenta. Quis non optet & ambiat eximio ⁶ Syncretices, sacrae virginis & ministræ Dei, placere iudicio? quae superbi sanguinis nobilitatem sic humilitate provexit ad gloriam, ut in caelestis patriæ senatu fieri mereatur ⁷ adlecta. Vere dignum, in quo Dominus ⁸ habitat, templum, jejuniis castigatum, orationibus ⁹ refectum, penitentiæ mundissimum. Scripturas etiam ecclesiastici dogmatis aëta sitientis epocavit, ut, ¹⁰ nisi sexus licentia defuisset, ¹¹ posset & docere, quoniam in membris femineæ corporis animus sit virilis. De quotidianæ vero misericordiae dispensatione reticeo, quam sic exercet, ut fileat; sic largitur,

ut vulgati, & *ut v.* Idem & hoc loco nos statuisse, iuste quempiam offendere posse non puto. A. A. N. X.

6. *Syncretices.*] Corrupte Editi *Syncretices*: Scripti manu *Syncreticis*: lege *Syncretices*, Συγκρητικῆς, quasi Senatoriae: ad quam nominis originem post paullo respicitur verbis: *in caelestis patriæ senatu huius moratur adlecta.* CELLAR. *Syncreticis* Col. Fabr. Bibl. Lugd. varistio orta videtur ex frequenti literarum *el* & *d* permutatione, de qua consulas Parentem ad Plinii Paneg. cap. xxx. §. 4. & largam exemplorum copiam dautem Cl. Drakenborchium ad Livium lib. X. cap. xxiv.

7. *adlecta.*] Respicitur ad honorem, quo quis, post decurfos in aula & comitatu Principis labores, adiegebatur in ordinem Senatorium, & Clarissimus dignitatem adiequebatur: ut observat Juretus ad Symmach. vii. Ep. xcvi. WOR-

KENS. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. *adlecta*. Sed merito id rejecit Gronov. h. J. Plinius lib. I. Epist. xiv. §. 4. *Adlectus enim a Divo Vespasiano inter Praetorios.* Sueton. Caes. cap. xii. *Senatum supplevit, Praetorios adlegit.*

8. *Habitat.*] Lege: *habites.* WORKENS. Cui taver. Bibl. Lugd. cum Grunero qui optime illud recepit. 9. *Refectum.*] Sic. MSS. Lips. & Almél. quod est *confirmatum.* Vulgo *refectum.* CELLAR.

10. *Nisi sexus licentia.*] Donec melius quid *sexus licentia* sit edocuar, suspicari liceat *ut nisi sexus licentia defuisset*, i. e. ob sexum: quemadmodum dicitur, *non licet hoc avari manere*, pro eo, non licet hoc mihi ob aetatem vel in hac aetate. WORKENS.

11. *Posset ut.*] *Posuisset* Fabr. Bibl. Lugd. *posset etiam.* Ald. porro *licet membris* Col. Ald. *quam m.* Bibl. Lugd. sed nil facile immutandum.

tur, ut lateat. Indicat tamen ejus pauper habitus, ubi census proficiat dives. Et ut magnitudo tantae prudentiae, gemina resplendens lampade, plus luceret, habet & germanam nomine meritoque Perpetuam, annis inparem, factis aequalem, aevo teneram, probitate grandaevam, quae dum nominis sui dignitate pascitur, sic vivit, ut nequeat amittere quod vocatur. Inlustris maritali potentia, inlustrior religione divina, proximam virginitati continet palmam, in conjugii foedere ¹ manens pudica. Cetera, praeter conspicuos, utpote nuptae convenientes ornatus, quae jam de sorore diximus, in hujus quoque moribus invenimus. ² Ego ad haec congrua rursus ita responsione perfungar; Ne quaeso, domine, mi pater, quem diligere

1. *Manens pudica.*] Nulla nobis religio etiam hic malle sequi scriptam lectionem: *foedere manens perpudica*, BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. Bibl. Lugd. *permanens*. Neque hoc neque illud ex Barthii Cod. placet. Simplex enim verbum usitatus in hac locutione occurrit. Vell. Paterc. lib. II. cap. LXXVI. §. 2. *In quo foedere tamen animus iniquus manere non potuit*. Bos Ind. ad Nepot. h. v. Sueton. Aug. cap. XXI. *Mansuros se in fide ac pace*. Drakenb. ad Livium Epit. LXXVIII. ubi eadem varietas occurrit, & ad lib. XXI. cap. LV. §. 4. Graeci dicunt *ἠμυσσῖν*. Raphael. ex Xenoph. ad Epist. ad Galat. cap. III. §. 10. Gronov. ad Statium lib. VI. Theb. v. 630. *Conjugii foedus* eleganter de matrimonio hic dixit Sedulius V. Horat. lib. III. Od. XXI. v. 21. Ovid. v. Her. v. 107.

Temerati foedera lesi.

I. 7. C. de revoc. donat. *In secundi matrimonii foedus*. Incert. Paneg.

Maxim. cap. XII. *Nuptiarum foedus adstrinxerit*. Coluthus Rapt. Helen. v. 154.

*Χίρι δ' ἐλαφίζουσα κελύφῃσι
ἑσπερον ἰεμάτων*

& centies alii. ARNTZ.

2. *Ego ad haec.*] Non elegantia caret τὸ *ego*, cum prae se ferant haec verba orationis paulo gravioris speciem, in qua hoc pronomen plerumque praepositur. Cf. Drakenb. ad Livium lib. XXI. cap. II. §. 6. Malasp. ad Ciceron. lib. II. ad Quint. Fratr. Epist. x. in it. Forte ex Cod. Traj. apud eund. lib. II. de Orat. cap. xc. legi posset: *Uti ego gravarer, quod vos cupere sentirem*. Vulgo editur *eo grav.* Bibl. Lugd. ad haec *ego*. ARNTZ.

3. *Invidiose deterras*] MS. *invidiose deterras*. Tacitum & Horatium ita locutos clarum ex notatis Lipsio ad illum. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. Barthio licet probari videatur, quod in MS. exstat *deteras*, verum tamen arbitror

ligere te profiteris, abjicias: quem fovere adfoles,
 3 invidiose deterreas. Nullum siquidem ex his omni-
 bus vito, de nullius meritis, aut instructione diffido;
 sed in te cunctos adspicio. Quosdam collationibus ad-
 fiduae disputationis ad meliora vexisti: quosdam placi-
 dae maturitate doctrinae, desiderio sanctae conversa-
 tionis inplesti: quibusdam exemplum factus es ad fa-
 lutem: alios 4 intra saepa gregis tui oves fecisti: alios
 enutrivisti, 5 omnia omnibus factus es, ut omnes sal-
 vos efficeres. Cesset, obsecro, plurimorum jactura
 verborum; cessent deinceps longae excusationis am-
 bages, nec pigeat te post tanti gurgitis emensa discrimina
 adhuc fluctuanti paginae auctoritatis tuae anco-
 ram commodare. 6 Quatuor ergo MIRABILIUM DIVINO-

RUM

bitror esse deterreas. I. e. per
 terrorem a te removeas. Hege-
 sippus I. II. Hoc solo facto am-
 plius populum, quam bello deter-
 ruit, ita ut - - octo millia Judae-
 orum . . . disciderent, quibus fugae
 suis mors Alexandri foret. Cicero
 anteq. iret in ex. c. x. Nolite eum
 supplicem a vobis absterere & exclu-
 dere, qui in suo &c. WOPKENS.

4. intra saepa.] MS. delet acci-
 piens & melius abest, quam adest.
 BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX.
 MSS. ita: vulgati, intra saepa
 gregis tui accipiens, oves f. CELLAR.
 Accipiens agnoscunt Fabr. Col. Bibl.
 Lugd. alios salvos enutrivisti Ald.
 Fabr. Dedimus scripturam Cellarii,
 quae optima adridet. Gruteri Edi-
 tio habet: inter saepa.

5. Omnia omnibus.] Inverso or-
 dine Bibl. Lugd. omnibus omnia.
 Graeci dicunt εἰς πάντα: & est
 proverbialis locutio in gratiosis vel
 qui apud alium quid valent. Vell.
 Patere, lib. II. cap. CIII. §, 3.

Quam illo omnibus fuerit. ubi Lipf.
 Burman. ad Petron. cap. xxxviii.
 Barth. ad Statium lib. VI. Theb.
 vf. 933.

6. Quatuor ergo.] De numero
 librorum dissensus. Isidorus Hispa-
 lensis Additamentis ad Hiero-
 nymi & Gennadii de Scriptor.
 Ecclesiae tres libros Sedulium tradi-
 dit dactylico metro composuisse,
 unum de Veteris Testamenti, reli-
 quos de Novi mirabilibus. Va-
 riant etiam Codices scripti, ac
 typis expressi: & quidam quatuor,
 ut etiam Almelov. membranae,
 numerant: alii quinque. Barthius
 lib. X. Adv. cap. ix. Non viden-
 tur bene agere, qui quatuor libellos
 [Sedulii] faciunt, tertium adeo
 extendentes, ut duorum ex reliquis
 fratribus portionem velit solus ac-
 quaro. Proinde in Epistola ad Ma-
 cedonium puto lapsus in quatuor
 ex notis esse, quibus usi fuerint
 veteres: nisi de solis, ut subjicit,
 quatuor Evangeliorum excerptis lo-
 quitur.

non libellos, quos ex pluribus pauci complexus usque ad passionem, & resurrectionem, ascensionemque domini nostri Jesu Christi, quatuor evangelistarum dicta congregans, ordinavi, contra omnes aemulos tuos de-

quatur. In Isidoro autem mendum esse non dubitamus, saltem III. pro III. per notas fuisse scriptum. *Quinque* sunt Tornacensiana Editio ne; & totidem quoque Nic. Hein- sius in Prudent. p. 33. agnoscit: & Prosa Sedulii in Bibl. P. P. in quinque libros est distributa CXL. LXX. In altera Editione Tornacensiana *quibusque* quoque numerantur, cum qua multi Codd. consentiunt, monente Fabricio Bibl. Lat. lib. IV. cap. 12. §. 11. in not. Alii *quatuor* habent, sed verisimilis est valde Barthii suspicio, originem erroris referendam esse ad notas quibus ubi fuerunt veteres, cum hac in re frequentes in omnibus fere Scriptoribus peccaverint Librarii, & recte jam olim Vossius monuit ad Veil. lib. I. cap. XI. §. 6. nulla tamen occurrere crebriora, quam in numeris.

1. *Congregans ordinavi.*] MSt. scheda hujus loci veritatem indicat; nam *adunavi* habet, isto altero Glossae vicem superscripto. MSS. Codd. Pulmanno collati, *congregans curavi*, quod ex indole etiam aevi fit. Sed ego perveterum membranarum nostrarum scripturam sequor. Sane enim congregatos Evangelistarum florens Noster copulavit: cui rei *adunandi* verbum commodissimum, de quo alibi BARTH. lib. XII. Adv. cap. XII. Barthius de Codice sui volebat -- *congregans adunavit* bene, si qua sensu

idoneo libri hi *adunati* dicantur nobis ostendisset. Burmann ad Petron. c. XXXVIII. praefert; quod habet MS. Pulmanni -- *congregans, curavi*: cujusmodi tamen usum verbi *curare* satis dilucide non probat. Si quid igitur sit in vulgata scriptura mutandum, placeret: *quibus* (vel *quibus*) ... *quatuor* *Evang. distid. congregare curavi*; vel, *quos* . . . *q. E. d. congregans adunavi*. WOPKENS. Non tamen facile me assentientem habebit Barthius, cum plane illud *adunavi* displiceat. *Adunare* etenim est, teste Cellar. Cur poster. p. 160. idem, quod Cicero dixit *conjugare, in unum locum congregare, in unum redigere*. Sic Aurel. Vict. Inlustr. cap. 1. §. 4. *Ipsi pastoribus adunatis civitatem considerant*. ubi not. Patern. Drakenb. ad Liv. lib. XXXII. cap. xxx. §. 6. Non indigna quidem haec vox est Sedulio, cum docente Cellar. l. l. p. 107. ad ultimum aetatis argenteae tempus sit referenda; ante Hadrianum vel Antonini tempora plane ignota. Quam turpiter itaque Falsterus in supplementis Lexici Fabri Cellariani, vocem hanc Cicero adscripserit, recte demonstravit Eru- ditis in Lexico Fabr. v. *adunatis*. Neque adaequor qua ratione distulset Sedulius: *Evangelistarum distid. congregans adunavi*: i. e. congregavi, collegi. Savius itaque judicavi illud *ordinavi* cum Cellariano recipere,

defensionē commēdo. Huic autē² operi, favente Deo, PASCHALIS CARMINIS nomen inposui, quia PASCHĀ nostrum inmolatus est Christus: cui honor & gloria, cum Patre & Spiritu Sancto, ³ per omnia secula seculorum. Amen.

B

T U R

recipere, licet & id glosſae suspitionem subeat. Si verum fatear blanditur scriptura Codd. Pulmanni, quae & Burmanno, at quanto viro placuit, curavi. Vide an huc faciat Vitruvius lib. III. de Architect. cap. VII. fin. *Es quibus discriminibus inter se sunt disparatae, quoad potius significare; scriptis curavi* quod tamen nec ibi tulit indocta forte librarii manus in Cod. Bibliothecae Francq. cum reponat *scriptis expofui*. Et sic hoc quoque loco aberrasse Librarios, cum Cl. Burmanno tutius, ut puto, statuerem. **ANNAEUS.**

2. *Operi.*] *Carmini.* Longe verius MS. ut editi Codd. Glosſam verae lectionis secuti videantur. legit *Huic autem operi* (cum suprascripta Glosſa: *b. q. carmini praefatus*) *Paschalis carminis novum nomen ideo inposui*. BARTH lib. XII. Adv. cap. XII. *Carmini* Bibl. Lugd. alic. Sed recte restituit Barthius, cum & Sedulius ita de hoc carmine loqui amet, ut supra in initio hujus Epist. *Operis nostri decurso volumus.* & postea: *Hae sunt, Pater egregie, operis nostri causae.* Atque ita in genere sumi de scripto. Etrope in quem opus nostrum collocamus, quis humaniores qui primis modo labiis gustavit literas, nescit? Patiter Ovid. lib. I. Fast. vs. 3.

Excipe praesato, Caesar Germaniae; vultis

Hoc opus.

Non necesse tamen videtur, ut novum cum Barthii Codice interferamus, cum minus videatur convenire. Praeterea Bibl. Lugd. & Col. ideo nomen inposui. Fabr. favente Deo, opera Paschalis ideo nomen inposui.

3. *Cum Patre & Spiritu.*] Absunt haec a Lips. Codice, qui & postea in fascula. Alm. autem ut editum. CELLAR. *Et sancto spiritu* Bibl. Lugd. Lipsiensis Codicis apud Cellarium scriptura, aliquo colore posset defendi, cum videatur & omnia abundare. Attamen pro recepta adduxisse sufficiat Prudentium Cathem. Hymn. IX. vs. 114.

Omnibus seculorum saeculorum saeculis.

& ipsum Sedulium in Epist. ad Maced. profae praefixa, in fine: *Gloria tum Patre & Spiritu Sancto per omnia secula saeculorum.* Apud alios est *in saecula saeculorum* simpl. quod ex Damasceno egregie illustrat Spiegel. ad Prudent. l. I. vs. vs. *aiuvai tav aiuvai* dicunt sacri Scriptores in N. T. De voce *aiuvai* consertim potest Pfeiffer. Loc. Ebraic. XIIII. cum Heupelio ad Marci Evan. cap. VI. comm. 11. **ANNAEUS.**

TURCII RUFII ASTERII,

qui

Sedulii carmina post fata ejus collegit
& edidit,

EPIGRAMMA

ad eundem Macedonium,
cui Sedulius opus suum dedicaverat.

*Sume, pater meritis, ² veracis dicta poetae,
 Quae sine figmenti ³ condita sunt vitio.
 Quo caret alma fides, quo sancti gratia Christi,
⁴ Per quam justus ait talia Sedulius.
 Asteriique tui semper meminisse ⁵ jubeto,
 Cujus ope ⁶ cura edita sunt populis.
 Quem quamvis summi celebrent per secula ⁷ fastus,
 Plus tamen ad meritum est, si viget ore tuo.*

I. ASTERII.] Non supprimam, quod in vetustissima scheda membranea reperio operi Paschali praemissum. Hoc vero est Epigramma. **OPUS PASCHALE.** quod recollectum, adunatum, atque ad omnem elegantiam divulgatum est a Turcio Rufio Asterio Quinto Excof. Ordinario, atque Patricio, Paschalis carminis liber primus:

*Sume, sacer meritis, veracis dicta
 Poetae,
 Quae sine figmenti condita sunt
 vitio.
 Quo caret alma Fides, quo sancti
 gratia Christi,
 Per quam justus ait talia Sedu-
 lius.*

*Asteriique tui semper meminisse ju-
 beso,*

*Cujus ope & cura edita sunt po-
 pulis.*

*Quem quamvis summi celebrent per
 secula Fastus,*

*Plus tamen ad meritum est, si
 viget ore tuo.*

Quae in hoc examine notanda videbuntur, sequentibus libris dabimus. Sequitur autem in Scheda vetusta aliud Epigrammation istud, ad instructionem Librariorum appictum, quod nec ipsum per me peribit.

*Scribere ne cesses, si vis bene scribere
 semper*

*Fecit unquam pennam, ducas ut mol-
liter spiam.*

*Articulis stricteam tribus atrae pa-
ginulis quæ*

*Si facies longas, placeat tibi sine ro-
fundas,*

*Aequales recte tantum sunt prospice
semper.*

*Desuper exedit h, h, k, quod l, f, f.
quaerit.*

*Subtus f, p, q, g, alias parilesque
senesio.*

Haec totidem apicibus scripta sunt in membrana prisca. Auctor quidem numerorum non ignarus fuit, & puto pleraque corrupta esse. BARTHIVS lib II. Adv. cap II. Evulgavit non ita olim Asterii Epigramma in Sedulium, ad Ennodium scribens Doctissimus Vir Jacobus Sirmondus ex Codice Rhenensi. Idem ego Epigramma in Schæda vetustissima reperi, cum totidem inscriptionis litteris, quot haec pingam. **** *Quod recolle-*

*stum, adunatum, atque ad ornem
delegantiam divulgatum est a Turcio
Russo Asterio Quinto, Exconsule
Ordinario atque Patrio. Paschalis
carminis liber primus.*

Suum sacer meritis &c.

Sequitur deinde Epistolae Sedulii fragmentum. IPEM lib. XII. Adv. cap. XIX. In antiquissimis Sedulii membranarum Rhenensibus haec legi testatur Sirmondus ad libr. I. Ennodiani Epistolam XXIV. *Hoc opus Sedulius inter chartulas dispersum reliquit, quod recollectum adornatumque est a Turcio Russo Asterio V. C. Consule ordinario & Patrio. Sive, ut Wilthemius in Codice S. Albini invenit, ex Consule ordinario & Patrio. quod ille mavult, quamquam e marmoribus*

antiquis probari possit. Viros Consulares non tantum ipso Consulatus sui anno, sed in omnem vitam dictos fuisse Consules pro Consulatibus, aevo praesertim posteriore. NIC. HEINSIUS ad Reines. Epist. CLXXVI. tom V. Syll. Burm. p. 197. Epigramma hoc in Remensi Cod. post Epistolam Sedulii reperitur, eique adscriptum est: *Hoc opus Sedulius inter chartulas dispersum reliquit, quod recollectum adornatumque ad omnem elegantiam divulgatum est a Turcio Russo Asterio V. C. consule ordinario atque Patrio.* Fuit is Consul cum Protogene anno vulgari Christianorum ccccxlx. Sirmondus ad Ennodii lib. I. Epist. XXIV ex dicto Cod. descripsit. Barthius Adv. XI. cap. XIX. repetit, qui sexto versu didita legi posse censet; Fatetur tamen non insolens Christianis Poetis esse elisionem tali modo & loco negligere. Quae etiam est in Cantabr. Cod. cujus fide in primo versu pater scripsimus, ubi ceteri legunt sacer. Hoc Epigramma existat etiam in Cl. Almeloveenii Cod. Sed ubi Sirmondus in titulo legit *adornatumque*, & mox Auctoris cognomen *Rusii*: hic refert *adunatumque atque ad o. e. d. e. a Turcio Russo Asterio Quinto, Viro Clarissimo, Consule o. a. p.* In v. 1. *sacer* & *veracis v. 6. aedita v. 7. saltus*, atque ita etiam in Cod. Barth. CELYARIUS. Multa de hoc Epigrammate vide apud Cl. Withof. Praemet. cap. VI. p. 107. Retulit quoque hoc Epigramma Vir Doctus in notis ad Gyrald. de Poetar. Histor. Dial. v. p. 292. tom. II. ex quodam Cod. quem inspexit P. Labbe, in quo haec in operis

sine conspiciebantur adscripta: Hoc opus Sedulius inter cartulas dispersum reliquit, quod recollectum, addumatum, atque ad omnem elegantiam divulgatum est a Turcio Rufo Asterio Exconsule ordinario, atque Patricio. In aliis legitur Consule ordinario, quod eodem redire recte vidit Heinſius, qua de re conf. V. D. ad Vellej. lib. II. cap. 2. §. 3. Cod. vero Arnt. in nonnullis a ceteris dissentit, cum habeat: *adornatum atque ad omnem elegantiam compositum divulgatum est a Turcio Rufo Asterio V. C. Exconsule ordinario atque Patricio.* Ille tamen Asterius passim in Fastis Rufus appellatur Quod vero in Cod. Barth. exſtet, Asterio Quinto natum est ex litteris V. C. cum P. nuncrum esse putaverit Librarius, quod & notavit Barthius lib. XII. Adv. cap. 217. & Heinſ. ad Reines. Epist. CLXXVI. tom. v. Syll. Burm. Alia diximus in Praefatione, quam consulas. ARNTZ.

2. *Veracis.*] Cellarius *veracia dista* edidit. Sed ex Codd. Cant. & Alm. corrigo *veracis Poetas* Vulgatam lectionem vel ideo malam puto, quod ita in seq. versu eadem haec dicantur. GRUNER. Recte. conspiciatur cum reliquis Cod. Arnt. nec est justa dubitandi de vera manu ratio. Pro *pater meritis* Barth. lib. II. Adv. cap. 17. & XII. cap. 217. ex suo Cod. profert *sacer*. Sic quoque Vir Doctus in Not. ad Gyrard. Hist. poetar. Dial. p. 292. & Cod. Arnt. Melius tamen Cellarius & cum eo Gruner. ex Cod. Cantabr. edidit. *pater*, quo titulo ipsum illum Macedonium jam ornaverant Sedulius supra in Epist. init. *Priusquam me, venerabilis*

Pater, operis nostri decurso volumine. ubi not. & aliis firmavit Gruner. h. l. Ad eundem modum forte legendum apud Incert. Auct. carminis in Pison. vs. 237. Et 2010 *veracis venerabilis aedo*, pro Vulgato merito. ARNTZEM.

3. *Conditae.*] Composita. Plinius lib. VI. Epist. XVII. §. 2. *Quamvis ipse plurima opera, & mansura condiderit* Lucret. lib. V. init.

Quis potis est dignum polleat perflori carmen

Condere.

Symmach. lib. I. Epist. IV. *Nam quae in nostras Viris nunc nuper condidit Epigrammata.* Val. Max. lib. I. praef. *Historias seriem felicit superiorum stilo conditam.* Virgil. Eccl. IV. vs. 7.

Et tristitia condere bella.

ubi Emmeneff. Burm. ad Quintill. lib. III. Inst. Orator. cap. 1. p. 217. cum Barthio ad Claudian. Conf. Manl. vs. 28. & ad Grat. Cyneget. vs. 96. Cum addat *segmenti* aperte seculi sui vitium prodit Asterius. Tali etenim sensu quali hic ponitur, elegantiori Latine ignota fuit olim, cui *commentum* magis adridebat. V. Cellar. Cur. Poster. p. 172. & 210. in Antibarb. p. 120. Dicebatur autem posteriori aetate *segmentum* omne id, quod a vero esset alienum. Sedulius lib. I. init.

Quum sua gentiles studeant segmenta Poetas.

Mamertin. Grat. Acton. Jul. cap. XXVI. *Ingenita tradidit segmentis laetitias regebat.* Symmach. lib. IV. Epist. XVIII. *Inter segmenta ludicra* & lib. VIII. Epist. XLVII. init. *Nihil profuit segmenta solliciti.* ARNTZ.

4. *Per quatuor iustus.*] *Iustus per fidem*

scdm dicit Asterus Sedulium, ab Abrahamo datum testimonium aliosens, de quo late disputat B. Pius ad Romanos. BARTH. lib. XII. Adv. cap. xix. Cod. Atat. sancti quo pr. In Notis ad Gyrard. Poet. Hist. Dial. v. pag. 29. legitur eates abba f. incuria, sine dulo Typothetarum.

5. *Jubete.*] Menda inveterata se certissima, sed a nemine anim. adversa, quam expulisse solam, operae erit pretium. Quid enim, amabo, est: *Astari meminisse jubete?* quem jubeat Macedonius meminisse Asterio? an se ipsum jubeat id facere? quis tam inepte loquitur? an vero illum? quis ergo ille alius est? Tu vero me fidejussore emenda sine scrupulo:

Asterius tui semper meminisse jubet te,

Cujus ope et cura edita sunt populis.

Nihil certius potest dici Alludit ad notissimum illud Virgilli hemistichium Aen. lib. I. vs. 207.

Olim meminisse juvabit.

Sic & Ovidius Metam. lib. VII. vs. 297.

Juvas o meminisse beati

Temporis.

nec non ibidem libr. IX. vs. 484.

Ut meminisse juvas, quamvis brevis illa voluptas

Cato in Divis vs 103.

Gaudia semper enim tua me meminisse juvabit.

Statius Theb. lib. I. vs. 472.

Ut meminisse juvas.

& Achill. libr. II. in fine:

Et meminisse juvas.

Sic alii plures. Confer Claudian. Bell. Get. vs. 207. Valer. Flacc. lib. II. vs. 81. Sidon. Apollinar.

Carm. v. vs. 583: Pacatum in Paenegyri, cap. xxiv Notum illud Buripidis: *AM. sds + vadere pepenodas wovw.* Videt Rutilium in Rimer. lib. I. vs 164 & Pedonem in ultimis verbis Maceen. vs. 18. WITHOF Praemet. cap. viii. p. 108. Ingeniose satis, nec tamen quid immo. Et conspirant omnes, quos vidi.

6. *Cura edita.*] Suspicio vocem remotiorem didita reponendam, etsi non insolentes tali loco Christiani Poetae peccent. BARTH. lib. XII. Adv. cap. xix. Durior tamen Barthii videtur conjectura. Si quid emendandum, praererem Cod. Arnt. scripturam, *cura haec edita*, cum tali modo vitaretur hiatus. Neque tamen necesse criticam huic loco manum admoveere, qui aliorum exemplis satis ipse se tuetur. Avianus Fab xxviii. vs. 11. *Continuo eversam pedibus dispergit arenam,*

Quam serus in Domini ora sequentis agit.

ubi plura addit Clariss. & eximiae eruditionis fama celeberrimus Canvnegieterus. Nemesian. Cyneg. vs. 71. *Pene prior genitore Deo, utque intima frater.*

ubi Barth. Inscriptio apud Reines, Class. xx n. cclxvi.

Moribus ingenio et gravitate nitens, V. eumd. Reines ad Class. xvii. n. clxvi. Antonius in Carm. adv. Gentes vs. 12.

Et mare transgressus pedibus, lucente columna,

Cum Duce qui mergi infestos vidit Equestris.

quod tamen Muratorius mutandum putavit in *merfos*. Ampliss. vero Vonckius noster Specim. Critic.

p. 2. in *morji fimofoi*. Similiter ibid. v. 15.

Manna cui e coelo, et fons de rupe eucurrit.

Idem Muratoris malebat *coelo cui*. Si tamen quid emendandum, praeferebam acutissimi Vonckii leuiffimam sane transpositionem: *fons et de r.* V. eum d. l. d. Sollicitus ita de metro Corippum tentavit. Dempster ad Rosin. lib. I. cap. XIII. pro

Primos immensaque atria lustrans. Substituens: primos atque immensa atr. l. quo jure videant alii, mihi sane non necesse videtur. Idem hiatus non infrequens est in litteris b. & m. Nemesian. Cyneg. v. 150. *Huc omnes casuli, huc indidiscraa feratur.*

ubi Barth. quem & vide ad Calpurn. Ecl. v. v. 12. Pier. ad Virgil. Ecl. 11. v. 53.

Addam cetera pruna: bonos erit huic quoque pomo.

Quod ad Phaedr. lib. II. Epilog. v. 3. Lambin. ad Horat. lib. I. Od. 11. v. 31. Weitz. ad Val. Flacc. lib. IV. v. 392. Oudend. ad Lucan. lib. V. v. 527. ARNTZEN.

7. *Fastus*] *Fastus* disertissime in nostra Scheda editum est, quod nec illatum, nec ineruditum est. Nam *fastibus* pro *fastis* Lucanum dixisse notat, nisi fallor, Coryphaeus Grammaticorum Priscianus. Locus est lib. X. ubi loquitur Caesár:

Media inter peculia semper Stellarum coelique plagis, superisque vocavi,

Nec meus Endoxi vincatur fastibus annus.

Cujus quidem memoria fecit, ne

vellem interstinguere, quod in membrana vetustissima offendi, licet nolim de errato Librarii magnopere pugnare. BAR TH. lib. XII. Adv. cap. XIX. *Fastus* pro *fasti* legebatur in Barthii membranis, uti & in Codice S. Albini. NRO. HERNIUS ad Reines. Epist. CLXXVI. tom. v. Syll. Burm. p. 197. *Fastus* Arnt. & Cod. apud Gyrald. d. L. idque ipsa jam restituit inter Asterii verba reposuit Grunerus, quem latius h. l. consulat, licet Cellarius vulgatiorem loquendi morem in sua Editione sit secutus. Est enim ea vox cum secundae, ut Grammatici loquuntur, tum quartae declinationis, inde saepius illa in MSS. occurrit permutatio. Horat. lib. III. Od. XVII. v. 4.

Per memores genus omne fastus. ubi clare melioris notae Codex Franeg. *fastus*, quod recepit Bentleyus. & lib. IV. Od. XIV. v. 4.

Per titulos memoresque fastus. Lucan. lib. II. v. 645.

Et vos, qui Latios signatis memine fastus.

ut plurimis Codd. praecuntibus reduxit Erud. Cortius. Oudend. ad eum d. lib. V. v. 399. & lib. X. v. 187. Burm. ad lib. V. v. 384.

Et laetas fecit se Consule fastos.

Savaro ad Sidon. Apollin. carm. XIII. v. 9. Cl. Reitz. Ambig. p. 209. Vossius Art. Grammat. lib. IV. cap. xx. Daufq. Orthogr. part. 1. p. 17. & 110 Pro quem Codex apud Gyrald. l. d. & Arnt. quae. in seq. versu est non agnoscit Barth. lib. XII. Adv. cap. XIX. retinuit tamen lib. II. cap. II. ARNTZ.

COELII SEDULII
IN CARMEN PASCHALE
PROLOGUS.

Paschales quicumque dapes conviva requiris:
 Dignatus nostris ² adcubitare toris;
³ Pone supercilium; si te cognoscis amicum:
 Nec quaeras opus hic ⁴ codicis artificis,
 Sed modicae contentus ⁵ adi solennia mensae,
⁶ Plusque libens animo, quam saturare cibo.
 At si magnarum caperis dulcedine rerum.
 Divitiasque magis ⁷ deliciosus amas;
 Nobilium nitidis ⁸ doctorum vescere coemis,
 Quorum multiplices ⁹ nec numerantur opes. 10
 Illic invenies quidquid mare ¹⁰ nutrit edendum,
 Quidquid terra ¹¹ creat, quidquid ad astra volat:
¹² Cerea gemmatis flavescent thessa canistris,
 Collucentque suis ¹¹ aurea vasa favis.
 At nos exiguum de ¹⁴ paupere carpsimus horto, 15
 Rubra quod adpositum ¹⁵ testa ministrat, olus.

1. PROLOGUS.] Heinl. Co-
 dice ita vocatur: al. *Praefatio*
 CELLAR. Imitavit hunc prologum
 eleganter satis Belisarius Epigram-
 mate in Sedulium, quod & mo-
 nuit Barthius lib. LIII. Adv. cap. v.

2. *Adcubitare.*] Frequens ver-
 bum de convivio. V. Not. Patern.
 ad Aurel. Victor. Epit. cap. 1. §.
 22. ita *adcumbere*. Juvencus lib. I.
 vs. 762.

Vitali adcumbere mensae.

Drakenb. ad Livium Epit. xxviii.
Discumbere dixit Sueton. Caes. cap.
 xviii. *Togati cum instructioribus*

Provinciarum discumberent. & id
 verbum apud profanos Scriptores
 hominibus esse proprium; cum
 contra *adcumbere* Diis adscribatur
 cibum capientibus multi contem-
 dunt. Attamen distinctionis hujus
 raro accuratam haberi rationem,
 & observari, notavit jam Deme-
 pster. ad Rosin. libi v. Antiq. cap.
 xxviii. Haec vero & similes locu-
 tiones defunctae sunt, ex more
 veterum, qui in lectis seu tricliniis
 cibum capientes *adcumbebant*.
 Sueton. Vespas. cap. v. *Procidit*
ad ipsos adcumbentis pedes. Urfinus

Adpend. ad Ciccon. de Triclin. p. m. 252. seqq. Dempst. ad Rosin. lib. V. Antiq. cap. xxviii. Horat. lib. III. Od. III. vs. 11.

Quos inter Augustus recumbens.

Cl. Albert. ad Epist. 1. ad Corinth cap. viii. §. 10. Late de illo more consule Lamp. in Joann. tom. II. p. 158. in not. Neque tamen antiquissimis temporibus mos iste obtinuit, quippe tunc ad mensam sedebant cibum capientes. Alberti d. l. Dougt. Anal. S. part. I. Exc. LXXXV. Idem quoque apud Græcos obtinuisse monet Feith. Antiq. Homer. lib. III. cap. v. §. 1. De Romanis vide elegantem locum Isidori apud Schegk. ad Vellej. lib. II. cap. cxiv. §. 3. *Solus cum iis, quos inuaserat, maiore parte astisvarum expeditionum coenavit sedens.* De versuum hoc genere evolvas Bedam de Metris p. 2367. Ed. Pursh. ARNTZ.

3. *Pone supercilium:*] Prudent. Psychom. vs. 286.

Disce supercilium deponere.

i. e. superbiam, quo modo explicandus Plinius lib. II. Epist. v. §. 5. *Ut in plerisque frontem remittas.* ubi nec Curtius hunc l. negligit: & *inertisiosa frons* alio sensu de homine severo est apud Sidon. Apollin. lib. VIII. Epist. 12. ubi Savaro, cum Lambin ad Horat. lib. I. Epist. xviii. vs. 94. V. D. ad Petron. Sat. cap. xxx. p. 116. & *Censurium supercilium* apud Val. Max. lib. II. cap. vii. ex 5. ubi Voss. & lib. 100. cap. ix. pr. *Papere* h. l. itaque erit deponere; abicere quasi. Symmachus lib. X. Epist. xli. *Præfectum ambrosium inuenerimus, sine officio non possumus.* Cl. Alberti ad Epist. ad Roman. cap. xlii. comm. 12.

Ovid. lib. VI. Fast. vi. 41.

Posuisse fideliter iras.

Propius ad hunc locum Horatius lib. II. Od. x. vs. 9.

Ingratam Venere pone superbiam.

& ita sæpissime simplicia pro compositis. Ex multis conf. Not. ad Fulgent. lib. I. Mythol. sp. m. 607. & lib. III. cap. vi. & ix. Goldastus ad Eginhartum de Vita Caroli M. cap. xxx. p. 207. Acidal. ad Vellej. lib. II. cap. xviii. §. 5. Boxhorn. ad eund. lib. II. cap. xxv. init. ARNTZ.

4. *Cadit.*] Poeta in persona a comitibus est metaphora. Qui ergo hic *cadit* locus? Facile egi- dem in antiquiori aliquo Scriptore pertulerim talia, non item in Sedulio ac similibus. Hi etenim, dum ubique acumen quaerunt, per ejusmodi ingenium ostentare adamant. Ego sane jurare astringi numquam hanc scripturam a Vate nostro profectam fuisse; sed reprehendum absque ulteriori mora:

Nec quaeras opus hic onychis artificis.

Maluissem vero, accuratiorem syllabae rationem habuisse Sedulium. Primam etenim in *onychis* produci nemo ignorat, nisi qui a Musis alienus est profusus. Interim solet ita Caelius quantitatem frequenter negligere; exemplo aliorum Christianorum. Putabant namque hi indecorum & fatuum esse, veritatem divinam, aut Historias Sacras metro, velut perpetuae legi, velle adstringere; unde passim evenit, ut, inuitis omnibus Grattis, & Romano Apolline, merum anseris stridorem dederint, ubi, si paululum ipsis attendere placuisset, mellissimum oloris melos promere potuissent, ab ingenio nequaquam destituti,

destituti, & facultate Poëtica instructi satis. Haec certe verissima atque unica est ratio, quare tantum discriminis inter ejusdem seculi Scriptores continuo observare liceat. Quis enim, si serio agamus, Christianorum Poetarum vel Claudiano vel Rutilio, sua aetate comparari potuit? Hos, ubi inter se composueris vere Poetas, illos Poetastros merito dixeris. Causa tanti intervalli fuit argumenti disparitas, & severior in poliendis versibus cura. Hi, quod materiae deesse videbatur, ingenio supplere contendebant. Illi insitam rerum suarum nobilitatem unice spectabant, securi reliqua. Ceterum, ut eo redeamus, nostram hanc in Sedulio emendationem magis adstruunt, quae paullo habet inferius, & eadem in re:

*Cora gemmatas flavescunt mella
canistris,
Collucantque suis aurea vasa
favis.*

Quod si tamen alicui, nimium sgrite superstitioso, religio videatur, contra metri sanctionem tale quid recipere, neque illi nobiscum intercedet negotium. Quin potius, qua sumus liberalitate, aliud ipsi suppeditabimus remedium, quo suae inbecillitati consulat. Legerit ergo:

Nec quaeras opus hic nobilis artificis.
Mihl, spero, licebit non esse tam *duridus* pueri. Vonck. lib. II. Lect. Lat. cap. II. Voce plane Dictatoria Cl. Vonck reponere nos jubet *ovychis*, vel si quem neglecta syllabae quantitas offendat, *nobilis*, miris suam liberalitatem laudibus effrens. Sed videndum est, ne ex nimia ista Viri Docti liberali-

tate detrimenti quid Sedulitis capiatur. Vulgatam lectionem omnino omnino libri agnoscunt & Prosa confirmat. Est vero *hic codicis* positum pro in hoc codice, constructione Graeca, de qua vide Vechner. Hellen. lib. I. p. II. cap. XII; p. m. 238. seqq. GAWNER. In difficilioribus habetur hic locus. Antequam in summi Vonckii Lectiones incidissem, *et nobilis* in mentem quoque veniebat. Nec tamen placuit. Sanum esse locum vel patere videtur ex eo, quod illam quoque vocem Prosa servet. Videtur quidem aliquid quod ad convivia & ciborum adparatum pertinet, latere, vel certe in incoepta metaphora pergere debuisse Poetam. Sed tamen ille transitus facile poterit Sedulio condonari, & admitti. Recte *hic codicis* cum Grunero capias *in hoc codice*; ut saepius. Forte & hoc modo capi possent verba, velle Poetam, non debere talem hic requirere opus codicis artificis i. e. codicem artificem, sive ab artifice compositum. Esse itaque *artifex* h. l. *artificis* positum, ut *artifex forma*. Heinh. Advers. lib. II. cap. VI. quo sensu forte Arator lib. I. vs. 339.

Artifici sermone facis.

& *artifex vultus* Barth. ad Stat. lib. I. Achil. vs. 332. Active *artificem manum* dixit Quinctil. Declam. x. cap. XI. ex emendatione Burmanni. Ovid. lib. III. Amor. El. III. vs. 52.

*Artifices in te velle, Minerva,
manus.*

Savaro ad Apollin. Sidon. lib. IV. Epist. I. ubi hunc locum ita citat.

Nec quaeras hic opus codicis artificis,
unde nescio, vulgatam saltem

omnes, quos inspexi, Editi servant.
Gruneri tamen praevalet expositio.

ARNTZ.

5. *Adi solennia.*] Ovid. lib. I.
Amor. El. IV. v. l. I.

*Vir tuus est opulas nobis adisurus
easdem.*

Juvenecus lib. III. v. l. 741.

Adire recusans

*Regales thalamos, regalis pocula
mensae.*

V. Broukh. ad Propert. lib. I. El.
III. v. l. II. Cel. Drakenb. ad Li-

vium lib. XL. cap. XXIX. §. 12.
Cort. ad Sallust. Cat. cap. XL. §. 5.

Jugurt. cap. LXII. init. Cod. Arnz
sollemnia, quod frequens esse in

MSS. ignorabit demum ille, qui
nunquam Codd. oculis lustravit.

Amant etenim p inter m aliasque
consonantes interserere. Schulting.

ad Senec. Suasor. 1. p. 7. *modicas
mensae* est id, quod Belifarius in
Acrostich. v. l. 2. dixit :

*Invitans parvas ad solennia
mensae.*

ita *modicum* pro mediocri posuit
Val. Max. lib. IV. cap. 111. Ex. 3.

Solito sibi, id est, modico adparatu.

Plin. lib. II. Epist. IV. §. 3 *Sunt
quidem omnino nobis medicae facul-*

tates. & eod. lib. Epist. XVII. §. 10
Vel modica coenatio. Horat. lib. I.
Od. XX. v. l. I.

*Pile potabis medicis Sabinum
Cantbaris.*

Taubm. ad Plauti Fragm. p. 1491.
& dum vitali mihi liceat aura frui,

summo honoris cultu prosequendus
patrus O. Arnzenius ad Caton.

lib. II. Distich. VI. Videtur autem
respicere Sedulius ad simplicem

covivandi morem veterum, qui
pulte oleribusque vescerentur. Id

indicanat verba sequentia v. l. 15.

At nos exiguum de pauperum carpsis-
mus heros,

Rubra quod adpositum testa mi-
nistras, olus.

Confer de illo more Coler. ad Val-

ler. Max. lib. II. cap. v. ex 5. &
hinc Horatius lib. I. Od. XXXVIII.

v. l. nihil aliud ad convivii adpa-

ratum adhibendum esse quam myr-

tatum volebat. cujus verba, *Perficus
odi* &c. inlustrari possunt ex Cornel.

Nep. Pausan. cap. 111. §. 2. *Epu-*
labatur more Persarum luxuriosus.

ARNTZEM.

6. *Plusque libens*] *Plus* est ma-

gis. Cort. ad Cicero. lib. XIV. Fam.

Epist. XXI. §. 6. Barth. ad Claud-

dian. Nupt. Hon. & Mar. v. l. 107.

infr. lib. III. v. l. 267.

Plus ut mireris.

Pro *libens* Fabr. Tornaeus 3. Bibl.

Lugd. Maitt. *libens*. V. Gruner. ad

h. l. *satiare cibo* Lips. Ed. Tornaeus.

1. 2. 3. aliae: quod adeo placuit

Grunero, ut in ipso, ut vocant,
textu locum dederit. Sed obstat

Prosa: *Libentius animo saturare
quam cibo.* infr. lib. III. v. l. 266.

Saturavit quatuor illis.

Belisar. Acrostich. v. l. ult.

Modicis saturavit ab offici-
ubi tamen & alii *satiavit*, quomo-

do variatur apud Avian. Fab. XLV.
v. l. 14.

*Quam rabido fauces exsaturare
lupo.*

Revocandam itaque pristinam scri-

pturam satius duximus contra Gru-

nerum. ARNTZ.

7. *Deliciosus*] Quem alii *delica-*
sium dicunt. Sed illud plus est. Se-

dulius lib. II.

Si quis retia mundi

*Deliciosa sequens, luxus & gaudia
blandae*

Perditionis amat.

Aratof lib. I.

*Hac saturantse famo, quae munere
dantior omni*

Deliciosa fuis.

BARTH. lib. XXXIII. Adv. cap. xvi.

Rutil. lib. I. Itiner. vf. 378.

*Stagna placant septo deliciosa
vado.*

Tornaei. 1. & aliae Vett. Edd. *deliciosa*, quam scribendi rationem rectius ex prisca monumentis damnavit Castal. ad Rutil. lib. I. Itiner. vf. 114. Pierius & Emmenest. ad Virgil. Ecl. II. vf. 2. *Magis est potius.* Calpurn. Ecl. VI. vf. 66.

*Autra magis vicinaque saxa
petamus.*

ubi Barth. & ad Grat. Cyneg. vf. 90. & 419. ad Statium lib. I. Achill. vf. 141. & IV. Theb. vf. 543. Salmas. ad Tertullian. de Pallio p. 418. Parei Lexic. Plaut. h. v. Waff. Ind. ad Sallust. h. v. l. 15. § ult. ff. de Pignor. & Hypoth. Sed illud magis est, quod prius diximus. Val. Flacc. lib. III. vf. 270.

*Vellem hac equidem me strage
meosque*

Procurbuisse magis.

ubi V. D. & Burm. ad eund. lib. I. vf. 74. Wachius ad Caton. Dittich. Praef. lib. II. ARNTZ.

8. *Doctorum*] Quorsum hic *doctorum* mentio? Aliud credo coena requirit, quae *coctioribus* magis instruetur, quam *doctis* aut *doctoribus*. Nisi si qui eorum in culina forsitan habitant. Verum Poeta fuit Seditiosus, non Propheta hodiernorum temporum. Quamvis nec Veteribus defuisse istiusmodi bellos homines, Petronius nobis & Juvenalis, cumque iis alii fidem faciant. Quid jecari adiunct? Nimirum

plus quam iocosa est lectio; quam hactenus vidimus. Eam igitur scriptori maxime serio cur non eximamus? At vix succurrit quidpiam. Succurrit tamen.

*Nobilem nitidis dominorum
scere coenis.*

Nobile *εὐγενία*! & dignum vel Trimalcionis epulis. VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. Cl. Vonck. mira innovandi libidine abruptus, hic etiam pro *doctorum* rescribi vult *dominorum*. Ipse suum somnium *nobile εὐγενία* vocat, & *dignum vel Trimalcionis epulis*. Iudicent alii. GRUNER. Vellem hic humanitatem, dum literas, quae ab illa nomen acceperunt, profiteatur, in recensenda Vonckii sententia adcuratius observasset Gruner. Sed *doctorum* servat Prosa. neque est quid mutandum, cum *doctus* etiam dicatur de eo, qui artis suae peritus est. Petron. Satyr. cap. LXXIV. *Lacoratus igitur ab doctissimo coco.* ubi Burm. & ad Salmonic. de Medicin. vf. 842.

Nondum doctis fallonibus aptus. Contrarium est *indoctus*, unde Virgilius Ecl. III. vf. 26.

*Non tu in triviis, indocte, solebas
Stridenti miserum stipula disperdere
carmen.*

ARNTZ.

9. *Nec numerantur.*] Nic. Hein-
sius; inducto *nec*, scribi iussit *ad-
numerantur*. CELLAR. Illustr. Nic.
Heinsius scribi volebat: *Q. m. ad-
numerantur opes*. Nihil autem hoc
opus est, quoniam *nec* sic in aliis
formis pro non venit, atque eodem
modo loquitur Commodianus In-
struet. XVI.

*Sunt alia praeterea daemonia favis,
Quae nec numerantur: adhuc &c.
WOPKENS.*

WORKENS. Recte ab Eruditis Hein-
sij scriptura rejicitur, ea etenim
nec meliorem reddit sententiam,
& longius a ductu literarum abit.
Si inspiciamus Profam, facile per
se patebit sententia, ibi namque
Sedulius: *Quorum multiplices ne-
queunt referri apparatus.* adeoque
nec hic est non, nequidem, qui
scil. divitiis adeo abundabant, ut
ne recenseri quidem possent. infr.
lib. IV. vs. 124.

Homines optare nec audent.

V. Not. Patern. ad Plin. Paneg.
cap. LXXXI. §. 7. ARNTZ.

10. *Nutris*] Idem summus Vir
malebat *mittis odendum.* CELLAR.
Hic rursus ab Heinso dissentien-
dum, *mittis* reponente pro *nutris*,
quod hic ob sequens verbum *creas*
non minus concinnum, satisque
etiam est in hac forma frequens,
ut demonstrat nota Burmanni ad
Ovid. Metam. II. 366. **WORKENS**
Vide Gruner. h. l. Eleganter hic
mare, terram & caelum jungit,
ex genio satis Poetarum. Schul-
ting. ad Senec. Smafor. III. p. 29
infr. lib. I. vs. 45.

*Qui caeli fabricator adas, qui con-
ditor orbis,*

*Qui maris undifonas fluctu surgente
procellas.*

& saepius.

11. *Creas.*] De hoc loquendi
more conf. Gruner. Senec. Oed.
vs. 601.

Vere flores Hybla tot medio creat,
Ovid. v. Her. vs. 153.

*Graminibus tellus foecunda cre-
andis.*

& lib. II. ex Pont. Epist. II. vs. 34.

Creas molles aspera spina rosas.

Virgil. lib. II. Georg. vs. 9.

*Arboribus varia est natura cre-
andis,*

unde *natura creatrix* apud Lucret.
lib. I. vs. 623. Ad illum modum
Rutil. lib. I. Itin. vs. 355.

Ferri foecunda creatrix.

V. Heins. lib. I. Advers. cap. I. p. 4.
inde *terra alona & alia.*

12. *Cerpa*] Fabr. Bibl. Lugd.
caetera, & ita citavit h. l. Barth.
lib. LIII. Adv. cap. v. Sed Prosa
& sequens *mella*, cujus adpositum
est Epitheton, contrarium suadet.
Talem quoque varietatem depre-
hendi in duobus Codd. Francq. &
Ed. Gryph. anni 1538. apud Justi-
num lib. XXXVI. cap. IV. §. 4.
pro *cerisque fingendis* perperam sub-
stituentibus *ceretisque* s. ubi tamen
receptam lectionem facile tuebur-
tur ea, quae adtulit carissimus Pa-
ter ad Victor. Epit. cap. XLV §. 6.
cum Barthio ad Claudian. Consul.
Probin. vs. 19. Pro *flavescent* Arnt.
flavescent. Barthius tamen lib. LIII.
Adv. cap. v. citat, *florescent*. Male.
Flavescere enim & *flavus* proprie
de melle adhibentur. Quid. lib. I.
Met vs. 112.

*Flavaque de viridi sillabant ilico
mella.*

Martial. lib. I. Epigr. LVI.

*Flavaque de rubro promere mella
cado.*

Illius autem hic mentionem injicit
egregie, ad veterum in conviviis
mel adhibentium morem respiciens,
V. D. ad Petron. Satyr. cap. xxxv.
& de Pythagoraeis id testatur Jam-
blichus Vit. Pythag. cap. XXI. n. 97.
*Ἀγέτω δὲ ἔχρωτο ἀστὴ καὶ μέλιτε
ἢ ἀγέτω. in prandio panis erat et
mel aut favus.* Non dissimiliter
Sedulii verbis habet Auson. Epigr.
VIII. vs. 3.

*Fercula gemmatas quum poneret
borrida vasis.*

ubi

tibi tamen aliae Edd. *aurea vasis*,
midus recte. ARNTZ.

11. *Aurea vasa*] Talibus enim
luxuriosi aut divites in conviviis
utebantur. Broukh. ad Tibull. lib. I.
El. I. v. 30. Sueton. Aug. cap. LXXI
vasis argentei mentio est in l. 48.
pr. ff. de furt. Illa itaque vasa si-
gnum praebebant hominis ditioris,
cum ingenti saepe pecunia compa-
rarentur: inde e contrario, si nul-
la aurea argenteae adessent vasa,
paupertatis vel continentiae signum
erat. Valer. Max. lib. IV. cap. III.
ex. 7. *Fistilia se in ejus mensa vasa*
vidisse: monitos ne continentiae,
quasi paupertati succurrendum pu-
tarunt, cum suis sarcinis abire jussit.
Sueton. Domit. cap. 1. apud Erud.
Cortium ad Sallust. Catil. cap. LI.
§. 33. Inde h. l. elegans oppositio
inter aurea vasa & testam rubram,
cujus seq. versu meminit.

14. *Paupere*] Non hic inopiam,
sed tantum mediocrem copiam
notat, de qua significatione conf.
Cl. Drakenb. ad Silium lib. I. v. 609.
& carissimum Patruum ad
Caton. Distich. lib. I. Diut. xx.
Lucan. lib. X. v. 358.

Pauper spoliatus frondibus hortus.
& *pauper azer* apud Ovid. lib. V.
Fast. v. 515. Broukh. ad Tibull.
lib. I. El. I. v. 3. Hinc *pauper* &
tenuis junguntur apud Plinium lib.
II. Epist. xx. §. 13. *Adspice Regu-*
lum, qui ex paupere et tenui, ad
tantas opes per flagitia processit.
ARNTZ.

15. *Testa*.] Isidorus lib. XX.
Orig. cap. IV. de vase Aretino id
intelligendum monuit, quod ita
dicebatur, quia in Aretio Italiae
municipio potissimum fingebatur,
unde Martialis lib. I. Epigr. LIV.

Sic Aretinas vidant crystallina
testas.

Plinius lib. XXXV. Histor. Nat.
cap. XII. In tabula ejus formam
exprimi curavit Ursin. adpend. ad
Ciaccon. de Triclia. p. 350. ubi
latius eum consulas. Cum addat
olus, indicat coenam modicam.
V. supr. ad v. 5. *Adpositum* opti-
me pertinet ad cibos in convivio.
Ovid. lib. II. Amor. El. XI. v. 49.
Adposito narrabis multa Lyaco.
Eutrop. lib. VII. cap. XVIIII. *Se-*
ptem avium millia adposita tradun-
tur. Virgil. lib. IV. Aen. v. 602.
Patriisque epulandum adponere
mensis.

ubi alii *ponere*. Muncker. ad Hygin.
Fab. CLXXVI. Terent. Phorm. act.
II. sc. II. v. 28.

Coena dubia adponitur.
Burm. ad Ovid. lib. VIII. Met.
v. 570. Plaut. Milit. act. III. sc. I.
v. 163. Quintil. lib. VI. Instit.
Orat. cap. III. *Et Galba de pisci-*
bus, qui cum pridie ex parte adesi,
et versati postero die adpositi essent.
Plin. lib. III. Epist. I. §. 9. Sueton.
Caes. cap. XLIII. in fin. & Calig.
cap. XXXVI. Pacat. Paneg. cap.
XIV. *Simplex pono* est tali sensu
apud Juvenc. lib. III. v. 80. & 215.
& 615. Nec Graecia talem signi-
ficatum in verbo *κατατίθεισθαι*
ignorat. Apollod. lib. I. cap. IX. §. 2.
Οι δὲ κατατίθειν αὐτῶν ἐπέμελλον
ἰδιεμάτων. & LX3. Interpp. Genes.
XLIII. com. 31. *Καὶ ἴσως, κατὰ*
τὴν ἀπύξ. Vide & Trajectinae
Palladis decus nunquam intermor-
tuum Drakenb. ad Lavium lib.
XL. cap. LIX. §. 8. & Epist.
Paul. I. ad Corinth. cap. X. comm.
27. ARNTZEM.

MIRABILIUM DIVINORUM

SIVE

PASCHALIS CARMINIS

LIBER I.

Quum sua gentiles studeant figmenta poetæ
Grandisonis pompare modis, tragicoque boatu,
Ridi-

1. *Gentiles.*] Dicuntur illi, qui religionem Christianam respuentes, Idolorum cultum amplectebantur. Tertullian. de Cult. Femin. cap. iv. *Propter illam sceleratam in nos opinionem gentilium.* Inde *gentilis stirps.* Arator. lib. I. vs. 945. *gentile vulgus* Prudent. Perist. Hymn. x. vs. 463. *nuzas gentiles* Id. in Symmach. lib. I. vs. 575. & *gentilitas* pro ipsis paganis apud eumd. Perist. Hymn. x. vs. 1086. Adde Herald. ad Arnob. adv. Gent. lib. I. init. Isidor. lib. VIII. Orig. cap. x. Gunther. de Vit. Lat. Serm. p. 235. Cellar. Antib. p. 174. Du Fresnoie Glossar. h. v. aliosque. De vocabulo *figmentum* plura dedimus ad Asterii Epigr. init. Aantz.

2. *Pompare.*] Ad inanem magnificentiam traducitur. Gulielmus Brito, qui haec Sedulii verbotenus transcripsit:

Si sua gentili mendacia cuique

Poetae

Grandisonante fuit licitum pompare boatu.

Baldericus Chronico Cameracensi. *Pompilare* dicunt alii. Joannes

Biclarieus in Chronico, ubi traduci sonat velut publice: *Possit haec dextra amputata exemplum omnibus in Toletana urbe asino sedens pompiando dedit, & docuit famulos domini non esse superbos.* Quidquid enim per publicum, ut spectetur, traducitur, *pompa* est. Prudentius: *Kertur per medias, ut publica pompa, plateas*

Pilento residens molli.

Hinc ad eloquentiae tumorem a Christianis traductum est id vocabulum. Gaudentius praefatione tractatum: *Sciens verum Divinae sapientiae amatorem non super assertionem inutilium rerum inanis eloquentiae pompam quærere.* Tam autem exosa talis fuit ostentatio scriptoris Religionis nostrae, ut Diaboli tripudiis eandem vocem rescriberent. Silvester Giraldus, bonus & boni sermonis scriptor, *Topographiae Hiberniae* lib. II. cap. v. *Insulae pars hispida nimis atque horribilis, solis daemoniis dicitur assignata, quae ut visibilibus Caco-daemonum turbis & pompis fere semper manet exposita.* BARTH lib. II.

Ridiculove Geta, seu qualibet arte canendi,
Saeva nefandarum renovent contagia rerum,

Et

II. Adv. cap. II. Non ex infimis
saeculis verbum *pompae* est, ut
Vossius censuit, sed Tertulliani
quoque temporibus usitatum, qui
de Spectaculis cap. VII. *Circensium
pompator suggestus* dixit. & de Cult.
Femin. lib. II. cap. IX. *Pompaticas
progredi.* & Trebellius in Zenobia:
Nilhil pompabilis. CELLAR. Sidon.
lib. IV. Epist. VIII. *Pomposus in-
cessus, animus serius:* ubi Savaro.
Barth. lib. XXXV. Adv. cap. VII.
& XLV. cap. V. Arator lib. II. vs. 756.

*Quos pomposo roboans sua bella
cathurno.*

Vossius de Vit. Serm. lib. III. cap.
XXXVI. & lib. IV. cap. XVI. Cellar.
Antib. p. 80. Minuc. Fel. Octav.
cap. XVI. *Quoniam non fucatur
pompa sacundiae & gratiae.* ubi
Elmenh. cum Cellario. Gunther.
de Vit. Serm. Latin. p. 416. Du
Cange Glossar. h. v. Arnobius ad
vers. Gent. lib. I. p. 35. *Pompa ista
sermonis & oratio missa per regulas
concionibus, litibus, foro iudicis que
servetur.* ubi Elmenh. Exemplo-
rum maximam copiam collegit
Reinesius in Epist. ad Daum. CIV.
p. 264. Nostro similia habet Aufo-
nius Epigr. CXXXVIII.

*Melpomene tragico proclamas moesta
beatu.*

ARNTZ.

3. *Geta.*] *Geta* servile nomen
est apud Comicos, nam inde ve-
nales servi mittebantur. Propterea
Sedulius cum scenicas insectaretur
fabulas, comicas actiones ex ea
persona, quae frequens induceba-

tur, designavit. Quis non multo
magis ipso *Geta* ridiculos ducat
eos, qui *vegote* legendum putant
integra dictione? *Veges* quidem
pro vini cado, (quod equidem
sciam) ponitur a Palladio, sed hic
ita convenit, ut nihil minus. Con-
donemus hoc tamen istis, qui non
possunt a mero discedere, cui semel
addicti sunt PARRHASIUS Syll.
IV. Var. Adnot. Comoedia ex
Getae nomine alludere videatur,
qui tamen in nulla ridiculus adeo
est, earum quidem quae apud La-
tinos ad nos venerunt. Nam de
his loquitur Sedulius. BARTH. lib.
II. Adv. cap. II. Hic vetustiores
memoria Proavorum Eruditi *ve-
gete*, quod vocabulum vini cadum
notare Palladio ajunt, reponere
voluerunt. Nebriffensis, Parrhasius,
Fabricius, alii *Getae* servile no-
men ex Comoedia interpretati
sunt. At omnem difficultatem tol-
lunt Scriptores rerum Anglicarum,
qui vetustissimis Britannis *Getae*
nomen ridiculi cujusdam Dei fu-
isse scribunt; inprimis Afferus in
vita Aelfredi, qui & Genealogiam
ejus ponit, & Vatis Scoti carruina
producit. Scoti dico, ut notatas
superstitiones barbaricarum natio-
num a conterraneo magis credas.
IDEM lib. XXVII. Adv. cap. XIV.
Ita scribendum. Minifice edido-
runt, & interpretati sunt, *ridiculo
vegote:* nec sensu meliore, *ridicu-
love Getae.* Comoediam ex *Getae*
nomine alludi vix videtur Viro
Docto, quippe qui in nulla re ri-
diculus

Et scelerum monumenta canant, ritumque magistro,
Plurima Niliacis tradant mendacia biblis;

Cut

diculus adeo fit, earum quidem, quae ab Latinis ad nos venerunt, & de his loqui Sedulium. At unde apparet, agere de Latinis modo Sedulium? Quid? an soli Latini Genules? an soli pompant, ut loquitur, sua figmenta? an soli tragico boatu utebantur? At etiam Plato lib. VIII. de Legibus dicit: *καλλιφώνους ὁπεριτάς μῦθον φθιγγομίους ἤμῶν*. Lucianus Ne-grino: *Μίγνα κωμῳδοίται*. de Sal-tatione: *Ἄνδρα εἶμα κωμῳδοίται πά-ματα ὡς κατακτόμενοι θιασῶς*. Agathias εἰς Ἀριαδὴν κωμῳδοίται: *Ἐὶ πότι δὲ τραγικῶ ῥοιζήματι ῥέζουτο. φωνῶν*

Ἄυτῶς Μελπομένης βόμβον ἀπι-πλάσσαντο.

Sufficeret igitur a Menandro Ge-tam ridiculum esse introductum. Ovidius lib. III. de Arte:

Nona sit ex Sappho (quid enim lasci-vius illa?)

Cuius pater vafri luditur arte Getae.

At nihil vetat, plures etiam Lati-nos, quam Terentium hac persona usos, cum tam multis careamus Sed nec satis ei ridiculi videntur Terentiani Getae. Immo omnes comicæ personæ ridiculae: eoque satis ridiculus Geta, qui in Comœ-dia. Certe sic separat Plato Comi-gos & Tragicos d. l. *Ὅσα μὲν εἰς κωμῳδίαν πάντες λέγουσι, αὐτὰ δὲ τραγῳδίαν οὐκ εἰσὶν ἄλλοι*. Tamen

ille existimat omnem difficultatem tollere Anglicarum rerum Scripto-res, qui vetustissimis Britannis Ge-tam nomen ridiculi cuiusdam Dei fuisse scribant, advocatis in eam rem ipsis quoque Sedulii popularis sui versibus. Quod etsi alios etiam summos Viros accepisse videam, probare tamen non possum. *Ridiculo Geta* nihil est aliud, quam comoedia. Atque ipse adeo Auctor sic explicat in opere Paschali red-dens haec duo verba: *ridiculi Ge-tae comica foeditate*. Gronovius Observ. in Eccles. cap. II. & CAL-LAN. Optime Parrhasius Syll. IV. Var. Annot. & Joann. Frider. Gronov. Observ. in Eccles. n. p. 29. legendum docuerunt: *ridiculus Geta*, & de Comoedia intelligend-um, quos vide. Vonckius lege, inquit, *scœva*. Vereor ut quis dicto futurus sit audiens. *Γρονόσιος*. Quis non, quaeso, mecum per-lecta Gruneri observatione jovem juraret lapidem, Eruditissimum Vonckium hic maluisse: *Ridiculus scœva*. Si adcuratius inspexisset Vonckii verba, aliud scribere debuisset Grunerus, cum luce meri-diana clarius pateat pro *scœva us-sand*. in VI. seq. maluisse Vonck. *scœva nes*. Unde praeterea Grune-rus didicerit, Parrhasium ante Gronovium *Geta* emendasse, expi-scari nequeo. Et unicuique Parrha-sii observationem, quam integram dedimus, perlegenti, patebit satis, nihil aliud agere Parrhasium, quam ut dampnaret *τὸ ὑπερῶς*, & ostend-eret

Cur ego Davidicis adfuetus cantibus odas
Chordarum resonare decem, sanctoque verentes

C State

deret *Saxa*; quod omnes Edd. vetustiores servant, praeferrendum esse.

4. *Saxa*.] Lege: *saeva*. VONCK. LECTON. Lat. Hb. I. cap. vi. Cui conjecturae pondus addebat ex frequentis horum vocata in Codd. permutatione, de qua V. VONCK. & I. cui addo DOUR. Praeced. ad Tibull. cap. xiv. Schrakng. ad R. de Postul. th. tit. Barth. ad Statium lib. IX. Theb. v. 136. Cl. DUBOIS; ad Livium lib. II. cap. xxxv. §. 7. qui ratione Erud. Trillerus Obs. Critic. Hb. I. cap. xxxv. addit apud Lucanum lib. I. v. 548. legeret

saevit

saevit non assentior. Adde VIT. ad Memef. Egypt. v. 27. Elegantiissime BROOKER ad Tibull. lib. I. El. v. v. 13. ubi tamen & *saevit* praetulit RITTERSH. ad Phaedr. lib. III. Fab. tit. v. 8. Var. Lect. ad Lucan. lib. VIII. v. 766. Gebhard. lib. III. Crepuscul. cap. xxi. Si quid curatio mirandum esset, posset *saevit* *saeva* I. et dicit V. Barth. ad Claud. lib. I. de Rape. Prof. v. 27. acque hos Sever. Sancti de Mon. Rom. v. 211.

saeva jam *diva* *serpens* *dicitor* Vulgari: tamen omnes servant, et sicut Claudianus Epig. de Pisonis v. 13.

saeva non *humani* *passio* *contagium* vulgi.

cur ad modum Valer. Flacc. lib. IV. v. 497.

Quod pulvere *saevand*

Spem *facta* *laeta* *deditur*.

& Senec. Phoeniss. v. 131.

Sarva *Tiberianus* *libet*.

Pro *renovet* Lips. & Gronov. in Eccles. cap. II. p. 29. *renovet*. ARATZ.

5. *Monumenta*.] Cod. Arnt. & Edd. plures *monimenta*; sed id iam damnavit Datusq. Orthogr. Part. II. p. 201. In aliis omnia iuxta Hadrianus, *monimentum* esse scribendum penitine contendens. Confer haec in rem quae notavit praefatus & dulce decus nostrum; C. H. FROEZE Memor. Propag. cap. I. p. 12.

Monimenta *saevit* dicit etiam Ovid. lib. I. Amor. El. VII. v. 31.

saevit Arator lib. II. v. 691. *clommentas* Cicero pro Deiot. cap. xiv.

Dicuntur enim ita omnia illa quae faciunt ad alicujus rei vel personae memoriam. Juvenc. lib. II. v. 507. Symmach. lib. VI. Epist. xxii. Horat. lib. III. Od. xxx. v. 1. Vici Caesar. cap. xxxv. §. 7. Lucan. lib. VIII. v. 807.

Monimentum *saevit* *maxime* *saevit* ut contra Martellandum defendit

Ostend. & Vir Doctus in Act. Lips. A. 1726. mens. Octobr. p. 469. licet de vera lectione dubitet

BURMAN. V. eam in rem Heinsium ad Prudent. lib. II. in Symmach. v. 184. *Canon* Cod. Arnt. sine

ratione. ARATZ.

Risus.] infr. h. lib. v. 707.

Risus *saevit* ubi Cellar. & du Fresnoe Glossar. h. v.

Stare choro, & placidis caelestia psallere verbis,
Clara saluferi taceam miracula Christi?

IO
Quum

6. *Biblis.*] Sic MSS. Lips. & Alm. id est, papyro, chartis. Lucanus lib. III. vs. 222.

Nondum fluminea Memphis contaxere biblos.

Novitas.

CELLAR Cod. Vulc. *libris*. Frustra de voce *biblus* lege Voss. Art. Grammat. p. 129. GRUNER. Muncker. ad Fulgent. lib. I. Mythol. p. 612 Ed. Stav. profert *miracula chartis*. Sed *mendacia* ex Prosa & auctoris sensu satis se tuetur. Neque *biblis* cum eo in *chartis* mutet, licet ipse Sedulius infr. lib. V. in fin.

Sacris voluissent tradere chartis.

Papyrus etenim illa cum esset colligata, & ad scribendum apta videretur, dicebatur *biblos*, unde vox ista sequiori aetate pro libro adhibita fuit, notante Barthio lib. XXXV. Advers. cap. viii. *Niliacis biblis* dicit Sedulius, quia flumen Nilus papyro abundabat, ut late docuit Plinius lib. XIII. Hist. Nat. cap. xi. Inspice Burma. ad Lucan. lib. III. vs. 222. Calmet Lexic. Bibl. v. *papyrus*. Du Fresnoy Glossar. med. aevi. h. v. Bart. Adv. lib. XXII. cap. xx. Fulgent. lib. I. Mythol. p. 612. *Et quidquid libet Niliacis exarare papyris*, ubi Muncker. cum Raphaelio ex Herod. ad Jes. cap. xix. comm. 6. inde *Nilus papyriser* apud Ovid. lib. XV. Metam. vs. 753.

Perque papyriseri septem sua flumina Nilis.

Muncker, d. l. ARNTZ.

7. *Davidicis.*] MS. Bibl. *Davidicis*. Longe alio modo versas hic in Cod. Arnt. conspicitur, ubi legitur:

Cur ego Davidicas adjustis vocibus odas,

quod posset retineri, si solummodo pro *adjustis* rescribas *adjustus*. vs. *vocibus* videtur defendi posse ex Virgilio lib. VI. Aen. vs. 646.

Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita quoque *Davidicas odas* dicit Aldhelmus apud Gronov. in Eccles. cap. xx. in fin.

Odas Davidicas modulantes carmine sancto.

& *Davidicam lyram* Arator lib. II. vs. 115. Nec tamen recepta temere videtur deserenda lectio. Prosa: *Inter beati dogmatis choras Davidicae modulationis cantus exerecens*. Mox, Cod. Vulc. *chordarum resonare darem*. Male. Erat etenim illud musicum instrumentum, quod ex decem chordis constabat. Ejus occurrit mentio in Psalmo xxi. com. 4. & cxxiii. com. 9. Apud Hebraeos frequens in usu erat tale instrumentum, quippe qui & alia duarum, trium, quatuor & octo chordarum habebant. Le Moyne Var. Sacr. p. 880. Fulgent. Mythol. lib. I. cap. xiv. *Sed et lex Divina decachordon dicit Psalterium*, ubi alia dabit Muncker. Latius vide Pfeiffer. Diffic. Locor. Centur. III. Loco l. ARNTZ.

8. *Verentes.*] Multae Edd. *verer*, Sed vide Gruner. h. l.

9. *Psallere.*]

Quum possim manifesta loqui, Dominumque tonantem
Sensibus & toto delectet corde fateri.

C 2

Qui

9. *Psallere.*] V. Bed. de Metris p. 2353. Ed. Putsch. Est autem idem quod cantare. Waff ad Sallust. Catil. cap. xxvi. Cort. ad eund. Cat. cap. xxv. §. 2. & inde varia nomina medio aevo fuerunt deducta; ut *Psalmista*, *Psallentia*, de quibus de Cange Glossar. in illis vocibus. ita *cantare* & *psallere* jungi docuit Gronovius ad Senec. lib. I. Controv. p. 66.

10. *Christi.*] Ad imitationem Veterum, qui in carminis initio ponere solebant, quem canere vellent. Horat. lib. I. Od. x. vs. 5.

*Te canam magni Jovis & Deorum
Nuntium.*

& alii plures.

11. *Dominumque tonantem*] Pef-
sime Bibl. Lugd. contra metrum
& sententiam *dominumque*, quo ta-
men modo in nonnullis Editis pec-
catum quoque fuit apud Claudi-
um lib. II. de Laud. Stilic. vs. 240.
Versum vero participio finientem
damnavit Serv. ad Virgil. lib. III.
Aen. vs. 300. Sed male, & ipse
Ovidius saepissime ita: ut Remed.
Amor. vs. 321.

Quem multum poscis amantem.
1. Her. vs. 93.

Quos omnes turpiter absens.

II. Her. vs. 7.

Bene quas numeramus amantes.
& infinitis locis. Adde quae nota-
vit Editor Animady. in Musaeum
cap. II. Illa vero, quae ex Servio
produxit, ab alio fuisse intrusa,
neque Doctissimo illi Grammatico
esse adscribenda rectius putavit

Broukh. ad Propert. lib. III. El. iv.
vs. 46. Omnino tamen Servii i-
psius esse judicavit Cl. Editor Ani-
mady. d. I. Attamen si cogitemus
in plurimis locis istius Grammatici
multa ab aliena manu fuisse intru-
sa, ut docuit Erud. Heumann.
tom. I. Poecil. lib. IV. p. 532.
non video satis justam rationem,
omnia in quibus luce meridiana
clarius fuit peccatum, Grammati-
corum Principi facile Servio ad-
scribendi. Et sexcenta quidem in
Participiis talia occurrunt exempla.
Sed ad rem. Pariter ut hic verus
Numini tonitrua, ita & gentes illi
Jovi suo tribuebant. Hor. lib. I.
Od. II. vs. 3.

Et rubente

Dextera sacras jaculatus arces.
Virgil. lib. I. Aen. vs. 230.

*Aeternis regis imperiis & fulmine
terres.*

ubi Serv. & lib. VI. Aen. vs. 586.
*Dum flammis Jovis & sonitus imit-
tatur Olympi.*

ubi alii Codd. *tonitrus*, sine neces-
sitate. Vide eximia eruditione in-
signem A. Haitzma Cur. Philol. in
Genes. cap. III. com. 8. Sic tamen,
ut obiter moneam, apud Arator.
lib. II. vs. 1169. pro
Insuvere simul.

ad indicandam turbae istius iracun-
diam videtur legendum *insuvere*.
Alios id jam monuisse mihi non
constat. recentior namque editio
non est ad manus. & ita *tonare*
adhiberi de graviter perorantibus
docuit Lampe in Evang. Joann.
tom. II.

Qui sensus & corda dedit, cui convenit uni
Facturam fervire suam, cui jure potestati
Arcibus aethereis una est cum Patre potestas, 15
Pat splendor, communis apex, sociale cacumen,
Aequus

tom. II. p. 878. in not. Dactyl. ad Ican lib. V. B. Troj. vl. 359. Talis quoque varietas est apud Claudian. Nupt Honor. & Mar. vl. 133. ubi vide Barth. De Jove tonante inspicie praeterea Ovid. lib. I. Met. vl. 154. Homer. Iliad. O. vl. 117.

Διὸς ἀρχὴν ἰσχυρῆν.

Barman de Jove Fulgeratore & Elia. ad Act. Apost. cap. IX. §. 3. Heuman. tom. I. Poecil. lib. III. p. 371. inde *ἀρχὴν ἰσχυρῆν* dicitur: Et & Academiae Prifiae rarum decus, Vriemoet. Diſt. Clafic. tom. II. p. 149. ideoque Clearchus tyranus Jovem imitari cupiens filium suum appellabat *Ceraunon*. i. e. tonitru apud Justin. lib. XVI. cap. v. §. II. ubi V. D. Putabant vero ex sono curtus Jovis oriri tonitru Apollodor. lib. I. cap. IX. §. 7. Horat. lib. I. Od. XII. vl. 59.

Tu gravi curru quaties Olympum. & Od. XXI. vl. 7. Ican. lib. VI. B. Troj. vl. 54. ARNTZEN.

12. *Delecter.*] Sic scriptum in membranis pluribus. Fabr. *delecter*. CALLAR. Praeferam quod Fabric. edidit *delecter*, quia se in Praefat. ad Maced. *Armis, quibus adfectus est dimicare, delectatur et ludere.* Saepius eum tal. infra. reperitur verbum *gaudere*, ut lib. V. 221. & alibi: nec non voces *laetus, deſiſſus* &c. WOPRENT. *Delecter* Cod. Vule. Fabr. Lips. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maia *delectat* Cap.

14. *Fallorom.*] *Fallura* pro re facta vel creata iterum dicitur lib. II. 21. Sic Verus Int. Pſalms xci. 5. *Delectasti me, Domine, in factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo.* Hofſae XXI. 2. *Conſtat* . . . *factura erificum* . . . *tem est* Cyprian. Hab. Virg. p. 99. *Quod opus Dei et factura et plastica adulterari nullo modo debeat, sic Prudentius aliique.* WOPRENT. Barth. lib. XLII. Adv. cap. VIII. Eodem modo *adipua*. Epist. cap. II. vl. 10. *Αρχὴν ἰσχυρῆν ἰσχυρῆν.* Et *fallor* pro creatore apud Prudent. Cathem. Hymn. x. vl. 129.

Falloris ab ore oritur. Apoth. vl. 667.

Aequorom nisi fallor aequos. & *fallor orbis* apud eund. Perſ. Hymn. II. vl. 415. inst. hoc lib. vl. 228.

Suumque

Fallorom fugiunt. Adde Du Fresnoe Glossar. v. *fallora*, ubi h. l. citatur aem. Male Cod. Cant. *servare*. ARNTZ.

13. *Arcibus.*] Sic etenim talent Poetae caelum quasi domum Dei describere. Le Moyne Var. Sacr. p. 521. *aulam aetheream dixit A. rat. lib. I. vl. 119. & 1164. Juvenc. lib. II. vl. 186. aulam caeli Id. lib. II. vl. 534. & IV. 498. Regiam caeli Id. lib. I. vl. 470. arcus caelorum Senec. Oed. vl. 48. & putidum esset pluribus illud monere, cum in vulgus notum sit.*

Aequus honor, virtus eadem, sine tempore regnum;
Semper principium, sceptrum iuge, gloria confors,
Majestas similis: haec est via namque salutis,
Haec firmos ad dona gradus paschalia ducit.

C 3

Haec

17. *Aequus honor*] 4. c. aequalis.
Not. Patern. ad Plin. Remp. cap.
1221. §. 3. Nemes. Cyren. vi. 180.

Nam viribus aequis

Nec cursum viribus parem.
l. 89. D. de Legat. 3. *Sejo fundum*
aequis paribus de lego. Heinf. ad
Phaedr. lib. I. Fab. 12. v. 2. Taubm.
ad Virgil. lib. V. Aen. v. 154. &
lib. XI. v. 861. Arnob.

17. *Regnum.*] Confet. quae ha-
bet infr. hoc libr. v. 296. Eodem
modo lib. II. v. 64.

Et aeterno completens omnia gyro,
Imperium sua sua manes.
& v. 249.

Mors vacans, & sine carere, cui
nulla per aevum

Tempora succedunt.

Venat. Fortun. de Pascha v. 51.
de Christo:

Aequalis, confors, socius cum patre
coevus,

Quo supposito mundus principe prin-
cipium.

& quae sequuntur. Arnob. lib. II
v. 787.

Ex raddius aëvis,

Aequalisque patri de maiestate par-
am,

Jura suprema regia.

Neque haec fugit Gentes senten-
tia, quae plurima a vero Deo ad
sua Numina transire solebant;
sic & immortalitatem illis quoque
tribuebant. Sell. Observ. cap. xv.
& ix. Alb. & Elm. ad Epist. 1. ad
Timoth. cap. vi. v. 26. Spanhem.

ad Callim. in Jovem v. 9. inde
aeterni dicebantur. Marcell. ad Py-
thag. aut. Carm. p. 9. Stoici vero
credebant unum solummodo Deum
immortalitate gaudere, ceteros esse
natos & mortuos. Elm. d. l. neque
hoc mirum cum proxime adcede-
rent isti ad dogma Christianorum,
teste Gataker. in Praeloq. ad An-
tonia. de Reb. suis p. 1. Faciunt
ad h. l. verba Minucii Felicis
Octav. cap. xviii. *Cum potius*
sit, parentem omnium Deum, nec
principium habere nec coeternum
ubi vide quae notavit Elmenh.
Arnob.

18. *Jugo.*] Sedulo hoc singula-
re, quod pyram in jugis con-
puit. lib. II. in Dominica Oratione
v. 255.

Hoc jugibus vestis.

Adde lib. III. v. 239.

Et quotquot vestire jugam sensere
salutem.

Cellar. & lib. III. v. 200.

Quae Domino miserante jugas post
otio docemur.

Quare non causam video, ut cum
Fabricio, quem & Cellarins. as-
quando sequitur, ubique fere ad
jugis transponamus, ne metri leges
damni quid patiantur. V. infr. ad
lib. II. v. 285. *Jugo* vero est con-
stantium, perenne. Aut. Vich. Caes.
cap. xv. §. 3. *Nagus jugi patet ac*
longo oris. ubi vide sexus femineus
decus, Annam Dacieriam. Ovidend.
ad Hirtium lib. VIII. B. Gall. cap.

Haec mihi carmen erit: mentes hęc vertite cuncti.
Hanc constanter opem laesis adhibete medullis,
Quos letale malum, quos vanis dedita curis

Attica

xvi. §. 2. Tali sensu *jugitas* apud Eghhartum Vit. Carol. Magn. cap. v. ubi not. AMTZ.

19. *Similis haec.*] Licentia caesurae. CELLAR. Et sic optimos fecisse notabamus supr. ad Epigr. Asterii vs. 6. Adde Statium lib. IX. Theb. vs. 540.

Standum adit Hypseus, capulum-que in morte tenenti.

ubi BARTH. ex vet. Scholiast. Reines. Epist. ad Dauidium LIII. & LXXXVIII. in fin. Ad sententiam facit Juven. lib. II. vs. 642.

Gloria quo maneat similis natoque patrique.

22. *Adhibere*] Virgil. lib. III. Georg. vs. 455.

Dum medicas adhibere manus ad vulnera pastor

Abnegas.

Juven. lib. II. vs. 348.

Aegris sed merito miserans adhibenda medela est.

Ita Editio, qua utor. Forte tamen non incommodo sensu praefero miseris.

23. *Letale.*] Multae Edd. *letale*, de qua scribendi ratione conf. Cl. Drakenb. ad Livium lib. XXXI cap. xviii. §. 7. Sed. haec sunt levioris momenti.

24. *Cecropii cepit.*] Barthii MS. *cepit*: alii *serpis*, *sepis*. CELLAR. *Cepis* quidem e MSS. Barthii edidit Cellarius, sed in aliis libris existat *serpis* & *sepis*. Inde autem (ut mihi significavit eximiae spei juvenis Henr. Jo. Amtenius) Car. Joan. Contr.

Schwartzius comminiscetur *carpsit*, ut in his Virg. Aen. IV. 2.

Et coeco carpitur leni.

Quod ut mihi plane genuinum videtur, sic quia aliquo modo offendit ista forma *Attica doctrina veneni Cecropii* vix equidem omnia hic perpurgata esse arbitror, nisi hoc modo legamus: *Quos vanis dedita curis Attica Cecropii carpit doctrina venenis*. Aptius *doctrina venenis carpere* quem dicitur, quam *veneni doctrina*. Ita autem verbo hoc cum aliis usitur Lucanus lib. IX. 741.

Ecco subit virus tacitum, carpitque medullas

Ignis edax, calidusque incendio viscera tabe.

Prudentius Dipt. XII.

Pervebas via sicca cremi, serpentibus atris,

Jamque venenati per livida vulnura morsus

Carpebant populum; sed Sec.

Recte sane, perque perissologiam Poëtis praefertim familiarem, dicitur *malum letale*, sive *virus carpere venenis*, quum & Tacitus ita loquatur. Ann. XIII. 15. *Cubiculum Caesaris juxta decoquitur virus, cognitis antea venenis rapidum*. Huic emendationi favet quoque Prosa Sedulii, quam sic habere inteligo: *Hanc membris medicinam letalibus adhibere, quae noxiae dispensationis vana fertis* (longe & hic *carpsit* i. e. fatigat & consumit) *intento, & Attici dogmatum insanabilis*

Attica Cecropii cepit doctrina veneni,
 Sectantesque magis vitam spirantis odorem 25
 Legis, Athenaei paedorem linquite pagi.

C 4

Quid

insanabilis disciplina Cecropias fau-
ciat veneno doctrinae. ubi fauciare
veneno est, quod hoc loco carpere
veneni. WOPKENS. Ad eundem
 modum Theodericus Rex apud
 Cassiodor. lib. II. Var. Epist. 111.
Cecropii dogmatis Astico se melle
sepimovis. & ita *Cecropides* pro A-
 theniensibus dici notavit Barth. ad
 Claud. lib. I. de Rapt. Prof. vs. 9.
 Anson. Epist. xxiv. vs. 55.

differe Cecropidum in terris monu-
menta paranti.

ubi Vinet. Codd. praeterea multi
 habent *Cecropei*, sed non audien-
 dos esse docuit jam Gruner h. l.
 Latet vero difficilior nodus in voce
Cepis. Scilicet ita ex Barth. MS.
 edi curavit Cellarius. In alia tamen
 omnia eunt Codd. Cant. Arnt.
 Edd. Ald. Col. Lips. Fabr. Tor-
 nael. 1. 2. 3. *serpis* scribentes.
 Maitt. habet *sepis*, quod Typo-
 graphorum incuriae forte tribuen-
 dam censet Gruner. Habuit tamen
 praecentem Maittaire Bibl. Lug-
 danensem. Et sane, *vs. serpere*
 passim de pestilentia & malis quae
 nimium sese extendunt, adhiberi
 certum est. Sic Virgil. lib. III.
 Georg. vs. 469.

Diva per incursum serpant contagia
vulgus.

Rutil. lib. I. Itin. vs. 397.
Latius excisas passis contagia serpunt.
 Sever. Sanct. de Mort. Boum. vs. 21.
Haeus jam dira laeus serpere dicitur.
 Nec dissimiliter Minuc. Fel. Octav.
 ep. 12. *Serpentibus in dios perditis*

moribus. Neque haec scriptura dis-
 plicuit Grunero. Sed constructionis
 offendeat ratio. Nam qua specie
 posset dici *doctrina serpis aliquem pro*
per aliquem, non liquet. Exemptis
 saltem similibus destituimur. Ut
 autem aliquo modo locutionem
 defenderet, praesidium sibi quaerit
 in ellipsi *vs. per* quam omittit
 interdum solere Vett. ex Plauto Am-
 phitr. act. III. sc. 1. vs. 18. probare
 conatur. Sed an idem h. l. ad-
 mittendum sit, videant alii. Cl.
 Schwartzii conjecturam *carpsit* pro-
 bavit inter Litterati orbis Principes
 celebre nomen Wopkenfius. Ex
 certe non ineleganter h. l. pone-
 retur. Sed cum auctoritate Codd.
 destituamur, tutius id, quod Cel-
 larius dederat, retinendum puta-
 vi. ARNTZ.

26. *Athenaei foetorem.*] Athenas
 Ethnicas. *Athenaeus* Atticus; ut
 Theocritus Idyll. v. vs. 13. *'A9a-*
valas 9pis dixit. Viro Ampl. Gish.
 Cupero hoc exemplum debemus.
 Cod. Alm. *paedorem*, ubi *foetorem*
 alii. CELLAR. Theocriti loco adde
 Aetian. lib. VII. Var. cap. VIII.
 in fin. & Munck. ad Fulgent. My-
 thol. lib. I. p. 608. Ed. van Stav.
 Non dissimili modo Iscan. lib. I.
 de B. Trojan. vs. 30.

Quis in Cecropii memita licentia
pagi.

cui loco junge alium ex eodem
 Iscan. lib. III. vs. 454. apud Ampl.
 Vonck lib. II. Lect. Lat. cap. VI.
 p. 144.

Deus

Quid labyrintho, Theſidae, erratis in antro,
 Caecaque Daedalei luſtratis limina recti?
 Labrucam placidis quid adhuc praeponiſtis urvis,
 Neglectisque roſis ſaliuncam ſumitis agri? 36
 Quid lapides atque aera eoli, quid ſana profanis
 Proderit,

*Defino Caecopii ſineſta licentia pagi
 Incaſtes generatis Deos.*

Pro ſecoreum, ut edidit Cellarius
 multi Codd. & Edd. praecerunt
paedorum, quod ex ipſa Noſtri
 Proſa conſtitat, & in texum re-
 cepit Eſaditus Gruner. Et certe,
 ex Gloſſa cum locum hunc ſibi
 vindicaſſe videatur vox iſta, non
 dubitamus cum Grunero ita re-
 ſcribere. Statius lib. IV. Theb.
 v. 616.

*Obſitum exhaustum paedore ex ſan-
 guine valens.*

ubi Gloſſ. vet. ap. Barthium habet:
 PANDORA] *ſqualore, inervio, ſoe-*
toris, ſpuncina. Conſule ibid. not.
 ubi nec hunc Noſtri locum negle-
 gum eſſe videbis. Ad de hac voce
 Cl. Quidend. ad Lucan. libr. II. v.
 73. ANITA.

27. Theſidae] Athenianſes, ut
 Virgil. II. Georg. v. 383. a Theſeo
 Rege: in quibus errores profanae
 religionis & perverſae Philoſophiae
 notat, neque Sedulii aevo peni-
 tus extirpatos. Comparat autem
 ambages illorum cum Labyrintho,
 e qua Theſeus Ariadnes ſilo ſe li-
 beraverit, ad quem, neſpexit vo-
 cabulo Theſidarum. CELLAR. Erat
 etſim Theſeus Athenienſium Rex.
 Hygin. Fab. XLVII. unde Theſeu-
 rum pro Athenis dixit. Statius
 lib. XII. Theb. v. 298.

Theſeos ad muros, ut Pallada ſe-
 clere, ibas,

*Supplicibusque piis ſaciles aperiret
 Aethonas.*

Conf. ibid. Barth. Pro quid Arct. qui
 V. infra ad libr. V. v. 143. Idem
 Cod. laborioſus cum ſupſcriptis
 Gloſſa; *quasi labet int.* Ed. Bad.
 Labyrinthum. Sed tales ſunt facile
 Librariorum errores. De omni hac
 hiſtoria conſ. Hygin. Fab. XLVII.
 & Natal. Com. Mytholog. lib. VI.
 cap. v.

28. Daedalei] Conſer. cum in-
 rem Hygin. Fab. XL. & praeter
 Mythologos Taubm. alioſque ad
 Virgil. lib. V. Aen. v. 588. lib. VI.
 v. 27. Midoa. lib. XV. Orig. cap.
 II. V. B: ad Valer. Flacc. lib. II.
 v. 706. Teſtis habet Ed. Cod. Sed
 familiaris Poſtie talis locutio. Quo
 ratione Librarius in Arct. Cod.
 infr. lib. IV. v. 45. dedit
*ſine reposita ſacri gradibus per li-
 mina templi.*

pro vulgato *monia*, quod tamen
 rectius. Teſtum veto ex imitatione
 Virgilio de Labyrintho dixit hic:
 Sedulius. V. Barth. ad Valer. Flacc.
 l. I. Ovid. Ibid. v. 373.

*Ut qui reſta. non ſervamus coluntis
 monſtri*

*Intravit, ceteros non rodentibus
 domus.*

ubi Salvagn. Arct.

29. Placidis] Miſibus, matoris.
 CELLAR. Pro quid Arct. qui.

30. Neglectisque roſis] Virgil.
 Ecl. v. v. 17. Cedis

Proderit, & mutis animas damnare metallis?
 Parcite pulverei squalentia jugera campi,
 Et steriles habitare plagas, ubi gignere fructum
 Arida nescit humus: nec de tellure cruenta
 Livida mortiferis vellatis toxica fucis

35

C 5

Tar-

Cedit

*Punctis humilis quantum saliuuca
 rotatis.*

CELLAR. Late de saliuuca agunt
 V. D. ad Virg. l. l. quibus adde
 Salmas. ad Solin. tom. II p. 751.
 Eqq. Veteres Grammaticos saliuu-
 cam de fossa silvatica interpretari
 voluisse docet Idem Exercit. de
 Homonym. cap. xxv.

31. *Fana.*] Tentabam, quid
 vana, ut vana colere vs. 220.

*Huius miser, qui vana colunt, qui
 corde finistro*

Reliquosa sibi stulpunt simulacra &c.
 ubi vana junguntur cum religiosi-
 simalacris, ut litæ cum aere actapid-
 bus. At sensu iuculentiore retinebi-
 mus fana, quomodo Tempia idolo-
 latria passim appellantur apud Pa-
 tres. Commodianus Instruct. Praef.
*Ego similiter erravi tempore multo
 Fana prosequendo, parentibus in-
 stis ipsi.*

Legitimaque phrasis est colere tem-
 pla, fana, pro religiose visitare.
 Ovidius Metam. XI. 577.

*Omnibus illa quidem superis fia
 sura sacra,*

*Ante tamen sanctos Junonis templa
 colebat.*

Alia ex Virgilio, Seneca Trag.
 aliisque exempla addi possunt.
 WORKEM. Scilicet eam conjectu-
 ram in Miscellaneis Observatt. pro-
 posuerat Vir Doctiss. quæ tamen

Grunero non placuit, ex Codd.
 & Edd. cunctis priorem scriptu-
 ram retinenti. V. eund. h. l. In fine
 ejusdem notæ addidit hæc Vir
 Erud. *Malo vera in f. d. Collar. vox
 profanis jungitur cum proderit,
 quum pertineat ad verbum coli,
 et sententia sit, quid proderit sana
 coli a profanis* quod recte me judi-
 ce vidit Vir Erud. qui & in aliis
 parva distinctionis mutatione lucem
 adfudit Sedulio elegantiorum.

32. *Anima damnare.*] Adludi-
 tur ad damnatos in metalla, qui-
 bus similes sint idolorum aeneo-
 rum cultores CELLAR. De tali
 poenæ genere, ad quod hic res-
 picit Poeta, conf summum J Cto-
 rum quondam decus Briffon. lib.
 III. Select. Antiq. cap. 12. & ibi
 Trell. Schulting ad Paul. Recept.
 Sent. lib. III. Tit. iv. § 9. Vinn.
 ad §. 3. Institut. Quib. mod. jus
 patr. pot. solv. ARNTZ.

33. *Parcite.*] Tralatio a sterili
 campo ad infructuosum cultum
 Deorum. *Parcite, nolite, cavete,*
 ut Aeneid. III. 42.

Parce pias scelerare manus.

CELLAR. Id. Virg. Æt. III. vs 94.

Parcite ovis nimium procedere

& XII Æn. vi. 693.

Parcite jam, Rutuli.

& quæ notavit Curtius ad Plin.
 lib. I. Epist. v. §. 10.

36. *Livida.*] Adpositum rei ex
 génio

Tartareis damnata cibus; sed amoena virecta
 Florentum semper nemorum, sedesque beatas
 Per latices intrate pios, ubi femina vitae
 Divinis animantur aquis, & fonte superno
 Laetificata seges, spinis mundatur ademtis,

40

Ut

genio Poëtarum Epitheton, qui veneno colorem lividum adscribere saepius solent. Barth. ad Stat. lib. IV. Theb. vs. 58. Inferis talis color tribuitur quasi proprius, cum omnia fere venenata de illis finxisse notum sit. Barth. ad Claud. lib. I. de Rapt. Proserp. vs. 24. Drakenb. ad Sil. lib. XIII. vs. 546. ubi tamen hodie *humantes* editur. Porro in Arnt. est; *morsiferi succi*, quod parum refert. Videtur tamen ex Prosa Seduliana illud non contemnendum, ubi: *Toxica letalis succi nutrimenta vellatis*. Bibl. Lugd. praefert *sumis*, quae frequenter a Librariis commutari docebit Heinf. ad Ovid. lib. VI. Metam. vs. 220. & libr. I. Trist. El. I. vs. 5. & lib. II. vs. 455 V. D. ad Samonic de Medicin. vs. 48. & 168. attamen Ovidius XII. Her. vs. 181.

Sucusque veneni,

& XIV. Met. vs. 403.

Ille nocens spargit virus, succosque veneni.

Lucan. lib. VI. vs. 581.

Pollutos cantu dirisque venefica succis
 Quod vero *sucus* & *sucus* permulentur, videtur praecipue ortum ex antiqua & optima scribendi ratione, qua *sucus* scribebant. Ita vetustissimi Codd. & h. J. Arnt. V. Quidend. ad Lucan. lib. III. vs. 237. Burm. ad Samonic. de Medicin. vs. 48. & ita MSS. ap. Virgil. lib. I.

Georg. vs. 90. ARNTZ.

37. *Virecta*.] Vireta. MSS. per Et. Lips. Cantabr. Heinf. Alm.

Et Virgil. Aen. VI. 638.

amoena virecta in Codd. vetustis. Isidorus XVII. Orig. c. VI. *Virectum*, ubi *virgulae novellae* & *virrentes*. CELLAR. Frustra itaque Mon. Tornaes. 3. Bibl. Lugd. substituunt *vireta*. Prudent. Cathem. Hymn. III. vs. 101.

Tunc per amoena virecta jubet.

Ita edidit Heinsius, *vireta* verò Cellar. & Hamartig. vs. 795.

Nemus umbriferum per amoena virecta,

Diribus ornaret pomis.

Fulgent. Mythol. lib. F. p. m. 606.

Quidquid per virecta Tempa

Rapat unda profluens

ubi plura Eruditissimus Munckerus. Vir. Doct. in Observ. Miscell. A. 1733. Mens. Mart. p. 306. Burman. ad Ovid. lib. I. Met. argum. Fab. III. Similis est variatio apud Wileram. cap. VII. vs. 2. quod docuit me Eruditus in Actis Lipsiens. A. 1733. mens. Januar. p. 41. *Tartareo cibo* habet Arnt. Tornaes. 1. 2. 3. Col. Mon. Fabr. Bibl. Lugd. sed *tartareis cibus* servare Profam monuit jam Grunerus, estque id Poëticum magis. ARNTZ.

39. *Per latices*.] Per baptismum CELLARIUS Paria habet Arator lib. II. vs. 664.

Cen.

Ut messis queat esse Dei, mercisque futurae
Maxima centenum cumulare per horrea fructum.

Omnipotens aeternae Deus, spes unica mundi,
Qui caeli fabricator ades, qui conditor orbis, 45
Qui

*Concurrere gaudent,
In latices intrare pios.*

41. *Laetificata.*] i.e. fertilis red-
dita. Pari modo *laetus* pro foecun-
do. Horat. lib. IV. Od. xv. vs. 13.

Qualemvis laetis caprea pascuis.
Juvenc. lib. II. vs. 416.

*Qui pascua laeta
Innumeras tendent pecudes.*

Cl. Drakenb. ad Sil. Ital. lib. VI.
vs. 645. & lib. VIII. vs. 458.

Laetis Mevania pratis.

ubi Codd. nonnulli cum Leid. *latis*,
sed male. Similiter Pacatus in Pa-
neg. cap. IV. §. 4. *Gargara proven-*

tu laeta rusticis, Mevania memo-

retur armeno, ubi V. D. Not. ad
Ovid. lib. I. Fast. vs. 446 & lib.

III. Amor. El. v. vs. 28. Cl. Burm.
ad eumd. xii. Her. vs. 46. & i.

Met. 560. Justin. lib. XLIV. cap.
IV. §. 14. Cort. ad Plin. lib. V.

Epist. vi. §. 39. *Mela* lib. I. cap.
x. init. *Sed illic magis laeta et di-*

rior. Snakenb. ad Curt. lib. V.
cap. IV. §. 8. V. D. ad Virgil.

lib. I. Georg. init. & vs. 325. unde
laetamen est fenus, quem agris

ingerebant, ut fertiliores fiant.
Muncker. ad Fulgent. Mythol. lib.

II. cap. XIX. Taubm. ad Virgil.
lib. I. Georg. init. & praecipue

confer Cl. Trotzium, Praecep-
torem mihi omni honore pro-

sequendum, Dissertat. Jur. Rom.
de Jur. Agrar. IV. cap. I. §. I.

p. 294. ABNTZ.

40 *Mundatur*] Vide Heinsum
ad Ovid. III. Fast. vs. 557.

43. *Centenum*.] Videtur expres-
sisse verba Lucae in Euang. cap.

VIII. §. 8. *Καὶ οὐκ ἴσως καρπὸν
ἑκατοῦταπλασίονα.* Adde Munck.

ad Fulgent. Mythol. lib. I. cap. IX.
in fin. Juvenc. lib. II. vs. 750.

Centeno copia foetu.
& vs. 790.

*Centuplicemque ferunt virtutis ro-
bore frugem.*

& propius ad Nostrum Venant.
Fortunat. de Pascha vs. 105.

*Centeno reditu secum mansura per
aevum*

*Messis abundantis horrea fruge
replet.*

45. *Ades.*] Verbo composito
adesso pro simplici utitur noster,

sicuti infra vs. 128.

*Vox denique verbum,
Verbum Christus* adest.

atque ita lib. II. 100 lib. III. 136.
lib. IV. 207. lib. V. 106. Com-

modianus & alibi, si bene memi-
ni, & Instruct. LXXII.

*Pauperies sana quid nisi divitiae
adsunt?*

Sic enim legerim pro vulgato *ad-*
sint, ut sensus sit: quid pauperies

sana est nisi divitiae? & syllepsis
similis illi Ovidii, *quid enim nisi*

vota supersunt? pro *superest*. He-
gesipp. IV. 7. *Us . . sanctae illu-*

*dant religioni, quae nobis semper
venit.*

Qui maris undifonas fluctu surgente procellas
 Mergere vicinae prohibes confinia terrae,
 Qui solem radiis, & lunam cornibus implet,
 Inque diem ac noctem lumen metiris utrumque,
 Qui stellas numeras, quarum tu nomina solus,
 Signa, potestates, cursus, loca, tempora nosti,
 Qui

enerationi atque reverentiae adfuit.
 & cap. 14. *Quem videntes Gada-
 renses confusi, terrore moti habebant,
 sed quia via inexorabile id sibi ad-
 foret, non reperiebant.* Ita quidem
 nulla varietate Edit. 1544. sed in
 Colon 1575 margo priore loco
 fuit, posteriore forte exhibet; ne-
 que alibi compositum sic apud il-
 lum auctorem occurrere existimo.
 WOLKEN In locis Hegeffippi cum
 Edit. 1544. apud Wopscensium,
 compirat & mea A. 1559. De hoc
 loco confer Barth lib. XLVI. Ad-
 vers. cap. x Facti huc Claudianus
 lib. I in Rufina vi 5.

*Nam cum de profertur: si fiam foedera
 mundi,
 Prae terdetur mare finis, antiquae
 moenia,
 Et in hinc nullumq; vider, aut omnia
 vider*

Complere summas Dei.
 ubi Barth ex quo, pro more suo,
 praerogae deum in Caeli ad Almo
 fol. Odier. cap. 1711. ARNT

48 *Lunam* V. Barth. ad Ovid.
 VII. Met. v. 530. GRAYZA. Vir-
 gin. lib. III. Act. vi. 625
*Loca iam Lunae & omnia Lunae
 conuenit.*

*Sicut. Sicut III. ad Ovid. de Lu-
 na. per hoc hinc ad hinc est,
 p. 100. que pariter ad hinc in ar-*

*na. ubi Schott. cum Dempster,
 ad Rosin. lib. II. Antiq. cap. VIII.
 Lucan. lib. I. vs. 537.*

*Cernuque coacto
 Jam Phoebus toto frastu cum red-
 deret orbe.*

Valer. Flacc. lib. II. vs. 56.
*Puraque nec gravida surrexit Cyo-
 thia coram.*

ubi Burm. Aperto ceterum vito
 Barth. lib. XXV. Adv. cap. XV.
 in h. I. citat *ad Lunam*, nullis,
 quos insperimus, praerogibus E-
 ditus. ARNT.

49. *Inque diem* Hoc est: ..
 atque interdum ac nocte utriusque
 luminis fulgenti spatium accurate
 observas & disponis. Hinc usum
 actionis in diem, in noctem pluri-
 bus illustramus ad verba Lactantij
 II. 9. *Nam sicut Sol, qui oritur in
 hinc &c. & Tacit. Ann. VI. 20.
 Quae in ea die Tiburini indidit,
 non hinc est quippe sic hinc cum
 Bartho legendum ostendit. WOL-
 KENS. Expolitionem hanc, quam
 & alio loco proponitur Wopken-
 sis, cumante videtur Gruner.
 Lactantijque ad Praeae verba re-
 mittit. Ita deinde: *Qui Solis re-
 lancia ad hinc & cetera, per Lunam
 verba hinc nullumq; conueniens,
 utriusque hinc: utraque pariter mo-
 dificationem adueniens ad hinc. Ne-
 que**

Qui diversa novam formasti in corpora terram
 Torpentique solo viventia membra dedisti,
 Qui pereuntem hominem vetiti dulcedine pomi
 Instauras meliore cibo, potuque sacrați 55
 Sanguinis infusum depellis ab angue venenum:
 Qui genus humanum (praeter quos clauserat arca)
 Diluviū

que & iis verbis quid inesse vide-
 tur, quod Wopkenſio obſtare poſ-
 ſet. ſequentia vero ex profanis ſcri-
 ptoribus eleganter expoſuit Barth.
 lib. XXV. Adv. cap. xv ubi hunc
 locum ex Ovidio eſſe adumbratum
 docet. In ſacris paginis tales locu-
 tiones, quales in ſequentibus ha-
 bet Sedulius, ſatis frequentes ſunt.
 Vulg. Int. Pfalm. cxlvi. vſ. 4.
*Qui numerat multitudinem ſtella-
 rum, & omnibus eis nomina vocans.*
 Conf. Genef. cap. xv. vſ. 5. Jerem.
 xxxiii. vſ. 22. Epift. Pauli ad
 Roman. cap. iv. com. 18. Junge
 his infr. hoc. libr. vſ. 89.
*Cuncta quis expedit, quorum nec
 lucida caeli
 ſidera, nec bibulae numeris aequan-
 tur arenae*

De ipſa verſus poſitione inſpice
 Bedam de Metriſp. 2367 Ed Put-
 ſchii, ubi alia. Pro metiris Cod.
 Cant. concedis habere monet Gru-
 ner. Arntz.

52. Terram.] Cod. Arnt. No-
 va formasti corpora terra. Proſa:
 Qui rudis terrae membra torpentia
 per diverſos motus vivis animasti
 corporibus. Sed nihil mutō.

54. Pomi.] Arboreos fructus ha-
 bet Proſa. Recte. Vox etenim po-
 mium ad cujuſcunque generis fru-
 ctus extenditur. V. D. ad Neme-

ſan. Ecl. iii. vſ. 38. & ad Scree-
 Samon. cap. xxviii. quo modo
 explicatur l. 45. §. 13. ff. de jur.
 Fiſc. *Ceteraque arbores pomiferas
 caedere.* i. e. arbores cujuſcunque
 generis, ut explicat ſummus Briſ-
 ſon. in Lexic. h. v. Ideo nihil mu-
 tandum apud Hygin. Fab. civi.
Poma ei admittit ad ſacrificium.
 V. ibi Munck. Ita capio verba
 Gratii Cyneg. vſ. 148.

*Dum pomiferis advertitur anthe
 Frondibus.*

Neque aptus hanc in rem voca-
 bulum invenire potuiſſet Sedulius,
 quippe, qualis iſte fructus arboris
 vetitae fuiſſet, cum aliis ignorantis
 Sudarunt hac in re praefentis prio-
 ritque ſeculi Viri Erudiſſimi. In-
 ſpice, ne longior ſim, Saldenunt
 Otii Theol. libr. III. Exercit. xi. §.
 7. & Eruditione praeclara inſignem
 Hayſima Cur. Philol. in Genef.
 cap. iii. com. 22 p. 106. Arntz.
 56. Angue.] Sic ſcripti libri. In

editis multis *ungue*. Cellar. Tor-
 naef. 1. 2. 3. Col. Cod. Cant. *un-
 gue*. Sed variis praecedentibus Editis
 praeclare defendit Grunerus *ed
 angue*. Pro ea ſcriptura, quae
 multo nervoſior eſt, ſtare quoque
 videtur Proſa: *Et a viperei morſus
 voluptuoſa ſallacia potu ſanguinis
 immaculati conſervas.*

58. Rapida.]

Diluvii rapida spumantis mole sepultum,
Una iterum de stirpe creas, ut mystica virtus,

Quod

58. *Rapida.*] *Rabida* Codd. Lipf. Alm. & Barth. ut celeritas oppref-
fionis significetur, eo modo, quo
Aeneid. II. 305.

*Rapidus montano flumine torrens
Spernit agros. cetera.*
Nec moles male de diluvio. Silius
III. 46.

*Surgentis mole profundi
Injectum terris subitum mare.*

CELLAR. Tornaes. I. 2. 3. *rabida*
cum ceteris. Sed saepius ita dor-
mientes Librarii aberrarunt, falsa
pro veris substituentes. V. Heinf.
ad Ovid. x. Her. vs. 96. & III.
Art. vs. 8. V. D. ad Samonic. de
Medicin. vs. 260. ad Val. Flacc.
libr. IV. vs. 104. Burman ad Lu-
can. libr. VI. vs. 66. & VII. 460.
& IX. 313. Broukh. ad Tibull. lib.
I. El. II. vs. 40. Cl. Cannegieter
ad Avian. Fab. I. vs. 2. & XVI.
13. & XXIV. 10. & XXVI. fin.
Marckl. ad Stat. lib. II. Silv. II.
vs. 111. Adde Cl. Vonck, Novio-
magi nostri summum decus, Le-
ction. Latin. lib. II. cap. x & Vi-
rum Doct. Obferv. Miscell. A. 1732
mens. Septembr. p. 185. In mendo
ex hoc Librariorum errore, ni-
fallor, cubat Juvenc. lib. II. vs.
239.

*Sederat hic rapido servator anhelus
in aestu.*

Ita Editio, qua tutor. Me sponfore
emendes, *rabido*. Novissima non
est ad manus Editio, ubi forte
jam emendatior iste locus erit.
Tale vitium in eadem Editione
latet apud Arator. lib. II. vs. 957.

*Personat in Ponti rapidum discrimi-
mina vulgus.*

lege *rabidum*. Sic Auctor incertus
Passion. Dom. vs. 25.

*Rabidis exercita curis
Invidiae.*

& Sedulius infr. lib. V. vs. 95.

Rabidum memorare tumultum.

quod tamen nec ibi Librarius in
Cod. Arat. de loco movere du-
bitavit, *rapidum* substituens. Sed
diverticulo fuimus fortasse loqua-
ces. In loco igitur, quem tracta-
mus, licet aliqua veritatis specie
illud *rabida* defendi possit, at-
amen alterum illud videtur nervo-
sius, & ad Poetae mentem adcom-
modatius. Nec tali Epitheto in hac
re uti abhorrent scriptores. Sic *ra-
pidus amnis* est in lapide apud Gu-
dium Inscript. p. 245. n. 8. ne plu-
ra cumulem in re nota. Sequens
quoque vox *spumantis* fatis verita-
tem hujus scripturae ostendit. Spu-
ma enim oritur ex incitato & ce-
leri fluctuum cursu. Minuc. Fel.
Octav. cap. III. *Etsi non campis spu-
mosisque fluctibus exibat ad terram.*
ubi alia Ouzel. quod Arator libr.
II. vs. 1072. *tumidisque incanduit
undis*, dixit. Lucan. libr. II. vs.
627.

*Spumoso Calaber perfunditur aequo-
re Sason.*

Senec. Agam. vs. 441.

*Dirimuntque canae caeruleum spu-
mae mare.*

Cerd. ad Virgil. lib. VIII. Aen. vs.
672. & firmant fatis receptam scri-
pturam illa, quae prouit elegan-
tissima

Quod carnis delicta necant, hoc praesule ligno 60
 Monstraret liquidas renovari posse per undas:

Totum

tissima Burmanni manus ad Samo-
 nic. de Medicina vl. 88. *Moles* ye-
 ro omnem notat copiam superva-
 curam. V D ad Silium lib. III. vl. 46.
 Barth. ad Statium VI. Theb. vl.
 157. Lacan. libr. V. vl. 625
Nunc quoque tanta maris moles cre-
visset in astra.

Justin lib. XXXI. cap. v. §. 7. *Sed*
concretis jam aquarum molibus a-
vertere vel exsiccare voluit. Ceterum
 de diluvio inspice Dissertationem
 Yvonis Gaukes, quae legitur in
 Bibl. Bretnens. Cl. iv. Fasc. v. p.
 795. cujus diluvii putant multi
 varias adhuc superesse reliquias,
 ut ossa corporis humani, & alia.
 Conf. Journal des Scavans A. 1727.
 tom. LXXXI. p. 25 seqq. & con-
 charum testas, quae adhuc in va-
 nis montibus reperuntur, diluvii
 indicia esse statuit diligentissimus
 Raphaelis ex Herod. ad Genes
 cap VII. com. 6. ARNTZ,

60. *Praesule.*] Arca praesaliente
 super aquas, typo baptismi . i.
 Pet. III. 20. CELLAR. Confer.
 Hymno I. 13.

Arca levatur aquis, homines ne
perderet aquor,
No pereant homines, arca leva-
tur aquis.

Floruit autem verborum, ut my-
 stica virtus, Quod &c. hunc sen-
 sum esseputo: ut miraculum hoc,
 typum continens, praemonstraret,
 homines omnes per delicta inor-
 tuos ope crucis Servatoris per ba-
 ptisum posse regenerari. *Mystica*
virtus dicitur ut lib. IV. 263;

Cognoscite cuncti,

Mystica quid doceant animos mira-
cula nostros.

Nec praesule ligno valet, ut expo-
 ni a Cellario videmus, praesali-
 ente arca super aquas; sed ope,
 auxilio crucis, quam sic saepe
 xar' ἰεζου' significat nomen Ch-
 risti. ut Hymno I. 6r.

Apera mors populis ligno deducta
cucurrit,

Auferatur ligno aspera mors po-
pulis.

Usurque hunc vocis praesul ex
 Ambrosio pluribus exemplis pro-
 bavit Gronovius Observ. in Eccl.
 c. 1. Sic Hegepp. III. 2. *Denique*
summum apud eum tenebat amicit-
tiae locum, quandoquidem etiam
praesulem suae salutis vitaeque cu-
stodem arbitrabatur. Fulgent. My-
 thol. I. non procul ab initio: *De-*
tibi . . ordior fabulam, quam . . .
nocturna praesule lucerna, com-
mentus sum. Gregorius Turon.
 Hist. Franc. IX. 20. *Quod, Christo*
praesule, potuerint iusto argumen-
tare, sub omni securitate ex quibus
possideant. Sed licet ex interpretatio-
 ne nostra nihil haec verba habeant,
 quod non sit verissimum; quemad-
 modum tamen D. Petrus I. Ep.
 III. 21. nos dicit *salvos baptisum*
feri, crucis Christi mentione non
 facta; Ita & hic forsitan Noster de
 illa non cogitavit; simpliciterque
 & clarius scripsit *praesule* *syno.* I. et
 typo praemisso, vel per hoc pro-
 digium, quae tum constructa
 sunt cum verbo *manstraret*, non

Totum namque lavas uno baptismo mundum.
 Pande salutarem paucos quae ducit in urbem
 Angusto mihi calle viam, verbique lucernam,
 Da pedibus lucere meis, ut semita vitae
 Ad caulas me ruris agat, qua servat amoenum
 Pastor ovile bonus, qua vellere praevius albo
 Virginis agnus ovis, grexque omnis candidus intrat.

65

T

cum renovari posse. Confer vs. 102.
 Typicque cruoris

Auxilio ventura docet, quod sanguine fuso

Humana pro gente pius succumberet agnus.

Sed ex Prosa Sedulianae, cuius mihi copia non est, collatione res haec fortasse melius dijudicari poterit. WOPKENS. Optime praesule agnus exposuit Erud. Wopkenius. In notis suis id quoque jam probavit Gronovius. Neque tamen quid videtur mutandum, cum ex Prosa mens poetae satis adpareat: ibi etenim, ut mysticae, inquit, demonstratione virtutis, quod carnis delicta necaverant fida ligni protectione valutarum, per unum totius mundi baptismata tandem abluendum. Ex quibus verbis Wopkenii sententiae priori pondus accedit. Bibl. Lugd. habet praeside ligno, qua in scriptura eandem aberrasse a veritate, non opus est, ut multis demonstremus.

63. Urbem.] Mysticam Hierosolimam, regnum gratiae. CELLAR. Ad urbem Barth. Pro angusto Bibl. Lugd. angusto, quod non esse admittendum docebunt satis ipsa Servatoris nostri verba apud Matth. in Euang. cap. vii. com. 14. infr. lib. II. vl. 286.

Qua semita monstrat,
 Ire per angustam regna ad caelestia portam.

65. Dapedibus.] V. Burm. ad Val. Flacc. II 323 GRONOV. Infr. vl. 209. Non ardere dedit.

Burm. ad Val Flacc. lib. VI. vl. 647. Cort. ad Plin. lib. VI. Epist. xi. §. 3. Barth. ad Claudian. lib. II. in Rufin. vl. 450. Dare itaque hic notione permittendi vel concedendi accipias. Vell. lib. II. cap. ix. §. 3. Loquendi secum tempus dedit. Nep. Thrafsyb cap. ix. Tempore ad comparandum dato. Statius XI. Theb. vl. 96.

Da jungere vires.

ubi Vet. Scholiast. Minuc. Fel. Oct. cap. v. Aut scire sit datum, aut scrutari permittum, aut stuprate religiosum. Quo in loco parum abest, quin acutissimi Vonckii sequar emendationem Specim. Crit. p. 136. legentis superare: prius etenim verbum parum castum, & hoc loco inconueniens, quis in hoc licet studiorum genere iro, facile videt. Neque talis significatio elegantiori Graeciae ignota, quae ita suum didonei adhibet. Raphael. ex Xenoph. ad Act. cap. ii. vl. 22. confer & ibid. cap. xii. vl. 35.

66. Caulas ruris.] Saepia pascua divini, Psalm. xxi. ii. CELLAR.

68 Virginis]

Te duce difficilis non est via: subditur omnis
Imperiis natura tuis, ritumque soluto
Transit in adversas jussu dominante figuras.
Si jubeas mediis segetes arere pruinis,
Messorem producet hiems: si currere mustum
Vernali sub sole velis, florentibus arvis
Sordidus inpressas calcabit vinitor uvas,

73

75

D

Cunctaque

68. *Virginis agnus ovis.* Gignendi casu *ovis*, id est, Mariae matris Christi IDEM.

70 *Ritumque soluto*] Consuetudine forma mutata. supra vs. 5.

Ritumque magistro.

ITEM. *Adversas*, quod sequitur, est contrarias. Drakenb. ad Sil. Ital. lib. I. vs. 264. Plinius lib. VIII. Epist. xxvii §. 8. *Tot gaudia dies unius in adversa convertit.* ubi Cort. ARNTZ.

72. *Pruinis.*] *Medias pruinas* proprie dicit. Virgil. I. Georg. 230.

Et ad medias sementem extende pruinas.

ubi Serv. *Segetes vero arere dicuntur si maturecunt.* Ovid xi. Met. 177.

Atentes Cyrenis decerpit aristas.

GRONER. Columella de R. R. lib. II. cap. xxi §. 1. *Et ipsae spicae culmis arenibus et aristas celeriter decidunt.* *Pruinas* vero *medias* pro hieme posuit. *Pruina* enim pro nive adhibetur. Sic Virgil. II. Georg. vs. 275.

Frora nec tantum cana contrita pruina.

et ibi III. Georg. 368.

Stant circumfusa pruinis

Corpora magna boum.

ubi Servius: *Abusively nivibus: nam pruina est maturatio temporis frigus.*

Sed quid vetat, quo minus de ipsa nive interpretemur? praecipue cum in praeced. vers. *ninguit* poeta dixerat, et ipse Servius vs. seq. verba *torpent mole nova*, de nivium magnitudine explicet. Avian. Fab. xxix. vs. 1.

Florrida congestis cum statet bruma pruinis.

ubi et posteriore Virgilii locum a Cl. et singulari eruditionis copia insigni Cannegietero in notis occupatum videbis. Petron. Satyr. cap. cxxii.

Sed glacie concreta rigens hiemisque pruinis.

inde *pruinas* et *nives* jungit Livius lib. V. cap. II. *Militem Romanum in opere ac labore, nivibus pruinisque abrumum, sub pellibus durare.* ubi plura congestit eruditissima manus Drakenborchiana. ARNTZ.

75. *Sordidus*] Sic Ovidius Metam. II. 29.

Srabas et autumnus, calcatis sordidus uvis.

Consule etiam Cl. Schoettgenium ad Columell. X. 44. Wopkens. Virgilius Ecl. x. vs. 66.

Maturae vinitor uvae.

Mox eleganter *cana* et *antiqua* jungit tanquam synonyma, V. Barth. ad Claudian. lib. III. de Laud. Stilic. vs. 106.

Cunctaque divinis parebunt tempora dictis.
 Indicio est antiqua fides, & cana priorum
 Testis origo patrum, nullisque abolenda per aevum
 Temporibus, constant virtutum signa tuarum,
 Ex quibus audaci perstringere pauca relatu 80
 Vix animis committo meis, silvamque patentem
 Ingre-

80. *Perstringere.*] Locum hunc et fere ad verbum Corippus expressit Panegyri. in Anastasium ab init.

*Immensam silvam laudum, vis ju-
 ste, tuarum*

*Adspiciens, callos nitor contingere ra-
 mos,*

*Grandiaque a summis decerpere po-
 ma racemis.*

Vide ibi Dempsterum, et, qui recte illa ex Theocrito adumbrata docet, Barthium Commentar. in Claudian. lib. I. de Laud. Stilicon. vs. 22. VONEX. Lection. Lat. lib. II. cap. II. Sulpit. Sever. Dial. I. cap. IX. in fin. *Pauca perstringam e pluribus.* quo modo forte apud eund. lib. I. Hist. Sacr. cap. I. posset legi: *Res a mundi exordio sacris litteris aditas breviter perstringere,* pro *constringere*, quod est in Eeditis, licet contra receptam, si quis defendat, non adeo pugnarem. Cicer. Philipp. II. cap. XIX. *Reliquum vitae cursum videte, quem quidem celeriter perstringam.* et de Orator. lib. II. cap. XLIX. *Perquam breviter perstrinxi, atque adigi.* Justin. lib. XLII. cap. I. §. 2. *Breviter igitur initia Romani imperii perstringis.* Neque Emphasi caret, quod addat *audaci relatu.* Explicandum id est ex Gentium opinione, qui audaciae et temeritatis in homine signum esse putabant, & res divinas eloqui et

enarrare non penitus, dubitaret unde illud Claudiani his Sedulii non dissimile lib. I. de Rapt. Proserp. init.

*Junonis thalamos audaci promeri
 cantu*

Mens congesta jubet.

ubi alia Barthius, qui nec hunc locum neglexit: inde Aeschyl. in Suppl. vs. 1069.

Τὰ θεῶν μᾶθ' ἀγὰρ ζῆτο.

et eleganter Boet. IV. de Cons. Phil. Prof. VI. quem locum debeo Rittersh. ad Oppian. lib. I. Hal. vs. 411. *Neque enim fas est homini curatias divini operis machinas vel ingenio comprehendere vel explicare sermone.* Conferas, quae habet Minuc. Fel. Octav. cap. XII in fin. ubi nec dissimilia reperies. **AMTZ.**

83. *Centum.*] Oricutius I. Dist. 194

*Non mihi si linguae centum sunt,
 oraque centum,*

*Expediam, quantum forma dec.
 Licentius apud Augustin. Epist. XXXIX.*

*Non si mihi murmura centum
 Dec Boreas toridemque animas, con-
 tumque per ora*

*Lingua rizens adamantis fremat,
 memorare valebo,*

Quae &c.

Imitantur Virgilium Aen. VI. 625. et Ovid. Metam. VIII. 532. cum nota

Ingrediens, aliquos nitor contingere ramos.
 Nam centum licet ora movens vox ferrea clamet,
 Centenosque sonos humanum pectus anhelet;
 Cuncta quis expediet, quorum nec lucida caeli 85
 Sidera, nec bibulae numeris aequantur arenae.

Primus ab usque chao, meritis vivacibus Enoch

D 2

Multa

nota Ciofani. WOPKENS. Virgil lib. II. Georg. vs. 43.

*Non mihi si linguae centum sint ora
 quae centum,*

Ferrea vox.

Nec dissimiliter Arator. lib. I. vs. 460.

*Centenosque daret vox ferrea, lingua
 dispersa*

Hac in laude sonos.

Confer Barth. ad Stat. XII. Theb. vs. 797. cum Cl. Drakenb. ad Sil. lib. IV. vs. 527. ad talem modum Ovid. Ibid. vi. 206.

*Ora licet tribuas multiplicata
 mihi.*

ubi Salvagn. Numerus enim hic definitus pro indefinito ponitur, ut apud Tibull. lib. I. El. VIII. vs. 49.

Enc ades et centum iussis.

V. D. ad Grat. Cyneq. vs. 520. Horat. lib. II. Od. XIV. vs. 26.

Servata centum clavibus.

et *captum greges* ibid. Od. XVI. vs. 33. unde nec displicet mihi sententia Erud. Pricaei apud Apul. lib. III. Met. p. 25. pro *felix et certius beatus* reponentis *centies*, licet non ignorem in alia omnia ire hilarioris ingenii Virum Doct. in Obs. Miscell. A. 1733. mens. Mart. p. 301.

Graeci tali modo *ἑκατόν* adhibent. Pricaeus ad Euang. Lucae cap. xv. vs. 4. et *mille* iterum pro plurimis Latini ponunt, docente

summo et eruditissimo Vriemontio Diet. Class. tom. I. p. 316. Virgil. lib. IV. Aen. vs. 701.

*Mille trahens varios adverso sole
 colores.*

Juven. lib. I. vs. 442.

*Mille sonans linguis praesentia mu-
 nera Cbrisii*

*Mille mendacia dixit Noster infra
 lib. V. vs. 87. Ita Graecis μύριοι*

λόγοι pro plurimis ponuntur. Cl. Alberti ad Epist. I. ad Corinth. cap. XIV. vs. 19. et plurima talia videri

possunt apud Erud. Wasseum ad Sallust. Catil. cap. LVII. ARNTZ.

86. *Bibulae*] Prudent. Per. Hymn. XI. vs. 141

Bibulae siccantur arenae.

Marckland. ad Statium lib. IV. Silv. III. vs. 20. Boet. lib. II. Conf. Philof. Metr. IV

Bibulas viset arenas.

Virgil. lib. I. Georg. vs. 114.

*Collectum humorem bibula deducit
 arena.*

ubi nonnulli Codd. cum adspiratione *harena*, quo modo et hoc loco scribit Arntz cum vetustis Editis.

Confer de ea scribendi ratione Dausq. Orthogr. Part. II. p. 41. cum Cellar. Orth. h. v. *Expediet* est

exponet, ut notabamus ad Epist. ad Maced. p. 8. adde Cortium ad Sallust. Jug. cap. v. §. 3. ARNTZ.

87. *Primus*] Antè haec verba

cx

Multa per innumeros jam secula contigit annos.
 Natura perdente modum, quem jure creandi
 Terra tulit genitum; sed mors miratur ademptum. 90
 Saucia

ex Cod. Cantabr. ediderat Cellar. incipit liber V. T. in Ed. Lips. legitur: *Liber primus continens vet. legis aliquot Historias* Sed neutrum a Sedulio est, ideo delevimus. GRUNER Ignorat quoque talia Cod. ARNTZ. opimeque haec Grunerus abire jussit.

87. *Ab usque Chaos*] Sic Editi et Alm. scriptus. at Lips. *ad usque chaos*. CELLAR. Cicer. de N. D. lib. I. cap. XXXIII *Usque a Thalo Milesio*. ubi Daviesius pariter notat, in hoc Sedulii loco *ad usque chaos* plurimos servare Codd. ipse tamen vulgatam religiose servat. Et recte Contrarium enim Sedulii menti est illud *usque ad*. infr. Hymn. II. in.

Ad usque terrae limitem.
 Rutil. I. lin. vs. 272.
Usque ad Publicolas si redeamus avos.

Ita unus MS Francq. apud Justin. lib. XVII. cap. III. §. 21. *Usque ad adultam ejus aetatem*. Sed tamen praepositionem ibi elegantius omitti ex more, quo amat loqui Justinus, docuerunt ibi V. D. et carissimus Pater ad Victor. Inulstr. cap. XXXIV. §. 7. Pertinet huc Ovidius 1. Metam. in.

Unus erat toto naturae vultus in orbe,

Quem dixere chaos.
 Molem dixit lib. II. Art. vs. 467.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles.

Neque ita Christiani Poetae loqui dubitant, ut Prudent. Cathem. XII. vs. 40.

Antiquius caelo et chaos.
 ARNTZ.

89. *Perdente modum*] *Perdere natura modum* dicitur imitatione Luciani, qui ita VII. 532.

Perdidit inde modum caecos, et nulla secuta est

Pugna.

WOPKENS

89 *Creandi*] *Creationis*. CELLAR. Distinximus ex Ed. Ald. *Terra tulit genitum*: *quibus* in educe reliquis omnibus sit: *Terra tulit genitum* caret. Prosa: *Proch. Deo gloriosissimus et dilectus civitatem gloriam consecutus per innumeros annorum cursus, humanae naturae, naturae transgrediens, nascendo terrae materis implevit, sed mors miraculum, cui subtrahens est, concitavit*. GARR. Et haec emendatio verissima.

91. *Saucia*] Prosa: *Mancipata Sarrae jam senectute membra languentia*. Per duplex r, *Sarrae* exhibet quoque Ald. cum Torn. 3 & Maij. Sed sine necessitate. Pro *saucia* olim coniciebam *arida*. *Viscera* enim Sarrae senectutis quasi arida, adeoque sterilia prolem negabant proferre. Neque ductus litterarum a deo differt, ut non aliqua veritas specie defendi posset haec mea qualiscunque conjectura. Sciunt id illi, qui Codd. oculis lustraverunt. *Cautam* mei gratia agere videtur Ovidius

CARMINUM LIBER I. 33

Sanguis jam vetulae marcebat viscera Sarae
Grandaevo consumpta situ, prolemque negabat
Frigidus annoso moriens in corpore sanguis,

D 3

Cum

dis. lib. III. Trist. El. xiv. vs. 33

Cujus et ante

Fens in foecundus, parvaque vena
fuit.

Sed quae cumque fuit, nullo exercere
refugit,

Et longo parvis arida facta siccis.

Isidus h. j. verba exprimere voluisse
bedulium fere jurares. Videant
acutiores. Cum addat *marcebat*,
non dissimilia habet illis Lucretii
lib. III. vs. 959.

Sibi non anus corpus iam mpercat,
et artus

Confecti languent.

unde firmatur scriptura apud Vel-
leium lib. II. cap. LXXXIV. §. 2.
illa marcebat omnia. ubi alia alii
substituere voluerunt. Inscriptio a-
pud Pleset. Mus. Lapidar. lib. V.
Mem. II.

ASPICE QUAM SUBITO MARCET,
QUON FLORUIT ANTE.

Pro *sua* praeterca Arniz. *sinu.*
ARNIZ.

93. *Annoso.] Annosam patien-*
tiam. dixit supra Epist. ad Maced.
Mors, vero illa dicuntur, quae in-
tercunt, Ovid lib. V. Met vs. 482.

Segates moriantur in herbis.

& pluribus Barth. ad Claud. Conf
Probin. vs. 218.

94. *Seniore viro.] Interpunctio*
hunc in modum restituenda.

prolemque negabat Frigidus, annoso
moriens in corpore, sanguis; Cum
seniore viro gelidis praecordia ventris
in partum tumere novum. Male

comma locatum erat post *seniore*
viro: construendus enim ablativus ille cum sequentibus, *tumere*
praecordia ventris gelidis in partum
novum; ex usu tali ablativorum,
quo Ex. Gr. Virgilius dixit Aen. I.
277.

donec regina sacerdos.

Marte gravis, *geminam partu dabit*
illa prolem.

Sidonius Carmine II. 122.

Magnus Alexander, nec non An-
gustus habentur.

Concepti serpente Deo.

Prudentius Apoth. 587.

Mulier quid conjuge praegnans
Clamet anus

Wopkens Grunerus recte, ut nos
edidimus, diffinxit, sententiam su-
am, quae & fuit Erud. Wopken-
sij in Obs. Miscell. ex Prosa firm-
mans, quae ita: *Cum senioris viri*
foecundata connubio, sinum gelidi
repente ventris extendit. quem
praecuntem sequi non dubitavi-
mus *Viro* itaque erit marito, ut
apud Ovid. lib. IV. Trist. El. x.
vs. 74.

Sustinuit conjux exsulis esse viri.
lib. I. Art. vs. 579. Justin. lib. I.
cap. 11. §. 8. *Adquisitos viro regni*
terminos tueri. Horat. lib. III.
Od. x. vs. 2. Juvenc. lib. I. vs.
556. Barth. ad Stat. ix. Theb. vs.
823. ad Claud. Nupt. Honor. p.
779. Not. Patern. ad Vic. Inlustr.
cap. IV. §. 9. Cort. ad Sallust. Catil.
cap. xxxv. §. 2. Inscriptio apud
Reincf.

Cum, seniore viro, gelidi praecordia ventris
In partum tumuere novum, tremebundaque mater 95
Algentes onerata finus, spem gentis opimae

Edidit,

Reines. Class. XIV. n. cxxxviii.
& n. cc.

FILLA. NAMQUE PERIT. PERIIT.
ET. MATER EUNDEM.
DESERIT. ILLA. PATREM. DE-
SERIT. ISTA. VIRUM.

Ita Graeci suo *ἀνδρ* utuntur. Epist.

Pauli I ad Corinth. cap. xi. §. 3.
Κεφάλαιον δι γυναικός ο ἀνδρ.

Vide Cl. Albert. ibid. ad cap. vii.

vs. 3. Pric. ad Euang. Matth. cap. i

vs. 13. Barth. ad Claudian. Nupt.

Honor. p. 780. Sic *φιλάνδρος* de

uxore quae maritum debito amore

prosequitur. Pricaeus ad Epist. ad

Tit. cap. ii. vs. 4. & *γύν*

pro uxore poni monuit Wolfius

in Cur. Philol. ad Epist. I. ad

Corinth. cap. vii. vs. 24. ARNTZ.

95. *Tumultu.*] Arator lib. I. vs. 65.

Nunc tumultu paritura Deum.

Barth. ad Claudian. Epig. xv. vs. 41.

& alia dabimus infra lib II. vs. 39

96. *Onerata*] Infr. lib II. vs. 38.

Uterumque puellas

Siderem mox implet onus.

Dicuntur enim *onera* foetus, qui

sunt in utero materno. Stat. II.

Theb. 615.

Onerisque oblita forebas.

& lib. IV. vs. 760.

Sic hoc tibi fidere dextro

Crescat onus.

ad quae loca consule Barthium.

Adde V. D. ad Phaedr. lib. I. Fab.

xviii. vs. 5.

Onus maturum melius quo depo-

neres.

ita rectius videtur emendasse Hein-

fius Epist. ad Scheffer. tom. 7.

Syll: Burm. p. 12 quem secutus

est Burmannus; cum antea legeretur,

naturae. et ita Ovid. lib. II.

Fast. vs. 452.

Maturumque utero molliter aufer

onus.

quem neque ibi locum neglexerunt

Eruditi. Adde Savar. ad Sidon.

Carm. vii. vs. 169. Non infelici

plane, ut videtur, conjectura talem

elegantiam reddere conantur quidam

ex Eruditorum Senatu, Justino

lib: xii. cap. xvi. §. 2. legentes:

Majus humana mortalitate onus

utero tulit. quae faciliore magis est

emendatio; cum *opus* et *onus* non

raro inter se a Librariis permiscen-

tur. V. Heinsum ad Ovid. II.

Fast. 718. & lib. IV. vs. 554. &

II. ex Pont. V. vs. 28. Scalig. ad

Tibull. lib. I. El. iii. vs. 87. Ita

hunc Justini locum cum alijs quo-

que constituisse Pricaeum ad Euang.

Matth. cap. i. vs. 18. monuit,

studiorum & juventutis dux nostrae

fidissimus; carissimus Parens. Non

tamen ignoro receptam defendi

posse ex iis, quae notat Davis ad

Maxim. Tyr. Dissert. xvi. in fin.

Pari ratione Graeci suum *ἄχθος*

adhibent Callim. Hymn. in Del.

vs. 116.

Ἄχθος ἄχθος

πῶς ἐστὶ φέρω.

Nonnunquam & ita *pondus* usur-

pant Latini. Ovid. iii. Fast. vs. 42.

Caelesti tumidus pondere venier

erat.

Heinf.

Edidit, & serum suspendit ad ubera natum,
Maestandumque Deo pater obtulit: at sacer ipsam
Pro pueri jugulis aries maestatur ad aram.

D. 4

O justi

Heins. ad lib. III. vf. 718. Juven-
cus lib. I. vf. 132.

*Manifesta uteri quod pondera vi-
det.*

& lib. III. vf. 128.

*Desendae jam sunt uteri cum pon-
dere matres.*

ARNTZ.

96. *Opimae*] Numerosae, fecun-
dae, clarae. CELLAR. Isaacum spem
gentis opimae vocat ob promissio-
nem Dei Abrahamo factam. Gen.
xvii. 5. *Spes* ab optimis liberi vo-
cantur. Virg. viii. Aen. 514.

Spes & solatia nostri

Pallanta adiungam.

GRUBER. Pacat. Paneg. cap. xvi.
§. 4. *Cui cum essent domi filii, ge-
minas illas spes oculisque Reip.* ubi Not.
Senec. lib. I. Contr. v. init. *Lam-
mentatio matris spes suas deplorantis.*
ubi Schulting p. 104. *Opimam gentem*
recte Cellarius per numerosam ex-
plicat: Sic enim infr. lib. IV. vf.
126.

Populo vallatus opimo.

& lib. V. vf. 277.

Quas semper opimis

inflamata malis.

Edere itaque recte de Sara partum
in lucem proferente adhibet Spiegel.
ad Prudent. p. 211. Ovid vi. Met.
336.

*Edidit invita geminos Latona
nouerca.*

& xiii. vf. 486.

Hestora partu

Edideras.

60 118. Fast. vf. 36. in Nuce 93.

et aliis in locis. Simpl. *dare* tali no-
tione occurrere demonstrabit Barth.
ad Claud. Nupt. Honor. p. 774.
& iv. Conf. Honor. vf. 136. &
ad Gigaut. vf. 58. ARNTZ.

98 *ip[s]am.] Leg. At sacer ip[s]am.*
VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. 11.
Sed & pro *maestatur* legendum vi-
detur *mox satur*, i. e. sistitur. I-
DEM in *Add.* Praeter veritatem hic
legere nos Vonck. iubet *ip[s]am.* Vox
ip[s]am hic locum habere non posse,
ip[s]am posse, cuivis, Sedulii verba
insipienti palam facile fiet. GRU-
NER. Non fuerat hic emaculan-
dum: at *sacer ip[s]am* &c. nam *ip[s]am*
valet, ut passim apud hos Latinos,
eandem, ad quam nempe maestan-
dus ceteroquin Isaacus fuisset.
Minuc. Felix c. IV. *Si placet ut
ip[s]ius. sedtae homo cum eo dispe-
sem* &c. Paulinus Petroc. de V.
Martini III. 100.

*Cumque ipsa & conchae species vi-
deatur & undae.*

&c. Utrobique de hac vi pronomi-
nis monui. Locum hunc etiam
vindictant haec Prudentii Cathemer.
xii. 131.

*Vos prima Christi viclima,
Grex immolatorum tener,
Aram ante ipsam simplices
Palma & corona luditis.*

& Peristeph. iv. 37.

*Lusitanorum caput oppidorum
Urbs, adoratae cineres puellas
Obviam Christo sapiens ad aram
Perrigit ip[s]am.*

Wag.

O iusti mens sancta viri! pietate remota
 Plus pietatis habens contempsit vulnere nati,
 Amplexus praecepta Dei, typicique cruoris
 Auxilio ventura docet, quod fanguine fuso
 Humana pro gente pius succumberet Agnus.

100

Lotti

WOPKENS. Et tamen frequenter haec a Librariis permittentur, teste **Burm.** ad **Lucan.** lib. I. vs 37. quales varietas occurrit quoque infra lib. H. vs 256, ubi alia: Si placeat Vouclitii *mox flatur*, quod sane non inelegans, si **Sedulium** respicias, pro *ipsam* commode reponi posset *ipse*, i. e. sua sponte. Oblulitenim quasi se sua sponte illa vicima, nemine mortalium cogente. Sic infr. vs. 207.

Sacram praecepit ad aram Sponte venire pecus.

Atque ita vocem *ipso* pro sua sponte usurpare **Latium** non ignorat. **Virg.** **Bel.** vs. 11. vs. 11.

Hinc ipse posum venient per praesa juvenis.

ubi **Servius**: *id est: sponte sua.* **V. Not. Patern.** ad **Plin. Pan.** cap. xxix. §. 4. **Emphasin** tamen ad *ipsam* habet. ut in aliis multis. **Barth.** ad **Statium** lib. iv. **Theb.** vs. 525. **Cl. Cannegieter** ad **Avian. Fab.** xiv. vs. 10. & **Patruus** nosse **O. Arntzenius** ad **Caton.** lib. I. **Distich.** iv. Simile quid vide apud **Diët. Cret.** lib. I. **B. Troj.** cap. xxi. & ex **Abrahami** sacrificio **Iphigeniae** historia an sit desumpta, inquit **latius Erud. van Staver.** ad **Hygin. Fab.** xcvi. in fin. **Arntz.**

100. *Pietate remota* } Adfectu & amore in filium posthabito reverentiae ac obsequio erga Deum. Di-

gna notatu verba, quae diversas pietatis notiones demonstrant: quamquam late pateant, optime omnium **Gisb. Cuperus**, quem honoris causa nominamus, exposuit **Apotheos. Hom.** p. 286. seq. **CELLAR.** Elegantiam hic certe non contemnendam captat **Sedulius** in diversis vocis significatione *Pietas* enim parentibus tribuitur, qui amore erga liberos ducuntur, eoque omnimodo tueri conantur. **Cellar.** infr. ad lib. IV. vs. 196. ita *pietissimus pater* apud **Reines. Inscript. Class.** xix. n. 5. *pietissima mater* ibid. n. 27. adde n. 35. 57. 58. & infinitis ferelocis in hoc scribendi genere. Ita **Senatores**, quos primis **Romae**, terrarum dominae, incumbunt, constituit **Romulus**, *Patres* dicebantur, a pietate i. e. cura paterna, qua **Populum** regerent. **Aurel. Vict.** Inlustr. cap. 11. §. 11. ubi plura hanc in rem peti possunt ex notis **Paternis.** l. 3. C. de infant. exposit. *Quos eos, pietatis ratione suadente, sustulerunt.* & saepius in **Jstorum** responsis. Prius itaque spectat ad amorem in filium, posterius ad reverentiam & obsequium erga Deum. Non inmerito itaque **Aeneam** pater **Epitheto** saepius ornavit, **Poetarum Princeps** **Virgilius**, sive quod **Deos** **Penates** ex **Trojano** incendio liberatos secum tulerit, sive quod parentum humeris inpositum, ignibus et hostibus

Loth Sodomae fugiente chaos dum respicit uxor, 105
 In statuam mutata falis stupefacta remansit.
 Ad poenam conversa suam: quia nemo retrorsum,
 Noxia contemti vitans discrimina mundi,
 Adspiciens salvandus erit, nec debet arator,

D 5 Dignum

siibus idminentibus, debito pietatis
 adfectu ductus eripuerit. V. Aurel
 Victor. O. G. R. cap. IX §. 3.
 ARNTZ.

102. *Typicusque.*] Infr. lib. III. vs
 208.

Ut typicus Moses.

Arator lib. I. vs. 488.

Typica ratione moveri.
 & vs 1147. & 148.

Quid typicum res ista ferat.

103. *Sanguine fuso*] MSS. *San-*
guine Christi, quod Glossema videtur
 CELLAR. Ed Ald. Codd. Lipf. Alm. Arntz. *Sanguine Christi*.
 Videtur ortum hoc glossema ex ultima voce seq. vs. ibi
 nempe cum vocem *agnus* forte
 aliquis exposuisset per *Christum*,
 ut passim adpellari notum est, id-
 que glossema supra *et agnus* adscri-
 pisset, parum peritus Librarius ad
 hunc locum pertinere suspicatus est.
 Saltem ita aliquando peccatum fuisse
 docuerunt Eruditi alibi. Neque
 opus est, ut dormientem hic Li-
 brarium multis restitemus, cum
 recepta elegantior & nervosior sit
 scriptura, parum vero idoneum
 sensum habeat Codd. lectio. Infr.
 Hymn. I vs 75.

Sanguine laeta redit fuso gens inipin
Christi.

104. *Pius succumberet.*] Lipf.
 Cod. ita, & Fabricius; at Alm.
occumberet cum hiato, hujus ge-

neris Poetis non insolito. *Pius a-*
gnus est mitis, placidus. CELLAR.
 V. infr. lib. V. vs. 68. Codd. Cant.
 Arntz. Edd. Ald. Tornaes. 1. 2.
 Col. *occumberet*. Prosa: *mitis a-*
gnus offerret ad victimam. Hiatus;
 fateor, hisce scriptoribus talis non
 est infrequens, ut diversis locis de-
 monstramus, non tamen necesse vi-
 detur, ut receptam mutemus. Vi-
 detur quidem *occumbere* aptius, ne-
 que tamen *succumbere* est alienum
 prorsus.

105. *Sodomae.*] Cod. Cant. *So-*
domis, non omnino male; utrum-
 que enim reperitur apud Vett. Prū-
 dent. Ham. 727.

Loth fugiens Sodomis ardentibus.

GRÜNER. Prosa: *Loth peritura su-*
giat ex Sodomā. De uxore Lothi
 & ejus conversione in statuam plu-
 ra dicere non adinet post Cl. Heu-
 mann. tom. 11. Poec. p. 256. seqq.
 qui integram hac de re Dissertati-
 onem conscripsit, novamque sen-
 tentiam & explicationem *et respici-*
endi proposuit, quae legi potest
 l. d. p. 275. seq. De horum ver-
 suum forma consule Bedam de
 Metris p. 2366. Ed. Putsch. ARNTZ.

109. *Adspiciens.*] Sic membranae.
 Vulgati *respiciens*. CELLAR. Prosa:
Nullus enim adcontemta semel mun-
di discrimina praecipiti rursus cupi-
ditate conversus, jucundae salutis
laetitia perfruitur. Falgent. lib. III.
 Mythol.

Dignum opus exercens, vultum in sua terga referre. 110
Ignibus innocuis flagrans apparuit olim

Non

Mythol. cap. x. *Ne eam conversus aspiceret*, ubi ex vestigiis MS. Leid. conjiciebat Erud. Munckerus: *ne se conversus*; sed tamen Hyginus Fab. CLXIV. *Ne eam conversus aspiceret*. Nam ibi ad verbum omnia illis Fulgentii similia reperies. Pro *aspiciens* tamen h. l. Fornac. 1. 2. 3. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maill. legunt *respiciens*. Eleganter sane. Si Codd. consentirent recipere & illud minime dubitarem. Et adhuc tamen fere est, ut mihi persuadeam, a manu Sedulii posterius illud esse profectum. Sed cum in prius conspirent omnes Codd. de loco illud temere movere non audeo. Virgilius tamen, cujus locutiones exprimere elegantiratione adamat Noster, lib. III. Aen. vs. 690.

Relagens errata retrorsum.

Sulpit. Sever. Epist. I. cap. III. *Ne manuum aratro inferens retrorsum conversa respicias*. Apulej. lib. II. Met. p. m. 42. *Saepe retrorsus respiciens sublitis*. & lib. IV. p. 104. *Retrorsus celeri gradu, rursus in stibulum quo diverteramus, recipio*. Ita retro abundat apud Phaedr. lib. II. Fab. I. vs. 8.

Eroque viso retulit retro pedem.

Ovid. lib. xv. Met. 249.

Inde retro redeunt.

Idem obtinet in *rursus*. Justin. lib. V. cap. IV. §. 12. *Et rursus recepti auctor esset*. ubi tamen Librarii in duobus MSS. Franeq. elegantiam corruperunt *incepti* rescribentes. O. Arnzeu. ad Caton.

lib. I. Distich. XVI. Cl. Duker. ad Flor. lib. I. cap. III. in fin. Davies. ad Caesar. lib. IV. B. G. cap. IV. §. 4. Burm. ad Lucan. lib. VII. vs. 481. Curt. lib. VI. cap. XI. §. 19. *Rursusque revocante*, Cl. Schulting. ad Senec. lib. II. Controv. IX. p. 131. Barth. ad Claudian. Conf. Manl. vs. 73. & 140. & lib. I. in Rufin. vs. 357. Not. ad Sulpit. Sever. I. Hist. Sacr. cap. v. §. 3. & XI. §. 3. cum aliis. ARNTZEN.

110 *Dignum opus*] Saepius hac comparatione usi fuerunt Auctores Christiani, veluti Hieronymus Epist. XXII. de custodia virginitatis ad Eustochium: & Auctor, qui vulgo Sulpitius Severus dicitur, Epistolae I. ad Claudiam sororem, de ultimo iudicio, cap. III. *Unum tamen, sic ait, monio, ne transcursum repetas, ne contempta desideres, ne manuum aratro inferens retrorsum conversa respicias, quo utique in te redeunte vitio, ordinem suum necesse est sulcus amittat, nec sano mercedem suam cultor accipiat*. Conf. Joann. Clericum. Fallor autem, aut illa, in te redeunte vitio, ex Glossatoris manu, hanc sibi possessionem vindicarunt. Vide enim, quam inepte prioribus conhaereant, & a sequentibus omnino sint aliena. Ultima *nec sano mercedem suam cultor accipiat*, arguunt intempestivam Iuvenalis imitationem ex Sat. I. vs. 42.

Accipiat sane mercedem sanguinis. VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. Cum

Non ardens ardere rubus, nec juncta calori
Materies alimenta dabat, nec torrida vivens

Sensit

Cum hic de aratore agat Poeta, opportune addit *opus*, quod praecipue optimis de opere rustico adhibetur. Virgil. lib. III. Georg. v. 519.

Atque opere in medio defixa relinquit aratra.

l. 4. D. de instr. & instr. leg. *Boves ei fundo cessuros putant, ubi opus fecissent.* ad quam legem egregia adnotavit, quem honoris causa semper nomino, Cl. C. H. Troitz. Dissert. jur. Rom. Agrar. p. 325. Terent. Heaut. act. 1. sc. 1. v. 21.

Quod in opere faciundo.

Justinus lib. III. cap. III. §. 6. *Quod in opere & laboribus agerent.* Graeci *ἔργον* dicunt. Not. Patern. ad Pat. Paneg. cap. IX. §. 4. Graev. Lect. Hesiod. cap. IX. p. 45. Ritterhus ad Oppianum lib. 1. Hal. v. 105. & IV. v. 497. & lib. II. Cyneg. v. 151. Barnes. ad Anacreont. v. 384. quo sensu *ἔργον* apud Palaeph. de Incred. cap. IV. adde Cl. Troitzium Dissert. jur. Rom. de jur. Agrar. p. 317. & pluribus Munck. ad Laetant. Placid. Narrat. Fabul. p. m. 810. ARNTZ.

III. *Innocuis.*] Hoc dixit Prudent. Apoth. v. 55.

Sed tamen & sentam visa est excita cremare

Flamma rubum. Deus in spinis volitabat acuis,

Vulnificasque comas innocuis ignis agebat.

Non sequimur Barthium ad Clau-

dian. libr. I. de Rapt. Prof. v. 166: contra omnem Codd. meliorum fidem legentem: *Non audens ard.* Virum cetera Eruditissimum forte in hanc deduxerunt sententiam verba, quae habet Nost. infr. v. 186.

Nil urente rogo.

Scilicet ibi vulgati recte *audens* habent, prior namque nihil est lectio: confer quae ibi notarunt Eruditi. Clarius h. l. mentem exprimit: Poeta in Prosa, cum dicat: *Rubus innocuis quondam ignibus involutus, non ardens videbatur ardere.* Quae verba satis, me iudice, receptam hoc loco tuentur. ARNTZ.

112. *Juncta*] Ed. Lips. *victa*, quod forte depravatum fuit *exvincta*, & ita frequenter haec confunduntur. Gronov. ad Senec. Controv. IX. p. 153. Ampl. Otto ad §. 29. Inlitt. de Divis. rer. sed tamen *victus* & *junctus* a Librariis commisceri docuit Drakenb. ad Liv. Epit. LXVIII. Quod h. l. *alimenta*, id supr. in Epist. ad Maced. *nutrimenta* dixit: *Et id ipsum parvi somitis nutrimentum.* ubi id ex Virgilio esse desumptum notabamus. Adde Tennul. ad Frontin. lib. IV. cap. VII. n. 9. Arator. lib. II. v. 1179.

Atque arida secum

Nutrimenta ferunt.

Vires ignibus praebere dixit Salvi- nus lib. IV. de Gubern. Dei p. 65.

ubi Weitz. ARNTZ

113. *Vivens.*] Ed. Lips. *virent.* Malè. Ovid. IV. Met. 300.

Siagnitamen ultima vivo

Cessite

Senfit damna frutex, sed amici fomitis aestu
 Frondea blanditae lambebant robora flammae. 115
 Mitis in inmitem virga est animata draconem
 Per flexos sinuata globos, linguisque trifulcis
 Squamea colla tumens, inimicos ore chelydros
 Sorbuit,

Cespita cinguntur.

Id. lib. XIV. 713.

Quod adhuc viva radice tenetur.
 Lege quae ibi notavit Nic. Hein-
 sius. Sic contra ficum arentem Nos-
 ter infra *mortuam* dicit. Vide
 omnino Cel. Io. Conr. Schwart.
 in Spécim. Philos. Orient. ex Al-
 corano pag. 40. sq. Iuven. III
 662.

*Discipuli celebrem mirantur in arbore
 mortem.*

GRUNER. Possit Lips. Ed. scriptu-
 ram defendere Pallad. lib. XIV.
 de Inst. vf. 39.

*Nam quaecumque virens alienis
 frondibus arbor.*

Sed tamén cum Grunero receptam
 praefero. Sic *cespitum vivum* dixit
 Horat. lib. III. Od. VIII. vf. 4
 quem locum tali modo recte ex-
 ponit Titius ad Calpurn. Ecl. v.
 vf. 25. cui adde Musarum fugien-
 tium statorem olim egregium P.
 Burmanni. ad Val. Flacc. lib. V.
 vf. 61.

115. *Lambebant.*] Elegantia mi-
 nime caret haec locutio, cum *lam-
 bere* dicatur de flamma & igne, pro
 leviter adtingere. Senec. Herc. Oct.
 vf. 1752.

Lamberent flammae caput.
 Tertullian. Apol. cap. xxx in fin.
Cruces suspendant, ignes lambans.
 ubi consule Cl. Havercamp. Barth.
 libr. XXXV. Adv. cap. XIX. & ad
 Claudian. lib. I. de Rapt. Prof. vf.

169. Taubm. ad Virg. II. Aen.
 684. V. D. ad Grat. Cyneg. vf.
 458. Savar. ad Sidon. Carm. II.
 vf. 117. Broukh. ad Tibull. lib.
 IV. Carm. I. vf. 142. Quincili-
 an. Declam. x. cap. IV. *Filium
 tenuerit adlabentibus flammis.* Sic
 recte edidit Cl. Burmannus, licet
 alii a *lambentibus* vel *allabentibus*
 praeferrant. Pro *blánditas* Weitz.
 ad Prudent. p. m. 633. citat, *blan-
 ditiae.* sed errore vel calami, vel
 Typographi. Pro *amici fomitis* Ed.
 Lips. *amicti*, quod nullius est mo-
 menti. ARNTZ.

116. *Animata*] Pari fere modo
 Ovid. IV. Met. vf. 618.

*Quas humus exceptas varios anima-
 vit in angues.*

Animare etenim est spiritum quasi
 inflare. Quintil. Declam. VIII.
 cap. v. *Et spiritu trepidae matris
 animamus.* Cyprian. de Idolor.
 vanit. p. 400 *Mortuos rursus ani-
 maret.* Plura dabit Barth. ad Ne-
 mes. Cyneg. vf. 83. eoque sen-
 su Prudent. Perist. Hymn. x. vf.
 788.

Animator solus & factor tui.

ARNTZ

117. *Sinuata globos.*] V. Taubm.
 ad Virgil. Cul. vf. 179. & alios.

120. *Caerula ponti.*] Althelm.
 in Carm. vf. 423.

*Humida fluctivagi sacrantem cae-
 rula ponti.*

Pari modo *caerula caeli*, quod in-
 lustrat

Sorbuit, & proprii redit in vitgulta rigoris.

Pervia diyisi patuerunt caerula ponti

120

In geminum revoluta latus, nudataque tellus

Cognatis spoliatur aquis, ac turba pedestris

Intrat in absentis pelagi mare, perque profundum

Sicca

lustrat Cl. Cannegiet. ad Avian. Fab. xx. vs. 11. V. D. ad Ovid. xiv. Met. vs. 814. & 11. Fast. vs. 487. quae loquendi ratio in aliis etiam multis obtinet. Barth. ad Claud. iv. Conf. Honor. vs. 436. Schwarz ad Plin. Paneg. cap. ix. §. 4. infra vs. 286.

Petit ima profundi.

Justin. lib. II. cap. x in fin. *Et convexa vallium aequabat*, ubi minus recte *convexum* pro concavo posuisse videtur Justinus, sed tamen locum istum vindicare conantur Eruditi, inter quos Diumviri sunt eximii Burmannus & Oudendorpius ad Lucan. lib. IX. vs. 502. Adde iis, quae jam in medium protulimus; Vellej. lib. II. cap. xxiii §. 1. *Per aversa castrorum proruso vallo militibus receptus est*: & ibi V. D. Ita *acurba lacuum* habet Cassiodor. iii. Var. Epist. xix. Minuc. Fel. Octav. cap. xvii. *Apte disposita recta montium, collium flexa, porrecta camporum*. quo in loco album calculum adjicere non dubito sententiae summi Perizonii legentis *erecta*. Ista Perizonii emendatio, ignota fuit Viro docto, cum in Animadv. ad Musaeum cap. xviii. p. 251. eodem modo locum istum constituendum esse judicaret, & ex ingenio emendaret. Male vero hac ratione & usu locutionis adductus Bernecce

rus ad Justin. lib. XXXVIII. cap. i. §. 8. pro *incertum belli*, rescribere tentabat *incerta*, variis quidem in istam rem productis exemplis locutionem hanc adstruens, sed melius videtur Vorstius ibid. cum Freinshem. in Ind. Iustini receptam tueri scripturam. Si quis tamen omnino repudiandum putet id, quod vulgatae servant Edd. videat an melius se habeat illud, quod man sec in Cod. Franeg. praefert, *incertum belli timens eventum*. nostro vero non dissimilia habet Sulpit. Sever lib. i. Hist. Sacr. cap. xv. in fin. *Ita populo, cedentibus in latera aquis, velut in continenti iter pervium fuit*. Alia dabit Ampl. Vonckius, quem honoris semper causa nomino, Lectio. Lat. lib. I. cap. i. p. 7. Id neque praeterendum videtur, ipsam hanc historiam in sua Religionis monumenta transduxisse Gentes, ut alia bene multa, eamque in fabula latere, quod Neptunus Siciliam a continenti cuspe absciderit, docet late Inlustr. Spanhem. ad Callim. in Del. vs. 31 Quae porro ad h. l. amplius spectant, peti possunt ex iis, quae notabimus infr. ad lib. III. vs. 227 ARNTZ.

122. *Pedestris*.] Vox *pedestris* pro terrestri, terra iter faciente, utitur exemplo optimorum Latinorum, ut liquet ex adnot. Gronovii ad Livium XXXVII. 53. *Pelagum*

Sicca peregrinas stupuerunt marmora plantas.
 Mutavit natura viam, mediumque per aequor 125
 Ingrediens populus, rude jam baptisma gerebat,
 Cui dux Christus erat. clamat nam lectio, multas
 Vox Domini super exstat aquas: vox denique verbum est,
 Verbum Christus adest, geminae qui consona legis
 Testamenta regens, veterem patefecit abyssum, 130
 Ut

gum autem a mare sic aliquomodo distinguit, ut Virgilius Aen. l. 250.

Unde per ora novem, vasto cum murmure montis,

Is mare proruptum, & pelago promissis arva sonanti.

Tautologiam vero istam, qua hic junguntur, *pelagus, mare, profundum & marmora*, facile Poëtica defendit consuetudo Sic Lucretius II. 766.

At mare, cum magni moverunt aequora venti

Vertitur in canos, candenti marmore fluctus.

Consultantur Burmanni adnotata ad Val. Flacc. II. 375 & Nemesian. Cyneg. vs. 276. Adde Prud. Hamart. 471. WOPKENS. Scilicet *profundum* pro ipso mari Poëtis familiare est. Rutil. lib. I. vs. 537.

Praetexitur algæ profundo.

Burm. ad Lucan. lib. III. vs. 509. Sueton. Tiber. cap. xl. *Præruptis inmensae altitudinis rupibus, & profundo maris.* Ita edidit Burmannus. Attamen cum Cl. Ouidendorpio praefero *profundo mari*, quo modo Seneca Med. vs. 4.

Profundi saeve dominator maris. Curt. lib. IX. cap. ix. §. 20. *Profundo salo mersas.* & lib. x. cap. VII. §. II. *Nullum profundum in ire, nullum vastum fretum.* Grae-

ci id per *ἀβύσσος* exprimunt, notante Barth. ad Claudian. in VI. Conf. Honor. vs. 140. *Pelagi* vero *mare* dixit per *παλιθόγιαν* optimis praefertim Poëtis usitatum. Multis confirmat hoc Daenius ad Reines. Epist. LIV. p. 145. & Gifan. collect. in Lucret. V. *mare ponit.* ARNTZ.

124. *Marmora.*] Vid. Gruner. ad h. l. atque ita pro mari etiam posuit Noster infr. lib. III. vs. 70. *Interea placido transvectus marmore.*

Barth. lib. XXXII. Adv. cap. XIX. Virgil. VII. Aen. 718. Martian. Capell. lib. VI. de Nupt. Phil. p. 213. *Et Carystos marmoreis fluctibus concolora.* ubi Grotius maluit *marmoris fluctibus.* Burmanni. ad Lucan. IX. vs. 349. ad Nemesian. Cyneg. vs. 276. V. D. ad Ovid. lib. III. Trist. El. x. vs. 47. Ritterst. ad Oppian. lib. I. Hal. in fin. Eadem fere nostri verbis similia habet Arator lib. II. vs. 46.

126. *Incedens.*] Heins. & Alm. Codd. ita: vulgati, *ingrediens.* CELLAR. Cellarius edidit *incedens.* Nos *ingrediens* rescriptimus ex Cod. Angl. Edd. Tornaes. Bas. Col. Fabr. Maitt. Bibl. Lugd. quia haec scriptura propius ad Verf. Vulg. Exod. XIV. & Sedulii Profam accedere

Ut doctrina sequens planis incederet arvis.

Quid referam, innumeras caelesti pane catervas
 Angelicos sumsisse cibos, nimbisque superni
 Nectaris aëria populum dulcedine pastum,
 In pluviis habuisse dapes, & in imbris escas? 135
 Rursus in exustis sitiens exercitus arvis,
 Qua nimium loca sicca diu, qua terra negatis

Aegra

dere videbatur. GRUNER Neque nos id, quod in exilium abire iusserat Cellarius, revocare dubitavimus, cum aliis nobis praeceuntibus Cod. Arntz. Tornaes. Ed. 1. & 3.

127. *Lectio*] *Lectio* pro S. Scriptura, illiusve doctrina vel testimonio, saepe occurrit in Latinitate Ecclesiastica. Paulin. de V. Martin. IV. 180.

Ut quondam sanctas vetitum maledicere plebi

Lectio fert asinum dominum temsisse profanum.

ubi jam & hoc observavimus. WORMIENS. Ex Iul. Firm. Mat. de Error. Prof. Relig. p. 424. id jam notavit ad h. I. GRUNERUS.

128. *Verbum*.] Quidam *verbum est*: sed Cantabr. & Alm. sine *est*, ut *αἰνῶν λέγεις* fit, elegans Poëtarum figura. Nec *est*, & quod sequitur, bene conveniunt. CELLAR. Vocabulum *est* non expressit Cellarius Nos illam ex libris nostris omnibus addendam putavimus. GRUNER. Non tamen Arntz. agnoscit Cod. ubi *est*, sed servant ceterae penes me Edit. Vide dilectissimum Patrum ad Caton. lib. I. Dist. xxix. Mox pro *qui* Fabr. Bibl. Lugd. quod

130. *Regens*] Sic MSS. & editi olim: at Fabr. *gerens*. CELLAR. Ge-

rens Ald. & quae Fabricium fere ubique sequitur, Tornaes. 3. cum Bibl. Lugd.

131. *Doctrina sequens*.] Euangelium, novum Testamentum. CELLAR.

134. *Nectaris*.] Commode *nectar* vocatur *mannâ*, quia *pluisse* dicitur, &c, ut mox, *in pluviis dapes*. CUPER. de Manna confer Cl. Lamp. ad Ioann. Euang. tom. II. p. 202. in not. & seqq. ubi p. 205. simul docet hujus miraculi ad exteros quoque famam pervenisse. Simili fere modo loquitur Auctor Carminis de Phoenice vs. 111.

Ambrosios libas caelesti nectare roras.

Salvian. lib. I. de Gubern. Dei p. 19. *Alenseos nectaris poculo, pascentis caelesti cibo*. ubi Weitz. adde Barth. ad Claudian. lib. II. de Rapt. Proserp. vs. 91. ARNTZ.

134. *Aëria*.] Heins & Alm. Codd. ita: Lips. *aethëria*. CELLAR. *Aëria* scribunt Fabr. Bibl. Lugd. aliae. *Aethëria* Cod. & Ed. Lips. quod firmat Prosa: *Nectareus aethërae majestatis nimbus*. Eadem quoque varietas occurrit infr. vi. 164.

Qua levis aërios non exprimis orbita sulcos.

ubi plurimi *aethëreos*.

137. *Qua*.] *Qua* patte. Pacat. Paneg.

Aegra jacebat aquis, qua spes ablata bibendi
 Vivendique fuit, subitas arente metallo
 Haussit aquas, steriliquē latex de rupe cucurrit, 146
 Et jejuna novum vomuerunt marmora potum.
 His igitur jam sacra tribus dans munera rebus:
 Christus erat panis, Christus petra, Christus in undis.
 Angelicis tremefacta minis adfatur asella
 Sessorem per verba suum, linguaque rudenti 145
 Edidit

Paneg. cap. 11. §. 1. *Qua litus
 Oceani cadentem excipit solem.* ubi
 not. Patern. Cl. Canneg. ad Avian.
 Fab. iv. vs 10. Serv. ad Virgil.
 1x. Aen. vs 67. Barth. ad Claud.
 Conf. Probin. vs 68.

139. *Metallo.*] Petra: mox *ste-
 rili de rupe.* Silius lib. VIII. vs 481.

Niveis exeret Luna metallis.

Id est, de marmore Lunensi. Et
 Statius iv. Silv. iv. 23.

*Anno metallis. rae repetit jam moenia
 Lunae?*

CELLAR. Pacat. Paneg. cap. 1v.
 §. 4. *Radiantium metalla gemma-
 rum.* ubi not. Patern. Ad eundem
 modum de marmore dici notavit
 Barth. ad Claud. Epigr. 11. vs 40.

140. *Cucurrit.*] Cod. Cant. &
 Ed. Ald. *manabit.* Sed Glössl. est.
 GRUNER. Arnzt. Cod. *manabat*
 Sed recte Glössatorid tribuit Grun-
 ner. Virgil. 1. Aen. vs 611.

In freta dum fluvii current.
 Ovid. III. Amor El. vi. vs 98.

Damnifus pecori curris.

Phaedr. lib. I. Fab. 1. vs 8.

*A te decurrit ad meos haustus li-
 quer.*

Ovid. v. Her. vs 31.

Versaeque recurrunt lymphae.

Juvenc. lib. II. vs 713.

*Qua nulla excurrit fontani gurgitis
 unda.*

Propius ad h. I. Antonius Adv.
 Gent. vs 15.

*Manna cui e caelo, & fons de rupe
 cucurrit.*

Cassiodor. de ipsa hac re lib. IV.
 Var. Epist xxxi. *Inde fecit currere
 humidos liquores, ita cursus est infr.*
 lib. III. vs 174. ARINTZ.

142. *Igitur.*] L. *his jugiter.* Sic
 solet primam in jugis corripere.
 V. Cellar. ad lib. I. vs 18. VONCK.
 Lectio. Lat. lib. I. cap. vii. Vonck-
 kius legendum dicit: *his jugiter.*
 Sed praeter innovandi libidinem
 hujus mutationis causam nullam
 video; GRUNER.

146. *Animal pecunale*] Etiam Ve-
 nantius Fortunatus hac *ruparupus*
 forma usus est lib. II. de Martino
 vers. 146.

*Et mihi praeda jacet pecunali capti
 ministro.*

CELLAR. Non spernenda est locu-
 tio, *edere loquelas.* Simili modo
edere vocem inlustravit Burm. ad
 Phaedr. lib. I. Fab. xxi. vs 12.
 Arat. lib. II. vs 663.

Et Daemonis edere vocem.

Ovid. xi. Her. 94.

Et indignas edidit ore sonos.

Val.

C A R M I N U M L I B E R I. 65

Edidit humanas animal pecuale loquelas.

Sol stetit ad Gabaon, mediique cacumine caeli

Fixit anhelantem dilato vespere lucem

Insolitus frenare diem; nec luna cucurrit,

Ordine pigra suo, donec populantibus armis 150

Fervidus ingentem gladius consumeret hostem

Conjurante polo. jam tunc famulata videbant

Sidera venturum praemisso nomine Jesum.

E

Heliam

Val. Flacc. lib. IV. vs. 24. *Edere clamor.* Justin. lib. XII. cap. ix. §. 6. Burm ad Phaedr. lib. I. Fab. ix vs. 2.

147. *Sol stetit.*] Similem historiam habet Statius v. Theb. 179. ubi late Barthius. Multi vero multa hac de re retulerunt, de quibus inspicias, velim, Pheiffer. Dif. Locor Cent. II. Loco XLIX. & Act Lips. A. 1741. p. 179.

149. *insolitus.*] *insolitus frenare diem* interpretandum videtur, cum jam dedicisset frenare vel regere diem: nisi forte legendum, *invalidus vel insolidus frenare diem*: qua voce posteriore usus est Ovidius. Sic mox luna dicitur *pigra* non cucurrit ordine suo. WOPRENS. Nequaetamen quid mutarem. *insolitus* enim *frenare diem* dicitur sol, qui, ordine suo servato, non in longius tempus diem protrahere solet; stare namque ille nescit, ut ait Pacatus in Paneg. cap. x. §. 1. Neque alia est mens Profae, ex qua legitime recepta lectio defenditur: *Sol in medio caeli cacumine rapidos anhelantis flammis cursus infrenans contra Gabaon per insolitas diei moras dilato vespere lucem fixus adstrinxit.* Innotuit vero Poeta veterum

opinionem, qui Soli equos tribuebant. Eo tendunt voces *frenare* & *anhelantem*, utpote huic rei accommodata maximo opere. Virgil. I. Georg. 250.

Ubi primus equis Oriens adstravit anhelis.

& ibi V. D. Ovid iv. Met. 632.

Qui Solis anhelis

Aequora subdit equis.

Manil. II. Astron. 795.

Quo defessus equis Phoebus subsistit anhelis.

Val. Flacc. Argon 75. Alard. ad eund. lib. III. vs. 211. De his omnino conferri merentur, quae notavit Inlustri Spanhem. ad Callim. in Del. vs. 169. adde Tit. ad Nemes. Ecl. 1. init. ARNTZ.

151. *Fervidus*] Non dissimiliter Lucan. lib. VII. vs. 502.

Frigidus inde

Stat gladius; calet inde nocens a sanguine ferrum.

Ovid. 1. Her. vs. 19.

Sanguine Telemus Lyciam tepescerat hastam.

Iscan. B. Trojan. IV. vs. 393.

Primusque sepabat

Mucro &c.

152. *Conjurante.*] Elegantem hujus locutionis usum pluribus illustravit

Heliam corvi quondam pavere ministri
 Praebentes sine more dapes; alesque rapinis 155
 Deditus, atque avido saturans cava guttura rostro,
 Tradidit inlaesam jejunis morsibus escam,
 Nunc bonus Heliae, qui perfidus antea Noae,
 Abluit in terris quidquid deliquit in undis.
 Plenus at ille Deo postquam miracula terris 160
 Plura dedit, meritisque suis succedere dignum
 Heredem propriae fecit virtutis amicum,

Aurea

stravit Stephan. ad Saxon. Gramm. lib. I. Hist. Dan. p. 54. Contra Virgilius x. Aen. vs. 356.

Magno discordes aethere veni,
 ubi V. D.

155. *Sine more.*] Sine exemplo. CELLAR. V. D. ad Sil. Ita. lib. XII. vs. 449. Not. Patern ad Victor. Inustr. cap. II. §. 3 inde Cicero saepius *mos & exemplum* jungit, ut pro Caecin. cap. XIII. *Praescor quomadmodum more & exemplo optulari possit.* & ad Attic. lib. XVI. Epist. VI. *Pompejus Syllano more exemploque vincet.* Contrario sensu *ex more* est apud Horat. lib. II. Sat. III. vs. 280.

Ex more imponens cognata vocabula rebus.

De more dixit Lucan. lib. I. vs. 584. Valer. Flacc. lib. I. vs. 779. & IV. vs. 138. Barth. ad Claudian. II in Eutrop. 45. Pro *rapinis* Arntz. *rapinae*, ut Ovid. v. Met. vs. 402.

Patuitque invita rapinae.
 et numerum singularem apud Poetas praesertim pro plurali et contra poni, quis nescit. Inspice Gruter. ad Veil. lib. I. cap. XI. §. 6. et Patruum meum O. Arntzen. ad Caes. I. Div. XXI. ARNTZ.

158. *Antea Noae*] Forte *ante ea*. MSS. tamen *antea*. nec ignota licentia in his Nostri. CELLAR. Quomodo apud Ovid. lib. I. Fast. vs. 165 olim legebatur:

Postea mirabar, cur non sine liibus esset

Prima dies.

Sed Voss. II. Art. Grammat. cap. XXIV. legebatur, *post ea*, quod rectius dedere recentiores. Bonus vero Heliae corvus erat, inquit h. l. Grunerus, quia cibum ipsi adferre solebat, et ita et fidus et utilis Prophetae. Recte. *Perfido* namque opponitur. Livius lib. XXII cap. XXXVII. §. 4 *Quibus a bonis fidelibusque sociis bella juvari soleant.* ubi V. D. et quae insuper adtulit Gruner. ARNTZ.

162. *Heredem.*] Ita *hereditariae virtutes* apud Cassiodor. IX. Var. Epist. XXII. Justin. lib. XXXVI. cap. II. §. II. *Praeter paternae scientiae hereditatem.* & Ovid. II. Her. 78. & IX. 110. Per diphtongum scribunt Edd. vet. multae *haeredem*, quam tamen scribendi rationem damnavit Ciofan. ad Ovid. XIII. Met. 129. cui adde Dauisq. Orthogr. Part. II.

p. 1524

Aurea flammigeris eveetus in astra quadrigis,
 Qua levis aerios non exprimit orbita fulcos,
 Sidereum penetravit iter, curruque corusco 165
 Dexteriora petens, spatio majore triumphum
 Duxit, & humani metam non contigit aevi.
 Quam bene fulminei praelucens femita caeli
 Convenit Heliae, merito qui & nomine fulgens
 Hac ope dignus erat. nam si sermonis Achivi 170
 Una per accentum mutetur littera, sol est.

E 2

Ultima

p 152. Illi, quod sequitur, *flam-*
migeris quadrigis, est illud Juveni
 non dissimile lib. II. vs 43.
Flammigerum rapuit simulatio qua-
drijugorum.

quam locutionem inlustravit Munc-
 ker ad Fulgent. lib. I. Mythol p.
 66. Vet. Ed. 1. Mon. *Subveetus*,
 vid. ad lib. V. 425. ARNTZ.

164. *Aerios*] Sic Cod. Alm. Alii
aerios. CELLAR. *Aethereos* Cod.
 Cant. Lips. Edd. Bas. Lips. Tornaes.
 1. 2. 3. Col. Fabr. Bibl. Lugd.
 Maitt. et id forte melius: saltem
 Prosa servat: *Qua levior puri tra-*
mitis via nullo in aethereo campo
fruentis rosae fulcos. &c Infra lib.
 V. vl. 425.

Aethereas eveetus abis sublimis in
auras. Claudian, Epigr. XLV. vs
 18.

Aethereas eveetus in auras.

Arntz. tamen et Edd. Vett. 1. 2.
 Mon. Parrhaf. Pulm Sched. *aerios*
 servant, quae frequenter confundi
 notabamus supr. ad vs. 134 *Deser-*
riana pessime Ed. Vet. 1. Mon.
Exteriora Parrhaf. sed optime Glos-
 sae Cod. Alm. *caelestia* sive *meliora*
 loca exponunt. ARNTZ.

169. *Merito qui et*] Alm. Cod.

ita; quod et Nic. Heinsius lauda-
 vit, quamquam ipsius Codice, ut
 in vulgatis libris, *meritoque* lege-
 batur. CELLAR. Supra Epist. ad
 Macedon. *Habet ex germanam no-*
mine meritoque perpetuam. Arntz.
 h. l. legit *meritoque qui*: Edd. Bas.
 Lips. Ald. Tornaes. 1. 2. 3. Bibl.
 Lugd. Col. Fabr. *meritoque* &
 Alard. ad Valer. Flacc. lib. III. vs.
 211, citat, *merito qui nomine* Non
 tamen ideo repudianda, quam ex
 Alp. Cod. protulit Cellarius, scri-
 ptura. Eam confirmat Vet. Ed. 1. 2.
 Monast. & Meurf. in Spicil. ad
 Theocrit. Idyl. xxvi. p. 150. qu: m
 locum & *parva* Burmannus Secun-
 dus margini Edit. suae adleverat.
 Pro bene Alard. l. d. habet *vel*,
 ARNTZ.

170 *Hac ope*] Barthius lib.
 XLVII. Adv. cap. iv. citat *aethere-*
re. Ita Tornaes. 3. aliaque. Sed
 Codd. servant vulgatum & Ed.
 Vet. 1. 2. Ita legendum esse mo-
 nent quoque Fulmanni schedae.
 Sed res eodem redit. Est etenim
 illa Sedulii, ingeniosius quid huc
 adfectantis, mens & sententia,
 rei, quam proposuit, optime Ho-
 lias nomen convenire, utique
 quod

Ultima labentis miseratus tempora lucis,
Ter quinos quondam regi Deus addidit annos,
Ufus jure suo; patefactaque limina claudens
Mortis ab occasu vitam convertit in ortum. 175

Jonas puppe cadens, ceto forbente voratus,
In pelago non sensit aquas vitale sepulcrum,
Ne moreretur, habens: tutusque in ventre ferino
Depositum,

quod una tantummodo littera muta, optime responderet τω Graecorum ἥλιος, talique ope dignissimum esse Heliam, sive, si Graecum malis & veras, solem, ut flammigeris in altra quadrigis tolleretur. Est itaque hic non inepta & ingeniosa fatis ad Graecum vocabulum adlusio, quae exinde desumpta est, quod a veteribus soli quadrigae & equi tribuerentur, quibus cursum suum peragebat. In eleganti nummo talem solis imaginem depingi curavit inultris Spanhem. ad Callim. in Del, vs. 169. caque de re quaedam me jam monuisse memini supr. vs. 148. Tali modo huic nostri loco lucem quoque adfudit Alard, ad Valer. Flacc. III vs. 211. ARNTZ.

171. *Spl. est.*] Major vis hujus nominis in Hebraeo sermone, quo Deum fortem denotari notum est. Mirum vero in syllaba superstitiosum fuisse Sedulium, cum eo antiquior Poëta & doctior, Decius Ausonius in Ephemeride correpte eandem extulerit:

Raptus quadrijuugo penetrat super aethera curru

Helias, ex solido cum corpore prae-vius Hienoch

Imperitum autem Hebraismi Sedulium fuisse, hoc etiam arguit,

quod non potius multo splendidiorem in Hebraismo, Hebraei nominis originationem secutus sit, quam laudare voluerit Graecam in vocabulo extero. BARTHIIUS lib. XLVII. Adv. cap. IV. Quia ἥλιος Sol, & Heliae nomen conveniunt, CELLAR. Vid. quae in Praef. hanc in rem diximus.

174. *Jure.*] Vide Gruner h. I. Mox alt. m. in Arntz. & Ed. Parthas. *patefact. lumina*: invita Prosa: *Mortisque claudens patefacta jam limina.* Vulg. Interpr. Psalm. cvi. vs. 18. *Et adpropinquaverunt usque ad portas mortis.* Vid. infr. ad lib. III. vs. 290. Etsi. ad Matth. cap. xvi. vs. 18. Tali modo Oppian. III Cynege. vs. 419.

Πυλῶνα διαπτάμενος θανάτου. ubi Rittersh. p. 343. & v. Hal. 289.

Παρά προθύροις θανάτου. ubi conf. eumd. Hunc tamen Librariorum novum non esse errorem patet ex iis, quae notarunt V. D. ad Val. Flacc. lib. I. vs. 105. & IV. 28. Burm. ad eumd. lib. VII. vs. 22. lib. VIII. vs. 334. ad Ovid. lib. IV. Trist. El. IV. vs. 45. Cl. Drakenb. ad Liv. lib. X cap. xxiii. & alibi, ARNTZ.

178. *Ferino.*] Balaenae, ceti, Ferae terrestris alias, hic de piscibus, ut Manilius lib. V. vs. 189.

ΣΗΜΕ

Depositum, non praeda fuit: vastumque per aequor,
Venit ad ignotas inimico remige terras. 180

Quum spirante Deo Babylonia sacra negarent
Tres una cum mente viri, durumque subirent
Exitium, saevi Chaldaea lege tyranni,
Cujus Achaemeniam rabies accenderat iram
Plus fornice sua; medios trudentur in ignes, 185

E 3 Nil

*Sunt quibus in ponto studium est
capisse ferarum*

Diversas facies.

CELLAR. Adde alium ex eodem
Maniho locum ibid. vs. 192.

*Horrendamque seris in bella lateffere
pantum*

& quae notavit Amp^l, Vonckius
Specim. Critic. p. 16. & Lestion,
Lat. lib. I, cap. ult. Ceterum vide
Heumannii Poecil. tom. I. p. 236.
seqq. ARNTZ.

179. *Depositum*] Sic plures: &
Alm. etiam: Lip^l autem *depositus*.

CELLAR. Male in Cod. Lips. &
Ed. Ald. legitur *depositus*. De voce

depositum habet quaedam Casp.
Barthius Advers. lib. XXXIII.

cap. XVI. p. 1534. S. Max. Hom.
Aestiv. I. de Pasch. Bibl. Max.

Patr. Lugd. Tom. VI. p. 24. de
Jona: *Navem profugus, quae Tar-*

sum petebat, ingreditur: sed nautis

turbatis, exorta tempestate forte

insulis datur, & faucibus ceteri pi-

scis diversus excipitur: sed pisce il-

lansum eructante depositum, tertio

de terris refunditur. GRUNERUS.

Alm. etiam manus margini Cod.
Arntz. adscripserat *depositus*, &
in Ed. Parrhas. Sed cui bono non

video. Obstat quoque Prosa. Ex-
plicavit locutionem hanc Barthius
ad Stat. III. Silv. I. v. 76. 5. & trans-

late ex ICtorum scholis eam esse
petitam, quis non videt?

180 *Inimico remige.*] Balaena,
ceto. CELLAR. Observent tirones

ignotas terras esse Jonae antea non
cognitas, Ovid. IX. Met. 155.

Exsulat ignotis Tydeus germanus in-
oris.

ubi Burm. qui optime *ignotis* contra
Heins. defendit. GRUNER.

182. *Durumque.*] Lips. Parrh. &
Sched. Pulm. *durumque*, quod ta-

men, consentiente Prosa, rectius
rejecit Grunerus.

184. *Achaemeniam*] Persicam,
ut apud Horat. *Achaemenia pardus*

Epod. XII. Achaemenes autem
Cyri avus Herodot. VII. cap. XI.

CELLAR. Ovid. IV. Met. 212.
Rexit Achaemenias urbes pater Or-

chamus.
Val. Flacc. libr. VI. vs. 65.

Achaemeniae gravior de vult-
nere pugnat.

Sidon. Apoll. Carm. II. vs. 51.
Flestit Achaemenius lunatam Persa-

riaram.

Barth ad Claudian. in Nupt. Ho-

nor. & Mar. vs. 224. ad Stat. VIII.

Theb. vs. 286. ubi quidem Par-

thorum mentionem facit, sed id
tamen nihil offendet, cum *Parthi*
& *Persae* sint iidem, ut latius do-

cuit ad 17. Conf. Honor. vs. 655.
cuna

Nil audente rogo, tantumque ardore calentes
 Cordis, imagineae vincunt incendia poenae
 Igne animi. O quanta est credentum gloria? flammis
 Ardentis fidei restincta est flamma camini.

Digna sed inmitem mox perculit ultio regem: 190
 Nam

eam Cl. nostro Parente ad Aurel. Victor. Caes. cap. xi. §. 11. De voce porro *Achaemenius* adde Schol. Crucq. ad Horat. Epod. xiii. vs. 12. Cellar. lib. III. Geogr. Antiq. cap. xix. Barth. ad Grat. Cyneg. vs. 315. Adscripserat optimus Burmannus: „Citat hunc versus Schol. Lucan. II. 40. & Scholiast. Statii ad lib. VIII. Theb. 287. Sed apud quem legitur; *cujus Achaemeniam rabiisque accenderat ira.* „ *Achaemenidarum* meminit Strabo lib. XV. Geogr. p. m. 1058. *φύλα δὲ οὐκ εἶ τὸ χόρον, οἱ τὸ Πατισσοχωρίου λεγόμενοι, καὶ οἱ Ἀχαμενίδαι.* Putant nonnulli *Achaemenios* dictos fuisse Persas, quod Solem colerent. Amanus enim illis sol dicitur. Inspice quae collegit Voss. lib. II. de Orig. Idol. cap. ix. Ut hic *rabiem* atque *iram* distinguit, non dissimiliter Vir Erud. in Obs. miscel. A. 1733. mens. Mart. p. 240. apud Tibull. libr. I. El. iii. vs. 47. legere maluit:

Non rabies, non ira fuit.

Editur vulgo: *non acies n. i. f.* Locum corruptum esse jam viderunt alii. Porro *accenderes* Ed. Fabr. sed melius exulare iussit Parrhaf. & ceterae. ARNTZEN.

186. *Urente.*] Sic Lips. & Cantabr. bene: quidam vulgati *audense*. CELLAR. Rescripsi *audense* ex Ed.

Col. quamvis contradicat Cellarius. Lectio *urente*, quam alii habent libri, Glossatoris est commentum: illud *ardente* vero ex *audente* Librarii lapsu ortum est, Prosa: *Rogo vincili trudentur in medio, pyra iuvenes non audente contingere.* vide Dan. III. 49 Noli vero mirari *audere* de rogo dici, quum & *obivisionem* tribuat igni. Drepan. Flor. Hymn. trium puer. p. 728 Ed. Fabr.

*Quum rapidis cineli caverent
 haec carmina flammis,*

*Vimque suam oblitus sanctos non
 laederet ignis?*

Immo Ovid. Met. II. 406.

Et nondum audentia labi

Flumina restituit.

& Trist. lib. I. 185.

*Et mea cymba, semel vasta percussa
 proceila*

*illum, quo laesa est, horret adire
 locum* GRÜNER.

Urente Edd. Ald. Parrhaf. Tornaef. 1. 2. 3. Pulm. Sched. *ardente*. Edd.

Baf. Fabr. Bibl. Lugd. *audente* Arntz. ubi Glossa adscripserat, *laedente* &

Edd. Vett. 1. 2. Mon. idque cum Prosa confirmet, praecunte Grunero recepi- mus. Neque tamen vò

ardense esset inelegans profus, ARNTZ.

186. *Tantumque.*] Et hoc ex Lips. est. Vulgati *sansaque*. CELLAR.

Prosa: *Qui tantum corde sequepotes,*

ARNTZ.

Nam quod ab humana vecors pietate recessit,
 Agrestes peucedum confors fuit ille per herbas.
 Aulica depaſto mutans convivia foeno,
 Pronus ab amne bibit, ſeptenaque tempora luſtrans,
 Omnibus hirtutus ſilvis & montibus errat.

195
 Nec

E 4

Arntz. tamen & plures quas conſului, Editt. ſanſo praeferunt.

189. *Ardentis.*] Saep̄ ita ardor tribuitur *fidei*, ubi ad illius firmitatem vividamque in animo hominis efficaciam reſpicitur. lib. IV. 35.

Nec cunctata ſolens pietas inſerre ſalutem,

Quae ſentit flagrare fidem.

Hymno II. 55.

*Credentis ardor plurimus
 Exſinxit ignes ſabrium.*

Hieronymus inter Auguſtini Epist. XIV. *Qui contra flantes ventos ardore fidei perſiſtiſi.* Prudentius Peſiſt. VI. 21.

Incanditque fidem calore Chriſti.

Adde Ruffin. H. Eccl. IX. 10.

*Ardens namque in fide Dei animus
 •• bonis operibus paſcebat.* Arator H. Apoſt. II. 628.

*•• quibus adſuit ardens,
 Ut caderet vapor ille, fides, ſi
 nemque calori*

Alura flamma daret.

& VI. 1179.

Sed in modo decoquis anquem,

*Uſa tuo fervore, fides; tibi ſub-
 dius hoſtis*

Frigidus &c.

& VI. 1203.

Cujus de fomite creſcens

*Eſt accenſa fides, et ſenſibus addi-
 tus ardor.*

Fortunatus de Certam. Pior. col. 712.

*Qui fervente fide Chriſti ſolidatus
 amore*

Vertice ſuppoſito colla ſecunda dedit.

WOPKENS. O ignorat Parrh.

191. *Pietate.*] Vide Gruner. h. l. per manſuetudinem, lenitatem exponentem. Ovid. I. Trist. EL. VIII. VI. 35.

*Eſt etiam miſeris pietas et in hoſte
 probatur.*

Senec. Thyest. VI. 744.

Hactenus liſtat niſas

Pius eſt.

Barth. ad Statium x. Theb. VI. 591. ad Claudian. Epist. II. ad Seren. VI. 48. & ad IV. Conf. Honor. p. 579. De ipſa hac hiſtoria inſpice eumd. lib. XLV. Adv. cap. VIII. ARNTZ.

196. *Darii.*] Δαρῖος Graece, longa media. CELLAR. Mediark in voce *Darius* Ovidius & Claudianus produciunt. Recentior aetas corripit. Voſſ. Art. Grammat. lib. II. cap. IV. GRUNER.

196. *Furuerunt.*] Sic editi & ſcriptus Lipſienſis: quamquam Diomedes neget praeteritum a *Furo* Cantabr. *ſerverunt*. CELLAR. Reſpoſui lectionem Cod. Cant. *ſerverunt*. Cellarii & aliorum *ſurnerunt* a Gloſſatore proſectum videtur. Terent. Ad. act. IV. ſc. I. VI. 18.

Cum ſeruet maxime, tam placidum quam ovem reddo.

Ovid.

Nec minus & Darii furuerunt iussa tyranni,
 [Ecce etenim sceleri scelus addidit ira furentis]
 Hebraeumque decus Daniel decernitur insons
 Jejunis cibus esse feris; sed bellua iusto
 Mitis facta viro, sanctos ne laederet artus,

200
 Coepit

Ovid. 11. Met. vs. 602.

*Utque animus tumida fervebas
 ab ira.*

Idem VIII. vs. 266.

*Saepe suum fervens oculis dabat ira
 ruborem.*

Juven. Hist. Euang. l. 500. *odium
 fervens* dixit. Vide eund. 19. 500.
 GRUNER. Cod. Arntz. Edd. Vett.
 1. 2. & aliae, excepta Parrhaf.
 quae *ferverunt* exhibet, servant
furuerunt, de qua constructione
 consule Voss. lib. V. de Art. Gram-
 mat. cap. xxx. in fin. plura ad h. l.
 dantem. Scio equidem *et* *fervere*
 eleganter hac in re adhiberi a Vett.
 quo modo Cassiodor. lib. III. Var.
 Epist. xxvii. *Ferventium furor ani-
 morum.* unde *ira* passim igni aequi-
 paratur, & *ignis* pro ira ponitur.
 Barth. ad Claud. lib. I. in Ruf. vs.
 182. & *ira accensa* infr. lib. III. vs.
 310. Lucan. l. vs. 292. Justin. libr.
 XIV. cap. vi. §. 8. *A quibus ac-
 censi Macedones.* Drak. ad Liv. lib.
 XXXVI. cap. xxix. Cyprian. de
 Idol. Van. p. m. 400 *ardens ira*
 Val. Flacc. iv. vs. 3 Senec. Octav.
 vs. 332. & Herc. Fur. vs. 946.

Iraque totus fervet.

& *incensus* de irato Phaedr. lib. III
 Fab. x. vs. 18. & sic apud Senec.
 Thyest. vs. 102. non ineleganter
 duo Codd. Traj. legunt:

Et suum incensi invicem

Siliani erorem.

non ut in vulgatis *inensi*, quo
 modo etiam variatur apud Clau-
 dian. III. de Rapt. Prof. vs. 203.
 Sed tamen Prosa h. l. cum habeat
 substantivum *furor*, videtur aliqua
 saltem ex parte Vulgatorum lectio-
 ni subscribere: *Nec minus*, inquit
 ibi Sedulius, *Darii postmodum re-
 gnatoris dum praeteritam furor imi-
 tatur insaniam.* Cumque omnes
 fere Codd. & Editi conspirent in
 hanc lectionem, tutius putavimus
 eos sequi, quam unius Cod. au-
 thoritate freti in alia omnia ire.
 Neque obstabit nobis id, quod
 Viro Eruditissimo placuit, *furue-
 runt* a Glossatore profectum videri,
 cum *fervere* de ira adhibeatur.
 Concedimus id lubentes. Igni etenim
 comparatur ira, ut jam diximus.
 Sed eodem jure reponere
 possemus *ferverunt* nobis dedisse
 impiam in Sedulium Glossatoris
 manum. Novimus enim aeque
 eleganter *furere* graviori irae tribui,
 quod jam olim ostendit Manut. ad
 Cicer. libr. X. Fam. Epist. xxxi vs.
 Cui adde V. D. ad Sil. Ital. lib. VI.
 vs. 253. Not. Patern. ad Plin. Pa-
 neg. cap. XLIII. §. 2. unde loca-
 tiones, *ira, enso* &c. *furere* intu-
 stratas a Cl. Burm. ad Vell. Pa-
 terc. lib. II. cap. cxi. fin. & summo
 Heinsio ad Val. Flacc. lib. I. vi.
 141. descendant. Non dissimiliter
 tribuitur militibus acriter pugnan-
 tibus,

Coepit amare famem: rabies mollita furorem
 Deposuit, faevisque in faucibus ira quievit,
 Et didicere truces praedam servare leones.
 Dic ubi sunt, natura, tuae post talia leges?
 Quis toties tibi jura tulit? qui Tartara jussit

205

E 5

Translat

tibus, hostique suo infensis apud eos, quos laudarunt V. D. ad Flor. lib. I. cap. XVI. §. 12. & cap. I. §. 14. Senec. Suafor. vi. p. 38. Vidimus furentia toto orbe civilia arma. Sic apud Ciceron. lib. X. Fam. Epist. xxiii. ex Codd. nonnullis V. D. pro, aut ab illis feruentibus latronibus interceptatur: legunt furentibus. Prius tamen pariter defendi posse doccunt illa, quae notavit Vir Doct. in Observ. Miscell. A. 1733. mense Maj. p. 451. Sed abstineo. Videant acutiores Critici. ARNTZ.

107. Ecce etenim] Hic versus abest a MSS. Lips. & Heinf. & Cantabr. CELLAR. Cum Edd. Ald. Parrhaf. & Lips. quoque Cod. Amst. ignorat.

204. Leges.] Iisdem fere verbis Arator. lib. I. v. 825.

Dic ubi sunt mundanae tuae scientia Leges.

Intellige vero per Leges ordinem Naturae certum, qui mutari non solet. Ovidend. ad Lucan. lib. II. init. Burm. ad eund. lib. VI. v. 462. Ovid. lib. XV. Metam v. 71.

Qua sidera lege moeant.

Manil. lib. I. v. 669.

Exercet varias Naturae lege choreas.

Nemef. Ecl. I. v. 77.

Confusio legibus anni.

Dicitur etenim. Lat. de cato. &

constituto modo. Senec. Suafor. I. p. m. 4. Et annuas hiemis atque aestatis vices ad certam legem redegerunt. Ed. Vet. I. Sic ubi. ARNTZEN.

205. Tullis.] Leges novas imposuit: aut, jura tua abstulit CELLAR. Tibi jura tuis, Cellar explicat, leges novas tibi imposuit, vel jura tua tibi abstulit. Posterius haud dubie innuit auctor, quemadmodum & Prosa habet: tibi jura abstulit. passimque ita suis pro sustulit, venit apud hos Latinos ut jam diximus ad Avian. Fab. xx. 17. notavitque Cellarius ad ista lib. III. 194.

Cui vocem lucemque tulit.

Claudianus III. de Laud. Stilic. 163.

Sic Medus ademit.

Assyris, Medoque tulit moderamina Persis.

quem locum pluraque alia protulit Vir Erud. Jo. Lud. Bunemannus ad Lactant. I. 22. Similis autem cum responso interrogatio est Prudent. Apoth. 763.

Quis potuit fluidis animam suffundere membris?

Nimirum qui membra dedit, quos scilicet utvae

Perflavit venam &c.

& ibid. Praef. 41.

Quis in tenebris hostis erratus tamen

Pulsas, trahitque & protulit?

Qui

Translatum nescire virum, sterilemque marito
 Fecundavit anum, sacram praecepit ad aram
 Sponte venire pecus: muliebres transtulit artus
 In simulaera falis: ramos incendia passos
 Non ardere dedit: virgultum solvit in anguem: 219
 Per pelagus siccat iter, mirabile nimbis

Manna

Qui sparsa ad ipsum commicantem
 transiitum

Etumina fatuus devorat:

Qui laesa Christi culca &c.

WOLKEN. De illa vñ ferrè notione
 contet pluribus infr. lib. III. v. 194.
 & Gruner. h. l. *Tosius* scribunt Cod.
 Arntz. Ed. Lips. Col. ceterae, de
 qua ratione inspicè Dausq. Part. II.
 Orthogr. p. 318. & Cellar. Orthogr.
 v. *quosius*, Carr. ad Valer. Flacc. lib.
 I. v. 447. Pro *tosius* tamen Ed.
 Parrhas. & Sched. Palm. substituant
vicosus. sed obstat Prosa. ARNTZ.

205. *Tartara.*] De Enocho lo-
 quitur translato: qui, si mortuus
 fuisset, ad in Orcum fuisset de-
 trusus? Absit. Igitur *Tartara*, ut
Ἰναι hoc loco sepulcrum sunt,
 aut status mortuorum: etiam infra
 lib. IV. extr. de Lazaro resuscitato:

*Tartara diffidit, Erebi pasuere
 recessus.*

CELLAR. Infr. eodem modo lib. V.
 v. 428.

*Tartara post caelum penetrat,
 post Tartara caelum.*

ubi Gruner, quem & h. l. consu-
 las, velim. Graecorum *ἀδης* ita
 211. Interp. adhibent Geuef. cap.
 XLII. §. ult. *καὶ καταστῆναι μὲν τὸ
 γῆρας, μὲν λῦσις ἴσ. ἀδ.* ubi
 Latini per *sepulcrum* verterunt.
 Vide Eriiser. ad Matth. cap. XVII.

v. 18. & in Addend. tom. I. p. 497.
 Pfeiffer. Diffic. Locor. Centur. III.
 Loco LVII. late V. D. ad Albric.
 de Deor. imag. cap. 2. Vitringa
 lib. V. Observ. cap. VI. Pric. ad
 Euang. Lucae cap. XVI. v. 23.
 ARNTZEN.

207. *Annum.*] Saram, CELLAR.

208. *Pecus.*] Hostiam, quia
 Isaac erat cum pecore permutan-
 dus. CELLAR. Atqui apud Moysen
 & supr. v. 99. dicitur aries, quo
 sensu igitur commodo inter pecus
 h. l. numeratur? Omnino sane
 difficultatem tollet Nonius Mar-
 cellus cap. II. §. 689. *Pecus*, in-
 quit, *non solum quadrupes animal,
 verum omnia animalia pecudes vol-
 cantur.* Atque ita aries recte inter
 pecus numeratur. Evolve Cl. Can-
 negiet. ad Avian. Fab. v. v. 16.
 Neque hinc mirum, *ἰσημαίοντων*
pecus de piscibus dici, quod notat
 Gifan. Coll. in Lucret. v. *Procheta*
 Taubm. ad Virg. IV. Georg. v. 168.
 & *lymphaticum pecus* apud
 Prudent. Cathem. Hymn. IX. v.
 57. de canibus, V. D. ad Grat.
 Cyneg. v. 265. & 362. de equis,
 V. D. ad Rutil. I. Itiner. v. 264.
 & de ceteris animalibus, V. D. ad
 Ovid. Ibid. v. 459. ubi Cl. Bur-
 mannus pariter docebit Graecis
 ita *μῆλα* & *πρὸβατα* in usu esse.
 Adde L. a. §. 2. ff. ad Leg. Aquil.
 ibique

Manna pluit, saxi latices produxit ab imo,
 Quadrupedem fari plano fermone coegit.
 Suspendis rapidas elementis distulit horas:
 Per volucres hominem pasci dedit, atque coruscis 215
 In caelum transvexit equis: jam morte gravato
 Adjecit tria iustura viro: praedonis in ore

Naufragio

ibique Zoef. cum Vinnio & aliis ad §. 1. Institut. eod. ARNTZ.

212. 1790.] Ed. Parrhas. uno. An legendum *istlo* Novimus namque ex Hi oria sacra Moysen percussisse rupem illam, & aquas ex illa produxisse, Genes. cap. xviij. quo modo voce percussus in ipsa hac re utitur. Arator lib. II. v. 63. *Cum percussa silex vanis spumavit apertis.*

V. Weitz. ad Salvian. lib. I. de Gubern. Dei p. m. 190. Sed tamen hanc conjecturam non debito fulcro niri docet Prosa. Ita enim illa: *Ex arenis saxi visceribus undas eicit.* Neque tamen vulgaritas Editiones veram hic nobis Sedulii manum dedisse autumo. Scribo igitur ex Cod. Arntz. *saxi latices p. ab imp.* eleganti sane ratione, & Poetis admodum familiari, qualia tere exempla me dedisse memini supra ad v. 120, & sic *ima profundis* dixit infr. v. 186. Quae lectio ut est vera, sic illi inter ipsa Poetae verba locum dare non dubitavimus. ARNTZ.

213. *Plano.*] Codd. Heins. & Lapp. *plano*: vulgati, *plano*. CELLAR. Ita Codd. Heins. Lips. Cant. Edd. Ald. Lips. Fabr. Bibl. Lugd. in reliquis est *plano* & ita etiam P. Burman. legisse ejus observationes ad Quintil. Instit. Orator. 17. cap.

17. docent. GRUNER. Cod. Arnt. *plano*. Vetus tamen Ed. 1. 2. Monast. Tornac. 1. 2. 3. Bas. Col. Mair. *plano*, qualem permutationem non infrequentem esse docet Cortius ad Sallust. Jug. cap. xli. x. §. 9. cum Cl. Drakenb. ad Livium. lib. IV. cap. xxxi. & lib. XXXIV. cap. xv. Sic in l. 15. ff. de usurp. & usuc. legere maluit Best. Rat. Emend. Leg. cap. xxxi. n. 11. *Poste planius fictionem legis accipi.* Vide Obscrv. Miscell. A. 1734. mens. Maj. p. 309. Placet b. l. mihi cum aliis *plano*. Probaverunt & illud Putsch. Sched. Vid. Mencken. Obs. L. l. voce *plano*. Cicero. lib. I. de Orator. cap. xxxi. *Latine loquamur, deinde ut plano ex dilucida.* Mox. Ver. Ed. s. Mon. *suspensus*, invita Prosa. ARNTZ.

216. *Gravato.*] Ita Ovidius 17. Metam. 245.

*Ad nonum Troisches oculos jam morte gravatos
 Pyraumo orexit, visaque recordi-
 didis ita.*

Sic enim pro *in morte* bene a Ciofano aliisque restitutum hic etiam probat Sedulii locus. WOPKING.

218. *Naufragio.*] L. pl. & Heins. ita: non *naufragio*, ut editi quidam. CELLAR. *Naufrago* habent Cod. Arnt. Edd. Vert. 1. 2. Mor. Tornac. 3. Fabr. Bibl. Lugd. quod fuit

Naufragio fundavit opem: flagrante camino
 Servavit sub rore pios: per pascua regem
 Pavit, ut hirsutam pecudem: rictusque leonum, 220
 Insti-

forte defendi posset ex Prosa: *Feri prope dapis in utero portum dedit esse naufrago.* Non tamen necesse est, ut tali modo medicam huic loco manum adhibeamus, quem defendit Ed. Parthas. Commodè enim *naufragium* potest explicari per naufragum, quale loquendi genus obvium fatis est, & tritum. Sane sic *matrimonia* pro conjugibus post indicio poterit esse locus Justin. lib. III, cap. III. §. 8. *Soverius matrimonia sua viri cooperavit*, ubi Not. & libr. XVIII. cap. 9, §. 5. Florus lib. I, cap. 1, §. 10. *Itaque matrimonia a finitimis potius.* Gruter, ad Velles. Patere, lib. II, cap. II, §. 3. Pariter *servitia* pro servis: ex qua ratione Litterarum decus ingens quondam & praesidium Graevius apud Florum lib. II, cap. VI, §. 30, praescribat *de servitiis*, pro vulgatum *de servitute*. Vide eundem, tom. IV, Syll. Burm, pag. 664, Justin, lib. XIII, cap. VI, §. 3. *Congestis etiam servitiis & fames sepe precipitant.* Ita lego ex Codd, quibus Bibl. Francq. quam nostram opinionem latius firmabimus iussit, ad libr. III, vl. 203, *Ministeria* pro ministris. Ampl. Otto ad §. 10, Insti. de Susp. Tutor, *Officium* pro officialibus dici notavit Schwarz, ad Plin. Paneg. cap. LXXVI, An. & quae Wopkensius quondam mensi infr. ad vl. 237. *Luxuria* pro hominibus luxuriosis. Schaeffer, ad Facet, Paneg. cap. XXI, §. 3. *Phi-*

losophia pro ipsa Philosophia Minut. Fel. Octav. cap. V, *Uique adhuc ipsa Philosophia deliberat*, & talia plura dedit dilectissimus Parens ad Plinij Paneg. cap. XXI, §. 2. Cl. Drakenb. ad Livium lib. X, cap. XXII, Erud. Munck. ad Hygin. Fab. cxx, ut Graecis *ἡλόγη* pro *ἡλόγη* & similia apud Wolfium Cur. Philol. ad Epist. Pauli ad Roman. cap. II, §. 7. ARWITZEN. 210. *Sub rore.*] *Sub rore dicit*, ut Sidonius Carm. XVI, 23. *Quos, in Chaldari positos servavit tyranni*
Roscida combusto madefecit flamma camino.
 Drepan. Florus Hymno Ananide &c.
Qui se de medio fornacis turbino intos
Erui. & venti roantis flamine sovit.
Cum rapidi &c.
 Paulin. Nolan. Poem. XXI, 15, 209, *Sed velut aeternos quibus rostantibus hymnos.*
Roscidus accensus discussit spiritum ignis.
Sic nobis &c.
 Vetus Int. Daniel, III, 50. *Et fuit medium fornacis quasi unctum res flantem, & non tetigit eos unctio ignis, &c.* quem locum ad Paulin. jam citavi quoque Ducet. Wopkens. Adde, quae protulit Ampl. Vonck, Lection. Lat. Mus. cap. VI, Pro *rosisque* Ed. Bas. et *flaque*, Mad. Dammart. & D. Sched.

C A R M I N U M L I B E R I . 97

Instimulante fame, jussit nescire furorem.
 Nempe creatori (cujus quaecumque videntur,
 Seu quaecumque latent, & rerum machina sermo est)
 Omne

Sched. V. Cl. Drakenb. ad Silium
 lib. X. vs. 297. Nemesian: Cyneg.
 vl. 220.

Inque ferus rictus.

Porro Pulm. Sched. & Ed. Lips.
insistente. ARNTZ.

223. *Sermo est.*] Sic MSS. Heins.
 & Lips. quod & recentiore manu
 in Cantabr. superscriptum. *META-*
rumque, quasi: Sermo est causa
 illorum: aut omnia sermone ejus
 facta sunt & servantur. Alii, Editi
 maxime, *Serua est.* CELLAR. Du-
 rum nimis est *serua* pro sermonis
 effecto: ideoque cum Davasio ad
 Cicer. N. Deor. II. 2. ex aliis libris
 legerim *serua est*: i. e. servituti
 obnoxia, servire obligata, Claudi-
 anus de R. Proserp. II. 279.

Ille ego Saturni proles, cui ma-
china rerum

Servit, & immensum &c.

WOPKENS, Recte Cellarius haec
 exposuit: omnia sermone ejus facta
 sunt & servantur: unde neque
 Wopkensio, neque Davasio ad
 Cicer. de N. D. lib. II. cap. II. as-
 sentiri possum, qui *serua est* le-
 gendum putant. Prosa: *Cujus can-*
ta seu voca seu lasentia verbi con-
stant machinis fabricata. Noster IV.
 13.

Qui condere velle est.

Clem. Alex. Cohort. adv. gent.
 cap. 19, p. 55. Ed. Potterii. *Movet*
serua & *serua* *serua*.
 GAYNE. Diu me tenuit locus hic
 circumspiciendum: quae possimam

partes sequi tutius esset. Tandem
 vero Cellarii, ejusque vestigia pre-
 mentis Gruneri sententiae album
 calculum adjicere non dubitavit.
 Illud namque *sermo* nervosius mal-
 to videtur. Scio equidem quod
 ex Eruditis ad h. l. postea quoque
 intellexi, Cl. Davisium ad Cicer.
 l. I. in alia omnia ire, Editorum-
 que scripturam sequi, cum insu-
 per Cellarii nullum plane sensum
 fungere explicationem admittet.
 Sed vellem aliam melioremque
 Cellarianae substituisset vir cetera
 longe Eruditissimus, qui melior
 procederet sensus. Potenti quidem
 illud *serua* per servire obligata
 exponit. Sed tamen non videtur
 admittendum, ne videamur hic
 voluisse nos, Auctorem *serua*
rum commisisse. Id ipsum nam-
 que quod *serua* notaret, Noster
 in sequentibus innuit per verba:
omne suum famularum opus, quae
 tunc, si *serua* retineas, nimium
 languerent. Ut jam taceam optimos
 quosque Codd. nostrae sententiae
 favere, aperte firmat Prosa apud
 Erud. Gruner. Editiones fere anti-
 quiores pariter illud ignorant: cum-
 que in Patthasian. & Sched. Pulm.
 Attamen: Bas. Col. Fabr. Tornaei
 3. Bibl. Lugd. *serua* retinent. His
 adscriptur: Cel. Barmannes, qui
 haec adscripsit: „ Recte Davies
 ut in aliis editum, *serua est*: & sic
 Edit. antiqui, in 4. excusa sine ad-
 no & loco: et Statius III. Silv. 3. 54.

Servit

Omne suum famulatur opus, sequiturque jubentis Impé-

*Servis & astrorum velox chorus
& vaga servis*

Luna.

Parere dixerat paulo ante v. 49.

*Quid enim terrisquo poloque
Parentis sine lege manes.*

Et sic saepe alii. Vid. Davies. cumd.
ad lib. I. Tut. Disp. 28. p. 69.

Haec Cl. Burmah. cujus alio-
rumque dissentientiam licet ego
nomen & merita summo semper
honore colam, tamen: ut verum
fatear, verior mihi videtur Cella-
rii scriptura. Non dissimiliter Cy-
prianus de Idolor. Vanit. p. m. 398.

*Mundi unus est rector, qui universi
sa. quaecumque sunt, verbo jubet.*
& Tertulhan. de Resurrect. Carn.
cap. v. *Caro autem ex sermone Dei
constitit.* quod tamen neque ibi
tulit Librarius in Cod. Leid. ex
simili substituens. *Rerum est ipsum
mundi, unde Justin. lib. I. init.*
*Principio rerum. Machina mundi
est apud Lucan. lib. I. vs. 80. &
elegantem Rutilius II. Itiner. vs. 31.*

*Si factum certa mundum ratione
facemur,*

*Consiliumque Dei machina
santa fuit.*

Quod ad ipsam Sedulii sententiam
adinet, digna sunt, quae hic ad-
scribantur verba Jamblychi in Vita
Pythag. n. 174. *Αὐτὸς δὲ θεὸς ἡμῶν
ἐκτίθει τὰς ἀστέρας, ἡ δὲ φύσις αὐτῶν
ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφίεται, ἡ δὲ φύσις
αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφίεται
ἡ δὲ φύσις αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου
ἀφίεται.* Neque sua elegantia caret, quae
simili in re scriptae Oppianus lib. II.

Hal. vs. 4. seqq. ad quae Rittersh.
Talia namque suis & Numinibus
ascribentur Gentes. Barth. ad
Claudian. lib. I. de Rapt. Prof. vs.
200. Omnis divino Numine mo-
veri mutarique posse credebant.
Pric. & Elfner. ad Euang. Matth.
cap. vi. vs. 2. Soli ex eorum
sententia totius universi erant gu-
bernatores & Domini. Idem Pri-
caeus ad Epist. I. ad Timoth. cap.
vi. vs. 15. Idemque Reges dicuntur,
& diademate eorum capita in nu-
mis depinguntur ornata. Barth.
ad Nemes. Cyneget. vs. 93. Sic
Tyndaridas παρ' Ἰσοκρ. dicuntur
ἀνάκτορες apud Perizon ad Aelian.
lib. IV. cap. v. in fine: & in pri-
mis Jupiter tali superbiebat titulo,
unde illi sempiternum regnum ad-
scribitur. Horat. III. Od. 17. vs. 47.

Mortalisque turbas

Imperio regis unus aequo.

pluribusque aliis in locis. Adde
Spanhem. ad Callim. in Jov. vs. 2.
Stanl. ad Aeschyl. Prom. Vinct.
vs. 49. & Zeno. deus ibid. Supplic.
vs. 1070. Alia vide infr. lib. II.
vs. 84. ARNTZEN.

225. *Trabis.* Sequi etiam dici-
mur, quo *trahimur.* ut Virgil.
Aen. v. 700.

Nate Deo. quo *fata trahunt*
retrahuntque, sequimur.

Sententia idem, quod voluntas
gubernantis. in his Jobi xxxvii. 12.
Quae iustitiam per circuitum, quo-
cumque eas voluntas gubernantis
duxerit, *ad omnes quod praecipitis*
illis super faciem orbis terrarum
Davies. ad Cic. N. Deor. 27. 28
6c

Imperium, quocumque trahit sententia nutu. 225
Heu

sic distinguebat: *Q. i. sententia, nutu, & nutu cum jubentis con-*struebat. Sed ex ea distinctione ordo verborum minus perplexus erit, si *nutu* referamus ad *sequitur quo*, & exponamus facillime, ad levissimum divinae voluntatis indicium; quod alibi dicitur *nutu*, in *ictu*, in *temporis* vel *oculorum ictu*: Sed vulgatam interpunctionem stabilit Prosa, quae sic effert: *Et sequitur jubentis imperium creatura, quocumque nutu naturae traxerit divinae sententia.* Elegantius ceteroquin videri posset: *Sequitur quo jubentis Imperii, quocumque trahit sententia, nutum. Jubens imperium* ut hujus lib. 71.

Transit in adversas jussu dominante figurat.

lib. III. 19.

Quantum Imperii fert jussio Christi?

Virgilius Aen. vi. 461.

Sed me jussa Deum . . .

Imperium egere suis.

Prudent. Apoth. 1032.

Omnia jussu

Imperitante novas traxerunt edita formas.

Et imperium sic accipi possit pro persona imperante, de quo vocis usu vide Iust. Caesar. B. Civ. 111. 22. Tentabam etiam: *Sequitur quo jubentis Imperii, quocumque trahit, patientia nutum.* i. e. unumquodque patiens & ad imperata quaeque difficillima obeunda paratum. Sulp. Severus Dial. 1. 18. *Dura imperia, quae nullius facile valeret implere patientia.* ubi plura.

Denique & suspicari posses: *S. , j. imperii quocumque trahit sententia. totum.* i. e. omnia sequantur. ut lib. V. 426.

Ad dextram sedet isse Patris, totumque gubernat

Juro suo, qui &c.

vide ad lib. III. 112. In vulgata autem lectione participium *jubens* ponitur, ut apud Prudent. Apoth. 92. Paulin. V. Mart. 1. 169. & II. 351. WOPKENS. Pro interpunctione Daviesii facit locus Ciceronis laud. II. de N. D. cap. 11. *Et Jovem & Dominatorem rerum, & omnia nutu regentem.* quem cum aliis adduxit Parens ad Plin. Paneg. cap. IV. §. 4. Probavit hanc quoque Daviesii sententiam Cel. Burmann. in marg Ed. suae. Salvian. lib. VIII. de Gubern. Dei p. m. 163. *Cum enim sint omnia ditionis sacrae & nutus Dei cuncta moderetur.* Aeschyl. Supplic. vs. 378.

Μοῦσῳ ἡ φύσις ἰσχυρὰς εἶδεν,

Μοῦσῳ ἡ φύσις δ' ἐν ἑρῶνι
Χρῖος

Πᾶν ἐν ἰσχυραῖσις.

Minuc. Fel. Octav. cap. xx. *Quod si providentia mundus regitur, & nutus Dei nutu gubernatur.* Vulgatam interpunctionem, cum firmet Prosa, secutus fui, id quod Grunerus in sua Editione etiam fecerat. *Quacumque* legit Ed. Parthas. De voce *sententia* tali sensu inspicce Barth. lib. xxv. Adv. cap. xxi. ARNTZEN.

226. *Vana colunt.*] Cód. Cant. Edd. Aid. Lips. Fabr. Bibl. Lugd. sana habent non *vang*. Sed Prosa

Heu miseri, qui vana colunt, qui corde sinistro
 Religiosa sibi sculpunt simulacra, suumque
 Factorem fugiunt, &, quae fecere, verentur!

Quis

repugnat. GRUNER. *Fana* quoque
 pr. m. in ARNTZ. Sed altera id
 correxit. Pro illa scriptura posset
 adferri locus ipse Sedulii supra
 vs. 31.

*Quid lapides atque aera colis, quid
 sana.*

ubi not. Sed tamen, cum repu-
 gnet Prosa, non facile quid inmu-
 tandum. Probarunt & receptam
 lectionem Edd. Vett. 1. 2. Parrhae
 Pulm. Sched. & aliac. Quod addat
simulacra religiosa, pertinet ad id,
 quod simulacra pro ipsis Diis habe-
 rent Vett. Barth. ad Claudian. in
 Ruf. libr. II. vs. 441. Sell. Observ.
 cap. xv. p. 109. Unde & Graecis
 talium simulacrorum artifices dice-
 bantur *Θεοποιῶντες* & *Θεοπλαστεύουσαι*
 Elsn. ad Act. Apost. cap. XIX. vs.
 26. Licet postea stultam hanc &
 ineptissimam neglexerint opinio-
 nem, statuantes potius Deos in
 illis latere, quin immo Gentium
 Philosophi simulacrorum sculpen-
 dorum insanam certe libidinem
 penitus damnaverunt. Confer. Elsn.
 l. d. & ad Epist. ad Roman. cap.
 I. vs. 23. Alia praeterea vide apud
 Berthald. de Ara cap. XXV. p. 374.
 tom. VI. Thes. Graev. ARNTZ.

228. *Verentur.*] Venerantur, re-
 verentur. CELLAR. Pari modo Ara-
 tor lib. II. vs. 180.

229. *Ludit.*] Prosa: *Quae tanta
 menti ludit insania.* ARNTZ. tamen
 Cod. habet *dementia cepit*, quod
 non displicet. quo modo loquitur

Virgilius, cujus felix imitator fuit
 Sedulius, lib. V. Aen. vs. 465.

*Quae tanta animum dementia
 cepit.*

Ecl. II. vs. 69.

Quae te dementia cepit.

Adde Ecl. VI. vs. 47. & IV. Georg.
 488.

*Cum subita incantium dementia
 cepit amantem.*

Posset forte, si stricte Prosa ver-
 bis inhaerendum esset, legi, *quae
 tanta animis d. l. ARNTZ.*

230. *Volucrum.*] Aegyptiorum
 Numina, Ibis, Apis, Anubis:
 variorum, draço Aesculapius. CEL-
 LAR. Ibin intelligit, vide Philostr.
 de vita Apoll. Tyan. VI. p. 290.
 Ed. Paris. Voss. de Idol. III. 100.
 GRUNER.

230. *Bovem.*] Apim puta. vide
 Salmas. Plinian. Exerc. III. Solin.
 tom. I. p. 311. Ed. Ultraj. Elmenh.
 ad Minuc. Fel. XXVIII. IDEM.
 Erat ille Apis princeps Aegyptio-
 rum Deus, qui & *Serapis* & *Osiris*
 passim dicitur, de quo consule
 Hygin. fab. cxlv. V. D. ad Minuc.
 Fel. Octav. cap. II. in fin. Barth.
 ad Stat. III. Silv. II. vs. 115. ad
 Claudian. IV. Conf. Honor. vs.
 573. & Conf. Manl. p. 143. V. D.
 ad Lucan. lib. VIII. vs. 477. seqq.
 Dempst. ad Rosin. lib. II. cap. XXV.
 V. D. ad Justin. lib. I. cap. IX. §. 2.
 Dougt. Anal. S. part. I. Exc. XLII.
 qui ibid. simul adnotat, ad hujus
 similitudinem Judaeos vitulum in
 deserto

C A R M I N U M L I B E R I. 81

Quis furor est, quae tanta animos dementia ludit,
Ut volucrem, turpemque bovem, tortumque draco-
nem, 230

Semihominemque canem supplex homo pronus adoret? **Ast**

deserto fecisse, de quo praeter apud eundem laudatos conferri possunt Acta Apost. cap. vii. vs. 39. seqq. ARNTZ.

230. *Draconem,*] Aesculapium intelligi ex Aurel. Vict. Inlustr. cap. xxii. monuit jam Grunerus. ARNTZ. Cod. habet *torumque draconem.* Frustra, Ovid. Ibid. vs. 77.

Quasque ferunt torto vittatis angue ca: illis.

Vir Doct. in Obs. Miscell. A. 1732. Mens. Julio p. 87. Senec. Thyest. vl. 96.

Es sortos serox

Minaris anguis.

Burm. ad Nemesian. Ecl. iv. vs. 40. Albricus Philosophus de Deor. Imagin. xx. *Baculum cum serpente gestabat intorso.* ubi latius de hoc Aesculapio agunt eruditi. Pacat. Paneg. cap. xlii. §. 3. *Crepitantis torto angue flagra.* ubi Not. Patern. cum Davies. ad Cicer. N. D. lib. II. cap. xlii. ARNTZ.

231. *Canem.*] Anubem putat. Vide Weitz. ad Prudent. Apoth. vs. 209. in Symm. lib. II. vs. 353. Caper. Harpocr. p. 146. Huius simiacrum dabimus in Observ. Misc. lib. II, cap. xi. GRUNER. *Semihominem canem* dixit, quoniam canino capite fingebatur. inde eleganter Ovidius lib. IX, Met. vs. 689.

Canis qua latraver Anubis. cui patia habet Virgil. vii. Aen.

vs. 698. ubi V. D. Vide Salden, Or. Theol. lib. i. Exerc. vii. §. 12. Lucan. lib. viii. vs. 832.

Semideosque canes,

ubi opportune etiam V. D. monuerunt Anubem intelligendum esse. Barth. ad Stat. iii. Silv. ii. vs. 111. Cl. Vriemocius tom. i. Dict. Class. p. 265. Per eum designari Mercurium plurimi voluerunt. Quare vero canino capite fingeretur inquit Voss. de Orig. Idol. lib. II. cap. lxxv. in fin. aliter statuunt Isonis Glossae ad Prudent. Apoth. vs. 264. & lib. II. contra Symm. vs. 354. Weitz. ad eumd. lib. II. vs. 313. ARNTZ.

231. *Pronus.*] Rescripti *plenus* ex Cod. Cant. iubente id Prosa. GRUNER. Quod Codex Cantab. habet, *homo plenus adoret*, id quidem consentaneum his verbis Prosaë, *homo integer membris adoret*: Sed minus apte refertur ad *volucrem, bovem & draconem*. Et *pronus adoret* dici potuit, ut Prudent. in Peristeph. x. 253.

Pronusque adora, *quidquid in terris sacri est.*

Noster. ii. 193.

Monstrumque nefandum

Pronus adoraret.

Fortunatus de Partu Virg. col. 687.

Pronus adoravit, *credo: -is ante genu.*

Alc. Avitus i. 145.

Ubius iste suis non cultibus esse memento.

Proo-

Nil audente rogo, tantumque ardore calentes
 Cordis, imagineae vincunt incendia poenae
 Igne animi. O quanta est credentum gloria? flammis
 Ardentis fidei restincta est flamma camini.

Digna sed inmitem mox perculit ultio regem; 190
 Nam

cum Cl. nostro Parente ad Aurel. Victor. Caes. cap. xi. §. 11. De voce porro *Achaemenius* adde Schol. Cruicq. ad Horat. Epod. xiii. vs. 12. Cellar. lib. III. Geogr. Antiq. cap. xix. Barth. ad Grat. Cyneg. vs. 315. Adscripserat optimus Burmannus: „Citat hunc versum Schol. Lucan. II. 40. & Scholiast. Statij ad lib. VIII. Theb. 287. Sed apud quem legitur; *cujus Achaemeniam rabiemque accenderat ira.* „ *Achaemenidarum* meminit Strabo lib. XV. Geogr. R. m. 1058. *φύλα δὲ οὐκ ἔστι τῶν Ἰώνων, οἱ τὴν Περσικὴν λαγύρην, καὶ οἱ Ἀχαμενίδαι.* Putant nonnulli *Achaemenios* dictos fuisse Persas, quod Solem colerent. Amanus enim illis sol dicitur. Inspice quae collegit Voss. lib. II. de Orig. Idol. cap. ix. Ut hic *rabiem* atque *iram* distinguit, non dissimiliter Vir Erud. in Obs. miscell. A. 1733. mens. Mart. p. 240. apud Tibull. libr. I. El. iii. vs. 47. legere maluit:

Non rabies, non ira fuit.

Editur vulgo: *non acies n. i. f.* Locum corruptum esse jam viderunt alii. Porro *accenderat* Ed. Fabr. sed melius exulare iussit Parrhaf. & ceterae. ARNTZEN.

186. *Urente.*] Sic Lips. & Cantabr. bene: quidam vulgati *audense*. CELLAR. Rescripsi *audense* ex Ed.

Col. quamvis contradicat Cellarius. Lectio *urens*, quam alii habent libri, Glossatoris est commentum: illud *ardente* vero ex *audente* Librarii lapsu ortum est. Prosa: *Rogo vincili trudentur in medio, pyra juvenes non audente contingere.* vide Dan. III. 49. Noli vero mirari *audere* de rogo dici, quum & *oblivionem* tribuat igni. Drepan. Flor. Hymn. trium puer. p. 728. Ed. Fabr.

*Quem rapidis cincti cauerent
 haec carmina flammis,
 Vimque suam oblitus sanctos non
 laederet ignis?*

Immo Ovid. Met. IX. 406.

Et nondum audentia labi

Flumina resistuis.

& Trist. lib. I. 185,

*Et mea cymba, semel vasta percussa
 procella*

*illum, quo laesa est, horret adire
 locum* GRUNER.

Urente Edd. Ald. Parrhaf. Tornac. 1. 2. 3. Pulm. Sched. *ardente*. Edd. Bas. Fabr. Bibl. Lugd. *audente* Arntz. ubi Glossa adscripserat, *laedente* & Edd. Vett. 1. 2. Mon. idque cum Prosa confirmet, praecunte Grunero recepiimus. Neque tamen *rd* *ardente* esset inelegans profus, ARNTZ.

186. *Tantumque.*] Et hoc ex Lips. est. Vulgati *sansoquo*. CELLAR. Prosa: *Qui tantum corde ferventes,*

Arntz.

Nam quod ab humana vecors pietate recessit,
 Agrestes pecudum confors fuit ille per herbas.
 Aulica depaſto mutans convivias foeno,
 Pronus ab amne bibit, septenaque tempora luſtrans,
 Omnibus hirtutus ſilvis & montibus errat. 195
 Nec

E 4

Arntz. tamen & plures quas conſului, Editt. ſano praeferunt.

189. *Ardentis.*] Saepe ita ardor tribuitur fidei, ubi ad illius firmitatem vividamque in animo hominis efficaciam respicitur. lib. IV. 35.

Nec cunctata solens pietas inferte salutem,

Quas sentit flagrare fidem.

Hymno II. 55.

Credentis ardor plurimus

Exſtinxis ignes ſabrium.

Hieronymus inter Augustini Epist. XIV. *Qui contra flantes ventos ardore fidei perſiſtiſti.* Prudentius Perist. VI. 21.

Incenditque fidem calore Christi.

Adde Ruffin. H. Eccl. IX. 10.

Ardens namque in fide Dei animus - bonis operibus pascubatur. Arator H. Apoft. II. 628.

quibus adſuit ardens,

Ut caderet vapor ille, fides, ſinemque calori

Altera flamma daret.

& VI. 1179.

Sed in modo decoquis anquem,

Uſa ſuo fervore, fides; ſibi ſubditiſtus hoſtis

Frigidus &c.

& VI. 1203.

Cujus de fomite creſcens

Eſt accenſa fides, & ſenſibus additiſtus ardor.

Fortunatus de Certam. Pior. col. 712.

Qui fervente fide Christi ſolidatus amore

Vertice ſuppoſito colla ſecunda dedit.

Wopkens. O ignorat Parrh.

191. *Pietate.*] Vide Gruner h. I. per manſuetudinem, lenitatem exponentem. Ovid. I. Trist. El. VIII. VI. 35.

Eſt etiam miſeris pietas & in hoſte probatur.

Senec. Thyest. VI. 744.

Hactenus ſiſtat uſus

Pius eſt.

Barth. ad Statium x. Theb. VI. 591. ad Claudian. Epist. II. ad Seren. VI. 48. & ad IV. Conf. Honor. p. 579. De ipſa hac hiſtoria inſpice eund. lib. XLV. Adv. cap. VIII. ARNTZ.

196. *Darii.*] Δαρπίος Graece, longa media. CELLAR. Median in voce *Darius* Ovidius & Claudianus producunt. Recentior aetas corripit. Voſſ. Art. Grammat. lib. II. cap. IV. GRUNER.

196. *Furverunt.*] Sic editi & ſcriptus Lipſienſis: quamquam Diomedes neget praeteritum a *Furo* Cantabr. *ſerverunt.* CELLAR. Reſpoſui lectionem Cod. Cant. *ſerverunt.* Cellarii & aliorum *ſerverunt* a Gloſſatore profeſſum videtur. Terent. Ad. act. IV. ſc. I. VI. 18.

Cum ſeruet maximo, tam placidum quam ovem reddo.

Ovid.

Aut rogas exiguas desiccet fortior undas,
 Aut validis tenues moriantur fontibus ignes.
 Arboreis alius ponit radicibus aras,
 Instituitque dapes, & ramos flebilis orat,
 Ut natos caramque domum dilectaque rura

250
 Con-

Pro sed jungere Sched. Pulm. *bi*
jung. habent. At non opus est tali
 modo succurramus. Receptum pa-
 riter tuetur Prosa. Aquam vero
 Aegyptios coluisse docuerunt plu-
 res. Inspice Voss. de Idol. lib. II.
 cap. LXXIV. de Scythis testatur Idem
 l. l. cap. LXXXI. Neque Persae id
 abnuerunt. Ibid. cap. LXXVI. Bris-
 son. de Regn. Pers. lib. II. §. 22.
 Quod addat de Lare culto; ele-
 ganter illustravit Pignorius de Ser-
 vis p. m. 452. de qua re praeterea
 inspicendus Barth. ad Claud. 1. de
 Laud. Stilic. vs. 59. Ceterum pro
laticem se velle lapidum adscripserat
 optimus Camnegieterus, ut supra
 vs. 31. ARNTZ.

247. *Moriantur.*] Exstinguantur.
 Sic enim elegantissimi veteres loqui
 quoque amarunt. Barth. ad Clau-
 dian. lib. III. de Rapt. Prof. vs. 388.
 & lib. 1. in Rufin. vs. 309. J. Geb-
 hard. lib. III. Crepund. cap. VII.
 Popm. ad Veil. Patere. lib. II. cap.
 LXXXVIII. §. 3. atque ita contrario
 sensu *vivens* dicitur de igne ardente
 apud Ovid. lib. IV. Fast. vs. 427.

Bene vivitis ignes.

*Vivite inextincti flammaque Dux-
 quo, precor.*

& Cassiodor. lib. III. Var. Epist.
 XLVII. in fin. *Et ardet ibi indolentem
 ut viveret.* ARNTZ.

248. *Aras.*] Ex nimia Vett. su-
 pertitione, qui & ipsi arboribus,

velut Numini cuiusdam, aras ex-
 struebant. Barthius lib. XXXIII.
 Adv. cap. x. x. atque ratio deliria
 his versibus respicere Sedulium, &
 jure merito contestare videbat
 iam olim Delrio ad Sénéc. Herc.
 Oet. vs. 1050. Ad illud quod de
ramis addit, inspicendus Hieron.
 in Ezechiel. ut docuit me Cl. Can-
 negieterus. ARNTZ.

249. *Flebilis.*] *Fleus*, ut saepe
 alibi. CELLAR. Ovidius III. Amor.
 VI. vs. 68.

Spargebat tepidos flebilis imbre fenum
 ubi alia Cl. Burman, quem quoniam
 locum indicasse video Cl. Gruner
 infr. ad lib. III. vs. 13. Margini E-
 ditionis suae recte adscripserat Can-
 negieterus meus Laetantii locum
 de Passion. Dom. 50.

*Flecte genu lignumque cruoris ob-
 mirabile adora,*

Flebilis.

Pejori exemplo Fabricius substituit
 ibi: *flecte genu, innocuo terramque
 cruore madentem Ora petens humilis*
 Sed ea de re pluribus forte in Prae-
 fatione. ARNTZ.

252. *Lignae, ligna.*] Fuit cuncti
 repouetem, *Lignae signa rogas*, i. e.
 prorsus inanimata ac bruta. At
 huic emendationi refragari nunc
 intelligo Prosam, his verbis: *Lignae,
 ligna quid observas?* i. e. stupide,
 ut aliquando voces *lapis, lapideus,
 saxens* adhibentur a Latinis. Et
 respiciet

Conjugiique fidem, famulds censumque gubernent.
 Lignee, ligna rogas, furdis clamare videris,
 A mutis responsa petis, quae jura domorum
 Hac ratione regunt, si caesa securibus actis
 Ardua pendentis sustentent culmina tecti,

255
 Auf

F 3

tespici quodammodo potuit ad
 verba Psalm. xlii. 4. *Simulacra . . .
 os habent, & non loquuntur, &c.*
 similes illis *fiant, qui faciunt ea,*
& omnes qui confidunt in iis. Ludit
 eodem modo Arator. H. Ap. i. 593.

Lapides Judaea rebellis
In Stephanum lymphata rapis,
quae crimine duro

Saxea semper eris.

WOPKENS. Minuc. Fel. Octav. cap.
 xliii. p. 238. *Deus enim ligneus.*
 & cap. xxix. p. 300. *Vos plane,*
qui ligneos Deos consecratis. Prudent.
 Perist. Hymn. V. 34.

Tu saxa, tu lignum colas.

& ad eum modum supra vs. 31.
 dixerat Sedulius:

Quid lapides atque aera coli.

Intelligens simulacra ex lapide.
 Auson. Ephem. in Orat. vi. 44.
 p. 100.

Si lapidas non juro Deos.

ubi Turneb. ARNT.

252. *Videris.*] Demonstraris, de-
 prehenderis. CELLAR.

254. *Regant.*] Rutilius It. i. 157.
 sic phrasi *jura regere* usus est:

Si non displicui, regerem quum
jura Quirini

&c. ubi plura Sitamannus. Poenitet
 autem quondam sollicitasse ista,
si caesa securibus actis, i. e. adactis,
incussis. ut Lucanus i. 383.

His aries actus disperget saxa la-
entis.

Senec Troad. 49.

Alto nefandum vulnere ferrum
abdit,

Quod penitus actum cum rece-
passet, &c.

Ruffinus H. Eccl. iii. 6. *Interdum*
etiam in nonnullos adhuc strantes
muco examinandus agebatur. Clau-
 dian. de B. Ger. 122.

Ferro ne largius acto

Irrevocandus eat, sceltis-vitalibus
error.

Consule quoque Burm. ad Val.
 Flacc. ii. 179. WOPKENS. Olim
 scilicet in Obs. Miscell. conjecerat
 Erud. Wopkenfius *securibus axis.*
 Sed optime sententiam inmutavit,
 Viderat jam ante Grunerus emen-
 dationem hanc non procedere:
 viderat & illud Bondtius in Dissert.
 quadam, ut ex amico intellexi.
 Receptum satis usus ille *vs. agere*
 defendit, de quo & Barth. ad
 Claud. i. in Rufin. p. 1166, hinc
 recte apud Velles. 14 cap. lxxx. §. 3.
 praeferunt Eruditi: *Tela in cum-*
acta erant: pro quo alii *adacta,*
 alii *jaeta.* Porro Cl. Canvegieterus
 in marg. Edit. suae conjiciebat,
regant, sic caesa. Mox ex Cod.
 Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monast. Fabr.
 aliisque rescripsi: *Ardua p. sussem-*
tant, & deinde famulentur, idque
 jubebat Prosa: *si securibus ampu-*
tata pendentia culmina tecti susul-
ciant, aut scis adhibita sumendis
capibus

Aut subjecta focis dapibus famulentur edendis.
 Nonnulli venerantur olus, mollesque per hortos
 Numina sicca rigant, verique hac arte videntur,
 Transplantatorum cultores esse deorum:
 Plura referre pudet, sanctoque in carmine longum
 Vel damnare nefas, ne mollia sentibus uram
 Lilia, purpurei neu per violaria campi
 Carduus & spinis furgat paliurus acutis.

Jam

Dapibus famulentur accensa. Cellar. & Gruner. edidere *sustentant* & *famulantur*, praecunte Ed. Parrh. & alijs, quod & ego facile ferrem, qui particulae *si* promiscue sub-junctivum aut indicativum jungi probe novi. vid. ad II. 271. sed cum in Prosa sub-junctivus retineatur, illum & hic potius restituendum arbitror. Ceterum *subjecta focis* legendum movent Sched. Pulm. non *subjecta foci*, quod an in antiquioribus Edd. existerit, definire nequeo; in meis saltem non conspicitur. ARNTZ.

257. *Olus.*] Juvenal. Sat. xv. v. 10. de Aegyptiis:

O sanctas gentes, quibus haec nascuntur in hortis

Numina.

Molles autem sunt culti, delicatuli, ut Phaedrus lib. IV. Fab. iv. 26. *delicatos hortulos* dixit. CUPERUS. De hac religione, Aegyptiis propria, vid. Elsn. ad Epist. 1. ad Corinthi. cap. x. 21. Barth. ad Claud. Conf. Manl. p. 143. adpositus est locus Minuc. Fel. Octav. cap. xxv. 11. p. 294. *Idem Aegyptiis dum plerisque vobiscum non magis Idem, quam caprarum acrimonias metunt.* ubi V. D. ARNTZ.

263. *Paliurus.*] Virgilianus ver-

sus ex Ecloga V. 39. ubi Servius: *Paliurus, herba asperrima et spinosa.* CELLAR. Ita quoque Tertulian. in Genes. 127.

Carduus et spinis multum paliurus acutis.

Columell. x. de Cult. hortor. 22.

Spinisque serat paliuron acutis.

ubi Schoetgenius neque haec Noctri neglexit. ARNTZ.

264. *Addita.*] An praestat *edita monstra*, i. e. prognata? *Dissero* cum luctu & moerore commemorare. Boëtius Conf. II. 2. *Quid iragoediarum clamor aliud desiet, nisi indiscreto sensu fortunam felicia regna vertentem.* Vellej. Pat. II. 119. *Nunc summa* descendenda *est*, ubi quidpiam innovandum merito negavit Gruterus. WOPKENS. Mox Cod. Arnt. Ed. Tornac. 1. 2. cum alijs transponunt, *talis postus.*

266. *Juvat.*] Sched. Pulm. & Ed. Lips. *placet*, invita Prosa. Abnuit quoque Poëtis usitator loquendi mos: Per *viam* intelligit methodum, sive ordinem, quo pergeret. Barth. ad Grat. Cyneq. 5. ad Rutil. 1. 361. ad Stat. v. Theb. 109. ita *mensura viae* apud Arator. 1. 558. Quintil. lib. VI. Instit. Orator. praef. *Si certa aliqua via iradi in omnes materias aliquo mo-*

C A R M I N U M L I B E R I. 87

Jam satis humanis erroribus addita monstra
Risimus, aut potius tales deflevimus actus. 265

Nunc coeptam juvat ire viam, montemque per altum
Nitentes firmare gradus, properemus in urbem,
Libertatis ope radians ubi regia fulvis
Emicat aula tholis, ubi dantur digna petenti,
Quaerenti spes certa manet, claustrisque remotis 270
Pervia pulsanti referantur limina cordi.

F 4

Hic

de possis. Broukh. ad Tibull. 1. El. m. 50. Daum ad Caton. Dist. Praefat. l. 22. ff. Quae in fraud. credit. *Ea via juris occurratur.* ita *tramites* dixit Justinianus Prooem. Instituit. pr. Pari modo ὁδὸς apud Graecos. Gataker. ad Antonin. de Reb. suis. 1. 9. p. 12. Lampe ad Euang. Joann. tom. III. p. 114. in not. ita & iter, ut dixi ad Epist. ad Maced. p. 7. Pro *altum* porro Cod. Arnt. *a. m. m.* Frustra. De locutione *firmare gradus, vestigia* &c. confer C. Oudend. ad Lucan. 1v. 40. Quintil. lib. IX. Instituit. Orator. cap. 1v. p. 869. *Ut homines, qui manibus, invicem adprehensis, gradum firmant, continent & continentur.* Vir Doct. in Obl. Miscell. A. 1732. mens. Septembr. p. 197. Withof. Specim. Gunther. p. 205. Sic *obfirmare gressum* legitur in inscriptione apud Ferret. Mus. Lapid. 1v. Mem. XLIV. ARNTZ.

268. *Libertatis ope.*] Caesura in vetustis libris: *Vulgatis opem.* CEL. LAR. *Opem* Ed. Fabr. Bibl. Lugd. quod sine dubio ex prava interpunctione ortum. Interpunctio in libris omnibus adhuc haec fuit: *Properemus in urbem Libertatis ope, radians ubi* &c. Quum vero Prosa habeat: *Ad urbem nostrae Libertatis aucto-*

rem, illud ope mutandum aliquis; Fabricius suspicor, putavit in *opem.* Sed praeter veritatem. Distingue igitur: *Properemus in urbem, Libertatis ope radians ubi regia fulvis Emicat aula tholis, &c.* Ita omnia erunt plana, & cum Prosa Sedulii optime convenient. GRUNER. Illud *libertatis ope* haudquaquam ego cum Cellario praeculerim *opem libertatis opem*, quod est in vulgatis libris, firmaturque omnino ista Prosa interpretatione: *Ad urbem nostrae libertatis auctorem.* Sic etiam Livius 1v. 44. *Non valuisse . . pro filio . . preces Tribuzorum plebis, potestatis Sacrosanctae ad auxilium libertatis aeternae.* Tentabam etiam: *Properemus in urbem, ubertas ubi opum, radians* &c. Sed manus medica prorsus abstinenda, legendumque *libertatis opem.* WOPKENA. Ista Wopkenii conjectura, *ubertas opum* ex frequenti vocum illarum permutatione, fulcro non desinitur. vid. Munck. ad Hygin. Fab. cxxv. Sed huic loco non satis est adcommodata, in quo unice praeferenda Gruneri medicina, cujus tamen suspicio de Fabricio non procedit, cum *opem* longe ante eum jam dederrunt Edd. Vet. 1. 2. Monast. ARNTZ. 270. *Quaerenti.*] Sched. Pulm. &c.

Ed.

Hic est ille lapis reprobus, quem vertice gestat
 Angulus, atque oculis praebet miracula nostris.
 Est leve cuius onus, cuius juga ferre suave est.
 Per digesta prius veteris miracula legis
 Retulimus, sancti conjuncto Spiritus actu,
 Quae Genitor socia Nati virtute peregit;
 Per digesta rudis nec non miracula legis
 Dicemus sancti conjuncto Spiritus actu

275

Quae

Ed. Parrh. *quaerentem*. Utrumque potest ferri, & difficilius quispiam definiat, quid Poeta scripserit. ARNTZ.

274. *Est leve.*] Transposuimus, quae in vulgatis & Cod. Lips. sunt cum hiato non insolito:

Cuius onus leve est.

CELLAR. An scripsit Sedulius *cuius onus leue est?* illud sane sequens *suave* non plane abnueret atque istas voces a Librariis passim permutari, videbimus infr. v. 132. Hiatum hac ratione evitare potuisset. Vulgatam tamen lectionem defendit ipse Noster Epist. ad Maced. p. 4. *Onus Christi, quod leve nimis est.* & Juvencus II. 657.

Levis est mea sarcina iustis.

In illa transpositione Cellarium secutus quoque fuit Grunerus, atque tali ratione commode ab hiato Poetam liberavit, sed tamen unice ex ingenio Cellarii, tacentibus Codd. quorum scripturam, licet vitio laborantem, ab ipso tamen Poeta profectam esse, ex aliis similibus verosimile est. Cum vero elegantior hac transpositione versus procedat, relique eodem redeat, innovare & pristinam lectionem revocare nolui. Fabricius *leue* substituendo hiatum tollere cona-

tus est. Sed illud nequaquam est ex mente Sedulii; imo ipse in Comment. p. 79. vulgatum explicans, *leue* retinet. ARNTZ.

275. *Per digesta.*] Barthius conjungi vult, *per digesta* una voce. CELLAR. Duas voces *per digesta* hic in unam contrahendas, haud facile mihi persuadebit Barthius, *Per digesta miracula* est per narrationem miraculorum per percurrendo miracula. *Rudis* ita laepe pro novo, juniore dicitur. vide Elmenh. Ind. Apuleji. Min. Felix c. xxx. *Ut quisquam illum rudem sanguinem novelli ex vixidum hominis caedat, fundat, exhaeriat.* Prudent. Perist. III. 34.

Et rude pectus anhela Deo

Taemina provocat arma virum,
& Hymno v. 23.

Vos Nazareni adfistite,

Rudemque ritum spernate,

Ruffin. H. Eccl. prooem. lib. I.

Et rudem ac nullis fere nostrorum

digressam viam . . . incodera. Plura

addi possunt ex Paulino Nol. Poeta,

xxv. 211, & aliunde. WORMIUS,

Sic *digressam* Lucas pro ipsius Evangelio dixit Tertullianus, apud

Ampl. Otton. ad §. 4. Prooem. Infit. Salmaf. ad Tertul. de Fall,

p. 203. Justin. Praef. *Scris sermo*

digesta

C A R M I N U M L I B E R I. 89

Quae Natus socia Patris virtute peregit, 280

Semper ut una manens deitatis forma perennis

Quod simplex, triplicet, quodque est triplicabile, simplet:

Haec est vera fides, hanc sprevit habere salutem

Arrius infelix, qui curva per avia rectum

Flectere nisus iter, foveam delapsus in atram 285

Corruit; & tetri mersus petit ima profundum.

Tam vacuus sensu, justae quam tempore poenae,

F 5

Visceribus

digesta composuit. Pro legis Vet. I. exhibet regis, sed Veteris Testamenti est in Prosa. ARNTZ.

276. *Spiritus.*] Patrius casus correptus contra Legem, etiam in Lips. MS. Sic & vers. 279. proxime. Nisi & alibi in metro Noster peccet, crediderim scripsisse *Flaminis actu*, cujus Glossa in margine fuit *Spiritus*. CELLAR. Non tamen adest justa ratio, cur scripturam hanc sollicitaremus, ubi tale contra Leges Pedias peccatum non est infrequens, de quo vide Barth. lib. XV. Advers. cap. xv. & XLVI. cap. xv. Cellar. infr. lib. II. v. 179. lib. III. v. 161. ARNTZ.

282. *Simplex.*] Verbum illius aevi, quod Barthius, Cuperus, & Car. du Fresne tuentur. Quidam, etiam Lips. Codex, *Simplex*. CELLAR. Vet. Ed. f. Monast. Fabr. Bibl. Lugd. *Simplex*. quomodo nisi Codd. dissentirent, parum abest quin recuberem. Nam, ut verum fatear, magis illud placet, quam, quod Cellarius, Grunerus & alii edidere *simplex*. Et ipsa Prosa habet: *Triplis majestate sit simplex*. Praeterea non dissimiliter Arator lib. II. v. 900.

Quod Pater & Natus, quod sanctus Spiritus unus

Sint Deus & numerum triplicem substantia simplex.

adde lib. I. v. 157. ubi *substantia simplex personis distincta tribus est. pariter unus triplici in nomine simplex legitur apud Claudian. Epigr. XLVI. in fin. ceteroquin simplet per unum faciat essentia* explicant Sched. Pulm. Porro quod est triplicabile Ed. Parrh. denique de voce *deitas*, hujus aevi scriptore non indigna, vid. Vir. Doct. Obs. Misc. 1733. mens. Novembris p. 321. Cellar. Cur. Post. p. 261. ARNTZ.

283. *Salutem.*] *Salus* pro sanitate mentis vel sententiae. Paulinus V. Martini lib. I. 237.

Ac tum forte malus suavesi dogmatis error

Sparserat in populos, incauto coepto de sequaces,

Virus, ab infanso quod fuderat Arrius ore.

Attamen ore fidem tenuit vel cordis salutem.

Confer Senecam Epist. XLI. *In vicia alter alterum trahimus, quomodo autem ad salutem revocari possunt, quos nemo rariet, populus impellit.* de Ira lib. I. 8. *Optimum est . . . dare operam, ne incidamini*

Visceribus fufis, vacuus quoque ventre remanfit,
 Demens, perpetui qui non imitanda Parentis
 Jura, caducorum gradibus simulavit honorum. 296
 Namque homines inter natum genitore minorem
 Lex carnalis habet, quoniam pater ipse parentis
 Filius ante fuit: mox & qui filius est nunc,
 Adforet effe pater, fic per genus omne nepotum
 It nova progenies, & avi numerantur avorum. 297
 At dominus, verbum, virtus, fapientia, Chriftus,
 Et

in iram. Nam fi coeperit ferre trans-
versos, difficilis ad salutem recursus
est. WOPKENS.

284. *Arrius.*] Graecum archi-
 haeretici nomen, *Ἀρσιος, Arius*,
 cum Romano *Arrius* confundi di-
 ximus in Orthographia. Adde Pru-
 dentii Psychom. v. 794. CELLAR.
 Weitz. ad Prud. l. l. Pro *curva*
 Arntz. *cuncta. & flectere visus ma-*
le Ed. Vet. I.

285. *Delapsus.*] Peflime Arntz.
dilapsus. Prudent. Psychom. vs.
257.

Sed cadis in foveam praeceps.

ubi hunc locum opportune ad par-
 tes vocavit Weitz. Frequenter ta-
 men has voces confundi notum
 est. Inspec. Cl. Drakenb. ad Livium
 lib. XXIII. cap. XLV. Snakenb. ad
 Curt. lib. V. cap. IV. §. 8. Pier. ad
 Virgil. lib. II. Aen. 377. Infr. lib.
 III. vs. 94. Et cui hac in re non
 dictus est Hylas? Iuven. lib. III.
 vs. 158.

Decidit in foveam pariter demer-
fus uterque.

Quod addit *ima profundi*, de illo
 loquendi more fatis egimus
 fup. vs. 120. Adlatis ibi adde Se-
 ver. Sanct. de Mort. Boum vs. 15.

ubi Weitz. et Iuven. l. v. vs. 229.
 ARNTZ.

288. *Vacuus.*] Socrates lib. I. cap.
 XXXVIII. et Sozomenus II. cap.
 XXX. CELLAR. Plura notavit h. l.
 Grunerus.

290. *Simulavit.*] Dicimus *fm-*
lare quid aliqua re, pro figurare,
 adumbrare, & *fmulare quid alicui*
rei, pro fimile facere vel dicere,
 ideoque *gradibus* tam ablative,
 quam dativo cafu accipi poffet;
 quemadmodum *rebus iniquis*, in
 his lib. IV. : 67.

Rebus qui femper iniquis

Divinum simulastis opus.

In dativum tamen magis inclino.
 fic Tertullian. in Marcionem l. 4.
Cui me simulabis? & fmulari alicui
 pro fimilem fieri, dixit vetus Int.
 IV. Esdrae c. XVI. §. 2. Ep. ad He-
 braeos II. 17. WOPKENS. Cod.
 Arntz. Ed. Ald. *fmulavit*. Ita
 exstat in Editione Gruneriana,
 ubi tamen ille Vir Doctus nihil in
 Notis fuis memorat. Sched. Pulm-
 habent: *Simulavit. leg. i. compa-*
ravit. Illud autem verbum *fmulare*
 ex Latio effe multis & variis locis
 olim contendit Barthius. Inspec
 folummodo ad Claudian lib. II.

Et totum commune Patris de lumine lumen,
 De solo solus. cui nec minus est Patre quidquam,
 Nec quo crescat habet, genitus, non quippe creatus,
 Ipse est principium. Nam sicut clarus habetur, 300
 In genitore manens, genitor quoque clarus in ipso
 Permanet, & rerum caput est Deus unus ubique.
 Non quia qui summus Pater est, & Filius hic est:
 Sed quia quod summus Pater est, & Filius hoc est.
 Sic ait ipse docens: Ego in Patre & pater in me est, 305
 Rursus;

in Rufin. v. 81. Ejus tamen sententiae obstitit Eruditorum Senatus, rectius contendens semper esse scribendum *simulare*, *adsimulare*. Coufer dilectissimi mei Patru notas ad Caton. lib. I. Distich. LXXI. & Cl. Burmann. ad Lotich. V. Eleg. xviii. 71. in quam sententiam pedibus lubens eo, atque talem scripturam ex Latio eliminandam esse arbitror, licet posterioris aevi scriptoribus, *simulare* pro imitari, exprimere, in deliciis fuisse adstruat Du Cange Gloss. med. aevi v. *Simulare*. Neque ignoro in deterioris aevi scriptis hoc verbum defendere Munckerum, Virum Eruditissimum, ad Fulgent. III. Mythol. cap. v. ubi & ita editur. ARNTZ.

293. *Est nunc.*] Sic MS. Lips. CELLAR. Sic & Arntz. Editi nonnulli *nunc est*.

294. *Adforet.*] Barthius ex Gloss. MSS. interpretatur, *coninget*. CELLAR. *Mox in nova* Fabr. Pessime,

195. *Auorum.*] Expressit verba Virgiliu IV. Georg. 208.

297. *Et totum.*] Arntz. *Est totum.* quae scriptura si quem forte habeat aditupulantem, ita vi-

dentur mihi verba haec posse interpretungi:

Virtus, Sapientia, Christus Est, totum commune patris etc.

Favet Prosa, in verbis: *Dominus qui verbum, virtus, Sapientia, & totum commune patris, est Christus, de lumine lumen exortum.* sed tamen durior videtur tunc esse sensus. melius receptum servemus. an tamen illa *cui nec minus* ex Poetae calamo profluxerint, dubitare quis posset. Prosa habet: *Qui nec Patre minor in aliquo.* sic & hoc in loco, *qui nec minor est Patre quidquam*, habent Sched. Pulm. sed vulgatum servant Codd. et editi; defendit quoque frequens ita loquendi ratio. vid. Wopkens. ad lib. III. 87. Convenit tere cum Sedulio Aufonius p. 102. Verba *de solo solo* explicavit Nebriss. ad Prudent. p. m. 120. ARNTZ.

304. *Hoc est.*] Vide, quam curate priores Christiani personam & essentiam in divinis distinguant. CELLAR. Arntz. *quia Filius*, quod non improbat Prosa: *Sed quia Filius hoc credatur esse, quod Pater est.* Rationem vero, quare Sched. Pulm. praeferant *summis* non exputo. 305.

Rurfus: ego atque Pater unum sumus. Arrius UNUM
 Debet scire, sumusque Sabellius esse fatendum.
 Iste fidem trinam, ast hic non amplectitur unam,
 Ambo errore pares, quamquam diversa sequantur,
 Qualiter adsueta varias producere sectas, 319
 Impugnant sua dicta viri, qui brachia nudis

Osten-

305. *In Patre.*] Sic hunc versum legit etiam Beda de Metris p. 2374. uti adhuc est in MSS. Heins. & Lips. cum hiatu Poëtico. Quem ut fugiant, quidam & interponunt: *Ego & in Patre.* CELLAR. Quaedam Edd. cum Vet. 2. & ego, aliae ego & in patre. Cod. vero Arntz. cum Ed. Parrh. & quibusdam aliis nihil inmutat. Inepte pro *ais* Vet. 1. agit. ARNTZ.

306. *Unum sumus.*] Joannis x. 30. *ἐν ἑαυτοῖς.* CELLAR. Non incommode forte ita transponi possent haec verba: *Pater sumus unum.* Neque obstabit litteram *m* excipiens vocalis *a*, cum ita apud multos non elidi docuimus ad Asterii Epigramma. Vel si hoc displiceat, vide an melius: *Ego pater atque unum sumus.* Similia habet Arator lib. I. v. 1017. ARNTZ.

307. *Sabellius.*] Sabellius haereticus personas divinas confudit. Unde Patrippassiani orti. Hunc refutat Scripturae verbo *ἑαυτοῖς*, *sumus*, quod distinctionem personarum arguit. CELLAR. Pro *sumusque* male Parrh. & Sched. Pulm. *simulque.* De hoc Sabellio Afro, Pentapolitano confert Cl. Lampe lib. II. Hist. Eccl. cap. iv §. 14. qui & de Ario quaedam habet ibid. cap. v. §. 27. De illorum vero haereti consule Col

lestan. contra Judaeostom. II. part. II. Thef. Eccl. Canisii p. 50. & Leontium Byzantinum contra Nestor. & Eutyech. lib. I. p. 538. ejusd. Thef. cum Cellar. ad Prudent. Apoth. init. ARNTZ.

308. *Iste fidem.*] Arntz. ille, sed tamen Cicer. IV. Acad. Quaest. xxxiii. *Fidem enim hic sapiens, de quo loquor, oculis, quibus iste vester,* &c. neque ista varietas caret exemplo. vid. Drak. ad Liv. II. xxiii. & ita in Cod. penes me apud Cicer. pro Ligar. iv. est *illud non postulo.* in editis legitur *istud.* Tò non quod sequitur a manu alt. erasum est in Arntz. invita Prosa. vide etiam Ampl. Vonck. specim. Crit. p. 123. pro *trinam* Cod. Cant. Edd. Vet. 1. Ald. Parrh. Mon. Lips. *trinam.* ARNTZ.

309. *Quamquam.*] Arntz. *quamvis.* Praeterea sequentes scribunt Vet. Ed. 1. 2. Monast. quod probare videtur Prosa: *Licet diversa sectantes.* De voce *secta* inspice Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. LXXXVI. §. 7.

311. *Brachia nudis.*] Instar athletarum. CELLAR. Senec. Troad. v. 86.

Pares exsertos

Turba lacertos.

Herc. Oct. v. 1547.

Femina

Ostendunt exserta humeris, nil tradere docti,
 Sed tantum certare cati, prudentia quorum
 Stulta jacet, quia vana Deo est sapientia mundi.
 Hic loquitur nimis, ille tacet: hic ambulat, hic stat: 315
 Alter amat fletus, alter crispare cachinnum,
 Diversisque modis par est vesania cunctis.

Interea

Femina exsertos feriat lacertos.
 Valer. Flacc. lib. II. vs. 207.

Truces exserta manus.

Hinc *exsertare humeros* Barth. ad Stat. lib. I. Theb. vs. 413. & *exserti humeri* apud eumd. ad lib. IV. vs. 235. *brachia exserta* ibid. lib. I. Achill. vs. 346. Latius de hac locutione egerunt Heius. ad Ovid. ix. Met. vs. 57. Burm. ad eumd. III. Art. vs. 307. Cl. Lamp. in Euang. Joann. tom. II. p. 894. in not. V. D. ad Caes. VII. B. G. cap. L. §. 2. estque haec loquendi ratio a militibus petita, ut notarunt quoque ibid. Eruditi. inde *exsertus* pro prompto seu parato accipitur. Barth. ad Claudian. in VI. Conf. Honor. vs. 299. vel pro strenuo Id. ad Conf. Manl. vs. 42. Digna sunt, ut inspiciantur, quae hac de re notavit Waff. ad Sallust. Catil. cap. XLIV. in fin. ubi hoc in Sedulii loco citat ostendant. quod quoque exhibet Cod. Cant. cum Edd. Vet. 2. Col. Tornaes. 1. 2. 3. Bas. vid. Drakenb. ad Liv. XXVIII. cap. III. §. II. ARNTZ.

314. *Facet.*] Arnob. adv. Gent. lib. II. p. m. 46. *Nunquam ne illud vulgatum perstrinxit aures vestras, sapientiam hominis stultitiam esse apud Deum.* ubi Elmenh. *Facere* itaque hic exit contemni, ut apud

Calpurn. Ecl. IV. vs. 43.

Extremo nunc vilis in orbe jacere.

ubi Not. Schulting. ad Senec. IV. Contr. p. 277. V. D. ad Livium lib. IX. cap. VI. in fin. Burm. ad Ovid. V. Trist. VII. 48. ARNTZ.

316. *Amat fletus.*] Heraclitum & Democritum Philosophos videtur respicere: de quibus Seneca de Tranquill. cap. XV. & Juvenalis Sat. X. vs. 28. seq. CELLAR. In Cod. Cant. Scholiaestes quidam adscripserat explicationem horum verborum. Illis *hic loquitur nimis* apposerat *Arii* notuen; his vero *illo tacet, Sabellii*: verbis *hic ambulat* addiderat, *Arius inter tres personas*: illis vero *hic stat* adiecerat, *Sabellius una persona*: verba *alter amat fletus* de Sabellio, haec vero, *alter crispare cachinnum* de *Ario* exponens. sed longe recessit Scholiaestes a Sedulii mente, quem Gentium Philosophos tangere, aperte Prosa docet. GRUNER.

316. *Crispare cachinnum.*] Persius Sat. III. 87.

Naso crispante cachinnos. CELLAR. Barth. lib. XXXV. Adv. cap. III. & ad Rutil. lib. II. vs. 13. *Crispare cachinnos* Ed. Ald. pro qua scriptura locus Persii apud Cellarium facere posset.

Interea dum rite viam sermone levamus,
 Spesque fidesque meum comitantur in ardua gressum,
 Bianlius ad summam tandem pervenimus arcem. 329
 En signo sacrata crucis vexilla coruscant!
 En regis pia castra micant! tuba clamat herilis;
 Militibus sua porta patet, qui militat, intret:

Ianus

318. *Levamus.*] Sic Virgil. Aen. VIII. 309.

Varioque viam sermone levabat.

adde quae ad Taciti Ann. IV. 58. WOPKENS. Forte haec locutio restituenta Minucio Felici Octav. cap. III. ut legamus: *Iter fabulis fallentibus levabamus*: editur *legebamus*, quod tamen & tueri posset Valerius Flacc. qui lib. II. 451. *litora legere* dixit. confer ibi Bulaeum. simili fere modo *opus manuum vario sermone levare* est apud Ovid. IV. Met. 39. & *curas, dolorem levare* non plane dissimiliter apud Curt. ad Cicer. XVI. Fam. IX. §. 4. ARNTZ.

322. *Pia castra.*] Hoc loco stabiliamus etiam correctionem istam, qua legimus Paulini de V. Mart. II. 423.

Haec quoque turba piis accrevit dedita castris.

Drep. Florus Hymno ad Michael. Arch.

*Hoc Gabriel solum auxilium sibi ferre fatetur,
 Ad pia coelestis castra tuenda Dei.*

Coelestia castra dixit Lactant. de Mort. P. s. c. XVI. *Hoc est esse discipulum Dei, hoc est militem Christi, quem nullus hostis expugnet, nullus lupus de castris coelesti-*

bus rapiat, nullus laqueus inducat, ubi acute Vir quidam doctus coniectat, de caulis coelestibus, quod tamen, invitis libris, amplecti necesse non arbitror. WOPKENS. Quod de vexillis signo crucis signatis dicat, optime explicari poterit ex iis, quae habet Demst. ad Rosin. lib. X. cap. XXIX. ad finem. Adscripserat hic amicissimus Canegieterus, qui pro sua humanitate quasdam mecum conjecturas communicavit, locum Minuc. Fel. Octav. cap. XXIX. *Nam & signa ipsa & cantabra & vexilla castrorum, quid aliud quam inauratas cruces sunt & ornatae?* quo loco nihil ad rem aptius. Atque hinc satis patere arbitror, frustra esse Ed. Vet. I. cum *ducis pro-cruces* exhibeat. Mox post *janua* signum interrogationis habet Parrhas. sed aliter sententia concipitur in Prosa. ARNTZ.

326. *Tota virtute.*] *Tota virtute* i. e. omni virtute, invicta virtute, Paulinus de V. Martini I. 271.

Pergitur ad Dominum tota virtute precandi.

& lib. II. 182.

Tum Dominum tota fidei virtute precatur.

Sic saepius alibi in Declam. Quintilian. & Declam. XIV. 6. *Et sicut ex ipsis quoque mortiferis mitoria sunt,*

Janua vos aeterna vocat, quae Janua Christus.
 Aurea perpetuae capietis praemia vitae, 325
 Arma quibus Domini tota virtute geruntur
 Et fixum est in fronte decus. Decus armaque porto,
 Militiaeque tuae, bone Rex, pars ultima resto.
 Hic proprias sedes, hujus mihi moenibus urbis
 Exiguam

sunt, quae statim tota velocitate grassantur, et &c. Ammian xvi. 12. Fessi denique tog aurumnis. tota celeritate egradi festinabant. Optatus de Schism. Don. 11. 18. Nonne de numero vestro fuerunt. qui tota celeritate cucurrerunt ad castrum Lemellen- se &c? ubi cave cum Erud. Viro tentes, nota celeritate. lib. V. 4. extr. Quid est quod vobis tota importunitate vindicare contenditis? lib. 111. 12. Quos constat postea tota securitate fecisse, unde paullo ante populos deterrebant. Vopiscus in Probo c. 1. Omnesque orbis partes in totam securitatem redactae sunt. ubi V. Casaub. Min. Felix. c. xv. Cum toto silentio liceat responsonem au- dire. Confer quae infra ad lib. 111. 259. Ut autem Noster aurea prae- mia perpetuae vitae dixit, ita & Prudentius Hamart. 925.

*Nec secius aurea dona
 Justorum dirimente chaos, rutilas-
 que coronas.*

*Eminus ostendi poenarum carcere
 meriss.*

WOPKENS. Et quae nos notamus inf. ad lib. 111. v. 113. *Vir. utem* vero pro tali fortitudine poni, qua- lis in bello & militibus requiritur, tritum est. inspice, ne plura me- morem, Drak. ad Liv. xxviii. ix. haec ita *virtus & fortuna* in Duce requiruntur. Boel. ad Vell. u. 1v.

2. Arntz. ad Pacat. Pan. vi. §. 7. unde *fortiter & feliciter res gerere* dicuntur Duces. Burm. ad Vell. u. xviii. 3. super *vs. pro praemia* Parrh. & Sched. Pulm. *gaudia. sed cum r. muneratio* legatur in Prosa, non temere quid erit innovan- dum. ARNTZ.

329. *Propriae sedis.]* Sic Codd. Lips. & Barth. Nece cum *domum*, quod sequitur. CELLAR. Placet Cel- lario illud *propriae sedis... domum*: sed dictionis hujus nullum exem- plum adfert, certissimeque cum aliis libris legendum: *Hic proprias sedes, hujus &c.* quomodo & lon- ge expeditior verborum ordo est. Ita & Virgil. Aen. III. 167.

Hae nobis propriae sedes, bine Dardanus ortus.

Eoque modo nunc ex Prosa & Cant. MSS. pluribusque edit. vul- gatam a Viro docto, intelligo. WOPKENS. *Propriae sedis* habent praeterea Edd. Ald. Parrhas. Lips. cum Cod. Arntz. Sed magis placet *proprias sedes*, quod est in Vet. 1. 2. Mon. aliisque Edd. apud Grune- rum, qui ex Prosa recte illud in pristinum locum jam restituit. Dis- sentiunt tamen Sched. Pulm. in qui- bus legitur: *Hic i. in his castris; haec sc. vitae aeternae praemia; propriae sedis i. tuae habitationis.* ARNTZ.

Exiguam concede domum, tuus incola sanctis 330
 Ut merear habitare locis, alboque beati
 Ordinis extremus conscribi in secula civis.
 Grandia posco quidem, sed tu dare grandia nosti,
 Quem magis offendit, quisquis sperando tepescit.
 Christe fave votis, qui mundum in morte jacentem
 Vivifi-

331. *Ut merear.*] Verbum *mereri* notione *adipiscendi, consequendi*, de qua Gronov. Observ. Eccles. cap. vii. p. 76. CELLAR. Consequar. V. Casaub. & Cort. ad Plin. lib. i. Epist. viii. §. 14. GRUNER. Cl. Heuman. Poecil. tom. i. p. 32. seqq. infr. lib. iv. vf. 105.

Meruitque audire loquentes. ubi Cellar. & lib. eod. vf. 262.

Tandemque merentur

Ignotum spectare diem.

Sulpit. Sever. lib. i. Hist. Sacr. cap. iv. §. 2. *Maledictum a Patre meruit.* & lib. ii. cap. x. §. 1. *Meruitque a Rege, ut sub regulis ac praefidis imperaret.* ubi not. Munck. ad Fulgent. lib. ii. cap. v. Quae mox habet de *albo beati ordinis* erudite explicavit Dempst. ad Rosin. lib. I. cap. xvii. ubi citat: *Ordinis aeternus* &c. Ceterum *alboque beato* exhibent Vetr. Edd. i. 2. Mon. Sched. vero Pulm. *alboque beati ordine* & extr. Ita sane Ed. Lips. Porro versum 333. & 334. a Casiodoro citari lib. II. Divin. Lect. cap. xxvii. notaverat in marg. Cel. Burmannus Secundus. ARNTZ.

335. *Fave votis.*] Haec postrema in Heinliano Codice sunt, *Prologus quatuor Evangeliorum*: in Cantabr. post versum 338. subscriptum est: *Explicit de Vet. Testamentis: incipit de quatuor Evangelistis*

Prologus. Bene. nec vero vulgarem ordinem mutamus. CELLAR. In Arntz. tamen nullam mutationem inveni.

337. *Sumere formam.*] Cod. Cant. *sumere carnem*, quo modo Nost. etiam loquitur lib. V. vf. 173.

Scilicet humanas positurus tegmina carnis,

Et sumisurus item.

& talia nonnulla dabimus infr. lib. III. vf. 294. Attamen receptum tueri fati videtur Prosa, quae habet: *Humanam dignatus sumere effigiem.* Neque finit elegans hujus locutionis usus, ut quidquam mutemus, quam & adhibuit Arator lib. i. vf. 167.

Terreni sumere formam

Corporis

& ipse Sedulius infr. lib. iv. vf. 267. *Sed, dignante Deo, mortalem sumere formam.*

Ovidius xv. Met. 556.

Sumere mox hominis, terraeque amittere formam.

Virgil. Ecl. vi. vf. 36.

Rerum paullatim sumere formas.

Sic e contrario dixit Ovid. IX Met. 101.

Mortalem eripiam formam.

ARNTZ.

338. *Linquere posses.*] In Cod. Arntz. Edd. Vet. I. Mon. Bar. Col. legitur *nosset*. Similis est dissen-

Vivificare volens, quondam terrena petisti 336
 Caelitus, humanam dignatus sumere formam,
 Sic aliena gerens, ut nec tua linquere posses.
 Hoc Matthaeus agens, hominem generaliter inplet:
 Marcus, ut alta fremit vox per deserta leonis: 340
 Jura sacerdotis Lucas tenet ore juveni,

G

More

fus apud Fulgent. lib. I. Mythol. cap. xxvii. *Se ei aliquid non posse praestare.* Apud Hygin. Fab. ci. *Se artem medicam non nosse*, alii habent non posse, ubi tamen conferistam locutionem plane improbantem Muncerum. Hoc tamen loco nihil facile innovarem, cum recepta lectio magis adrideat. Optime istam quoque defendunt Sched. Pulm. Nam *linquere posset* est, linqueres, quo modo in Prosa: *Aliena quidem suscipiens, sed propria non relinquens.* De illa loquendi ratione plura habet Pric. ad Apulej. lib. II. Met. p. 129. Wopk. infr. lib. III. v. 321. Justin. lib. IX. cap. vii. §. 10. *Quod nemo alius audere, nisi haec, superflite filio, potuisset.* Ovid. vi. Her. v. 129.

Spargere quae fratris posuit lanianta per agros

Corpora.

Cl. Burm. ad Rutil. lib. I. v. 394. V. D. ad Plin. lib. x. Epist. xciv. §. 1. & ad Livium lib. xxxii. cap. xli. ARNTZ.

339. *Inplet*] *Implere hominem*, i. e. partes, munus hominis. Sic lib. IV. 278.

Lacrimisque implevit amicum Majestate Deum.

Vellejus Pat. II. 95. *Cum... Paullus vix posset implere censorem.* Pet. Chryzologus Serim. xvii. *Interrogat;*

non ignorat, sed implet judicem, servat ordinem cognitoris. Claudianus de B. Getico 143.

Unus in hoc Stilicho diversis artibus hoste

Tres posuit complere duces, freightque &c.

ubi neutiquam praefero, quod alii legunt *superare*. Sidonius Ap. IV. Epist. 16. *Novoque vivendi genere monachum* complet. lib. VII. Epist. 15. *Licet ruri positus strenuos impleatis agricolas.* cum nota Savaronis. Lat. Pacatus Paneg. c. IX. *jam si placuisset oppida rure mutare, ut tu vitae oblitus urbanae exequeraris agricolam!* WOPKENS. Cassiodor. lib. viii. Var. Epist. xii: *Implere potueris cognitore.* & Epist. xvi. *Inplebas laboribus socium.* Ad locum Claudiani a Wopkensio citatum facit Capitolin. in Gordian. cap. xii. in fin. *Senatores omnium officia Censualium Scribarumque complerent.* Huc quoque pertinent, quae notavit Pater in Not. ad Pacat. Paneg. cap. viii. §. 4. ARNTZ.

341. *Sacerdotis*] Codd. Cant. Arntz. Edd. Parrh. Tornaes. 1; 2. *Sacerdotii.* Ed. Lips. *sacerdotum.* Prosa: *Lucas sacerdotals religionis exordio sumit similitudinem de juvenco.* Attamen Vet. 1. & 2. *sacerdotis* retinent. Ceterum vide quae habet Fabric. Comment. p. 50.

More volans aquilae, verbo petit astra Joannes.
 Quatuor hi proceres una te voce canentes,
 Tempora ceu totidem latum sparguntur in orbem.
 Sic & apostolici semper duodenus honoris 345
 Fulget apex, numero menses imitatus & horas,
 Omnibus ut rebus totus tibi militet annus.
 Hinc igitur veteris recolens exordia mortis
 Ad vitam properabo novam, lacrimasque ferendo
 Gaudia longa metam. nam qui deflemus in Adam 350
 Semina mittentes, mox exultabimus omnes,
 Portantes nostros, Christo veniente, maniplos.

343. *Te.]* Te, Christe. CELLAR. 344. *Tempora.]* Quatuor anni tempestates. IDEM.

346. *Numero, menses]* Distinguendum, ni fallor, . . . *apex, numero menses i. e. h.* WOPKENS. Verissima haec est distinctio. Prosa habet: *duodenus apex semper resurgens numeris horas imitatur & menses.* ubi clare etiam patet post *resurgens*, distinctionem, quam mea Editio ignorat, ponendam esse. Arator lib. I. v. 110.

Duodena resurgens

Signa chori.
 Pari sensu vocem *apex* usurpavit lib. I. v. 294.

Ecclesiae fulgebat apex.
 & v. 521. Notat enim summum cujuscumque rei honorem. Barth. ad Claud. vi. Conf. Honor. p. 718.

& lib. II. in Rufin. v. 5. Eodem modo *culmen* adhiberi notavit Idem in vi. Conf. Honor. v. 64. & in Rufin. lib. I. v. 21. Ammian. Marcell. lib. xxviii. cap. viii. *Ad praefecturae culmen evectus. & fastidium* Barth. ad Claudian. in Nupt. Honor. & Mar. v. 31. & ad lib. II. de Rapt. Prof. 300. pariter *gradus.* Idem ad lib. I. in Rufin. v. 21. ARNTZ.

350. *Nam quis] quod* Vet. Ed. I. sine necessitate. Pro *nam* Sched. Pulm. nos, his additis: *sc. casum humani generis.* Ad illa *semina mittentes* ibid. adscriptum erat: *facientes bona opera.* similia his Sedulii habet Arator lib. I. v. 367.

Colligat ista manus, te fructificante, maniplos.
 ubi inspice, quae praecedunt.

COELII SEDULII
CARMINUM
LIBER II.

SIVE

DE NOVO TESTAMENTO PRIMUS.

Expulerat primogenitum saevisimus anguis
Florigera de fede virum, blandique saporis
Inlecebris letum misero portabat amarum.
Nec solus meritam praesumtor senserat iram
Mortali sub lege jacens, sed prorsus ab ipso
Humanum simul omne genus. heu noxia conjux!
Noxia tu conjux magis, an draco perfidus ille?

5

G 2

Per-

[De Novo Testamento.] Nic. Heinsii MS. *Liber primus Sedulii de Novo Testamento.* Cantabr. *Liber primus in Novo Testamento.* CEL. LAR. Arntz. *incipit liber secundus.*

2. *Florigera*] Prosa: *de Paradisi sede florigera* & recte sic Paradisum nominat, cum veteres hortos & alia eleganter ornata *paradisi* vocaverint, monente Dougt. Anal. S. part. 1. Exc. 1. *T. saporis* pr. m. in Arntz. cui adcredit Fabr. Bibl. Lugd. mutat in *soporis*, qualis error Librariorum frequens. V. Latiae Musae decus Broukh. ad Tibull. lbr. 1v. El. 1v. vs. 10. & Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. 1. p. 597. sed apertae sunt tales, hoc saltem in loco, ineptiae. In simili mendo cubat Arator lib. II. vs. 319.

Perque saporis

Dona salutarum meruit comprehendere dextram.

ta Editio, qua utor. Sine dubio

legendum *saporis*. Mox pro *tortabat* Parrhas. *totarat*. Illud sane ex Prosa pondus sibi comparare posset: *Mortum gustari fecerat mox amarum*. De tali locutione vid. ad lib. V. vs. 180. sed tamen melior est recepta lectio. Cod. Cant. vero Edd. Tornaes. 1. 2. 3. Ald. Bibl. Lugd. mutant in *tortarat*. Sine necessitate, cum ita frequenter tempora variant. Grat. Cyneg. vs. 397.

Ecce aderit, factique oblitus vulneris, ultro

Blanditur mensis.

V. ibi Cel. Burm. & ad vs. 45. cum Drakenb. ad Livium lib. xxii. cap. xxii. V. D. ad Caesar. lib. 1. B. G. cap. xiii. init. & ad Hygin. Fab. viii. Act. Lips. A. 1732. mens. Febr. p. 50. Neque adridet praeterea, quod est in Bibl. Lugd. *blandisque*. Prosa: *Neque inlecebris blandi saporis*. Sic *blanda* & *dulcia* junxit Plinius lib. III. Epist. xviii. §. 10. ARNTZ.

7. *Noxia*

Perfidus ille draco, sed tu quoque noxia conjux.
 Pro dolor! aeterni fuerant duo. Crescere postquam
 Coepit origo, perit, clademque a femine sumsit.
 Quid numerosa dies, quid tempore proderat illo
 Cernere nongentos, ultra, feliciter annos,
 Progeniemque fenum decimam spectare nepotum,
 Jamque suum nescire genus; quum victa supremis

Cur.

7. *Noxia tu conjux.*] Hic & sequens versus ex imitatione Virgilii *Ecl. viii. vs. 49, 50.*

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?

Improbis ille puer: crudelis tu quoque mater.

CELLAR. Imitationem hanc Virgilii *Ecl. viii. 49.* jam ante Cellarium observaverat Barthius *Adv. X. 9.* WOPRENS. Observavit quoque Cerd. ad d. l. Virg. cum Voss. libr. V. *Instit. Orator. cap. IX. p. 301.* *Conjux* scribit Cod. ARNTZ. Edd. Vett. V. Daufq. *Orthogr. part. ii. p. 92.* & Patruus, debito mihi honore prosequendus, ad Caton. lib. 1. *Distich. viii. Absiten. Adnot. p. 885. tom. I. Thes. Gruter. ARNTZ.*

13. *Speclare.*] Vet. Ed. 1. 2. *Monast. Tornac. 1. 2. 3. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. legunt exspeclare,* qui frequens est Librarium error. Not. Patern. ad Plin. *Pan. cap. xxxi. §. 1. Cl. Drakenb. ad Livium lib. xxx. cap. xxii.* Gronov. ad Salmas. *Epist. cclxxxix. tom. II. Syll. Burm.* Sic apud Cassiod. *lib. iii. Var. Epist. xxxviii.* in marg. malebat *Vir Doct. A quo est exspeclanda magis quam inponenda iustitia.* & apud Iustin. *lib. ii. c. p. xii. §. 22.* ipse in MS. Francq. *inveni; Rex velus exspectator pu-*

gnae. & lib. xviii. cap. III. §. 12. Speclantibus aliis, ut ipsum Solum adspicerent. lib. XIII. cap. I. §. 10. in alio Cod. vidi: *Alexandri amici frustra regnum exspectabant,* quod in Coll. Voss. se quoque invenisse testatur Patruus ad Caton. *lib. I. Distich. xxvii.* Praecipua hujus confusionis origo inde est repetenda, quod postea obtinuerit, ut *speclare* pro *exspectare*, & contra poneretur; hunc imperiti Librari, nihil quid ponerent, interesse putantes, optimos saepe hoc modo Scriptores macularunt. Vidit id jam Cl. Drakenb. ad Liv. *lib. VI. cap. xxxii.* licet alii in contrariam potius sententiam defleant. V. Gronov. in *Epist. ad Salmas. & Not. Patern. ad Plin. ll. dd. Drakenb. ad Liv. lib. VII. cap. xxiv.* Barth. ad Claud. de *Rapt. Prof. lib. I. vs. 285.* Pluribus Gruner. *infr. lib. V. vs. 160.* Goldast. ad Eginhard. de *Vit. Carol. M. cap. xxix. Prosa h. l. habet videre. Mox convicta supremis Parrhaf. ARNTZ.*

17. *Dolere.*] Sic MSS. H. & L. at Fabric. *doceret.* CELLAR. *Tornac. 3. Bibl. Lugd. Maitt. doceri:* repugnante Prosa: *Nilil esse duntium, qui sine clauderetur, ingeres.* Rectius quoque Sched. *Pulm.*

Curibus, extremae fors inreparabilis horae, 15
 Sera licet, ventura foret, longumque per aevum
 Vita brevis nil esse diu cum fine doleret?
 Nec reducem spes ferret opem, primique sepulcrum
 Terrigenae caeca forberet fauce nepotes?
 Ni pius ille fator, culpas ignoscere promptus, 20
 Reddere difficilis, sua ne factura periret;

G 3

Quae-

Pulm. abesse jubent. Cod. Arntz. & quaedam Edd. nihil, V. Patruum ad Caton. lib. I. Distich. viii. Videtur noster in superioribus respicere, ad verba Virgillii x. Aen. vi. 467.

Stat sua cuique dies; breve & inreparabile tempus

Omnibus est vitae.

fic per *extremam horam* mortem innuit, quo sensu simpl. etiam *hora* sumitur. Barth. ad Claud. Epigr. 1. vs. 110. *supremam horam* dixit Aufon. Ephem. p. 102. *horam ultimam* Pacat. Paneg. cap. xli. §. 3. ubi Not. Illud *reducem* exponunt Sched. Pulm. per *quae reduceres ac liberaret. active. reducentem in vitam*. Talis quoque mens Poetae videtur esse in Prosa. ARNTZ.

19. *Terrigenae.*] Adami. CELLAR. Non male legitur, *caeca s. fauce*, i. e. sine delectu omnia absumente. Nec tamen, si libri addicerent, minus arderet, *saeva s. fauce*, ut lib. I. 202.

Saevisque in faucibus ira quievit.

WOPKENS. Prosa: *Avida pas sim fauce forberet.* ut *faucem improbam* dixit Phaedr. I. Fab. 1. vs. 3. unde omnino non rejicienda fa cillima Wopkensii conjectura. Sic apud Juvenal. Sat. XIV. vs. 175.

Quam saeva cupido

Inmodici census.

malebat *caeca* Marckl. ad Stat. II. Silv. 1. vs. 214. Est tamen h. l. Codd. & Edd. *concors in caeca* suffragium. ARNTZ.

21. *Reddere.*] *Putas culpas: id est, pensare male facta, punire.* CELLAR. *Reddere* pro retributione prosequi, vindicare, ut Vetus Int. Jobi XXI. 31. *Quis arguet coram eo viam ejus? & quae fecit, quis reddet illi?* vide etiam c. XXXIV. 11. Exodi XXXIV. 7. *Qui reddis iniquitatem patrum filiis &c.* sic Deuteron. VII. 10. XIX. 19. & alibi. Paulin. de V. Mart. III. 445.

Nec sic quoque sanctum

Ira animum saltem reddendi ad vota coëgit.

Augustin. C. Dei III. 2. *Priamo, inquit, sunt reddita Laomedon- tea paterna perjuriam.* Idem aliquando usus est synonymi verbi *perfol- vere*. Avian. Fab. XIII. 13.

Dum cupis illatum tibi met perfol- vere damnum,

Absque &c.

Sic enim, ut monui, legendum; non *par solvere*. Orientius I. Disticho 84. de Dei beneficiis agens: *Aur quibus haec opibus, quibus & perfolvere donis,*

Vel quanto poteris pendere servitio?

WOP-

Quaeque Deo similis vivens adstabat imago,
 Dissimilis de morte foret, veniale misertus
 Instauraret optis, pomisque vetaret acerbis,
 Quae mandere patres, natorum horrescere dentes, 25
 Donaretque suis semper placatus, ut, unde
 Culpa dedit mortem, pietas daret inde salutem.
 Et velut e spinis mollis rosa surgit acutis,

Nil,

WOPKENS. PRO *pious* Cod. Cant. *prius*, quod tamen frequens hujus vocis tali ratione apud Nostrium usus, abnuat.

24. *Instauraret opus.*] Hominem venia quidem non dignum, indignum vero ejusdem. Pendet verbum *instauraret* a vers. 20. *Ni pius sator.* CELLAR.

26. *Donaretque.*] Daret, largiretur placatus, ut pietas inde salutem daret, unde culpa dedit mortem. IDEM. Est enim idem quod remittere, condonare. Barth. ad Stat. vii Theb. vs. 556. Not. Patern. ad Vict. Inlustr. IV. 9. Arator lib. II. vs. 378.

Sator ille benignus

Ni donare velit.

Burm. ad Lucan. lib. VI. vs. 58. lib. VII. vs. 762. ad Phaedr. lib. III. Fab. x. vs. 47. Schulting. ad Quinctil. Declam. I. cap. viii. Gronov. ad eumd. Declam. ccclxviii. Henf. ad Ovd. iii. Art. 85. Schulting. ad Senec. lib. II. Controv. p. 157. adde l. 17. §. 12. ff. de Injur. *remittit atque donat injuriam.* quam protulit pariter Gronov. iii Obs. xiii. ubi optime locum Senecae IV. COMM. p. 317. contra Fabrum tuetur. ARNTZ.

23. *Velut.*] Ald. *veluti e.* Aliae Edd. *velut in.* Ceterum agnoscis

iterum in his Virgilianum illud Ecl. v. vs. 39.

Spinis surgit paliurus acutis.

ARNTZ.

29. *Honore.*] Ios. Wasse in Ind. Sallust. v. *obscurabat*, in Cod. MS. legi testatur *honorem*, quod probare non possum. GRUNER. Profa, ut mihi amicus significavit, *Nil laesura matrem, quam gratia jurecunditatis obscuras.* Hinc videri possit, in Carmine fuisse: *Nil quod laedat habens matrem, quam obscuras honore.* MStus, teste Wasseo (Sall. Ind. v. *Obscurare*) exhibet *honorem.* Male. WOPKENS.

30. *Maria.*] Graeco accentu, *Mapta.* Corripuit mediam Prudentius Apoth. v. 643. & Pfycho. v. 88. & ipse Sedulus mox v. 49. at rursus produxit lib. V. vs. 359. CELLAR. Juvenicus plerumque corripuit ut lib. I. 53. 133. 184. 274. 111. 26. IV. 360. Barth. ad Claud. B. Gild. vs. 328. Produxit cum aliis Noster Hymn. I. vs. 53. Arator I. 57. II. 70. *Ut quoniam* mutant Parrhaf. & Sched. Pulm. in *et quoniam.* Pro *sacra* ARNTZ. *pia* praefert. quod quidem non male, sed tamen priori Epith. magis delectantur Poetae Christiani. Arator lib. II. vs. 194.

Sacra de virgine natum

& vs.

Nil, quod laedat, habens, matremque obscurat honore;
 Sic, Evae de stirpe sacra veniente Maria, 30
 Virginis antiquae facinus nova virgo piaret,
 Ut quoniam natura prior vitiata jacebat
 Sub ditione necis; Christo nascente, renasci
 Possset homo, & veteris maculam deponere carnis.

Haec ventura senes postquam dixere prophetae, 35

G 4

Ange-

& vs. 298.

Hinc Sacra Maria est,

34. *Carnis.*] Cod. Arntz. *culpa*, sed tamen nil mutato. Expressit hic Poeta verba Pauli in Epist. ad Ephes. cap. iv. vs. 22. *macula est dedecus, turpitudine.* Burm. ad Ovid. IX. Her. 20. sic recte Ampl. Otto pr. Inst. de Hered. instit. defendit, *Servum adulterio maculatum, pro accusatum.* ita *labes* infr. v. 37. ARNTZ.

35. *Cecinere.*] Non ineleganter de iis, qui quid praedicunt, & futurum monent. Ovid. V. Her. 113.

Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,

Sic mihi diffusis vaticinata comis.

Justin. lib. XXX. cap. iv. §. 4. *Quo prodigio territis omnibus vates cecinerunt.* Gronov. 111. Obs. xxiv. Iuvenc. lib. I. vs. 116. & 122.

Prisci cecinere ex ordine vates. adde vs. 315. lib. II. vs. 94. lib. IV. vs. 639. Sed quid plura? Miror tamen, neminem eorum, qui Sedulio tempus & Musas consecrarunt, animadvertisse in portu nam h. l. verbi *canere* repetitionem, cum vs. seq. eodem modo inveniatur, An possit id legitime admitti judicent elegantiae Sedu-

lianæ vindices. Alia saltem meo sedet animo sententia. Rescribere scilicet cum Cod. Arnt. Ver. Ed. r. 2. Parrhaf. Monast. Fabr. Tornæs. r. 2. non dubito *dixere*, quæ in sententia, dicam an audacia, me Prosa confirmavit, ubi: *Haec postquam Prophetica sapius vox praedixit.* Neque hac emendatione elegantia, quam in *canere* observabamus, Sedulium privabimus, cum illud verbum aequè de Oraculis & praedictionibus adhiberi soleat. Docuerunt id Sigon. ad Livium lib. VIII. cap. xxiv. Cort. ad Sallust. Jug. XLIII. init. Silius Ital. lib. XIII. vs. 8. 9.

Venturaque dixit

Regna viro.

ubi Cl. Drakenb. Barth. ad Claud. i. in Eutrop. 162. Tibull. lib. II. El. v. vs. 71.

Hæc fore dixerunt belli mala signa Cometen.

Pariter *dictio* & *dictum* de Oraculo apud Valer. lib. II. vs. 326. ubi Burm. Not. Patern. ad Victor. Inlustr. cap. xxxv. §. 3. Cl. Albert. ad Epist. ad Roman. cap. III. vs. 2. Graeci dicunt *Ἀέται* & *Ἀετοίαι*. Cl. Albert. & Raphael. ex Polyb. ad Aët. cap. vii. vs. 3. & alii ad d. l. Epist. ad Roman. Apollod. lib. III. cap. vi. *Καὶ μάλιστα τῶν ἀετοειδῶν*

Angelus intactae cecinit properata Mariae :
 Et dictum comitata fides, utrumque puellae
 Sidereum mox inplet onus, rerumque creator
 Nascendi sub lege fuit : stupet innuba tenfos
 Virgo sinus gaudetque suum paritura parentem. 40
 Jamque novem lapsis decimi de lumine mensis
 Fulgebat sacrata dies, quum virgine feta
 Promissum complevit opus Verbum caro factum,
 In nobis habitare volens: tunc maximus infans
 Intemerata sui conservans viscera templi, 45
 Inlaesum vacuavit iter: pro virgine testis
 Partus adest clausa ingrediens & clausa relinquens.

Quae

μνηστῆρος λέγοντος αὐτῶν. Gale ad eumd. p. 9. & προλέγω notat id dicere, quod futurum est. Raphael. ex Polyb. & Herod. ad Epist. ad Galat. cap. v. vs. 21. ubi plura. De tali usu τῶν loqui egit Barth. ad Statium III. Theb. 521. & IV. vs. 628. unde *Eloquia* pro oraculis. Id. ad Claud. Conf. Manl. vs. 52. ARNTZEN.

38. *Inplet.*] Ed. Parthaf. *siderum complevit*, inprobantibus Sched. Pulm.

39. *Plenos.*] Heinsianus sic *Codex*: vulgo *tenfos*. CELLAR. Revocavimus vocem *tenfos*, pro qua Cellarius posuerat *plenos* ex *Cod.* Heins. non cogitans glossatoris esse; Prosa: *Grande mundo spondebat auxilium feminei partus sine viro mysterium, quae nullius maculae naevo fuscata, tenso nutriebat ventre praecordia, genitoris genitrix mox futura.* Ovid. Met. IX. 287.

Tendebat gravitas uterum mihi. & lib. X. 506.

Tendis onus matrem,

Lege ibi observationem P. Burmanni. Id. Ovid. Am. II. XIII. 19.

Tuque laborantes utero miserata puellas,

Quarum tarda latens corpora tendit onus.

GRUNER. Ex Heins. reposuit Cellarius *plenos*, quo modo Iustin. lib. XII. cap. III. §. 7. *Ut visa est uterum inplese discessit.* Papinianus in l. 84. D. de Adq. hered. *Ergo si ventre pleno sit mulier.* Ovid. lib. III. Met. vs. 268.

Manifestaque crimina plau

Fert utero.

& 344.

Enixa est utero pulcerrima pleno.

Claudian. Epigr. XLV. vs. 9.

Arcano stupuit compleri viscera partu.

Barth. ad eumd. lib. I. in Eutrop. vs. 495. & Sannazarius de Part. Virg. lib. I vs. 165.

Inplebitque potens viscera partu.

Sed

C A R M I N U M L I B E R I I. 105

Quae nova lux mundo? quae toto gratia caelo?
 Quis fuit ille nitor Mariae quum Christus ab alvo
 Procesfit splendore novo? velut ipse decoro 50
 Sponsus ovans thalamo, forma speciosus amoena
 Prae natis hominum, cujus radiante figura
 Blandior in labiis diffusa est gratia pulcris.
 O facilis pietas! ne nos servile teneret
 Peccato dominante jugum, servilia summus 53
 Membra tulit dominus, primique ab origine mundi
 Omnia qui propriis vestit nascentia donis,
 Obsitus exiguis habuit velamina pannis:
 Quemque procellosi non mobilis unda profundi,

G 5

Terra-

Sed tamen, cum Vet. Ed. 1. 2. Parrh. Monast. & ceterae cum Cod. Arntz. in *senfos* conspirent, non facile illud in exsilium abire iuberem: hinc recte jam Erud. Gruner. revocavit, ex Prosa & aliis optime ita scribere potuisse Poëtam adferens, similiter dixerat in Prosa lib. I. cap. iv. *Sinum gedi di repente ventris extendis*, ad quem modum *tumescere* notat utrum ferre. Barth. ad Claudian. Epigr. xv. vs. 4. Sannazar. de Parr. Virg. lib. I. vs. 167. Cum dicat *suum paritua parentem*, simile quid habet Aratorii lib. I. vs. 57. & Claudian. Epigr. xlv. 10. ARNTZ.

41. *Lumine*.] Cod. Arntz. Edd. Col. Ald. Vet. 1. 2. Parrh. *limine*. Frustra, & id quoque viderunt Paim. Sched. Prosa: *Nonus inter mensis effluerat, & decimi in men immortalis radiabat*. Iuvenc. lib. I. vs. 51.

Donec quinque cavam complerunt lumina Lunam.

Ceterum *decem* frustra Vet. 1. MON. ARNTZ.

47. *Clausula relinquens*.] Innuitt his Sedulius Servatorem optimum clauso matris utero esse natum. GRUNER.

50. *Decoro*.] Cod. Cant. Ed. Tornaes. 2. *decore*. Vet. Ed. 2. Monast. Col. Fabr. *decora*. Sed receptum defendunt Paim. Sched. Mox Ed. Lipsi. legit: *Prae filiis hominum*, quod metro repugnat, nisi duas velis in unum Syllabas contrahere, ut tentavit Cellar. infr. v. 431. Prosa habet quoque *filiis*. Sed ibi facilius ea voce uti potuit, ubi metri legibus non adstrictus erat Sedulius. *Nati hominum* sunt ipsi homines, vid. Blackwalli. Auctor. sacr. inlustr. p. 23. quomodo Lucas in Euang. cap. xvi. vs. 8. *Οἱ υἱοὶ τῆ ἀϊωῆος τῆτε φρονιμώτεροι ὑπὲρ τῆς υἱῆς τῆ φωτός*. Porro in labris Parrhasi. Sed labiis pariter habet Prosa. *Pro peccato dominante Parrhasi. damnante*. ARNTZ.

38.

Terrarum non omne solum, spatiosaque lati
Non capit aula poli, puerili in corpore plenus
Mansit, & angusto Deus in praesepe quievit.

6e

Salve sancta parens, enixa puerpera regem,
Qui caelum terramque tenet per secula, cujus
Numen & aeterno complectens omnia gyro
Imperium sine fine manet; quae ventre beato
Gaudia matris habens cum virginitatis honore,

65

Nec

58. *Pannis.*] Notum id Terentianum in Eunuchis: *Pannis anisique obsitus.* CELLAR. Ad Terentii ista respexit quoque Auctor Carminis de Phoenice vs. 19.

Egestas obsita pannis.

Ad haec nostri facit Salvian. de Gubern. Dei lib. VI. p. 110. *Propter hoc involvi pannorum crepundis voluit, qui caelum regabat in pannis.* ubi Weitz. V. Pric. ad Apulej. lib. III. Met. p. 150. Sunt autem *panni* fasciae illae, quibus infantes involvuntur, quas Graeci *σπάγγα* dicunt. Cl. Burman. ad Ovid. in Ibide vs. 335. Plura ad h. L. dabit Wilk. ad Prudentium p. m. 536. ARNTZ.

60. *Spatiosaque.*] Cod. Cant. Tornac. 2. 3. *speciosaque*, quod si placeat ad pulcritudinem & mirandam caeli molem referendum erit. Istud enim vocabulum ad egregiam pulcritudinem pertinet. sic supr. vs. 51.

Forma speciosus amoena.

Schulting. ad Senec. V. Controv. p. 308. Pric. ad Apulej. iv. Met. p. 225. Aurel. Viâ. O. G. R. cap. 11. §. 1. *Regis Atheniensium filiam speciosissimam.* Not. Paternae ad eumd. Inlustr. cap. LIX. §. 2. & *species* pro pulcritudine. V. D. ad

Grat. Cyneq. vs. 177. ad Samonic. de Medicin. vs. 55. Not. ad Sulpit. Sever. lib. I. Histor. Sacr. cap. XI. §. 4. Cave tamen quid mutes. *Spatiosa aula* nervosus est, cum pertineat ad magnitudinem caeli, quam capere Deum non posse neque complecti recte adferit. Ovid. III. Amor. El. II. vs. 69.

Spatioso circuit orbe.

& xv. Met. 849.

Trabens spatioso limite.

Talis vero Librariorum error non est in Codd. infrequens. V. Burm. ad Petron. cap. LXXXIII. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. LXIII. §. 7. Gebhard. lib. II. Crepund. cap. VII. Mox in *praesepe dixit* dixit, ut Ovid. v. Trist. El. II. vs. 20.

Exiguum pleno de mare demat aquae.

ubi Ciosan. Adduxerat jam hunc locum Cellarius in Indice h. v. V. Geltriae totiusque Iurisprudentiae immortale decus, Noodt. ad ff. de R. D. adde Voss de Anal. lib. I. cap. xxxv. Taubm. ad Plaut. Milit. Glorios. act. IV. Sc. VII. vs. 26. infr. lib. IV. vs. 301.

Licet in praesepe jacentem.

De re ipsa confer Salden. Ot. Theol. lib. IV. Exerc. XI. §. 17.

Nec primam similem visa es nec habere sequentem,
Sola sine exemplo placuisti femina Christo.

Tunc prius ignaris pastoribus ille creatus 70

Emicuit, quia pastor erat; gregibusque refulsit

Agnus, & angelicus cecinit miracula coetus.

Talia Bethlaeis dum signa geruntur in oris,

Eoi venere magi, saevumque tyrannum

Grandia sollicitis perturbant nuntia dictis, 75
Iudai-

& varia eruditione insignem Haitsmam Cur. Philol. in Genes. cap. xxi. vs. 34. *Puerile in corp.* legunt Vett. Edd. 1, 2. & vs. priori, *quem procellosi male* Vet. Ed. 2. Monast. ARNTZ.

64. *Tenet.*] Aperto Typothetarum vitio Tornacsi. 3. *senes.* Ed. Parrhaf. Lips. *regit*, quod & habent Sched. Pullm. Non opus est, quid mutemus. Iustin. lib. XVII. cap. 1. in fin. *Cum orbem terrarum duo soli tenerent.* Mela lib. I. cap. xi. liii. 8. *Sed cum eam regno Semiramis tenuit.* Pertinent ad h. l. elegantia Boëthii verba de Consol. Philos. Metr. ix.

O qui perpetua mundum ratione gubernas

Terrarum caelique fator, qui tempus ab aevo

Ire jubes, stabilisque manens das cuncta moveri.

ARNTZ.

65. *Numen.*] *Gyro*, instar caeli: *Numine* Lips. Cod. *normine.* Sed *numen* est nutus, & imperium. CELLAR. Barth. ad Stat. viii. Theb. 336. V. D. ad Hygin. Fab. cclxxiii. *Illud nomine* in Lips. Cod. igitur nihil est, licet frequens sit illa permutatio. V. D. ad Liv. lib. VII. cap. xxx. ad Grat. Cyneg. vs. 16.

ad Rutil. 1. vs. 70. Burm. ad Lucan. lib. I. vs. 608. Oudend. ad eumd. lib. V. vs. 344. Heinsf. ad Ovid. xii. Her. 78. Stewech. ad Arnob. lib. III. p. 91. Fab. ad Senec. lib. II. Controv. p. 172. alii-que plures. ARNTZ.

65. *Gyro*] *Gyro aeterno* esse videtur, semper aequae lato atque infinito ambitu. Libens tamen si quis adnueret Codex, reponerem: *Et aeterno comblectens omnia jure imperium s. s. m.* uti lib. I. v. 4.

Cui jure perenni Arcibus aetheriis una est cum patre potestas,

Par splendor,

Tacitus Annal. II. 82. *Neque ob aliud interceptos, quam quia populum R. aequo jure complecti, red-dita libertate agitaverunt.* WOPKENS. *Giro* Vet. Ed. 1. 2. *Mox primam aut similem* Parrhaf.

70. *Creatus.*] Natus homo. Ovidius xiv. Metamorph. vers. 699.

Humilis de stirpe creatus. CELLAR. Frustra ergo Codd. Cant. Arntz. Ed. Ald. Parrh. *creator.* Pro tunc substituunt *sum* Vet. Ed. 2. & aliae.

71. *Emicuit.*] Prudentius Ca-them. ix. 27.

Emicat promissus olim.

Oui

Iudaicis nuper populis orientis ab axe
 Progenitum fulsisse ducem. hoc caelitus astra,
 Hoc stellam radiare novam. ferus arbiter aulae
 Aestuât Ebraeae, ratus hunc succedere posse
 Mox sibimet, qui primus erat. Tunc fronte serena 80
 Nu-

Quidam, etiam codex Heinsii, *enituit*. CELLAR. Servanda omnino recepta scriptura, neque audiendus Co. J. Heinsf. apud Cellar. qui cum Ed. Ald. Vet. 1. 2. Monast. Parrh. Sched. Pulm. Col. exhibet *enituit*. *Emicare* namque illi dicuntur, qui fulminis instar subiro procedunt, & ex improviso adsunt. Cort. ad Plin. lib. II. Epist. x. §. 3. Barth. ad Stat. vi. Theb. 570. Bul. ad Val. Flacc. lib. II. vs. 543. Not. Patern. ad Pacat. cap. xxiii. §. 2. quibus adde Cel. Vriemotium tom. I. Dict. Class. p. 136. Barth. ad Claud. 1. Laud. stilic. vs. 316. ubi simul docet ita quoque *relucere* adhiberi. Conf. eumd. ad lib. III. de Laud. Stilicon. 64. Fuerunt tamen frequenter duo haec vocabula fraudi Librariis, elegantiam Linguae ignorantibus. V. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. iv. §. 5. & cap. v. §. 2. Ita apud Florum. lib. IV. cap. 11. §. 40. *Virtus Scaevae Centurionis emicuit*, in Ryckian. est *enituit*, quod, licet alii in alia omnia abeant, ibi reponendum; neque id ipse improbavit Graev. ad Heinsf. Epist. lxxix. tom. IV. Syll. Burm. p. 664. Iustin. lib. xxix. cap. 1. §. 8. *Maena indoles virtutis enituit*. ubi in Cod. Fran. inveni *emicuit*. Sed facile vulgatum tuebuntur exempla prolata a Cl. Patre ad Plin. Pan. cap. iv. §. 5. ARNTZ.

77. *Ducem. hoc.*] Hiatus omnibus libris, cessante ecclipsi. CELLAR. Posterior vocis *ducem* syllaba contra legem metricam producitur hic, ut Hymno 1. 74.

*Suscepit primum hic populus De-
 minum.*

Prudent. Cathem. xii. 131.

Aram ante ipsam simplices,

Palma et coronis luditis.

cum nota Heinsii. Ad le Burm. ad

Phaed. Fab. iv. vs. 4. WOPKENS.

Diximus late ad Epigr. Aster. vs. 6.

78. *Aulae.*] I. e. regni Hebraei

gubernator. Prudent. Perist. 1. 40.

*Forte tunc atrox secundas Israelis
 posteros*

*Ductor aulae mundialis ire ada-
 ram iusserat.*

Propertius iv. 11. 3.

*Te licet orantem furvae Deus
 audiat aulae,*

*Nempe tuas lacrimas liora
 surda bibent.*

Iuencus H. Euang. iii. 438.

*Nam coeli regnum domino praed-
 icitiss aulae*

*Consimile est, nummi rationem
 qui &c.*

WOPKENS. *Aestuare* pertinet ad

animi commotionem, ut Sall. Ca-

til. cap. xxiv. *Nobilitas invidia*

aestuabat. Cort. ad Ciceron. vii.

Famil. Epist. xviii. §. 2. Horat. 1.

Epist. 1. vs. 99.

*Aestuât ex vitae disconvenis or-
 dine toto.*

Nubila mentis alens, clam mandat ubique requiri
Sicut adorandum, quem tractat fraude necandum.
Quid furis, Herodes? Christum sermone fateris,
Sed sensu jugulare cupis: legemque legendo
Negligis, & regi regum tua regna minaris.

85
Ne

& inde *aestus* de animo fluctuante & commoto. Iustin. lib. XI. cap. 311. §. 3. *Mazno se aestu liberatum ait*: ubi Francq. cum aliis *meu*. Frustra V. Bernecc. ad illum loc. Barth. ad Stat. vi. Theb. 483. ad Claudian. iv. Conf. Honor. vi. 217. Pluribus Pric. ad Apul. lib. IV. Met. p. 183. hb. V. p. 277. lib. X. p. 596. ARNTZ.

81. *Alens*] Cantabr. & Fabric. ita. Alii *habens*. CELLAR. Ita Cantabr. Cod. & Edd. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *habens*, quod in reliquis legitur, librarii est. Virg. Aen. iv. pr.

*At regina gravi: jam dudum san-
cia cura*

Vulnus alii venis.

Ovid. ex P. III. l. 18.

*Qui potus dubium sistat, alas-
ve sistim.*

Cic. Catilin. II. 12. *Qui spem Ca-
tilinae mollibus sententiis aluerunt.*
GRUNER. Vet. Ed. l. 2. Parthaf.
Monast. Tornaei. l. 2. 3. Col. Lips.
habens, sed male. Val. Flacc. vi.
vs. 660.

Et quas alii inscia curas.

Ikan. de B. Trojan. lib. II. vs. 304.

Alis alma malum.

Senec. Hipp. vi. 101.

Alitur et crescit malum.

Ovid. II. Art. 152.

Mollis alendus amor.

De commutatione horum verbo-

rum confer Heins. ad Ovid. XI. Her. vs. 170. Cl. Butm. ad eund. IX. Met. 539. & lib. I. Trist. El. XI. vs. 31.

82. *Tractat.*] Hoc est, quem fraude necare cogitat, constituit. Fab. Antiq. vi. *Qui aliorum necem tractant, et de ipsorum quid agatur ignorant.* Gregorius Turon. H. Franc. II. 23. *Hoc iniquo corde explere cogitans, quod die praecedente tractaverat.* lib. III. 28. *Tractantes illum die sequente interficere.* Et *tractare* scilicet, pro animo agitare, volvere dixit Quintil. Declam. V. l. Tacitus Annal. II §. Iustin. xxxi. 7. cum nostra animadversione. Gerundium istud *necandum* pro *necare* illustravimus quoque ad eundem lib. VI. l. WOR-
KENS.

84. *Sed sensu.*] Omnes Editt. praeter Lips. & Profa tamen nil mutare jubet. Ad id quod dicat *legemque legendo* &c. pertinet Cato praef. Distich. lib. I. *Igitur mea praecepta ita legito, ut intelligas; Legere enim et non intelligere, negligere est.* ubi Daum. etiam haec Sedulii ad partes vocavit cum Lindenbr. ad Terent. Andr. Prolog. *Mox Regi Regum proprium est veri Dei Epith.* ut infr. lib. III. vs. 313.

Rex etiam solus Regum.

& in specie quidem Christo tribuitur.

Ne tamen infano careant tua nomina factō,
 Patrandum sub honore crucis (sed crimine gentis)
 Herodes alius, quod tu molire, videbit.

Ergo alacres summo servantes lumina caelo
 Fixa magi, sidusque micans regale secuti,
 Optatam tenuere viam, quae lege futura
 Duxit adorantes sacra ad cunabula gentes;

90

The-

sur. Elsn. ad Apoc. cap. xix. vs. 16.
 Sic & Gentes de suo Jove, ut
 chorus apud Aeschyl. Supplic. 533.
 ἄναξ ἀνάκτορος, unde reges ab eo
 jura accepisse dicuntur, & ipse Iu-
 piter Νεμείρας cognominatus fuit.
 Spanhem. ad Callim. in Iov. vs. 3.
 Elsn. d. l. Imo Principum Impera-
 torumve adulatores, eorum favo-
 rem blandimentis captantes, tales
 ob rerum forte bene gestarum glo-
 riam non dubitabant interdum *Re-
 gum Reges* nominare, qualia exem-
 pla dabit Cl. Albert. ad Apoc. cap.
 xix. vs. 16. ubi & Elsn. De Perfa-
 rum Regibus talia collegit Erud.
 van Staver. ad Nepot. Ages. cap.
 xi. §. 1. Pro regna Pulm. Sched.
damna. invita Prosa. ARNTZ.

86. *Nomina.*] Ed. Vet. i. 2. Mo-
 nast. Col. *munia*, Ald. *nomina* quae
 centies permutantur. V. late h. l.
 Grunerum elegantia adferentem.
Nomina proleantur quoque Pulm.
 Sched. Pro *ne tamen* Bibl. Lugd.
 & *tamen*, Vet. Ed. i. Monast. *nec
 tamen*.

88. *Herodes.*] Ed. Vet. i. 2. Mo-
 nast. Bas. *Herodesque*, quod recte
 damnarunt Pulm. Sched. Col.
 & *Herodes*. aperte contra metri
 Leges. Mox Cod. Cant. *videbis*.

90. *Secuti.*] Claudian. Epigr.
 xlvi. vs. 18.

Lumenque securi

Invenere Magi.

Neque talia ignoravit Paganorum
 religio, in quorum Scriptis multa
 occurrunt exempla stellarum praefi-
 euntium & hominibus viam quafi
 monstrantium. Pric. & Elsn. ad
 Matth. cap. ii. vs. 9. Dougt. Anal.
 S. Part. ii. Exc. i. & boni ominis
 erat, si talis stella, ut hic, die na-
 tali adpareret. Pric. ad Matth.
 cap. ii. vs. 2. De stella hac Magis
 prae lucente consule porro Barth.
 lib. LVIII. Adv. cap. ii. Integram
 hac de re Dissertationem conscrip-
 sit Cl. Heumannus, quae reperitur
 tom. II. Poecil. p. 122. ubi novam
 quoque sententiam de stella praefi-
 lucente proposuit. V. Aët. Lips.
 A. 1726. Mens. Maj. p. 220. Porro
tenere viam est proficisci. Minuc.
 Fel. Octav. cap. iii. *Jam liberum
 lissus tenebamus.* Burm. ad Vell. lib.
 II. cap. xxv. in fin. & cap. cviii. §.
 1. Drakenb. ad Silium lib. II. vs.
 411. Oudend. ad Frontin. lib. I.
 cap. iv. in fin. & ad Lucan. lib.
 III. init. Heinl. ad Ovid. iii. Fast.
 319. ARNTZ.

95. *Nascenti.*] Pro *nato*, de quo
 participii usu lege Iac. Perizon. ad
 Sanct. Minerv. i. cap. xv. p. m.
 129. GRUNER.

96. *Deo.*] Rusticus de Benef.
 Christi 81.

Gens

C A R M I N U M L I B E R I I. III

Thefaurisq; simul pro religione solutis,
 Ipsae etiam ut possent species ostendere Christum,
 Aurea nascenti fuderunt munera REGI, . 95
 Tura dedere DEO, myrrham tribuere SEPULCRO.
 Cur tria dona tamen? quoniam spes maxima vitae est.
 Hunc numerum confessa fides, & tempora summus
 Cernens cuncta Deus, praesentia, prisca, futura,

Semi

*Gens Chaldaea . . . prior ventura
 dicatis*
*Per speciem documenta ferens dai
 munera, regi*
*Divitias, dat thura Deo, myr-
 rhamque sepulcro.*
 Prudentius Cathemer. xii. 62.
*Eoa promunt munera,
 Stratisque votis offerunt*
*Tus, myrrham, & aurum re-
 gium*
 . . .
Regem Deumque adnuntians
Thesaurus & fragrans odor,
Turris Sabaei: at myrrheus
Pulvis sepulcrum praedocet.
 ad quem locum hunc quoque Se-
 dulii jam adduxit Cellarius. Talis
 que fere interpretatio ista Iuveni
 H. Euang. i. 251.
*Submissique simul mox mystica mu-
 nera promunt:*
Aurum, thus, myrrham: regique
Deoque hominique.
 Adde Prudent. Diptycho xxvii. &
 Pet. Chryzologum Serm. clviii.
 WOPKENS. Claudianus Epigr. xlvii.
 vl. 3.
Dant tibi Chaldaei praenuntia
munera Reges:
Myrrham homo, rex aurum,
suscipe tura Deus.
 adde non inelegantem Augustini
 locum apud Wük. ad Prudent. p.

m. 536. quem & inspicere p. 574.
 cum Barth. lib. XXII. Adv. cap.
 xx. & LVIII. cap. II. Scilicet Rege
 dignum erat donum aureum, de
 quo latius Adam. Observ. Theol.
 Phil. p. 82. seqq. Per tura agnosce-
 bant illum Deum, qua de re ex
 Gentium Christianorumque re-
 ligione erudite disputavit Cl. Can-
 negieterus in Rescript. Boxhorn.
 cap. xv. & xvi. Per myrrham ag-
 noscebant hominem eum esse, cum
 ad ceterorum mortalium exem-
 plum fato concederet. Solebant
 namque cadavera myrrha aliisque
 aromatibus ungere, ut aetatem
 ferrent. Pric. ad Euang. Lucae cap.
 xxiii. vl. 56. Gall. ad Orac. Si-
 byll. tom. II. p. 176. Thura habent
 plures Editi cum Arntz. quasi a
 Graeco *ῥῆς* deduceretur, cum
 tamen, ut puto, melius alii ad-
 spirationem abijciant, aliam ori-
 ginem quaerentes. Confer de
 hac scriptura Taubm. ad Virgil. i.
 Georg. 57. & ad Culic. vl. 85. di-
 lectum nostrum Patruum, O. Arnt-
 zen. ad Caton. iv. Distich. xxxviii.
 Cellar. Orthogr. v. tus, Carr. ad
 Val. Flacc. viiii. vl. 248. Cl. Dra-
 kenb. ad Livium lib. X. cap. xliii.
 Porro Fabr. Bibl. Lugd. legunt *se-
 pulcro*, quo modo etiam citavit
 Wük. ad Prudent. p. m. 536. Sed
 Pru:

Semper adest, semperque fuit, semperque manebit 100
 In triplici virtute sui. Tunc caelitus illi
 Per somnum moniti, contemnere iussa tyranni,
 Per loca mutati gradientes devia callis,
 In patriam rediere suam. Sic nos quoque sanctam
 Si cupimus patriam tandem contingere, postquam 105
 Venimus ad Christum, jam non repetamus iniquum.
 Ergo ubi delusum se comperit, inpius iram
 Rex aperit, si jure queat rex ille vocari,

Qui

Prudentii & Rustici exempla apud
 Erud. Wopkensem, & antiquio-
 ris notae Edd. contrarium sua-
 dent. Aufon. in Grifho p. 461.

*Iuniadae patrio inferias misere se-
 pulcro.*

ubi tamen Faber lib. II. Semestr.
 cap. x. p. 140. malebat, *patri se-
 pulcro*. Sed ut videtur, invita Criti-
 ce. In nonnullis quidem Editis il-
 lud *patri* invenitur, sed tamen *se-
 pulcro* in vet. Edit. extare in mar-
 gine Edit. suae notaverat H. Vos-
 sius, qui *patrio* pariter praefere-
 bat. ARNTZ.

101. *Triplici.*] Non ad *personas*
 divinas, quasi virtutes unius essen-
 tiaae essent, inter se vere haud
 distinctae, qui Sabelhanus error
 est; sed ad trinas temporis diffe-
 rentias, quibus una act. ritus di-
 vina, tamquam triplex virtus, suffi-
 cit, referendum est, ut superiora
 ostendunt. CELLAR. Lucem his ad-
 fudit Barth. lib. XXII. Adv. cap.
 XX. Ceterum statim pro non repeta-
 mus scribunt nos repetamus Ed.
 Vet. 1. 2. Mon. sed illud praecedentia
 satis evertunt. si cupimus non
 mutandum esse in sic cup. monuerunt
 Pulm. Sched. Eam vero scripturam

in nostris non deprehendere licuit;
 ARNTZ.

111. *Cujus ab ore.*] Impedita
 quodammodo constructio in his;
cujus ab ore &c. i. e. qui, cum ab
 ore ejus subito labitur, tener ag-
 nus, &c. Sic Cicero Attico XI.
 ep. 23. *Nam quid de me dicam,*
cui ut omnia contingant, quae vo-
luis, levare non possum? i. e. qui,
 ut mihi omnia &c. Id genus plura
 dedimus ad Iustin. IX 8. WOP-
 KENS. Illud *ereptum* facinus inlu-
 stravit Wasse ad Sallust. Iug. cap.
 LXXXIV.

114. *Nec quidquam.*] ARNTZ.
 Tornac. 1. 3. aiae *nequidquam*.
 Tornac. 2. *nequiquam*. unde in
 mentem mihi venit aliquando, ita
 esse interpungendum hunc locum:
t. v. sua signora tetae Nequidquam;
 &c. quo modo postea vidi quas-
 dam Edd. habere. In Prosa est:
Pecusque molissimum mandis, la-
cerat, decerpit, exstinguit. Hanc
eminus fetae miserabile inora vo-
cantes frustra jam perdita, crebris-
que balatibus rantes auras exst-
tant. Lege ibi *discepit*. ARNTZ.

116. *Colifas.*] Ios. Wasse ad
 Sall. Iug. c. LXXXIV. p. 410. ex
 Cod.

Qui pietate caret, propriam qui non regit iram,
 Ereptumque gemens facinus sibi, ceu leo frendens, 116
 Cujus ab ore tener subito quum labitur agnus,
 In totum movet arma gregem, manditque trahitque
 Molle pecus, trepidaeque vocant sua pignora fetae:
 Nec quidquam & vacuas implent balatibus auras:
 Haud secus Herodes, Christo stimulat adempto 117
 Sternere conlissas parvorum strage catervas
 Inmerita, non cessat atrox. Quo crimine simplex

H

Tur

Cod. Bibl. Publ. Cantabr. profert lectionem *coelicolas*. ipse vero legere nos jubet *lacteolas*, praeter necessitatem. GRUMER. Wopkenius ad vs. seq. receptam eleganter tucur scripturam. Pro *haud* alii scribunt *haut*, ut & Arntz. de qua scriptura coufer Dausq. orthogr. part. 11. p. 150. & Barth. ad Claud. 11. in Ruf. 184. Pro *parvorum* Ed. Vet. 1. *pravorum*. Ita & Ed. Vet. 2. sed *male* adscripserat in marg. docta manus. optime. sensus id satis suadet, cum de infantibus hic agatur. ARNTZ.

117. Inmerito.] Legendum *strage* . . . *immerita*. prout jam Mlio auctore emaculavit ad Stat. Thebaid. 11. 305. Barthius. Clar. autem Wasseus ad Sallust. lug. 84. pro *conlissas*, cum in MSto sit *coelicolas*. legendum conjicit *lacteolas*. Prudent. Dipt. xxix.

Fumant lacteolo parvorum sanguine cunae.

Ego vero non vexaverim illud *conlissas*, quoniam & Prosa habet, *parvulorum catervas elidere sanguinolenta non desistit tyrannide*, & sic rursus canit *Sedul. Hymno* 11. 37.

*Caterva matrum personas,
 Conlissa deslens pignora.*

Neque infrequens *collidere* pro *elidere*. Ruffin. H. Eccl. vi. 31. *Quod ille cum facere recusaret, omne corpus ejus membrarum subsibus colliserunt*. Orosius iv. 8. *Ut si in qualibet corporis parte . . . ictu aliquo collidatur, debilis reddita cursum habere non possit*. Vetus Int. Psalmo lxxxviii. 45. *Et sedem ejus in terram collisisti*. Ieremiae 11. 20. *Collidis tu mihi vasa belli, & ego collidam in te (i. e. per te) gentes* . . . & *collidam in te equum & equitatem ejus: & collidam &c.* Hege-sipp. v. 38. *Sed ubi incendium evaserant, fractis cruribus collisi corpora moriebantur*. Augustin. Civ. Dei xiv. 19. *Ut male scribentem stylum collidat, vel calamum frangas iratus*. Paulinus. V. Martini. 11. 448.

Ossaque collissi sonnerunt obruta membris.

Quod autem *conlissas*, cum idem ferme sit quod *stratas*, vacare videtur post *sternere*, tritum hoc *parvulorum* genus est Poetis, ut vidimus ad ista Aviani Fab. xi. 7.

Ne tamen elisam confringeret aerea testam,

turabat

Turba perit? cur qui vixdam potuere creari,
Iam meruere mori? Furor est in rege cruento,
Non ratio: primosque necans vagitus, & audens 120
Innumerum patrare nefas, puerilia mactat

Millia,

Inrabat sociam longius ire viam.
& Paulini de V. Martini iv. 183.

*Elisam acclini pressantem corpore
plantam.*

Sic infra vs. 154.

*Decuit expulsas intactis vultibus
umbras.*

WOPKENS. Barth. ad Stat. ii. Theb. 305. ex MS. legit *immerita*, quem Cl. Wopkenfius etiam sequitur. Eandem lectionem in Ed. Lips. iuveni, quam quidem non improbaverim, defendi tamen vulgata etiam potest. GAUNER. Adnuente tamen etiam Arntz. & Sched. Pulm. *immerita* rescribere non dubitavi.

117. *Crimine simplex.*] Adludere videtur verba Lucani, mox ad vs. 119. & seqq. citanda, quae dum apud Lucanum existare ignorat Barthius, a Lutatio male afferri, frustra putabat ad Stat. Theb. ii. 305. WOPKENS.

119. *Meruere mori.*] Non inelegans locutio. Ovid. xiv. Her. 63.

Finge viros meruisse mori.

& xv. Met. 112.

Hestia sus meruisse mori.

Inscriptio apud Reines. Class. xx. n. 267.

Felicem fateor sic meruisse mori.
Stat. ii. Silv. i. vs. 222.

Non timuit meruisse mori.

Nisi ibi cum Marcklando reponere malles *renuere*, quod tamen non placet, cum ex ipsa re de qua agit Poeta, contrarium satis patet. Agit enim ibi de Glaucia, qui

prima infantia raptus gravioribus criminibus obnoxiam vitam non duxerat, quam Statius ipse & Aetadius & ceteri provectionis iam aetatis, quos ideo mox opponit Poeta:

*Nos anxia plebes,
Nos miseri, quibus unde dies supra
ma, quis aevi*

Exiit, incertum.

Sed haec *vs. in vacuo* ARNTZ.

120. *Necans vagitus.*] Sic libri. correpto plurali *vagitus*. Prosa Sedulii: *primis vagitibus inimicus*. Unde putavi aliquando legi posse, si quis codex consentiret:

*Primisque hostis vagitibus
audet.*

Barthius autem censebat intrusa esse, legitque:

Non ratio, patrare nefas.

Sed libri obstant, & soluta auctoritate, quam diximus, oratio. CELLAR. Sane *necare primos vagitus* insolentissime dictum, neque simile exemplum novi. In Prosa habetur: *Primis vagitibus inimicus*. Unde aliquando Christophorus Cellarius, Vir doctissimus, suspicabatur legi posse, *primisque hostis vagitibus audet*. Cur non? *Primisque ferrox* (aut *ferus*) *vagitibus audet*. Id certe accedit multo propius. Neque tamen est vera lectio. Scribendum enim:

*Primosque vetans vagitus &
audens*

Innu.

C A R M I N U M L I B E R I I. 115

Millia, plangoremque dedit tot matribus unum.
 Haec laceros crines nudato vertice rupit,
 Illa genas secuit, nudum ferit altera pugnīs
 Pectus, & infelix mater (nec jam modo mater) 125
 H 2 Orba

Innumerum patrare nefas.
 Pluralem *us* ut plurimum corripit
 Sedulius, nec adeo hanc ob causam
 quidquid mutandum temere.
 VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. 11.
 Licentia plane frivola ac perversa
 Barthii est, qua jugulanda putat
 verba ista, *primosque necans vagitus*
 & *audens innumerum*. In *num-*
erum (sic enim derimendae hae
 voces) *patrare nefas* dixit Sedulius
 ad imitationem Lucani II. 108.

*Crimine quo parvi caedem potuerit
 mereri?*

Sed satis est jam posse mori. Tra-
his ipse furoris

Impetus, & visum est lenti,
quaesisse nocentem.

In numerum pars magna perit.
rapuitque &c.

i. e. passim ac velut ad ingentem
 solummodo numerum efficien-
 dum, de qua forma quaedam
 etiam observamus ad Tacit. Ann.
 xv. 71. Quod autem in Prosa Se-
 dulii legitur, *primis vagitibus ini-*
miens, tanti quidem non est, ut
 ideo cum Cellario conjiceremus,
primisque hostis vagitibus audet.
 Contra ritum quidem profodiacum
 venit, quod ultima in *vagitus* cor-
 rigitur; sed idem peccatum in vo-
 cibus *spiritus* vs. 239. *sexus* lib. III.
 266. & aliis. Neque offendere a-
 lium Virum doctum, tanquam
 nimis insolens, debuit hoc, *pri-*
mis necans vagitus, i. e. infantes
 etiam modo natos necans; sic enim

abstracto hoc pro concreto utitur
 Prudentius Peristeph. 743.

Omnes capaces esse virtutum Pa-
ter

Mandavit annos: neminem exce-
pit diem,

Ipsi triumphos adnuens vagitibus.

Sic *gemitus* pro gementibus, idem
 Hamart. 838. *curfus* pro currenti-
 bus, Peristeph. 114. *vota* pro pre-
 cantibus, ibid. 198. *culpa* pro no-
 xio, Cathem. III. 121. Ita *lacri-*
mas pro lacrimantibus dixit Statius
 Theb. VII. 216. *gaudia* pro gau-
 dentibus, Paulinus de V. Martini
 II. 290. *enses* pro armatis, noster
 lib. V. 62. *nastragium* pro naustra-
 go lib. I. 218. & infinita talia.

WOPKENS. Aliorum conjecturas
 jam damnavit Grunerus, quem
 tamen miror unicam istam Ampl.
 Vonckii conjecturam protulisse,
 qua mallet, *primisque serox* aut
ferus: cur posteriorem, *primosque*
vetans vagitus & audens, omiserit,
 meum non est inquirere. Ad-
 dit Eruditus Grunerus; *Sed quis*
probabit talem audaciam? Vellem,
 adjecisset, neque ipsam illam pro-
 baste Virum Ampl. cum hanc ve-
 ram esse lectionem aperte negaverit.
 Posteriorem vero istius Viri conje-
 cturam, si omnino quid esset emen-
 dandum, lubens ego praeferrem,
 quae ob litterarum similitudinem
 maxime se commendat. si quis &
 nostram desideret operam, videat
 an scripserit Sedulius: *primosque*
necans

Orba super gelidum frustra premit ubera natum.
 Quis tibi tunc, lanio, cernenti talia, sensus?
 Quosve dabas fremitus, quum vulnera fervere late Pro-

notans vagitus, aut primisque nocens vagiibus audet. Sed sollicitandum nihil videtur, lis, quae Wopkens, adtulit, adde notata a nobis ad I, 218. ARNTZ.

126. Orba] Orba ubera ut Prudent. Apoth. 613.

Inluxisse diem lactantibus bo-
ris,

Qua tener innupto penderis a' u-
bere Christus.

adde quae infra ad vl. 225. WOPKENS. Praecedentia, nec jam modo mater, in margine P. Burmannus notavit desumpta esse ex Ovid. II. Art. 93.

At pater infelix, nec jam pater,
leare,

127. Quis tibi.] Apostrophe ad Herodem, quem quasi praecientem & adspectantem Poëtica fingit. CELLAR. Ejusmodi apostrophe placuit iudem Prudentio Perist. V. 241.

Quis audienti talia

Datiams tunc sensus tibi?

Quantis gementum spiculis

Figobas occultens dolor.

Imitatur uterque ista Virgilia Aen. IV 408.

Quis sibi tunc, Dido, cernenti
talia sensus,

Quosve dabas gemitus, cum lis-
tore fervere late

Prosperares arce ex summa, so-
tumque videres

Miseri ante oculos tantis clamo-
ribus arque.

Aequor autem vastum non est tu-
multus, ut male in Indice expo-
nitur, sed Jordanes divinus aliaere

aque, quas matres cum infantibus suis aufugientes transmeare conabantur, WOPKENS. Male Fabr. & Bibl. Lugd. *nunc*, cum quibus tamen pr. m. in Arn. consensit, licet altera id jure correxerit. De ista permutatione vid. Drakenb. ad Liv. xxxviii. cap. iv. Sr. xli. cap. ix. Nor. Patern. ad Vict. Inulstr. lxxvii. 6, infr. III. 210. ARNTZ.

128. Fervere] Viderunt jam V. D. Nostrum imitari Virg. Aen. IV. 408. seqq. *Fremitus* est in MSS. & editis plerisque. Sola Ed. Lipsi. habet *gemitus*, quam vocem Virg. adhibuit l. c. sed Virg. de muliere loquitur, cui conveniunt *gemitus*: vir vero furens *fremis*, & ita etiam Prosa: *Quos fremitus cruculabas accensus?* Cassiod. Expos. in Pl. II. 1. *Fremitus proprio serarum est, qui in se furentibus datus est, quando ratione posthabita, belluino furere successi sunt.* GRUNER. *Gemitus* quoque Sched. Palm. *fremitus* praefero; non tamen ideo quod Viro magi quam mulieri tribuatur: Sed ut majori efficacia exprimat in-census ira Regis animus, quorsum egregie pertinet Cassiodori locus, unde Claudian. IV. Conf. Honor. III.

Not tamen oblitus civem cadenti-
bis atrox

Partibus infremuit.

ubi Bath. de verbo *fervere* vid. Serv. ad Virg. IV. Aen. 409. & Carol. Anim. ad Gell. II. cap. xux. ARNTZ.

130. *Aequor.*] In Indice per tu-
multum

C A R M I N U M L I B E R I I. 117

Prospiceres arce ex summa, vastumque videres
 Misceri ante oculos tantis plangoribus aequor? 130

H 3

Exstin-

multum exposuit Cellarius, quod damnat recte Wopkens, ad vs. 127. Cur non potius de planitie camporum accepit Cellar.? quae & huius vocis vis est. Vid. Not. ad Ovid. xv. Met. 266, Heinf. ad eumd. iii. Fast. 335, aliosque. Sed & illud ab h. l. est prorsus alienum, in quo aequor de mari aliisque aquis accipitur. Sed tamen & ipse dubitavi, an commode istae aquae ex hac arce conspici potuerint. In Virgilio, quem imitatus fuit, convenire novi; in hoc incertum. Tentabam igitur: *vastamque v. misceri a. o. s. p. aethram*, ut conveniret cum eo, quod dixerat vs. 114. *Vacuas implens balatibus auras*, idque caelum pulsare querolis dixit Juvenc. l. 267. & sic *aethra* sumitur infr. V. 46.

Omnemque vagis cum nubilus aethram.

Juvencus l. 773.

Marcus servatur in aethra.

Davis. ad Cicer. II. de N. D. XLVI.

Aulon. Ecl. p. 541.

Sortitus regimen nitidae sol aureus aethrae.

Martian. Capell. de Nupt. Phil. lib. V. in it.

Raucusque per aethram

Caecus & ignoto caelum clangore remugit.

eoque te magis commendabat haec conjectura, cum voces aequor & aethra frequenter in MSS. confundantur. vid. Cl. Burm. ad Ovid. l. Fast. 457. & ad Virg. Ecl. t. vs. 60. potuisset facile aequor subtituere

Librarius, cujus forsitan animo Virgilii versus illi notiores observabantur. Neque videbatur obstarq; verbum *prospicere*, quod est in depressum oculos vergere. Heinf. ad Scheff. Epist. LXXIII. tom. V. Syll. Burm. Horat. I. Ep. x. 23.

Laudaturque domus, longas quoque prospicit agros.

adeo ut non potuisset scribere *Sedulius aethram prospicere, sed suspicere*. Discit enim *prospicere vulnere servare*, cui opponit *videre aequor vastum*. adeo ut suspicari quis posset ad *videre* hic eandem vim cum *suspicere* habere, ut mens Sedulio fuerit, regem non tantum prospexisse ex alto occisorum infantum cadavera in terram projecta; sed & in altum suspexisse aethra ex tristi matrum ululantium planctu resonantia. Vides, non omni pondere destitui hanc conjecturam. Istam tamen sententiam nunc mutato, potissimum ob Profam, in qua legitur: *Ex arce summa prospiciens vastum pelagus*. unde intellexi aliam fuisse Sedulio mentem, quam ante divinaveram. Receptam itaque scripturam sollicitare necesse neutiquam videtur. Neque videbatur olim Wopkensio, qui haec per litteras mecum communicavit: *Quemadmodum cum Prosa cuncti, si fallor, refragantur libri, sic nihil video, quo minus additionem istam Virgilianam retinere possint Auctores, perque vastum aequor Jordanem aliasque aquas intelligere, quas transmare fugientes cum infantibus mar-*

oras

Exstinctisque tamen quamvis infantibus absens,
Præfens Christus erat, qui sancta pericula semper
Suscipit, & poenas alieno in corpore sentit.

Ast ubi bisseños ætatis contigit annos,
Hoc spatium de carne trahens, ævique meatus 135
Humana pro parte tulit; senioribus esse
Corde videbatur senior, legisque magistros

Inter,

tres conarentur. *Accedit, quod non expulso, quo modo Herodes dici queat, ex arce summa ante oculos vidisse aethram, sive aërem misceri tantis plangoribus; quoniam sermo est de rebus, ad quas despiceret ex arce sua tyrannus, nihilque in aëre gerebatur, ad quod inde suspiceret. Et quanto aptius dicimur audire aethram resonare plangoribus, quam his illam videre misceri, &c. Sed nisi obfaret Prosa, illa quæ ad enervandam conjecturam adtulit Wopkensius, facile conciliari posse autumo. De verbo prospicere jam dixi. Quod tamen addat aptius dici audire aethram resonare, quam illam videre misceri, non satis expulso. Si enim $\tau\acute{\alpha}\nu$ videre vim $\tau\acute{\alpha}\nu$ suscipere deneges, & proprie accipere malles, cur non & per audire posset exponi? Notionem istam adstruxit uberius Sell. Observ. 20. Barth. ad Claud. II. in Rufin. 330. Eleganter Augustin. X. Confess. xxxv. *Dicimus autem non solum, vide quid liceat, quod soli oculi sentire possunt; sed etiam vide quid sonet, &c.* lo cum de beo Fabro III. Sem. xix. quo sensu *videre* exponendum in l. 3. ff. Si pars hered. de qua varia l. cti. & sapientius verba sensuum inter se commutari quis negat? Sed *videtur*. ARNTZEN.*

132. *Qui sancta.*] Longe venustior oratio erit, si rescriperis, prout etiam dedisse Sedulium vix dubito, *Præfens Christus erat, quæ sancta pericula semper suscipit*; i. e. eatenus aderat, quæ Sanctorum pericula semper suscipit. WOPKENS. Prosa: *qui periculis sanctorum semper insarsus*. Receptum unice probbo. Pro *suscipit* Fabr. Torn. 2. Bibl. Lugd. *suscepit*, quod insolens. *suscipere curam, pericula* &c. centies occurrit. centies tamen & hæc voces permutantur. vid. Not. Patern. ad Plin. Pan. lxxii 7. Drakenb. ad Liv. IV. cap. lviij. & xxiv. cap. xl. rectius apud Cassiod. I. Var. 1. legebat Fornerius: *quod ceteri dominantes jure suscipiunt; pro suscipiunt*, quod est in aliis. *poenas* per cruciatus exponit Cl. Burmann. ARNTZ.

137. *Corde videbatur.*] *Corde senior* i. e. prudentia scientiaque maturior vel perfectior. Iscau. de B. Trojan. l. 19.
Memento canescant alii, nos mente; capillo,
Nos animo; facie, nos pectore. cum n. Drefemii. Paulinus de V. Martini l. 124.
Et tamen hoc senio morum cordis que resurgens,

C A R M I N U M L I B E R I I. 119

Inter, ut emeritus residebat jure magister.
 Nec mora (quas etenim volitans per tempora mundus
 Novit habere moras?) usus majore juvena, 140
 Sex quasi lustra gerens placidam Jordanis ad undam
 Venit, ut acciperet hoc quod dare venerat ipse.
 Hunc Baptista potens ut vidit ab amne Joannes,
 Quem, matris dum ventre later, nondumque creatus,
 H 4 Senferat,

*Quatuor a lustris geminos minus
 egerat annos.*
 ubi quaedam talia adscriptimus. lib. II. 120.
Nam jam maturas satis est oratio menti
*Us cujus sensum senior sententia
 ferat.*
 confer ibid. 144. Paulinus Nolan. Epist. IV. 3. *Pater mihi es. quia te ad maturitatem meriti & honorem seniorum provexit & juvenem cana prudentia.* Chrysologus Serm. I. *Adolescentior iste plane non aetate, sed sensu, qui congregavit &c. & Serm. V. Sed Judaicum [populum] seniore prudentia legis fecit: gentilem paganitatis stultitia reddidit juniorem. Quia scis sapientia dat canos, ita &c.* WOPKENS. Adde Barth. ad Rutil. I. Itin. 470. ad Claudian. Conf. Olybr. 68. & LVI. Adv. vi. Si ex lapidibus eruditae exempla desideres, inspicere Reines. Class. XX. n. 62. & 367. ARNTZ.
 140. *Juventa.*] Arnt. *senectia*, quod forte Glossema verborum, *majore juvena.* Receptum omnino nervosius.
 141. *Lustra gerens.*] *Gerens* i. e. agens. Arator H. Apost. l. 244.
Claudus erat, cui prima dies exordia vitas
Membrorum cum strage dedit,

languore coarctuo
Octo lustra gerens.
 Statius Silv. IV. 3. 148.
Natis longior abnepotibusque
Annos perpetua gerens juvena.
 Aur. Victor Epit. c. XLIV. *Annos gerens proxime quadraginta.* Sucton. in Vespas. c. penult. *Annos gerens aetatis sexagesimum.* Vide &c. Erud. Cannegit. ad Avian. Fab. I. 4. nostramque animadv. ad Justin. III. 4. WOPKENS. *Quasi cum numero addatur eandem vim cum fere habet.* Sallust. Jugurth. c. 2. §. 3. *Praesidia quasi duum millium perditum.* ubi Cort. Perizon. ad Heinss. Epist. xxiii. tom. iv. Syll. Burm. Graeci per *o*; id expriment. Elfsn. ad Euang. Joann. c. vi. v. 19. Perizon. ad Aelian. lib. v. cap. ii. ARNTZ.
 143. *Potens.*] Sic Fortunatus de Vita hum. col. 703. ed. Fabricii:
Semine & humano quo nullus major habetur,
Vir baptista potens ipse Joannes obit.
 Arator H. Ap. II. 78.
Clamavit virtute potens baptista
Joannes,
Non ego sum: post me &c.
 Similiter D. Servator dicitur *potens auctor*, lib. V. 104. *conviva potens*, ibid. 365. WOPKENS.

Senserat, obstruso jam tunc fermoae prophetes, 145
 Ut muto genitore fluens (cui munera linguae,
 Post noni taciturna diu spiramina mensis,
 Parto redduntur nato) mox praedicat: Agnus
 Ecce Dei, veniens peccatum tollere mundi!
 Tollere quum dicit, quod non habet, hoc mihi tollit: 150
 Non mala ut ipse gerat, sed ut ipse nocentia perdat.
 Qualiter in medias quum lux praeclara tenebras
 Funditur, & proprio non obfuscata sereno

De-

145. *Obstruso.*] Notandum illud *obstruso*, *abstruso*, *occulto*. Sic Prosper in Sentent. xci.

Scrutari nec cura procaz obstrusa labores.

Et Statio id consensu librorum satis adferri, existimavit Barthius. I. DEM. Male igitur Vet. Ed. 1. Monast. *abstruso*. Pro tunc Sched. Pulm. Parrhas. *tum*, quae varietas frequentissima. Mox Ald. Parrh. Sched. Pulm. *Prophetae*, quo tendit etiam scriptura Cod. Arnt. *Prophete*; Lips. exhibet *Propheta*. Rarius ceterum *creare* de matre adhiberi, observatum jam Dukero ad Flor. I. cap. vi. inquit. & Staver. ad Nepot. Iphicrat. & III. §. 4. ARNTZ.

146. *Fluens.*] Sic scripti libri. *Fluens*, id est, genitus, natus. Fabr. *silens*, ex Nebriff. conjectura: quod minus convenit. CELLAR. *Silens* Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. *fruens* Parrhas. In Sched. Pulm. adscriptum erat: *Nobriff. forse legendum*, *silens: quia muto patre non decabat, de filius loqueretur. Alii fruens. Ego suspicor hunc locum corruptum esse. Corruptum tamen ego nullus existimaverim. Sautatem ipsius Atis adstruxit summus Burmann.*

ad Phaedr. III. Fab. xv. 6. In Prosa illud expressit Sedulius per *muti patris a silentio temporali descendens*. Idem itaque erit *fluere* quod descendere. vid. Muncker. ad Hygin. Fab. ix. Ceterum Monast. *mutuo*, & mox *tacitura diu* Cod. Cant. Edd. Torn. 2. Ald. Maitt. contra metrum vero *post novi* Vet. 1. ARNTZ.

150. *Tollere.*] Verbum *accipere*, quod Joann. 1. 29. legitur, & *tollere* sonat & *dortare*. Posterius convenit cum *בדו bajulare*. Esa. LIII. 4. II. Confer Matth. xxvii. 32. cum Luc. xxiii. 26. adde Matth. ix. 6. Marc. vi. 8. CELLAR. Vet. 2. mox habet, *ut ipsa gerat*. nervosiq̄rem magis receptam arbitror. Pro *gerat* Parrh. & Pulm. Sched. *seras*. sic infr. Hymn. 1. 64.

Pro servis poenas ipse tulit Dominus. Vulgatum tamen tuetur Prosa. Ceterum pro *cum dicit*, Parrh. & Sched. Pulm. *dumo*, frequenti permutatione. In istis Schedis illud *mibi tollis* exponitur per *a me*. Non adversatur linguae genius ex isto Davivi usu, quum dudum alii exposuerunt. ARNTZ.

153. *Sereno.*] Ita legitur in Cod. Cant.

Decutit expulsas, inlaesis vultibus, umbras;
 Sic delicta fugans Saivator nostra gerendo 155
 Terfit, & a tactu procul evanescere jussit.
 Tunc vada torrentum simplex ingressus aquarum,
 In se cuncta lavat nostrae contagia vitae:
 Ipse nihil, quod perdat, habens, sanctoque liquentes
 Corpore mundavit latices, lymphasque beavit 160
 Gurgitis, & propriis sacravit flumina membris.
 Senferunt elementa Deum, mare fugit, & ipse
 H 5 Jordanis

Cant. & Edd. Ald. Lipsf. & Maitt. in reliquis: *Es proprium non obscurata serenum.* Graecismo nec Sedulio, nec aliis optima latinitatis scriptoribus inusitato. Noster lib. I. 95.

*Tremebundaque mater
 Argentes onerata sinus.*

Lib. V. 153.

En sectus terga flagellis.

Ovid. Met. X. 103.

*Et succincta comas, hirsutaque
 vertica pinus.*

& v. 647.

Medio nitet arbor in atro

Pulva comam.

idde lib. XI. 47. Virg. Aen. I. 324. cum observ. Servii, & vide Vechnerum Hellenol. I. 2. 20. p. m. 298. Sanctium in Minerv. II. 5. p. m. 185. GRUNER. Vet. I. 2. Mon. Torn. I. 2. 3. Edimb. *proprium serenum.* Sed alterum Parrh. & Sched. Pulm. exhibent. Pro *decutis* legendum quis *discussis* conjicere posset. Sed tamen & infra III. 145.

Decuss nocturnas exstinctis vultibus umbras,

versu praeced. Edd. aliquae *dum* exhibent. ARNTZ.

156. *A tactu.*] A contactu no-

stri, ne nos inficiat ac damnet. Vet. Ed. *attactu.* CELLAR. *Attactu* optime rejecit Cellarius, licet in Parrh. Ed. exstet, quam nescio an ipse viderit: cui tamen favere videtur ipse Sedulius IV. 104:

Attactu patuere fores.

Sed & istud ibi corruptum. unice verum a *tactu*, quod eo in loco servavit Cod. Arnt. In Sched. Pulm. haec erant adscripta: *A tactu, scil. suo.* *Attractu Nebriff. a tactu i. e. a contagione ipsius.* Pro *gerendo* Cod. Arnt. *fugando*, quod tamen non praetulerim. supr. v. 151:

Non mala ut ipse gerat.

In voce vero *Salvatoris* prodit seculi sui vitium Sedulius, alio tamen praecedentes habuit. Elegantiori Latio eandem indignam esse egregie ostendit Cl. Burmann. ad Lotich. IV. Eleg. vi. init. ARNTZ.

161. *Flumina.*] Nobilissimum Vonckius Lect. Lat. I. cap. VIII. p. 69. citat, *sacravit caerulea membris.* non ineleganter. Omnes tamen, quas vidi, Edd. & Codd. constanter *flumina* retinent. ARNTZ. 162. *Elementa.*] Praeter Cupe- rum in Harpocr. p. 168. quem eruditissimus Grunerus jam adduxit,

Jordanis refluas cursum convertit in undas,
Namque propheta canens, quidnam est, mare, quod
fugis, inquit.

Et tu Jordanis retro quia subtrahis amnem? 165
Ergo ubi flumineum, post mystica dona, lavacrum
Egrediens, siccas Dominus calcavit arenas;

Con-

inspice Cl. Burmann. ad Petron. cap. cxxiv. p. 592. Elfner. ad Matth. xxviii. 2. & ad Act. xvi. 26. ARNTZ.

162. *Mare fuerit.*] Poetica fictio-
ne, quod Veteris Testamenti fuit,
contribuit Novo; verbis ad id ex
Psalmo cxiv. usus. CELLAR. *Mox*
Jordanus Maitt.

164. *Quidnam.*] Cod. Arntz. *qui-*
nam, quod omnino non ineptum,
si suppleas; quinam est ille Deus,
quod, i. e. ob quem, fugis & a-
guas tuas, Jordanis, subtrahis.
Sed sensu commodiore, atque ad-
nuente. Prosa receptum servemus.
ARNTZ.

165. *Quia.*] Ita rescripsi ex Cod.
Cantabr. & Edd. Tornæs. ac Maitt.
assentiente Prosa. GRUNER. Placet,
quod ex Prosa & MSto Cant. edi-
tisque vulgavit Erud. Grunerus: ..
retro quia subtrahis a. quomodo &
Vetus Interp. habet Psalmo CXIII.
5. Illi autem frequens hic usus par-
ticulae *quia*, pro quod vel cur.
Exodi XVI. 7. *nos vero quid sumus,*
quia mustitastis contra nos? Marci
I. 27. *Quidnam est hoc? quanam*
doctrina haec nova? quia in potesta-
te etiam spiritibus immundis impe-
rat, & obediunt ei. c. IV. 40. *Quis,*
putas, est iste, quia & ventus &
mare obediunt ei? sic Lucae IV. 36.
& VIII. 25. Joan. VII. 35. XI. 56.
& XIV. 22. WOPKENS. *Quid* Vet.

1. 2. Parrh. Ald. Bas. & plures a-
liae, quod recepit Cellarius. Melius
alii *quia*, licet in alterum quoque
consentiat Cod. Arnt. Prosa: *Et*
tu Jordanis quia conversus es retror-
sum. ARNTZ.

166. *Mystica dona.*] Quae ipse
dedit & diffudit, baptismatis aquas
sanctificando. CELLAR. *Flumine la-*
vacri legunt Codd. Cant. & Arnt-
zen. cum Ed. Parrhaf. Ald. &
Sched. Pulm. Cave mutes. Mox
Ver. Ed. r. Parrhaf. Monast. Edimb.
Tornæs. 1. 3. aliaeque *Dominus*
siccas.

169. *Christum vestivit.*] F. *Chr.*
investivit h. VONCK. *Lesson.* Lat.
lib. II. cap. II. Non fuit hic ten-
tandum *investivit*: Sic enim & lib.
V. 185.

Poenam vestivit honor.
WOPKENS. Vulg. Vers. Jobi cap.
xxix. vs. 14. *Iustitia indutus sum*
& vestivi me. Facillima vero est
Ampl. Vonckii conjectura, cum
nil frequentius sit in Codd. quam
ut *m* & *in* inter se commisceantur.
Norunt id illi, qui unquam mani-
bus Codices tractarunt. Vid. Arn-
zenius ad Pacat. Paneg. cap. xxvii.
§. 2. cum Burman. ad Vellej. lib. II.
cap. LXVIII. §. 2. & ad Samon. de
Medicin. 168. Obvius est iste error
cum maxime post *m* sequens vel
antecedens. Sic variant libri apud
Vellej. lib. II. cap. cv. §. 3. *Pirum*
mul-

Confestim patuere poli, sanctusque columbae
Spiritus in specie Christum vestivit honore,
Mansuetumque docet, multumque incedere mitem 170
Per volucrem, quae felle caret; Natoque vocato
Voce Patris; triplici Deus ex ratione probatur,

Quod

multiplicem virtutibus. Alii habent in vitis. ANTZ.

170. *Mansuetumque.*] De vulgari hac columbae descriptione vide Bochart. Hieroz. P. II. lib. I. 4. Licet autem *multum* pro maxime eum adiectivis construi aliquando non diffitear, hic tamen credo vocem hanc in mendo cubare: neque enim bene mihi sonat hoc, *mansuetus multumque mitis* vivere Christus per spiritum ostendebatur. Tentabam: *M. d. mitemque incedere, mit. m. per v.* vel, *M. d. humilemque incedere, mitem per v.* ut postrema syllaba *v̄s docet*, ante *humilemque*, producat solenni in caesuris licentia, qualem lib. I. 268. & alibi usurpat Sedulius. Et *mansuetudo* atque *humilitas* (sive modestia) ut virtutes cognatae, memorantur Matthaei XI. 29. & Colloff. III. 12. Jam vero nec displicuerit; *M. d. iustumque incedere, m. p. v.* i. e. candidum, simplicem, ab omni astutia malitiaque alienum. Hac virtute cavemus, ne alterum injuste laedamus; mansuetudine, ne haesi ipsi nimium irascamur, aut vindictae cupidi simus. Utriusque autem imago usitata columba est. Atque ita quoque Prosa: *Quod autem Spiritus Dei super eum in specie columbae descendit, ostenditur, quanta sit ejus bonitas, mansuetudo, simplicitas, per volucrem fellis amari-*

tudinem non habentem. WOPKENS. Legendum videbatur Cl. Wopkensio: *Mansuetumque docet, mitemque incedere, mitem*, caet. vel. *M. d. humilemque incedere, mitem*. Sed nihil mutandum. *Multum mitis* est valde mitis. Plin. lib. I. Ep. IX. *Proinde tu quoque strepitum istum inanemque discursum & multum ineptos labores, ut primum fuerit occasio, relinque*, in ed. vet. quadam legitur *multos ineptos*, quod librarii inscitiae tribuendum. Hor. Carm. I. 25. 5.

Amatque

Janna lymen

Quae prius multum facilis movebat Cardines.

ubi R. Bentejum vide. Adde eundem ad Serm. I. 3. 59. & Conium ad Sallust. Jugurth. cap. I. S. 5. GRONER. Adridet magis recepta lectio, eamque tuentur omnes. Solent vero ita scriptores serpentes ob astutiam, columbas ob simplicitatem praedicare, *Columbas simplicis animum* dixit ideo in Epistola ad Macedonium Sedulius. Adde Gall. ad Orac. Sibyll. p. 57. Schol. Vet. Juven. Sat. II. vs. 63. Dougt. An. S. part. II. Exc. IX. Barth. Adv. lib. XXXIII. cap. XIX. Arator lib. I. 661.

Nisi sit sine felle columba.

Pro natoque substituit Ed. Vet. r. Monast. natoque. Ita & 2. Sed docta manus adscripserat; *vitiose*, quod vel patet ex eo, quod addit

Pater

Quod Pater & Natus, quod Spiritus est ibi sanctus,
Quo manet indignus, qui non numeraverit unum.

Inde quaterdenis jam noctibus atque diebus, 175

Jejunum dapibus, sacro spiramine plenum

Insidiis tentator adit, doctusque per artem

Fallaces offerre dapes. Si filius, inquit,

Cerneris esse Dei, dic ut lapis iste repente

In panis vertatur opem, miracula tamquam 180

Haec eadem non semper agat, qui faxea terrae

Viscera fructiferis animans fecundat aristas,

Et panem de caute creat. Hac ergo repulsus

Voce prius, hominem non solo vivere pane,

Sed

Pater & Natus. &c. ARNTZENIUS

174. Numeraverit.] Cod. Cant. honoraverit, quod glossema sapit. Vulgatam lectionem etiam Tullius pro vera agnovit ad Aufon. Protrept. 97. & Prosa confirmat. GAUVER. Numerare namque antiquis est venerari, aestimare. Vide quae notavit Cort. ad Cicer. lib. XII. Epist. Fam. 11.

176. Jejunum.] Vet. Ed. 1. Mon. Torn. 2. Jejunium.

180. In panis.] Hoc est, in panem. Tali perissologia Juvencus III. 858.

Sed nulla facultas

Pomorum sterilis frondis concreverat umbra,

i. e. nulla poma. *Opes* dicuntur copiae, quibus vescimur, unde *inopia* speciatim aliquando victus inopiam denotari, vidimus ad Justin. II. 13. Sic Alcimus Avitus lib. II. 13.

Cumque voluptati sacrum nemus offerat omnes

Delicias, opibusque novis se praebet amplum,

Hinc suaves epulas capiunt, & scamque requirunt,

Quamquam nulla fames cogit, &c. WOPKENS. Repentem Bibl. Lugd.

181. *Hac eadem.*] Sic tres scripti, Lips. Heins. & Cantabr. Vulgo omittunt *eadem* & post *agat* addunt *Dominus. CELLAR.* Quomodo etiam Tornac. 1, 2, 3. Bibl. Lugd. aliaeque Edd. Pro *fructiferis* Cod. Cant. Arntzen. Edd. Parrhaf. Lips. Ald. scribunt *frugiferis.* & ita Sched. Pulm. Sic Juvenc. lib. 1. vs. 304.

Frugiferae aestati certo superesse putatis.

De verbo *animare* vide supr. ad libr. 1. vs. 116. ARNTZEN.

190. *Tantum.*] Male Tornac. 3; *tamen*, cum optime respondeat *et quantum.* Justin. lib. II. cap. xv.

2. *Tantum incrementi dedisset, quantum sit datura munera civitas.* Cicer. de Orat. lib. 1. cap. LIX. *Ac tantum in utroque adsequi possumus, quantum in hac acie quotidiani muneris spatium nobis datur.* quod tamen neque ibi tulit Librarius in Cod.

C A R M I N U M L I B E R I I. 125

Sed cuncto sermone Dei; labefactus, & amens 185
 Altera vipereis instaurans arma venenis,
 Cum Domino montana petit, cunctasque per orbem
 Regnorum monstravit opes: haec omnia, dicens,
 Me tribuente feres, si me prostratus adores.
 Quantum perversus, tantum perversa locutus, 190
 Scilicet ut fragilis regni adfectaret honores,
 Qui populis aeterna parat; monstrumque nefandum
 Pronus adoraret, cuius super aethera sedes,
 Terra pedum locus est; quem nullus cernit, & omnis
 Laudat in excelsis submissa voce potestas. 195
 Christus ad haec: Tantum Dominum scriptura Deumque
 Iussit

Cod. Trajectinae Bibliothecae, *sa-*
men praefereus. Sic peccatum apud
 eund. pro Deiot. cap. 1. *Tantum*
facultatis timor detrahat, ubi tamen
 receptam lectionem facile defendunt
 verba Eumenii pro restaurand.
 Schol. cap. III. §. 3. *Ita quantum*
mibi trepidationis adfert locus, tan-
tum relevat causa dicendi. Non ta-
 men quid novi est, has ita voces
 confundi. Notavit dudum, aman-
 tissimus mei Pater ad Plin. Pan.
 cap. VIII. §. 2. cum quo similia de-
 dit eruditissima Drakenborchii ma-
 nus ad Livium lib. III. cap. XLVI.
 init. quale vitium in Cod. penes me
 quoque reperi apud Ovid. lib. 1.
 Met. VI. 137. ubi contra metrum
 dormiens dedit Librarius: *Nec sa-*
men segetes. Ut hic Christo se da-
 turum regna terrena promisit Dia-
 bolus, sic & Daemones tanta olim
 potestate dicebantur praediti, ut
 ingentibus donis ad sui cultum pel-
 lere conarentur genus humanum,
 cum divitiis crederentur potentissi-
 mi, quod pluribus docuit Erud.

Elfner. ad Matth. IV. VI. 8. ARNTZ
 ZEN.

191. *Fragilis regni*.] Edd. Ald. &
 Lips. *fragiles*, ut ad honores refer-
 ri debeat. Sed Prosa: *Regni fragi-*
lis & caduci Christum aestimans cu-
piditate contingi. GRUNER. *Ut fra-*
giles mundi habet Arntz. sane
 non ineleganter. Sic per *mundi ho-*
nores facile regna & gubernacula po-
 puli intelligere possit, quomodo
honor de quovis magistratu adhibe-
 ri, notavit Pater ad Pacat. Paneg.
 cap. XX. §. 1. Sed huic scripturae
 resistit Prosa: & praeterea ipsi Euan-
 gelistae, (si hoc quoque ad rece-
 ptum tuendum faciat) prius suadent,
 cum ipsi, quorum verba hic expressit
 Poeta, *saevissimae* adhibeant. Cete-
 rum *fragiles* Parrhas. quod tamen
 damnare videntur Sched. Pulm. cum
 non *fragilis* legendum esse mone-
 ant. Cellarius *asterna* in *externa*
 mutandum suadet in addend. sed
 qua ratione non video, nisi typo-
 thetarum iterum id errori mecum
 magis adscribere. ARNTZ.

Iussit adorari, & soli famularier illi.
 His quoque deficiens congressibus, audet iniquus,
 Ter sese adtollens, animo perstare superbo,
 Terque volutus humo, fragili confidere bello. 300
 Tunc adsumsit eum sanctam sceleratus in urbem,
 Et statuens alti supra fastigia templi,
 Si natum genitore Deo tu te adferis, inquit,
 Impiger e summo demissus labere tecto.
 Nam scriptura docet, de te mandasse Tonantem, 205
 An-

197. *Uni.*] Corruptus videtur locus. Christus equidem Servator unum Deum divino honore colendum significavit, ut paucis adversarii petitionem rejiceret. Sed tamen quo sensu explices, semper tum illud *soli* mihi quidem languere videtur. Et sane, ut equidem puto, non spernenda mihi cogitanti orta est suspicio, ex margine illud *uni* hunc sibi locum vindicasse, cum nempe aliquis *et soli* explicans adposuerit *uni*. Sic enim *unus* pro solo ponit notum est. Ovid. 1. Her. vs. 51.

Uni mihi Pergama restans.

ubi quoque alii *soli*. V. ibid. Cl. Burmann. & xv. vs. 20.

Improbe, multarum quod fuit, unus habes.

Cicer. pro Ligar. cap. iii. *Imperator in toto imperio Populi R. unus esset.* Serv. ad Virgil. hb. ii. Aen. 743. Burm. ad Phaedr. lib. 1. Fab. vi. 7. Drakenb. ad Liv. lib. III. cap. lxxix. §. 3. Heins. ad Sil. Ital. hb. xiv. vs. 351. & centies alii. Veram, ni fallor, manum servavit Cod. Arn. qui exhibet: *et soli famularier illi*, quod optime cum Prosa convenit: *Dominum Deum suum adoratis, et illi soli servies.*

atque id in textu, ut vocant, recipere nullus dubitavi, cum & Evangelistae, quorum verba hac de re Nosker habet, eodem modo sint locuti, Matth. Evang. cap. iv. vs. 10. *Και ἄλλο μόνον λατρεύεις.* Adde Luc. iv. vs. 8. *famulari et uni* Edd. Vett. 1. 2. Monast. ARNTZ, 198. *iniquus.*] Scripturam Cod. Cant. *iniquus* recte rejecit Gruner, & sic Diabolum *iniquum, malum* &c. adpellari notavimus infr. hoc libr. vs. 288. Quod addat *ter sese adtollens*, id optime exposuit Barth. lib. xxxiii. Adv. cap. iv. Pro *confidere bello* male Arntz. *confidere*, *Μοχλεπτε assumpsit* Monast. sed obstat Prosa.

203. *Tete.*] Erud. Arntzen. ad Plin. Pan. xcl. 6, ex Cod. suo corrigi *tu te*. GRUNER, Miror elegantiore hanc scripturam, quae & Parenti nostro placebat, & pondus accipit ex Parrhaf. Edit. & Monast. non praetulisse Grunerum, cum plurimis meliorum Scriptorum exemplis firmetur. Docuit id Parens ad Plin. l. l. & amantissimus mel Patruus O. Arntzenius ad Caton. lib. 1. Distich. iv. adde Not. Patru. ad Pacat. Paneg. xi. 1. 3. *Edem*

C A R M I N U M L I B E R I I. 127

Angelicis subvectus eas ut tutior ulnis,
 Ad lapidem ne forte pedem conlidere possis.
 O quam caeca gerit nigro sub pectore corda,
 Mens tenebris obscura suis! hunc ardua templi
 Culmina &, erectae quamvis, fastigia pinnae
 Credidit in praeceps horrescere, maxima summi
 Curvavit qui membra poli, caelosque per omnes
 Vectus, in extremae descendit humillima terrae
 Inferiora petens, sed non excelsa relinquens.

Dixerat,

dem elegantia videtur restituenda
 Justino lib. XIII. cap. VI. §. 3. *Eodem congestis etiam servitiis & semet ipsi praecipitant.* ut duo Codd. Bibliothecae Franqueranae & tres D'Orvill. quos ex Biblioth. Wopkensii habeo, legunt. & lib. XIV. cap. IV. §. 16. ex uno Franq. & D'Orvill. 2. *Triumphumque de se ipse ad victoris sui castra ducit.* Vell. Paterc. lib. II. cap. LXXI. 3. *Alter se ipse in tabernaculo inseremis. & LXXXVI. §. 1. Antonius se ipse non seguiser inseremis.* Pacat. Paneg. cap. XVIII. §. 3. *Utrum te sament ipse admones.* Caesár. lib. II. B. G. cap. XXV. §. 1. Hygin. Fab. LVII. & LXXXV. §. 1. Institut. de Jur. Natur. Gent. & Civil. *Quod quisque populus ipse sibi jus constituit.* ubi tamen Hotman. *ipse* maluit, sed recte restitit Cl. Otto ibid. & §. 1. Institut. de Tutel. *Qui propter aetatem se ipse defendere nequit: ubi tamen ipse* multae Edd. ignorant. Super. vL *vestigia templi* Vet. Ed. I. Mon. quod vel, me tacente, insolens esse tiro videt. ARNTZEN.

208. *Corda.*] Licet voces *pectus*, *cor* & *mens* passim ejusdem significationis sint, saepe tamen, maxi-

meque a Poetis, tali aliquo modo, ut hic, inter se discriminantur. quae de re vidimus ad Tacit. Ann. XV. 70. WOPKENS.

210. *Pinnae.*] Albric. de Deor. imagin. cap. XVII. *Supra pinnaculum autem Templi.* ubi consule Muncker.

214. *Sed.*] Cod. Cant. Arntz. Edd. Ald. Tornaes. I. 2. Col. Mait. legunt & non, quae est frequens permutatio. Consule meum Ottoneum Arntzenium ad Caton. libr. IV. Distich. xxx. Inprimis vero facilis est hic Librariorum error, si litera S finalis praeced. vocis praecesserit, ut etiam h. l. Vid. Drakeub. ad Livium lib. XXI. cap. XXVI. Ita apud Justinum lib. XIV. cap. IV. 4. in Codd. Franq. inveni: *Obstricisti.* Et ista omitto. pro *sed ista.* quod recte in Editis. Apud Sulpitium Sever. Dial. I. cap. VII. §. 4. *Sed nequaquam tam late* &c. simili errore Cod. Traject. &. Tali modo cum Etud. Munckero apud Fulgent. Mythol. libr. I. p. 611. Ed. Staver. ex praecedenti littera S malle: *Ut audieras & fama fuit.* Ipsi quoque Librarii huic errori saepe causam dedisse videntur, cum

Dixerat, & validi confossus cuspide verbi, 215
 Quod tentare suum Dominumque Deumque nequiret,
 Victoris fugit ora gemens. Tunc, hoste repulso,
 Caelicolae adsunt proceres, coetusque micantes,
 Angelici Christo famulantur rite ministri.
 Protinus ergo viros ex piscatoribus aptos, 220
 Humanas piscari animas, quae lubrica mundi

Gaudia

cum *ses* pro *sed* pingerent; Cort. ad Cicer. lib. xi. Fam. Epist. x. §. 1. Voss. ad Vellej. lib. ii. cap. ix. in fin. Heins. ad eund. lib. eod. cap. cii. §. 4. Barth. ad Claudian. 2. in Rufin. 15. ARNTZ.

219. *Rite.*] Cod. Arntz. *jure.* ut sup. v. 138.

Ut emeritus residebat jure magister. utamen infr. lib. v. v. 372.

Quo rite doceret.

quidquid praeferas, eodem res recidit. ARNTZ.

223. *Incerta profundis.*] Alterutrum Graeco more substantis nominis naturam fert. Abyssos & voragine notat. *Vada caeca* Virgilius dixit Aen. 1. 136. *Incerta*, fluctuantia; *Incerta maris*, Tacit. iii. Annal. cap. lfv. CELLAR. Illud *vada*, quod praecessit, poterit equidem defendi ex Valer. Flacc. lib. ii. v. 631.

Namque improba caecis

Intulit arva vadis.

infr. lib. iii. v. 53.

Trepidam quotiens vada salsa carinam.

Burm. ad Phaedr. lib. iv. Fab. viii. v. 10. atque tali modo Virgilium fuisse locutum, fuisse & alios locutos non nego. Sed tamen hoc in Sedulii loco illud non admittendum esse, suadet constans suffra-

gium Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monast. Parrh. Ald. Lips. & ipsius Pulmanni in Schedis, qui *vaga* praefertunt. Ita quoque in Prosa ipse Sedulius: *Per voluptuosos lapsus vagis cursibus erraverunt.* Vides hic eadem sentientem Poëtam, quare & illud suo loco restituere non dubitavi. Ita *unqa aqua* ap. Ovid. x. Her. 136. ARNTZ.

227. *Alar.*] Inset, superbos redat, ut exponit Marckl. ad Stat. lib. v. Silv. iii. v. 129. Virgil. lib. v. Aen. 231.

Hos successus alit.

Sil. Ital. lib. xi. v. 555.

Animos favor haud obscurus aiebat.

ubi pejus Leid. & alii *habebat*. Vid. sup. ad v. 81. Per *sanguinem de nobilitate* innuit vanum illum natalium splendorem, quem non decebat illos, qui Christum sequerentur, & populos caelestia docerent iactare. Tali sensu vocem hanc sumi, docuit Barth. ad Stat. lib. v. Theb. 656. & ad Grat. Cyneg. v. 166. Sil. Ital. lib. xi. v. 777.

Ille ego sanguis

Dardanius.

ubi plura Eruditi, Nostro non plene dissimilia habet Hesiod. Oper. & Dieb. v. 5.

Tuo

C A R M I N U M L I B E R I I. 119

Gaudia seclantes, tamquam vaga caerulea ponti,
 Caecaque praecipites tranant incerta profundi,
 Discipulos jubet esse suos, talesque supernae
 Conciliat vitae, quos non ventosa loquendi 229
 Gloria, nec vana de nobilitate superbus
 Sanguis aliat, sed fama tacens, humilique refulgens
 Mente nitor, caelo faciat de plebe propinquos.

I Nam

*Ἦσα μὴ γὰρ βραία, πῖσά δὲ
 ἄφροντα χαλίπτει.*

Et quae sequantur: ubi tamen mo-
 neo, doctam manum ad marginem
 Ed. Commel. 1591. quae penes
 me est, adnotasse legendum sibi
 videri: *Ἦσα μὴ γὰρ* &c. quo mo-
 do in seq. illa Editio exhibet:
Ἦσα δὲ βραίατα χαλίπτει. ARNTZEN.

227. *Fama tacens.*] Jos. Wasse
 in Ind. Sall. voce *tumor* ex MS. B.
 Publ. Cantabr. profert lectionem,
fama jãcens, quam sibi non displi-
 cere fatetur. GYONER. Non displi-
 cebat Cl. Wasseo (in Ind. ad Sallust.
 v. *Rumor*) quod existat in MSto
 Cant. *Sed fama jacens* &c. atque
 ita plane loqui video Sidonium
 Ap. lib. IX. Ep. II. *Ita si quos . . .*
senferis aut quistos aut verocundos,
aut in obscuro jacentis fama re-
cessu delitescenses, hos eloquii tui
claritas . . . publicat. WOPKENS.
Forma tacens citat Marckland. ad
 Stat. v. Silv. III. v. 129. nullo sensu.
Fama tacens est hic oppositum, quos
 non ventosa loquens gloria. *Obscu-*
ram famam dixit Ovid. VI. Fast.
 103.

Obscurior arvo

Fama.

contra XVII. Her. 17.
Fama tamen clara est.
 & Grat. Cyrog. 256.

*Thous commissas (clarissima fama)
 leonos.*

Fama per populos means est apud
 Boeth. lib. II. Consol. Philos. Metr.
 VII. Ovidii loco non dissimilis est
 ille Statii lib. V. Sil. III. 109.

Si tu sitis votus, fama que ob-
scura jaces.

ut hodie editur. Olim legebatur
fama. Sed vide Cl. Oudend. ad
 Caes. VII. B. Gall. LXXXI. §. 4.
 Haec adduxi, ut pateret illius scri-
 pturae elegantia, quam nobis pro-
 tulit Erud. Wasseus, *fama jãcens*,
 i. e. obscura, contempta, cujus con-
 trarium *fama clara*, &c. ut ex
 superioribus abunde liquet. *Jãcens*
 vero in Latio pro abjecto, con-
 temto adhiberi tritum est. Cort. ad
 Plin. lib. IV. Epist. XVI. 12. Boe-
 thius lib. II. Consol. Philos. Metr. VIII.

Jãcens ergo prorsus ignorabilis.

Nec fama notos efficit.

Ovid. lib. IV. Trist. III. v. 77.

*Arsua, Tiphys, jacet, si non sibi
 in aequore fluctus,*

*Si valeant homines, ars sua
 Phoebus, jacet.*

ubi tamen Heinsius *vacet* maluit;
 sed rectius alterum praetulit Bur-
 mannus. Idem Ovid. Epist. III. 129.

Cumque mea patria laus sua vi-
ta jacet.

Barth. ad Claud. II. de laud. Sillie.

Nam quae stulta, potens elegit, & infima mundi,
Fortia confringens Deus & sapientia perdens. 230

Quin

vf. 130. & quae nos notavimus ad lib. I. vf. 314. Ad *tacens* tamen me propensiolem sentio, praesertim cum oppositum, ut dixi, videatur *τὴν loquendi*. Ex tali oppositione defendenda est vulgata scriptura lib. IV. vf. 88.

Imperio terrente, tacet

ubi Cod. Arnt. & Ed. Lips. *jacet*: cum tamen vf. 85. dixisset Poëta: *Quid nobis & tibi dicens*. qualis tamen esse frequens in Codd. error, monente Drakenb. ad Livium lib. IX. cap. VI. adde Burm. ad Lucan. lib. I. vf. 260. & ap. Cicer. II. de Orat. xv. pro officia *jacuerunt* Cod. Traject. *tacuerunt*. Apud Senecam lib. II. Controv. p. 188. ex hac ratione malebat Cl. Schulting. *Ad inter duos filios tacuisse*: qua in sententia non facile me adiententem habebit Vir maximus, cujus ego eruditionem suspicio, adductusque verbis praecedentibus potius *τὴν jacuisse* faverem: *Steterim an sederim, quid locutus sim, quid audierim, nescio*. ARNTZ.

229. *Nam quae.*] Forte scripserit Sedulius: *Namque stulta potens elegit & i. m.* quemadmodum quae saepius ante duplicem consonantem longum est. Mox vf. 249.

Adveniat regnum jam jamque scilicet illud &c.

Adde quae Sitzm. ad Boët. V. Met. 3. Burm. ad Phaedr. Prol. lib. III. 20. Heinf. ad Prudent. Perist. IV. 25. WOPKENS. Cl. Wopkens. legendum suspicabatur *namque*. Ita certe in Bibl. Lugd. legitur, &

Ed. Lips. habet, *tam quoque*, ubi *quoque* glossema *τὴν* quae videri alicui posset. Confirmat hanc lectionem etiam Prosa: *Namque Deus omnipotens stulta mundi potius elegit*. GRUNER. Ed. Parrhaf. *nam quia stulta*. Sched. Pulm. *quia infirma*. Adscriptum erat: *alii, stulta*. Felix vero Wopkensii conjectura ex Cod. Arntz. confirmari posse videtur, in quo legitur, *namq*: quod ex notis, quibus usus est Librarius, expono *namque*. Si Codd. plures consentirent, jubente id Prosa, libentius reciperem. Neque quid damni ex eo Lex Pedia caperet. Ante duplicem enim consonantem quae saepius produci jam notavit Wopkensius. Adde tamen Barth. ad Calpurn. Ecl. III. vf. 69. Ovid. VIII. Met. vf. 250.

Seminaque floresque, & succos incoquit acres.

ubi Heinf. Immo licet non duplex sequatur consonans, ut apud eundem Ovid. XI. Met. 290.

Pelaeusque comitatusque rogant.

ubi V. D. & lib. IV. 10.

Telasque, calathosque, infestaque pensa reponunt.

ut rectius Maff. Cod. contra alios, qui praeferuat, *telasque & calathos*. vid. ibid. Ciofan. cum Dempst. ad Rosin. lib. II. cap. IX. in fin. Hinc forte ferri posset scriptura apud Iscan. B. Trojan. lib. V. vf. 260.

Quisquis es, exclamas; cumque post vulnera multa.

ubi Dresem. maluit, *sed cum*: idque in talibus ante *sc̄, st̄*, vel ut h. l. *st̄*.

C A R M I N U M L I B E R I I. 131

Quin etiam celerem cupiens conferre salutem
Orandi praecepta dedit, judexque benignus

I 2

In-

h. l. *st.*, frequentius solet fieri. Barth. ad Grat. Cyneg. 142. Zinzerling. Diatrib. prior. p. 291. Syntagm. Schminckii. Si quem tamen haec ratio offendat, videat ille an melius ex Edit. Fabr. Tornaes. 3. & Bibl. Lugd. pro *stulta* reponat *infirmum*, legatque: *Namque infirma potens*: ut comitatus procedat versus. *Infirmum* sane, ut dicere jam coepi, habent quoque Sched. Pulm. Captasset tunc certe Poëta elegantiam quamdam in oppositione *infirmum* & *stultum*, per *κατανομομασίαν* Rhetorum, de qua Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. 1. cap. 1. & nos quaedam ad Epist. ad Maced. p. 10. Ed. nostr. Sed Prosa huic scripturae adversatur, & verba Pauli Epist. 1. ad Corinth. cap. 1. 27. quae hic Sedulius expressit: *Ἄλλα τὰ μωρὰ τῷ λόγῳ ἐξελίχθη ὁ Θεός*, quae loca τὸ *stulta* satis adstruunt. Videtur vulgata scriptura posse defendi, si verbum est subintelligamus, ita ut sit constructio: quae sunt *stulta* & *infirmum* mundi, elegit Deus. Saltem in Prosa in verbis posterioribus ita videtur voluisse Sedulius, ubi eandem sententiam repetens addit: *Quae sunt stulta hujus mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia* &c. Peccavit turpiter contra Legem Pediam Librarius in Cod. Arntz. cum pro *propinquos* dederit *vicinos*, quod tamen ex Glossa esse, vel me tacente, quis videt. Faciunt ad h. l. Nostri verba supr. lib. 1. v. 313.

Prudentia quorum

*Stulta jacet, quia vana Deo est
sapientia mundi.*

ubi & nos alia. ARNTZEN.

232. *Judexque*.] *Lego indexque benignus*, qua de confusione plura observavi lib. 1. p. 53. VONCK. Lect. Lat. lib. 11. cap. 11. Haud facile equidem *index* reposuerim pro *judex*, quandoquidem respici videtur ad *judicem* illum *iniquum*, de quo sermo fit Lucae Euang. XVIII. 1 --- 8. Et praeterea *judex benignus* idem ferme esse potest, quod *pius dominus*, infra v. 273. ex usu vocis *judex*, de quo ad Justin. XI. 15. Chrysológus Serm. XV. *Movet centurio judicem, talia & tanta dum perorat; & sic movit, ut ad servum suum coeli Dominum ipsum ire velle perferret.* WOPKENS. De ista permutatione omnia satis sunt certa. Vid. Cl. Drakenb. ad Liv. lib. v. cap. xxvi. pariter *judicare* & *indicare*. Burm. ad Vell. Paterc. lib. 11. cap. c. §. 3. Ita in Collatione penes me Cod. apud Ciceronem pro Marcell. cap. v. legitur: *Non ille hostes induxit in Curiam sed indicavit.* Certissima emendatione ita quoque Ampl. Vonckius Lect. Lat. p. 53. constituit locum Minuc. Fel. Octav. cap. v. ubi *judice* inconcinne videtur positum. In ff. voluminibus talia quoque obvia ostendit Themidos inmortale decus Byuckershoek lib. 1. Observ. cap. v. & sic non inepte Muncker. apud Fulgent. lib. 11. cap. x. in fin. pro

saporis

Indulgenda peti breviter jubet, ut cito praestet,
Sic dicens; Orate patrem in baptisate nostrum;
Jure suum propriumque homini concessit honorem, 235
Et quod solus habet cunctos permisit habere.
Qui Dominum caeli Patrem memoramus, in ipso
Jam fratres nos esse deget, nec origine carnis

Ger.

saporis index legere mavult judex,
cui emendationi pondus videntur
addere sequentia, quae addit Ful-
gentius, verba: *quasi dicitur apostolus.*
Hoc tamen in loco Sedulii nihil
mutandum esse, ex Prosa jam do-
cuit Gruner. ARNTZEN.

235. *Jure suum.*] Qui honor
Christi proprius est, Deum appella-
re patrem suum; eum cum homi-
nibus communicavit. CELLAR. Su-
periori versu Edit. Parthaf. Lips. ha-
bet *baptisate vestram*. Melius, ut
videtur, suadente Cod. Arntz. scri-
psimus, *patrem in baptisate no-*
strum. Facile vbi in latere potuit sub
praecedenti littera *m*, qualia dedisse
exempla me memini ad vs. 169.
& spec. Obs. p. 30. ARNTZ.

238. *Origine carnis.*] *Origo carnis*
est natura carnalis seu corrupta.
Prosper Aquitanus in Sententiis LX.
Angelicis civis, et in Christi mem-
bra renatos,

Non trahat ad veterem carnis
origo hominem.

WOPRENS. Quod dicit *fratres nos esse*
deos, i. e. qui unanimi sententia, &
uno quasi ore Deum patrem suum
agnoscerent, unde eleganter Ter-
tull. Apolog. cap. xxxix. *At quando*
dignius fratres et dicuntur et ha-
bentur, qui unum patrem Deum a-
gnoverunt. ubi vid. Clar. Haverc. Id
tamen mordacibus calumniis Gen-

tes adgredi non dubitaverunt, Chri-
stianos nefandae libidinis reos arbi-
trantes. Voces enim *fratris & sor-*
oris apud eas inter libidinosas & a-
matorias habebantur, ut docuit Pa-
ter meus in Dissertat. de Nupt. inter
fratr. & Soror. p. 14. Tali modo
Gentilis ille ratiocinatur apud Mi-
nuc. Felic. cap. ix. *Passim etiam in-*
ter eos libidinum religio miscetur; at
se promiscuo appellant fratres et so-
rores, ut etiam non insolens stuprum
intercessione sacri nominis fiat inco-
stum. At qualia! Accusationis ve-
ro hujus testa feliciter retundit Chri-
stianus homo ibid. cap. xxxi. in
fin. *Sic nos, quod invidiosae, fratres*
vocamus, ut unius Dei parentis ho-
mines, ut consortes fidei, ut sui co-
haeredes, ad quae loca inspicie V. D.
Huc refer, quod mutuum talem
priorum Christianorum amorem,
infensissimi etiam eorum hostes ste-
pius admirati, exclamare debu-
runt: *Ecco, quem se diligunt Chri-*
stiani! Elmer. ad Joann. cap. xii.
vs. 35. Ceterum de h. l. vid. Ota
Jur. Symb. Exerc. III. cap. vi. p.
304. ARNTZEN.

239. *Spiritus igne.*] Jam vetero-
tata, nomina quae formae in
contractis casibus non tamquam no-
stro corrip CELLAR. Vid. ad lib.
i. vs. 276. ubi nil tentare debuit
set Cellar. Pro *trahere*, quod cum
alii

Germanum sectari odium, sed spiritus igne
 Flagrantes abolere doli monumenta vetusti: 249
 Atque novum gestare hominem, ne forsitan ab alto
 Degenerent terrena Deo, cui nos, duce Christo,
 Fecit adoptivos caelestis gratia natos.
 Sanctificetur ubi Dominus, qui cuncta creando
 I 3 Sancti-

aliis edidit Cellarius, *gestare* legunt
 Edd. Ald. Parrh. Maitt. Fabr. Bibl.
 Lugd. atque ita citavit Barthius lib.
 XLVI. Advers. cap. xv. Sed illud of-
 fendit, cum mox sequatur, *novum*
gestare hominem. Neque illud *trasla-*
re odium jam olim mihi placebat,
 conjiciebamque *sectari*, ex Prosa,
 ubi Sedulius: *Originalis odii monu-*
menta sectari, quae vera Poetae
 manus jure videbatur. Postea lae-
 tus ipsam eandem conjecturam ex
 Cod. Arntz. firmari deprehendi,
 ubi totidem litteris ita legitur. Fre-
 quentior quoque hujus locutionis
 usus satis *tractare* inprobat. Ita Boët.
 Conf. Philos. lib. iv. Prof. II. *Cur*
enim relicta virtute, vitia sectantur,
 & ipse Sedulius infr. v. 289.

Sectarique bonum,
 Adde Vulg. Vers. Proverb. cap. xv.
 v. 27. *Qui sectatur avaritiam, &*
ad Roman. cap. xiv. v. 19. Itaque,
quae pacis sunt, sectemur. & Epist.
 I. ad Corinth. XIV. init. *sectamini*
caritatem. Quae fecerunt, ut neque
 h. l. illud in exilium abire sinerem,
 sed in textu, ut ajunt, locum
 praerentem. ARNTZEN.

244. *Sanctificetur.* Malim *sancti-*
ficatur pro *sanctificetur*; ac dein
admo pro *admo*. Omnia enim
 sic, emendata interpunctione, le-
 genda existimo: *Sanctificatur ubi*
Dominus, qui cuncta creando san-

ctificat, nisi corda pio, nisi passores
caste? Ut mereamur cum nos sanctifi-
care calando, Admo ipsa prior: fan-
ctificetur &c. Admo i. e. com-
cedit, adsignat, tribuit. Prudent.
 Peris. X. 744.

Omnes capaces esse virtutum Pater
Mandavit annos: nominem exce-
pta diem,

Ipsi triumphos admoens nagitibus,
 & ibid. Hymno XI. 181.

Hippolyto scio me debere, Deus cui
Christus

Resse dedit, quod quis postulat,
admoere.

Sic Virgilius & alii. Sic in Ital. V.
 191.

atque ideo templum Deitatis
habemur.

Quod servare Deus nos admoet
immaculatum,

Et facias remores tanto mansore ed-
pacet!

i. e. quod utinam det Deus, ut
 servemus immaculatum! *Worrens.*
 Favet huic sententiae Codd. Cant.
 & Arntz. Edd. Vett. 1. 2. Monast.
 Col. Tornac. 1. 2. Fabr. Bibl. Lugd.
Sanctificatur praerentes. Parrhes.
 tamen, Sched. Palm. & aliae alteram
 servant. Nil videtur mutandum. In-
 ter Latinitatis Ecclesiasticae verba
 & hoc merito quoque reposuit Cel-
 lar. Cur. post. p. 288.

Sanctificat, nisi corde pio, nisi pectore casto? 245

Ut mereamur eum nos sanctificare colendo.

Adnuet ipse prior; sicut benedicier idem

Se jubet nobis, a quo benedicimur omnes.

Adveniat regnum jam jamque scilicet illud

Morte vacans, & sine carens, cui nulla per aevum 250

Tem-

245. *Casto.*] In veteri libro Glossa appi^{ca} *casto. puro.* BARTE. Adv. lib. xxxi. cap. xii. Qui latius ibi hanc in rem est consulendus. Jam juvenes didicimus illud Catonis lib. i. Dist. i.

Si Deus est animus, nobis ut carmina dicunt,

Mic tibi praecipue sit pura mente colendus.

ubi plura V. D. Heinf. ad Ovid. lib. xv. Fast. 726. & ii. ex Pont. Epist. i. vs. 33. Cort. ad Cicer. lib. xiv. Fam. Epist. iv. ubi docet, eam significationem inde esse repetendam, quoniam *castus* veteribus dicebatur religio, quod pluribus docuit Gronov. ad Gell. lib. x. Noct. Att. cap. xv. Pro *adnuet* Edd. Ald. Fabr. Tornaes. 3. Bibl. Lugd. *adnuat*. Frustra. Sed vide Erud. Wopkens. ad vs. praeced. ARNTZ.

249. *Jamque.*] Heinf. & Cantab. MSS. *que*, porrectum ob duplicem, quae sequitur, consonantem, ut saepe apud Prudentium: alii *quoque*. CELLAR. Editores Bibl. Lugd. sine dubio de metro solliciti, dederunt: *regnumque tuum jam scilicet i.* atque ita frequentem vocis *jam* repetitionem abjecerunt, quae tamen eleganter nonnunquam adhibetur, celeritatemque quamdam indicat. Not. Patern. ad Pacat. Paneg. cap. xlv. §. 3. Edd. Vett. i. 2. Monast. Tornaes. i. 2. 3. Bas. Lips. Col. habent *jam jam quoque*, quibus adce-

dere Cod. Arntz. videtur, cum o supra q. posuerit Librarius. alios quoque ita legere monuerunt Sched. Pulm. Peculiaris est scriptura, quam habet Parrhaf. *regn. caeleste videlicet*. Non tamen opus est, ut metri causa talia admittamus, quod satis demonstravimus supr. ad vs. 229. atque illud *que* interdum pro *quoque* reperies. V. Parentem nostrum in Not. ad Victor. Caes. cap. iii. §. 20. Hinc saepius fraudi fuerunt istae voces Librariis. Not. ad Victor. Inlust. cap. xlii. in fin. Drakenb. ad Livium lib. v. cap. xxv. i. Sic apud Justinum lib. xi. cap. x. §. 4. legit Cod. Franeq. *Alios quoque amicos &c.* ARNTZ.

251. *Succedens.*] Cod. Cant. Edd. Parrhaf. Ald. Lips. Tornaes. 2. *Succedens*, sine necessitate.

253. *Corona.*] Beatissimus Apostolus Paulus scribit ad Timotheum, jam proximus morti, qua consignaturus fidem est omnium a te praedicatorum, Epistol. ii. cap. iv. *Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπίνδομαι, καὶ ὁ κείρος τῆς ἡμῶν ἀναλύσεως ἐπίσταμι, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγάπησμαι. Τὸν δρόμον τετίληκα, τὴν πίστιν τηρήρηκα, λοιπὸν ἀπέναντί μοι ὁ εἰς δικαιοσύνης εἰσόδος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος, ἢ ἐν ἡσυχίᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κρινθή.* *Corona* illa gloriam & quietem ac-

TERNAM

C A R M I N U M L I B E R I I. 135

Tempora succedent, quia nescit tempus habere
 Continuus sine nocte dies: ubi principe Christo
 Nobile perpetua caput amplectente corona,
 Victor opima ferens gaudebit praemia miles.

Hoc jugibus votis, hoc nocte dieque precemur, 255
 Illius ut fiat caelo terraeque voluntas.

I 4

Quis

ternam significat sine omni labe aut detrimento. Nam ita sapientes Iudaei vitam aeternam nobis depingunt; ut *vacantes soli Deo aeterna gloria coronati* simus victuri. Scholiaestes libri, qui dicitur Aboth: *In saeculo animarum non est cibis neque potus. Sed iusti sedent, & coronas ipsorum super capita eorum.* Et profana sapientia eadem coronatione felicitatem certaminis iam expertem circumloquitur. Sic enim de Elysiarum camporum incolis Poëtae. Apud Christianos vero *corona* ipsam aeternam felicitatem designat. Juvencus lib. 17.

Haec inter si quis prosectum a vulnere pectus

Ad finem servare queat, sublimia lucis,

Aeternis vitae sortis redimitus, adibit.

Et coronare vita aeterna donare. Radulfus Ardentius Epist. Nat. *Princeps pacis iustos coronando & pravos damnando.* Hocque exinde ductum est, quod in missionibus Histrionum, aut alioqui ludionum corona dabatur emeritis, ut vacantes deinceps a muneribus consuetis, gloriae partae indicio a caeteris honorarentur. Arnobius lib. 17. *Et quod nullis posse satisfactionibus expiari, exoletis atque irrisoribus Numinum dona insumuntur & munera; ab officiis orinum publicis, inamunitas & vaca-*

tio cum coronis. BARTHUS lib. 17. Advers. cap. 11.

255. *Hoc jugibus.*] Nostrum *jugis* adjectivum corripere contra metri legem, supra lib. 1. vs. 18. notavimus. Potest transpositione emendari, ut Fabricius mutavit:

Jugibus hoc votis.

CELLAR. Cod. Cant. *jugibus precibus.* Fabricium vero iterum secuta est Ed. Torn. 3. & Bibl. Lugd. quod tamen non opus esse, supr. jam ostendimus lib. 1. vs. 18. adde quae mox vs. 285. dicenda. Sched. tamen Pulm. his calculum adjicere videtur, cum addant: non, *hoc jugibus. Noctes diaque* forte iterum petiit a Virgilio suo VI. Aen. 127.

Noctes atque dies patet atri janua Diis.

Mox pro *illius* Arntz. *ipsius*, de qua permutatione vide Cl. Drakenb. ad Liv. lib. 11. cap. xxiii. Oudend. ad Hirt. lib. viii. B. G. cap. xlvi. §. 6. Sed *ille* retinendum. quomodo emphasisin quamdam habet ista vox, ubi de Diis est sermo. V. Cel. Vriemoet Dict. Class. tom. 1. p. 120. & Elsn. ad Epist. 1. Joann. cap. 11. §. 6. Sic recte Heinſius, adnuente Burmanno, ap. Calpurn. Ecl. 17. 93. maluit: *Jupiter ille parens.* Similiter ubi agatur de Viris famae & laudis hilarioris gloria incluyis, additur plerumque haec vox. Cicer. V. Famil. xii. *Neque enim Alexander ille gratias*

Qui nusquam vult esse nefas, hostemque nocentem
 Utque polo, sic pellat humo, ne corpora nostra,
 Tamquam vile solum, saevus sibi vindicet hydros,
 Sed qui cuncta fovet plena pietate redundans 260
 Omnipotens, animas pariter conservet & artus:
 Altera pars etenim caeli sumus, altera terrae.

Annanam fidei speremus pane diurno,
 Ne mens nostra famem doctrinae sentiat umquam
 A Christo jejuna suo, qui corpore & ore 263
 Nos saturat simul ipse, manens verbumque cibusque.
 Dulcia nam Domini nostris in faucibus haerent
 Eloquia,

gratiae causa. ubi Manut. Barth. ad Claudian. iv. Conf. Honor. p. 678. Taubm. ad Plaut. Casin. act. iv. sc. II. v. 11. ARNTZEN.

258. *Utque polo.*] Nisi his depra-
 vationis quippiam inhaereat, *que*
in neque abundans, metri solum-
 modo causa injectum videtur, ade-
 oque firmare quae Viro creditis-
 simo probare non potui ad Avian.
 Fab. XVII. 23. Sic rursus infra
 lib. III. 89.

*Ecce aderant viventes portantes
 jactuque volantes*

Dis totus service viri.

lib. IV. 67.

*clementia supplicis
 Corruit complexibus valigia; quae
 que profusa*

*Dirigit incumbens lacrimis, et
 irius solus*

*Illos torques stratas, nos cassat Lam-
 bers plantas.*

libi tamen vide notanda. Woenam.
Alphonusque malignum habet Cod.
 Quis corpus tamen mutationis cau-
 sam non video: *infusus dicit in
 Praef.*

259. *Hydros.*] Deesse talis, sed

Graeco, ex Cod. Heinsiano. Cal-
 LAN. *Hydros* habet Cod. Arntz. &
 plures Edd. Vet. 1. Bibl. Lugd. &
 aliae *vindicet* pro *vindictet*, quod
 frequens occurrit in MSS.

263. *Speremus.*] Cod. Arntz. Edd.
 Vet. 1. 2. Monast. Tornac. 1. 2. 3.
 Bas. Col. Lips. Ald. Fabr. Bibl. Lugd.
 omnes habent *speramus*. Frustra.

264. *Corpora.*] Possit videri leg-
 gendum, *qui pectore et ore nos sa-
 turat simul*. Sed alterum sic defen-
 di potest, ut explicemus, qui dum
 nobis annonam mentis fideique sub-
 ministrat, corpore simul & ore nos
 saturat. *Panis diurnus* pro quotidi-
 ano. Ambrosius Officior. III. 10.
*Nam cum exisset fama... fluxisset a-
 quam de petra, de coelo diurnam
 ministrari alimoniam, tot. 8tc. Pre-
 dentius in Psychom. 615.*

*Hec te sollicitet res crastina, ne
 cibus alio*

*Defuerit: redeunt usque cum sole
 diurnae.*

Tacitus Annal. XV. 39. *Quidam
 amissa omnibus fortunis diurni quo-
 que victus institerunt.* Woenam. Mos
 non *formos* *passima* Tern. 2.

Eloquia, exsuperantque favos atque omnia mella.

Debita laxari qui nobis cuncta rogamus,
 Nos quoque laxemus. proprii nam cautio verbi 270
 Spondentes manifesta tenet, graviusque soluti
 Nestimur, alterius si solvere vincla negemus,
 Incipietque pius decies millena talenta
 Dimittens dominus, si nos adfligere propter
 Denarios centum conservum fenerit ullum, 275
 Tradere confestim tortoribus: inque feroci
 Carcere constricti non permittemur abire,
 Donec cuncta brevem reddamus adusque quadrantem.

I 5 Non

268. Omnia.] Arntz. legit. *et dul-*
ta mella, ut Virgil. 19. Georg. 101.
Dulcia mella premas, nec tantum
dulcia.

Sed offendit ea scriptura, cum mox
 jam *dulcia* praecesserit, essetque hic
 inopportuna repetitio. ARNTZ.

269. Qui nobis.] Arntz. ordine
 transposito nobis qui.

271. Tenes.] Adstringit. l. 31. pr.
 ff. de Excusat. *Statim tenuit eum*
prius Edictum. l. 5. pr. ff. de Serv.
 corrupt. *Vel humanitate vel miseri-*
cordia ductus, vel adprobata atque
iusta ratione non tenebitur: ubi for-
 te melius ex fragmentis Collationis
 MS. penes me restitues; *vel alia pro-*
bata &c. aut ex geminatione, *alia*
approbata. Cassiodor. lib. viii. Var.
 Epist. vi. *Pari conditione teneantur*
adstricti. Liv. lib. iii. cap. lv. 3.
 Ur, *quod tribusim plebes iussisset*,
populum teneret. ubi Not. Pessime
 itaque Vet. Ed. 1. 2. Monast. *teneant*.
 Mox *rogamus* habet Cod. Arntz.
 Edd. Vet. 1. Monast. Ald. Col. Tor-
 naef. 3. Bibl. Lugd. Fabr. Mant.
 Sed solet promissive particulae *si*
 subiectivus aut indicativus subijci,

quare nil refert, quid h. l. eligas. V.
 supr. vf. 189. & 203. Drakenb. ad
 Sil. Ital. lib. xi. vf. 118. Cort. ad
 Plin. lib. v. Epist. xiii. & x. Epist.
 liii. ARNTZ.

275. Denarios.] Producta secun-
 da Martiali diversis locis: nec alius
 corripuit, sed *ante omnium dena-*
ris trisyllabum fecit lib. 1. Epigr.
 cxviii. lib. ix. Epigr. ci. [al. 103.]
 CELLAR. De talibus V. Ampl. Vonck.
 Lect. Lat. lib. ii. cap. vi. p. 142.
 & de secunda in hac voce correpta
 latissime V. D. ad Caton. lib. iv.
 Distich. iv. ubi pariter de *denario*
 agunt, quibus junge quae habet
 Heupel. ad Marc. Euang. cap. vi.
 vf. 37. Pro *ullum* Arntz. *unum*. V.
 Drakenb. ad Liv. lib. ix. cap. xiv.
 ARNTZ.

278. Brevem.] An? *levem r. a. q.*
 Vonck. Lectio. Lat. lib. ii. cap. ii.
 Non est quod cum Cl. Vonckio le-
 gendum suspicemus *levem*. Sed ul-
 tus enim id, quod parvum & ex-
 guum est, *brevem* dicit, optimorum
 scriptorum exemplo. Sic Hor. Carm.
 ll. 15. 14.

Privatim illis casus oras brevis;

ubi

Non quia nos Dominus, lucis via, femita pacis
 In laqueos tentantis agat, sed quum mala nostra 280
 Deserit, ire finit. nam quisquis retia mundi
 Deliciosa sequens, luxus & gaudia blandae
 Perditionis amat; Deus hunc, virtutis amator,
 Linqvit, & ingreditur, qua se tentatio ducit.
 Nos hac ergo pedem retro abducamus, & arum 285
 Corde petamus iter, tenuis qua femita monstrat

Ire

ubi Baxterus *brevem* exponit *cursum*. Ovidius *brevia sigilla* dixit Met VI. 86. *brevem undam* Heroid. XIX. 142. *brevem aquam* Remed. Amor. 652. Ita etiam *brevis* dicitur, qui mediocris staturae est. Vid. Cel. Arntzenius ad Aur. Victor. Epit. 43. 6. GRUNER. *Brevem* dixit pro exiguo, minuto; nec video, cur hic vellemus rescribi *levem*. Avianus Fab. XXXVIII.

Te simul aere brevi debile vulgus emet.

cum rota H. Cannegieteri. WOPK. his, quae Grunerus hic eleganter cum Wopkenfio adtulit, adde Cannegiet. de Stil. & aetat. Avian. cap. XXI. Withof Praemet. p. 134. Munck. ad Hygin. Poët. Astron. lib. II. cap. XXVIII. Licet tamen *levis* & *brevis* facile ab Librariis permutentur, ut docuit Burm. ad Ovid. I. Fast. 5. tamen *quadrantem brevem* hic potius exponamus per parvum, exiguum. quo modo Evangelistae *λεπτός* dicunt. Lucae XXI. vs. ult. *Εως δ̄ και τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδοῖ*. Dicebatur enim *λεπτός* genus quoddam minuti nummi. Vid. interim Gronov. III. de Pec. Vet. 10. & IV. XII. Eo respicit Juvenc. lib. I. vs. 520.

Nec prius a tenebris solveris car-

ceris atris,

Ultima quam minimi reddatur portio nummi.

ARNTZENIUS.

285. Nos hac.] EX MS. Lips. nos; alii *ab hac*, ἀπὸ τῆς. CELLAR. Tornaef. I. aliae *ab hac*, Arntz. *ex hac*.

285. *Retro abducamus.*] EX Prosa Sedulii reposui: ut Virgilius lib. V. vs. 428. *Abduxere retro*. Codices scripti, *retro faciamus*, quod dorum. CELLAR. Si ullo umquam in loco, certe in hoc mirè variant Editi. Vett. I. 2. Parrhaf. Sched. Pulm. Monast. Ald. Lips. Tornaef. I. 2. *Ab hac ergo pedem retro faciamus*. ita & Cod. Arnt. qui tamen parva mutatione, *ex hac ergo* &c. male autem Cellarium *τὸ faciamus* damnasse ex Casaub. ad Sueton. Aug. XVI. monuit Cl. Burmannus. Alia ratione rem adgressi sunt Editores Bas. Fabr. Tornaef. 3. Bibl. Lugd. Maitt. totum hunc verum ita constituentes: *Jugibus hanc igitur studiis vitamus* &c. quae si cui scriptura placeret, posset melius ad Poëtae scribendi consuetum morem ita transponere: *Hanc igitur jugibus studiis* &c. quippe qui primam in *jugis* corripere semper solet. V. ad lib. I. vs. 18. Ampl. Vonck. lib. eod. 142. hoc lib. vs. 52. lib. III. vs. 202. & 239. & alibi.

Ire per angustam regna ad caelestia portam.

Si cupimus vitare malum, debemus adire
 Sectarique bonum; hic quia liberat, ille trucidat:
 Hic alit, ille necat. nam quantum sidera terris, 290
 Ignis aquis, lumen tenebris, concordia bellis,
 Vita sepulchris; tantum bona longius absunt
 Dissociata malis. dextrum quicumque necesse est,
 Aut laevum gradiatur iter. Sed dextra bonorum
 Semita

alibi. cum Barth. xlvj. Adv. x. Nū tamen tuto in tanta scripturae varietate adferere licet, cum quidem disputare possimus quid Poëta scribere potuerit, non vero quid ipse scriperit. Dedimus itaque id quod Cellarius receperat, licet nullum sibi aliud quam ex Prosa praefidium habeat. Meliora si quis protulerit, inter primos me reperiet ingenii felicioris aestimatores. Porro *iter petere* vulgatissima est locutio Vellej. Paterc. lib. 11. cap. lxxxj. §. 2. *Ne destinatum iter peterent.* Nisi ibi cum Litteratorum Principe Burmanno malles *pergerent.* Non dissimiliter Idem Vellej. lib. 11. cap. lxxxj. §. 1. *Ut Africam peteret.* Minuc. Fel. Octav. cap. 11. *Placuit Ostriam petere.* atque ita ceteris. Nostro similia habet Juven. lib. 1. v. 683.

Ite per angustam iusti super aspera portam.

Sic supr. lib. 1. v. 63.

Pando salutarem, paucos quae ducit in urbem.

Angusto mihi calle viam.

ARNTZEN.

288. *Malum.*] Diabolum: *sectari bonum.* Deum. Id poscunt nomina *hic, ille.* CELLAR. Similiter Noster lib. 11. v. 205.

*Quia quos malus opprimis hostis
 ima petunt, quos Christus alit, sine
 laeae, resurgunt.*

Noxium dixit lib. eod. 307. *iniquum* lib. 1v. v. 83. Huic igitur recte opponit *bonum*, sive Deum, qui iolus bonus est. Pric. & alii ad Matth. cap. xix v. 17. idque nec ipsae gentes, veritatis licet lumine destitutae, ignorabant, quam in r. m. inspicere Jamblychum Vit. Pythag. cap. xviii. n. 87. & xxviii n. 137. atque ita Deos malorum causas esse acerrime negarunt. Ibid. cap. xxv. n. 118. neque auctores peccatorum eosdem agnoverunt. Marcil. ad aur. Carm. Pythag. p. 71. ARNTZ.

293. *Quicumque.*] Ex Codd. Lipsf. & Heinf. Alii *quicumque*. CELLAR. Sic male ex Codd. Lipsiensis & Heinfiano edidit Cellarius, quum sensus omnino cum aliis libris leges postulet, *dextrum quicumque necesse est aut laevum gradiatur iter:* i. e. necesse est, ut unusquisque dextrum aut laevum iter gradiatur. De isto usu pronominis *quicumque* agimus ad S. Sever. H. S. II. 74. Satisque constat. WOPRENS. *Quicumque* damnavit quoque Grunerus, quem vide. Et certe alterum sensus postulat, quod rectus servatur in Ver. 1. 2. Mon. Parrhaf. Torb. 2. aliis, neque

Semita conspicuos vocat in sua gaudia justos, 295
 Inque tuos, patriarcha, sinus: at laeva malorum
 Exercet poenas, & ad inopia Tartara mittit.
 Ergo agnis ovibusque Dei est haec sola voluntas,
 Et bona libertas evadere torva cruenti
 Ora lupi, vitaeque frui per pascua Christi. 300

neque aliter Sched. Pulm. Praeivit
 Cellario in hac scriptura Fabricius,
 neque a lectione Cod. Heinf. dis-
 sentit Arntz. qui praeterea. abjecto
est, simpliciter *necesse* habet. vid.
 ad lib. 1. 128.

297. *Mittit.*] Verba sunt Maro-
 nis Aeneid. VI. 543. WOPRENS. *Mit-*
tes edidit Cellarius, licet Codd. &

Editi, nuper quoque Grumerus,
mittit exhibeant, neque aliter est
 in loco Virgilii citato, cui adde IV.
 AEn. 243. Frustra etiam Cod. Cant.
 & Ed. Lips. *ad Tartara ducit.* aliud
 suadet aperta Virgilii imitatio, cu-
 jus plerumque tenacissimus est no-
 titer. ARNTZ.

COELI SEDULII

CARMINIS PASCHALIS

LIBER III.

PRIMA suae Dominus, thalamis dignatus adesse,
 Virtutis documenta dedit, convivaque praefrens
 Pascere, non pasci veniens, mirabile fufas
 In vinum convertit aquas: amittere gaudent
 Pallorem latices, mutavit laeta saporem 5
 Unda spum, largita merum, mensasque per omnes
 Dulcia non nato rubuerunt pocula mûsto.
 Implevit sex ergo lacus hoc nectare Christus,
 Quippe ferax qui vitis erat, virtute colona
 Omnia fructificans, cuius sub regimine blando 10
 Mitis inocciduas emittit pampinus uvas.
 Regulus hinc nato quidam moriente rogabat

Flebi-

4. *Amittere.*] Ex MSS. libris. Vulgo *dimittere*. CELLAR. Cellarium securus est Glycerus, quem vide, & Schuking. ad Senec. II. Controv. p. 132. Cod. Cant. tamen pluresque Edd. *dimittere* exhibent. Mos *laesa* pro *laeta* scribunt Cod. Cant. Ed. Torn. 1. 2. Fabi. quod vix legitimum sensum admittit.

2. *Lacus.*] *Lacus* vas vascularium, enpa. Cic. in Bruto cap. LXXXIII. *Novam istam quasi de melle ac lacu fervidam orationem.* & Columell. lib. XII. cap. XVIII. *Lacus vinarii* & vascularii. Nemesius Ecl. III. v. 30. de vindemia: *Pronus ac ille lacu bibit.*

CELLAR. Ovid. III. Trist. E. 72. *Nec cumulat alios fervida mellea lacus.* mox Cod. Artzt. Edd. Parth. Ald. Lips. cum Sched. Fulg. *virtute colenda*, quod Prosa non admittit, ubi; *Qui vitis ad-*

erat virtutis colona. rectius quoque in Metaphora perisist Sedulius, & vulgatum, ut per est, praefrens. ARNTZ.

22. *Regulus hinc.*] Fabi. *transpositus*, quod in MSS. *apertus* est: *Hinc regulus.* *Regulus* autem Latini interpretis est: *βασιλεύς* Graece Joan. IV. id est, regius minister. CELLAR. Codd. Cant. Amr. & antiquiores Edd. *post regulus*, contra metrum. *Regium juvenens* dicit Juven. II. 322. Superiori v6 pro *mittit* Ed. Vet. 1. Monast. *mittit*, quod tamen egregie damnarunt Sched. Fulg. Virgil. L. Georg. 443.

Tum mitis descendit pampinus uvas. Pro *emittit* porro Parth. Sched. Falm. *emittit*; quo jure non video. *Invocant* per non pericuras exponunt Sched. Falm. ARNTZ.

Flebilis & supplex dominum, quo viseret aegrum
 Febre laborantem puerum, trepidamque vetaret
 Labi animam de sede sua. Tunc larga potestas, 15
 Credenti quae nulla negat, nec dona retardat
 Velocem comitata fidem, sermone salutem
 Concedens facili, Vivit jam filius, inquit,
 Perge, tuus Quantum imperii fert iussio Christi?
 Non dixit, victurus erit, sed jam quia vivit, 20
 More Dei, qui cuncta, priusquam nata, videndo
 Praeteritum cernit, quidquid vult esse futurum,
 Inde salutiferis incedens gressibus urbes,
 Oppida, rura, casus, vicus, castella peragrans
 Omnia, depulsis sanabat corpora morbis. 25
 Ecce autem medio clamans ex agmine turbae
 Leprosus poscebat opem, variosque per artus

Plus

13. *Flebilis.*] *Flebilis* pro flente dixit
 & lib. I. 249. Ovid. Amor. III. 6. 68.
 14. *Spargebat tepidas flebilis imbre sinus*
 Sic saepius adjectiva veniant pro parti-
 cipiis. lib. II. 200.
Terque volutus humo, fragilli confide-
re bello.
 1. e. fracto. Infra vs. 270.
Reliquiasque suas sportarum culmina
sepem
Expavit fugitiva famas.
 1. e. fugiens, vel fugata. lib. V. 101.
Namque per hos colapso capus est
sanabile nostrum.
 1. e. sanatum. vs. 171.
Proprium suscepit amictum:
Scilicet humanae posturus tegmina
carnis
Et sumturus item: nil jam ut muta-
bile ferret
Post mortem, propria cum maiestate
resurgens.
 1. e. mutatum. vs. 333.
Perterritus autem
Miles in accipiti retinet discrimine
vitam
Deserta statione fugax.
 1. e. fugiens. WOBKENs. adde quae no-
 tavit GRUNERUS h. l.

15. *Labi*] *Lapsam animam* dixit infir-
 vs. 112. Mox quia nulla Parrhaf. Sched.
 Pulm.

26. *Mediae.*] Cantabr. est: alii *me-*
dio. CELLAR. *Mediae* Cellar. rescripse-
 rat, quae lectio est Cod. Cant. & Edd.
 Lips. & Maitt. reliqui scripti & impres-
 si *medio* habent, quod revocandum pu-
 tavi, jubente Prosa: *Quum repente de*
medio stipantis turbae concilio varis le-
prosus infelicitate persusus. caet. GRU-
 NER. Etiam Cod. Arnt. *mediae.* GRU-
 NER tamen adfentior, cui adstipulantur
 Vett. Edd. 1. 2. Monast.

28. *Plus candore.*] Prosa: *Obscuro can-*
dore miserior. CELLAR. Igitur frustra
 Vet. 1. 2. exhibent, *candore nitens.*

29. *Purgare.*] Ita ediderunt plures;
 sequor tamen scripturam Cod. Arnt. &
 Edd. plurimum *mundare*, quod verbum
 aequae huic rei est adcommodatum.
 Dixi pluribus in Specim. Observ. 6.
 IX. ubi hanc lectionem uberius confir-
 mavi. ARNTZ.

32. *Magis.*] Amplius. CELLAR. *Ma-*
gis pro amplius, deinceps. Fortunatus
 de C. benef. col. 697.

Nec peccatoris mortem magis eligit ar-
ter,

Quando

Plus candore miser. Si vis, Domine, inquit, ab istis,
Me maculis mundare, potes: volo, Christus ut inquit,
Confestim redit una cutis, proprioque decore 30
Laeta peregrinam mutarunt membra figuram,
Inque suo magis est vix agnitus ille colore.

Forte Petri validae torrebat lampadis aestu
Febris anhela focrum, dubioque in funere pendens,
Saucia sub gelidis ardebat vita periculis, 35
Immensusque calor frigus letale coquebat.

At postquam fessos Domini manus adtigit artus,
Igneus ardor abit, totisque extincta medullis,
Fonte latentis aquae cecidit violentia flammæ:

Quin etiam rabidas nigrorum depulit iras 40
Spirituum, ne flatus atrox laceraret iniqua
Peste homines, operisque Dei vexaret honorem,
Quem

Quando suis poenis nobis dedit arma salutis.

WOPKENS. Cod. Arnt. transponit: magis agnitus est, & pro ille legit ipse. Vid. ad lib. 11. 255. Vir agnitus habet Ed. Lips. invita Prosa. Vet. Ed. 1. 2. Monast. ita distinguunt: Inque suo (magis est) vix &c. Male.

34. Febris anhela.] I. e. vehemens, flagrans. Ovid. e Ponto 1. 10. 5.

Nec dolor ullus adest, nec febribus uror anheliis.

Adde quae ad vs. 277. notabimus. WOPKENS. Juvenc. lib. I. vs. 773.

Cujus anhela sacrus aestu, febrique jacebat.

*) Lampadis explicuit Barth. ad Claud. p. 274. ubi citat, nam Petri; unde hauserit, non video. Pejus Ed. Ald. morte Petri. Forto torquebat habet Cod. Cant. Ed. Tornac. 1. 2. 3. & 2. liae. Elegantiam sane depravarunt, cum aestus febribus frequens adscribatur. infr. Hymn. 11. vs. 56.

Exstinxit ignes febrium.

Minuc. Fel. Octav. XII. cum febribus ureris. Virgil. III. Georg. vs. 452.

Artus depajcitur arida febris Praesuit incensus aestus avertere.

Sulpit Sever. Vit. B. Mart. cap. XIX. init. Gravissimis quarantiae febribus ureretur. & exustus febre est apud Iscan. B. Trojan. lib. V. vs. 13. sacri scribit Cod. Arnt. nulla necessitate. ARNTZ.

36. Coquebat.] Parabat, moliebatur, fovebat. Sidonius Carm. V. 129.

Coerat internum per barbara corda venenum.

Silius Ital. X. 436.

Ubi turpe malum Latloque extrema coquebant.

Coepa viri.

Hic Drakenb. illic Savaronem consule. WOPKENS. Colebat pessime Monast.

42. Vexaret.] Plane nisi me decipit opinio, insulse vexari dicitur homo allicujus; recte vero commaculari; vel simili verbo. Quare haud dubito lege-

re, operisque Dei foedaret honorem.

VONCK. Lect. Lat. lib. 11. cap. 11. E-

adem locutio restituenda forsitan Tacito

III. Hist. c. LXVI. Egregiae domus honores deceret. f. foedaret. Nisi Grono-

vii deleret magis placeat. Aliter Cl. Tril-

lerus Observ. Critic. lib. III. cap. 2. p. 132. IDEM in Addend. Verbum vexa-

ret non moveo. Sensus, ne daemona vexaret, molestia afficeret hominem.

Quem norat non esse Dei: passimque catervas,
 Ut plus, innumetas pulso languore salutis
 Reddidit, & varia populos a clade levavit.

49

Inde marina petens, arentes gressibus algas
 Pressit, &, exiguae conscendens robora cymbae,
 Aequoreas intravit aquas, Dominumque sequentes
 Discipuli, placido librabant carbasa ponto,
 Jam procul a terris fuerat ratis, actaque flabris
 Sulcabat medium puppis secura profundum,
 Quum subito fera surgit hiems, pelagusque procelis
 Vertitur, & trepidam quatiunt vada falsa carinam.
 Perculerat formido animos, seseque putabant

50

Naufragi

qui esset operis Dei honor, sed quem
 venerat Deo non esse devotum: ut jam
 accepit haec Cellarius. Proprium autem
 ubatissimumque in hac re vexandi ver-
 bum. *vf. 73.*

*Quos non mala daemona pauco
 Sed legio vexabat atrox.*
vf. 243.

*Quam spiritus atris
 Vexabat simulis.*
*Ad illa, quem norat non esse Dei, con-
 fer lib. IV. 131.*

*Et sua transit
 Sabbatho non curans, hominem curare
 paratus.*

Quem voluit magis esse suum.
 Chrysologus Serm. XV. Puer meus qui
 faceret, ut tuus sit, surgat: meus quia
 paralyticus, ut tuus sit jam sanetur;
 meus quia male torquetur, ut tuus sit,
 jam non sit in poena. Domine, tuos
 servos non decet malis subjacere: injuria
 est tua tuorum poena servorum. WOF-
 FENS. Receptam h. L. scripturam omnes
 Codd. atque editi tuentur. Tuetur
 in Aurel. Vici. Epit. cap. XLII. §. 20.
 Per Adamantias, Et Gorgonias, Et alia
 importuna ministeria vexantem famam
 Dei. AANTZ.

43. Non esse Dei.] Quem honorem
 operis Divini, i. e. quem hominem,
 ad Dei imaginem honorifice creatum,
 agit stans ille malus, sive spiritus ni-

ger, non esse Deo devotum. CELLAR.
 Sched. Pulm. haec habent: *Nebriss.
 fort. reum, i. e. culpa dignum.* Huius
 conjecturae videtur favere, quod est in
 Ald. *Deum.* Et facili negotio istud, si
 plures adstipularentur, posset tolerari.
 Sed tamen optime Cellar. mentem Po-
 etae expressit. AANTZ.

44. Prius] Suspecta mihi haec vox,
 neque quid sibi velit, satis perspicio.
 Vix enim ad mentem Poetae facit. Prius
 saluti reddidisse noverant omnes. No-
 vcrant & illi, qui Christi castra non
 sequebantur. Porro si ista vox prius pos-
 sit tolerari, quo tunc tendit praecedens
passim? an non & id includit, vasis
 iam temporibus tale quid fuisse per-
 suum? Vides, ni omnia rae fallant,
 sententiam nimis languentem. Prae-
 mune itaque Cod. Arat. & Edd. Vet. i. 2.
 Ald. Sched. Pulm. Monast. pius referri
 bere nullus dubitavi. Videtur hac ra-
 tione major inesse sententiae Emphasi.
 Iusta quoque tum est oppositio, imo
 atrocem illum, qui horrendis calamitatibus
 & tot quasi infernalibus Furis his
 manum genus perdere conabatur, qui
 que hostilem animum contra illud ipe-
 rabat; & inter istum pius, qui idem
 illud mortale genus ex his faucibus ed-
 pere, atque diam salutis opem con-
 ferre non negabat. *Atror* itaque si
 pius non sine quadam energia hic oppo-

suerat

Naufraga litoreis jam tendere brachia faxis, 55
 Ipse autem placidum carpebat pectore somnum,
 Majestate vigil, quia non dormitat in aevum
 Qui regit Israel, neque profusus dormiet umquam.
 Ergo ubi pulsa quies, cunctis clamantibus una
 Voce simul, miserere citus, miserere, perimus, 60
 Auxilio succurre pio! nil vota moratus
 Exurgens Dominus, validis mitescere ventis
 Imperat, & dicto citius tumida aequora placat.
 Non erat illa feri pugnax audacia ponti,
 In Dominum tumidas quae surgere cogeret undas, 65
 Nec metuenda truces agitabant flamina vires,

K Sed

nuntur: eo modo, quo *malum & bonum* lib. II. 289. sensus erit: quod homines passim saluti reddiderit, utpote vel quoniam erat pius & homini amicus, ut ait infr. IV. 98. atque ista vox frequens Nostro in deliciis est. vid. lib. II. 20. V. 17.

Ne qua pius a pietate vacaret.
 ubi Not. & alibi. *Ut igitur denotabit* utpote, de qua notione vid. Acidal. ad Vellej. II. cap. xv. §. 1. ARNTZ.

49. *Discipuli.*] Arnt. Cod. *Nautica discipuli libr. pro sequentis* conjiciebat *tebentes*, Cl. P. Burmannus in epistola ad Cuperum. *Carbasa* pro velis hic accipi monuit Barth. Adv. lib. XXXV. cap. x. ubi citat *carbasa venso*. sed Senec. Med. 318.

Pandere vasso
Carbasa ponto.

Cassiodor. lib. I. Var. Epist. XXXV. *Tendi carbasa sestinanter invitet.* ARNTZ.

50. *Flabris.*] Ventis. Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. III. cap. vi. & ad Albric. de Deor. imag. cap. XIII. Val. Flacc. lib. VI. vs. 685. *mox sum subito* Sched. Pulm. ARNTZ.

53. *Vada falsa.*] Virgil. Aen. V. 158. *Et longa sulcatis vada falsa carina.* Adi Savaron. ad Sidon. I. Ep. 5. WOPKENS. Arator lib. I. vs. 988.

Spoiliat vada falsa draconis.
 & alibi. *Mox perituras* Monast. Apud

Juvenc. III. 297. *magno perpulsius tor- da dolore*, legitur in mea Edit. malint tamen *perculsus*. Ita Idem IV. 318. *perculsus verbis*. Ammian. Marcell. XXVIII. cap. vii. *Quia subito percussit familiares*. Heinf. ad Virgil. I. Aen. 514. ARNTZ.

57. *Dormitat.*] Vetus Int. Psalmo cxx. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.* Sidon. II. Epist. 2. *Ubi somnolentiae cubiculariorum dormi- tandi potius, quam dormiendi locus est.* & sic saepius illa junguntur. WOPKENS. Varias hic Editt. inter quas & Vet. 1. 2. Monast. habent *qui non. Adcedit Prosa; Pervigil majestates, qui non dormitat.* Neque tamen ideo quid mirandum, sentiunt & mecum Sched. Pulm. & Parth. Iste vero Sched. hic *prorsus nec scribere* uent. Rationem non exputo. *Aevum* expono per aeternitatem, ut apud Claud. Conf. Manl. vs. 333.

Duplici vita subnixus in aevum.
 & II. de Laud. Stilic. 426. ad quae loca consule Barth. Catan. ad Plin. lib. IV. Epist. xxiv. §. 5. Sic quoque *seculum* & Graecorum *αιών*, Barth. ad Claud. Conf. Manl. 114. & IV. Conf. Honor. p. 570. *Mox pro clamantibus* Cod. Cant. Edd. Vet. 1. 2. *Mon. lacrymantibus*, invita Prosa. & *pro miserere citus* Parthas. Sched. Pulm. *miserere Deus*. In Prosa vox *dominus* legitur, quae aliqua ratio-

Sed laetum exfiliens Christo mare compulit imum
Obsequio fervere fretum, rapidoque volatu
Moverunt avidas ventorum gaudia pennas.

Interea placido tranſvectus marmore, puppim 70
Liquerat, & medios luſtrabat paſſibus agros,
Quum procul e tumulis gemino ſtudio ruentes
Proſiluere viri, quos non mala daemone paucō,

Sed

ne ſuffragio ſuo hanc ſcripturam figere poſſet. At tamen ad elegantius exprimen- dum praetens, quod inſimulabat, periculum, aptior videtur recepta lectio. ARNTZ.

68. *Fervere.*] Quidam *ſervire*. At clare Heinf. Cod. & Vet. Ed. *fervere* obſequio, id eſt promptiſſimum ſtudioſiſſimumque eſſe ad obſequendum Chriſto. CELLAR. Ita Arntz. Cod. & antiquiores omnes, quod jure placuit Eru- diti Gronero: & ſane majorem hic emphaſin habet, quam alterum illud *ſervire*, cui tamen pondus addere poſſet locus Cyprian de Idolor. Vanit. p. 400. *Cogeret ſibi elementa ſamulari, ſervire ventos, maria obedire.* Poterit autem ex hoc loco confirmari Acidalii conjectura apud Pacat. Paneg. cap. xxxix §. 3. *Per aliquas imagines ſomniorum ferrentur obſequentes; praebuiſſe geſtantibus ventis otioſorum miniſteria membrorum.* Conf. ibi Not. ARNTZ.

69. *Ventorum gaudia.*] Venti gaudebundi refugiant Chriſto imperante. CELLAR. Mare ita procelloſum erat, effrenesque venti, non auſteritate, aut aliqua Domino nocendi libidine, ſed ſola laetitia atque obſequio in Chriſtum. Quae verborum ſententia cum adeo manifeſta ſit, quid ſibi Cellarius volebat, dum ad iſta *gaudia ventorum*, notat, venti gaudebundi refugiant, Chriſto imperante? Non ſane de refugientibus ventis haec intelligi debent, ſed de ſurgentibus & mare turbantibus. Neque *obſequio fervere* recte exponit Vir laudatus promptiſſimum ſtudioſiſſimumque eſſe ad obſequendum Chriſto, quum ſit, ſe commovere venerandi Chriſti cauſa. *Gaudia ventorum* i. e. venti gaudebundi. Paulin. V. Martin. II. 290.

*Infantem totis certantia gaudia votis
Iſtibus adſiduis, crebrisque bipennis
infant.*

Juvencus III. 65.

Tamen imperat atque

*Infantis caput inferri traditque puellae
Illa (nefas!) matris ſclerata ad
gaudia portat.*

WOPKENS. Nil ſane hac expoſitione certius. Ex Proſa mens Poetae clarior adparet, cujus tamen verba longiora ſunt, quam quae hic adſcriberentur. Pro *avidas* Sched. Pulm. habent *ſubites*. Parrhaſ. *rapidas* praetulit. Si quid video ex mente Proſae. *Curſus rapida commotione praecipites languenti ſubito deſeſſere torpore.* ARNTZ.

73. *Mala.*] *70 mala* hic miſere languet, & proſus inconcinne poſitum. Quid enim hoc? *malam legionem daemone paucō* obponere atroci legioni. Adeone quidquam diſferunt *malas* & *atrox*? an non malum omne *atrox* & viciffim? ſic puto. Nec ſuccurrit tamen praefens remedium. Dicendum forte, ut aliquoties, ita & hic quantitatem neglexiſſe Sedulium, & legendum, *quos non ala daemone p.* Viderint peritiores. VONCK. Obſ. Miſc. cap. xxx. Cl. Vonck. Sedulium hic quantitatem neglexiſſe putat, ſcripſiſſeque, *quos non ala daemone paucō.* Sed locum ſanum eſſe facile videbis, modo non cum Vonckio illud *mala* ad *legionem* referas, ſed accuſ. plur. eſſe cogites. GRUNER. Durius hoc eſt, *quos non mala* (verabant) *daemone paucō.* An potius leg. *quos non daemonia paucō* &c.? ut in voce *daemonia* ſecunda ſyllaba predicatur tali licentia, quam lib. V. 430. & alibi poſt alios obſervaviſſimus. **MO**
700

Sed legio vexabat atrox, nexuque cruento
 Saeva catenatis gestantes vincla lacertis, 75
 Angebat quoque poena duplex: heu dura furoris
 Conditio! qui vim patitur, magis ille ligatur.
 Tunc Domini praecepta tremens exire jubentis
 Spiritus infelix hominem non audet adire,
 Effigiem linquens, quam Christum cernit habere. 80

K 2

Sed

vero Sedulii, ni me fallit animus, scriptura est, *quos non malus agmine paucos* &c. ut *malus* pro daemone venit lib. II. 282. & alibi: *Agmine non paucos* dixit ut Tacit. Hist. III. 40. Multo . . . *agmine segnius quam bellum incedens*. WOPKENS. Blanditur vehementer ultima Wopkensii conjectura; vix enim aliud sensus postulat Mior tamen constantem librorum omnium in receptam lectionem consensum: quam si praeferas, ita construe; quos non mala vexabant daemone paucos, sed legio atrox malorum vexabat. Vix aptior rei datur exitus, licet durior sit construendi ratio. *Mala* erit igitur numeri plur. casus primus; ita namque & daemone *malum* dixit infr. 205. qua enim construendi via hic accusativum plur. invenit Vir Eruditissimus, nondum expiscor. De integritate tamen hujus loci non magnifice sentio, cum talis locutio videatur a genio Sedulii longius remota. Ceterum vi. super. pro *gemino* exhibet Parrhaf. Ed. *gemini*. Favet Prosa: *repente duo viri*. altera tamen scriptura magis mihi videtur Poëtica. ARNTZ.

76. *Poena duplex*.] A furore daemoniaco, & a duris vinculis. *Dura* autem Cod. Heinssii, non *dira*. CELLAR. Vs. praeced. Cod. Cant. Tornaes. 1. Bibl. Lugd. & ceterae Edit. ut Ald. Lipsf. Fabr. Maitt. habent *gestabant*. & illud probant Pulm. sched. Prosa: *Et ob hoc ferreis catenarum nexibus innodati. Fleu! quam gravis est furoris conditio*. Ex voce *gravis*, quae ibi invenitur, meliori ratione patet hic *dura* praeferrí, ubi Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Parrhaf. Monast. Col. Ald. Lipsf. Tornaes. 3. &c.

exhibent *dira*. Et frequens haec est in Codd. permutatio. V. Vir. Doct. in Obs. Mitic. mens. Septemb. A. 1712. p. 204. Burm. ad Lucan. lib. IV. v. 637. 80. *Reverens*.] Substitui hoc sine libris, quorum est *reddens*, vel *repetens*, vel *recolens* Fabr. *fugiens*. Sed aptissimum est, reveritum diabolium in homine imaginem, quam Christum videbat habere. CELLAR. Mirifice hic variant libri nostri. Cod. Cant. *recolens* Ald. *repetens* Codd. Vulc. Nanf. Tornaes. Bas. Col. *reddens* Lipsf. Fabr. Bibl. Lugd. & Maitt. *fugiens*, quae lectio nobis quidem omnium aptissima visa est, quippe quam omnium maxime confirmare videtur Prosa: *Mentens intrandi licentiam postulare*. Cellarius ex conjectura substituerat *reverens*, sed conjecturis tunc demum locum esse relinquendum putamus, ubi in Codd. apti plane nihil reperitur. GRUNER. Praeter varias Editiones a Grunero jam enumeratas, *reddens* invenimus in Ed. vet. 1. 2. sched. Pulm. Monast. Tornaes. 1. *fugiens* in Tornaes. 3. quam plerumque sequi Bibl. Lugd. plus una vice jam dixi. *repetens* Parrhaf. quod moveri debuisse negavit Cl. Burmannus; ita enim ipse in Epistola MS. ad Cuperum: *Nescio an recte repudiaverit Cellarius veterem lectionem, cum repetens vel recolens, sit animo, mente sua reputans vide Heinss. ad Ovid. Epist. V. 113. apud quem Poetae frequens harum vocum usus est*. Cellarius certe, nullo Codice adficiente, *reverens* substituit contra ipsam Sedulii mentem. Non enim ex reverentia spiritus iste exiit, sed ex mandato & jussu Domini, adeoque vi coactus, neque antequam obtinisset,

Sed pecus inmundanda gaudens lue, semper amicum
 Sordibus, atque olido confuetum vivere coeno,
 Pro meritis petiere suis, tristesque phalanges
 Porcinum tenuere gregem, niger, hispidus, horrens
 Talem quippe domum dignus fuit hospes habere. 85
 Hinc alias Dominus pelago delatus in oras

Intravit

tinuisset, ut sibi in porcorum gregem
 trantire liceret. Propius hinc adcedit
 vò fugiens, sed & illud ingenio Eruditi
 cuiusdam tribuo, qui ceteras lectiones
 primum commodas deprehendens, illud
 tacite subfuit. Fabricium interdum ita
 in Sedulo rem egisse, Cellarius jam
 monuit. Saltem nulli, quod scio, Codd.
 illud servant. Non dubito, quin veris-
 simum sit, quod exhibet Cod. Arnt.
 cum *linguens* scribat. Id cum Prosa con-
 venire, quivis videbit. Et ita Vulgati
 Intt. hac in re *exire* adhibuerunt.
 Math. VIII. vs. 32. Marc. v. vs. 13. Lucae
 VIII. vs. 29. & 33. & Noss. vs. 78. cum
 quo nihil apertius convenit, quam *lin-
 guens*. sic infr. lib. IV. vs. 88.

Hominemque reliquit

*Pulsus, & in vacuas fugiens evanuit
 auras.*

qui tamen locus fugiens quoque defen-
 dere videtur. Neque nego illud verbum
 hic etiam posse tolerari. Sed puto potius
 unius Cod. fide esse praefendum illud
linguens, quam, quod ex conjecturis
 primum videtur, *fugiens*. ARNTZ.

81. *Semper amicum.*] Sic Avian. Fab.
 VI. 2.

Et lateis tantum semper amica vadis.
 Symmachus X. Epist. 36. *Is quoniam sem-
 per amicus est veritati, & famam bono-
 rum temporum colit* &c. Arator H. Ap.
 II. 223.

Subitum tunc illa medelae

Semper amica manus jubar intulit.

Rusticus Helpidius Hist. V. N. Testa-
 menti:

*Semper amica piis, peccantes respuit
 aula.*

Aliquando & *semper* postponitur. Confer
 etiam Horat. I. Epist. 2. 26.

*Vixisset canis immundus, vix amica
 luto sus.*

WOPKENS. Per $\sigma\phi\tau$ ita dicitur, ut
semper-avari & alia. V. meum O. Arnt-
 zen. ad Caton. Diffich. lib. IV. Diff. I.
 ARNTZ.

85. *Hospes.*] Arator II. 634. pariter
 de daemionibus:

Virtute sub ipsa

*Spirituum quaeque turba minax velut
 irrita fumi*

*Pars per inane fugit, ne fabrica pul-
 chra creantis*

*Quae plasmata solo coelestis imaginis
 instar*

*Traxit, & auctoris spectem pro pi-
 gnore gestat,*

*Hospite sit polluta suo, templumque
 decoris*

Insciat praedoxi odor.

WOPKENS. Porcorum tenuere Edimb.

86. *Pelagi.*] Non inepta est lectio
 Cod. Cant. Edd. Ald. Torn. Lips. &
 Col. *pelago*, quam, cum Prosa illam
 confirmet, sequendam putavimus Ovid.
 Met. IX. 117.

Obsequio deferri spernit aquarum.
 Justin. lib. XXII. cap. VIII. §. 11. *Agar
 thocles autem navibus, quibus reversus
 a Sicilia fuerat, cum custodibus eorum
 dem Syraculas desertur.* GRUNER. Va-
 ler. Flacc. lib. VIII. vs. 376.

*Adversamque procul Peneus desertur
 in oram.*

Diff. Cret. B. Troj. lib. VI. cap. 1.
Delata dein ad regionem. Hygin. Fab.
 CXXV. *Tempestate ad Cicenae est delata.*
 Munck. ad eumd. Fab. XV. Cellarius
 vero hic edidit *pelagi*, praesumptibus
 Edd. Bas. Maiu. Fabr. Bibl. Lugd. &
 sane per *oras pelagi* intelligi posset litrus;
 sic enim haec res prope mare narrat
 gesta. Marci v. vs. 21. unde *litoris ora*
 apud Avian. Fab. XX. vs. 10.

*Haec tibi me rursus litoris ora dabit.
 Propert.*

Intravit natale solum, quo corpore nasci
 Se voluit, patriamque sibi pater ipse dicavit:
 Ecce aderant vivum portantes jamque cadaver
 Bis bina cervice viri, lectoque cubantem
 Vix hominem, cui vita manens sine corporis usu
 Mortis imago fuit, resolutaque membra jacebant

99

K 3

Officiis

Propert. I. Eleg. VIII. vs. 13.

Et me defixum vacua patiaturs in ora.

quod rectius contra alios defendit Vir Doct. in Obs. Misc. mens. Jul. 1732. pag. 131. Sed tamen elegantior hoc videtur scriptura, quam reduxit Grunerus, *pelago*, eaque ipsa confirmatur a Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. 2. Parrhaf. Mopast. Edimb. & Torn. 3. Ita Lucan. II. vs. 88.

Pelago delatus iniquo

Hofilem in terram.

ARNTZ.

87. *Natale solum.*] Errat, dum *idia*

βίλις Matth. XI. 1. dixit *natale solum*, quod Bethalemmum est. Haec autem gesta sunt ad mare Galilaeae, *ὁδὸς τῆς βήλασσα*, Marc. V. 21. quod ad Capernaum magis, quam ad mediterraneum Nazareth, referendum, nam & ibi *κατακρησῖ*. Matth. IV. 13. CELLAR. Quo hic ubi esse videri possit; de qua particulae notione nos ad Hygin. Fab. LII. Sed hoc insuavem Sedulio, ideoque potius pro relativo pron. accipiendum: ut ablativus quo (sc. solo) sic sequenti ablativo corpore jungatur, uti solere vidimus ad Justin. XIV. 4. & Tacit. Ann. I. 72. Sic Paulinus Poëm. XXIV. 151.

Sanctorum ut amore duorum

Binum habeam natalem hodie, quo corpore sumti

Martyris excessum celebrans. &c.

Patriamque sibi p. i. dicavit, i. e. quodque patriam &c. quo modo saepe post pron. relativum haeret constructio. lib. I. 272.

Hic βίλις lapis reprobus, quem veritise gestat

Angulus, atque oculis praebet miracula nostris.

h. e. & qui oculis &c. vs. 292.

Cui nec minus est Patre quidquam, Nec quo crescat habet.

ubi falleretur, si quis refingeret, *quod nec minor est. p. q. lib. IV. 6.*

Cui prona facultas

Ardua planare Et curva in directam referre,

Et quidquid natura negat, se judicis praestat.

pro quo quispiam mallet, *Et qui quod n. n. &c. Et ibid vs. 15.*

Quem frons nulla videt, sed totum conspicit ipse.

h. e. sed qui totum c. i. sic etiam deinceps vs. 58. 59. & lib. V. 56. 57. quaeque alia ejusmodi ad Justin. II. 6. & alibi notavi. Ita nihil emendandum videtur in verbis Min. Felice. cap. XXV. *Neque enim potuerunt in ipsis bellis Deo adjutores habere, adversus quos arma rapuerunt, Et (i. e. & quos) quod postulaverant detriumphatos colere cooperunt.* Nisi forte asperitas haec ibi quodammodo mitiganda sit, transponendo, *quos adversus arma rapuerunt*, qua quidem metathesi Tacito aliisque nihil usitatus. WOPKENS. Frustra itaque de corpore habet Bibl. Lugd. Mox Cod. Arntz. pro *pater legit Deus*, ex massigine, ut equidem credo. ARNTZ.

89. *Vivum.*] *Cadaver vivum* etiam Chrysiologus paralyticum vocavit, notante ad Apul. VI. Met. p. 123. Priscaeo. Saepiusque ita de eo, qui morti proximus est vel esse videtur, loquuntur veteres. Quintilianus Declam. CCCVI. *Vivum funus gremio tui, quam poene exspiravit in manibus meis.* Senec. Epist. LXX. *cum aeger a Senatu in lectica reclusus esset non sane frequentibus exsequiis* (omnes

Officii deserta suis, fluxosque per artus
 Languida dimissis pendebant vincula nervis.
 Hunc ubi virtutum dominus conspexit egere 95
 Robore, peccatis primum mundavit ademptis,
 Quae generant augmenta malis; miseroque jacenti
 Surge, ait, & proprium scapulis adtolle grabatum,
 Inque tuam descende domum. Nil iussa moratus,
 Cui fuerat concessa salus, vestigia linquens 100
 Tandem aliena, suis laetatur vadere plantis,
 Vectoremque suum grata mercede revexit.
 Principis interea synagogae filia, clauso
 Functa die, superas moriens amiserat auras,

At

(omnes enim necessarii deseruerant impie,
 jam non reum sed funus) habere coepit
 consilium &c. Arator I. 763.

Tunc iterum formatus homo, longique
 cadaver

Temporis, exstinctos ad vitam surrigit
 artus.

WOPKENS. Vid. Heinf. ad Ovid. Ibid. v. 15. & saepe Scriptores contraria jungere solent. Vid. Barth. ad Claud. Conf. Manl. v. 127. & VI. Conf. Honor v. 250. Rittersh. ad Oppian. lib. I. Cyneg. 260. Observ. Misc. A. 1733. Mens. Mart. p. 225. sic juvenilis senecta dicitur supr. Epist. ad Maced. p. 12. Ed. nostr. & alibi. Ad illud bis bina conf. Savar ad Sidon. IV. Epist. VIII. p. 252. ARNTZ. 93. Officiis.] Laëtant. de Opif. Dei c. X. In hoc autem, quamvis simplici membro tria sunt officia constituta; unum &c. Sic c. VIII. 10. & alibi ille cum aliis. Deserta officiis dixit auctor ut v. 153.

Qui voce relictus,

Auditu vacuus, solo &c.

Boëtius Consol. IV. 2. Ut iidem scelesti, iidem viribus omnibus videantur esse deserti. Phaedrus. I. fab. 23. 3.

Desertus annis Et desertus viribus

Leo quam jaceret &c.

ubi nihil mutandum, nisi quod cum Bentleyo gratiore sono legendum videtur *confectus annis*, uti & Sallustius loqui-

tur Jugurt. c. XI. 5. WOPKENS. Adde Erud. Gruner. h. l. qui eleganter Juveni locum lib. II. v. 76. pristino nitore restituit. Cod. Arnt. hic ordinem invertit, atque versum inter duos priores interferit, stupido dormientis Librarii errore ARNTZ.

94. Dimissis.] Prosa: *Ita membra jaecentia resolutis nervorum vinculis, ac dimissis per fluxos artus.* Patet hinc dimissis praefertendum esse pro demissis, quod est in Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Farrh. Fabr. Monast. Ald. Col. Basil. Tornaes. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. Digna sunt, ut inspiciantur, quae dedit elegantissimi Vir ingenii Grunerus inst. lib. V. v. 393. & solennis hic est Librariorum error. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. XCIII. §. 4. & carissimum mihi Patruus ad. Caton. 1 Distich. xxvi. Obs. Miscell. Mens. Novemb. A. 1732. p. 346. & Septemb. 1733. p. 264. Barm. ad Nemes. Ecl. I. v. 86. ad Virgil. Ecl. IX. v. 8. quo modo apud Justina. XV. cap. IV. §. 23. Cod. Franceq. habet deducuntur. & Collat. penes me apud Cicer. pro Ligar. cap. III. *Desertus ille tuus*, ita *dimersus* habet Cod. Arnt. inst. lib. V. v. 122. adde supr. lib. I. v. 285. & passim. ARNTZ.

95. Egentem.] Ita un-nimi consensu omnes. Arntz. tamen Cod. legit *egere*, quod sane ad Poetarum genium adcommodatiss.

At genitor, cui finis edax spem prolis adultae 105
 Sustulerat, sanctos Domini lacrimansque gemensque
 Corruit ante pedes, vix verba precantia fari
 Singultu quatiente valens; Miserere parentis
 Orbati, miserere senis! modo filia, dicens,
 Unica virgineis, nec adhuc matura, sub annis 110
 Occidit, & misero patris mihi nomen ademit:
 Adfer opem, lapsamque animam per membra refunde,
 Qui totum praestare potes. Haec inquit: & auctor
 Lucis ad extinctae pergebat funera, gressum
 Vix populo stipante movens, permixtaque turbis 115
 Ibat inundantem mulier perpeffa cruorem,

K 4

Quae

modatius. Sed & illud alterum facile tolerarem, nisi aliud juberet Prosa: *Quem ubi Dominus supernae virtutis egerit virum restitutione conspicit.* Igitur & h. l. ita legi debere non dubito. Ad illud *virtutum dominus* nonnulla dedit Grunerus, quem vide. ARNTZ.

96. *Mandavit.*] Similiter loquitur lib. I. 41.

Laetificata seges spinis mundatur ademitis.

WOPKENS. Cod. Cant. Arnt. Edd. Parrh. Ald. Lipsf. cumque iis Sched. Pulm. & MS. apud Cl. Burmannum habent *confirmas*. Rectius id inprobavit Gruner. h. l. ex Prosa, & eo loco quem Wopkensius nunc adduxit. ARNTZ.

97. *Miseroque.*] Edd. Fabr. Tornaef. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *misero inde*. quod & ferri posset. *jacere* hic recte aegrotto tribuit. Vid. Scheff. ad Phaedr. I. Fab. XIV. 5. V. D. ad eumd. lib. I. Fab. XXI. v. 4. Reines. ad Vorst. Epist. XXIX. Plin. lib. I. Epist. XII. §. 6. & V. Epist. IX. §. 2. Ovid. XX. Her. 110. & 111. Trist. El. III. v. 5. atque alibi. ARNTZ.

99. *Descende.*] Malim, *inque tuam discede domum*. WOPKENS. Cl. Wopkens malebat: *inque tuam discede domum*. Sed nihil mutandum. *Descendere* non semper est ex loco elato in depressiorem se conferre, sed saepius quod *ire simpl.* Hinc *descendere ad bellum*, in

proelium, in aciem, imo etiam *descendere in forum, ad comitia* &c. Nam licet multi ex Rom. habitaverint in collibus, hoc tamen non de omnibus dici potest. *Descendere* vero promiscue dicitur. Graev. ad Cicer. Diverf. VIII. 4. GRUNER. De Grabato conf. Lamp. ad Joann. tom. II. p. 10. in not. *Confessa* habet Ed. Vet. I. *discede* autem, quod malebat Wopkens, legitur in Edimb.

102. *Velloremque.*] Suum lectum, grabatum. CELLAR. Sic Arator I. 759. *Surgens, paralytice, dixit, Vectorem compone tuum, nec reddere tardes*

Officium portare *div.*

WOPKENS. Non minus eleganter Claudian. Epigr. XLVII. in fin.

Jussus post multos graditur paralyticus annos,

Mirandum lecti portitor ipse sui.

ARNTZ.

113. *Totum.*] Hoc est, qui omnipotens est, cui omnia praestare facile est. BARTH. lib. LIII. Adv. III. L. *qui totam pr. p. aut, qui votum pr. p.* VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. *Totum* hic sollicitari non debuit. Valet omnia, vel rem omnem. ut v. 203.

Caelumque Et sidera tandem

Cernis, Et ardentem solis reminiscitur orbem,

Totum erecta videns,

lib.

Quae magnas tenuerat opes, ut fanior esset,
 Exhaustaque domo, nec proficiente medela,
 Perdiderat proprium pariter cum sanguine censum.
 Ast ubi credentis jam sano in pectore coepit
 Dives adesse fides, mediis immerfa catervis
 Niritur averfi vel filum tangere Christi.
 Posteriusque latens, subitam furata salutem,

120

Extrema

lib. IV. 15.

*Quem frens nulla videt, sed totum
 conspicit ipse.*

lib. V. 99.

*Ille tamen patiens subiecto corpore totum
 sustinuit.*

& vl. 426.

*Ad dextram sedet ipse patris, totumque
 gubernat*

Jure suo. &c.

*sic enim merito Cellarius maluit, quam
 mundumque, quippe quod depravationi
 minus sit obnoxium. Juvencus IV. 524.*

*Continuo Christus: totum complere
 licebit,*

*Hinc venisse tuo quaecumque est causa
 paratu.*

Chrysologus Sermone XI. Cui nihil sub-
 venit ad salutem, cui totum restat ad
 poenam (forte praestas ad p.) cui ex
 signa proficiunt ad ruinam. Ita Ambro-
 sius, Zeno Veron. aliique, ut notat
 Weitz. ad Sever. Sanct. M. Boum 29.
 qui tamen locus nihil commune cum
 haec forma habet. WOPRENS. V. infr.
 lib. V. vl. 426. & Gruner. h. l.

124. *Lucis.] Auctor lucis non infre-
 quens Dei tam filii quam patris ti-
 tulus est. lib. V. 150.*

*Auctor lucis erat, jussus qui sumere
 mortem.*

Juvencus IV. 483.

*Nominis Ebraei sunt Gethsemani da-
 rura.*

*Illo progreditur vitae lucisque repertor;
 Quem vox discipuli, Juda fugiente,
 sequuntur.*

Studentius Perist. V. 37.

*Nos lucis auctorem, Patrem
 Ejusque Christum filium,
 Qui solus ac verus Deus,
 -Dasiac, consuebitur.*

WOPRENS. *Lux itaque vitam notat.*
 Barth. ad Claud. 1. de Laud. Stilic. 93.
 & B. Gild. 77. Veil. Paterc. II. cap.
 LXVI. 4. *Rapuit in M. Ciceroni lucem
 sollicitam.* Cerd. ad Virg. IV. Aen. 453.
 Eodemque titulo gentes Jovem suum
 ornabant. Elfn. ad Ag. Apost. cap. XVII.
 vl. 28. inde nonnulli nomen *Zoi*
 repetunt. Elfn. d. l. V. D. ad Fulgent. 1.
 Mythol. cap. 11. Mox pro *tenuerat*
 Parth. *expedit.* Verbo *erogare* simili
 in re usus fuit in Epist. ad Maced.
 ARNTZ.

123. *Posteriusque.] A tergo latens,
 Math. IX. 20. CELLAR.
 Rusticus Helpid. Hist. V. N. Testam.*

*Haec mulier sacra vestis furata salu-
 tem est,*

Siccavitque fides venas.

WOPRENS. Arator lib. II. vl. 1209.

Subitam rapere salutem.

Pluribus Fabr. ad Prud. p. 326. simile
 quid legitur apud Sulpit. Sever. Dial.
 III. cap. IX. *Extrema de veste est extre-
 ma de parte vestis. Prosa: ab extrema
 pendentis ora laciniae. & sic saepe La-
 tini. Prima fabula, Terent. Adolph.
 prol. vl. 9. prima nox, Horat. III. Od.
 VII. 29. Salmas. lib. I. Epist. xxi.
 Schulting. ad Senec. Suas. III. p. 31.
 Taubm. ad Plaut. Cist. in fin. Gronov.
 Lect. Plaut. p. 86. Hinc nihil mutan-
 dum censeo apud Hygin. lib. III. Poet.
 Astron. cap. VI. in fin. *In ima hydi*
 ubi Munckerus videtur maluisse ex non-
 nullis Edd. in imo *lyrae.* ARNTZ.*

125. *Damnavit.] Damnare pro ob-
 struere. ut Prudent. Perist. II. 477.*

*Nefasta damnat limina
 Obdens abenos pessulos.*

Hamartig. 650.

Dama

Extrema de veste rapit; ficisque fluentis
 Damnavit patulas audax fiducia venas. 123

Senferat ista Deus; cuius de fonte cucurrit
 Quod virtus secreta dedit, furtumque fidele
 Laudat, & egregiae tribuit sua vota rapinae.

Ventum erat ad moesti lugentia culmina tecti;
 Desilentemque domum; moriens ubi virgo jacebat 130

K 5 Extremum

Damna aures; Paer almé, méas & claudé &c.

Sic Apoth. 751. Arator II. 110.

Signare sepulcrum

Ad geminum voluere nefas; dominoque paratam

Surgendi damnare viam.

WOPKENS. Aliter de hoc loco sensit P. Burmannus in Epist. MS. ad Cuperum: Ita enim ille: Scotus explicat damnavit; *hincstrinxit; obscuravit; quod si voluit quæter; legentem stagnavit. ut stagnare sanguinem dici notas Faber ad Justin. XXXVII. c. 11. Mox in fonte Bibl. Lugd. Frustra. V. lib. I. vf. 140. & quae notamus infr. lib. IV. vf. 268. ARNTZ.*

128. *Vota.*] Fabr. & Bibl. Lugd. *dona; quam lectionem firmare videtur Prosa: Furtumque publicans tam fidele donis salutaribus remuneratur viro rapinae. Sed vulgata lectio Poeta dignior est. GRUNER. Fabric. Jua dona. Sed vota recte sunt; quae mulier voverat vel optaverat; ut vf. 141. & passim. Frequens item sua pro ipsius. WOPKENS.*

129. *Culmina.*] Importunum illud *lugentia culmina tecti*: neque enim *culmina tecti* aliud notare solent; quam proprie dictum tectum domus. lib. I. 255.

Ardua pendentiis sustentans culmina tecti.

Ovid. Metam. XII. 480.

Nec secus haec resistit; quam tecti a culmine grando.

Et licet principis hujus Synagogae domus aliis aliquanto amplior ornatioque esset, haud tamen satis congruenter hoc illi nomen daretur. Legendum igitur cenfeo; *lugentia limina tecti*, lib. I. 271.

Quid labyrintho; Thestidae; erratis in antro;

Caecaque Daedali lustratis limina tecti?

lib. IV. 11.

Tenuem non passis adire Coelestis regni ducentem ad limina caelam.

Paulinus de V. Mart. II. 367.

Nam forte ingrediens vicini limina tecti;

Horribilem; exclamat, furiosi daemnis umbram!

Stc locum illum interpungo, satis; ut jam ibi dixi, integrum. Ut hic *lugentia limina tecti*, sic Arator I. 309.

Lugentia tecta petenti

Stans inopes videlicet greges; & hinc obvia monstrant

Excuviesque onerata suis; quas &c.

WOPKENS. Adstipulatur Ed. Lipsi. ubi *limina* legitur. Sic quoque Sched. Palm. Sed sine Codd. auctoritate non facile quid hic mutandum; licet durior videatur locutio; quae tamen neque suo pondere caret; si de ornatiore domicilii cogitemus. V. Barth. ad Claud. I. in Rufin. vf. 205.

Haec mihi tecta

Culminibus majora tuis.

Quae plane non sunt hisce Nostri dissimilia. *Limina tecti* equidem frequentius apud Poetas invenitur; neque mihi etiam displiceret, si calculum adjicerent melioris notae Codd. Non video; quod ratione in loco Paulini, a Wopkensio citato, legere maluerit Cl. Withof. Specim. Gunth. p. 64. *Limina; cerni &c.* ARNTZ.

130. *Jacebat.*] De mortuo hoc quodque verbum adhibuit Arator I. vf. 229.

V. BURN.

Extremum fortita diem, trepidusque tumultus
 Omnia lamentis ululans inplebat amaris,
 Funereosque modos cantu lacrimante gemebant
 Tibicines, plangorque frequens confuderat aedes.
 Ponite follicita conceptos mente dolores:
 Hic sopor est, Salvator ait, nec funus adesse
 Credite, nec somno positam lugete puellam.

135

Dixerat,

V. Burm. ad Quindil. Declam. I. cap. IX. JULIA APINULA HIC JACEO est in inscriptione in Act. Lips. A. 1727. Mens. Mart. p. 99 Ita *κείσθαι* apud Graecos. Elsn ad Luc. cap. XXIII. vi. 53. Anonym. Orat. in Constant. V. Πᾶς τὸν θνήσκον ἰσχυρίσθη κατὰ λήγον κλέσθαι. Porro in Ed. Lipsf. est *extremam s. diem*. Virgil. X Aen. 467. *Siat sua cuique dies.*

ubi Servius: *Dies vero tempus vitae: nam feminino usus est genere: cum enim masculino utimur, re vera diem significamus.* Manut. ad Cicer. I. Fam. II. & XVI. Epist. VI. Serv. ad Virg. V. Aen. 783. Cl. Oudend. ad Frontin. lib. I. cap. II. n. 6. videretur itaque ex regulis Grammaticis haec lectio praeferenda. Parum tamen interest, quid eligas, cum ista Grammaticorum distinctio non religiose ab omnibus observetur, quod in aliis ipsorum regulis frequens quoque obtinet. ita variatur quoque in fr. Hymn. II. 61. Verr. equidem religiosius huic rei inhaesisse videntur; sed an omnes inhaeserint, pro certo non definitur. Posteriores frequentius ab hac lege recesserunt. Ita Eginhart. de Via Carol. cap. XXXIII. *In illa, ut dictum est, die: paulo tamen post addit: eo die fuisse inventum.* ARNTZ

134. Tibicines] Secunda in *tibicines* male corripitur. Fabr. singulari *tibicen*. Sed libri plurali numero. Et ante *gemebant* MSS. Lipsf. & H. CELLAR. Torn. 3. & aliae habent *tibicen*. Probant illud Pulm. Sched. Id certe metro satisfaci: atque saepius ita singularis pro plurali occurrit. Vell. lib. II. cap. EXXIX. §. 2. *missam remigemque.*

Flor. II. cap. XVIII §. 11. *Redacto in disciplinam milite inf. lib. V. v. 99.* Drakenb. ad Liv. lib. XXXIV. cap. XI. Hinc neque audiendus Cod. Guelf. apud Facat. Paneg. cap. XL. §. 2. *pro confixi cum hoste substituens hostibus.* vid. ibi Nor. Ita *Romanus* pro *Romans*. Heinsf. ad Vellef. II. cap. 1. §. 3. atque hoc Poëtis magis est familiare vid. Petruum ad Caton. Dist. I. XII. Sed nomen cum Erud. Grunero nihil hic innovandum puto. Tibicines autem isti in funebribus, potissimum minoris aetatis hominum, adhibebantur. Locum Servii hac de re produxit Knarchbul ad Minth. cap. IX. vi. 23. Juvenec. II. 391. Ovid. VI. Fast. 660.

Cantabat moestis tibia funebribus. ubi Neap Hygin. Fab. CCLXXIV. Et cum aliquis decessit, tibicines cantant adde Bapt. Pium Addor. Postér. cap. CLXXIVIII & Barth. XXXIII. Adv. cap. XXI. Mira est in illo *gemebant*, quod praecessit, Codd. & Editorum discordia. Habet ista cum aliis Ed. Parrhal. adcedunt Sched. Pulm. quae tamen *gemebat tibicen* malunt *Gerebat* est in Cod. Arn. Cant. Edd. Vet. 1. 2. Monast. Torn. 1. 2. Bas. Ald. Col. Lipsf. Mante *erebat* Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. Fluctuant ita, ut credo, ex duntaxat constructione: *gemebant funereos modos cantu lacrimante quae tamen videntur admittenda. Prosa: Plangebant gemitu modulante tibi: nes.* ex qua aliqua ratione *gemebant* firmatur. cum autem ibi legatur *modulante*, conieci forte & hic substituendum *cantu modulante*. Certum modulari hic prorsus non esset ineptum; vid. ad Liber. Acrostich. vs. 4. Clarior autem ita foret mens Sedulii; Tibicines *gemo-*

Dixerat, & gelida constrictum morte cadaver
Spiritus igne fovet, verboque immobile corpus
Suscitatur, atque semel genitam bis vivere praestat. 140
Obstupuere animis, inopinatae vota parentes
Adspiciunt, versisque modis per gaudia plangunt.

Inde pedem referens, geminos videt ecce sequentes
Caecatos clamare viros, filii inclite David,

Decute

gemebant, cantu modulante funereos
sonos i. e. per cantum. Frequens est iste
ablativi usus. Ita lacrymis per ob
lacrymas exponit Schult. apud Senec.
Suas. VII. part. pr. p. 50. adde eund.
ad lib. II. Contr. XIII. p. 202. V. D.
ad Plin. II. Ep. 1. 1. annis innocentibus
apud Minuc. Fel. Oct. c. 11. per ob
annos eadem ratione exponit Daviel. ad
Caes. VI. B. G. XXXIV. 3. Hoc tamen
in Sedulii loco nihil adfirmo, cum du-
ctus litterarum longius abeat, & recepta
lectio aliqua ratione defendi possit.
Mox *felicitate* Edd. nonnullae. Confer
Cellar. Orthogr. p. 112. & alios. ARNTZ,
137. *Postquam*.] Vid. Withof. specim.
Gunter. p. 35 & Obs. Miscell. A. 1732.
mens. Jul. p. 96. seq. Mox Vet. 1. 2.
gelidum, ut ad cadaver referatur. Sed
opportune illud abire iusserunt Sched.
Pulm. Ovid. II. Amor. IX. 41.

Gelidae nisi mortis imago.

& XV. Met. 151.

Gelidae formidine mortis.

ita apud inferos omnia gelida vocari
notavit Schol. Lucan. VI. 559. ubi tamen
ego *calidis* praefero. ARNTZ

141. *Potentis*.] Quoniam haec ob-
stupuerunt animis, & versisque modis per
gaudia plangunt, ad trepidum tumultum
illum ubi quiesque pertinet, de
quibus vs. 131. & 134. meminerat Poeta:
inapte interjiciuntur ista, inopinatae
vota parentes adspiciunt. Rescriben-
dum inopinatae vota parentis a, iidem
nempe illi, qui animis obstupescerant,
versisque modis per gaudia plangebant.
Et sic solius patris vota seu preces me-
morantur vsi 103. & seq. unde & Ju-
venecus ita canit ll. 409.

*Frigentis dextram dignatus prendere
dextra,*

*Surgere mox iussit miranda ad gaudia
patris.*

Cum hisce per gaudia plangunt, i. e.
lacrymantur: congruunt verba Victorini
Episc. Pictavienensis, de J. C. Deo & ho-
mine, vs. 39.

Iussitque cadaver

*Profluit ante oculos: laetus sit plangos
in omnes.*

WOPKENS. Sed tamen Lucae VIII. vs.
41. memorantur *is* votis num. plur.
qui scilicet obstupuerant. Quare si haec
Viri Eruditissimi conjectura admittenda
esset, rectius parentum substitueretur.
Receptam lectionem clare defendit Pro-
sa: *Stupebant parentes in filia cum stan-
tes credere quae videbant.* Hinc adparet
Sedulii mens, qui illa *obstupuere animis*
non ad tumultum istum, neque ad ti-
bicides, sed ad solos parentes retulit,
qui gaudio permoti plangoris, ut ait,
genus mutabant. Neque aliter Euange-
listae, quorum vestigiis diligenter insis-
tit Sedulius: qui nihil referunt de ista
turbae obstupescitione ex gaudio pa-
rentum orta: at quidem perturbatos is-
sorum parentum animos nova hac re
fuisse Lucas retulit. ARNTZ.

142. *Plangunt*.] Lacrimas prae gau-
diis fundunt. MSS. Lips. Heinf. & Barth.
plangunt. Fabr. *plaudunt.* CELLAR. Vet.
Ed. 1. Monast. *plaudunt*, quas sequitur
Fabricius Torn. 3. & Bibl. Lugd. non
cogitarunt opposita saepius ita apud Poë-
tas jungi. vid. ad vs. 89. rectius itaque
nihil mutant Sched. Pulm. Eruditus
Wopkenius in litteris ad me datis,
ita mentem suam mecum communicavit;
*Satis bene cum quibusdam Edd. lege-
rimus plaudunt, i. e. exsultant, vel,
etiam scribere poteris. Poeta plangunt,*
i. e.

Decute nocturnas extinctis vultibus umbras, 145
 Et clarum largire diem. Quam credere tutum!
 Quam sanum est cognosse Deum! jam corde videbant
 Qui lucis fensere viam: tunc caeca precantum
 Lumina, diffuso ceu torpens ignis olivo,
 Sub Domini micuere manu, tactuque sereno 159
 Instaurata suis radiarunt ora lucernis.
 His ita dimissis, alius producitur aeger,
 Multiplici languore miser, qui voce relictus,

Auditu

f. e. hymnos canunt. ut Prudent. Perist.
 V. 324.

*Ipsamque (videt) vultis nexibus
 Obambulantem pangere.*

*Sed quum plangere scarpus flere, lacry-
 mari denotet, ac diffione flere gaudio
 Sulp. Severus Epist. IV. 1. aliique utan-
 tur; pro verbo plangunt valeat per me
 plerorumque, ut videtur, librorum, qui-
 bus & Prosa succinit, auctoritas, ut sen-
 sus sit; dum tibicines funereos sonos per-
 mutant, reliqui, qui modo luctu fleve-
 rant, jam prae gaudio lacrymabantur.*

*Sic quidem de usu satis adposito vñ plangere
 in rebus laetis dubitandum non ma-
 gis videtur, quam de tali usu verborum
 lacrymari & flere. Haec Vir ille, cui
 Sedulius non pauca debet. Vide, quae
 nunc ex Victorino protulit ad vl. praeced.
 ARNTZ.*

145. *Decute.*] Membranæ ita plures:
 non *dicute*, ut vulgatum: & mox vl.
 149. *diffuso*, quaedam autem *defuso*.
 CELLAR. Ut *decute* hic cum Membranis
 pluribus maluit Cellarius quam *dicute*,
 ita lib. II. 154. de luce:

*Et proprio non obfuscata sereno
 Decuit expulsa inlaesis vultibus um-
 bras.*

Conferamus huc porto ista Petronii Sat.
 C. CXXII.

*Parte apia pienes extinxit Cynthia
 vultus,*

Et lucem fieri subdaxit.

Prudentius Apoth. 68.

*Hoc limbum jubet impostum de fonte
 lavari*

*Christus, & insusa vultum splen-
 decere luce.*

Mox noxter:

*Tunc caepa precantum
 Lumina, diffuso ceu torpens ignis
 olivo,*

*Sub Domini micuere manu, tactuque
 sereno*

Instaurata suis radiarunt ora lucernis.
 sic Alc. Avitus II. 366. aliiq. Wor-
 KENS. Non incepta quidem est lectio,
 quam habent Vet. 1. 2. Parth. Moser,
 Haf. Col. Fabr. Torn. i. 2. 9. Bibl.
 Lugd. Majr. *dicute*. Sic certe Lucan.
 V. vl. 700.

*Talia jactantes discussa nocte.
 Sepec. Med. 63.*

Noxem discutient.

V. & Thyest. 396. Herc. Oed. 391. &
 1707. Oed. 409. Minuc. Fel. Oed. cap. 1.
 Et cum *discussa* caligine. Virgil. III.
 Georg. 357. & XII. Aen. 689. Diakenb.
 ad Liv. lib. XXII. cap. vi. XXVII. cap.
 xyii. *abigere nubem* est apud Ison. &
 Trojan. lib. I. vl. 107. Sed *discussa* hic
 ceptum tueri ipse Sedulius Supr. lib. II.
 vl. 154. ubi & Prosa firmat. Non tamen
 haec confusio est infrequens. V. Dra-
 kenb. ad Liv. lib. XXI. cap. xxi. &
 literati orbis decus Camæger. ad Avian.
 Fab. IV. vl. 6. atque id fere poppæum
 in verbis ex *de & dis* compositis, ut
 vidimus supr. vl. 94. Va. p. nec. *clavere*
 Fabr. ARNTZ.

146. *Tatum.*] Ed. Lips. *tatum est*
 V. Patrum ad Caron. lib. I. Dist. III.
 & XIV. & frequenter additur illud ver-
 bum a Librariis vel omittitur. Im vl.
 seq. ignorat Cod. Arn. V. quoque supr.
 lib. I. vl. 149. Faughal. v. 999. *scopu*
 p.

Auditu vacuus, solo per inania membra
 Daemone plenus erat. hunc protinus ordine sacro 155
 Curavit versis Deus in contraria caussis,
 Daemônio vacuans, auditu & voce reformans.
 Nec minus interea proprios jubet omnia posse
 Discipulos, totisque simul virtutibus implens;
 Ite, ait, & tristes morborum excludite pestes; 160
 Sed domus Israel; quia necdum nomine gentes
 Auxerat hoc omnes; caelorum dicite regnum;
 Daemo-

se nocte, MS. apud Cl. Burm. *quam clau-*
rum. ARNTZ.

148. *Sensere.*] Pr. m. in Arnt. scribit
videre, invita Prosa: *Lacis semitam*
sensiebant. Mox *defuso* Sched. Fulm.
 Bal. Col. vid. Burm. ad Grat. Cyneg.
 474. qui & illud in margine h. l. pro-
 bavit. ARNTZ.

150. *Micere.*] Arnt. Ed. Parrh.
 Sched. Fulm. *fulsere*, & mox pro *radia-*
rant Arnt. Ed. Parrh. Sched. Fulm. *mi-*
querunt. Sed Prosa: *Tactu micere do-*
minico, dextraque serenitatis adplicata
suas lucernis radiarunt ora videntia.
 ARNTZ.

159. *Totisque.*] L. *tot eosque* s. *virt.*
 s. Sensus exigit. VONCK. Lect. Lat.
 lib. II. cap. II. Forte *totisque simul v. i.*
 i. e. omnesque. Sed *totis virtutibus*,
 pro omnibus, nec samnandum. Norio
 autem illa vocis *totus* pro omnibus, trala-
 ticia isto Latinitatis aevo, minus autem
 recte mihi a quibusdam in Cicerone &
 Virgilio quæri videtur. Arator II. 71.

Quam tota canunt oracula Vatum
Venturum sub carne Deum.
 Prudentius Perist. IV. 71.

Christus in totis habitat plateis:
Christus ubique est.

& *ibid.* IX. 10.

Imago martyris:
Plagas mille gereus: totos lacerata
per artus.

Adi etiam, quæ adscripti ad M. Felic.
 Octav. c. V. uti & supra ad lib. I. 326.
 & hujus lib III. vl. 112. WOPKENS.
 Vulgatam quoque ex Prosa lectionem
 defendit Grunck.

161. *Domus.*] Supra aliquoties di-
 ctum, nimia Poetam nostrum licentia
 omnes casus in us declinationis quartæ
 corripere. Fabr. *Domus*. CELLAR. Equi-
 dem non desuerim cum Cellario scri-
 pturam Fabricii, *Sed domus Israël. e.*
dicite regnum: quomodo etiam hæc
 connectuntur Matthæi X. 6. 7. *Quia nec*
dum nomine gentes Auxerat hoc omnes,
 i. e. hoc enim tum solius nationis ju-
 daeorum nomen erat, quod postea ad
 omnes gentes pertinuit, ex vaticinio
 Esaiæ XLIV. 5. aliusque. Molliore ta-
 men, puto, orationis ductu legitimus,
quia necdum munere (Euangelii bene-
 ficio) *gentes Auxerat hoc omnes*. WOP-
 KENS. Edd. Lips. Fabr. Bibl. Lugd.
 Maitt. *domus*, quam lectionem frustra
 defendit Cl. Wopkensius, quod facila
 quisque videbit, si interpunctionem,
 quæ mirifice in libris turbata est, resti-
 tuerimus in integrum. Scribe igitur:

Ite, ait, Ex tristes morborum excludite
pestes;

Sed domus Israël; quia necdum nomi-
ne gentes

Auxerat hoc omnes; caelorum dicite
regnum;

Daemônio auferite locum; caet.

Ita nihil erit, quod morari quem posses.
 Neque vero cum doctissimo Wopkensio
 pro nomine scribere velim munere. Prosa;
Quia necdum per omnes jugiter gentes
hujus nominis dispererat dignitatem.
 Respicit Sedulius ad loquendi formas 3,
 in primis Paulo valde familiares, qui
 gentium etiam patrem Abrahamum esse
 dicit, Rom. IV. 17. 18. illasque Abra-
 ham

Daemoniis auferte locum; depellite lepram;
 Functaque subductae revocate cadavera vitae,
 Sumlistis gratis, cunctis impendite gratis. 163
 Ac velut hoc dicens, ego vobis quippe ministris
 Servandos committo greges: ego denique pastor
 Sum bonus, & proprios ad victum largior agros.
 Nemo meis ovibus quae sunt mea pascua vendat.
 Haec in Apostolicas ideo prius edidit aures 170
 Omnipotens, ut ab his jam sese auctore magistris
 In

hami semen vocat, Rom. IX. 7. s. Gal. III. 28. 29. Abrahami filios, Gal. IV. 22. Idem Apostolus in civitate Israelis esse gentes dicit Eph. II. 12. Quum vero Christus haec, quae Sedulius habet, mandaret discipulis suis, nonquum nomine gentes

Auxerat hoc omnes.
 quia pondum ad Genes illos miserat, sed dixerat ipsis Luc. XXIV. 49. ὁ μὲν κἀδισσῶτι ἐν τῇ πόλει Ἰερουσαλήμ ἕως ἢ ἰδύσθεθι δόξα μου ἐξ οὐρα. Confer Act. I. 4. & adde Matth. XXVIII. 19. Marc. XVI. 15. GRUNER. Cum alijs Cod. Arnt. & Ed. Monast. Torn. 3 legunt: domui: idque olim mihi placuisse memini. Sed re penitus inspecta, Gruneri interpunctione nihil verius intellexi, cui adsupulantur Edd. Vett. pleraque. Peccatum illud in leges Pedias satis ex more Sedulio recepto defenditur. V. ad lib. I. vs. 276. Neque apud Evangelistas, quorum vestigia premit Noster, adnuntiatio illa regni caelorum conjungitur cum domo Israelis. Id insipienti locum Matth. X. vs. 6. 7. latius patebit. Atque ex Prosa clarius constat, non voluisse haec conjungere sedulium, quippe ubi nova ex adnuntiatione istius regni sententia conficitur. Haec itaque potius mens fuit Poetae: Excludite r. fies inorbhorum pestes: sed tantummodo pestes domus Israelis, idque Evangelista dixit, misos fuisse ad oves deperditas illius domus. Clarius Prosa: Totisque virtutibus mittit ad avium indaginem perditam, domus scilicet Israelis. ARNTZ.

164. Functaque.] Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Parrhal. Torn. 1. 2. Bas. cuncta que, quod tamen opportune suo suffragio damnarunt Sched. Palm. Functaque hic est mortua. Supr. hoc lib. vs. 103. Claudian. Epigr. XLVI. vs. 20.

1. Elapsisque animas in corpora functa reductis.

Senec. Thyest. vs. 749. Oed. 240. Functi cineribus regis hoc decuit dari; & Med. vi. 999. Morte fungi dixit Vell. lib. II. cap. XLIX. §. 1. faio Val. Max. lib. II. cap. X. ex 3. & lib. VI. cap. 1. ex 11. fungi diem Sulpit. Sever. lib. I. Hist. cap. XXXVI. §. 1. Justin. lib. XII. cap. 1. §. 1. l. 4. ff. de Offic. Adeccl. Diem functo legato. Eodem modo vita fungi dixit Sulpit. Sever. lib. I. H. S. cap. XLVII §. 4. Pro caserte male auferre Ed. Bas. in vitis Sched. Palm. ARNTZ.

168. Bonus.] Ita quoque Supr. lib. I. vs. 68. & dicitur ille, qui officio suo fungitur. Cl. Lampe ad Joann. tom. II. p. 650. cum hocus Monast. Ceterum & in antiquis Christianorum monumentis habitu pastoris Christum fuisse expressum, testatur Nic. Heinsius in Addend. ad Prudent. p. 154. ARNTZ.

170. Haec in.] Non fuerant verba ista, Haec in Apostolicas &c. sic plena distinctione a praecedentibus separanda, sed hoc modo adnectenda: Ac (verba hoc dicens: Ego - vendat) haec in Apostolicas. &c. WOPKENS Sed tamen Prosa clare favet vulgatae verborum distinctioni.

171. Magistris.] Cel. Amntzen. ad Plin.

In reliquum doctrina fluens decurreret ævum,
 Qualiter ex uno paradisi fonte leguntur
 Quatuor ingentes procedere cursibus amnes,
 Ex quibus in totum sparguntur flumina mundum. 175
 [Quisquis enim deitatis opus, quod non habet ex se
 Sed Domino tradente gerit, sub nomine puro
 Suscipiet, puro dispenset munere, possit
 Ut dispensator, non ut mereator haberi;
 Davidisque modis vitam cantare futuram,

180
 Intrabo

Plin. Pan. XLIX. 6. ex Cod. suo legit ministris. Sed vulgatam lectionem confirmat Prosa: *Ut ab eorum dehinc magisterio præparata in posteros destueret sequentis ævi doctrina.* GRUNER. Illi enim ipsi futuri erant Doctores, qui eandem disciplinam ceteris traderent, populosque caelestia docerent. Mox discurreret Cod. Cant. aperto errore, sed tamen Librariis non infrequenti

174. *Ingentes.*] MS. Heinl. *irriguis.* CELLAR. Cum Cod. Heinl. conflatit Aintz. Sic. infr. lib. V. vs. 244.

Irriguis nutritur aquis.
 Cassiod. III. Var Ep. ult. *Roma civitas aquis abundet irriguis.* & IV. Var XXXI. *Fontes irriguos saxorum deducis* & VIII. Epist. XXXIII. *Aquas fontis irrigui.* Calpurn. Ecl. II. 35.

Ir irriguis nutritæ canalibus hortos ubi not. Diakenb. ad Liv. lib. V. cap. XVI. *Arriamen nihil muto.* Versus superior nimia sine dubio Typothetarum negligentia desideratur in Ed. Grun. ARNTZ.

176. *Quisquis.*] Hic & sequentes quinque versus absunt a scriptis Codd. Lips. Heinl. & Cantabr. Etiam Barthio videbantur *desiderari.* CELLAR. Absunt hic & quinque proximi versus ab Codd. Cant. Heinl. Lips. Edd. Ald. & Lips. In Prosa habentur, sed quum ipse Sedulius plura ibi addidisse se profiteatur, in præfat. ad Opus Paschale, nollem multum repugnare, si quis istos versus ex Opere Paschali ab aliena manu carmini Paschali adjectos esse dicat GRUNER. Annot. quoque & Vet. Ed. 1. 2.

Monach. & Parthas. (ubi præterea tres priores desiderantur) ignorant: & sunt sine dubio altèius venæ. Monachus forte quispiam ex Prosa verba hæc imligatum sermonem contulit. Plura certe ibi inveniuntur, quam versibus descripsit Sedulius. Inspice modo, quæ habentur lib. II. vs. 231. 199. quæ largiori oratione in Prosa exhibentur. Hæc vero ab aliena manu panno Seduliano fuisse adluta nullus dubito. ARNTZ.

177. *Nomine.*] Pro sub nomine puro mallem sub munere puro, i. e. plane gratis. sic ista, *sub munere puro suscipere,* & puro dispensare munere, sibi eodem respondebunt modo, quo præcedentia, *sumere gratis* & *concessis impendere gratis.* In quibus ut *sumere pro* accipere ponitur, de quo verbi usu ad Sulp. Sever. H. S. II. 41. 4. agimus; ita hic *suscipere* accipere valet, ex more itidem illius seculi. Forc. Latro Decl. in Catilin. c. XIV. *Quid enim potest indignius dici, quam vitam a patria susceptam, ad illius perniciem calamitatemque convertere.* vide etiam cap. XXV. Ruffinus H. Eccl. lib. II. 1. *Quippe quæ ipsius Domini & Salvatoris meruit scripta suscipere.* lib. IV. 14. *Hanc solam prædicans tenendam esse veritatem, quam ipse sciret se ab Apostolis suscepisse, quam & tradebat ecclesiæ.* lib. V. 6. *Exprimens. : Apostolorum traditionem, quam nos ab eis susceperat.* Sic lib. XI. 4. & alibi. Sic Vetus Int. Job. XXVII. 13. & sæpius cum aliis, ut & monuisse recorder ad Diction. Cæc. lib. V. 11. WOPKENS. Firmatus

Intrabo in Domini requiem, quia nescio mercedi.]

Exin conspicuam synagogae ingressus in aulam,
Adspicit invalidum dimenso corpore mancum,
Seminectem membris, nec totum vivere, cujus
Arida torpentem damnarat dextera partem:
Imperioque medens, gelidam recalescere palmam
Praecipit, & reddi divino more salutis!

185

Sicut

Firmatur Wopkenii conjectura ex Prosa, ubi expresse ita legitur, quod etiam vidit Eruditiss. Grunerus. In Codd. tamen nihil est praesidii; cum hos versus ignorent. ARNTZ.

180. *Davidisque.*] Mallem *Davidique*: saltem Prosa: *Et cantu Davidicae jucunditatis inpleto. ita cantus Davidicus* Supr. dixit lib. I. vl. 7. ubi not. & Liber. Acrostich. *Per dispensatorem superiori vl. intellexit talem, qui bona caelestia ad mandatum Domini distribueret.* Vid. Barth. XLIII. Adv. VIII. *Dispensatorum* in Vett. nuntis frequentes occurrit mentio. Elsn. Obs. ad N. T. tom. I. in Addend. p. 497. & illi proprie erant ex genere fervorum, qui Domini rationes curabant. Elsn. ad Euang. Math. cap. XX. vl. 18. ad Ep. ad Roman. cap. XVI. vl. 23. Ampl. Ott. ad Iohann. 9. 10. de Mandat. I. ult. 9. 4. & de V. O. Brisson. de Liberat. lib. I. p. 119. & ibid. Trell. ARNTZ.

181. *Mercem.*] Qui haec Sedulianis adiit, vel *mercedem* voluit dicere, dura conatatione: vel *mercem* a *merx*, ad *mercator* vl. 179. referatur. CELLAR. Vides hic ingeniosi, si Dis placet, hominis acumen, qui spuria haec & barbara pro Sedulianis haberi voluit. Neque video, qua ratione posteriora haec cum prioribus satis iuste cohaerent.

182. *Exin.*] Nomen praestat, *exin continuo*, vel *exin contiguam* s. i. i. a. i. e. vicinam, propinquam? WOPKEN. Cod. Arnt. & Ed. Lips. *exina*. sine necessitate.

183. *Demisso.*] Lips. & Fabr. ita: *Demis demisso.* CELLAR. Mire hic vultus in Codd. & Editi, *Demisso* est in Ed. Vett. 2. 2. *Monast. diverso* Parth.

aliae vero *demisso*; aliae *demesso*. Cod. Arnt. a pr. man. *demisso*; secunda mutavit in *demso*; quod forte erit *demisso*. Sched. Pulm. unice *demesso* probant. Cellarius edidit *demisso*; sed qua ratione illud admittere poterit non video. Quo enim *demissum corpus* reddidit? Melius de hoc loco meritis est; & veram Poetae intantum agnovit Eruditissimus Grunerus; qui edidit *dimenso*; quod etiam est in MS. teste Cl. Burmanno; idque cum sequenti voce *mancum* optime convenit. Nihil quidem de hac emendatione in notis subjicit Vir perspicacissimus; sed tamen aperse illa est Prosa pondus accipit: *Cervis invalidum stupore dimensis corporis mancum.* Habemus itaque quod Sedulio; habemus quoque quod Grunero de felicissimis emendatione; in tanta lectionum varietate, merito gratulantur. ARNTZ.

184. *Nec.*] Vet. Ed. 1. 2. Fabr. Parth. *Monast. Tomae*. 1. 2. 3. aliaeque legunt *non*. Ita frequentes haec commutantur. Diak. ad Livium lib. III. cap. XXII. Duker. ad Flor. lib. I. cap. XII. 6. 10. Cicer. pro Ligar. cap. V. in fin. *Haec non hominis non ad hominem*; ut Collat. Cod. *penes me, alii nec.* Prosa h. l. *nec* descendit: sed quid eligas; parum differat: cum *nec* etiam pro *non* possetur. Manut. & Cor. ad Cicer. XIII. Fam. XVIII. & carissimus mihi patruus ad Caton. III. Dist. XXIV. & quae diximus supr. ad Prolog. Sedul. vl. 10. adeoque *non* ex Glossa potius videtur ortum. Porro *damnare* Vet. 1. 2. *Monast.* ARNTZ.

187. *Reddi.*] Nescio quid hic sibi vult Codd. Cant. Arnt. & Ed. Ald. cum: *reddes* scribant. Pejus *reddis* Est. Bibl.

Sicut semper agit; nil tollit, & omnia reddit.

En iterum vereres instaurans lubricus artes
 Ille chelydrus adest, nigri qui felle veneni 190
 Lividus humano gaudet pinguescere tabo.
 Quodque per alternos toties disperferat aegros
 Virus, in unius progressus viscera fudit.
 Cui vocem lumenque tulit, triplicique furore

L

Saucia

Bibl. Lugd. Neque melius mox salutem habent Ed. Torn. 3. & Maiu. Receptum tenent Sched. Pulm.

190. Nigri] Arnt. Cod. nigro. Ita certe Senec. Oed. 358.

Et felle nigro sabidum spumat jecur. Sed tamen recepta praeferranda est. Nigri etenim erit noxii, mortiferi, adeoque commode ad *v. veneni*, refertur. Nemes. Cyneg. 220.

Nigro spumante veneno.

Lucan. II. vl. 615.

Nigrum pro sanguine viras.

Clandian. Conf. Prob. 185.

Nigris rorantia tela venenis.

ubi Barth. Ovid. Halieut. 129.

Et nigrum niveo portans in corpore virus.

Fanestum venenum dixit Samon. de Medicin. 135. & tela venenis atra Ovid.

IX. Hel. 115. ARNTZ.

192. Quodque.] Metri leges parum curans Librarius in Cod. Arnt. que omisit. Idque saepius in Codd. factum nominis. Mox *totiens* Codd. Arnt. Cant. Edd. antiquiores Bas. Tornaes. 1. 2. 3. & aliae. V. ad lib. I. vl. 205.

194. Lucemque tulit.] Abtulit: ut saepe illa aetate. CELLAR. *lumenque* rescriptum ex Cod. Cant. & Edd. Lips. Ald. Tornaes. & Maitt. confirmante Prosa, in qua legitur, *lumen exstinxit*. Cellarius ediderat *lucemque*. Ovid. Ib. 273.

Ubi duo Phinidae, quibus idem lumen ademiss,

Qui dedit.

Id. Met. III. 238.

Pro lumine adempto

Scire futura dedit.

Plane dixit Nep. Timol. cap. IV. *Illi*

quam aetate jam proventus esset, sine ullo morbo lumina oculorum amisit. De voce *ferre* pro *auferte* supra diximus ad libr. I. 205. GRUNER. Cellarius *lucemque* edidit secutus Edd. Bas. Col. Fabr. Bibl. Lugd. cum quibus conspirant Vet. 1. 2. Monast. Meliora tamen sentiunt Cod. Arnt. Torn. Ed. 1. 3. Parthas. Sched. Pulm. cum ceteris; *lumenque* praeferrentes *Lumen* namque passim pro oculo. V. Cl. Albert. ad. Epist. ad Hebr. cap. I. vl. 3. frequentius tamen plurali numero istud effertur. infr. vl. 198.

Per lumen lumina surgant.

supr. vl. 148. lib. II. vl. 29. & lib. V. vl. 219. ubi male alii *libera*. Pacae. Faneg. cap. XXIX. §. 3. *Auribus ac hominibus haussissent*. Lucan. lib. V. vl. 212.

Torquet adhuc oculos, totoque organia caelo

Lumina.

De voce *ferre* pro *auferte* vid. Wopk. supr. lib. I. vl. 205. Virg. Ecl. IX. vl. 51.

Omnia fert aetas.

Servius ibi: *id est, aufert*. Samonis. de Medicin. 64.

Turpi miserum quae morte tulerunt. Munck. ad Fulgent III. Mythol. cap. VI. & inscriptio apud Ferret. Mus. Lapid. lib. IV. Mem. VIII. ARNTZEN.

195. Tenens.] E. saucia membra *terrens*. VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. 18. *Orbum* pro caeco dixit, rariore quidem apud veteres usu, qui *lumine*, *oculis*, aut talem ablativum addunt. *Tenens* autem i. e. possidens, occupans, constringens, haud facile in *terrens* convertendum dixerim. Supra vl. 83.

Tristesque phalanges

Percinax tenentes gregem.

lib.

Saucia membra tenens, mutum quatiebat & orbum. 195
Tunc dominus mundi, lux nostra & sermo Parentis,
Sordibus exclusis, oculos atque ora novavit,
Verbaque per verbum, per lumen lumina surgunt.

Venerat & mulier morbo contracta vetusto,
Non senio, tremebunda, gemens, incurva caducis 200
Vultibus, & solam despectans cernua terram.

Quae, Domino miserante, juges post octo decemque
Membra levat messes, caelumque & sidera tandem
Cernit, & ardentem folis reminiscitur orbem.

Totum erecta videns, quia quos malus opprimit hostis 205
Ima petunt, quos Christus alit, sine labe resurgunt.

Quum-

lib. II. 54.

Ne nos servile teneret

Peccato dominante jugum.

WOPKENS. Justin. II. cap. XII. 3. *Quae vos, Jones, dementia tenet.* & alibi de recepta h. l. lectione vide Grænerum. Quod hic de voce *orbis* monet Wopkensis, dubium est an *orbitas* ita simpl. de caeco sit apud Val. Max. VI. cap. II. ex-12. *Magnam sibi licentiam praebere respondit, senectutem & orbitatem.* ita sane nonnulli voluerunt, qui Calcellium Ictum, de quo ibi sermo, inter caecos numerarunt. Aliam viam ingressus Ampl. Otto ad §. 4. Infit. Quib. non est perm. fac. test. de liberis intelligendum hoc esse statuit. ARNTZ.

196. *Lux nostra.*] Edd. Fabr. Tornaei. 3. Lips. Bibl. Lugd. habent *lux vera*. Prosa tamen *nostra* tuctur. atque ita pariter Palm. Sched. Eodem *lucis* titulo suos Genes Deos ornarunt. Elfner. ad Euang. Joan. I. v. 4. & ad Epist. I ad Timoth. VI. 16. *Mox sordibus expulsi* Ed. Lips. sed tu vide Wopkens. infr. ad v. 302. ARNTZ.

201. *Cernua.*] Vid. Gronov. Lect. Plaut. p. 114. ita *siscernium* apud Terent. Adelph. act. IV. sc. II. v. 48. adde Fulgent. Expof. Serm. antiq. p. m. 772. & ibi Not. Ceterum haec Interpunctio est in Ver. I. *incurva, caducis Vultibus* &c. ut ita *caducis* non

ad *incurva*, sed ad posteriora referamus. Obstat Prosa. De voce *constralla* vid. Fabric. Comment. p. 38. ARNTZ.

202. *Miserante, juges.*] Et *noctes jugis* corripuit lib. I. v. 18. lib. II. 255. Fabricius:

Quae, miserante Deo, juges post o. d. CELLAR. Domino miserante, i. e. dum illius miserescit Dominus, vel etiam Beneficio gratiae Domini, ut Paulina de V. Mart. IV. 320.

Nisi septum est, miserante Deo: cui regia caeli

Oranti patuit, terrena haec classis patebant.

i. e. favente Deo: neque opus esse videtur conjectura Barthii, quamvis elegant, *referant Deo*. Paulinus Nolan. Poëm. XXXII. extt.

Ut precibus commune tuis miserante habeamus

Prædidium Christo nos quoque, Celsæ, tuo.

Sic Poëm. XXIII. 389. Augustinus Civ. Dei V. 19. *Illi . . . si hanc scientiam regendi populos consecrati sunt, nihil est felicis rebus humanis, quam si, Deo miserante, habeant potestatem.* WOPKENS Fabricium iterum sequuntur Tom. 1. Bibl. Lugd. Maitt. sine ulla necessitate. vid. ad lib. II. 255. In schol. tamen Palm. Fabricii scriptura defenditur, his adjectis: *sic recte pro domino miserante:*

Quumque dehinc populum, sese in deserta secutum
 (Ut typicus Moses verusque propheta) videret,
 Antiquam sentire famem, majoribus actis
 Antiquam monstravit opem. Tunc alite multo 210
 Carnis opima dedit; geminis modo piscibus auxit:
 Sufficiens tunc manna pluit; modo panibus amplum
 Quinque dedit victum per millia quinque virorum,
 Cetera turba latet, numero nec clauditur ullo
 Maxima parvorum legio, vel maxima matrum: 215
 Quodque magis stupeas, cophinos ablata replerunt
 Fragmina bis fenos: populisque vorantibus aucta,
 Redditaque a cunctis, non est data copia mensis.

L 2 Jamque

miserante: jugsis enim primam producit.
 In Cod. Arnt est *jugsis* a manu sec.
 quod erit ex frequenti adcusfativi plur.
 terminatione Inde Serv. ad. Virg. I.
 Aen. 112. *Gemitivus pluralis quotiens in*
im exit, accusativum pluralem in is
mittit, ut puppium, puppis: quotiens
in um exit, in es mittit, ut patrum,
patres. Putean. ad Vellej. II. cap. XXV.
 4. Ceterum *de messes* eleganter exposuit
 Gruner. *Octava messis* pro anno octavo
 est in inscriptione apud Ferret. Mus.
 Lapid. I. Mem. XXIV. hinc frustra Cod.
 Cant. & Ed. Parrhas. *mensis*. Porro *ac*
fid. Arnt. & Edd. quaedam, quod ruer-
 tur Prosa. Sed illud minoris momenti.
 ARNTZ.

205. *Opprimis.*] Arnt. *occupat*. Prosa:
quos ille passidet, opprimuntur. Pessime
nos malus Vet. 1. *Ima petunt* est Vir-
 gilianum VIII. Aen. 67. & 120

208. *Moses.*] Cod. Cant. & Ed. Lips.
Moyes, quod metri leges non patiun-
 tur. Christianis Poëtis *Moyes*, si trisyl-
 labum est, primam corripit, mediam
 producit. V. Voss. de Art. Gramm. I. 9.
 p. m. 35. GRUNER, Fabric. in Com-
 ment. p. 89.

210. *Multo.*] Cod. Cant. & Edd.
 Lips. Col. Bas. Tornac. *alite multa*
 etiam non male. Bentl. ad Horat. Epod.
 X. 1. GRUNER. Sched. Pulm. habent
multo. adscriptum tamen erat: *Ales*

est tam masculini quam fem. generis.
 Cod. Arnt. Vet. Ed. 1. 2. *Monast.*
multa. Ovid. IV. Met. 362. & II. Amor.
 VI. 9. Voss. III. de Art. Gramm. XXVIII.
 ARNTZ.

212. *Tunc.*] Bibl. Lugd. nunc. vid.
 ad lib. II. 127. de voce *manna* conf.
 Lampe ad Euang. Joann. tom. II. p.
 202. Pro *panibus amplum* Vet. 1. 2.
Monast. piscibus auxit, quod est in vs.
 praeced. ubi illud *panibus amplum*, or-
 dine inverso, substituitur. Oprime ta-
 men in marg. Vet. 2. adscripterat docta
 manus: *male, ut videtur.* *Mox militia*
 habet Arnt. & Edd. nonnullae. confer
 de illa scriptura Cellar. Orthogr. p. 24.
 Cl. Cannegieter. ad Avian. Fab. X. 9.
 Drak. ad. Liv. IV. cap. II. alioque.
 ARNTZ.

216. *Quodque.*] Cod. Cant. Edd. Vet.
 2. Ald. Bas. Torn. 1. 2. 3. *quaque magis*,
 non ineleganter. Obstat tamen Prosa:
Quodque magis amplius admireris; ubi de
amplius omnino est ejiciendum, cum
sit ex Glossa natum. ARNTZ

217. *Vorantibus*] *Vorare* pro consu-
 mere, comedere. Verus Int. Exodi XII. 9.
Non comedetis ex eo crudum quid, nec
collum aqua, sed tantum assum ignis
caput cum pedibus ejus Et intestinis
vorabitis. WOPKENS.

218. *Redditaque.*] Ex Heinf. Cod.
 Alii *quae redit.* CELLAR. *Quae redit*
 Cod.

Jamque senescentem gelidi sub caerulea ponti
 Oceano rapiente diem, quum pallor adesset 220
 Noctis, & astriferas induceret hesperus umbras,
 Discipuli, solo terris residente magistro,
 Undosum petiere salum; fluctuque tumente
 Torva laborantem jactabant aequora puppim:
 Adversus nam flatus erat. tunc noctis opacae 225
 Tempore calcatas Dominus superambulat undas,
 Et vasti premit arva freti, siccisque fluentis
 Circumfusa sacras lambebant marmora plantas.
 Miratur stupefacta cohors, sub calle pedestri
 Navigeras patuisse vias: at Petrus amicam 230
 Doctus habere fidem, Christumque agnoscere semper
 In medias descendit aquas, quem dextra levavit
 Labentem

Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Parth. Monast. aliae.

219. *Senescentem.*] Vid. Waff. ad Sallust. Cat. XXI. Pari sensu Cicer. II de N. D. XIX. *Quorum alterum hiemi senescenti adjunctum est.* ubi Davis. Prota explicat per *Oceano diem suscipiente praecipitem.* Ita & alii. Ovid. IV. Met. p. 1. *praecipitem quoque diem dixit Pacat. Paneg. XXXV. §. 2. cadentem Solem, ibid. cap. II. §. 1. pronum diem Lucan. III. 40. Juvenc. II. init. Gentes enim, praecipue Poëtae, dicebant orientem Solem ex Oceano surgere.* Barth. ad Claud. p. 9. occidentem veno in mare demergi. Idem ad Stat. I. Theb. 158. ad Claud. IV. Conf. Honor. p. 586. Boet. II. Consol. Phil. Metr. VI. Columell. X. de Cult. hortor. 295. ARNTZ.

225. *Flatus.*] Arnt. *ventus*, sine dubio ex Glossa. Cassiodor. IV. Var. VII. *In pelagus adversis flatibus fuisse susceptum.* Sic *flatus dubios* dixit Claudian. de Rapt. Prof. lib. I. praef. vi. 3. *flatus Helices* Grat. Cyneg. 55. ubi turpiter alius *status Phoenices* substituit, quem probe deperum dedit Cl. Burmannus. Eodem modo *flamina* Latini adhibent, etiam Graeci suum *πλάμα*, Aeschyl. suppl. 142. ARNTZ.

227. *Siccisque.*] Ita Waff. ad Sall. Cat. 21. p. 77. ex Cod. Bibl. publ. Cantab. correxit, quum antea legatur *glauisque.* Prota: *Sacra Christi vestigia mihi pelagus abluione lambat.* Quae antecedunt,

Et vasti premit arva freti,
 in primis confirmare videntur hanc locutionem. Juvenc. Hist. Evang. III. 100.

Ast ubi jam vigillum quarta statim premebat

Noctis iter, rapidos attollens lucifer ortus,

Fluctibus in liquidis sicco vestigio gressu

Suspensus carpebat iter, mirabile visu. Ovid. Fast. IV. 497.

Frenatos curribus anguis.
Jungit Et aequoreas sicca pererrat aquas.

GRUNER. Legebat Wafficus ad Sallust. Cat. 21. ex MSto Bib. publ. Cantab. *siccisque fueritis*, quia alterum hic otiosum & inefficax. Sed ita valent Poëtae: Prudentius Apoth. 664.

Quis pelagi calavit aquas? quis per vada glauca

Gressibus impressis spatulatus strivit undam.

anque ita epithetum *coarctans* alioque passim

CARMINUM LIBER III. 163.

Labentem Domini, nil tanto in gurgite passum:
 Cui portus fuit illa manus, pelagique viator
 Libera per vitreos movit vestigia campos. 235
 Genesâr inde soli, Domino veniente, coloni
 Infirmos traxere suos, ut fimbria saltem
 Vix adtacta Dei, morbis medeatur acerbis,
 Et quotquot tetigere, jugem sensere salutem.
 Quam pretiosa fuit, quae numquam vendita vestis! 240
 Ipsa omnes modici redimebat munere fâli.
 Hinc Tyrias partes Sidoniaque arva petentem
 Anxia pro natae vitio (quam spiritus atris
 Vexabat stimulis) mulier Chananaea rogabat,
 Se canibus confessa parem, qui more sagaci 245
 Semper odoratae recubant ad limina mensae,

L 3

Adfueti

passim vacant. Nec satis simile, quod
 Marialis IV. 3. 7. nives vocat *secas*
agnas, i. e. concretas; & noster *seca*
marmora, *seca fluensa*; lib. I. 124. &
 lib. III. 124. pro exsiccatis dixit. Si
 quid igitur emphasis majoris causa mu-
 tandum esset, conjici posset *paucisque*
fluensis, quomodo Virgilius Aen. V. 327.

Nec ripas datur horrendas, nec sauca
fluenta

Transportare prius.

Sed quae satis integra sunt, ne movea-
 mus. Sic Prosa *glauca fluenta* simplici
 voce *pelagus* transfudit, hoc modo: *Sa-*
craque Christi vestigia mihi pelagus ab-
lutione lambetas. WOPKENS. Adferentior
 sis, qui *secis* praefertunt, quod & fir-
 mat Arator in Epist. ad Vigilium Pon-
 tificem:

Litoris ille sinus ad carbasa nostra
paravit,

Fluctibus in mediis cui via seca fuit.

Nervosior certe haec est scriptura, licet
 altera apud Poetas frequens sit, qui glau-
 cum colorem mari tribuere solent, quod
 notissimum. *Lambetas* est leni adpulsu
 tangebant, quo sensu saepius fluminibus
 tribuitur. Horat. I. Od. xxxii. 7. Barth.
 ad Claud. B. Ger. p. 312. non diffi-
 mile est istud Stacii LX. Theb. 336.

Extremis adludunt aequora plantis.
 ARNTZ.

230. *Paruisse.*] Vide Mackland ad
 Stat. V. Silv. III. v. 101.

236. *Genesâr.*] Sic MSS. ut indecli-
 nabile *Genesâr*, quasi patrio casu, ap-
 positione cum *sob* jungatur. CELLAR.
solum Torn. 3. & aliae.

238. *Medeatur.*] Codd. Cast. Arnt.
 Edd. Ald. Lips. & aliae *mederetur*, quod
 & in Prosa existat. Saepius ita a Librariis
 peccatum fuisse, fusius alibi docuerunt
 viri Eruditissimi.

239. *Jugem.*] Relege paulo ante ad
 vers. 201. notata. Fabricius, ut solet,
 immutavit:

Senserunt jugem, quotquot tetigere,
salutem.

CELLAR. Torn. 3. & Bibl. Lugd. eod-
 dem, quo Fabricius, modo exhibeat.
 Sed istam transpositionem minime ne-
 cessariam esse, alibi jam demonstravimus.

242. *Sidoniaque.*] Vide Witcl. tom. I.
 Fac. Gruter. p. 6cs.

243. *Atris.*] Cod. Arnt. Ed. Ald. &
 aliae *atrox*. Vulgatum tamen praefero.

245. *More.*] Sic libri, etiam MS.
 H. Fabr. *nare*. CELLAR. Fabricio ad-
 stipulantur Torn. 3. Bibl. Lugd. Im
 Lucan. VII. 826.

Demot-

Adfueti refluas dominorum lambere micas.
 Vox humilis, sed celsa fides, quae, sospite nata,
 De cane fecit ovem, gentisque in sentibus ortam
 Compulit Ebraei de gramine vescier agri. 250

Alta dehinc subiens montis juga, plebe sequente,
 Millia caecorum, claudorum millia passim,
 Leprososque simul populos, furdasque catervas,
 Invalidasque manus, & quidquid debile vulgi
 Venerat, in priscum componit motibus usum, 255
 Et revocata suis adtemperat organa nervis.

Dumque medens aegrum refovet virtute tumultum.

Tertia

Domosque
 Deservere canes, Et quidquid nare
 sagaci.

In Prosa tamen est sagaciter, quod
 rectius hic per more sagaci videtur
 exponi.

250. Ebraici de germine.] Prior vox
 ex Lipsi. Codice, ubi Ebraei, Hebraei
 in editis: *germine* Barth. & Heint. Co-
 dices, non *gramine*, ut ceteri. CELLAR.
Germine, quod Cellario placuit, rectius
 Camanavit Grunerus, qui *gramine* resti-
 tuit, ad stipulantibus Cod. Arnt. & Edd.
 pluribus. tu vide Cl. Burm. ad Caipurn.
 Ecl. V. vl. 19. Ebraei habet Cod. Arnt.
 & Edd. fere omnes: non Ebraici, quod
 posterius ideo in exilium abire iussi,
 cum & Prosa Hebraei exhibeat. Etiam
 Ebraea lingua est insi. V. 198. & filius
 Ebraeus apud Prud. Apoth. vl. 379. de
 scriptura illius vocis confer Dausq. Or-
 thogr. part. II. p. 151. ceterum geni-
 tisque in sentibus pessime exhibent Fabr.
 & Bibl. Lugd. ARNTZ.

251. Subiens.] Primo malim, alta de-
 hinc subiens montis juga, &c. Notanda
 porro sequentia, Et quidquid debile vulgi
 venerat, in priscum componit motibus
 usum, Et &c. quorum sensus obscurior
 hic esse videtur, & quicumque ex vulgo
 debiles ad eum venerant, hos idoneos
 reddebat motibus suis in usum commo-
 damque priorem, artusque eorum ordi-
 nato nervorum regimini subiciebat.
 Prosa: Et quidquid aegrum vulgi con-
 sulerat, usum reformavit in pristinum,

sulique nervis Et motibus organa debi-
 lium statuit temperata membrorum.
 Quae, ne quid hic maternus, susdente
 videntur. Ceteroquin divinaveram, his
 priscum componit (vel condonat, confir-
 mat) corporis (vel roboris) usum. WOB-
 KENS.

255. Motibus.] Hi motus sunt mem-
 brorum naturales, impediti morbis &
 debilitate. CELLAR. Mox cumque me-
 dens Cod. Arnt. Edd. nonnullae, sine
 quenti permutatione.

262. Qua.] An potius, Qua flexa
 pietate Dei, vel rediret; Quam flexus
 pietate Deus &c. Sed qua flexus pietate
 interpretandum, quam ob rem, vel ob
 quod, flexus vel motus pietate, sed
 misericordia: de quo usa pronominis
 relativi egimus ad Hygin. Fab. CVL
 ubi, filium, inquit, ab Achille abdu-
 xit, .. Quam ob iram Achilles in pro-
 bium non prodibat. Sic Livius XXI. 51.
 Id. . . periniquo animo ferebat, ab Gal-
 lis &c. Ob eam iram duo millia . . popu-
 lari omnem deinceps agrum . . iussit. &
 lib. V. 29. Sed plus suis comitiis plebi
 valuit. Quam dolo rem ultra Parus
 fuit, Senatusconsulto facto, ut &c.
 Aur. Victor de V. Illustr. c. XXIV.
 Manlius . . Patronus a civibus appella-
 tus, Et sarre donatus est. domum etiam
 in capitolio publice accepit. Qua super-
 bia elatus cum Senatum suppressisse Gal-
 licos thesauros argueret, &c. In sequen-
 tibus Erudit. Munckerus ad Fulgent.
 Myth. I. 1. malebat, egmen pavis in-

Tertia lux aderat, sterilique in cespite nullum
 Contigerat plebs tanta cibum, nimiosque labores
 Nutribat geminanda fames, si faucibus callem 260
 Turba per ingentem dapibus jejuna rediret.
 Qua flexus pietate Deus, qui semper egentum
 Panis adest, victumque locis sine frugibus infert,
 Pisciculis paucis, & septem panibus agmen
 Pavit enorme virum, praeterque infirma secundi 265
 Sexus & aetatis, faturavit quatuor illic
 Millia vescentum. Plus ut mireris, adauctas
 Disce fuisse dapes: epulas nutritiv edendo

L 4

Vulgus

ut virum, pro a. p. enorme v. Alterum vero merito probat Cellarius, quod praefixum e sic aliquando, neglecta lege Pedia, corrigitur. Ad & ipsum ad Prudent. in Symm. II. 143. WOPHENS. *Tunc flexus* Sched. Pulm. nulla necessitate. & Prosa obstante. Mox *affert pro infert* Cod. Arntz. *Pejus vultum locis* Vet. Ed. 2. Monast.

265. *Enorme.*] Correptum e in enorme, ea licentia, qua Prudentius Cathem. VIII. versu Adonico 64.

Corpus enervans.

CELLAR. Muncker. ad Fulgent. Mythol. I. 1. legendum putabat *inorme*. Sed erudit. Wopkens. vulgaram defendit. *Inorme* tamen Cod. Cant. habet; quae lectio praestet, difficilius definiti posse viderur. GRUNER. Ut legis Pediae neglectum evitaret Librarius in Cod. Arnt. dedisse videtur *grande* pro *enorme*. Sed mutandi necessitatem nullus video, cum in compositione apud hos Poetas saepius e corripatur. vid. Fabric. in Comment. p. 46. Ex margine forte in Cod. Arnt. inrepsit *grande*, cum videatur Glossa esse *ta enorme*. Ista enim notio huic voci propria. Tertullian. Apol. cap. XIX. *Non tam difficile est nobis exponere, quam enorme*. Apulej. IX. Met. p. 300. *Enormi senecta*. Plin. lib. IX. Ep. XXVI. §. 6. *Altum an enorme*. Cassiodor. IV. Variar. XXXVIII. *Dispendiosa semper enormitas & curiositatis enormitas est* apud Tertull. adv.

Marc. cap. II. ARNTZ.

266. *Sexus & aetatis.*] *Obliquus sexus* pro more Nostris brevis exit. Respice ad v. 161. notata. CELLAR. Ut hoc in Legem Pediae peccatum evitarent, reposuerunt Cod. Arnt. Fabr. Bibl. Lugd. *sexus aetatis*. Cum vero in hoc Poeta illud non novum sit, necesse non erit talia admittere. Per *infirma* itaque *sexus* intelligit feminas, *sexus* sui facilitate labentes, ut ait Minuc. Fel. Octav. cap. VIII. Sic Justin. lib. V. cap. VII. §. 5. *sexus inbecillitatem* iis adscribit, *fragilitatem naturae* Justinianus l. unic. §. 15. C. de Rei uxor. act. & pr. Insti. Quib. alien. lic. unde & jure Romano a variis negotiis arcebantur, ab officiis certe virilibus vel publicis, Ulpiano jodice l. 2. ff. de R. J. quem locum illustrat Arnob. VII. adv. Gent. p. m. 247. *Imo quid seminarum genus, quae ab negotiis publicis conditio fragilitatis exceptis*. Mutabilitatis vitia iis adscripsit Cassiodor. II. Var. XI. *timidum sexum* adpellat Iscan. V. B. Troj. 445. Sed *μυδισ' α' γ' α'ν*. ARNTZEN

267. *Et auctas.*] Rescripsimus *adauctas* ex Cod. Cant. & Ed. Lipsi. Vulgo legitur *et auctas*, vocula *et* plane otiosa. GRUNER. Qua quidem emendatione nihil verius. Firmant eam Sched. Pulm. *Vescentem* male habet Vet. 1.

268. *Nutritis.*] *Amxit, augeri sensu*, CELLAR. Infr. lib. IV. v. 77.

Quoniam sua vulnera nutrit.

269

Vulgus, & adritae creverunt moribus escæ,
 Reliquiasque suas sportarum culmina septem 270
 Expavit fugitiva famēs, ubi, fragmine sumto,
 Vidit abundantem modico de femine mellem.

Nec tamen, humano quamvis in corpore, Christum
 Matris ab occasu mortalia membra gerentem,
 Clam fuit esse Deum, quia non absconditur umquam
 Urbs in monte sedens, modio nec subditur ardens 276
 Lychnus, anhelantem sed spargens altius ignem
 Cunctis lumen agit, radians nam testibus amplo

Discipulis

Mox pro expavit Vet. 1. 2. Monast. *explavit.* invita Prosa. ARNTZ.

274. *Abhelantem.]* A mortalitate, mortali matris matris. CELLAR.

276. *Sedens.]* Jurenc. lib. I. xl. 417. *Namquis praecepit inquam rapibus orbem*

Occultare, quos?

Ego zero dubio, an unquam hoc verbum *sedere* tali sensu, quali hic habet *Roſa*, Latina civitate fuerit donatum. *ſedens* sane novi neminem. Non enim de locis sublimioribus, qualia est urbs in monte, sed de depressis & planis usurpari notum est. *Mela* lib. I. cap. XIX. *Sedes in ceruice peninsulae Cyricum*, *Burm.* ad *Grat. Cyneg.* 432. In Prosa loquitur: *In capite montis constituta.* & omnes h. l. Codd. & Edd. inceptum servant. Alias potuisses *jacens* substitui. Sane *scioſus* hac in materia utitur *Matth.* in *Euang.* cap. V. v. 14. quo modo *jacere* Latinis de regione frequens est. *Burm.* ad *Lucan.* lib. I. v. 20. *V. D.* ad *Curt.* lib. V. cap. 1. §. 12. *Drakenh.* ad *Livium* lib. XXXIII. cap. XVII. *Schulzing.* ad *Senec.* *Suaſ.* I. init. *Virg.* III. *Georg.* 343. & *scioſus* apud *Theophrast.* *Prooem.* init. ARNTZ.

277. *Anhelantem.]* Cœdiderit quispiam, alius cum *anhelantem* construendum, & *anhelare* alius esse niti se alius extollere, ut *Ammian.* lib. XV. 5. *Adalſuſque... adorare ſolemniter anhelantem celſius purpuratum.* & lib. XXVI. *de Procopio: Velut Imperatoris cœgnatus*

altius anhelabat. At de fulgore lucis agitur non tantum in altum caturgante, sed etiam quaquaversum in latera se effundente; ideoque omnino legitur, *anh. sed spargens latus ignem* &c. & *latus* cum *spargens* jungo; *anhelans* ignis ut sit vehementer ardens, vires enim ac velut ad defatigationem extensa, quomodo dicitur *ſebria anhelata*, *Sop.* VI. 34. *anhelans lux*, lib. I. 148. *Virgilius Aen.* VIII. 421.

Ex fornacibus ignis anhelat. *Ambrosius Hexaem.* lib. VI. 9. *De hinc forsitan quereris, quia nulla tibi hystocausa anhelantibus ignibus caperantur.* quem locum debet *Frehero* ad *Auson.* *Mof.* 339. *Stattius Theb.* IV. 610.

Tempus erat mediis cum solem in calmina manda

Tollis anhelata dies, &c.

Dracontius Hexaemes. 70.

Non fructus anhelis

Flammatur radiis, quatitur nec fructibus ullis.

Consulatur etiam elegantissimus *Vitius* ad *Nemesian.* *Cyn.* 255. *Phœnis hinc agere* pro *emittere*, nequaquam hic sollicitanda fuit, quem similiter *ſcintillæ agere, spumas agere* &c. apud *Lucretium* aliosque inveniarur. *Victorinus Episc.* *Pictav.* de *J. C. Deo* & *hominis* VI. 111.

Regis forte poli tam primum lumen agebat,

Aeternum restata diem, &c. *Drepanius Florus Hymno* ad *Mich Archang.*

Discipulis fulgore tribus, velut igneus ardor
 Solis, in aetheriam versus splendore figuram, 280
 Vicerat ore diem, vestemque tuentibus ipsam
 Candida forma nivis Domini de tegmine fulsit.
 O meritum sublime trium, quibus illa videre
 Contigit in mundo, quae non sunt credita mundo!
 Quid? quod & Heliam, & clarum videre Moysen, 285
 Ignotos oculis viderunt lumine cordis,
 Ut major sit nostrâ fides, hunc esse per orbem
 Principium ac finem, hunc alpha videriër, hunc Ω ,
 L 5 Queri

*Sed Deus hanc ignis jugi munimine
 cinget,
 Consumens hostes lumen & intus
 agens.*

WOPKENS.

278. *Agit.*] An? *lumen alit.* VONCK.
 Lect. Lat. lib. II. cap. II.

281. *Tuentibus.*] Intuentibus. Infr.
 lib. IV. vl. 199. & v. vl. 211.

Judex namque tuens hunc eligit.

ubi Cellar. Virgil. 1. Aen. 717. & quae
 notat summus Cannegiet. ad Avian. Fab.
 VIII. vl. 7. adde Apollon. de Duell.
 David. & Gol. vl. 34. & 201. apud
 Heumann. Poecil. tom. II. lib. I. p. 33.
 Quod hic de forma vestium candida ad-
 dit, id ipsum Diis quoque suis tribue-
 bant gentes. Eln. ad Joann. cap. XX.
 vl. 12. Erat namque superus iste quasi
 color proprius. Sic Angelis adscribitur.
 Cl. Albert. ad Apocal. cap. 1. vl. 14.
 ARNTZ.

285. *Videre Moysen.*] Heinſii Cod. &
 plures editi, *videre*: Lipsi. *lumine Mo-*
ſen: Fabr. *clarum virtute Moysen.* CEL-
 LAR. Sic ex Mſto Heinſii, pluribusque
 editis vulgandum viſum fuit Cellario,
 cum Fabricius ediderat; & *clarum vir-*
tute Moysen; quod ſane elegantius, vel
 ob inſcitam in lectione Cellariana ver-
 bi *videre* iterationem, quod & proximo
 verſu ſequitur, & vl. 283. praecellerat.
 Quia tamen Noſter nuſquam cum aliis
Moysen dixit, (ſed *Moſen* (vide lib. huj.
 208. lib. IV. 168. 274.) hinc ſcriben-
 dum puto: *Quid? quod & Heliam &*

clarum, & ſidera, Moſen; Ignotos ocu-
los, v. l. d. Vel cum in Cod. Lipsi. ſit
lumine Moſen, ſuſpicari quoque poſſes;
Quid? quod & Heliam & claro ſub lu-
mine Moſen, Ignotos oculos, v. l. c. Sed
 prius praepoſuerim. WOPKENS. *Videre*
Moysen clarè in Cod. Arnt. & aliis Edd.
 Vett. compicitur. Fabricium tamen ſe-
 quantur Torhaef. 3. Bibli. Lugd. Maſit.
 neque illa ſcriptura diſplicuiſſe videtur
 Erud. Grunéro. Vide an melius Sched.
 Pulm. *denique Moſen*. Alio modo Par-
 thaſ. *Heliam clarum Moysenque videri*
Ignotos oculis: idque proxime Proſae ad-
 cedit. Cl. Burmannus in Epistoſa ad
 Cuperum inedita conjiciebat *clarum ſi-*
dere, quia *videre* inepte hic inſulcatur,
 cum verſu ſequenti idem verbum repe-
 tatur. ARNTZ.

286. *Lumine cordis.*] Diſtamine Spi-
 ritus S. CUPER. Mox hoc eſſe Parthaſ.

288. *Finem; hunc.*] Sine elifione, cune
 hiſtu, quod non inſolens Noſtro: ne-
 que aliis. Quidam inſarciant *ſimul* in-
 ter *hunc & alpha*: quod abeſt a Lipsi. &
 Cantabr. CELLAR. *Videri* pro eſſe po-
 nitur, ut alibi pro eſſe, *facere, videri*
eſſe; videri facere, rog. l. 1. 252.

Lignae, ligna robas, ſurdus clamare
videnis;

A mutis reſponſa petis.

& vl. 258.

Verique hac arte videntur

Transplantatorum cultores eſſe Dourum
 lib. IV. 75.

Fade,

Procedit supplexque manus & brachia tendit,
 Inploratque gemens, unus mihi filius, inquit,
 Est, Domina: horrenda lacerat quem spiritus ira,
 Nec linquit, nisi mergat aquis, aut ignibus atris 309
 Opprimat, atque animam dubia sub morte fatiget.
 Hunc precor, expulso miseratus utrumque furore,
 Redde mihi, vel redde sibi, ne caeca potestas
 Expellat trepidam subtracto lumine vitam.

Dixerat,

Dixerat illa oculos in humum de-
jecta modestos

Spargebat, &c.

Statius Theb. III. 366.

Canctisque prior Cadmeius heros

Accurrit: vultum dejectus.

Virgil. Aen. I. 565.

Tum breviter Dido, vultum demissa,

profatur:

sic etiam dejectus pro humili, supplici.

Infra lib. V. 218. *Implorare* pro plora-

re nisi subintelligendum velinus ipsum.

Juvenecus II. 280

Talia tractanti, percussus pectora

luctu,

Ecce sacerdotum princeps procumbit

adorans

Et sibi defunctam, funus miserabile,

natam,

Implorat lacrymans, &c.

ſe Chryſolog. Sermon. XIV. extr. *Quia . .*

ſentis animi ſe contraxiſſe languorem,

ut anima ſanetur, implorat. Cum

Matthaei XVII. 14. de hoc homine le-

gimus, *ante Chriſtum provolutum fuiſſe*

genibus, videri poſſit ſcribendum, *Pro-*

cederat (ſcil. ante pedes ejus): *ſup-*

plexque &c. Marc. III. 11. *Et ſpiritus*

immundi, cum illum videbant, procide-

bant ei: & clamabant, dicentes &c. Sic

procumbere in loco allato Juvenec. At

ſine libris hanc mihi emendandi ven-

iam non conceſſerim. WOPKENS.

Prota: *Vir humilis genibus inclinatus.*

Si quid emendandum, *procumbit* prae-

ferrem, quod facile in *procedit* mutare

potuiſſet Librarianus. Vellej. II. cap. CVI.

ſ. 1. *Ante Imperatoris procubuit tribu-*

nal. Sed receptam lectionem deſen-

duat omnes Codd. & Edijt. ſuperiori
 verſu Arnt. tranſponit, *b. vultu d. b*
moesto. ARNTZ.

297. *Supplexque*.] Edd. Vet. 1. Monast.
 Baſ. Col. *ſimplexque manus.* Fruſtra. indē
 recte illud damnant Sched. Pulm. Proſa:
Moerore dejectus supplicans sic orabat,
 Val. Flacc. IV. 648.

Supplexque manus intendit Jāſon
 Prudent lib. II. pr. in Symm. 28.

Tendit suppliciter manus.

Nonnunquam tamen & haec permisce-

tur, ut in Ovidio I. Met. 92. ubi *ſim-*

plex turba exhibent excerpta Cod. penes

me, quod neque Cl. Burmanno ibi

dilplicit. Mox Cod. Arnt. Edd. Ald.

Parth. unus m. f. *anas,* quod probatur

Sched. Pulm. quae Epanalepsi hic ſit-

tuunt. Nil opus videtur. ARNTZ.

300. *Nisi mergat.*] Ed. Vet. 1. 2. Mon.

quim mergat aquis. Parth. Sched. Pulm.

Nunc liquidis demergit aquis, una. Met.

dubia morte petatum est a Virgilio II.

Aen. 159. Ceterum in eo verſu *opprimi*

et fatigat exhibent Parth. Sched. Pulm.

ARNTZ.

302. *Nunc.] Hunc, precor* &c. recte

edidit Fabricius, pro quo Cellarius,

Nunc, p. Caeca potestas, i. e. ſumbus-

da, nullo rationis lumine praedita, &

deoque omnia ſine ullo discrimine pa-

ſim invadens. ut lib. II. 13.

Primique ſpulerum

Terrigenae caeca serberet fauce nepota.

Ceteroquin ut ibi, ſic hoc quoque in

loco cogitari poſſet *ſaeva* pro *caeca* ſi-

ſtituendum. ut Hymno I. 31.

Fortia vincula dedit peccandi laeva pr-

teſtas.

Ut

Dixerat, & genua amplectens genibusque volutans 305
 Haerebat, Dominusque pio jam pectore votis
 Adnuerat. Tunc praedo furens, ac noxius hostis,
 Cui possessa diu est alieni fabrica juris,
 Pervasa migrare domo compulsus, in iram
 Tollitur accensam, correptaque carpere membra 310
 Nititur, & frustra, Domino prohibente, laborans,
 Fugit in obscuras, puero vivente, tenebras.

Rex

Ut autem evitetur repetitio minus grata
 verbi *expellere*, haud male conicias,
Hunc, precor, excluso miseratus &c.
 pro *expulso*. sic supra 160.

Ite, ait, & tristes morborum exclu-
dite pestes.

i. e. depellite, expellite. lib. IV. 91.

Ex exclusos semper reticere coegit
Daemona.

Juvenius IV. 591.

Sed nunc vos segenem excludite som-
num,

Sollicitamque simul vigilando ducite
noctem.

& lib. II. 269.

Sed nostri dona liquoris

Ardorem excludunt aeterna in secula
hibendi.

Firmicus de Error. Prof. Relig. p. 37.

Es de medullis hominum praecedentis ve-
neni virus excludit. Hegelipp. V. 2. *Suf-*
citare, David, exasperantem spiritum
citharae suavitate solitus excludere, &
vide quemadmodum dominetur furor.

Hieronymus contra Jovianum lib. II.

Ibi que Diogenes per noctem eliso guttu-
re, non tam mori se ait, quam febrem
morte excludere. ubi Bentejus ad Hd-

rat. III. Odar. 27. opinabatur legendum

eludere, argutus quidem quam verius.

Vide & N. Heinft Adv. III. 17. WOP-

KENS. Rectissime hunc reducendum esse

arbitratus est Wopkenius, idque suo

suffragio probavit Grunerus. Favet Cod.

Arnt. favent quoque Edd. plurimae.

Neque aliquid hac confusione in libris

frequentius. Idem illud infr. V. 321.

in Tornaef. 1. 3. alitque observabimus.

Rationem repete ex similitudine litera-

rum. H. & N. Drakenb. ad Liv. XXXII.

cap. XX. Sic apud Justin. XII. cap. XII.

§. 3. *Nunc quoque ait*, unus Cod. Fran-

neq. *bunc*, alter *hinc* exhibet. Pariter

nec & haec permixta docuit carissimus

Pater ad Plin. Paneg. XV. in fin. V. D.

ad Graec. Cyneq. 461. Burm. ad Nemes.

Ecl. II. vi. 46. *Nos & bos*. Rittersh. ad

Plin. Paneg. XLII. §. 3. *bos & non*, infr.

V. 204. Quod vero addit Wopkenius,

legendum tibi videri *excluso*, vix ad-

lentior, cum in Prosa legatur, *depulsa*

mentis insania. & tales vocum repetitio-

nes Nostro non sunt infrequentes. Mox

Ed. Bat. Col. *ustrinque*, quod damna-

runt Sched. Pulm. *ustraque* legitur in

Arntz. a manu secunda. Sed & illud

paucum convenit. Neque *caeca* muta-

rum arbitror in *saeva*, aut in *tetra*,

quod exhibet Parrh. Ed. Ceterum ver-

sum illum iulustrabant ea, quae habet

Savar. ad Sidon. Carm. III. vi. 6.

ARNTZ.

305. *Volutans*.] Edd. Ver. 1. 2. Lips.

Mon. & Sched. Pulm. exhibent *volutus*;

sine necessitate. Tuetur namque recep-

tam lectionem Virgil. III. Aen. 607.

cujus hic verba expressit Sedulius. IDEM.

309. *Pervasa*.] Mire hoc loco variant

Codd. cum Editus. *Pervasta* legitur in

Cod. MS. teste Cl. Burmanno in mar-

gine. *Provisa* habet Ed. Lips. *perversa*

Cod. Cant. Edd. Mon. Bas. Tornaef. 1.

2. Bibl. Lugd. Edimb. Posterius illud

pondus habet ex Prosa, ubi legitur:

Perversa domus habitaculo migraturus.

Sed ibi *pervasae* substituendum arbitror.

Uberius istam huic loco scripturam ad-

struxi in Specim. Observ. c. IX. ubi

vide.

Rex etiam solus regum & dominus dominantum
 Non dedignatus, Petro piscante, tributum
 Solvere Caesareum. medii de gurgite ponti 315
 Hamum ferre jubet, gerulum didrachmatis aurei.
 Incola mox pelagi pendentia fila momordit,
 Jussa tributa ferens, graviorque onerante metallo,
 Vilis honor piscis pretio majore pependit.
 Discipulisque suis se percunctantibus, aula 320
 Caelestis regni quis major possit haberi;
 Ut Deus & doctor mirabilis, omnibus, inquit,
 Celsior est humilis, cunctisque potentior ibit,

Qui

vide. Mox correptaque corpore membra
 Vet. 1. 2. Monast. sed Prosa *discerpere*
 habet. ARNTZ

313. *Dominantum*] MSS. Lipl. &
 Heinsii: vulgati *dominorum*. CELL.
 MSS. Lipl. & Heinsii, Edd. Ald. &
 Lipl. ita. al. *dominorum*, quod Glosse-
 ma est. Prosa: *Rex etiam qui solus est*
regum, & dominus probatur dominan-
tium. Respicit vero Noster ad 1. Timoth
 VI. 15. ubi Deus dicitur *ὁ βασιλεύς*
τῶν βασιλευμένων, καὶ κύριος τῶν
κτισθέντων. Vide quae ad h. l. obser-
 vavit B. Wolfius in *Cursu Philo.* &
 Crit. Vol. III. p. 492. seq. GRUNER.
Dominorum etiam Cod. Arniz. Ed.
 Tornæs. 1. 2. 3. aliaque. Vulgatum
 tuentur Edd. Ver. 1. 2. Parth. Pulm.
 Sched. Monast. Tertullian. de *Returr.*
 Carn. cap. XXIII. *Rex regnantium &*
dominus dominantium. Inverso praeter-
 ordine Arniz. *rex etiam regum solus*
 ARNTZ.

315. *Caesareum*] Arniz. *Caesarium*.
 V. Cellar. Orthogr. p. 71.

316. *Didrachmatis aurei*.] MS. Lipl.
aurei. At argenteum hunc nummum
 fuisse observavit V. C. Cuperus Forma
 tertia in hoc vocabulo est rara: &
 Maith. XVII. 4. Τα *διδραχμα* a
διδραχμων, secundae formae. Et in
 alio composito Ciceroni Cassius lib. XII
 Epist. XIII. *terius tetradrachmis* Cete-
 rum hoc vestigial non erat Romani
 census, sed dimidium sicii in Templi

usum quotannis a singulis solvendum.
 Vide Grot. in h. l. CELLAR. Forte cum
 MS. Lipl. leg. *didrachmatis auri*. *Di-*
drachma auri pro aureo, ut *numismata*
argenti, lib. V. 44. *Statua salis*, lib. I.
 106. & talia. WOPKENS. *Auri* Edd.
 Lipl. Ald. Parth. Pulm. Sched. *Didrag-*
matis Vet. 1. 2. *Didramatis* Parthas.

317. *Incola*] Phaedr. 1. Fab. VI. v. 6.
Quaedam tum flagni incola.

ubi Burm. ita *aguosus gntes*, de pisci-
 bus dixit infr. lib. IV. v. 118. Incepte
 Bibl. Lugd. *prudencia fila*. Versus vero
 119. denderatur in Vet. 1. 2. Monast.
 ARNTZ.

320 *Percontantibus*] Arniz. *semper con-*
stantibus, quae quidem nullas est mo-
 menti scriptura, sed tamen ad veram
 Poetae mentem viam parat. Depravatum
 nempe illud est *ex se percunctantibus*,
 ut est in Ald. facili errore. Id satis cla-
 re patet ex Prosa: *Cumque simpliciter*
eum percunctarentur Apollini. Qua praec-
 ente huic quoque scripturae locum dedi-
 di, licet res eodem redeat, & diversitatis
 ratio ex Etymologia tantum sit peten-
 da. Vid. Drakenb. ad Liv. lib. VI. cap.
 XXV. § 1. Illud *se per eum* Prosa expli-
 cat, quo sensu frequens occurrit Munck.
 ad Hygin. Fab. LX. in fin. & Fab.
 CXXI. Ita *juus pro ejus*. Observ. Mi-
 scell. A. 1732. mens. Jul. p. 16. V. D.
 ad Livium lib. II. cap. XXX. §. 3. In-
 hit de Adeptione. *Et tunc sua bona ei*
reddat. ubi Vinn. Barth. ad Rust. l. v.
 291. Scheffer. ad Phaedr. IV. Fab. IV. v.

Qui cunctis subjectus erit, seseque minorem
 Demissa cervice feret: velut iste videtur 325
 Parvulus, & monstrat puerum consistere parvum.
 Scilicet ingenium teneri sectemur ut aevi,
 Non annis, sed mente, jubet, quia mollior aetas
 Nil pompae mortalis amat; non ambit honorem,
 Nec resupina tumet: sic purae femita vitae 330
 Quantum prona solo, tantum fit proxima caelo.
 Mens etenim vergens, altum petit, altaque vergit;
 Inferiorque gradus, quo vult descendere, surgit.
 Ecce humilem Dominus de stercore tollit egentem;

Et

31. Not. Patern. ad Victor. Inlust. cap. XXII. §. 2. ubi recte notatur Faber apud Justin. lib. XLII. cap. 1 §. 2. legens *sibi itineris*, quo tamen in loco non melius duo Codd. Francq. iis omittunt. ARNTZ.

321. *Possit haberi.*] Ex usu isto verbi *posse*, de quo ad Avian. Fab. XXX. 16. & Dictyn. Cret. V. 15. vidimus, *possit haberi* dicitur pro habeatur, vel habendus sit. lib. I. 338.

*Quondam terrena petisti
 Coelitus, humanam dignatus sumere
 formam;*

*Sic aliena gerens, ut nec tua linqere
 posses.*

lib. II. 79.

*Ratus hunc succedere posse
 Mox stibimet, qui primus erat.*
 & vl. 118.

*Cur qui vixidum potuere creari
 Jam meruere mori?*

WOPKENS *Major quis possit* Vet. 1. 2. Fabr. Monast. Tornaei. 1. 2. 1. & aliae. *quis possit major* Cod. Arnt. & sic Prosa quoque *possit pro possit* habet. Frustra vero Cod. Cant. Ed. Ald. Parrh. *aulae*; est enim *aula* pro *in aula* positum, ut saepius. De ista locutione vide supr. ad lib. I. vl. 15. ARNTZ.

325. *Feret.*] Ex Liptiensi est: Editi *gerit*. CELLAR. Ex Liptiensi se ita dedisse, ait Cellarius, cum editi habeant *geret*. Sed & *feret* habet ed. Fabricii, & sane in *geret*, quod aliquanto usitatius est; mutatum a librario videtur.

Tacitus Ann. XII. 37. *Ipsa senex parit a majoribus suis imperii foetum* senecae, ad quem locum alia quaedam adscripsi. WOPKENS. *Gerit* habet Cod. Cant. Ed. Vett. 1. 2. Bas. Ald. Lips. Col. Tornaei. 1. 2. *geret* Parrh. *geris* non *geret* legendum monent Sched. Pulm. Ita sane Monast. Sed mutationis nulla adeo ratio. Faciant vero ad h. l. quae supra habet lib. II. vl. 224. seqq. ARNTZ.

329. *Mortalis.*] Cod. Cant. *mundalis*. Prosa *mundanae*. Vocem *mundalis* nullibi invenio: *mundialis* dixerunt Prudentius, Salvianus & alii. Sed *mortalis* magis etiam Poeticum videtur. Sic infra IV. 293.

Nil pompae mortalis honor.
 GRUNER.

331. *Quantum.*] De usu isto vocularum *quantum* & *tantum* cum adjectivo egimus ad Tacit. Hist. II. 99. WOPKENS. Ad hunc locum inspice Savar. ad Sidon. lib. II. Epist. 111.

333. *Gradus.*] Malo: *inferiorque gradu quo v. VONCKE*. Lect. Lat. lib. II. cap. 11. Prosa: *Inferiorque cordis incessus, quo descendere nititur, sublimatur*. Adde Gruner. h. l. In Sched. Pulm. erat: Quo, *sc. eo, vel ea parte qua. ab. cum*. Porro eadem Sched. legendum monent, *descendere, surgit*, quo modo hodie editur: non vero *descende, resurgit*. Istam autem varietatem in nostris invenire non licuit ARNTZ.

334. *Egentem.*] Proverbialis locutio, id est de vili & contempta conditione.
 CELLAR.

Et facit egregios inter residere tyrannos: 335
 At contra tumidum pugnaci mente rebellem
 Praecipitem caelo sub Tartara iussit abire.
 Parva loquor, si facta Dei per singula curram,
 Et speciale bonum, quum sit generale, revolvam. 339

CELLAR. Egenum habet Cod. Amt. & Cant. Edd. Ald. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. Maitt. Sed tamen supra vs. 262. *egentum panem dixit.* Minuc. Fel. Octav. cap. XXXIII. *De egentibus divites.*

335. *Tyrannos.* Reges, antiqua notione, ut Aeneid. VII. 266.

Dextram tetigisse tyranni.

CELLAR. Pluribus Gruner. h. l. adde Barth. ad Stat. v. Theb. 716. & XI. vs. 634. & II. Achill. 152. Sitzman. ad Rutil. I. vs. 85. ARNTZ.

338. *Parva loquor.* I. e. nimis exigua me profere sentio. Sidonius Carmine V. 199.

Parva loquor. quid? quod quotiens tibi &c.

Currere per falsa pro percurrere f. recensere. Sulp. Severus H. S. L. 1. Cum

usque ad Christi cruce[m] . . . per sacra[m] historiam cucurrissem. lib. II. 25. *Quia usque in hanc annam per tempora Astinorum regum cucurimus.* Paulin. Nolan. Poem. XXX. 12.

Sed mihi non isto fundendus in aequore sermo est,

Ut per sanctorum merita aut miracula curram.

Augustin. Epist. V. *Ut ex his incitata quodammodo jam per omnes civitates familia plura vigil curat intentio.* Cicero in Verr. III. 42. *Nam per omnes civitates, quae decumas debent, percursit oratio.* WOPKENS. In Parrhaf. Edit. & Sched. Pulm. est: *Pauca loquor.* Sed Prosa habet; *Parva nimis exiguaeque referrimus.* ARNTZ.

C O E L I I S E D U L I I

C A R M I N I S P A S C H A L I S

L I B E R I V.

JAm placidas Jordanis item transgressus arenas,
 Judaeae festatus iter, sine nomine mixtum
 Vulgus & innumeras relevans a clade catervas,
 Suscipit infirmos, & dat discedere fanos.
 Nil igitur summo de se sperantibus umquam
 Difficile est conferre Deo, cui prona facultas
 Ardua planare, & curva in directa referre,
 Et quidquid natura negat, se judice praestat.

M

Namque

1. *Mixtum.*] Ex Lipsi. & Cantabr. Codicibus: alii *maestum*. CELLAR. Ita Codd. Cant. & Lipsi. & Edd. Ald. ac Maitt. in Ed. Lipsi. est *maestum*, sine dubio pro *mistum*. Juvenc. l. 449

Illum stipantes miracula magna moventem

Mixtae festantur turbae.

Idem III. 761.

Complentur mensae mixtae sine nomine plebis.

Mixtae s. n. plebis lego ex Codd. MSS. & Edd. Vet. Reusichius edidit: *mixta s. n. plebe*. GRUNER. Vet. Ed. 1. Moest. *mistum*; Vet. 2. Tornaei. 1. 2. 3. & aliae *maestum*. Sine ratione. quod & recte notarunt Pulm. Sched. *festatus iter* Fabr. Mox quoque Arnt. *morte catervas*, sine dubio ex Glossa. Supra lib. III. v. 45.

Populos a clade levavit.

ARNTZ.

2. *Et quidquid.*] Ut horum sensus evadat, legendum videtur:

Ut quidquid natura negat, se judice praestet.

VONCR. lib. II. Leæ. Lat. cap. II. Ut horum nexus evaderet, legendum Viro Cæso videbatur, *Ut quidquid natura*

negat, se judice praestet. Sed duriorum istum verborum nexum, similibus exemplis satis probavimus ad lib. III. 86. Notetur ablativus hic absolutus, *se judice praestat*; pro ipse iudex, vel suum iudicio, sua gubernatione, ex sua sententia. Juvencus. II. 650.

Nec genitor quemquam vestrum, se judice, quaeret,
Sed dedit haec nato quaerendi jura &c.
 Alc. Avitus III. 86.

Forma rudis proprio melius contenta decore;

Judice se, placuit.

& v. 221.

Tum poenitet omnes
Errorum lapsus, semet quos iudice damnat.

& lib. IV. 20.

Qui fortior esset
Hic melior sibi met, sese censore, placebat.

Arator I. 10.

Mortisque potestas,
Se vincente, peris, quae pondere
mersa triumphis

Plus rapiens nil juris habet &c.

lib. II. 159.

Namque

Namque foramen acus, sicut penetrare camelus
 Membrorum prae mole nequit; sic dives, opima 10
 Fertilitate tumens, tenuem non possit adire
 Caelestis regni ducentem ad limina callestr,
 Ni genitor rerum (qui mundum lege coerced,
 Et nulla sub lege manet, cui condere velle est,
 Quem frons nulla videt, sed totum conspicit ipse) 15
 Hoc impossibile est homini, dixisset, at alto
 Possibile est jus omne Deo, multisque molestum
 Divitibus tandem faceret mitescere censum.
 Nam proprias bene tractat opes, caeloque recondi
 Thesauros vult ille suos, ubi quidquid habetur 20
 Non

Membris pars coeperat aegri,
 Se nascente, mori,
 i. e. in ipsius nativitate. Fortunatus de
 Chr. Benef. col. 696.

*Lastra sex qui jam peracta tempus
 implens corporis,*

*Se volente natus ad hoc, passim de-
 ditus,*

*Agnus in crucis levatur immolandas
 ripite.*

Idem de Certam Fiorum, col. 722.

Hoc si cui sit debitum,

Coactus ascendat gradum,

Non se petente callide

Sed dante Christi munere.

Ita in Inscriptionibus saepe est, *se vivo
 fecit*, pro vivus, in vita sua, notante
 Celsob. D'Ozvilho ad Chariton. p. 685.
 WOPKENS Vulgaram quoque scriptu-
 ram defendit Graner. Cod. tamen
 Cant. & Arnt. Pulm. Sched. Ed. Parrh.
 Edimb. habent *nam quidquid*. Pro-
 ba: *quidquid ergo naturaliter vis de-
 negat*. ARNTZ.

11. *Fertilitate.*] *Opima fertilitas* est
 uberrimus omnium rerum deliciofa-
 rum fructus. Locum hunc recte accom-
 modasse videtur Davivius illustrando illi
 Poetae veteris apud Cicer. Tusc. II. 14.

*Quibus magis palaestra, Eurota,
 sol, pulvis, labor,*

*Militia in studio est, quam fertilitas
 barbara.*

WOPKENS. In MS. *pro mole legi notavi*

P. Burmann. Pro *fertilitate* substituit
altitudine Bentley. Emend. ad Cicero,
 Quaes. Tusc. p. 34. *Militia* autem est
 obelus, pinguis. Sed mutandi causam
 non video. Mox Cod. Arnt. Edd. Parrh.
 Ald. Lips. *posset*. quod non displicet.

16. *Et alto*] *Lege* ex aliis Edd. *et
 alto pro Et alto*. WOPKENS. At Cod.
 Arnt. Edd. Ver. 1. 2. Fabr. Mon. Bibl.
 Lugd. atque ita legendum conjecit F.
 Burmannus in Epistola ad Cuperum in-
 edita. Nihil certius hac lectione, quam
 iusta verborum oppositio unice fugiat.
 Miror, alto silentio istud ad hunc lo-
 cum praeteriisse Eruditos: plerisque
 cum ad eandem scripturam viam part
 ipsa Sedulii Prosa: *Apud homines hoc
 impossibile est, apud Deum autem omnia
 possible sunt*. Scio tamen, *Et pro et
 positum esse Hygino Fab IX. Et se no-
 mero filiorum Eatonam superare*. ubi
 simile aliquid tentabat Schefferus, dis-
 sentiente Munckero. Sed alia res apud
 Hyginum est, qui ita loqui amat: *apud
 Nostrum nil simile occurrit*. De confu-
 sione istarum vocum consule Drakenb.
 ad Liv. XXXVI. cap. XXXV. & Patrum
 meum ad Caton I. Dist. XX. De voce
possibilis, elegantiori Latio damnata,
 egit Cellar. Cur. post. p. 225. & Antibr
 p. 137. Muncker. ad Fulgent. II. My-
 thol. vi. Waff. ad Sallust. Gatil. X. p.
 40. ARNTZ.

Non mordax aerugo vorat, non tinea sulcat,
 Nec male defossam famulatur furibus aurum,
 Jejunis quicumque cibum, scientibus haustum,
 Hospitibus tectum, nudis largitur amictum,
 Solatur nexos in carcere, perfovet aegros, 25
 Atque aliis largus, sibi tantum constat egenus:
 Nec dubie in caelum substantia pervenit illa,
 Quae Christo collata datur sub paupere forma,
 Quae damnis augmenta capit, quae spargitur, ut fit;
 Quae perit, ut maneat; quae vitam mortua praestat. 30
 Praeterea geminos Dominus confidere caecos,
 Dum quoddam transfret iter, comitante caterva,

M 2

Conspicit,

19. *Tractas opes.*] Puto, dives aliquis possessor, a Deo illuminatus. CELLAR. Sic illa, *ubi quidquid . . . aurum tractat*, & *vult ille* construenda cum his, *jejunis quicumque* &c. quae perperam puncto, seu *ταλσιν ὁμοίως* ab antecedentibus abrumuntur. Quod non animadversum Cellatio puto, cum in his, *N. m. proprias bene tractas opes e. r. t. v. i. s* subaudit, dives aliquis possessor a Deo illuminatus WOPKENS.

22. *Famulatur.*] Subjectum fortunae casibus, furtis maxime. CELLAR Adscribam ea, quae de hoc loco commentatus est Cl. P. Burmannus in Epistola ad Cuperum inedita. *Nescio*, inquit, *quomodo aurum defossam p. s. h. dici famulari furibus, cum fures non soleant ex visceribus terrae illud furripere. quare vel novo sensu usus est defodere pro effodere, vel legerem nec male depositum, id est, quod avarus abscondit, cum deberet eo recte uti. Et tunc elegans vis est vocis male, quae eo sensu praeis est frequentissima.* Haecenus Cl. Burmannus. Forte tamen male defossam aurum ita posset accipi, quod male ad servatum est, quod ita negligenter positum, ut facilem furtis ansam & occasionem praebet. Eo sensu *defossa talenta* apud Virgil. X. Aen. 526. adhiberi, notatum jam est Lexicographis. Ceterum contra morem

primam in tinea hic a Sedulio productam esse, docuit jam Vossius Art. Grammat. II. cap. XXXIX. ARNTZ.

23. *Quicumque.*] Ed. Parth. & MS. *jejunis qui ferre.* In Sched. Pulm. adscriptum erat: *ferre, sc. vult.* obsequens *largitur* istud non probo. In sequentibus exhibent Sched. Pulm. *nec dubium.* Vct. I. Haec dubie.

31. *Praeterea*] Aptius haec prioribus committentur, si legamus: *Interex geminos* &c. i. e. Tunc, eo tempore, vel circa idem tempus, vi. 184.

Coepert interea Dominus Galilaea per arva

Transgrediens, sancto quoddam pedangere castrum

Vide & lib. V. 232. WOPKENS. Favet isti conjecturae Prosa, ubi *interea* legitur. Sed nihil mutant Codd. Pro Dominus substituit cernens. Cod. Arnt. quod ferri posset, ut cernens conspicit eadem ratione sit adhibitum, qua clamans ait & similia. Sed obstat Prosa. Dominus geminos inverso ordine Cod. Alm. qui nunc est Cel. Burmanni, & Edd. nonnullae. *Consistere* Ed. Parthas. Sed *confidentes* est in Prosa. Dum porro mutat Cod. Arnt. & Ed. Parth. in *cum*, quod in Codd. saepe occurrit. *Iter* viam denotat. vide Gruner. instr. vi. 210. Prudent. II. in Symm 772. *Comitante caterva* est Virgilii II. Aen 40. ARNTZ.

Conspicit, extinctae poscentes munera formae,
 Flebilibusque vagas implentes vocibus auras.
 Nec cunctata solens pietas inferre salutem,
 Quae sentit flagrare fidem: mox lumina tangens
 Evigilare jubet, quae fomus prefferat ingens,
 Atque diu clausas referans sub fronte fenestras,
 Ingrediente die fecit discedere noctem.
 Hinc repetita sacri gradiens per moenia templi,
 Lumina caecatis dedit, & vestigia claudis.
 Talia Davidicam post facta reliquerat urbem,
 Bethaniae vicina petens, eademque reversus

35

49

Cla.

33. *Munera formae.*] Offendit me quodammodo illud, *extinctae poscentes munera formae*, i. e. rogantes, ut ipsis redonaret formam (formae pulchritudinem vel decus) qua orbari erant. Sic quidem *extinguere formam* apud Terent. Phorm. I. 2. 56. *Capillus passus.. vestitus surpis: ut ne vis boni in ipsa inestet forma, haec formam extinguerent.* Et caeci solent ita describi tanquam deformes, quia formae pars non exigua in oculis. Unde Avitus lib. II. 169.

Non caecos natura dedit, nec luminis usu

Privatum peperit formae perfectio vultum.

i. e. qui formam perfectam creavit. Nihilominus, si Codices huic emendationi vel paululum faverent, libenter reponerem, *extinctae poscentes lumina frontis*; ut etiam Prosa: *Reddi sibi lumina frontis*, mox vl. 38. vocantur *clausae sub fronte fenestrae*; & *extincti vultus*, lib. III. 145. sunt, quae hic *extincta frons*. WOPKENS. Cum Prosa huic emendationi faveret paululum Ed. Lips. quae *lumina formae* praefert. Si ex Prosa res ageretur, nihil apertius ad Poetae mentem excogitari posset, quam illud, quod coniecit Wopkensius. Sed tacent Codd. sine quorum auctoritate non facile hoc loco aliquid innovarem: potissimum cum vulgata lectio magis videatur Poetica. *Munera* quoque ele-

gantia sua non destituitur, si cogites luminum restitutionem re vera *extinctae* munus fuisse. Mitto, quod haec vox unitata fuerit Sedulio, ubi de caecis sermonem institueret. vide vl. 106. & alibi. ARNTZ.

34. *Vagas.*] Cod. Cant. *vacua*. in Supr. II. 114. infr. IV. 39. Barth. Adv. XXXIII. cap. XIX. hic tamen nihil mun. ARNTZ.

35. *Cunctata.*] Cod. Arnt. *cessans*. quod non ineptum, si cogites duriorum constructionem, quae huic loco inest. Vulgatum tamen defendit Prosa. *Conferre* habet Ed. Lips. ut porro vide Weitz. ad Prudent. p. m. 167. IDEM.

36. *Quae sentit.*] Non satis huic loco, si recte iudicem, convenit pronomen relativum *quae*: aptiusque foret, *quam sentit*, vel, quod malim, *qua sentit*, i. e. quatenus, quo magis sentit, vel ubi in cuiuscunque animo sentit f. f. *Pietas est Domini pietas*, vel *Dominus pius*. vl. 130.

Nec remorata diu pietas inimica doloris,

Auxilium vitale tulit, tactoque dec. lib. V. 250.

Sed pietas immensa vagas preparabat ad umbras,

Perdita restituens, non consistentia perdens.

Plura ad Paulin. de Y. Mart. I. 272. Hoc refert.

Clarescente die properabat visere tecta.
 Ecce autem mediis adstant sublimis in arvis 45
 Frondea ficus erat, cujus in robore nullum
 Repperit esuriens, lustrato stipite, pomum.
 Arboreisque comis, jam nunc ex germine vestro
 Nullus, ait, fructus reliquam generetur in ævum.
 Confestim viduata suis ficulnea succis 50
 Aruit, & siccis permansit mortua ramis.
 Omnis enim quicumque Deo nil fertile nutrit,
 Ceu sterilis truncus; lignis aequabitur ustis;
 At justus palmae similis florebit amoenae.

M 3

Semper

refer Prudent. Cath. III. 19.

*Denique quod sumus aut agimus
 Trina superna reget pietas.*

ubi cum Vito docto legendum esse de-
 ias, merito negavit D'Orvillius Mi-
 icell. Obs. Vol. III. p. 321. WOPKENS.
 Conjectura Wopkensii, *quasentit*, quae
 & mihi maxime adridet, exstat jam in
 Ed. Monast. & Prosa. nulla tamen in
 Codd. est varietas. Pessime Ed. Lips.
quam s. f. saltem. Pro lumina tangens
regant Sched. Pulm. substituendum mu-
nera tangens, quod tamen in nulla Ed.
deprehendi. ARNTZ.

40. *Moenia Templi.*] Arnt. *limina*
templi. Et ita loqui solent Poetae. Au-
ctor de Pass. Dom. init.

Mediisque subis in limina templi.

Arator l. vi. 664. & 288. Juvenc. III.
 645. Ovid. VI. Fast. 481. ita *limina do-*
mus, & limen pro ipsa domo. Plin. IX.
 Ep. XIII. 4. Juvenc. l. 222. Non tamen
 hic sequor scripturam Cod. Arnt quae
 Librario potius debetur, ad cujus pa-
 sarum *moenia* non faciebat, quod tamen
 egregie tuetur Juvencus III. 675.

Templi se moenibus infert.

ita namque vastissima aedificia adpel-
 lantur. ut vide Virum maximum, Schul-
 ting ad Senec. p. 111. eo & referendum
 illud de Pilati domo inft. V. 116.

Dominum Pilati ad moenia duci.

adde Urün. ad Vellej. II. cap. XLVIII.
 2 ubi nihil mutandum, ut patet ex iis,
 quae mouerunt V. D. ad eund. II. cap.
 CXXX. 1. ARNTZ.

41. *Eademque.*] Arnt. *tandemque,*
Parth. eodemque. Mox ad tecta Glossag
 Cod. Alm. vel Burm. adscribunt *Hiero-*
solymorum.

46. *Cujus in robore.*] Ob caesuram *us,*
 sequatur licet vocalis, attollitur, quod
 familiare Christianis Poëtis est. Pruden-
 tius Apotheos. v. 800.

Cujus imitatio in umbra est.

Adde Hamartig. v. 709. Pfycho. v.
 712. CELLAR.

48. *Comis.*] Ex Horat. lib. IV. Oda
 VII. IDEM. Titius ad Nemes. Ecl. V.
 vi. 100. Venant. Fortun. de Pascha 24.
 adde Parentem carissimum de Color.
 comar. c. 1. §. 4. ita & *crinis* apud
 Venant. d. l. vi. 21 & Graecorum *crinis*
 apud Aelian. V. Var. VI. Egrege ce-
 terum Cl. P. Burmannus in Epist. ad
 Cuperum inedita: *Male post comis di-*
stingui puto; languet enim oratio, quae
numeros suos habet, si post pomum
exeat periodus, & jungatur,

Arboreisque comis jam nunc ex ger-
mine vestro

Nullus ait fructus.

Sermo enim est ad ipsam arboris fron-
dem directus: Nihil hac distinctione
 verius, cui & ideo in ipso textu locum
 dedi. ARNTZ.

48. *Vestro.*] Fabr. edidit *ex germine*
vasto. Male. WOPKENS. Vasto quoque
 Tornaes. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *gramine*
vestro Parrhaf. Vid. ad lib. III. vi. 250.
 53. *Ustis.*] L. *lignis aeq. ustis. Id vo-*
 lunt

Semper habens frondes, & tamquam Libana cedrus, 55
Multiplicandus adest, & vertice sidera tangit.

Post oblatuſ ei, virtutem ſenſit herilem
Infanus ſermone carens, quem faucibus artis
Angebat viſ clauſa mali, vitiumque tacendo
Prodiderat. Sed cuncta ſolens infirma levare, 60
Conditor obſeſſa pepulit de fauce latronem,
Et voci patefecit iter, nexuque ſoluto,
Muta diu tacitas effudit lingua loquelas.

Post Dominus Phariſaica petens convivia coenae,
Orantis dapibus ſeſe inperſtavit amici. 65
Tunc

ſunt praecedentia. VONCK. Leſt. Lat. lib. II. cap. II. *Ligna uſta ſunt ligna, quae comburantur aut igni deſtinata, uti quidem accepſiſſe videtur auſtor Proſae, qui ita haec expreſſit. . . plena fronde non germine, lignis acquabitur concrematis.* confer Joan. Euang. XV. 6. Videri etiam poſſunt intelligi ligna arida, aere ſoleque exſiccata. ut lib. I. 136.

Rarſus in exultis ſitians exercitus arvis,

Qua nimium loca ſicca diu &c.

Ovidius Metam. II. 210. tellus

Succis arret ademptis:

*Pabula caneſcunt, cum frondibus uir-
tut arbor.*

Lucanus IX. 382.

*Vadimus in campos ſteriles, exuſtaque
mundi*

*Quanimus Titan ex raree in fontibus
undae.*

Elegantius autem minusque ambiguum foret, *lignis acquabitur iſtis*: quomodo etiam a Vonckio V. Amp. conjeſtarum video. WOPKENS. Vonckii conjeſturae ſuffragium addunt Sched. Palm. quae ita habent, ſimiliter legendum in margine conjeſcit P. Burmann. Grunerus ex Proſa receptam hic leſtionem defendit, quem vide. Gloſſae Cod. Alm. qui nunc inter Burmannianas gazas numeratur, exponunt per *concrematis*.

55. *Libana cedrus*] Montis nomen, *Libanus*, hoc loco adjeſtivi naturam habet. CELLAR. Scil. mons iſte cedris ce-

leberrimus eſt. Barth. XXXV. Adverſ. XIX. Cellar. Geogr. Antiq. III. cap. XII. pag. 263. Ceterum *vertice ſidera tanget* Parrhaſ. *tanget* quoque Ed. Lipl.

58. *Arſis.*] Sic ſcripti codices: Fabric. *arſis* CELLAR. Sic ex MSS. Cellarius: Sed malum cum Fabricio, quod nunc quoque ex aliis Edd. vulgatum intelligo, *ſancius arſis*: quomodo & Proſa: *Cui praecleſis faucium ſpiramentis, nulla labiorum cymbalis vox ſonabat.* Sedulius autem potius ſcripſit *ſancibus arſis*: nam ſic amat litera e in haec voce omitti. Prudent. Pſychoth. 592.

Et faucibus arſis

Extorquet animam.

& poſſim. WOPKENS. Optime cum Fabricio *arſis* ſcribere nos jubet Cl. Wopkentiſ. ita etiam Edd. Ald. Bibl. Lugd. & Maitt. habent. Proſa: *Praecleſis faucium ſpiramentis* Altera leſtio *Arſis* ex illa ſcribendi ratione orta eſt, qua *arſis* ſcribitur interdum pro *arſis*. Vide Voſſium de Arte Gramm. I 43. p. m. 146. GRUNER. *Arſis* etiam Torn. 2. in Cod. Arnt. clare *arſis* exprimitur. In Alm. Cod. qui nunc Cl. Burmanni, *arſis* quidem eſt a man. pr. ſed ab altera jure id in *arſis* correctum, quod miror Cellarium diligentiffimum ſuſpiſſe, & ſic ſolent melioris notae Codd. Vid. Drakenb. ad Livium II. cap. XXXIV. & Heinf. ad Bynaeum Epift. DXXVI. tom. II. Syll. Burm. Not. ad Samonic. de Medicin. cap. XV. init. & alibi. *Esque*

Tunc mulier, quam fama nocens & plurima vitae
 Mordebant delicta suae, clementia supplex
 Corruit amplectens vestigia, quaeque profusis
 Inrigat incumbens lacrimis, & crine soluto
 Nec tergere sacras, nec cessat lambere plantas, 70
 Unguento fragrante fovens, sententia donec
 Laeta Dei (quem ferre manum non poenitet umquam,
 Si nos poeniteat veterem quaesivisse ruinam)
 Vade, fides, mulier, tua te salvavit ab omni,
 Dixisset, quodcumque mali gessisse videris. 75
 Utere pace mea: magna est medicina fateri,

M 4

Quod

est vera Poetae manus. *Atris* sane facile, jubent exulare sequentia in vs. 61. *Obfessa de sauce*, & vs. 62. *voci patefecit iter*, quae rō artis omnino requirunt. *Atris* tamen Vett. Edd 1. 2. Torn. 2. retinent, invidis Sched. Pulm. ARNTZ. 61. *Latronem.*] Obfessorum Diabolum. CELLAR. Cod. Arnt. repulit.

62. *Voci.*] Edd. Fabr. Bibl. Lugd. *vocis*, non ita bene. Ovid. Met. IV. 69. *Et voci fecistis iter.*

ubi Ciofantum vide & F. Burmannum. GRUNER. *Vocis* pariter Cod. Arnt. vid. Not. ad Val. Flacc. II. 454. *vocis iter* est apud Virgil. VII. Aen. 534.

63. *Tactitas.*] Prosa: *Per aperta vocis ifinefa resolutae vinculis linguae plena reddidit loquaci libertate commercia.* Nihil ibi de *tactis loquelis.* An legendum *placiditas*? i. e. tales quibus Deum laudaret. Saepius ita variis in locis peccatum fuit. Ex multis vid. unum Schott. ad Senec. III. Contr. p. 614. Sed vulgatum tamen hic omnes constanter tuentur. Mox, monente Burmanno. in MS. erat *inpartiviv.* ARNTZ.

67. *Clementia.*] Pedes Christi clementis CELLAR. Non repudiarem, si per libros liceret, *cl. supplex Irruit amplectens v.* vel *cl. supplex Corripit amplectens v.* Sed alterum etiam se vincat his lib. III. 107.

Sanctos Domini lacrymansque gemensque
 Corruit ante pedes, &c.

In his quatuor profusis encliticum quod solummodo metri causa injectum videtur, ut innui ad lib. II. 257. alioquin cogitares, quaeque profusis &c. ut & pro etiam ponatur in sequentibus, & *crine soluto.* &c. *Lambere* pro deosculari. ut Paulinus Nol. Poem. XXXIII. 541.

Castaque lambentes Domini vestigia Christi,
Detergete comis ambo, lavate oculos.
 WOPKENS.

70. *Tergere.*] Varietatem in hoc loco notavit jam Grunerus. *Tergere* nec s. est in Codd. Alm. sive Burm. & Arntz. Edd. Parrh. aliaeque cum Sched. Pulm. ubi adscriptum erat, *tergo* & *tergo.* Praetulit eam scripturam Cl. Burmann. cum Poetis sit usitator; quam in rem adscripsit Heins. ad Claud. in Rufin. praef. 4. Tornaei. 1. *tergere* nec cessat nec sacr. l. p. ARNTZ.

72. *Laeta.*] Sched. Pulm. *lata*, quod sane non ineptum, cum & Prosa habeat: *Promulgata Dei sententia.* atque elegantioribus quoque ista est locutio in deliciis. Ovid. XV. Met. 43.

Nunc quoque sic lata est sententia tristis.

Vellej. Pat. II. cap. XLVII. §. 4. *Palam lata absolvit sententia.* Mox non poeniteat Vet. 1. & pro *quaesivisse* MS. *sensivisse*, in marg. Ed. Cl. Burm. ARNTZ.

75. *Quodcumque mali.*] Cantabr. & Alm. Codd. *mali.* elegantur: *vulgatum malo.*

Quod nocet abscondi; quoniam sua vulnera nutrit
 Qui tegit, & plagam trepidat nudare medenti.
 En polluta diu, modicum purgata recessit
 Per gemitum, propriique lavans in gurgite fletus, 80
 Munda suis lacrimis redit, & deterfa capillis.

Jamque Capharnæae synagogam intraverat urbis
 Rite docens populos, quem quum vidisset iniquus
 Humano sub corde latens, clamore protervo
 Spiritus infremuit; Quid nobis, & tibi, dicens: 84
 Perdere nos heu, Christe, venis! scio denique qui sis;
 Et sanctum cognosco Dei. nec plura locutus,

Imperio

malo, Fabr. *malum*. CELLAR. Hanc
 scripturam MSti Cantab. & Alm. præ-
 tulit Cellarius vulgatae isti . . . *ab omni*
 . . . *quodcumque malo gessisse videris*. Et
 sane, si ita legeris, vel cum Fabricio
quodcumque malum; expedita magis
 constructionis ratio evadit. Simili tamen
 traiectione utitur Noster iterum lib. V.
 422.

Coramque beatis

Qui tantum meruerit viris spectare
triumphum,
Aetherias evectus abit sublimis in az-
ras.

ubi *ro* viris incommodius dimititur a
 præcedente *beatis*. Livius quoque ita
 Epir. lib. XL. *Quum Philippus liberis*
eorum, quos in vinculis nobilissimorum
hominum habebat; conquiri ad mortem
jussisset, &c. Non mutandum igitur
 arbitror *ab omni, d.*, *quodcumque malo*
gess. v. WOPKENS. Ex hoc Livii loco
 vocum traiectionem non facile persuade-
 bit Wopkenius; cum depravatiissi-
 mus ita circumferatur, & potius legen-
 dum sit: *Philippus liberis eorum, quos*
occiderat, conquiri obfides jussisset; quod
 ex Leid. probat Cl. Drakenborchius,
 quem vide. Cum Cellario *mali* ipse
 præfero; quod quoque habet pr. m. in
 Arnt. sec. correxit in *malis*; quod est
 in Vet. 1. 2. Monast. Torn. 1. 2. Bal.
 Ald. Col. & ita quoque Sched. Pulm.
Malum Torn. 3. Bibl. Lugd. Mart. cum
 Babz. idque *maximè* Avianus Fab. LX.
 v. 2.

Securus quodcumque malum fortuna
tulisset

ubi Cel. Cannegiet. Non dissimiliet
 Justin. XXII. cap. III. §. 5. *Quantum*
malum non Siciliae magis duo Codd.
 Franeg. *quantum mali*, quod forte non
 repudiandum. ARNTZ.

77. *Abscondi.*] Noxium est abscon-
 dere peccatum; cujus confessio medi-
 cinam adfert. CELLAR. *Vulnera pat-*
vitiis, peccatis. Prudent. Perist. IX. 7.
Dum lacrymans mecum reputo mea
vulnera & omnes
Vitæ labores, &c.

Juvenus III. 436.

Non septem crimina tantum

Sed decuplata super donentur vulnera
fratri.

Arator I. 89.

Addita sacrilegae creverunt vulnera
culpa.

Prosper in Sententiis, IV.

Dum rex salvandis ipsa quoque con-
sulit ira,

Et curas medicis vulnera vulneribus
 WOPKENS. In Sched. Pulm. hæc ad-
 scripta erant: *Non; abscondit. i. occul-*
tari. Nebriss. si abscondatur. Adposui
 Sever. Sanct. de Mort. Boum. 7.

Nam vulnus referat, qui mala publicat
londit; qui tacitum premis.

ubi Weitz. ARNTZ.

80. *Per gemitum.*] Prosa Sedulii:
Parvi gemitus afflictione. CELLAR.
Lavans se gurgite Parth. Ald. sine no-
cellis

Imperio terrente, tacet, hominemque reliquit
Pulsus, & in vacuas fugiens evanuit auras.

Sic etiam variis finem languoribus esse
Fecit, & exclusos semper reticere coegit
Daemonas, ac talem prohibet se pandere testem.
Olim quippe ferox, & nigrae mortis amator,
Ille nocens anguis, dejectus culmine caeli
Cum pompis focilsque suis, omnique nefandae
Agmine militiae, Christum, quem noverat illic,
Conspicit in terris, velamine carnis opertum,
Et gemit esse homini Dominum virtutis amicum.

M 5

Dum.

cessitate, cum saepius se omittatur. Minuc. Fel. Octav. VII. *sicut ostenderant.* ubi Davif. V. D. ad Hygin. Fab. XXII. XXIII. CXX. Waff. ad Sall. Cat. p. 91. hinc non utor emendatione Cl. Heumannii, ap. Cicer. pro Milon. XXIV. legentis: *se de interficiendo Cn. Pompejo conjurasse.* cum facile, ut in vulgatis, *sed se abesse possit.* vid. Ejus Poecil. tom. I. p. 278. Super. vf. *inpoluta diu* Cod. Burm. five Alm. *deterfa capillis* Parrhaf. *redisti deterfa* Edimb. Mox *Capernaee* malum Sched. Pulm. ARNTZ.

86. Heu.] Arntz. Jam. Vide praeterea Heinf. ad Virg. Ecl. II. 19. Munck. ad Hygin. II. Poet. Astron. VI. *quis sis* Parrhaf. quae & habet, *Tu sanctum*: ita & Sched. Pulm.

88. Tacet.] Arnt. & Ed Lipsf. *jacet.* Diximus jam ad II. 227. Mox *relinquit* Tornaei. I. 2. 3. Maitt. Cod. Cant. aliter Profa.

90. Esse.] *Esse* quidem duriore pleonafmo vacat nonnumquam apud aetatibus Sedulianae Latinos; sed hic infinitivus ille, ut passim alii verbo *facere* jungitur vice subjunctivi cum conj. *ut*; & *facere finem esse* valet, *facere ut finis sit.* Salvian. Gub. III. p. 72. *Expressiora pedibus suis domini sui fecit esse vestigia.* lib. V. p. 146. *Qui fiscalis debiti titulos faciunt, quaestus esse privatos.* lib. VI. p. 190. *Angusta esse borrea publica opes* *locerant.* Sic p. 195.

196. ac saepius ille. Dares Phrygius Exc. Troj. c. IV. *Et militum multitudinem ibi esse fecit, ne per ignorantiam opprimeretur.* Hyginus Fab. CXLVI. *Formam suam ei propriam restituit, Deamque Aegyptiorum esse fecit, quae his nuncius patetur.* Arator II. 271.

Hanc Christus adoptat;
Hanc facit esse suam, qua quisque dicitur. Vetus Int. Matthaei IV. 19. *Venite post me; & faciam vos fieri piscatores hominum.* Chryolog. Serm. XII. *Hoc Josannem in natis mulierum fecit esse majorem, quando dicitur.* WOPKENS. Hic etiam habent Vet. I. 2. Torn. I. 2. 3. Bas. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. sed vulgatum retinent Sched. Pulm. & Parrhaf. in Profa quoque est *similiter.*

92. *Pandere testem.*] Silentissimi Diabolo imperat, qui ipsum confessus fuerat; respuens testem ac praeconeum impurum. *Pandere* in Profa Nostri est vulgari. CELLAR. *Tali testi* Ed. Ald.

98. *Dominum virtutis.*] Sic vf. 204. *Dominum virtutis adorans.*

lib. III. 95.
Hunc ubi virtutum Dominus conspexit egentem
Robore dicitur.
Paulin. Nolan. Poem. XXIII. 150.
Semper in omne bonum valuit confidere re Christo,
Credere cuncta Deo virtutum, potest solum
Omnia summa Deum.

WOT.

Dumque Tyri transgressus iter Sidonia rursus
 Arva legens, placidas Dominus calcaret arenas, 100
 Curavit gemino miserum spiramine clausum,
 Qui vocem non ore dabat, non aure trahebat:
 Sidereæque manus, ruptis penetralibus, omnes
 A tactu patuere fores, laetusque repente
 Audirique loquens, meruitque audire loquentes. 104
 Tu quoque virtutis sensisti munus herilis,
 Procumbens oculis, cujus in lumina Christus
 Expuit,

WOPKENS. Eleganter haec persecutus est Grunerus Supr. III. 95. Ed. Parrh. Supra quem Christum habet.

99. Dumque.] Arntz. cumque, & ita Edd. Ald. Lips. Sched. Pulm. vid. Not. ad Vict. Inl. c. VIII. 4. Cort. ad Sall. Jug. LXII. 8. & Cl. 5. Oudend. ad Hirt. B. Afric. LXI. 2. Gothofred. ad Tertull. F. ad Nation. IV. monet dum pro cum adhibitum esse in l. 19 in fin. ff. de Recept. qui arbit. Hinc & saepius istae voces a librariis fuerunt permutatae. Et vel in uno Sedulio seges adest exemplorum. Ceterum sumque Tyri Parrhaf. & statim nec aure eadem Edit. & Lips. ARNTZ.

104. Assaultu.] Ita fere omnes. Prosa: sed tactu manus aëbereae. Hinc verius puto Sedulium scripsisse a tactu, quo modo legitur in Cod. Alm. sive Burmanni, & Arntz. Diximus jam supr. II. 156. Similis est permutatio apud Tacit. Placid. Narrat. Fabul. III. Fab. IV. ubi Munck. ARNTZ.

105. Meruitque.] Consecutus est, obtinuit, ut supra. CELLAR. Vide ad B. 331. loquentem Parrhaf. Sched. Pulm.

106. Herilis.] Herilis virtus pro mixta potentia domini. Supr. 57.

Virtutem sensis herilem.

lib. I. 322.

Tuba clamat herilis:

Militibus sua porta patet.

Arator II. 127.

Hunc quaerere, cujus

Sanguine mundati regno sociamur herili.

Prudentius Apoth. 39.

Postique

Conspetum praesentis Heri, & em-
 sortia longa

Quaeso, ait, ut licet te nunc, Deus,
 optime, nosse.

Sic Paulin. Poëm. XXIII. 297. Fortunatus, aliique. WOPKENS. Sensisti virtutis inverso ordine Parrh. Sched. Pulm. quae pro virtutis pejus habent virentis. Mox ad procumbens notavit Cl. Burmann. Editorem Edimburgensem credidisse Sedulium imitatum Lucanum III. 719. addit tamen recte alia de re ibi agi.

107. Lumina.] Lectionem Cod. Cant. & Ed. Ald. in lumine, confirmare videtur Prosa Sedulii: Cujus in oculis Tarsarea coecitate compressis Christus ut expuit. Etiam in Cel. Arntzenii Codice legitur in lumine; vide ipsum ad Plin. Paneg. c. 23 S. 5. Edd. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. in cujus habent GRUNER. In cujus quoque Cod. Arnt. & aliae Edd. Praeterea lumine etiam Ed. Parrh. exhibet. Ita Grammaticorum aliquando regulae neglectae. Not. ad Vict. Inl. VI. 9. Barth. ad Calpurn. Ecl. II. 56. quanto quisque elegantior sit & vetustior scriptor, tanto frequentius in ab eo promiscue usurpari, censet Cl. Cannegieter de Aetat. Avian. c. XIX. negavit illud quidem deinceps quisquam, sed magis obtrectandi libidine, quam veritatis studio agitant. Saepius autem talis in Codd. variis comprehenditur. Ita Collatio penes me ap. Cicer. pro Ligat. VII. Recepti in provincia. pro Dejot. I. in discrimine capitis. Codd. Franeg. apud Justin. XL.

Expuit, & speciem simulatae mortis ademit.

Hinc majora docens populos caelestia, verum
 Se referat fermone Deum, turbasque frequentes, 110
 Quae nimis inruerant, cupiens vitare parumper
 Stagna petit, parvaque sedens in Simonis alno,
 Litore sistentem formabat ab aequore plebem.
 Et dictis jam finis erat, tunc altius actam
 In pelagus jubet ire ratem, vastoque profundo 115
 Retia demitti piscantia, quae nihil omnem

Clau-

VII. 11. in templo Jovis. & c. XV. 7. in eo meritorum officii. & infinitis ibi locis. Apud Sulpit Sever. Dial. II. cap. XII. Cod. Trajectinus: *In ejus viri conspectu.* & Dial. III. cap. XIII. *Revertens in viam.* ubi revertens in se malebat in Commentario suo Wopkenius. MS. penes me in l. 5. §. 3. ff. ad Exhib. *In area mea congesti.* Ita forte ex Editis quibusdam & dicta Collat. ap. Cicer. pro Dejotar. cap. v. legendum: *In cum tyrannum inveniri.* Plura non cumulo. ex pleno horreo manipulum dedere Cort. ad Cicer. I. Fam. IX. 26. Burm. ad Vellej. II. XII. 7. Schulting. ad Senec. Controv. p. 171. 203. 237. V. D. ad Caton. I. Dist. XIX. Munck. ad Fulgent. I. Mythol. I. & II. Inde facile explicari poterit ratio, quare Servius in l. 1. ff. de Tutel. scripserit: *Tutela est vis ac potestas in capite libero.* Vid. Ampliiff. Otto ad §. 1. Instit. eod. & Brisson. Farerg. §. 71. Seqq. ARNTZ. 108. *Mortis.*] Weitzius ad Prudent. p. m. 567. citat *noctis*, quae vox pro morte Poetis est usitatissima. Horat. I. Od. IV. 16. ubi Lambin. & Lampe in Joann. tom. II. p. 537. in pot. Valer. Flacc. lib. III. vs. 291. & eosensu Graecorum *νός*, docente Cel. Vriemoerio Di&. Class. tom. II. p. 134. Receptam tamen hoc loco lectionem praefero. ARNTZ.

109. *Populos.*] Arnt. *homines*, ex Glossa, ut videtur. Supra III. 217. adde & ibid. vs. 83. ita enim hac voce utuntur, ubi maximam multitudinem designant. Schulting. ad Senec. Con-

trov. p. 130. Venant. Fortunat. de Pascha vs. 81. V. D. ad Fulgent. I. Mythol. XXIV. etiam Graeci. Hesiod. scut. Herc. 472. Graev. Lect. Hesiod. XIX. in fin. Barth. ad Claud. I. de Laud. Stil. 155. & II. in Rufin. 224. IDEM.

112. *Simonis alno.*] Ita Lipsi. & Alm. MSS. & Fabr. Nec opus ut transponatur, *Simonis in alno*; nam Graeca in *ω* exeuntia, in obliquis *ω* partim retinent, ut *Platonis*; partim in *o* breve mutant, ut *Jasonis*, *Strymonis*. CELLAR. Tornaes. 1. 2. Bibl. Lugd. *Simonis in alno*. Parrh. *alvo* Vid. de hoc loco Fabric. in Comment. p. 124.

113. *Firmabat.*] MSS. sic & Fabr. id est, confirmabat in fide & agnitione salutari. Poelm. *formabat* CELLAR. Legerim cum Pulmanni MSto *formabat ab aequore plebem*, i. e. informabat, instruebat. ut Prosa; *Plebem litore permanentem divinis imbuebat oraculis*. Nam quod *firmabat* exponit Cellarius, confirmabat in fide & agnitione salutari; plerique ex hacce turba haud dubie fidem & agnitionem salutarem nondum complexi, sed in illam adhuc formandi erant. WOPKENS. Ita pariter conjecit Cl. Burmannus, in Epistola ad Cuperum inedita. ita & hunc locum aliquando citavit Barthius. Verissimum arbitrari esse *formabat*, quod per *inhuebat* in Prosa exposuit Sedulius. tu vide, quae latius de hoc loco congesti in Specim. Observ. cap. IX p. 55. Mox *rarium* Ver. 1. 2. Monast. & aliae. utrumque rectum est. Vulgatum tamen praefereunt Sched. Pulm. ARNTZ.

Claudere per noctem vacuo potuere labore.
 Simon paret ovans, & aquosis gentibus instans
 Linea claustra jacet, tantumque inmanis apertos
 Inplevit captura sinus, ut praeda redundans 120
 Turbaret geminas cumulado pisce carinas:
 Nam focia istic puppis erat. Sic maxima saepe
 Gaudia non ferimus, propensaque vota timemus,
 Quodque Deo facile est, homines optare nec audent.
 Talibus insignis virtutibus ibat in urbem, 125
 Quae sit dicta Naim, populo vallatus opimo,
 Et grege discipulū; miserum tunc comminus ecce

Con-

117. *Vacuo.*] I. e. irritō, inani. Arar. 11. 948.

*Heu nunquam Saxeae tellus
 Seminibus focunda suis, vacuique labo-*

res, Qui sterilem patiuntur humum!

AVIUS III. 157.

*Lugebis vacuos nonnunquam orbata
 dolores.*

lib. V. 96.

*Ne tantum vacuo submitte corda
 timori.*

& passim alibi, ut in Avian. & Tacit. monuimus, ne de hac notione adjectivi cum nonnullis de his dubitaremus. WOPKENS. Barth. Adv. XVIII. cap. II. & ad Calpurn. Ecl. 1. vi. 70. non opus itaque, ut cum Viro docto vano substituamus, licet facillima in MSS. haec inveniatur permutatio. Drakenb. ad Liv. III. cap. XXX. ARNTZ.

118. *Gentibus.*] Sic Virgilius Georg. IV. 429.

*Cum vasti circum gens humida ponti
 Exultans, rorem late dispergit amarum.*

Manilius IV. 286.

*Et placidum inductis everrere retibus
 aequor,*

*Listoribusque suis populos exponere
 captos.*

WOPKENS *Incolam pelagi* dixit supr. III. 3. 6. optime Glossae Cod. Alm. sive Burm. *De piscibus gentes dicit, sicut Virgilius de apibus.* ARNTZ.

123. *Timemus.*] MSS. Cant. & Alm. & Prosa Sedulii *timemus*: alii *tenemus*.

Vota, res ex voto obtentas aut supra votum. *Timemus* enim, ne iniusta fortuna graviolem secum ruinam terat. CELLAR. *Propensa vota* dixit, quod *pronomam fortunam* Vellejus Pat. II. 69. *Neque reperias, quos aut priorior fortuna comitata sit, aut veluti fatigata noturius desissuerit.* Confer Freinsheimii adnotata ad haec Flori IV. 2. 79. *Morsior non ex more Caesar, sive respectu fragilitatis humanae, sive nimiam prosperorum suspectam habens continuationem.* WOPKENS. *Tenemus* Vet. 1. 2. Monast. Torn. 1. 2. 3. Bas. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. vid. Drak. ad Liv. V. cap. XXI. Ad *propensa* in Sched. Palm. adscriptum erat *magna*. Non restiteram huic expositioni, si *impensa* scripsisset Sedulius, cum ista huic voci sit notio, unde *impensum pretium* pro magno. Manut. ad Cicer. XIII. Fam. LXIV. & *impensus* pro largius. Not. Patern. ad Paneg. IV. §. 1. sed non video, quo modo *propensa* possit esse magna. Rectius illud explicavit Wopkensius. Versu superiori longe alia ratione, quam hodie editur, Vet. 1. habet: *Nam scio istic quis erat.* invita sane Prosa; neque melius Monast. *scio istic pius erat.* ARNTZ.

126. *Sit dicta.*] Hic metro magis, quam Latinitati consuluit Auctor, dum *quae sit dicta Naim*, scribit pro *quae est* vel

Conspicit efferri juvenem, gelidumque cadaver,
 Pluribus exsequiis & inani funere passum
 Triste ministerium, cujus fors invida matrem 130
 Jam dudum viduam, gemina viduaverat urna.
 Nec remorata diu pietas inimica doloris,
 Auxilium vitale tulit, tactoque feretro
 Surge, ait, o juvenis; parensque in tempore dicto
 Mortuus adsurgit, residensque loquensque revixit, 135
 Atque comes genitricis ablt. nam funere torpens,
 Et licet amissae passus discrimina vitae,
 Non poterat famulus, domino clamante, tacere,

Nec

vel quae erat d. N. WOPKENS. *Fir*
 Parrh. Naum Sched. Pulm. Naym aliae.
 Sed Nais legitur Luc. VII. 11. ARNTZ.

127. *Tunc.*] MS. *dum*, Cod. ARNT.
 Edd. Vet. 1. 2, Parrh. Ald. *cam*, atque
 ita Prosa. *Cominus non comminus* scri-
 bendum monent Sched. Pulm. tu vide
 Dausq. Orthogr. Part. II. p. 91. Mox
 Vet. 1. 2. Monast. *afferri*; quod tamen
 optime damnant Sched. Pulm. cum *es-*
ferri funcribus sit proprium Not. Patern.
 ad Viçor. Inlustr. LXI. 6. ita Graecis
 est ἐκφέρειν. Raphael. ex Polyb. ad Act.
 cap. v. v. 6. ARNTZ.

130. *Ministerium.*] Sidon. Apoll. lib.
 II. Epist. VIII. *Ministeria ominosa tu-*
mulavere. ubi Sava. Eadem locutio est
 in inscriptione apud Reines. Class. xx
 n. 336. Desumit eam Sedulius ex Vir-
 gilio VI. Aen. 223. ARNTZ.

132. *Dolori.*] Ex Cantabr. scite: alii
doloris. CELLAR. Cellarius ediderat *do-*
lori ex Cod. Cant. Sed reddidimus Se-
 dulio scripturam, quam non omnes so-
 lum praeter Cod. Cant. libri agnoscunt,
 sed Prosa etiam confirmat. Nep. Eum.
 VI. 3. *Petit autem ab Eumene abjen-*
te, ne pateretur Philippi domus & fa-
miliae inimicissimos strepem quoque interi-
mere. GRUNER. Scitius hoc modo e
 Cantabr. legi putat Cellarius, quam ex
 aliis libris *inimica dolori*. Quod mihi
 secus videtur, quoniam aliorum exem-
 plo Noster vocem *inimicus* instar sub-

stantivi cum genitivo construere amat.
 Infra 158.

Atque inimica
 Omnia virtutis sensu calcate fidei.
 lib. V. 141.

Nil inimica cohortis infantis sanguine
 dignum
 Repperiens, &c.

Chrysológus Serm. III. *Sed hanc cogi-*
tationem debellatricem vitae, salutis ini-
 micam, expugnant nimis, nimis ausu-
 runt, qui sequantur. WOPKENS. Cod.
 Arnt. *dolori*. ut Nepos Dion. VIII. 2.
Simularet illi inimicum. & Hannib. VIII.
 3. *Inimicissimum nomini Romano*. ubi
 tamen Collatio penes me, *nominis Ro-*
mani. Hic sane ad *doloris* propensio-
 rem me sentio, cui lectioni favet Cod. Alm.
 qui nunc est Cl. Burmanni cum Edd. r.
 2. Monast. ARNTZ.

137. *Discrimina.*] *Discrimen* vel *dis-*
crimina malum, damnum, aerumnarum
 denotant. lib. V. 183.

Religione pia mutans discrimina iram,
Pax crucis ipse fuit.
 Alc. Avitus III. 154.

Sed quid multa loquar, miserae dis-
crimina matris?
 lib. V. 183.

Quibus impius heros
Nec quidquam motus, nova mox dis-
crimina sentis.

& v. 173.
Ex morbus mentis discrimina corporis
auget.

Pro

Nec vita praesente mori: mox, agmine verso,
Deponens trepidum recidivo tramite luctum, 149
Candida felicem revocavit pompa parentem.

Nec tibi parva salus, Domino medicante, Maria,
Multiplici laesum curavit vulnere sensum:
Quam fera septenis rabies invaserat armis,
Daemonico cuneata globo; sed squameus anguis 145
Imperiosa sacri fugiens miracula verbi,
Corde tuo depulsum abijt, volucresque per auras
In chaos infernae lapsus penetrale gehennae,
Septem

Pro morte, exitio, idem lib. IV. 319.

Rebusque instare supremum

Discrimen norunt.

Arator II. 955.

Varioque fragore

Personat in Pauli rapidum discrimi-
na vulgus.

Nec insueta perissologia amissae vitae
discrimina dicitur vita amissa vel mors.
Avitus II. 107.

Capitis defectio membris

Semen mortis erit; pariat discrimina
letii

Vitae principium.

& lib. I. prope finem:

Quod si quis vitatum decerpit ab ar-
bore pomum,

Audax commissum mortis discrimine
pendet.

Prudent. Perist. XIII. 72.

Stimulis ut pectora subditis calerent,
Ad decus egregium discrimine sangui-
nis petendum.

i. e. sanguine, morte. Haec quoque
stabiliunt interpretationem nostram Avi-
ani Fab. XXV. 5. Par usus nominis pe-
riculum. WOPKENS. Pro & licet Ed.
Baf. en licet, Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd.
Maitt. illicet. In Sched. Pulm. & licet
adnotatum fuerat, sed adscriptum con-
spiciebatur. „ Illicet sine dubio. Adfir-
mativum est. ” Prosa vulgatum tuer-
tur. Vitam amissam dixit pariter Ju-
venc. lib. II. vi. 517.

Redditur amissae leti post funera vi-
tae.

ut ex MS. reponit Davif. ad Caes. B.
Alex. cap. LXX. §. 6. Non funere Par-
thaf. idque adscriptum erat in Sched.
Pulm. quae torpens exponunt per motu
& sensu carens. Mox vita praesente a
Glossa in Cod. Arnt. exponitur per Det.
Eadem locutio est apud Arator. II. 113.
ARNTZ.

140. Recidivo.] Sic Lips. Codex Quod
in pluribus membranis Jo. Frid. Grono-
vius invenit, & ad Claudiani Idyll. I.
vers. 66. notavit. Vulgo redivo.
CELLAR. Male hic & seq. vers. Cellar-
ius Gronovio adscribit, quod Nic.
Heinsio adscribendum erat. Rectius sub
Heinsii nomine haec retulit Grunerus.
Praeter Ed. Ald. Parrh. & Sched. Pulm.
omnes Edd. cum Cod. Burm. & Arnt.
redivo habent. Sed alterum Prosa
praefert. Heinsio vero in deliciis fuit
recidivus pro redivivus substituere,
quo cum jam nomine notavit Cl.
Burman. ad Samonij. de Medicin. cap.
L. ARNTZ.

141. Candida.] Candidam pompam
dixit, quia veteres mortuorum lectos,
cum exportarentur ad rogos, solebant
linteis bene longis contingere, non se-
cus atque hodie gentilicio nonnullorum
locorum ritu retinetur is mos. Sulpitius
Severus in Vita Martini cap. IX. Acci-
dit autem insequenti tempore dum iter
ageret, ut gentilis cujusdam corpus,
quod ad sepulcrum cum superstitioso fu-
nere deferretur, obviam haberet; con-
spicatusque opinus venientium turbam,
quidam

Septem ingens gyros, septena volumina traxit.
 Neve redundantem cumulado germine messem 150
 Exiguus Dominus fineret languere colonis,
 Discipulos alios, quorum mens conscia recti,
 Puraque simplicitas numero meritoque refulgens
 Aurea libra fuit; velut agnos praecipit inter
 Sanguineos properare lupos: adsumite, dicens, 155
 Iura potestatis, nullum metuatis ut hostem
 Viperasque minas, & scorpion: atque inimica
 Omnia virtutis sensu calcate fideli.

Nulla

quidam id esset ignarus, paululum stetit; nam fere quingentorum passuum intervallum erat, ut difficile fuerit discernere, quid videret. Tamen quia rusticam manum cerneret, & agente veno linteamina corpori superjecta volitare, profanos sacrificiorum ritus agere credidit. BARTHIVS lib. H. Adv. cap. II. Idem Gronov. restituit turba. Vulgo; in Alm. etiam, pompa. CELLAR. Non esse puto, cur hanc lectionem cum Gronovio praeposimus alteri etiam, quam etiam Alm. Codex refert: revocavit pompa parentem: nam, ut etiam judicavit Burmannus, forte ob oculos habuit Noster haec Ovidii Fastor. IV. 906.

Obstitit in media candida pompa via.
 WOPKENS. Rectissime Grunckerum & Wopkensium pompa reduxisse, docui in Specim. Observ. cap. IX. pag. 157. ubi latius elegantem hunc Sedulii locum exposui.

142. Maria.] Maria Magdalena. CELLAR. Ad illa, nec sibi adscriptum erat in Sched. Pulm. Sc. coningit; ad laesum eadem Sched. Sc. qui pessime vero pro quam fera legendum jubent quem. ARNTZ.

145. Cuneata globo.] Ut cuneus militum, sic etiam Daemonum ad vim fortius inferendam. Alm. Cod. ita legit, & plures Editi: Lips. connexa. CELLAR. Mox imperio sacri MS. momente Burmanno, & miracula Christi ex Glorâ, ut videtur, Patrhaf.

149. Septem.] Versus est Virgilii Aen. V. 85. WOPKENS. De voce gebena conf. Cellar. Cur. post. p. 264.

152. Conscia recti.] Fere Virgilianum illud expressit I. Aen. 604.

Et mens sibi conscia recti.

Alard. ad Val. Flaoc. III. 393: infi. III. 393. mens conscia veri Itean. B. Trojs I. 28. feritas nescia recti Juven. III. 45: pectora nescia falsi, ibid. II. 102. forte ad eum modum scripsit Justinus II. cap. V. §. 7. Mulieres quoque mali sibi consciae. editur vulgo male. Ita tamen & Boet. II. Conf. Philos. Prof. VII. Bene mens sibi conscia. Porro Codd. Burm. & Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monast. habent discipulosque. Ceterum in prioribus grammene habent Farrh. Sched. Pulm. frequentem permutatione. ARNTZ.

154. Aurea libra.] Libra non stater aut examen mihi videtur, sed pondo, ut ad parabolam de talento respiciatur. CELLAR.

156. Metuatis.] MSS. ita: quidam Editi, timeatis. IDEM. Vet. 1. 2. Monast. Bas. Col. Torn. 3. cum Sched. Pulm. timeatis.

157. Scorpion.] Casus Graecus a recto εναρπιος, Scorpion; Latinis ut plurimum Scorpion, Scorpionis. CELLAR. Scorpiinimica venena Sched. Pulm. quod non probo. Mox virtuti Cod. Cant. littera s sine dubio absorpta ibi fuit a sequenti, ut saepius: inimicas Cod. Alm. live Burm. ARNTZ.

Nulla meis famulis feritas adversa nocebit,
 Nec tantum hoc gaudete viri, quod spiritus ater 160
 Subjaceat vobis, quantum quod nomina vestra
 Scripsit in aeterno caelestis littera libro.
 Jus est quippe Dei, vitam praeponere factis.
 Nam merito cessante bono, miracula nil sunt,
 Quae faciunt plerumque mali, quibus arbiter orbis, 165
 Nescio vos, dicturus erit; discedite cuncti
 Artifices scelerum, rebus qui semper iniquis
 Divinum simulastis opus. Sic tempore Mosi
 Carminibus quidam vanis Memphis in oris
 Signa dabant non sponte Dei, sed imagine falsa, 170
 Visibus humanis magicas tribuere figuras.

Post Pharisaeorum cujusdam principis intrat

Clarificare

161. *Subjaceat.*] TORN. 1. *Subjiciat.* Gassiod. I. Var. XII. *Potestati nostrae, Deo favente, subjaceat omnis, quod volumus.* Porro quid spiritus habent variae Edd. Frustra. MS. monenae Burmanno, scribat in. ARNTZ.

163. *Factis.*] Vitam spiritalem ac pietatem miraculorum dono. CELLAR. *Facta* sunt facta fortia vel miraculosa. Sic Sulp. Severus V. Maxt. c. XXVI. 2. *Nam etsi facta illius explicari verbis utunque potuerunt, interiorum vitam illius . . . nulla unquam . . . explicabis oratio.* ad quem locum etiam hunc Sedulii contuli. Et vitam sic aliquando vitam bonam vocari, vidimus ad c. XXV. 1. WOPKENS. Ita facta esse res gestas, memoratu dignas notavit Barth. ad Claudian. Conf. Prob. 20. *Mox doctus erit* Vet. 1.

169. *Memphis.*] In Aegypto. Memphis regio circa Memphin, antiquam metropolim, casu secundo *Memphisidis*, Graeco more, quem Noster ad Latinam redegit formam. CELLAR. Quem & vide lib. IV. Geogr. p. 41. Sulpit. Sever. Dial. I. cap. XXIII. *Memphisitas regna transiit.* Porro Mosi exhibent Codd. Burm. Sive Alm. & Arnt. Vet. Ed. 1. Parrh. Male. vid. ad III. 207.

Mosis Sched. Pulm. *Mox imagine falsi Parrh. Sched. Pulm. non equidem male; obstat tamen Prosa.* ARNTZ.

176. *Aquis.*] Alm. & Tornaei. *aquis.* Lips. & Cant. *agua.* Fabr. *aguae.* CELLAR. *Lectionem Codd. Cant. & Lips. atque Ed. Lips. aqua, Prosa firmata videtur.* Edd. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *aguae* habent. Nep. Alcib. I. 2. *Ad omnes res aptus, consiliique plenus.* Plin. lib. II. Ep. 1. S. 7. *Et ille quidem plenus annis abiit, plenus honoribus, illis etiam quos recusavit.* GRUNER. Vet. 1. 2. *Monast. aqua.* Sched. Pulm. *aquis.* Cod. Arnt. & Torn. 3. *aguae.* Sic *plend timoris* ap. Iscan. B. Troj. I. 39. *Dixkenb. ad Livium III. cap. XXV. & XXVII. cap. IV. Difficilius est hic statueret, quid Poeta scripserit, nisi aqua ex Prosa mallet. Variatur ita quoque apud Justin. XIV. cap. IV. §. 5. in multis nullis Codd. & Franeq. plenus deinde ira.* Rectius tamen ibi nihil immutandum. vid. Notae. ARNTZ.

176. *Gravidamque.*] *Nonne aptius, gravidamque cutem susp. atvus, Inchosem p. n. P ut a natura brevis ante quo hic producatur illo more, de quo post alios monuimus ad Justin. II. §. WOPKENS. Nihil magis, cum in Prae-*

Clarificare domum, non escam sumere tantum,
 Ad quam tunc facili convenerat ille precatu.
 Hic homo perspicuo distensus ventre tumebat 175
 Plenus aquis gravidamque cutem suspenderat alvus,
 Inclusam paritura necem. Jami membra fluebant
 Accrescente sinu, miserisque infusa per artus
 Turgida perflatum macies tenuaverat aegrum,
 Inque uteri spatium totus convenerat hydrops, 180
 Non tulit hanc speciem mundi Pater, & sua transit
 Sabbata non curans, hominem curare paratus,
 Quem voluit magis esse solum. nam sabbata propter
 Condita sunt hominem, non est homo sabbata propter,
 Tunc plus humentem, siccata corporis unda, 185
 Jussit abire hunc: fluidus mox viscera morbus

N

De-

praegnant ad cutis expressae referatur.
 Vet. Ed. 1. *inclusa.* AARNTZ.

180. *Spatium.*] *In uteri spatium,*
 i. e. mox, amplitudinem. Seneca
 Hippol. 806.

Et vasi spatio vincere corporis.

Lucanus IX. 712.

Nec tatus spatio est elephas.

utrobique & alibi de hac voce adum
 Viris doctis. Cum hoc autem loco con-
 ferri mereatur Lactanz. de Morit. Persec.
 c. XXXIII. *Jam diverso malo partes*
corporis amiserant speciem. Superior us-
que ad vulnus aruerat; Et miserabili
inacie cutis. luvida longe inter ossa con-
federat: inferior sine ulla pedum forma,
In utrumq; modum inflata discreverat.
 Addator Susp. Severus Dial. II. 2. *Jam-*
que se matrem serpens per omnia mala
diffuderat; cerneres, omnibus venis in-
flatam cutem; & ad utris instar sensa
vitatia. WOPKENS. Superiori versu vo-
 ce *divisa; per statum.* Edimb. ad vi. seq.
 notavit Burmannus imitationem Virgi-
 lianum ex II. Aen. 467.

Nam talis hanc speciem fariata men-
se Choroebus.

182. *Curare.*] Cod. Arnt. *sanare.*
 vid. mox ad vi. 198.

184. *Non est homo.*] Torn. 3. Fabr.

Bibl. Lugd. *sed non homo.* Plurima circa aegrotos licita fuisse, quae alias in Sabbatho censuebantur illicita, docuit Cl. Lampe ad Euang. Joann. tom. II. p. 19. in not. Pro *pius*, quod sequitur, forte non ineleganter substitui posset *prius*, ob sequens *mox*. Facile saltem haec confunduntur a Librariis. vide supr. II. 21. III. 45. Drakenb. ad Liv. II. cap. XXXVIII. atque ita etiam conjicere nunc video Cl. Burmannum in Epistola ad Cuperum inedita, cujus consensum laetas mihi gratulor. Favere tamen receptae lectioni videtur Prosa, in qua *pius* explicatur per *opus salutis imperitens*. Et Epitheton hoc Sedulio in deliciis esse, saepius notatum est. AARNTZ.

186. *Fluidus.*] Expressi, quod in Lipsi. & Alm. & quibusdam vulgaris scriptum extat, *fluidus* pro *fluidus*. CELLAR. *Fluidus* Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Bas. Ald. Torn. 2. aliae. Perpetua talis est in hac voce commutatio ut apud Lucan. VI. 89.

Traxit iners caelum fluidae contagia pestis.

ita ex nonnullis Codd. edidit Cortius, alii *fluidae*, quod rectius. consule ibid. Burmanni Statius II. Silv. III. 16.

Fluidus

Deserit, & vacuae resident in pectore fibrae,
Carnalemque lacum pestis lymphata reliquit.

Coeperat interea Dominus Galilaea per arva
Transgrediens sancto quoddam pede tangere castrum.
Hunc procul ut videre decem maculosa gerentes 191
Leprosi portenta viri, quos corpore foedo
Discolor obscenis turpabat poena figuris;
Praeceptor miserere, potes namque omnia, Jesu,
Clamantes dixere simul. Tunc flexa potestas, 195
Quae numquam pietate vacat, clementior infit:
Ite, sacerdotum conspectibus ora referte!
Quumque viam peterent, subito mundata vicissim
Mirantur sua membra viri, variumque tuentes
Esse nihil, sese pariter speculantur, & omnes 200

Explo-

*Flavos collegit amittus**Artius.*

ibi Editio prima Veneta exhibet *fluvi-*
dos, unde Gronovius & Marcklandus
fecerunt *fluidos*: quod non damnan-
dum. vide Heinf. ad Silium V. 220.
Samonio. de Medicin. vs. 562.

Potio quae fluidam consumpta morabi-
tur atvum.

eamdem hic scripturam amplector,
partim quia variae consentiunt Editio-
nes, partim quia volunt Grammatici
primam in *fluvidus* produci. quae de re
cum adhuc sub iudice lis sit, arbitra-
rum sum istud eligendum, quod foret
tutissimum, ceterisque praefendum.
Iure an injuria id factum sit, judicent
aequi harum rerum arbitri. Ceterum
abire luem pro habere scribendum mo-
nent Sched. Pulmanni ARNTZ.

188. *Reliquit.*] Torn. 3. Bibl. Lugd.
Fabr. Maitt. *relinquit*, quod tamen ne-
quaquam necesse. Sched. Pulm. legunt,
lymphaticae liquis. non inconcinne. ita
lymphaticus error est apud Samonic. ita
de Medicin. 507. *lymphaticum pecus* Pru-
dent. Cathem. IX. 57. Prosa tamen al-
terum tuetur. IDEM.

186. *Galilaea.*] Ridicule Monast.
Gallica. ad illa *tangere castrum* digna

sunt, ut inspiciantur, quae adale
Grunerus.

193. *Turpabat.*] Cod. Arnt. Edd.
Parth. Ald. Lipt. *turbabat*. sine sensu.
Prosa: *Quos discolor sparsa vultibus poe-*
na turpi fecerat deformitate portenta
Consule Barth. ad Stat. IV. Theb. 106.
& X. 431. versus sequens pene est Vir-
gilianus ex VII. Aen. 117 ARNTZ.

196. *Pietate*] *Pietate*, misericordia,
clementia, adfectu, quo parentes pro-
sequuntur liberos. Infra lib. V. vs. 71.
Ne qua pius a pietate vacaret.

CELLAR. vide supra ad lib. I. 100. &
191. *inquit pro infir* Sched. Pulm.

197. *Referte.*] Rursus inspiciendus
praebete. CELLAR. Prosa: *Ite, osten-*
dite vos sacerdotibus. Hinc minus ve-
ram putarim Ed. Bas. lectionem, *refer-*
re: quae defendi posset ex illo loquen-
di genere lib. II. 149.

Veniens peccatum tollere mali
GRUNER. *Referre* damnant etiam Sched.
Pulm.

198. *Mundata.*] Cod. Arnt. *curata*,
quod verbum Medicis est proprium, &
morborum sanationi. Cl. Drakenb. ad
Liv. II. cap. XVII. Justin. XII. cap. VIII.
§. 6. *Neque vulnera curari passus* Sa-
Supr. vl. 101. & 122. Continus ad Cicero.
XVb

Explorant proprias alterno lumine formas.
 Ex quibus ut grates ageret pro munere tanto,
 Vix unus reduci conversus tramite, pronus
 Sternitur ad terram, Dominum virtutis adorans,
 Atque sacerdoti vero sua protulit ora. 205
 Denique pontificum princeps, summusque sacerdos
 Quis, nisi Christus, adest, gemini libaminis auctor
 Ordine Melchisedech, cui dantur munera semper
 Quae sua sunt, segetis fructus & gaudia vitis?
 Quum residens caecus Timaei filius illud 210
 Propter iter, Dominum per quod cognoverat ire,
 Vociferans crebro lumen clamore petisset,
 Nec populo prohibente tacens; accedere jussus
 Ad Dominum, palpante manu, visumque recepit,

N 2 Et

XXVI. Famil. VI. Juvenc. II. 603. ita & cura eodem sensu. Vlit ad Grat. Cyneg. 419. Vellej. II. cap. CXXIII. §. 3. & curatio. Curtius IX. cap. v. §. 25. Juvenc. II. 590. Cassiodor. v. Var. XXXIX. *Inde curationis nostrae fiat initium.* Hoc tamen in loco *mandata* ex Prosa praefero, quod verbum eadem quoque significatione adhibetur. vide quae dixi in Specim. Observ. cap. IX. init. ARNTZ.

203. *Vix unus.*] *Vix* hoc unus faciebat, quia ceterorum exemplo hinc avocatum in credidisses: vel ad vilitatem hujus alienigenae, cum reliqui Judaei essent, respicitur. Proprie tamen non *vix* aut *aegre*, sed prompto libentique animo officium hoc praestabat ille vir, eamque ob causam legi praestaret, *Mox unus reduci* &c. i. e. ut primum se factum vidisset. In his *conversus reduci tramite* perissologia Poëtica ejusmodi, qua supra 139. dicitur:

Mox agmine verso
 Deponens trepidum recidivo tramite
 luctum,
 Candida felicem revolvavit turba par-
 rentem.

WOPKENS. Emendatione Wopkenii non utor. Difficultatis nebulae, quae forte Viro erudito obortas fuerunt, remo-

vebuntur, si *vix* construas cum *conversus tramite*, ut sensus sit; statim, ut *reduci* esset, sternitur pronus ad terram. *Mox vera* Ed. Vet. 1. 2. ARNTZ.

207. *Gemini libaminis*] Sic etiam Prosa Sedulii: *Gemini libaminis*, corporis & sanguinis in S. coena, sicut Melchisedech gemina protulit, panem atque vinum. CELLAR. *Mox fructus segetis* Parrh. Sched. Pulm.

210. *Quum.*] Cod. Arnt. *dum.* vide ad vs. 99.

211. *Propter iter.*] Male in Ed. Lipsi. *praeter* legitur. Particulae *praeter* & *propter* in eo differunt, quod *praeter* motum adsignificat, *propter* vero statum in loco. vide Turdellin. de Partic. cap. CLXXXIX. n. 1. & CXCIX. n. 2. Nolim igitur cum viro doctissimo P. Burmanno apud Ovid. Met. v. 15.

Tela volant hiberna grandine plura

Praeter utrumque latus.

pro *praeter* legere *propter*. *Iter* dicit Noster pro via, optimorum scriptorum exemplo. Vid. Cic. Tusc. Quaesf. I. 30. Sullust. Catil. 18. 7. GRUNER.

214. *Palpante manu.*] Prosa Seduliana: *Ad Christum venire jussus, aliena manu pervexit.* CELLAR. *Mox docente* Torr. 1. 2. contra Prosam. Fortq Arntz. o quam.

Et nullo ducente rēdit. Quam fortiter instat 215
 Inportuna fides? quidquid res dura negarit,
 Sola frequens votis oratio praestat honestis.
 Unanimum panem sic ille petebat amicū,
 Qui foribus clausis per opaca silentia noctis,
 Obnixaeque diu confidenterque neganti, 220
 Vocibus adfidiis precibusque extorsit anhelis.
 Praeteriensque viae Dominus loca Samaritanae
 Humanam flagrante sitim collegerat aestu,
 Fonsque perennis aquae modicam desiderat undam,
 Ut biberet, qua corpus erat. Tunc accola gentis 225
 Stans mulier, parvum puteo quae traxerat haustum,
 Quum dare cunctatur periturae munera lymphae,
 Agnoscens propriam numerofo conjugē vitam;
 Orat inexhausti tribui sibi dona fluenti
 Aeternam positura sitim, qua nemo carere 230
 Dignus

¶ *quam.* Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. guum.

219. *Opaca.*] Weitz. ad Val. Flacc. II. vl. 288. Ovid. XVI. Her. 47.

Metuendaeque noctis opacae
 Supr. lib. III. vl. 225. *Unanimem panem* Vet. 1. 3. Parrhaf. & aliae. *clausis foribus* Parrh. Sched. Palm.

221. *Adfidiis.*] V. Not. Patern. ad Victor. Inlustr. LXIII. §. 1. *Negavit male* Parrhaf.

223. *Collegerat.*] Arnt. *conceperat.* atque ita Glossae Cod. Alm. qui hodie est Cl. Burmanni. Ita quoque variatur apud Ovid. y Met. 446.

Fessa labore sitim collegerat.
 ubi Heinfl. qui in hoc loco, quem ibi ad partes vocat, pro *humanam* habet *immensam*. Prosa tamen receptam tueritur. Adde V. D. ad Virg. III. Georg. 327. De ipsa se conf. Heinfl. Aristarch. sacp. cap. XX. ubi citat, *contraxerat aestu.* ARNTZ.

225. *Qua.*] MS. Lipf. *qua.* Alm. *quia.* At etiam Prosa: *Qua materiem geribat corporis* CELLAR. Parrhaf. *qui.* Vet. 1. 2. Monast. Col. *quia,* & ita

saepius peccant Librarii. Drakenh. ad Livium lib. XL. cap. XXXIX. In Schedis Pulmanni lego; *al. quia, al. qui, al. qua* corpus alar. Posterior scriptura prorsus non videtur inepta. Saltem *qua* pariter habet Arnt. Cod. Sensus est; quatenus corpore praeditus erat humano. ita mox vl. 278. *qua* moriturus erat. Eo sensu haec vocula non raro occurrit Burm. ad Valer. Flacc. V. vl. 335. inde sine dubio recte Grunerus apud Vellej. lib. II. cap. XXXVII. §. 2. *non nisi quia Luculli,* substituit *nisi qua.* Vide ibi V. D. De cunctationis causa, de qua mox vl. 227. eleganter dicitur Grunerus. ARNTZ.

228. *Vitam.*] *Vita* saepe sic absolute vocatur bona, aut (uti hic) mala vitae ratio. Vellem tamen per liberos licere legi, *parvam numerofo conjugē vitam,* vel *propriam n. c. calpam,* vel *noxam.* WOPKENS.

233. *Dumque.*] Codd. Cant. & Am. Edd. Lipf. Ald. *cumque.* Ceterum Parrhaf. Bibl. Lugd. *media* residens. *para* transpositione. Cod. Arnt. *residet.* In Prosa est *residens.* *Dumque sui Domini* Schel.

Dignus erit, domini nisi mersus gurgite Christi
Percipiat placidas animae, non corporis, undas.

Dumque sui residens media testudine templi
Ore tonans patrio, directi ad pervia callis
Errantem populum monitis convertit amicis; 235

Ecce trahebatur, magna stipante caterva,
Turpis adulterii mulier lapidanda reatu,
Quam Pharisea manus placido sub iudice sistens,
Quum damnare parat, plus liberat. omnibus illis
Nam simul e turbis proprio sine crimine nullus 240

Accusator erat, saxum qui missile primus
Sumeret obscenae feriens contagia moechae.
Nec poterat quisquam festucam vellere parvam
Ex oculo alterius, proprio qui lumine grandem
Sciret inesse trabem; profugus sic ille recessit 245
Impetus, & clemens donat sententia culpam,

N 3 Jam

Sched. Pulm. Non iaeleganter *testudine templi* pro ipso templo posuit. Prosa habet: *Sacri moenibus residet in Tem- pte. V. Turneb. Advers. lib X cap. XI. in fin. estque illud Virgilianum ex I. Aen. 509. ubi vide Servium, quem de- scriptur Isidorus XIV. Orig. c. VIII. uti saepius ille suo nomiae venditavit, quae Servio debebat. vide Duker. ad Flor. I. cap. v. §. 5. Wesseling. I. Obi. xx. Davit. ad Max. Tyr. Diff. XII. Sect. 2. adde venerandum istud studiis meis decus, Herm. Cannegisterum Dissert. ad locum Nonii p. 4. Mox magna sti- pante caterva iterum est ex Virgilio IV. Aen. 136. deinde quam Pharisea pro quam Sched. Pulm. ARNTZ.*

239. [Quum.] Fabret. edidit, Dum damnare p. Sed saepius ita quam cum praef. indicativi, pro dum ponitur, apud hosce Latinos praesertim, ut vidi- mus ad Dict. Cret. III. 21. Sic modo VI. 237.

Quum dare cunctatur periturae mu- nera lymphae.

WOPKENS. Torn. 3. Bibl. Lugd. dum. saepius hac de re jam diximus in supe-

rioribus. Condemnare MS. & Ed. Parrhaf. Alios quoque ita habere moneat Sched. Pulm.

242. Feriens contagia.] Sic MSS. Co- dices. Prosa: qui feriret impuram. CEL- LAR. Mox pro vellere Cod. Alm. qui nunc est Cel. Burmanni, vellere, Fa- bric. Tornaes. 1. Bibl. Lugd. evellere, atque ita Prosa. Sed suspicia saepius pro compositis adhibentur. V. ad Pro- log. VI. 3. Contra composita pro sim- plicibus. Acidal. ad Vellej. lib. II. cap. VI §. 2. Schulting. ad Senec. v. Con- trov. p. 377. de Graecis Raphael. ex Herod. ad Epist. 1. ad Timoth. v. VI. 24. adeoque id, quidquid eligas, au- thoritate sua non caret. Vellere tamen probant Edd. antiquiores & Pulm. Sched. Mox qui in lumine Parrhaf. ARNTZ.

246. Sententia.] De sententia sic lo- qui solent Latini, maximeque Boëtae, tanquam de persona illam fecerit. Su- pra VI. 71.

Sententia donec

Laeta Dei . . .

Vade, fides, mulier, tua te salvavit
ab omni.

Dixisset,

Jam non peccandi sub conditione solutam.
 Nam vomitum quicumque suum canis ore relambit,
 Nec veterem studet hic veniam, nec habere futuram,
 Hujus damna tenens, hujus compendia perdens. 250

Inde means genitum cernit considerare caecum,
 Qui male praegnantis delapsus ventre parentis
 In lucem sine luce ruit. Tunc sanguinis ille
 Conditor humani, mundique orientis origo,
 Imperfecta diu proprii non passus haberi 255
 Membra operis, natale lutum per claustra genarum
 Inliniens, hominem veteri de femine supplet.
 Nec visum tamen ante capit, quam, voce jubentis

Accepta

Dixisset, quodcumque malo gessisse vi-
 deris.

Paulinus de V. Mart. V. 705.

Sed quales claris sanctorum in fine co-
 ronis

Inferit emeritis Domini sententia gem-
 mas.

Avinus III. 117.

Post haec supremam promit sententia
 legem,

Serpentemque reum prima sic voce
 natavit, &c.

lib. V. 660.

Jam clade suprema
 Tot castigatam vicibus Livina Canopum
 Adficiet cum rege suo sententia.

Phaedrus III. Fab. 20.

Ergo exploranda est veritas multum,
 prius

Quam sulta prave judicat sententia.
 quod cum Davisho recte vindicat Bur-
 mannus. Ita nec male cum quibusdam
 legeris ibid. Fab. 13.

Tunc illa (in nominativo) litem sus-
 tulit sententia:

Apertum est, quis &c.

quamquam & placere possit scriptura
 Codicis Perotti: Tunc illa salem pro-
 tulit sententiam. WOPKENS. Vide Barth.
 XXXV. Advers. cap. XXI.

248. Relambit.] Weitz. ad Salvia-
 IV. de Gutern. Dei p. 203.

250. Damna tenens.] Erosia hujus

versus ita habet: Hujus lucra depre-
 dens, quam inaniter adquisivit: illius
 damna sentiens, ad quam pervenire non
 meruit. Pro tenens Cantabr. ferens: pro
 perdens MS. Barthii pendens, cui is ad-
 scripsit, optime, quod tecum videtur no-
 bis, CELLAR. In Sched. Pulm. haec
 legebantur: Hujus damna, sc. venias
 praeteritae; hujus compendia, sc. ve-
 nias futurae. Pro perdens Parth. Sched.
 Pulm. perdit. ARNTZ.

251. Considerere.] Ed. Parrhal. confi-
 sere. In Sched. Pulm. erat adscriptum:
 Considerere; sic, non consistere. Sedebat
 & mendicabat. Recte. Supr. vs. 31.

Geminus Dominus considerare caecum
 quod neque ibi quidam tulerunt. Max
 pro delapsus. Codd. Burm. Arn. Edd.
 Vet. 1. 2. Monast. Toyn. 1. 2. 1. Bibl.
 Lugd. dilapsus. vid. Supr. I. 275. & III.
 94. receptam hoc loco scripturam de-
 fendunt notata a Cl. Burmann. ad Phaedr.
 III. Fab. xv. vs. 6. ubi elegantem hu-
 jus verbi vim adstruit. Eo sensu cadere
 de matre enodavit Barth. ad Stat. l.
 Theb. 60. quo modo Graeci pariter
 πικρῶν πατρὸς μέρους usurpant. Rit-
 tersh. ad Oppian. I. Hal. 738. unde
 defendi posset eiegns ipsius Rittershusii
 conjectura ad Phaedr. III. Fab. xv. in
 l. 15. ff. de Stat. Hom. legentis: de o-
 tero matris expidere. quod tamen impro-
 bavit nuper Cl. Schroder Obs. jur. Civ.
 II. 11

Accepta Domini, Siloam venisset ad undam,
 Et confanguinei fatus medicamine limi 268
 Pura oculos fovisset aqua. Mox ergo gemellae
 Vultibus effulgent acies, tandemque merentur
 Ignotum spectare diem. Cognoscite cuncti,
 Mystica quid doceant animos miracula nostros.
 Caeca fumus proles miseræ de fetibus Evæ 265
 Portantes longo natus errore tenebras:
 Sed dignante Deo mortalem fumere formam
 Tegminis humani, facta est ex virgine nobis
 Terra salutaris, quæ fontibus abluta sacris,
 Clara renascentis referat spiramina lucis. 270

N 4

Betha-

II. 1. in fin. Alta ad hunc locum pe-
 te ex Cl. Lampe ad Euang. Joann. tom.
 II. p. 526. ARNTZ.

256. *Natale lutum.*] Quia primus ho-
 mo ex luto factus. CELLAR.

259. *Siloam.*] Cod. Arnt. *Silod.* vid.
 Weitz. ad Prudent. p. 647. sic Prosa:

Siloæ salubrem venisset ad laticem. Re-
 cepta tamen lectio commode servari po-
 test. Drakenb. ad Livium VIII. cap.

xliii. Ad eundem modum frequens est
 locutio, *terta Asia, humus Graecia*

&c. apud Heins. ad Ovid. IV. Fast. 362.
 Cerd. ad Virg. IV. Aen. 37. Gell. XI.

Not. X. *uti in terra Graecia.* ubi ma-
 le Cod. Franq. *Graeciae.* *Accepta est*

audita. Terent. Andr. act. II. sc. 117.
 vs. 23. Sallust. Jug. XIII in fin. *Hoc*

modo locutum accepimus. Serv. ad Virg.
 II. Aen. 65. Drakenb. ad Livium III.

cap. LXIX. Not. Patern. ad Vid. Cæf.
 XLI. Gronov. ad Senec. suafor. p. 10.

auribus accipere plene dixit. Nep. Timol.
 cap. 11. §. 2. Ceterum *vose momentis est*

in Parrhaf. & Sched. Pulm. Prosa: *Do-*

mini præceptis admonitus. Videtur hic
 nervosius verbum *jubere*, quemadmo-

modum *lumina evigilare jubet* supr. IV. 36.
 ARNTZ.

261. *Fovisset.*] Cod. Arnt. *lavisset.*
 & ita conjecerat in marg. Cl. Burman-

us, quod forte non damnandum,
 cum *fatus* jam præcesserit. Prosa: *Un-*

da oculos habuisset infusa. Vide an am-
 plius quid lucis adferat Varro VIII. de

Ling. Lat. p. 123. qui & apud Lexico-

graphos locus notatus est. Mox Cod.

Alm. *gemellis.* deinde Arnt. *tandemque*
videntur, pro *merentur*, renuente Prosa.

ARNTZ.

266. *Portantes.*] Vide Savar. ad Si-
 don. IV. Epist. XIV. & Cl. Lampe ad

Euang. Joann. tom. II. p. 549. ARNTZ.

268. *Ex virgine.*] Ald. Vet. 1. 2.
 Monast. Fabr. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd.

Edimb. aliaque *de virgine.* Ita sane
 frequentes peccarunt Librarii. Vid.

Cl. Carngiet. ad Avian. Fab. 1. vs. 9.
 Burm. ad Sueton. Calig. xxxiv. ad

Quintil. Declam. VI. cap. xviii. ad
 Lucan. VII. 717. Cort. ad Plin. IX.

Epist. VII. §. 4. Not. Patern. ad Vi-
 ctor. Epit. XLVIII. 17. Drakenb. ad Li-

vium XXXV. cap. xxxix. non ineptus
 quidem est ista lectio, cum *de* saepius

pro *ex* ponatur. Justin. III. cap. 11.
 §. 2. Ovid. I. Met. 748.

Genitus de semine.
 Torren. ad Val. Max. VII. cap. 11. §. 1.

Weitz. ad Pervigil. Vener. 70. Not. Pa-
 tern. ad Pacat. Pan. xxviii. 2. & cen-
 tias. Porius tamen hic *ex* scripsit Sedu-

lius. ARNTZ.

269. *Abluta.*] Sic Lips. & Alm. &
 alii Codices. Quidam Editi *oblita*: sed
 clarius illud. Dura quidem corruptio
 medise;

Tartara diffiliunt, Erebi patuere recessus, 285
 Et tremuit letale chaos, mortisque profundae
 Lex perit, atque anima proprias repetente medullas,
 Cernitur ante oculos vivens adstare cadaver,
 Postque sepulcralem tamquam recreatus honorem,
 Ipse sibi moriens, & postumus exstat & heres. 290
 Utque caduca vagi contemnens culmina faecli,
 Monstraret se rite Deum, non curribus altis,
 Qui pompae mortalis honor; rapidisque quadrigis
 Pulveream fulcavit iter, nec terga frementis.

Ardua

Mox pro *Et tremuit* Ed. Lipf. *extimuit*.
 Cod. Burm. Arnt. & Ed. Ald. *extremuit*,
 quod non displicet, cum & Prosa habeat:
Letale chaos expavit. Ita quoque citavit
 Vir Doctus in Lexic. Fabr. *Contremuit*.
 dixit Hymn. I. 70. ARNTZ.

290. *Heres.*] Pari acumine infr.
 Hymn. II. 64. Auctor Carm. de Phoen. 167.

Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus heres.

Pro *tamquam recreatus* Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. *tandem recr.* invita Prosa. *Postbumus* antiquiores habent Edd. sed meliora sentiunt elegantiores, qui sine adspiratione exant, quo modo Codd. Arnt. & Burm. in quo Glossae adscripterant: *Postumus dicitur, qui ex humato patre nascitur*. Conf. Périzon. Triad. Diff. I. p. m. 10. & Duker. ad Flor. I. xi. 2. paulo superius pro *propriam* in marg. conjiciebat Cl. Burm. *primas*, quod sine dubio elegantius. Sed vulgatum tueri videtur ipse Sedulius supr. vs. 201. atque alibi. ARNTZ.

291. *Secli.*] Cod. Arnt. *mundi*, quod aperte est ex Glossa. qua ratione docta manus in marg. Ed. Monast. etiam illud vocabulum exposuit. atque ita loqui amant hujus aetatis Latini. Prudent. Perist. Hymn. I. 59.

Et Dei formam gerentes serviemus saeculo.

Miauc. Fel. Oâ. XXXIV. in fin. In se-

culo libertate remissa. Supr. Epist. ad Mated. p. 2. *Secularibus igitur studiis occupatus*. ubi quaedam notavimus. Sulp. Sever. Vit. Mart. init. *Studio gloriae secularis inaniter dedisti*. Barth. Adu. XXIX. cap. XIII. Fabric. ad Prudent. p. 339. Cellar. Cur. postter. p. 293. *Culmina saeculi optime Prosa per saecularem ambitum explicat*. vid. ad I. 346. confer Juvenc. III. 623. seqq. *Monstrare pro monstrares* exhibet Cod. Cant. Edd. Ald. Bas. aliaeq. Sed illud languere vel tiro videt. ARNTZ.

296. *Mandentia.*] Sic Cantabr. & Lipf. At Alm. ore... *mandendo*, quod etiam in Editis quibusdam. CELLAR. Virgilius Aen. IV. 134.

Ostroque insignis Et auris

Stat sonipes ac fraena ferax spumantia mandis.

In relegendis autem Adversariis meis, quondam editis, non sine rubore animadverti temeritatem istam, qua Cellarium castigavi; tanquam ullo absque sensu sic edidisset, *ora cruentatum mandentia concutit aurum*, & non cum aliis libris; *ora cruentatum mandendo concutit aurum*. Rectissime enim equum dicitur *concutere ora mandentia aurum cruentatum*. WOPKENS. Priori Wopkensii sententiae restitit quoque Grunerus, qui eleganter id, quod Cellarius dedit, explicavit. Cod. Arnt. adscriptum erat: *al. ori mandenti*, quo sane modo, exhibet Ed. Ald. ore Vet. 1. 2. Mon. Bas. Col. Torn. 3. *mandendo* Vet. 1. 2. Mon. Bas.

Ardua preffit equi, phaleris qui pictus & ostro, 295
 Ora cruentatum mandentia concutit aurum:
 Sed lento potius gestamine vilis aselli
 Rectori suffecit honos, levis ungula cujus,
 Ut tanto fessore decus mirabile portans,
 Nobilior sub fasce foret; non illius inpar, 300
 Qui, patulo Christum licet in praesepe jacentem,
 Agnovit tamen esse Deum. Plebs omnis adorans
 In solido molles subjecit tramite vestes.
 Dicite, gentiles populi, cui gloria regi

Talis

Baf. Col. Lipf. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. ore mandenti Parrh. sed receptae ex Profa lectioni pondus adcedere videtur. Locum Virgilii, ab aliis jam notatum, ob oculos habuisse Sedulium non male dixeris. Patet inde, quam turpiter aberret Bibl. Lugd. quae nobis concoquit pro concussis obtrudere conatur. Ceterum valeris per scribunt antiquiores, quas vidimus, Edd. sed. damnant illud Sched. Pulm. & Daufq. Orthogr. part. II. p. 240. de phaleris in Impp. equis aliorumque nobilioris conditionis, elegantia habet Barth. ad Claud. IV. Conf. Honor. 556. ARNTZ.

297. *Vilis aselli.*] *Vilis aselli honorem dixit, ut lib. III. 319.*

Iussa tributa ferens, graviorque onerante metallo

Vilis honor piscis pretio majore pendit.

In sequentibus malleum, levis ungula cujus . . . nobilior sub fasce foret. i. e. qui velut in honorem & obsequium Christi solito celerius moveret ungulam. WOPKENS. Convenit egregie lenti Epitheton. vid. Burm. ad Phaedr. I. Fab. xv. in fin. Ed. maj. unde non infelix argumentum erui posset Wopkensis conjecturae, qua nobilior mallet, ut ita facilis & non inelegans hic esset verborum oppositio. Sed tamen receptam de loco suo scripturam movere vetat Profa: *Cujus ungula non pretio magna, sed merito tanti fessoris claruit sub fasce nobilior.* atque eadem hic adest elegan-

tiae ratio, qua *vilis & nobilior* inter se sunt opposita, ut ita asellus iste, inter vilia animalium genera non infimus, splendidus tamen sibi, nobilifusque tanto fessore decus jactaret. ARNTZ.

300. *Illius inpar.*] Ex Patribus multi dictum de bove & asino, Esaj. I. 3. ad praesepe Christi pio errore traxerunt. CELLAR. Pium quorundam Patrum errorem, qui verba Esa. I. 3. de bove & asino ad Christi praesepe traxerunt, ad h. l. jam observavit Cellarius. Tu vide monumentum in antiquo vitro, quod exhibet Monelia de annis Jesu Christi Servatoris Tab. V. & lege, quae ex Gregorio Nazianzeno recitat Aringhius Rom. subterran. lib. VI. cap. I. §. 1. tom. II. p. 270. GRUNER. Pro non illius inpar Sched. Pulm. Ed. Lipf. habent, non vilior illo, quod certe ex margine hunc sibi locum vindicavit. Ad *to fasce* adscripserat Cl. Burm. Virgil. III. Georg. 347.

Injusto sub fasce viam cum carpit.

ubi Serv. & Quintil. Decl. 3. *Nec in visum super arma fasces.* ARNTZ.

301. *In solido.*] Cod. Alm. ita, cum Glossa, in duro. Vulgo in solido. Profa: *Mediam ver semitam.* CELLAR. *In solito* fere omnes. Meliora sentiant Codd. Alm. & Arniz. alia huc facientia vide in Not. Patern. ad Pacat. Pan. xxxviii. in fin. & Lampe in Joann. tom. II. p. 840. Pro *vel unquam* Parrh. Sched. Pulm. scribunt *juventus.* quo jure nullus video. Languet illud ob *sevens*
obvia

104 COELII SEDULII.

Talis in orbe fuit, cui palmis compta, vel unquam 304
 Frondibus arboreis, laudes caelestibus hymnis
 Obvia turba dedit, Domino nisi cum Patre Christo,
 Qui regit aetherium princeps in principe regnum?
 [Cui sanctus semper conregnat Spiritus aequus.]

obvia turba. Talia quoque Sedulii Pro-
 sa ignorat. Mox pro *laudes* Edimb.
saudem. ARNTZ.

309. *Cui sanctus.*] Hic versus abest
 a MSS. Lips. & Alm. & Barth. & a
 Prosa ipsius Sedulii. CELLAR. Hic ver-
 sus in MSS. Lips. atque Alm. & Ed.
 Ald. non legitur. Certissime Glossato-

rem auctorem habet. GRUNER. Negle-
 xerat & hunc versum Librarius in Cod.
 Arnt. Sed tamen postea unae paginae,
 ab eadem, ut videtur, manu hoc Glos-
 sema adscriptum est. Ignorat pariter
 Parrh. & aliae Edd. licet & inter ve-
 tustiores sint, quae agnoscunt. ARNTZ.

COELII SEDULII

CARMINIS PASCHALIS

LIBER V.

HAs inter virtutis opes, jam proxima paschae
 Coeperat esse dies, Domini quum gloria vellet
 Ponere mortalem, vivamque resumere carnem,
 Non aliam, sed rursus eam, quam munere plenam
 Lucis, ab infernis relevans ad sidera vexit, 5
 Exclamansque palam: Pater ista memet ab hora
 Salvifica; sed in hanc ideo veni tamen horam.

Clarifica,

1. *Virtutis opes.*] Ut Paulinus de V. Martini V. 214.

Cui postquam fido tribuit Benedictus amico

Congaudens virtutis opem, monumenta favoris

Invenit Domini cum religione fidei.

adde infra 70.

Consectam non liquit opem, pueroque revulsam . . .

Reddidit auriculam.

Sic lib. III. 210. & Paulin. Nol. Poëm. XXIII. 335.

Cernimus ecce pares Domini coelestis adesse

Ad meritum Felicis opes.

WOPKENS.

2. *Esse.*] Vir Clarissimus, P. Burmanus secundus in margine Edit. suae conjiciebat, *esse*, eandemque conjecturam pluribus adstruxit ad Antholog. Vet. Latin. Epigramm. lib. I. p. 87. Senec. Suasor. III. p. 25. *Omnis ex voto iret dies*, sic pariter apud Ruil. 1. 200. emendabat Heiniius; *pariter esse dies*. Hoc tamen loco Prosa habet: *coeperat esse jam proximum*. ARNTZ.

3. *Vivamque.*] Hoc est, immortalem, aeternam, nunquam morituram. Quod de Evangeliorum sermone ductum

frequentant Christiani scriptores. BARTH. LIII. Adv. III

5. *Vixit*] MS. Cod. ad sidera ducit. Scribendum existimaverim, *ducas*. BARTH. LIII. Adv. III. Codicis Almeloveeniani est. Vulgo *duxit*. CELLAR. *Vexit* quoque Cod. Arnt. quod & probat Grunerus. infr. v. 425.

Aethereas evectus abit sublimis in auras.

Pro relevans Barthius d. l. citat *remeans*, quod tueri posset Minuc. Fel. Octav. c. XI. *ab inferis vel Prosestis forte remeavit*. Venant. Fortun. de Pascha 77.

Sed plane inplesti remeans, pie visor Olympum.

alterum tamen hic servat Prosa. ARNTZ.

6. *Ab hora.*] *Memet, me* valet, affectato praecipue Claudiano Mamertique usu, qui peculiaarem energiam in additione particulae agnoscit. BARTH. LIII.

Adv. III. Cantabr. & Lips. sic; alii *in hora*. Quod sequitur, *salvifica*. Alm.

est; *clarifica* alii. CELLAR. *In hora*

Codd. Burm. Arnt. Edd. Vet. 1. 2.

Torn. 1. 2. 3. Fabr. Mon. & aliae. vide mox Gruneri notam. *Istac memet* habet Cod. Burman.

7. *Salvifica.*] In Cod. Cant. & Edd. Tornaes. ac Bas. scriptum est *clarifica*.

Cod. Alm. & Edd. Ald. Lips. Col.

Fabr.

Clarifica, dixit, nomen tuum: magnaue caelo
 Vox resonans venit per nubila, Clarificavi,
 Clarificabo iterum. Quid apertius est Patre teste, 10
 Caelo adfertore? Ac nec sic agnoscere Christum

Gens

Fabr. Bibl. Lugd. & Maitt. *salvifica* habent, quod verum esse Prosa docet: *Pater salva me ista de hora.* Vulg. Interpr. Jo. XII. 27. *Pater salvifica me ex hac hora.* Gr. Πάτερ σῶσον με ἐκ τῆς ἡρας ταύτης. In praecedenti versu legendum est: *memet ab hora;* quod & Prosa, & text. Gr. & Interpr. Vulg. ipsaque sententia postulant. *Hora* vero pro tempore dicitur. Ovid. Fast. III. 241.

Nunc secundus ager; pecoris nunc hora creandi.

Trist. V. 11. 13.

Venisset mallem funeris hora mihi.

Vide Nic. Heinsium ad Heroid. III. 57.

Sic etiam Graeci. Aristoph. Νεφ. 562. ὅς τας ἡρας τας ἑτις, ἐν φρονίῳ δουρίῳ, ubi Lud. Kuffexi observationem vide. GRUNER. Ita quietis hora Prudent. Cathem. VI. 10. adde Burm. ad Lucan. I. 16. Ceterum hic versus desideratur totus in Ed. Vet. I. 2. & Monast.

8. *Tuum: magnaue.*] In Membranis legitur: *tunc magnaue caelo.* τὸ que ea ratione sit παραλὸν, ut sapientius optimis etiam scriptoribus. Vide, quae iterata editione ad Claudiani Probinum & Olybrium notamus. BARTH. LIII. Adv. III. Expressi Cod. Lips. & Alm. ut *tuum* contrahatur quasi *tum*. Et Beda de Metris p. 2375. aliquid contra regulam positum in hoc versu agnoscit, sed pro *tuum* legit *cujus*: cetera, ut edidit. CELLAR. Beda in libro de Metrica ratione, inter alios & hunc verum adducit, quibus contra metrum peccatum fuerit. sed ita:

Clarifica, dixit, nomen, cuius magnaue caelo.

Hinc legendum forte:

Clarifica, dixit, nomen pius: m. c.

VONCK. II. Lect. Lat. II. Vix mihi verisimile fit, a Sedulio ita scriptum, *Clarifica, dixit, nomen tuum*, quasi tuum in unam syllabam contrahi voluisset: quomodo non solet. Legetim potius, *Clarifica, dixit, nomen: devinaue caelo Vox resonans. &c.* vel, *Clarifica, dixit, nomen nunc, magnaue caelo &c.* vel, *Clarifica, dixit, nomen: permagnaue caelo &c.* quam postremam emendationem stabiliri etiam postmodum animadverti eo, quod Editio Fabricii repraesentat, *Clarifica nomenque tuum, permagnaue caelo &c.* Beda de Metris in suo exemplari inveniebat, *Clarifica, dixit, nomen cuius: magnaue caelo &c.* unde conjiceret, *C. d. nomen pius: m. c. &c.* Sed maxime placet, *C. d. n: permagnaue caelo &c.* WOPKENS. Mirè hic in conjecturis variant Eruditi; in lectionibus suis quoque Codd. & Editi. Exhibet namque Vet. Ed. I. 2. Monast. *Clarifica, dixit, nomenque tuum, permagnaue.* Sched. Palm. *Clarifica, nomenque, inquit. Parrh. tuum, inquit, magnaue caelo.* Cod. Cant. Ed. Torn. I. 2. Bas. Bibl. Lugd. Fabr. *tuum: permagnaue.* Cod. Barth. Ed. Lips. *tunc magnaue.* Ed. Ald. *tuum: aliaue.* praeterea Cod. Cant. Edd. Bas. Torn. I. 2. & aliae *dixit* omittunt. Si meam operam desideres, vide an scripserit: *c. d. n: magnaue. tu, Pater, clarifica nomen.* Veritati tamen videtur proxime accedere scriptura, quam protulit ex Membranis Barthius, quorum pariter lectionem probavit Burmannus, Vir Clariss. ad Antholog. Vet. Latin. Epigramm. lib. III. Ep. CIV. p. 558. Ceterum de verbo *clarificare* confer. Cellar. Cui postea, p. 289. ARNTZ.

10. *Clarificabo.*] Ita & secunda manus in Ant. prior scripserat *clarificemque*, quod & est in Vet. 2. Monast. tunc

Gens voluit Judaea Deum. pars esse ferebat
 Hoc tonitrum: pars angelicam crepuisse loquelam.
 O gens caeca oculis, o gens durissima corde!
 Non tonitrus potuit Christum, seu angelus ullus, 15
 Aucto-

tertia manus in Arn. dedit *clarificans*, quod exstat in Parth. Sched. Pulm. *clarificemque iterum, apertius omissio quid* Vet. 1.

11. *Agnosceret.*] *Cognoscere.* Melius liber verus: *nec sic agnoscere. Caelum* autem Deum designat. Petronius: *Nemo caelum putat.* hoc est, Deum esse, cum caelum videlicet omnes coram videant. Manilius v.

Araque Divorum, cui votum solvit Olympus.

Hoc est, Juppiter ipse, Deorum summus. Non autem Judaei solum Deum non agnoscebant Christum, sed inter Christianos ipsos, etiam infimo aevo, & omnibus eum professis, haeresis fuit, quae non crederet hoc, ostendi sibi poscens scripturas testimonia, quibus peculiari libro respondit, & satis fecit Petrus Mauritius Venerabilis, qui inter opera ejus editus est. BARTH. LIII. Adv. III. Cantabr. & Lips. *agnoscere.* Alm. & vulgati *cognoscere.* CELLAR. Malim ex Cod. Alm. & Edd. Ald. Col. Tornaei. Fabr. Maitt. *cognoscere.* Noster Prol. 3. *Si te cognoscis amicum.* Idem IV. 87. *Sanctum cognosco Dei.* Voces *cognoscere* & *agnoscere* in Codd. commutari, vide apud Cl. Oндendorpium ad Auct. de B. Hisp. c. 3. f. 4. Barthii Codex pro voce *Christum* habet *coelum*; quod frustra defendit Vir doctissimus, si quid mutandum, malim; ac ne sic *cognoscere Christum.* Ne pro nequidem. GRUNER. Quod scribit Grunerus, Barthium ex Cod. maluisse *coelum*, non procedit. Neque enim ipse, neque ipse Codex hanc lectionem tuetur. Unice voluit Barthius verba *caelo adfertore* exponere, iisdem fere scriptorum testimoniis, quae produxit ad Stat. I. Theb. 650. ad Claudian. II. de Laud. Stilic. 207. & VI. Conf. Honor. p. 739. ita & *Olympus* pro omnibus Diis acci-

pitur. ibid. B. Gef. 512. *sidera*, v. 312. *aether*, ibid. ad VI. Conf. Honor. p. 749. Ceterum & ego cum Grunerus *cognoscere* praetulerim, quod etiam exstat in Vet. 1. 2. Mon. de ista confusione adde Drak. ad Liv. V. cap. XXXVI. Munck. ad Fulgent. II. Mythol. II. apud Boet. II. de Consol. Phil. Prof. IV. exhibet Collatio Patris mei: *Ut cognoscas in his fortuitis rebus.* Porro at nec sic habent Totn. 3. Bibl. Lugd. Non displicet ne, quod Grunerus malebat reponi. Sed tamen & nec pro nequidem veteribus adhibitum, adeo ut eodem res redeat. vid. Drak. ad Liv. XXXI. cap. XXII. §. 7. Not. Patern. ad Plin. Pan. cap. III. §. 5. & LXXXIII. §. 7. nisi forte nec praeferas ex iis, quae notat Pater meus ad Plin. cap. XXII. §. 4. Deinde Arn. habet, *Gens voluit Judaea suum.* Obstat Prosa: *Domini Jesu Christi Deitatem credidit adprobata.* ARNTZ.

13. *Tonitrum.*] *Tonitrus* adpellatione masculina, usurpat Sedulius nosster. Et inferius paullo:

Num tonitrus potuit Christum, sive Angelus ullus

Auctorem generasse suum.

Tonitruum dicit Hieronymus in Didymo lib. I. *Deus enim qui se spiritum condere fuerat praelocusus & facere, & tonitruum dixit se firmare, & dilicium & nebulas facere; si igitur in praedicta narratione perseveramus, id est, in tonitruo, & diliculo & nubibus.* &c. Vide Priscianum lib. VI. BARTH. LIII. Adv. III. Cellar. max ad v. 15. Ilcan. B. Troj. VI. v. 54.

Et tonitrus curru stridente minores. Voss. de Analog. lib. II. cap. XVII. ita & nonnulli Codd. apud Virg. VI. Aen. 586. exhibent, *tonitrus imitatur Olympi.* Sed vide ad lib. I. II. ARNTZ.

15. *Num tonitrus.*] Sic scripti Alm.

Auctorem generasse suum, qui nomine Patris
 Audito responsa daret: sed ab ore Tonantis,
 Natum agnoscentis, populus quo crederet adstant,
 Vox emissa suo respondit consona verbo.

Annua tunc sacrae celebrans per munera coenae 20
 Paschales ex more dapes, humilemque ministrum
 Se faciens, & grata suis exempla relinquens
 Adfurgit, famulisque libens famulatur, & omnem
 Linteolo accinctus tantum inclinavit honorem;
 Discipulis ut sponte lavans vestigia cunctis, 25
 Nec Judam exciperet, quem prodicionis iniquae
 Noverat

& Barth. Etiam Fabr. alii Nov. Et ro-
 hatus probum Ovidii auctoritate ac Si-
 lit: illius Metam. II. vers. 304. hujus
 lib. XII. 611. CELLAR. Num legitur in
 Codd. Alm. & Barth. Edd. Ald. Lips.
 Fabr. ac Bibl. Lugd. & sic ediderat
 Cellarius. Nos fidem Cod. Cant. &
 Edd. Bas. Tornaei. Col. & Maitr. se-
 cuti; non rescriptimus, quia ipse ser-
 monis contentus scribere ita nos jube-
 bar: *Tò sed enim*, quod vs. 17. legi-
 tur, particulam *nam* ferre non potest,
 sed non requirit. Immo ipsa etiam Pro-
 fa: *Neque enim tonitrus Christum aut
 angelus creatura suum generavit aucto-
 rem.* GRUNER. Quam Viri Eruditi sen-
 tentiam nostro quoque calculo probam-
 us. Probat pariter Ed. Torn. 1. & 3.
 Sed Cod. Arn. Ed. Vet. 1. 2. Parrhaf.
 & aliae *nam* strvant. Pro *seu* alii *sive*,
 ut histum tollant.

20. *Munera.*] Profa: *Tunc annui sa-
 cramento convivii cum Paschales epulas
 celebraret.* Hinc forte pondus accipere
 posset Cod. Arn. scriptura pro *per ma-
 nera* exhibentis *convivia*. Sed ramen om-
 nes id, quod vulgatum est, unanimi
 ore timentur. ARNTZ.

21. *Exempla.*] Pro exemplo, pluri-
 bus adferui in loco Min. Felic. c. XVIII.
*Cogitant imperia terrena, qui-
 bus exempla adique de coelo. Libens*
 i. e. benigne Prudent. Hamart. 937.

*Constitor: dimittit libens & parces fa-
 tent.*

Sic Hieroph. XIII. 60. & alibi Avian
 lib. II. 186.

*Quid vero mortem appelles, desisti
 me serpens;*

*Pande libens: rudibus nobis inognita
 res est.*

Juvencus IV. 266.

*Festisq; omnes de labe malorum
 Secernet, dextraque libens in partem
 locabit.*

Propertius I. El. 2. 27.

*Quum tibi praesertim Phoebus sua
 carmina donet*

Aniamque libens Calliopea hyran.

WOPKENS.

25. *Vestigia*] Non sunt tantum im-
 pressa loco alicui signa pedum, qui
 plantarum; sed ipsaemet plantae. Mi-
 nilius lib. IV.

*Cruaque descendit juvenis, vestigia
 pisces.*

BARTH. LIII. Adv. Hf. Burn. ad Lu-
 can. II. vs. 248. Senec. Thyest. 1039.

Stat IX. Theb. 689. ubi Vet. Schol. ap-
 pud Barthium, qui *vestigia* per *pedes*

exponit. adde Minuc. Fel. Octav. c. II.
mollis vestigia cedens arena. ubi plus

concessit Osmelius, descripta *impulsa*
 partim ex Barthii nota ad Grat. Cynef.

276. partim ex ejusdem Commentario
 ad Claudian. I. de Rapt. Prof. 19. Co-

terum de scriptura istius loci, quem et
 Minucio procul, vehementer dissenti-

unt Eruditi: tu vide Virum doct. in
 Obs. Miscell. Vol. 2. tom. 1. p. 24. &
 Vol.

Noverat auctorem. Sed nil tibi gloria, saeve
 Traditor, illa dabat pedibus consistere mundis,
 Qui sensu pollutus eras, velut omne sepulcrum
 Exteriora gerens albae velamina formae,
 Sordibus interius foedoque cadavere plenum.

Nec Dominum latuerè doli, scelerisque futuri
 Prodidit auctorem, panem cui tradidit ipse,
 Qui panis tradendus erat. nam corporis atque
 Sanguinis ille sui postquam duo munera sanxit,
 Atque cibum potumque dedit, quo perpetè numquam
 Esurient, sitientque animae sine labe fideles;

O

Protinus

Vol. III. tom. II. p. 181. forte istud
mollis tueri posset Plin. II. Epist. XVII.
 15. *pedibus mollis se cedens.* & X. Ep.
 XC1. ubi Catan. adde Heint. ad Graev.
 Epist. CCX. tom. IV. Syll. Burm.
 ARNTZ.

28. *Mundis.* Nam & Judae lavit
 Christus pedes. CELLAR. Tornaes. 1.
 2. 3. & plures aliae Edd. habent
judis. Sed egregie falluntur. Errorem
 jam notavit Grunerus h. l. quem con-
 sulas.

30. *Velamina.* Confer Pignor. de
 Serv. p. m. 475. *Mox sordibus internis*
 citat Cl. Lampe in Joann. tom. III. p.
 16. in not. quod ferri posset, nisi ob-
 staret Prosa: *Sordibus intus borres in-*
pletum. De tali vocum permutatione
 confer Cl. Drakeb. ad Livium IV. cap.
 LIII. ARNTZ.

32. *Latuere doli.* Aeneid. I. 110.
Nec latuere doli fratrem Junonis.

CELLAR.

33. *Prodidit.* Omnino melior est
 lectio MStæ, *edidit.* *Edere* enim est
 promulgare, omnibus conspicendum
 proponere; ut *edere actionem* apud Ju-
 reconultos: & hoc in pleno discipu-
 lorum consensu fecit Judae, prodendus
 mox ab eo; Dominus Jesus. BARTH.
 LIII. Adv. III. Barthius ex MSto le-
 gebat *edidit.* Male. Illud *edidit* Glossa est
vs prodidit. Justin. XXI. 4. 6. *Quum*
deum se proditum videret, i. e. mani-
festatum. Aut. Vict. Epit. 12. 7. *Pro-*

ditis potentiae sumenda auctoribus.
 Servius etiam ad Aen. IV. 23. *proderet*
 exponit *occulta detegere.* Phaedr. IV.
 17. 17. *Rumor legatos superiores pro-*
didit. ubi Schefferus, aperuit; notum-
 que fecit; quam turpiter se in Jo-
 vis regio gessissent. Et apud Tertull.
 Apologet. 27. p. 262. *prodere aliquem*
 exponit Cl. Havercampus; perionant
 alicui detrahere. *Proaere veto & edere*
 saepius in Codd. MSS. commutari
 invicem; docent observationes Bur-
 manni ad Ovid. Met. V. 517. Fast. III.
 291. GRÜNER. *Edidit* etiam exhibet
 Parrh. & Sched. Fulm. Grunerum
 tamen sequor. adde Serv. ad Virgil.
 IV. Aen. 231. alia dabit Wopkens
 ad vs. 61. Pro futuri Barthius d. l. ci-
 tat *nesandi,* invita Prosa & sensu com-
 modiore. ARNTZ.

35. *Sanxit.* Glossa in Arnt. confir-
 mavit V. Barth. VIII. Advers. XIII.
 qui per *consecravit* explicat; atque eo
 modo Prosa. ARNTZ.

37. *Esurient sitientque.* Ex Alm.
 membran. Vulgo: *Esuriant sitiant-*
que. CELLAR. Codd. Cant. Arnt. Edd.
 Vet. 1. 2. Monast. Bas. Torn. 1. 2. 3.
 Fabr. Bibl. Lugd. habent *esuriant siti-*
antique. Adcedit Prosa: *Famem sitim-*
que sentire nequeant animae. Sed pa-
 rum differt, quidquid eligas. Alterum
 cum nonnullis habent Parrhaf. Sched.
 Fulm. ARNTZ.

Protinus in Judam, fedes ubi livor habebat,
 Spiritus intravit teterrimus, armaque fumens
 In dominum, fervile dedit consurgere bellum. 40
 Pactus grande nefas parva mercede, neque illi
 Culpa datur pretio, sed inhaerent crimina facti.
 Tantundem sceleris, terdena nomismata fumens
 Argenti, parvo caecatus munere gessit,
 Quantum cuncta simul terrarum regna, marisque 45
 Divitias, omnemque vagis cum nubibus aethram
 Si caperet, gesturus erat: neque enim bona mundi
 Sufficerent, magni fuso pro sanguine Christi,
 Qui pater est mundi, qui fecerat hunc quoque nasci.
 Atque

41. *Parva mercede.*] Scribendum equidem putarim ex Cod. Cant. *quavis mercede*; confirmante hanc lectionem Prosa: *Pactus scelus grande negotii sub qualibet mercede.* Vulgata lectio *parva* glossema sapit. GRUNER. *Parva* tamen praetulit; non enim qualibet mercede hoc peregit Justas, sed definita, licet exigua. Uberius ritud confirmavi in Specim. Observ. c. IX p. 53. Mox *nec illi* Ed. Parrhaf. Lips. contra Grammaticorum regulas, quas tamen & alibi hac in parte neglectas saepius reperias. tu vide Parentem meum ad Pacat. Paneg. XXXIII. 3. ARNTZ.

42. *Nomismata.*] Arnt. & aliae Edd. *nomismata*. Sed vide Dausq. Orthogr. part. II. p. 213.

46. *Aethram.*] Arntz. apr. m. *aethrem*.

49. *Huc.*] Prosa: *hanc nefandum*, Judam. CELLAR. Superiori vi. Cod. Cant. Torn. 2. Bas. *magna*. Mox *pro more* Sched. Pulm. *venire*, quod tamen damnat Prosa.

53. *Torpore.*] *Torpor* est id apud Sedulium, quod non est, quodque effectui nemo potest, videlicet id, in quo fuerunt homines, cum nondum fuerunt, in Nihilo videlicet ipso, nec enim fuerunt; sed humana imaginatio, non valens assequi id, quod mo-

do est aliquando penitus nihil fuisse, talem sibi torporem imaginatur, quam pie & Christiane non disputo. Laboravit, ut proferret aliquid, quo nihil illud intelligeretur. Quod tamen omnia, quae narrari possunt, non frus impitunt humano sensui. Itaque voces ab iis detorsit, quae sint, quaeque fuerint, licet significare debeant id, quod nunquam fuit. Quod certe impossibile est. Nam neque *id* neque *nunquam* de tali dici potest, cum neque fuerit omnino, neque temporis ratio ad nihil illud pertineat, quod semper est, qui nunquam quicquam, & omnino nil fuit, & non fuit. Sic jam dum nimium dicit Sedulius, cum *damnatum sterili matre* dicit. Quod enim matrem habet, quod eam sterilem, quod damnatum ipsam, jam fuisse aliquid necesse est. Illud vero nihil nullum omnino aliquid admittit. Torpor ille nescientiam mortalium & nihilitatem illam designare debet, quae nil omnino unquam fuit. Omnino quicquid dicat homo in talibus minus dicit, quam intelligit, & minus intelligit, quam res polcit. BARTH. LIII. Adv. III. Ubi pro *fabris* citat *fibris*. Porro m. alt. in Cod. Arnt. & Ed. Parrhaf. habet; *fors melior nescisse* dat. nulla necessitate. Ceterum hic argutius

Atque utinam sterili damnatus matre nequisset 50
 Natalem sentire diem, nec luminis hujus
 Hausisset placidas flabris vitalibus auras
 Aeterno torpore latens, miseroque fuisset
 Sors melior nescire datam, quam perdere vitam.
 Aut male fufus humo, confestim munera lucis 55
 Perderet, ut pulvis, quem ventus projicit ingens
 A facie terrae, rapidisque volatibus actus
 Spargitur in vacuas nebulis obscurior umbras.
 Tunc cruenta, ferox, audax, insane, rebellis,
 Perfide, crudelis, fallax, venalis, inique, 60
 Traditor inmitis, fere proditor, inpie latro,

O 2

Prae-

mihî quidem, quam res postulabat, ratiocinari videtur Barthius.

55. *Fufus humo.*] Lipf. *humo*: sed plures, etiam Alm. *humo*. *Fufus*, natus. Dixi ad Prudentii Cathem. IX. vers. 10. *Humo* respicit antiquum morem, quo natus infans in humo ponebatur, ut tolleretur a patre. Plinius lib. VII. prooemio: *Hominem* [natura] *nudum & in nuda humo natali die ahicit ad vagitus statim & ploratum*. CELLAR. Latte de eo more agit Barth. ad Claudian. 17. Conf. Honor. vs. 127. ad Nupt. Honor. & Mar. in fin. Prudent. Cathem. Hymn. XII. vs. 148.

Puerile pignus tollere.

1. 6. §. 2. D. de Jur. Patron. *Qui liberos tollere possunt*. l. 29. ff. de Man. test. *Hic* (filius) *sublatus ab alio educatus est*. & tales e terra sublato gremio inponebant parentes. Barth. ad Claud. Conf. Probin vs. 144. unde in *sup* parentum esse dicuntur liberi. Eln. ad Euang. Joann. cap. 1. vs. 18. Id, quod addit, *munera lucis*, explicat Marckland. ad Stat. 11. Silv. 1. 125. *Fufus* vero natum denotare post Cellarium docuit etiam Cl. Burmann. ad Phaedr. III. Fab. XV. vs. 6. Avian. Fab. XX. vs. 7.

Nunc me saxosis genitrix foecunda sub antris

Fudit.

ARNTZ.

57. *Facie terrae.*] Scripturae Sanctae formula ex Ebraismo nata. CELLAR. Arntz. transponit: *pulvis, ventus quem*.

61. *Traditor inmitis.*] *Traditoris* nomine rursus insignivit Judam vs. 28. & Hymno II. 74. Tertullian. de Praescrip. Haeret. c. III. *Ipse traditor Christi de Apostolis fuit*. Sic saepius ille aliique: quemadmodum Judas tradidisse Christum dicitur Matth. X. 4. & alibi. Apud Tacitum etiam *traditor* proditorem notat, Hist. II. 24. *Quin potius, interfecto traditore, fortunam virtutemque suam malo omine exsolverent*. ubi tamen conjiciunt *proditor* vel *traditor*. Hic autem *traditor* a *proditor* distinguitur, nescio quomodo, nisi forte ita ut prius respiciat ad actum tradendi Domini Judaeorum primariis, posterius ad indicis officium, quo ipsum in horto licitoribus militibusque demonstravit. Confer Paulin. Epist. XXIII. 34. *Verum traditor antequam proderet Dominum, perfidiam suam prodidit*. Ambrosius de Cain & Abel lib. 1L 6. *Haec (justitia) enim desuit Judae. Nam si adfuisset, non tradidisset Dominum, non prodidisset magistrum*. Ceteroquin *proditor* & *proderet* dicitur etiam, qui alicui causa exitii est; quomodo nec inepte hic accipi possit. WOPKENS. Possit certe *proditor* intelli-

Prævius horribiles comitaris signifer enses,
 Sacrilegamque aciem, gladiis sudibusque minacem
 Quum moveas, ore ora premis, mellique venenum
 Inferis, & Dominum blanda sub imagine prodis? 65
 Quid socium simulas, & amica fraude salutas?
 Numquam terribiles aut pax conjurat in enses,
 Aut truculenta pio lupus oscula porrigit agno,

Tra-

gi de Juda ostendente, ubi commodè Christus poterat capi. *Prodere per dolo ostendere explicat* Serv. ad Virg. II Aen. 127. Ordinem ceterum hic invertit Ed. Parth. & hunc versum inter duos præcedentes inceponit. ARNTZ.

62. *Signifer.*] Scitum est, in agminibus equestribus & pedestribus *signiferos* pricis præcessisse, quod hodiernis moribus aliter tamen observatur. Hinc *præviuum signiferum* Proditorem vocat Sedulius Noster. BARTH. LIII. Adv. III. *Dux & Signifer* sic sæpe conjunguntur apud Ciceron. Respicere potuit Sedulius ad signum illud, quod infixo osculo, daret Judas, de quo Matth. XXVI. vs. 48. ARNTZ.

64. *Quum moveas.*] Cantabr. MS. & Fabr. *Cum moveas*; recte. Prosa etiam, *cum minaciter moveas*. Libri plures, etiam Alm. scriptus, *commoveas*, perperam. CELLAR. *Quum moveas* Monast. *Commoveas* Cod. Ant. Ver. 1. 2. Parrhaf. Torn. 1. 2. 3. aliae, quod tamen jure merito rejecit Cellar. Damnarunt & istud Sched. Pulm. quae Super. vs. pro *aciem* habent *manum*. quod posset facile ferri, cum sæpius ista vox multitudinem designet. Vellej. lib. II. cap. CXII. §. 4. *Magnam Thracum manum*. Raphael ex Xen. ad Epist. 1. ad Timoth. 1. vs. 8. Sed potius vulgatae scripturae favet Prosa. Ceterum vide Salden. Ot. Theol. lib. II. Exerc. VIII. §. 2. ARNTZ.

64. *Ori ora.*] MS. Cod. *ore ora premeis*. BARTH. LIII. Adv. III. Glossa Alm. codicis: ORI tuo, ORA Christi. Barth. *ore ora*. CELLAR. Legebatur plim *ori ora*, quod Latinum non est. Hinc ex Cod. Barth. & Ed. Ald. 12-

scripsimus, *ore ora premis*. Albinoy. 1. 14.

Collaque Ex hoc oculus illius ore premam.

ubi vide, quae observavit Jo. Clericus, qui sub Goralli nomine latere voluit GRUNER. Ant. Cod. ab alt. man. & Sched. Pulm. *ore ora*. Optione. Ovid. X. Met. 291.

Oraque tandem

Ore suo non falsa premit.
Mox blanda Dominum idem. Cod. Vet. 1. 2. Parrhaf. Fabr. Monast. Tornaei. 3. aliaeque Edd. ARNTZ.

66. *Socium simulas.*] Habet quoque Prosa: *Cur socium fallaciter profiteris, & amicae fraudis salutatione perfirgeris? Amica fraus esse videtur, quae peragitur in amicum; ut odium germanum, pro odio in germanum vel fratrem, lib. II. 239. Confer, quae ad ejusdem libri 227. Cogitabam ceteroquin, Quid socium simulans (scil. te) inimica fraude salutas, scil. illum? vel, Q. J. simulas, & amica fronte salutas? vel. . . Et decem fraude salutas? i. e. occulta. ut vs. 387.*

Quisquis enim artifices caeca sub imagine fraudes

Instruit & vanas cupit exercere figuras: &c.

ubi forsitan leg. *Q. e. artifices caeca sub imagine fraudes. &c.* WOPKENS. Cod. Ant. *Ex amicum fraude S.* quod tamen non probo. *Amica fraus esse videtur, quae sub specie & praeterea amicitiae, osculo interposito, commitebatur. Sic eleganter hic duo iterum contraria junguntur, de qua ratione vidimus ad lib. III. vi. 90. ARNTZ.*

67. *Numquid.*] Alia scriptura, affirmans

Traditus ergo viris operator sanctus iniquis
 Consuetam non liquit opem, pueroque revulsam 70
 Ense Petri (ne qua pius a pietate vacaret)
 Reddidit auriculam. nec enim vindicta Tonanti
 Conveniens humana fuit, qui millia Patrem
 Angelicas sibi met legiones poscere posset
 Plus duodena dari, si mallet sumere poenas 75

O 3 De

mans videlicet, non percontans, est in MS. Cod. *numquam*, quam ego potius sequar. BARTH. LIII. Adv. III. Ita Barth. ex MS. optime. Eandem lectionem habent Cod. Cant. & Edd. Ald. Tornæs. Col. Mait. Neque aliter Prosa. Vulgo legitur: *Numquid*. GRUHER. Optime Barthium securus Gruherus *numquam* dedit. Ita quoque exhibet Ed. Parrh. Tornæs. 1. Cod. Arnt. Alm. & Sched. Pulm.

68. Pio.] Manueto, placido. CELLAR.

69. Operator.] Operator dicitur Christus Dominus Sedulio, quoniam ipse ait in Euangelio, Patrem suum semper, & sese operari. Et operator alioqui & operarius sunt nunquam otiosi, semper operi intenti: Hoc loco & vl. 429. de Petro:

*Ergo nitentis
 Pastor amans augere greges, operario in omni*

Parte bono committat oves, commendat & agnos.

BARTH. LIII. Adv. III. Operator sanctus vocari videtur Dominus respectu miraculose beneficentiae ipsius, quo etiam ipse Joan. V. 17. Pater, inquit, meus usque modo operatur, & ego operor. Paulinus Poëm. XXVII. 58.

Nam divina manus medica virtute per omnes

Est illic operata vias.

Saepe autem operandi vel operationis nomine speciatim beneficentia vel munificentia significatur. Idem Paulinus Epist. XXIII. 34. *Quia ipsius refrigerium & refectio est illa fidelium operatio, quibus vel fratres juvantur, vel inopes consoventur. cum no-*

ta Rosveidii. Maleficum, κακῆργος, ita contra male operantem vocat Vetus ILL. II. Timoth. II. 9. WOPKENS.

70. Pueroque.] Puer est quilibet minister, sic Abrahami pueri, qui aliquot Regum exercitum, ceciderant, Genesios XIV. Et haec ubivis obvia in S. L. & auctoribus Christianis. BARTH. LIII. Adv. III. Egregie Paulus ICIUS in l. 204. ff. de V. S. Pueri appellatio tres significationes habet 1. unam, cum omnes servos pueros adpellarem; alteram cum puerum contrario nomine puellae diceremus; tertiam cum aetatem puerilem demonstravemus. de priori notione, quae ad hunc locum facit, confer Lampe in Joann. tom. II. p. 156. in not. Gronov. Lect. Plaut. p. 22. Haitsma Cur. Philol. in Genes. XIV. vl. 14. Graecis eodem sensu πᾶσι usitatum. Anacr. vl. 378. & 572. Elmsler. ad Luc. VII.

7. Hoc vero Petri factum mirifice extenuare conantur Pontificii, quae de re agit Lampe in Joann. tom. II. p. 512. in not. ARNTZ.

71. Pius a pietate.] Vide lib. IV. vers. 196. CELLAR. Contulit jam Cellarius haec lib. IV. 195.

Tunc flexa potestas,

Quae nunquam pietate vacat.
 Sic etiam Arator l. 207.

Ille gerens divini pignus amoris

Ut nunquam pietate vacet, quod vobis sa requiritur.

Praestatus adest.

WOPKENS.

76. Quam.]

De meritis, quam sponte suas ignoscere plagas.
 Tunc parci mucrone jubet, quia venerat ipse
 Ponere pro cunctis animam, non tollere cuiquam,
 Jamque Petro clara jamdudum voce fatenti,
 Cum Domino se velle mori; prius aliger, inquit, 80
 Quam gallus cantet, hac me ter nocte negabis;
 Non reprobando fidem, sed prædicendo timorem.

Con-

76. *Quam.*] Ita saepius particulae *po-*
situs vel *magis* ante *quam* Ellipsin pati-
 untur. Fulgent. Mythol. init. *Aut quod*
quas inquiras, quam quod dicas inveni-
as. ubi Munck. & ad eumd. III. My-
 thol. III. Sallust. Cat. VIII. init. *Et*
res cunctas ex libidine, quam ex vero
celebrat. Not. ad Liv. IV. cap. XXXIII.
 ad Plin. Paneg. XIV. §. 1. Burma. ad
 Vell. lib. II. cap. CXXIX. §. 1. Aur.
 Vist. Caes. XXXIII. §. 30. *Optimi mor-*
talium vitae decore quam quaesitis mo-
ribus Observ. Miscell. A. 1734. menf.
 Maj. p. 411. ita quidam explicant il-
 la Icti in l. 2. §. 1. ff. de Reb. cred.
In genere suo functionem recipiunt per
solutionem quam specie. Ampl. tamen
 Vonck. Obl. Misc. cap. XXXII. p. 122.
 reponit, *nunquam specie.* aliter alii.
 ARNTZ.

77. *Mucrone.*] Aen. I. 257. *Parce*
metu. CELLAR. *Animam,* quod sequi-
 tur, adhibuit pro vita. Nep. Eum. IV.
 §. 2. *Quam alteram anima reliquerit.*
 §. 11. Instit. de Publ. Judic. *Et ani-*
mae quidem amissionem non inrogant.
 Sallust. Catil. cap. II. in fin. *Is demum*
mibi vivere atque frui anima videtur.
 Ita Graecis $\Psi\chi\eta$. Raphel. ex Herod.
 ad Luc. VI. vs. 9. A&R. XXV. vs. 11.
 & XXVII. vs. 22. $\Psi\chi\eta$ $\alpha\sigma\pi\epsilon\upsilon$ apud
 Elfn. ad Joann. Euang. X. vs. 24. Lam-
 pè in Joann. tom. II. p. 652. in not.
Ponere itaque animam seu vitam est fi-
nire, mori. Cicer. IX. Fam. XXIV.
 §. 11. *Vita mihi ppendenda sit.* ubi
 Cort. cum Raphel. ex Xenoph. ad
 Euang. Joann. V. vs. 13. Cassiodor. 1.
 Vat. XXXVII. *Pro copulatis sibi animas*
ponunt. Ceterum *nes tollere* Parithaf.
 ARNTZ.

20. *Aliger.*] In Glossis Isidori legi-
 tur: *Alliger, Gallus.* Quod Viri do-
 cti, & nos alibi volumus aliorum in-
 terpretari. Est vero nihil aliud, quam
 Glossa hujus loci. Et talia in illis Glo-
 sis infinita sunt, quæ aliquando miti-
 fice torquent, ingenia etiam acutissima;
 alludunt autem bonam partem ad loca
 Christianorum Auctorum per se clara &
 facilia. Id hoc quidem loco factum
 suspicio non inepta nos habet. BARTH-
 LIII. Adv. III. *Aliger* pro gallo hic di-
 cti notavit Daum. ad Reinel. Epist. XX,
 p. 62. De Gallicinio pluribus Lampe
 in Joann. tom. III. p. 90. Seq. in not.
 Prjori versu Cod. Aint. a man. pr. *Jam*
Petro, & ita Torn. 1. quod ferri pos-
 set. At vero alt. man. in. *namque*
 correxerit, quo modo etiam Cod. Cant.
 idque pariter servat Propfa. ARNTZ

82. *Reprobando fidem.*] Diximus ad
 Prudentii hymnum ad Galli cantum v.
 59. CELLAR.

83. *Continuo.*] In Membris legi-
 tur:
Protenus ad tristes Caiphae deductus
aedes.

Domus autem haec Caiphae utique
 magnifica fuit, cujus aliquid ostende-
 re peregre venientibus multis post se-
 culis voluerunt incolae sanctorum lo-
 corum. Itinerarium Burdegalense: *h*
eadem ascenditur Sion, & pariet ubi
fuit domus Caiphae sacerdotis, & colum-
na adhuc ibi est, in qua Christum fla-
gellis ceiderunt. De eadem memora-
 batur Historia, concidisse subita ruina.
 Prudentius in Enchiridio, quod supra il-
 li asseruimus:

Impia blasphemi cecidit domus alta
Caiphae,

Is

Continuo ad tristes Caiphas deducitur aedes,
 Ille sacerdotum fuerat tunc denique princeps,
 Et princeps scelerum. namque hoc residente cathedra 85
 Pestifera, falsis agitatum testibus ardet
 Concilium, jamjamque volant mendacia mille
 In Dominum, vanis hominum conflata cavillis,
 Et pereunt levitate sui: velut ignis oberrans

O 4

Arentes

*In qua pulsata est alapis facies sa-
 cra Christi;*

*Hic peccatores manet exitus: obruta
 quorum*

*Vita ruinosis tumulis sine fine jace-
 bit.*

Juvenus *Caiphaeam aulam* vocat, ma-
 gnificentiam indicans:

*Jamque Caiphaea steterat Salvator
 in aula.*

BARTH. LIII. Adv. III. Ut γ in *Moy-
 ses* modo producit, modo corripitur,
 ita hic in *Caiphae* nomine ι corripitur,
 cum produxerit Prudentius, Enchir. XL.

*Impia blasphemii cecidit domus. ecce
 Caiphae.*

Juvenus lib. IV. 542.

*Jamque Caiphaea steterat Salvator
 in aula.*

WOPKENS *Protinus*, quod ex Mem-
 branis profert Barthius, existat etiam in
 Ed. Parrh. & Sched. Pulm. neque dis-
 plicet, cum in Prosa *vox* legatur.
 Omnes tamen reliqui receptam scrip-
 turam servant constanter. Porro Ed.
 Ald. pro *tristes* substituit *vastas*, quod
 non incommode hic poneretur, si au-
 lae Caiphaeae elegantiam considerave-
 ris. Ita *pulera sedis Caiphaeae arria*
 dixit Juven. IV. vl. 407. & *vasta do-
 mus, aula* &c. Saepius occurrit. de ista
 aede Caiphae consule, quae habet Lam-
 pe ad Euang. Joann. tom. III. p. 521.
 in not. Sed *tristes* hic videtur nervo-
 sius, ut horrida aedis Caiphaeae scel-
 era exprimantur. Solet enim & ea
 vox saevitiam indicare. tu vide Barth.
 ad Claudian. p. 400. ARNTZ.

85. *Residente Cathedra.*] *Cathedra*
residere est Episcopatum aut Pontifi-
 cacum tenere. Vide quae ad Optatum

Afrum alibi notamus. BARTH. LIII.
 Adv. III. *Hic residente Parrh. &*
mox consilium male Vet. I. Parrhaf.

88. *Cavillis.*] *Favillis.* *Favillae* sunt
 tenues quaedam cineres, aut flamma-
 rum quaedam miculae, aut omnino tale
 aliquid, quod tenuius vix posset fieri. Sic
 scite admodum Sedulius, rumusculos
 & fuluros hominum *favillas* nomina-
 vit. BARTH. LIII. Adv. III. Sic Nic.
 Heinſius in Prudentii Laurentium V.
 318. emendavit, quod in libris est
labellis; aut Lipsf. *favillis*; aut Alm.
fabellis. CELLAR. Ita Heinſ. ad Prud.
 Laurent. 318. quod Cellarius in tex-
 tu recepto. Codd. MSS. & Edd.
 varietatem vid. in Lection. Var. Pro-
 sa *favillis* habet. Lectio Cod. Alm.
fabellis omnium maxime placeret,
 modo eam metri leges admitterent.
 GRUNER. Haec autem in Variarum
 Lectionum catalogo adposuerat Grune-
 rus: *constata labellis* Cod. Cant. Edd.
 Ald. Torn. *favillis* Cod. Lipsf. Edd.
 Bas. Lipsf. Col. Fabr. Bibl. Lugd. *fa-
 bellis* Cod. Alm. His vero adde, quod
favillis quoque legatur in Cod. Arnt.
 Edd. Vet. 1. 2. Parrh. Mon. Torn. 1. 3.
 Ex hoc variantium lectionum cumulo
 retinui potius illud, quod Cellarius &
 Grunerus dederunt, licet tamen ab ip-
 sa Poetae manu istud profuſiſſe, vix
 existimaverim. Sorte *favillis* magis pla-
 cebit, si cogites Sedulium elegantiam,
 licet durioſorem, captare, ut rectius
 in Metaphora pergeret. Eo referendas
 esse voces *volant, constata* &c. clarissi-
 me adparet. Hinc Prosa: *Vanis accu-
 santium favillis emortua, non fidei cale-
 re viventia.* Spectant ibi ad flammam
 unice voces *favillis emortua, & calora
 viventia*

Arentes stipulas, vires cui summa cremandi 90

Materies infirma rapit, victoque furore

Labitur invalidae deformis gloria flammæ.

Postquam nulla dolis patuit via, brachia tolli

Armat in infontem saevus furor. Heu mihi quantis

Inpedior lacrimis rabidum niemorare tumultum 95

Sacrilegas movisse manus! non denique passim

Vet

viventia, quas quodam sententiae conspicis acumine conjunctas. Ceterum confer, quae habet Rittershus. ad Oplan. I. Cyneg. 131. ubi & hunc locum excitat. ARNTZ.

89. Et pereant.] In scripto Codice sic legitur:

Et pereunt levitate sua velut ignis oberrans

Arentes stipulas, vis est cui summa cremandi

Materies infirma rapit.

Lego: *At pereunt levitate sua.* Videntur etiam caetera non alio modo a Sedulo relicta, quam membranae nostrae praeserunt. Igni, inquit, licet summa data sit vis cremandi, tamen ille non potest quicquam viribus suis dignum gerere, ubi tam absurda est levitas materiae, ut nullo modo pacifice flammæ vehementiam possit. BARTH. LIII. Adv. III. Olim scilicet legebatur, quae pereunt, veluti habent Torn. 3. Bibl. Lugd. quod si illud Excipiam displiceret, facilius substitui posset sed. vid. ad II. 273. Parrh. habet *deperunt*, quod probant Sched. Palm. *Pejus levitate sua* est in Cod. Barth. cum quo conspirant Cant. & Edd. Bas. Ald. & aliae. Meliora docuit Munck. ad Fulgent. II. Myth. IV. Neque vires in vis est muto, licet consentiat Sec. man. in Arnt. & Parrh. Ed. cui suffragium addunt Sched. Palm. quae vis est . . . materies Parenthesi includunt. Obstat Prosa: Cui vires alta cremandi cacumina materies non minuat infirma. Mox vitæque furore Vet. 1. Mon. ARNTZ.

93. Tolli.] *Brachia tolli Armat i. s. furor*, asperitior Latinis auribus di-

cesidi ratio: quæ tamen admittenda erit, si Prosa obsequamur. Sic enim illa haec interpretatur: *fraus viribus cedens, vertit in furorem, atque in Dominum exigere plebs armatur impatiens.* Haud dubie tamen rectius ita distinguas, P. n. d. p. via, brachia tolli. *Armat in infontem.* Brachia tolli est ut vulgatissimo infinitivi; est, brachia tolluntur. *Armat*, scilicet illos vel homines. Prudent. Perist. X. 964.

Miratur haerens quod sit ostenti genus.

Formido frangis, armat indignatio. adde quae infra ad vs. 286. WOPKENS. Vet. 1. 2. Monast. *armat infontem.* Bibl. Lugd. *brachia tolli Arma* &c. unde substitui posset; *Brachia tollit Armaque in* &c. Ita legendum antea conjeci in Specim. Observ. c. IX. p. 59. neque adhuc istius conjecturae poenitet. ARNTZ.

95. *Rabidum.*] Interpunctio sic restituenda: *r. m. tumultum sacrilegas movisse manus! Tumultus pro turba hominibusve tumultum cientibus. ut vs. 312.*

Quid, saeve tumultus, Excubiis dependis opus.

& lib. III. 131. *Trepidulque tumultus Omnia lamentis ululans implebis amaris.*

vide etiam vs. 257. Nec male legentur: *Heu m. q. i. l. r. memorare tumultum! sacrilegas movisse manus: non denique* &c. i. e. Moverunt sacrilega manus. WOPKENS. Unice prior illi Wopkensis interpunctio vera, quae sacrilegas movisse manus ad memorans tumultum retulit. Favet plane Prosa, quare & locum huic interpunctio da-

Vel colaphis pulsare caput, vel caedere palmis,
 Aut spuere in faciem plebs execranda quievit!
 Ille tamen patiens subjecto corpore totum
 Sustinuit, nostraeque dedit sua membra saluti. 100
 Namque per hos colaphos caput est sanabile nostrum;
 Sputa haec per Dominum nostram lavere figuram;
 His alapis nobis libertas maxima plausit.

O 5

At

se nullus dubitavi. *Hei mihi* Vet. 1. Parrh. idque probarunt Sched. Pulm. Ceterum *rapidum tumultum* habet Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. Male. vid. ad l. 58. ARNTZ.

97. *Caedere palmis.* Latè hac de re egit Cl. Lampe in Joann. tom. III. p. 532. cui adde Le Moyne V. Sacr. tom. II. p. 558. Heinf. Aristarch. Sacr. èp. XXVIII. Westhof. Diatrib. in Euang. Marci cap. XIV. v. 65. ubi hoc in loco *vel spuere* citat. De sputo contumeliae causa consule Gronov. Lect. Plaut. p. 27. ARNTZ.

99. *Totum.* Designat omnia, quod ab hoc abusu Latinitatis in omnes hodiernas ab ea descendentes linguas detratatum est. Sic libr. III.

Lapsamque animam per membra resande;

Qui totum praestare potes.

Hoc est, qui omnipotens es, cui omnia praestare facile est. *Quiescere facere aliquid dicitur tunc omittere*, Latinum est, quoniam usurpare non abauit Gellius. BARTH. LIII. Adv. III.

102. *Lavere figuram.* Bene sic Lips. Membranæ: Editi *lavare*. *Figuram*, maculam, ut lib. IV. 193. CELLAR. Cod. Alm. Arnt. Ed. Vet. 1. 2. Mon. Parrh. Tom. 1. 2. *haec sputa*, quod cum aperte contra metrum sit, rectius improbarunt Sched. Pulm. *Sputa per haec*, citat Barth. ad Claud. IV. Conf. Honor. 617. ARNTZ.

103. *Alapis.* Percussiones illae palmarum *alapa*e dicuntur, quod nemini ignotum. *Alapus* autem homo verbero alapas ferens, apud Isidorum solum, nisi fallor, in Glossis lectum est. Libertatem Romanis moribus per alapa

icum servis manumissis collatam, doctè indicat Sedulius. Malis autem illatis hoc tantum nomine censetur, a sonitu puto vapulantium: & malas percuriebant manumissores; futuris libertis. Sidonius ad Anthemium, initurum Consulatum:

Et ad Ulpia poscunt

Te fora, donabis quos libertate Quiritis,

Quorum gaudentes expectant verbera malae.

Claudianus:

In vicem rubuere genae.

Ad quem multa pulcra in hanc rem, altera Editione, notabimus. In Sidonii loco omnino perperam ediderunt alii, *exceptant*. Omne enim Poetas acumen in eo veritit, ut contraria dicat communibus rebus. Sic expectant isti alapas, causa libertatis, quae alii omnes mortalium abhorrent. Merito itaque suam huic lectionem asseruimus. Nec enim de te praesenti sermo est, sed de gaudio futurae libertatis loquitur Sidonius. BARTH. LIII. Adv. III. Alapae infligebantur iis, qui manu reituebantur: ad quem ritum Poeta adlusit, ut optimus Cuperus erudite observavit. Caesaris locus ambiguus apud Phaedrum lib. II. Fab. VI.

Multo majoris alapae vicium veniant.

Adi interpretes, & Sigon. lib. I. de iudiciis cap. XIII. CELLAR. Loonium de Manum. Serv. I. cap. III. §. 2. adscripserat Cl. Herm. Cannegietersus, quem inter studiorum meorum patronos principem laetus agnosco. tu vide praeterea, quae uberius hanc in rem disputavi in Specim. Obs. cap. XI. p. 14. Ceterum *plaudis* Ed. Parrh. ARNTZ.

104. *Senor.*

At senior cui cuncta potens praedixerat auctor,
 Quae ventura forent (quoniam transire nequivit 105
 Infectum quod Christus ait) se prorsus adesse
 Ipsius ex sociis, semel ac bis terque negavit,
 Et gallus cecinit: completa est sanctio Christi
 Et sensus rediere Petri: memor ille malorum,
 Inmemoris damnavit opus, gemituque sequente 110
 Culpa fugit, cedunt lacrimis delicta profusis,
 Et dulcem veniam fletus generastis amari.

Jamque

104. Senior.] Petrus. CELLAR. Nul-
 la omnino adest ratio, cur senior hic
 dicatur Petrus, maxime cum huc us-
 que sermo fuerit de Christo, cui Pe-
 trum tamquam seniore non recte Se-
 dulius adposuerit. Reponendum idcir-
 co: At Simon. non difficili sanequam
 permutatione. Quam parum certe in
 veteribus libris n̄ & m̄ differant, is
 denum ignorabit, qui scriptos Codices
 nunquam viderit. Auctor vero est, qui
 futura praemonet. Sic Juvenus lib. I.
 vl. 197.

*Isque ubi curvato defessus corpore,
 templum
 Jam gravior penetrat, monuit quod
 Spiritus auctor.*

Valer. Max. lib. VII. cap. III. *Quam
 Oraculorum certissimi auctores in hoc a
 Diis immortalibus editam responderunt.*
 Ovid. II. Amor. VI.

*Milvius Et pluviae garrulus auctor
 aquae.*

ubi adeo nihil mutandum, nec augur
 substituendum. VONCK. Obs. Misc.
 cap. XXX. Senior & senex auctoritatis
 aut reverentiae vocabula sunt, ut post
 alios notavit Drakenb. ad Sil. I. 904.
 Sic de Noacho Avitus IV. 543.

*Ut stabilem sensis senior, motuque
 carentem.*

&c. sic vl. 553. & alibi. Paulin. Poem.
 XXIV. 517.

*Quae senior scripsit per quinque vo-
 lumina Moyses.*

Hic autem forte respexit Sedulius ad
 verba ipsius Petri, quibus se senioribus
 sua adnuerat 1. Petri V. 1. Seniores

*ergo, qui in vobis sunt, obsecro conse-
 nior, Et testis Christi passionum &c.*
 Haec pro integritate vocis senior adferri
 possunt, itemque quod illam quoque
 agnoscit Prosa, quae sic habet: At se-
 nior, cui veritatis auctor cuncta praed-
 dixerat, cuique manere nequibat inse-
 rum, quod Christus signaverat assu-
 rum. Ut tamen haec Petri appellatio
 minus sueta, ita hoc quidem in loco,
 ubi de perfida illius abnegatione men-
 tio fit, parum congrua videtur; eaque
 de causa omnino cum Eruditissimis
 Vonckio mallem, At Simon, cui can-
 tica &c. ut Petrus etiam vocatur lib. I.
 112. Ut autem auctor in Prosa est au-
 ctor veritatis, sive princeps illius doctor:
 Sic supra lib. III. 170.

*Haec in Apostolicas ideo prius eddit
 aures*

*Omnipotens, ut ab bis jam sese audio-
 re magistris*

*In reliquam doctrina fluens decurre-
 ret aevum.*

Prudentius Peristeph. XIII. 9.

*Spiritus ille Dei, qui finxerat auctur
 in Prophetas,*

*Fontibus eloquii te coelitus auctur in-
 rigavit.*

Alibi tamen titulus hic Christo, aequae
 ac Patri, tribuitur, quatenus omnium
 creator, adeoque caput ac Dominus
 est, ut videbimus ad vl. 191. WOR-
 KENS. Nob. Vonckii acutissima vehe-
 menter blanditur conjectura, praec-
 pue cum proprio ipsius Petri nomine
 semper uti solet Sedulius. Omnes ta-
 men Codd. & Edd. vulgatum cum Pro-

Jamque dies aderat nocturnis moestior umbris,
 Flagitium visura novum, tenebrisque remotis
 Pandebat populis Judaeae crimina gentis. 115
 Mox igitur Dominum Pilati ad moenia duci,
 Nexibus adstrictum, Judas ut vidit iniquus,
 Diriguit, scelerisque sui commercia reddens
 Incassum, facti pretium, non facta reliquit.
 Quidnam etenim prodest, illic trepidare timore 120
 Nullus ubi timor est? aut quae confessio tetro

Lucet

sa defendunt, sine quorum auctoritate non facile quid inmutarem, licet tamen illud ex Poetae manu esse vix sit, ut mihi persuasum. Vide, an huc faciat, quod Tertullianus alicubi Petrum *Antecessorem Apostolorum* adpeller, quod per primum ac principem exponit Ritteish. ad Instit. p. 15. ARNTZ.

105. *Neguibat.*] In MSto est *neguibat*. Quod rei praesenti aptius, exturbato alicui illo, possessioni suae restituendum existimo. BARTH. LIII. Adv. III. *Neguitit* Arntz. quod ferri potest, licet Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Farrhal. Sched. Pulm. Bas. Torn. 1. 2. Maitt. & ipsa Prosa *neguibat* praeferant. Mox *Christus agit* Vet. 1.

107. *Bis terque.*] Iterum & tertium. CELLAR. *Us gallus* Toim. 1. & aliae. *Tunc gallus* Farrh.

108. *Santio.*] Dictura. CELLAR. Mox Fabr. Bibl. Lugd. *Petro*. Prosa quoque: *Reversi sunt Petro*, idque, si plures consentiant, non displiceret. Senec. Herc. Fur. 1093.

*Redeat pietas,
 Virtusque Viri.*

ARNTZ.
 113. *Umbra*] Scriptus Codex: *Nocturnis moestior umbris*. Omnino melius, si quis Poëticae aures adhibuerit, quae tamen paucis dantur. BARTH. LIV. Adv. VII. Non inepta quidem fuit lectio vulgata, *nocturna m. umbra*. Sed Prosam potissimum secuti, fide Cod. Barth. & Ed. Lips. rescriptimus, *nocturnis m. umbris*. quam lectionem

Barthius jam probaverat. Ovid. Am. I. 8. 13.

*Hanc ego nocturnas vivam volitare
 per umbras
 Suspicio.*

ubi tamen Burmannum vide. GRUNER. Cellarius ex cunctis fere libris dederat *nocturna m. umbra*. Ita & Cod. Arnt. Sed alterum rectius. Lucan. 1. vf. 261.

Noctis gelidas lux solverat umbras.
 Supr. III. vf. 145.

*Decute nocturnas exstinctis vultibus
 umbras.*

De locutione *dies aderat* vid. Heinf. ad Ovid. III. Met. 519. Mox *pandebat populum* Vet. 1. ARNTZ.

116. *Moenia.*] Ad Praetorium, quod instar oppidi ab urbe muro separatum erat. CELLAR. Mox & ego cum Eiusd. Gruner. ex Ed. Lips. mallem *iniquis*, quae certe lectio nervosior. ARNTZ.

118. *Reddens.*] Pr. m. in Cod. Arnt. exhibet *linquens*, idque non displicet, cum videatur melius convenire cum seq. *reliquit*. Sed tamen neque pondere suo caret recepta lectio, quam Prosa per *restituens* explicat. V. Graev. ad Cicer. XII. Famil. XIII. Barth. ad Claud. VI. Conf. Honor. 159. De hac Judae poenitentia egit Salden. Or. Theol. lib. II. Exerc. VIII. §. 6. ARNTZ.

120. *Quidnam.*] *Nam quid enim*. Veterum Codicum duorum scriptura est: *Quidnam etenim*. Et talia, quamquam non magni momenti, voluerunt quibus veterum Librarii ad suum arbitrium

Lucet in inferno, quum jam demersa securis
 Arboris infandae radicibus, exitialem
 Quae peperit fructum, feralia germina vertit
 Funditus, ut dignis pereant mala roboram flammis? 125
 Continuoque truci correptus mente furoris,

Se

triam mutare, quod ex collatione
 Mstorum in omni hoc genere patet
 Poetarum, in nullo autem magis quam
 in Alcimo Avito, qui tot vulnera muta-
 tionum habet, quot verba fere. BARTH.
 LIV. Adv. VII. *Nam quid enim habet*
quoque Fabric. Comment. in Poer.
Christ. p. 49. qui explicat per quid-
nam enim prodest. Timorem Ed. Ald.
Mox tetra Cod. Alm.

122. *Demersa.*] Ad summam vim,
 quoad ejus heri potest, designat. Clau-
 dianus:

Toto descendimus caele
Barbariae in jugulum.

Idem:

Trunciisque immergere plantas.
 Quod tamen aliofium pertinet. BARTH.
 LIV. Adv. VII. MSS. Lips. & Alm.
 ita: hoc est, demissa CELLAR. *De-*
mergere pro immittere, immergere.
 Hegeſipp. III. 17. *Sed belli lege offero*
jugulum, si hostis petat, si mucronem
demergant Romani, &c. Apulejus Me-
tam. I. pag. 10. Per jugulum sinistrum
capulo tenus gladium totum ei demergit.
 cum nota Pricaei. Addatur Lucanus
 III. 433.

Primus raptam librare bipennem
Ausus, & acriam ferro profcindere
quercum,

Effatur mersa violata in roboram ferro:
Jamno &c.

Frequens autem ejusmodi dativus pro
 accus. cum praep. in, praesertim apud
 Poetas. WOPKENS. Rectius igitur *de-*
mersa probant Sched. Pulm. Cod. Cant.
 tamen & Arn. *dimeria*, frequenti Li-
 brariorum errore exhibent: pejus *diver-*
sa Edd. Lips. & Bibl. Lugd. quod ve-
 ro in reliquis Edd. fere omnibus lega-
 tur *demissa*, ex Glossa enatum videtur.
 ARNTZ.

124. *Vertis.*] Alm. ita: alii *vertas.*

CELLAR. Cod. Arn. Edd. Vet. 1. 2.
 Monast. Torn. 1. 2. 3. aliae *vertas*, quae
 etiam modo Prosa. Parrhaf. *gramm.*
vertis, Vid. ad lib. III. vs. 250.

125. *Ut dignis.*] *Et dignis.* Scribe
 cum MS. *ut dignis pereant.* BARTH.
 LIV. Adv. VII. Lips. sic: alii *& pe-*
reant. CELLAR. *Et* Cod. Arn. non-
 nullaeque Edd. Eodem sententia re-
 dit, sive praeferas, *vertas funditus &*
dignis, sive vertis f. ut d. ARNTZ.

126. *Mente furoris.*] Inest aliquid
 maculae. Quid enim dicere est, *men-*
te conceptus, aut correptus furoris? An
 & furori sua mens est? an mente pro
 mentem dixit? Quid autem tum sibi vo-
 lunt illa: *truci furoris?* Sane nullius
 rei sunt. An legas *mente furoris*, ut
 imminere tales videntur montes melo-
 rum, & ingentissimae moles poena-
 rum, ut vitam ipsam velint fugere.
 BARTH. LIV. Adv. VII. Nisi mentem
truci furoris dici hic velimus (ex utq
 genitivi satis frequenti, praesertim Ec-
 clesiasticis scriptoribus) mentem truci-
 lente furiam, ut quidem sibi videri
 Erud. H. J. Arntzenius mihi nuper sig-
 nificabat; mihi, inter alias conjectu-
 ras, inciderat *truci completus mentis*
furoris. Plaut. Amphit. I. 2. 8.

Erroris ambo ego illos & dementiae.
 Complebo, atque omnem Amphitru-
 nis familiam.

Confer Juvencum II. 45.

Ecce sed egresso juvenis (mirabili di-
tu)

Occurrit, miseram cui mentem spi-
ritus aier

Horrenda implebat laceraans virtute
furoris.

i. e. perciebat, infirmulabat, de qua
 vi verbi Heinſius ad Quid Metam.
 VII. 120. *Correptus* tamen agnovit hic
 quoque Prosa, quae refert, *dementia*
subito

Se quoque morte petit, quanquam tunc sanior esset,
 Quum scelus ulcisci praecurreret, ipsaque dirae
 Gutturum vocis iter, cuncti quae vendere mundi
 Ausa Redemptorem, nodatis faucibus angens, 130
 Infelicem animam laqueo suspendit ab alto.

Lenior

subito correptus in furorem. WOPKENS. Duriolem hic facile locutionem agnoscio. Sed tamen per mentem furibundam commodissima ratione explicari posse videtur. Talia dedit Rittersh. ad Oppian. 1. Hal. vs. 105. de Graecis Cl. Bos ad Ephes. cap IV. vs. 24. Neque apertus in praesenti quid occurrat. ARNTZ.

127. *Tanquam.*] Sententia postulat, ut ex Cod. Cant. & Edd. Col. & Tor-nael. rescribamus *quantquam*, pro quo vulgo legitur *tanquam*. In Prosa est *quantquam*. GRÜNER. *Tanquam tunc sanior esset, quum scelus ulcisci praecurreret*, hoc est, ni fallor, tanquam tunc saluti suae bene consultum esset, si ipse ulcisci scelus suum occuparet, non Dei aut hominum vindictam illius expectaret. Infinitivus *ulcisci* talis videtur, qualem Perizon. illustrat ad Sanct. IV. 6. 5. Haereo autem in his, *infelicem animam laqueo suspendit ab alto*; neque adsequi me fateor, quomodo interpretanda sint, nisi, inf. animam seu spiritum continuit, suppressit alto laqueo; quod tamen an satis Latine haec verba exprimant, vehementer dubitō. Prosa: . . . *Faucibus nodatis adstringens, animam trabalibus laqueis expulit infelicem.* Unde praeter alia tentamina, comminiscabar, *Inf. animam laqueis expelleret aliis*; ut subjunctivus expelleret, aequae ac praecedens *praecurreret*, pendeat a conjunctione *quum*. Vel etiam hariolabar, *Inf. animam laqueo disperderet* (vel *disperdidit*) *alto*. ut Juvencus II. 68.

Et jam praecipites scopulorum marginis porci,

In mare dejecti, properant disperdere vitas.

WOPKENS. Cellatius dedit *tanquam*, consentiente Cod. Arnt. & variis Edi-

tionibus. Sed mentem Sedulii nequam sunt adsecuti, quicumque ita legendum sunt arbitrati. Melliora sentiunt, qui *quantquam* reposuere. Inspice Prosam, & mecum, (at scio, sentitis. *Dementem*, inquit tibi, *subito correptus est in furorem*; sibi *mortiferum nihilominus molitur interitum*, *quantquam sanior ille tunc fuerit*, cum nefandae conjurationis in se flagitium vindicavit. furore igitur agitato fuisse Judam adstruit Sédulius; saniolem tamen isto eum tempore fuisse dicit, cum scelus illud propria vindicta ulcisci festinaverit. Ceterum *propre morte* pro interficere illustravit Burmann. ad Phaedr. I. Fab. XXII. 9. ARNTZ.

128. *Praecurreret.*] Illud etiam *praecurreret* mihi non satisfacit, & arbitror aliquid latere aliud. Legas:

*Tanquam tunc sanior esset,
 Cum scelus ulcisci necesse curreret.*

Sane aliquid tale potius videtur reliquisse Sedulius, quam quod editum est. BARTH. LIV. Adv. VII. Barthius malebat pro *praecurreret*, *necesse curreret*, quod minime placet. Si quid mutandum scriberem *praesumeret*. Sext. Ruf. 7. *Epirotas, qui aliquando cum Rege Pyrrho etiam ad Italiam transire praesumerant, vitii*, ubi Cellarium vide. GRÜNER. Nihil muto, cum *praecurrere* festinationem & studium quoddam indicare videatur, quo in propriam sui sceleris vindictam, conscientiae Furis agitato, Judas incitaretur. ARNTZ.

131. *Suspendit.*] De his sua protulit, Wopkens. ad vs. 127. ubi quoddam in medium conjecturas produxit. Sed dubitandi de vera scriptura ansam Viro istius Eruditissimo vox *anima* dedidit videtur, quam per spiritum explicare maluit. Hoc modo si verba capias, perum auctoritatis

Lenior ira quidem tantae pro crimine culpae,
 Cunctorum cui nulla foret par poena malorum,
 Exitus hic mortis; tamen & sublimè cadaver
 Ostendit populis, quanto de culmine lapsus 135
 Pridem discipulus, qui nunc reus, alta relinquens
 Sidera, Tartareum descendit adusque profundum;
 Tunc vir apostolicus, nunc vilis apostata factus.
 At Dominus patiens quum praesidis ante tribunal
 Staret,

Auritatis habebit recepta lectio. Alia tamen via rem adgressus est doct. Grunerus h. l. qui *animam* per totum hominem exponit. Ita Supr. lib. I. vl. 32.

Mutis animas damnare metallis Barth. ad Stat. x. Th. 932. & ad Claud. II. in Ruf. 457. Ita apud Graecos ψυχῶν. Bos & Elsn. ad Aët. II. vl. 41. Raphael. ex Polyb. ibid. vl. 43. ψυχῶν τῶ ἀνθρώπων plene dixit Paul. in Epist. ad Rom. cap. II. vl. 9. Lampe in Joann. tom. II. p. 653. in not. Wolf. Cur. Philol. ad Rom. XIII. vl. 1. & *vita* pariter tali notione in Latio. Wopk. Lect. Tullian. lib. III. cap. 17. p. 260. Aët. Lipsf. A. 1730. mens. Maj. p. 235. Hoc ita expressit Virgil. XII. Aen. 603.

Nodum informis leti trabe nescit ab alta.

Infelicem vero animam expono per sceleratam. tu vide, quae eam in rem dixi Specim. Observ. c. IX. ARNTZ.

132. *Lenior ira.*] Membranae habent: *Leuior ira quidem tantae pro crimine culpae.*

Trajectiuncula subvenias: *Ira quidem leuior.* BARTH. LIV. Adv. VII. *Ira* sic saepius poenam, vindictam denotat, ut in libris Scripturae Sacrae. vl. 183.

Religione pia mutans discriminis iram

Pax crucis ipse fuit.

Sed ibi potest significare atrocitatem. Avitus lib. V. 189.

Sed quoniam durata malis & nescia flecti

Hanc nihili cladem callosa superbia duxit, Insequitur velox, gravius quae vim dicet, ira.

Exitus mortis pro ratione mortis, vel simpliciter pro exitu aut morte. Prudentius Persif. V. 291.

Pulcroque mortis exitu

Omnis peracta est passio.

& ibid. 527.

Finem malorum praesitit

Mortis supremus exitus.

Ruffinus H. Eccl. IX. 8. Sic *discreti quidem castris fames laesque, sed uno mortis exitu bellantes, urbes atque agros vastabant.* Dictys Cret. IV. 13.

Dein percunctatus exitum paternae mortis, &c. ubi plura. WOPKENS. *Leuior* etiam Ed. Lipsf. qui tamen in Legem pediam peccato trajectiuncula occurrentium putabat Barthius, quod non necesse, cum *lenior* satis auctoritatis habeat, qua se tuatur. De tali vero vocum permutatione egit Drak. ad Liv. XXIX. cap. XXXIII. sic *leniter & leuior* confusa apud eumd. lib. XXXVI. cap. XXXI. adde Cl. Burm. ad Semonide Medicin. cap. LVI. Not. Patern. ad Plin. Pan. LXVI. 3. Walker. ad Cicer. II. de N. D. LVII. Praeterea pr. m. in Arnt. & Edd. Fabr. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. Monast. tanto exhibent. *Exitus mortis*, quod sequitur, est potius ipsa mortis ratio. Saltem pro *genus exitii* explicat Prosa. Ceteroquin *exire* pro mori frequentissimum. Elsn. ad Luc. IX. vl. 31. atque *exitus* pro morte. Vell. lib. II. cap. LXXXI. §. 2. & LXXXVII. §. 3. & CXII. in fin. & alibi. ARNTZ.

Staret, ut ad jugulum ductus mitissimus agnus: 140
 Nil inimica cohors infontis sanguine dignum
 Repperiens, regem quod se rex dixerat esse,
 Objicit, & verum mendax pro crimine ducit.
 Nec mirum, si jura Dei gens perfida vitet,
 Imperiumque neget, lūcos quae semper amavit, 145
 Idola dilexit. simili nam more furentes
 Tunc coluere Baal, nunc elegere Barabban,

Dam-

138. *Apostata.*] Cellar. Cur. Post. p. 200. Paulo superius qui est nunc reus Vet. 1. 2. Monast. quod in MSS. verbum frequentissime vel addi vel omit- ti, saepius jam diximus.

139. *Tribunal.*] Tribunal illud sive Praetorium ipsum Pilati, aliquot parietibus superstitibus, demonstratum multis post seculis fuit, ut memorat Auctor. Itinerarii Burdegalensis, quod Petri Pithaei beneficio debemus. BARTH. LIV. Adv. VII. Praefes hic dicitur Pilatus, qui Procurator est Tacito XV. Annal. XLIV. aliique. Erravit sane in ista denominatione Sedulius, cum ne- que Praefes, neque Procurator, qui Praefidis vice fungeretur, fuerit Pilatus. Talis enim Procurator Claudii demum tempore fuit cognitus, longe post Ti- berium, quo imperante res haec gesta. aliter Lampe in Joana. tom. III. p. 543. ARNTZ.

140. *Jugulum.*] Ad jugulum duci, est ad macellum velur, ad certam ju- gulationem, ad caedem, qua de re vi- de, quae superioribus libris a nobis no- tata sunt. BARTH. LIV. Adv. VII. Ju- gulum expono jugulationem, non, ut in Indice Sedulii, locum jugulationis: ut speculum pro speculatione, conspe- ctu, apud Prudent. Paulin. Petroc. ali- osque. lib. I. 99.

At sacer ipsam

Pro pueri jugulis, aries mactatur ad aram.

Prudent. in Symmach. I. 386.

Nempe Charon, & jugulis miserorum,
se duce dignas

Accipit inferias, placatus crimine sacro.

Saxo Grammat. H. Dan. I. pag. 10.
Quid tibi sic vaga vita fuit?
Quid caelebs tua lastra seris?
Arma sequens, jugula sitiens.

Salvianus Gub. VI. pag. 198. *Qui ju- gulari se in suorum jugulis non intelli- gebant.* Et hanc vocis vim hoc Sedulii loco, dubitaculo exemplo ex Abbone Martyre, probavit quoque Barthius Ad- vers. III. 19. WOPKENS. Adde ad Clau- dian. IV. in Conf. Honor. vl. 76. cete- rum jugulare est necare. Gataker. Adv. Post. cap. XLVI. p. 913. ARNTZ.

142. *Repperiens.*] Scripta lectio ha- bet: *sanguine dignum comperiens.* BARTH. LIV. Adv. VII. *Comperiens* quoque Edd. Vet. 1. 2. Sched. Palm. Monast. Bas. Col. Torn. 1. 2. 3. Sed alterum Prosa quoque tuctur. In seqq. *gens im- pia* scribit Parthal. Ceterum *pro crim-* *dit* Almcl.

146. *Idola.*] Ἴδωλα, Corripuerunt Christiani Poetae: etiam Prudentius saepe. CELLAR. Huic in legem Fediam peccato sequenti ratione, nullis juvan- tibus Codd. occurrendum putavit Ed- Ald. substituens:

Semper quae idola adamavit,

Dilexit lucus.

Alio modo Sched. Palm. *idola erexit.* Sed tali medicina hoc in loco facile carere possumus, cum ipse sanus alio- rum curis non indigeat. V. Barth. XXXIV. Adv. IV. atque alii idem peccatum ad- miferunt. Tertullian. adv. Marc. lib. I. init.

Idola vana sequi.

Arator II. vl. 1240.

Idola tot Romae mundo collecta subacta.
Vid. Fabric. Comm. p. 71. ARNTZ.

Damnatoque pio, conservatoque protervo,
 Mutavit per utrumque viam sententia justam.
 Auctor lucis erat, iussus qui sumere mortem: 150
 Auctor mortis erat, iussus qui sumere lucem.
 Credite jam Christum, pro cunctis credite passum,
 Quid dubitatis adhuc? en factus terga flagellis,
 Subditus opprobriis, poenas amplectitur omnes,
 Ne dignus sentire necem vel latro periret. 155
 Heu

147. *Barabban.*] Torn. 1. 2. Bibl. Lugd. & aliae *Barabban.* Ed. Parrhaf. Mon. & aliae *Barabam*; Cod. Arn. *Baraban*, quo modo edidit Gruner. *Barrabam* Cod. Almel. Ceterum consule Lamp. ad Joann. tom. III. p. 556. In not. & Heupel. ad Marc. Euang. XV. vl. 6. ARNTZ.

150. *Auctor.*] In scripto exemplari vetustissimo transpositi sunt hi versus, neque certe absque ratione. Melius enim praecedit vita, mors sequitur. BARTH. EIV. Adv. VII. Hunc verum Codex Alm. non habet nisi in margine, cum signo quod priori loco ante Blum, *Auctor mortis erat*, locati iubet: quae etiam Barthii sententia erat. In vulgatis autem praecedit: *Auctor mortis erat*, cetera. CELLAR. Ordinem horum versuum pariter mutat Cod. Arn. & Edd. Vett. Sed illud non procedere in marg. Edit. suae jam notavit Cel. Burmann. Ceterum *lumen pro lucem* Sched. Pulm. ARNTZ.

153. *En factus*] Sic MSS. Prosa Sedulii: *flagris sulcatus*. CELLAR. De ritu flagellandi apud Iudaeos & Rom. egit Lampe in Joann. tom. III. p. 559. & de flagellatione Christi ibid. p. 560. in not. Non dissimiliter *factus flagellis triumviribus* dixit Horat. Epod. IV. vl. 11. quod per virgis caelum exponit Gronov. Lecl. Plaut. p. 29. adde praeterea de hac loquendi ratione Gruner. Supr. II. 153. pro *quid dubitatis* Cod. Arn. exhibet *qui dubitatis*, quod sane debito sulcro non est destitutum: idque si admitteris, sensus erit: cur, qua ratione adhuc dubitatis. Not. ad Livium lib. II. cap. LIV. & Sic *qui sapientis pro quocumque*. Not. ad Plin. Pan.

LXXXV. 2. Manut. ad Cicer. IV. Fam. v. Cor. ad eund. v. Epist. XXI. Bath. ad Claud. IV. Conf. Honor. 286. Rittersh. ad Salvian. IV. de Gub. p. 117. Cl. Drakenb. ad Liv. XXXIX. cap. XXXVII. facile hoc loco initials litterae vocis sequentis Librarium potuit in errorem deducere, ut *quid exararet*. Saepius illud factitatum esse, inter omnes constat. Ita apud Justin. XI. cap. v. §. 11. duo Codd. Franeg. exhibent, *tripudiansis similitis*; pro *tripudiansis*. Hac occasione pristino nitore restituit Ampelium, qui ex eodem errore totum depravatus adhuc est cap. XLIX. Sequitur, inquit, *Populi Romani distributionis sub Servio Tullio rege, qui cum in tribus, classes, centurias divisit. Ab iteratione census, ut optimus etc.* Dukerus conjicit, ab *institutione census*, quod non placet. Potius emendo, *divisit*; *habita ratione census*, ut sequenti voci syllaba prioris adhaeserit. ARNTZ.

154. *Subditus.*] Legitur in iisdem Membranis; *subditus*: quod ipsum etiam melius est. BARTH. LIV. Adv. VII. Arn. *obprobriis*. & Ed. Monast. cui scripturae accedere videtur Vet. 1. cum *obprobriis* habeat. Ceterum *subditus* Parrhaf. Sched. Pulm.

155. *Vel latro.*] Lege cum vetustissimo exemplari:

Ne dignus sentire necem vel latro periret.

Ne vel latro ille periret, qui meruit erat mori. Intelligit autem Barabban, quem populus sceleratus, Christo condemnato, exemit supplicio. *Sentire necem* est interimi, perire; ex Psalmis petita phrasi: *Anima mea non sentit corruptionem* etc. quod ita aemulati sunt Scri

Heu falx torva patrum, segetem caesura nepotum!
 Heu facinus, Pilate, tutum! quot gesseris uno
 Crimina iudicio, vigili si mente notares,
 Non solas lavisse manus, sed corpore toto
 Debueras sacrum veniae sperare lavacrum. 160
 Corripis insonstem, sistis sub praeside regem,
 Praeponisque humana Deo. qua morte teneris,
 Qui Domitium numerosa cruci per vulnera figis?

P Quum.

scriptores Christiani. BARTH. LIV. Adv. VII. sensus: me quisquam aeternis suppliciiis dignus; & si vel lauro esset, periret. Cod. Alm. & Prosa: *Vel lauro.* Fabr. & alii vulgati: *Ceu lauro.* CELLAR. Illud *ceu lauro*, quod variae Edd. servant, iure optimo damnavit Grunerus in Addend. Cod. Alm. & Prosa scripturam firmat Arntz. & Vett. Edd. Ceterum *hoc dignus est* in Fabr. Bibl. Lugd. & *falx curva* mox Parrhas. ARNTZ.

159. *Corpore toto.*] Sic quoque Prosa: . . . *Sed totum jugiter corpus sacro debueras aquae spiritalis lavacro persunderere.* Quanto tamen concinniore platioreque sensu legeretur, *sed corde re- loto,* vel potius *sed pectore loto,* debueras sacrum v. l. l. supra vl. 27.

Sed nihil tibi gloria, sive Traditor, illa dabit, pedibus consi- flere mundis,

Qui sensu pollutus eras.
 Prudent. Pſychom. 365.
 . . . *Fides, dani impenetrabile*

tegmen
 Pectotibus lotis, dederat quibus ipsa renasci

Et frequens librationum in vocibus *cor- pus* & *pectus* permutatio. WOPKEN'S Arnt. *solum* l. man. tenente Prosa. Au- ton. Eclog. p. 541.

Neo sola in nobis moderatur tempora vitae

tibi tamen Ed. quoque Vet. *solum*. l. 4. 6. 4 & de Vi bonor. rapt. *Hoc autem Edicto tenetur solum.* ita excerpta MS. penes me. Vulgati melius *solum*. Super- stior vl. *crimine iudicio* Arnt. perpetam. ARNTZ.

160. *Sperantia*] Scriptus liber: *Veniae*

spectare lavacrum. BARTH. LIV. Adv. VII. scripti, Cant. Lips. Alm. *sperare*; Editi plures *spectare*. CELLAR. *Spella-* re suo suffragio probarunt Sched. Fulm. quod est in Edit. pluribus. *Sperare* habet Cod. Arnt. de ista permutatione vide Drakenb. ad Liv. XXXIV. cap. XXVII. sed neque prius, neque post- erius menti Poetae satis facere videtur; si Prosam inspicias. Wopkenius in Obs. Miscell. tom. IV. p. 271. Substituerebat *spirare*, elegantiam conjectura; quae & maxime Grunero placuit. Mior, eam- dem in Adversariis ad Seduliam e- mendationibus praeterisse Virum erudi- tissimum; unde aliquando suspicio mi- hi oborta fuit de repudiata hac conje- ctura, quam tamen si Codd. suffragi- unt aliqua ex parte adderent, unice ve- ram existimarem. Prudent. lib. II. in Symm. 479.

Spiras enim majora animus,

juvat conjecturam hanc frequens *spera- re* & *spirare* permutatio. Drakenb. ad Liv. V. cap. XXIII. Aulon. Ephem. in Oration. vl. 43. p. 100.

Da pater aeterni spirantem luminis au- ram.

Ita nonnulli Sed Ed. Paulini Flantini. A. 1560. penes me, & Graev. illo in loco *sperantem* praetulerunt. *Cotripit* quod sequitur, mutat Vet. t. Monast. in *corporis*. Ceterum & *sistis* Parrhas. ARNTZ.

162. *Praeponisque.*] Vetus Liber: *Praeponis humana Deo.* BARTH LIV. Adv. VII. Ita & Alm. Arnt. Edd. Vet. t. Parrh. Monast. Mox pejus Arnt. ab alt. man. & Ed. Parrh. *qui morte*; sed illud recte jam rejecerunt Sched. Fulm.

163. *Post vulnera.*] Scriptus Codex: *Novo*

Quumque datus saevis ad poenam sanctus abiret
 Militibus, vilem rubri sub tegmine cocci 165
 Vestitur chlamydem, species ut cuncta cruentae
 Mortis imago foret; spinis circumdedit amplum
 Nexa corona caput, quoniam spineta benignus
 Omnia nostrorum susceperat ille malorum:
 Implet arundo manum, sceptrum quod mobile terrae 170
 Invalidum, fragile est, vacuum, leve: moxque alienos
 Deponens habitus, proprium suscepit amictum.
 Scilicet humanae positurus tegmina carnis,
 Et sumpturus item, nil jam ut mutabile ferret
 Post mortem, propria cum maiestate refurgens, 175
 [Humano ponens mortalem tegmine carnem.]

Nec

Numerosa cruce per vulnera figis. ut crucifixio etiam in caeteris tormentis sentiat. BARTH. LIV. Adv. VII. Crucis poena an Judaeis fuerit cognita, inquit Lampe in Joann. tom. III. p. 569. in not. & de ratione, ob quam potius Judaei Christum cruce voluerunt figere, quam alia poena adficere, agit idem p. 584. in not. *post vulnera* habet Ed. Fabr. & Lugd. quod in exilium abire rectius iussissent alii, inter quos Nebriff. ut adorant Sched. Pulm. *Figis* autem est *figi* curas, de qua loquendi ratione plura protuli in Specim. Observ. cap. 1. ad finem.

165. *Rubri sub tegmine.*] Respicit Lacedaemoniorum morem, milites rubris vestibus induentium, cum in praelium irent, ut ad mortem ire se scirent, & ne cruor in alio colore notabilior iis animi quid demeret. De eo more Lacedaemoniorum Philostratus in Epistolis: *Ὅς Λακεδαιμόνιος φοινικοβαφίς ἐνδύοντο θώρακας, ἢ ἵνα ἐκπλήττωσι τῆς πολέμου τοῦ φοβεροῦ τῆς χροιάς, ἢ ἵνα ἀγνοῶσι τὸ αἷμα τῆ κοινοῦ τῆς βαφῆς.* Ex ipsa vero sacrosancta Historia locus est, cum saevos appellavit milites, Sedulius. Sed & alibi Christianis postmodum appo-

ti crudelissimi erant, & omnibus bellis odio sanctorum hominum, sitique sanguinis innocui peiores. Ignatius Epistola XII. *Ἀπὸ Συρίας μέχρι Γαλατίας θηριομαχίαι, διὰ γὰρ δε θαλάσσης νυκτὸς δὲ ἡμέρας, ἐνδιδόμενοι διὰ λιπαρῶν, ὁ ἴσθι σπασίοντα τάγματα. οἱ δὲ ἐσθρηθόμενοι χίτων γίνονται.* BARTH. II. Adv. 11. Legit cum aliis editionibus conjunctim *sub tegmine.* WOPKENS. Cod. Arat. Ed. Ver. 1. 2. Fabr. Monast. Tom. 1. 2. 30 Bibl. Lugd. aliae transpositione *levi rubri vilem.* porro idem Cod. *Am. vestitus.*

166. *Cruentae.*] Quia ruber color sanguinem notat. Vid. Barth. Adv. II. cap. 15. CELLAR. *Cruentae* Cod. Alm. Edd. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Sed vulgatum suffragio suo probarunt Sched. Pulm. *Speciesque* Cod. Alm.

167. *Amplum.*] Honorabilem designat. Sic infra hoc eodem libro vs. 101. *Ergo ubi depositi thesaurum corporis amplum*
Nobilis accepit Domino locus iste jacente.

Et ita post inferioris aevi Poetae, quibus Sedulius noster exemplar velut quoddam fuit; certe ubi illi naevus aliquis inest,

Nec sine divino constat moderamine gestum,
 Quod vinum cum felle datum, tristemque saporem
 Suscipiens tetigit labiis, & ab ore removit,
 Quippe necem parvo degustaturus amaram 180
 Tempore, quam reduci contemnere carne pararet.
 Protinus in patuli suspensus culmine ligni
 Relligione pia mutans discriminis iram,
 Pax crucis ipse fuit, violentaque robora membris
 Inlustrans propriis, poenam vestivit honore. 185
 Suppliciumque dedit signum magis esse salutis,
 Ipsaque sanctificans in se tormenta beavit,
 Neve quis ignoret, speciem crucis esse colendam,
 Quae dominum portavit ovans, ratione potenti

P 2

Qua-

inest, exinde ipsi sibi magnas & amplas maculas studio quodam traxerunt. BARTH. LIV. Adv. VII. *Circumdabit* Bibli. Lugd.

170. *Mobile semper.*] Scriptus Codex vetustissimus: *Quod mobile terrae.* Scribe: *Quod mobile per se.* sua natura, naturali sua conditione BARTH. LIV. Adv. VII. Legebatur olim, *quod mobile semper.* contra Sedulii mentem, qui indicare voluit, Christum eo, quod arundinem manu tenuit, de fragilitate & vanitate sceptri terrestris nos admonuisse. Vide Profam. Hiucex Cod. Cant. & Edd. Ald. ac Lips. *terrae pro semper* scribere nulli dubitavimus GRUNER. Quae quidem Viri Eruditissimi emendatio verissima, atque ab ipsa Poetae manu profecta. Adstipulantur Ed. Parrhas. Sched. Pulm.

174. *Nil jam ut*] Abest a Lips. ut: habet vero Alm. & Vulgati CELLAR. *item* per iterum explicat. Nebrissl. ut notant Sched. Pulm. a quibus atque Ed. Parrhas. abest *jam.*

175. *Resurgens*] Vitiolse libri veteres, *resurgens.* Omnino enim de Resurrectionis Divinae triumpho loquitur Sedulius. BARTH. LIV. Adv. VII. *Damnavit & illud* ο μάρτυρ Burmann. in marg. Edit. suae.

176. *Humano.*] Hic versus a Canthab. & Prosa abest. Alm. sic immutatum habet:

Humano patiens mortalem sumere carnem.

Sed praviora haec, & sine sensu, ut de *οδισία* versus non sit dubitandum. CELLAR. In Sched. Pulm. haec erant adscripta: *Scilicet resumens eandem immortalem, quae quidem est segmen humanum, sub quo divinitas latet.*

178. *Vinum.*] V. Bernecc. ad Plin. Pan. XV. 3. Bartholin. de Cruc. p. m. 139. superiori vs. Arnt. pro *gestum* habet *factum.*

180. *Degustaturus.*] De tali hujus verbi usu egit Barth. IX. Adv. XV. ita *γύστρος* apud Graecos. Alb. ad Epist. ad Hebr. VI. VI. 4. *Sentire mortem* dixit Cyprian. de Idolor. Van. p. 400. post Min. Fel. Ed. Gronov. Ceterum *tetigit labris* Parrhas. ARNTZ.

181. *Patuli.*] Vide Ampl. dignitate atque Eruditione celeb. Vonck. Lect. Lat. p. 17.

184. *Robora.*] Ligna crucis, quae honorata dicit Christi supplicio. CELLAR. *Robora* Monast.

188. *Colendam.*] Non cultu religio, qui soli adfixo cruci Christo debetur. IDEM. Latius atque elegantissime haec

Quatuor inde plagas quadrati colligit orbis. 190
 Splendidus auctoris de vertice fulget Eous;
 Occiduo sacrae lambuntur fidere plantæ:
 Arcton dextra tenet, medium laeva erigit axem,
 Cunctaque de membris vivit natura creantis, 194
 Et cruce complexum Christus regit undique mundum.
 Scribitur & titulus: HIC EST REX JUDAEORUM,
 Quo nihil a deitate yacet. nam caelitus actum

Hoc

haec persequitur Gruner. h. l. quem vide. Auct. incert. de Pass. Dom. 50.

Fleste genu, lignumque crucis venerabile adora

Flebilis.

Quem locum nimia licentia ita coepit Fabricius:

Fleste genu, innocuo terramque cruore madentem.

Ore petens humil.

vide Fabric. Bibl. Lat. tom. III. p. 709 adde Supr. I. 249. Pro potentis maluit patens Lipsius de Cruc. lib. I. Cap. X. Prosa: Prudenti debet quisque ratione colligere. ARNTZ.

190. Quatuor.] Pia Poëtae de crucis situ meditatio, quam & Cassiodorus in Psalm XXII. 18. sic exposuit: Crucis ipsa positio talis est, ut pars ejus superior caelos petat, inferior terras non deserat, fixa infernorum ima contingat: Et, velut quibus brachiis extensis, latitudo ejus totius partes appetat mundi: jacens vero quatuor cardines orbis designat. CELLAR. L. colligat. Priora sic jubent. VONCK. II. Lect. Lat. II. Adde de hac re Lips. I. de Cruce X. Quatuor scribunt aliae Edd. minus recte. vid. Voss. II. de Art. Gramm. XVII. ARNTZ.

191. Auctoris.] Auctor, i. e. Dominus, rerum omnium fons atque princeps, titulus Dei Patris ac Filii familiaris Christianis Poëtae. Fortunatus de partu virg. col. 688. A

Nunc dimitte in pace tuum servum, auctor, ab alio

Viderant oculi jam quia vota mei.

Idem de Christi Benef. col. 697. A.

Trius promit Et redit auctor ad astra:

Descensusque ejus mens est adscensus in altum,

Nec peccatoris mortem magis eligit auctor

Quando suis votis nobis dedit arma salutis.

& de Certam. piorum col. 718. B.

Quae dedit in precio generosa talenta redemptor,

Inque crucis iratina precii nunciata peritus,

Totum auctor redimens thesaurum corporis orbem,

Cum gemma una fuit, quae cunctis in vasa valebat.

Hac nisi veste regi videam, quam perquisit auctor,

Abique hoc indicio Christum visum negabo.

Dracontius Hexaem. 244.

Videras omnipotens hanc illam coram moventem,

Et miseratus ait, demas solatia seculo,

Participem generis: tanquam si diceret auctor,

Non solum decet esse virum, &c.

& v. 324.

Solus in aeternum Deus est regnator Et auctor,

Virtus una Deus, trivens Deus omnis Et unus.

Prudent. Psychom. 623.

Tu cura Dei, sapies quoque Christi, Addebitas, ne te tuas unquam deserat auctor.

Avitus lib. V. 386.

Quas.

Hoc Ebraea refert, hoc Graeca, Latinaque lingua,
Hoc docet una fides, unum ter dicere regem.

Hujus in exuviis fors mittitur, ut sacra vestis 200
Intemerata manens, a Christo schisma vetaret.

Quin etiam infontis latere ex utroque cruentos
Constituere viros, meritum licet omnibus unum

Non faciat, similis quamvis sententia. namque
Inter carnifices sancto pendente latrones,

205
Par

P. 3.

*Quamquam non acie Pharae perimetur
ab ista.*

*Unus pugnabit cum illis pro millibus
auctor.*

Arator I. 283.

Vetus o sine fine facies,

*Ni Petrum jam, claudere, roges, qui
noxia pellens*

*Auri vitat onus, rerum cui censuit
auctor*

Nec peram gestare sibi.

¶ vl. 539.

Modo Didyme discis

*Quam fuerit dubitasse nefas, an se-
cerit auctor*

Quod vobis licuisse videt.

Et sic ille saepius. WOPKENS.

193. *Sacrae.*] Sic Alm. & Editi:
quidam *flaccae*. CELLAR.

194. *Creantis.*] Arat. Cod. *ignantis*,
sed alterum nervosius, quod & a Prota
defenditur: licet saepius *tonantis* Epi-
theto mutantur scriptores Christiani, Poe-
tae maxime. ARNTZ.

196. *Rex Judaeorum.*] Bedae de Me-
tris ita refert, cui concinunt scripti
Lipf. & Alm. Editorum quidam aliter.
CELLAR. *Titulus Jesus rex* Vet. 1. 2.
Mon. in *titulis super*, *hic est rex* Parth.
h. e. nam r. 7. Ald. *rex est Jud.* Fabr.
Ribl. Lugd. *hic rex Jud. est* Col. De
ipso hoc titulo egit Lampe ad Joann.
tom. III. p. 596. sq. in not. olium quo-
que titulos, damnationis causam con-
tinentes in supplicii loco fuisse positos,
docet Fornar. I. Ret. Quot. XIII.
ARNTZ.

197. *Quod.*] Scriptum exemplar:
Quo nihil a Deitate vacet. BARTH.

LIV. Adv. VII. *Quod* Cod. Alm. Edd.
Vet. 1. 2. Mon. Col. Fabr. Tom. 2.
Sibl. Lugd. sed *quo* rectius aliis placet.
Habent & illud Sched. Fulm. *quo nil*
Ed. Parthas. ARNTZ.

199. *Ter dicere regem.*] An propter
triplex regnum? CELLAR. *Cellar. an*
propter triplex regnum? imo vero de-
signat S. S. trinitatem. conf. vl. 491.
seqq. VONCK. II. Lect. Lat. II.

200. *In exuviis.*] Demster. ad Rogin,
VIII. cap. VIII. malebat, *in exuviis*,
quod non necesse. vid. ad IV. 107. e-
dem ratione apud Hygin. Fab. CXCIV,
pro in *terram obruerant*, Vossius in
margine Edit. Commelin. conjiciebat
in terra, ut in *igne obruebas* dixerat
idem Hygin. Fab. CXLVII. *Exuvias*
vero sunt ipsa vestimenta. A&L. Lipf.
A. 1727. mens. April. p. 162. quas
damnatis detrahebantur. vid. venerandi
Patris notas ad Pacat. Pan. XLIII. 3.
alta Lampe ad Joann. tom. III. p. 604.
ARNTZ.

204. *Non faciat.*] Variatio hic nota-
bilis est in praecis libris. Optimas scri-
bit: *Meritum non omnibus unum, &c:*
Hos faciat similes. Alter Codex: *Non*
faciat similis tamen est sententia. Licet
audacia correctoris alicujus manifeste
in vulgata scriptura appareat, tamen
non puto eam mutandam. *Cruentus*
sceleratum h. l. notat, ut sup. vl. 148.
protervus. Quomodo hinc auctoritate
sumta, saepius postea usurpavit Abbo
in *Obliuione Luteriae.* BARTH. LIV.
Adv. VII. MSS. Lipf. & Alm. *simi-*
lis. quo posito ad *sententia* referatur.
Quidam

Par est poena trium, sed dispar caussa duorum.
 Hi mundo sunt quippe rei; pro crimine multo
 Huic reus est mundus, salvatus sanguine justo.
 Supplicisque tamen rerum dominator in ipsis
 Jura potestatis non perdidit: aequus utrumque 219
 Judex namque tuens hunc eligit, hunc reprobavit,
 Amborum merita praecelso examine pensans.
 Unus enim, quem vita ferox nec morte reliquit,
 In dominum scelerata movens convicia dictis

Mor-

Quidam alia incisione, *similes*. CELLAR. Hic versus ita legebatur:

Meritum licet omnibus unum

Non faciat, similis quamvis sententia.
namque, caet.

Nullo sensu, nam particula *licet* in primo versu aliud quid requirit, quam *et* quamvis in versu secundo. Aliam lectionem suppeditavit Ed. Lips. pro *quamvis* exhibens tamen est, quam lectionem, licet unius libri, imprudenter dimittere nolumus, quum sententia ita optima efficiatur. Quamvis, dicit Sedulius, non unum omnium esset meritum, duo enim latrones erant, morte digni, Christus vero vitae auctor conservatorque: similis tamen de omnibus dicebatur sententia, omnes enim in crucem agebantur. Prosa; *Licet meriti similitudinem non haberet similitudo sententiae*. Dicendi formam, *facere alicui*, pro *facere ad aliquem* illustravit Nic. Heinsius ad Ovid. Heroid. II. 39. quamvis non omnia hic referri possent, quae ibi Vir doctissimus observavit. GRUNER. *Meritum licet*; &c. h. e. licet ex eo non liquet eandem omnibus esse culpam, quamvis sit similis poena, vel utcumque sit similis poena. Sed tum commodius legeretur, *similis quod sit sententia*. Malim igitur distingui hoc modo: *meritum licet omnibus unum non faciat similis quamvis sententia*, i. e. licet poena utcumque similis non ostendat omnes aequae esse. Ita particula *licet* & *quamvis* jungunt aliquando Latini. Lucretius VI. 600.

Proinde licet quamvis coelum terramque reantur

Incorrupta fore aeternae mandata salutis,

Attamen interdum, &c.

Cicero de Legib. III. 10. *Et praefer eos quamvis enumeres multos licet, eam deni creantur &c.* Tusc. Disput. IV. 24. *Quamvis licet inestemur istos. metuo ne soli Philosophi sint.* Atque huic lectioni suffragatur interpretatio ista Protae; *Licet meriti similitudinem non haberet similitudo sententiae*. Hinc autem ut longius discrepat, quod nonnullis placuit, *similis tamen est sententia*, ita minus apte haec necantur sequentibus: *Namque . . . par est poena trium, sed d. e. d. Sententia pro poena*. Dracontius Hexaem. 363.

Sed par sententia damnas,

Quos par culpa tenet.

Prudens. Psychom. 407.

Nec fors lacrymahilis ulla est,

Nec tinguit patrias sententia sacrae securas.

Ayitas II. 52.

Illam quandoquidem gravior sententia punis

Quem mirum cecidisse putes.

Chrysologus Serm. XV. *si sunt poenis, quorum cruciatibus torquebantur; optant ad sententiam, a quibus additi fuerant jam sepulchris.* & Serm. XVIII. *Tenuit manus ejus, ut acciperet indulgentiam manus, quae corporeis de morte sententiam.* Arator I. 427. & nece Ananiae & S.

Nam mentis avarae

Index

Mordebat propriis, & tamquam fetiger hircus, 215
 Ore venenoso vitem lacerabat amoenam:
 Alter, adorato per verba precantia Christo,
 Saucia dejectus flectebat lumina, tantum
 Lumina: nam geminas arcebant vincula palmas,
 Quem Dominus ceu pastor ovem deserta per arva 220
 Colligit errantem, secumque adducere gaudet
 In campos, paradise, tuos, ubi flore perenni
 Gramineus blanditur ager, nemorumque voluptas

P 4

Inri-

Vindex illa fuit sententia.

WOPKENS. *Hos facit assimiles Parthas, faciat similes* Vet. i. Monast. *meritum non omnibus u. hos faciat similes quamvis sententia*, Cod. Arnt. ab alt. man. ex quibus facile Wopkensii conjectura firmari posset: idque unice probarunt Sched. Pulm. Sed tamen potius *similis quamvis sententia* praefero, quod & Cellario placuit, cum id iusto satis ordine procedere videatur. Illa *similis tamen est sententia*, quae Gruterus reposituit; non tanta sunt auctoritate subnixta, ut ab ipsa Poetae manu profecta fuisse adfirmare audeam: licet praeter solam Ed. Lips. quam praecedentem secutus est Gruterus, videantur & aliae Edd. antiquiores ita exhibuisse, cum in Sched. Pulm. adscriptum conspiciatur, in aliis editum fuisse: *non faciat similis tamen est sententia*, in meis Edd. quas oculis illustravi, illud tamen non inveni. Ceterum, in superioribus Parrh. habet; *cum simul infantis*. Cod. vero Cant. Sched. Pulm. & Ed. Ald. *infanti*. ARNTZ.

206 *Trium.*] Cod. Arnt. *tribus*; ita Dativus non ineleganter hac in parte adhibetur. Claudian. in Eutrop. II. 411.

Multumque priori

Dispar.

ita vetustae lectionis vestigia ex Codd. secutus Patet maluit ap. Plin. Paneg. XIII. § 1. *Ceteris nisi robore ac praesentia dispar, cum libero Marte nunc geminas tela vibraret.* vide ibi Notas.

Mox aliter distinguit Bibl. Lugd. *rei pro crimine multo: Huic &c. perperam.* ARNTZ.

211. *Tuens.*] Intruens, adspiciens: ut illud Matonis Ecl. III. vs. 8.

Transversa suentibus heres.

CELLAR. Vid. ad III. 281.

212. *Merita.*] Cod. Cant. Edd. Fabr. Lips. Bibl. Lugd. *meritum*, sine necessitate, licet & ita scribere jubeant Sched. Pulm. vid. mox ad vs. 290. Porro Arnt. *unus erat*, invita Prosa. Videtur autem imitatus illud Virgillii VI. Aen. 444.

Curae non ipsa in morte relinquunt.

ARNTZ.

216. *Ore venenoso.*] *Venenosum* os hirci scite adtingit, quod ejus morsus vitem enecet. BARTH. LIV. Adv. VII. Ubi citat, *vitem populatur a.* Pessime Bibl. Lugd. *vidam*, forte ex Typographi errore. *Mordere* vero eleganter sensu calumniandi adhibuit. vid. Elfner. ad Ep. ad Galat. V. 15. ARNTZ.

218. *Lumina.*] Scripti libri habent: *tantum Libera.* Est manifesta e: pressio Virgillii in Scylla & Synone, quae nihil mutandum in vulgata lectione. BARTH. LIV. Adv. VII. Sic Cantab. & Alm. estque elegans repetitio, nec sine efficacia Interpretationis: ideoque praeferenda lectioni aliorum, *tantum libera.* CELLAR. Sic Virgilius Aen. II. 405.

Ad coelum tendens ardentia lamina frustra;

Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas.

Que

Inriguis nutritur aquis, interque benigne
 Conspicuos pomis non deficientibus hortos
 Ingemit antiquum serpens habitare colonum.

265

Ambo

Quo loco (si animo obvestatus fuisset) firmare Cellarius iudicium suum potuit, quo prae scriptura proposita repudiabat, quod alibi legitur: *tantum libera: nam geminas a. v. p.* Quod vero idem Vir Clar. ex Alm. MS. *vulnera* pro *vincula* edendum ideo putavit, quia miseri crucibus clavis affixi essent, non funibus alligati; ratio quidem ista parum ponderis habere videtur, quoniam nihil venat credi; saepe brachia hominum funibus alligata cruci fuisse, antequam clavis perforeretur manus. Atque ita etiam infra 302.

Si nondum post vincula crucis, post

vulnera ferri,

Post obitum mortis &c.

Restituerim ergo hic Virgilianum; *arcebant vincula palmas.* Confer Prudent. Perist. V. 235.

Tenditque in altum lumina:

Nam vincula palmas presserant.

WOPKENIUS. Quam sit imitatio Virgilii Aen II. 405.

Ad coelum tendens ardentia lumina frustra:

Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas.

Barthius, Cellarius & Cl. Wöpkenius quotundam librorum lectionem sequendam esse putarunt, *lumina* pro *libera* exhibentium. Sed *libera* est in MSS. Barth. Cod. Cant. & Ed Col & Lipf. nam falso Cellarius Cant. Codici lectionem *lumina* tribuit. Non rejicerem elegantem vocis *lumina* repetitionem, nisi ipse Sedulius vocem *libera* in Prosa descenderet: *Descendens lumina tantum libera quae gerebat in terram.* Immutare vero Nostrum solere, quae sua facit, Virgilii verba etiam ad II. 127. vidimus. GRUNER. *Libera* quoque Edd. Vet. 1. 2. Monast. & aliae, quas tamen non sequor, cum aliud iudeat nervositas vocis repetitio, quam confirmant Cod Arn. & Sched. Fulm. Neque illa, quae in Prosa exhibentur,

tantum mihi videntur pondus habere, ut in alia omnia item. Stricte enim si isti inhaerendum esset, varia in hoc Poëmate contra librorum auctoritatem Sedulio essent obrudenda. Potissimum tamen hac in causa disjiciendum arbitror, quid Poetarum genio sit accommodatus. Nullus enim mihi persuadeo; Poëticae delicias, in ipso hoc carmine a Codd. confirmari; horridas saepius orationi, quae in Prosa occurrit, esse postponendas. ARNTZ.

219. *Vulnera.*] Alm. ita: *vulgo vincula.* At non adligati funibus erant latrones, sed clavis affixi, quod ex Salvatoris supplicio liquet. CELLARIUS. Optime *vincula* contra Cellarium defendit Cl. Wopkenius. Prosa: *Quoniam tenet vulnerum nexus ab humilitatis officio volentes inclinari palmas arcebant.* Quid sunt *vulnerum* nexus nisi *vincula*? Latius vero patet vocis *vincula* vis. Juvenç. IV. 680. *verberum vincula* dixit. *Vincula pedum* pro calcamentis observavit Cl. Salmastius ad Terent. de Fall. p. m. 393. *digitorum vincula collo inficere* legitur apud Ovid. Met. IX. 77. Quinç. Instit. Orat. I. 5. 8. *Ferrum; quo rotæ vincuntur, dici solet cantus.* Ovid. Trist. III. 10. 33. *vinçti frigore rivis;* ubi Nic. Heinsum vide. Cui igitur *crucis vincula* dicere minus licebit? GRUNER. Arn. Cod. & Ed. Parrh. *vulnera*; quod tamen egregie rejecit Grunerus.

224. *Benigne.*] Prosa: *Interque beatos frondibus ramis, ac nullis ultra pomorum decipientibus insidiis, serpens ingemuit ille Tartareus &c.* unde pro *decipientibus* legendum videri posset *decipientibus.* Male se autem habere arbitror vocem *benigne*: sive enim *benigne conspicuos* intelligas esse amonum in modum conspicuos; sive *benigne habitare inter hortos* interpretaris, per gratiam divinam habitare in h.; inveniusta manebit, Sedulioque, ut fallor, parum digna loquendi forma.

Ambō igitur varium diverso calle latrones
Adgressi facinus, violentum grande patrarunt,
Infernas adit ille fores, adit iste supernas:

P 5

III

Mellem igitur: *Interque beate epistodios, pomis non deficientibus (vel decipientibus) hortos ingentis &c.* Sulpicabar etiam; *interque malignus conspicuos . . . hortos infernis &c.* ut adjectivum malignus a sciolo quodam depravatum sit, quia longius distat a substantivo suo *serpens*: quo tamen modo talia sibi dixerunt auctor. Sic lib. IV 83.

*Quem quam vidisset iniquus;
Humano sub corde latens, clamore
protorvo*

Spiritus infernalis: quid? &c.
& lib. II. 229.

*Namque stultia potens elegit & infima
mundi;*

*Fortia infringens; Deus, & sapientia
perdens.*

Conferatur porro cum his Arator prope
finem lib. II.

*Nescit ab angur mori: voras hoc quae
flamma venenam,*

*Quae sacris vim sumit aquis, quibus
nffus anhelas,*

*Qui dolet ad patriam veteres remeare
colonos.*

WOPKENIUS. Eleganti ratione *decipientibus* conjecit Wopkenius, praecurritibus ipsius Prosaee verbis. Haec itaque Sedulii mens esset, has beatorum sedes prius Paradiso, ubi Adami & Evae peccato originem dederat vitia arboris pomis, longe beatiore futuram, cum nullus ibi peccati fons & origo, nullae animi in pejora rursus maculae conspicerentur, sed felicitem ibi vitam, neque vitiorum turbinis corruptam agerent. Quod itaque hic per *potis decipientibus* exprimeret, *supr. l. 50.* expressit per *hominem perentem dulcedine vitii-pomi.* Atque haec Wopkenii conjectura; vel ex eo egregie se commendat, quod haec verba saepius confundantur. Exempla in *defectus & deceptus* protulit Burm. ad Vellej. II. cap. CXVI. 4. forte tamen *deficientibus* exponi potest ex ubertate & abundantia bonorum aeternorum copia, quam hic respicere videtur Sedulius, ut

velit, nihil fore desiderari, quo felicior beatorum status ornari atque augeri possit. Potissimum ideo talibus viderit conclusionibus antea usus Poeta, quibus & felicitatis copiam; laetitiamque aeternam perennitatem designare voluit. Nunc tamen tunc foret arbitrii, Wopkenii conjecturam praefertem, quae elegantiori acuminis magis se commendat. ARNTZ.

228. *Violentum grande.*] In aliis distinguitur hoc modo: *Ambō igitur varium diverso calle, latrones Adgressi facinus violentum, grande patrarunt.* ut *grande* sit *grande* aliquid, rem *grandem.* HORAT. I Sat. 4. 10.

*In hora saepe decens;
Ut magnum, versus distabat, stans
pedo in uno.*

& Sat. 10. 20.

*At magnum fecit; quod verbis Graecae
Latinae*

Miscuit.

Tacitus Ann. VI. 24. *Etiam sua verba centurio sacivittat plena; sanguinem egrogium, vocesque deficientis adsecerat.* lib. XV. 34. *Illic; plerique ut arbitrantur, uisite, ut ipse, providum potius & secundis Numinibus eventit.* Haud minus tamen altera mihi blanditur interpunctio, in qua *violentum grande* pro *grandi* violentia sic dicitur, ut Prudent. Peristeph. XIV. 96.

*Ridesque solis quod rita circuit;
Nunc triste longum, nunc breve gaudium.*

Faulsius Nol. Poem. XX. 90.

*Corporis omne sacrum casto velatus
operto.*

& ejusmodi alia. Ceterum in his: *Abstulit iste suis coel. regna rapinis,* respicitur ad verba Domini Math. XL 12, WOPKENIUS. Vid. Cl. Schroder. II. Obs. Jur. V ubi ostendit frustra Ampl. de Water III. Obs. III. in l. 3. §. 10. ff. de Jur. Fisc. publicis religiosis legere; cum haec loquendi ratio magis potius quam IGUS sit usitata. ARNTZ.

230. Sequens.]

Ille profunda sequens penetravit claustra gehennae, 230
Abstulit iste suis caelorum regna rapinis.

Interea horrendas subito venere tenebrae,
Et totum tenuere polum, moestisque nigrantem
Exsequiis texere diem. sol nube coruscans
Abscondens radios, tetro velatus amictu 235
Delituit, tristemque infecit luctibus orbem.

Hunc elementa sibi meruerunt cernere vultum
Auxiliis orbata Patris, laetata per ortum,
Moesta per occasum. Nam lux ut tempore fulsit
Nascentis Domini; sic hoc moriente recessit, 240
Non

230 *Sequens.*] Cod. Cant. & Edd. Ald. Tornael. *petens* habent. Noster III. 205.

*Quia quot malus opprimis hostia
Imo petunt.*

GRUNER. Tornael. quoque 1. 3. *petens*, & sic infr. 248.

Summus apex inferna petens:

Est enim hic idem *profunda*, quod ibi *inferna*. vid. Barth. ad Claud. I. de Rapt. Prof. 2. *Sequens* tamen retineo, quod recte per *petens* explicat Glossa Cod. Burmanni: *Sequi* enim *locum* dicitur pro adire, petere. Drak. ad Sil. II. 86. Flor. II. cap. XI. 3. *Orientem secuti*. ubi Duker. & I. cap. 153. *Impa secuta vagitum*, quod exponit, locum *petens* ubi *vagitum* audiverat. ARNTZ.

231 *Abstulit*] Scriptus Codex, *austru-
bit*. BARTH. DIV. Adv. VII. De plur.
num. *caelorum* agit Cellar. Cur. post.
P. 335. *Mox horrendi* Ver. 1.

234. *Exsequiis*] *Exsequiae* non tantum choragium funebre designant, sed quodvis etiam triste spectaculum. Sic *exsequialis* verba sunt tristia, lugubria. Prudentius:

Tollunt seminecem solo

Verbisque desunt exsequialibus.

BARTH. XXIV. Adv. IV. Pulchre no-
stem *exsequiis regere diem* dicit, quia
sequitur illum & velut sepelit, ipsa au-
tem nigerrimo habitu omnia induit.
IDEM LIV. Adv. VII. Quia atra omnia
in funero. Prosa Sedulliana: *Funerans*

dies celebravit exsequias. CELLAR. Vid. A& Lips. A. 1727. mens. April. p. 166. Veteribus quoque defectus Solis laetitia omnia habebatur. Barth. ad Claud. Conf. Manl. 129. & B. Gild. 199. Cl. Albert. ad Eusang. Matth. XXIV. 29. Pro *delituit* non scribendum esse *delituit* monent Sched. Palm. quae pro *infestis* exhibent *implevit*, invita Prosa. ARNTZ.

237. *Hunc elementa*] Desinat duo versus veteri libro, hi nimirum:

*Tota sibi oppositum fratrem quod De-
lia haberet,*

*Cum suberat terris, supero ille in cae-
mine caeli.*

Sane videntur eruditissimi alicujus insti-
tutoris esse, minime Sedulii. Nec enim
faciunt ad rem, immo contra sunt sen-
tentiam. Non enim naturalibus causis
provenisse hanc Eclipsin tam horrendam
dicat Sedulius, verum contrarium po-
nit, cum, visa eadem, quemdam Gene-
sem Mathematicum exclamasse seruit:
Aut Deus patitur, aut Natura peribit.
Itaque si cui tolerandi hi duo videban-
tur versiculi, erunt in contrariam per-
sus sententiam transferendi. Ille versus
divinus est, qui sequitur:

*Impia perpetuam simulant suavia
noctem.*

Pariter autem de suo aevo loquitur Car-
tius lib. X. Quod forte non tam verum
est, quam censent etiam subtilissimi
iudicii homines, & nos alibi prolixe
opinaturus sumus. BARTH. LIV. Adv. VII.
Dux

Non absens mansura diu, sed mystica signans
 Per spatium secreta suum; quippe ut tribus horis
 Caeca tenebrossi latuerunt sidera caeli,
 Sic Dominus clausi triduo tulit antra sepulcri.
 Nec tellus sine clade fuit: quae talia cernens 245
 Funditus intremuit, dubioque in fine supremum
 Expavit natura modum, ne cogeret omnem
 Summus apex inferna petens succumbere molem,
 Auctoremque sequens per Tartara mundus abiret.
 Sed pietas inmensa vagas properabat ad umbras 250
 Perdita restituens, non consistentia perdens,

Nulla:

Inter hunc versum & praecedentem deli-
 mit, tres alios, hescio ex quo Codice,
 Fabricius interposuit:

*Tota sibi oppositum fratrem quod De-
 lia haberet,*

*Quam suberat terris, supero ille in
 culmine caeli,*

*Inopia perpetuam immuerunt saecula
 nostram.*

Sed absunt MSS. nostris; etiam a plu-
 ribus edicis: nec ulla eorum vestigia in
 Prosa apparent. CELLAR. Tres quoque
 hos versus, quos lubens alterius venae
 adscribo, ad partes vocavit Spiegel. ad
 Prudent p. 267. Leguntur quoque in
 Edd. nonnullis, ut in Parrhas. Bibl.
 Lugd. & alibi, quos ex veteri Codice
 Sedulio restitutos esse monent Sched
 Palm. quae in iis *super ille in culmine*
legunt. ARNTZ.

237. *Mervuerunt.*] Vera utique scri-
 ptura est vetus, mervuerunt: morientis
 nimirum Domini, ideoque vultum
 Phoebus obduxit. BARTH. LIV. Adv.
 VII. Cui sententiae iusfragium addunt
 Sched. Palm. Omnes tamen Codd. ip-
 samque Prosam mervuerunt servare no-
 tavit jam Erud. Grunerus *Laetata*,
 quod sequitur, in *laetataque* male mutat
 Vet. 1. ARNTZ.

246. *Dubioque.*] *Dubio in fine*, i. e.
 propius imminente, minante. lib. III. 34.

Dubioque in funere pendens
Sancia sub gelidus ardebat visa periculis.
 & 300.

*Nisi mergat aquis, aut ignibus atris
 Opprimat, atque animam dubia sub
 morte fatiget.*

WOPKENS. VI. praeced. non tellus exhi-
 bent Sched. Palm. ex frequenti permuta-
 tione.

247. *Expavit natura modum.*] Sic
 MSS. & Ediri. *Modus*, mensura: &
modus s. premium, mensurae terminus;
 hic ultima ruina. Barthius autem ma-
 lebat *obitum*, quod contra fidem libro-
 rum est. CELLAR. Schulting. ad Senec.
 Suas. p. 16. Drakenb. ad Liv. Epit. XLVIII.
 l. 40. pr. ff de Contrah. emt *Minorem*
modum agri, quam putaverat, invente.
 ad Sedulium pertinet Salvian. VI. de
 Gub. Def. p. 110. *Propter hoc tu parti-
 culo pependit, quem pendente mundus*
expavit. ARNTZ.

251. *Non consistentia.*] Prosa: *Propo-
 rabas clementer ad Tartara, quo per-
 dita restitueres, non institutis debereret.*
 Mala ergo & crimina sunt non *consisten-
 tia*. CELLAR. *Non consistentia*, i. e. ut
 Prosa transtulit, non instituta, seu a
 Deo non creata: Infra 279.

En pessima non tu

Pervenit ad Christum, sed Christus

pervenit ad te:

Cui sicut sine morte mori, quique

omnia gignens,

Omnia constituens, te non formavit:

ut esses

Semine vipereo, culpa genitrice crearis,

Es venia reguante peris.

Prosper

Nulla tamen tanti metuerunt signa pericli,
 Qui Dominum fixere cruci: quin insuper haustum
 Quum peteret sitiens, unus de plebe nefanda
 Peniculo infusum calamo porrexit acetum. 254
 Maneribus populis in deteriora volutis
 Conveniens liquor ille fuit. nam dulcia vina
 Sicut, in horrendum quum convertuntur acetum,
 A mensis projecta jacent; ita tempore prisco
 Gens accepta Deo, nunc est odiosa propago. 260
 Ergo ubi euncta boni completa est passio Christi,
 Ipse animam proprio dimisit corpore sanctam,
 Ipse iterum sumpturus eam: quia mortuus idem,
 Idem vivus erat, membris obeuntibus in se,
 Non obeunte Deo: cujus virtute retrorsum 265
 Infernae patuere viae, ruptaeque fatiscunt

Divisi

Prosper in Sententiis XCVII.

*Per verbum omnipotens Deus omnia
 condidit unus:*

*A quo natura est nulla creata
 mala.*

*Et quod non fecit dives sapientia verbi,
 Non habet in rerum conditione locum.*

*Nulla igitur vitii substantia, nulla
 que visa est,*

*Quae vegetat corpus materiemque
 suam*

WOPKENS. Fessime Parth. restituens,
 sed non &c.

255. Peniculo.] Cod. Cant. Ed. Ald
 peniculo. Sed vid. Popm. de Serv. p. 118.
 Taubm. ad Plaur. Men. a&. l. sc. 1.
 init. ARNTZ.

256. Maneribus.] Hoc in manu
 scriptis Lipsi Cant. Alm. vocabulum,
 Ebraeum origine, מנח, quod sparium
 sonat. Retinuit Vulgatus Interpres Deu-
 teron. XXXIII. 2. Non ingreditur man-
 ner, hoc est de sereno natus, in ecclesiam
 Domini. Unde Noster haustit, euphoniae
 dans n, pro altero m. sicut etiam Ve-
 nantius Fortunatus lib. V. Carm. IV.
 vers. 75.

*Christicolae ut cernunt tunc agmina
 manzara iungi.*

CELLAR. Vid. Cellarii ad h. l. obser-
 vationem. In iure etiam Pontificio *su-
 rios* appellari *maneres* vel *maneres* no-
 tavit Oizellius ad Cassi Institut. lib. I.
 Tit. VI p. 79. GRUNER Cod. Arnt.
maneribus, Ed. Ver. 1. *manet eribus*,
 Lipsi. Col. *maneribus*, Torn. 1. *man-
 eribus*. Tu vide Heinf. Aristarch. S. p.
 225. & Barr. Animadv. & Glossar. ad
 Script. Histor. Pal. Bongarsianus in tom.
 III. Reliquiar. MSS. Ludewigii p. 55.
 quem locum in margine notaverat Pa-
 triae suae grande decus, Burmannus
 Secundus. Recte autem Glossa in Cod.
 Burn. per *adusteris* exponit. ARNTZ.
 259. Mensis.] Cod. Arnt. *mensis*. Su-
 per. vi. variae Edd. dum pro *culo* exhib-
 bent, ut saepius Sic tempore Fank.
 Torn. 2 & *exesa propago* Parth. ARNTZ.
 262. Dimisit.] Bibl. Lugd. *dimisit*,
 absque ulla energia vid. Munch. et
 Hygin. Fab. LIX. Cyprian. de Idole.
 Vanit. p. m. 401. *Spiritus sponte dimi-
 sit, Et die tertio rursus a mortuis spate
 surrexit. malleum ibi ex praecedenti
 syllaba resurrexit, eadem loquendi su-
 ma, quam notavimus ad l. 109. disti-
 ca de re in Specim. Obs. p. 49. ARNTZ.
 265. Obeunte.] Fabric. *obente*, quod
 non*

Divisa compage petrae, rediviva jacentum
 Corpora sanctorum fractis abiire sepulcris
 In cineres animata suos: subitoque fragore
 Illud ovans templum majoris culmina templi
 Procubuisse videns, ritu plangentis alumni,
 Saucia discisso nudavit pectora velo,
 Interiora sui populis arcana futuris
 Jam referenda docens, quia lex velamine Mosis
 Tecta diu, Christo nobis veniente patefcit.
 Dic, ubi nunc tristis victoria? dic ubi nunc sit
 Mors stimulus horrenda tuus? quae semper opimis
 Instaurata malis, cunctas invadere gentes
 Poenali ditione soles. en pessima, non tu
 Pervenis ad Christum, sed Christus pervenit ad te: 280
 Cui licuit sine morte mori, quique omnia gignens,

Omnia

non proba, licet sciam, esse pro nobis
 satis eleganter adhiberi. Eist' ad Math.
 XXVI. 24. Mox patefcunt Arnt. frustra:
fatiscere est hiare, patere. Tibull. 1.
 Eleg. VI. 31. ubi Broukh. *fatiscente*
compage est apud Calliodor. IV. Var. VIII
scptas de corpore cautes dixit Juvenec.
 IV. 704. quod sequitur *divisa compage*
 illustravit Barth. XI. Adv. XXIII. neque
 simili locutione Min. Felix Oct. XI.
Caelesti compage divisa; nisi malles
divulsa cum Cl. Burmann. ad Val. Flacc.
 II. 819. quod idem quoque in menem
 venit in Alm. *disiiso* existet, est ex he-
 quent permutatione. Idem illud in
disiisus & *absiisus* observarunt Eruditi;
 inter quae tamen differentiam rectius
 agnoscit Pater ad Victor. Epit. XXIII.
 Ita est Cod. Franec. apud Justia. XV.

cap. III. 4. praefero: *Abiisus* aut *auribus*
 recte quoque editur hodie apud Vellej.
 II. cap. LXXVI. 9. *capitis absiis*. vid. ibi
 Not. & cap. CXIX. 5. Drakenb. ad Sili.
 XV. 479. Athmian. Marc. XXXI. cap.
 XII. *Abiisus ferro dextera* neque aliud
 legendum apud Fulgent. I. Mythol. II.
Casus virilia absiisa. ubi vid. Munch.
 & ad III. cap. V. ARNTZ.
 274. *Mosi*.] Patrio casu. MS. Alm.
Moyfi; ut supra lib. IV. vers. 168.
 CELLAR. Cod. Arnt. Edd. Vet. s. Mojs.
Moyfi. Ed. Ald. *Mosae*. Pro referenda
 pr. man. Cod. Arnt. *monstrata* exhibet,
 invita Prosa. ARNTZ.
 276. *Ubi nunc sit.*] Alt. man. in
 Arnt. *ubi nunc sit m. stimulus h. vis.*
 quod in scripto quoque Cod. existere
 moment Sched. Palm. ita pariter exhibet
 Bibl. Lugd. Fabi. atque Edd.
 Adridet tamen magis recepta lectio,
 quam tuerur Prosa, & Tertullian. de
 Resurr. carn. LIV. *ubi est, mors, ac-
 lens tuus, ubi est, mors, contentio tua?*
 faveat receptae quoque cum aliis Alm.
 Cod. qui mox exhibet, *venalis ditione*
 ARNTZ.
 280. *Pervenis ad.*] Et Arator, (sappar
 Nostro Christianus Poeta, conspuit se-
 cundam

Omnia constituens, te non formavit, ut esses
 Semine vipereo: culpa genitrice crearis,
 Et venia regnante peris. Jam spiritus artus
 Liquerat ad tempus, patulo jam frigida ligno 285
 Viscera pendebant, & adhuc furor arma ministrans
 Cuspide perfoffum violat latus, eque patenti
 Vulnere purpureus cruor & simul unda cucurrit.
 Haec sunt quippe sacrae pro religionis honore
 Corpus, fanguis, aqua, tria vita munera nostrae, 290
 Fonte

eundam personam quartae formae, praefatione ad Vigilium Papam:
Advenis incluso sctore vincula gregi.
 ut in antiquis ac recentibus libris est, quamvis in MS. Cod. Lipsiensi transposita sint: *Incluso adveniens.* Et idem in cap. II. A&T. Apost. extrema.
Notis amare Deum.

CELLAR. Voss. II. Art. Gramm. XXXI. *Cui licuit non cum licuit esse legendum monent Sched. Palm.* in quibus adscriptum erat in aliis pro *mori* exhiberi esse. ARNTZ.

286. *Viscera.*] Cor praecipue, cujus gustinque calor erat in corpore pendente, postquam ad Deum Spiritus excesserat. *Frofa: Membra pendebant.* CELLAR. Non de interioribus tantum, sed de toto corpore haec esse intelligenda, Frofa docet, in qua Sedulius *viscera* per *membra* exposuit. V. Mebriffens. ad Frud. Cathem. Hymn. 6. 1. GRUMER. *Viscera* pro corpore & quidquid animet spiritus. Prudent Hamartig. 285. *membra Et viscera* vocat:

*Numquid Et exuti membris ac viscere, perdant
 Agnitione vatas rerum, vel gressibus errant.*

Idem paullo post de mente humana:
*Nec enim se segregat ipsa
 Ante obitum vivit ex artibus.*
*Viscera sed sece manens, speculatur aentis
 Omnia luminibus.*
 WOPKENS. *Pendebant* Monast.

286. *Arma ministrans.*] Agnoscis Virgilianum, Aen. I. 350.

Jamque facies Et saxa volent; sunt arma ministrat.
 sic Lucanus III. 315.
*Si coelicolis furor arma dedisset,
 Aut si terrigenae tentarent astra Et gantes.*

Victorinus Episc. Pictav. de J. C. Deo & homine, vl. 72.

*Ruit inde catervas
 Vim fallere Deo; gladius cui praebuit ira,*
 Et dedit arma furor.

Huc refer, quae supra ad vl. 93. WOPKENS Virgilianam imitationem jam vidit Vonck II. Lect. Lat. IV. Moz alt. man. in Aint. *adque patenti*, quod depravatum ex *aque*, ut exhibetur in Cod. Cant. Ed. Lipsi. plures tamen editi esse habent. Inlustravit haec Lampe ad Joann. tom. III. p. 627. & 629. ubi citat, unde *recurrat.* ARNTZ.

290. *Aqua.*] Producitur a in reslo aqua propter sequentis vocis consonantes, ut supra. CELLAR. Tali allegoria supra lib. I. 140.

*Servillique saxa de rupe cucurrit,
 Et jesus novum venientis marmoris potum.*
*His igitur jam sacra tribus deus mittere rebus,
 Christus erat panis, Christus petrus,
 Christus in unda.*

WOPKENS. De syllaba ob sequentes consonantes producta egerunt V. D. ad Grut. Cyneg. 142. Fulgent. Mythol. I. p. 617.

Et auratis colla spectabat habent.
 ubi vid. van Staver. Perperam Cod. Ant.

Fonte renascentes, membris & sanguine Christi
Vescimur, atque ideo templum deitatis habemur,
Quod servare Deus nos adnuat immaculatum,
Et faciat tenues tanto mansore capaces!

Ergo ubi depositi thesaurum corporis amplum 295
Nobilis accepit Domino locus ille jacente;
Nobilior surgente tamen: generatio fallax
Augebat sub corde nefas, quod nocte silenti
Discipuli Christum raperent, & abisse referrent

Ter

Ardt. transponit: *agua vitae tr. vl.* praecedenti Bibl. Lugd. exhibet *sacro.* ARNTZ.

294. *Mansore.*] Habitatore CELLAR. Haec ita scribamus, apposita optandi nota: . . . *mansore capaces!* sensus enim: quod utinam (vel precor) Deus nos det (vel faciat) servare immaculatum, &c. ut jam dixi ad lib. II. 244. Sic Prosa: *Quod ut Dominus jubeat temolum nos immaculatum genere supplicemus ubi jubeat est curet, faciat, ut Ovid. Met. I. 57. & passim. WOPKENS. Facies Cod. Alm.*

297. *Tamen.*] Videtur in his, *nobilis . . . Domino locus ille jacente, nobilior surgente tamen;* pronomen *ille* tale referre pleonasmum genus, quale illustravimus in Lectionib. Tullian. ad Academ. II. 5. & Tusc. III. 5. nec non Sallust. Jug. c. LXXXVII. WOPKENS. In Cod. Arnt. clare distinguitur: *surgente. Tamen,* quod necesse nullus putem.

298. *Augebat.*] Sic Alm. Cod. & Vett. Editiones. Lips. *augebat;* Fabricius *audabat.* Sed minus placent posteriora. CELLAR. Fabr. Bibl. Lugd. & Maitt. *audabat.* Prosa: *Consuetum sub impio corde nefas excogitans.* Et certe defendi poterit illud *audabat,* si Servii observationem de Virgilio cogites; qui ad Aen. XII. 786 *Ubi sanguis,* inquit, *inducit nitentem aliquem sine effidu, audacem dicit* Vulgata tamen deserta non est. GRÜNER. Recte increduli mendacique judaei, post crucifixum Dominum, *ausisse nefas dici possunt,*

eo quod illius resurrectionem, quam postmodum tam fraudulentè obicurrabant, veluti impedire omni molimine conabantur, & monumento *servare* (a Deum posse putabant, cui *cordine verum cuncta patent,* ut deinceps ait Nostrat. Sic quoque haec accepisse videtur Aristot. II. 110.

Post tristitia falsa

Quin etiam custodè dāto, signare sub pulcrum

Ad geminum volvere nefas, dominoque paratam

Surgendi damnare viam. Proh caeca voluntas!

Quae putat aeternum mortali lege teneri,

Et non posse sibi post funera reddere membra,

Qui toties aliena levat.

Sed licet verba *generatio fallax augebat nefas,* sic explicari possent, minus tamen hic congrueret illud *sub corde,* i. e. in animo suo vel secum: ac praeterea nexu idoneo carent haec cum sequentibus, quod *nocte silenti* &c. Omnia autem leniter fluent, haud ita magna mutatione si rescribamus, *trepidatio fallax Augebat sub corde, (nefas!) quod nocte* &c. h. e. metus inanis autem augebat Judaeorum, ne (quod sane credere nefas erat) *nocte silenti* discipuli Christum raperent, &c. Obstant tamen verba ista in Prosa: *Generatio fallaciae devota consuetum sub impio corde nefas excogitans, Christum nocturno silentio discipulis factitas auferendum, Unde potius legendum efficitur,*

gona

Ter redeunte die, sicut praedixerat ipse. 309
 Quo stimulante metu, vigilum munimenta poscunt
 Plura dari, saevaque locum obsidione teneri.
 Si nondum post vincula crucis, post vulnera ferri,
 Post obitum mortis, numerosa caede cruentum,
 Carnifices inplectis opus, nec creditis illum 304
 Qui toties imis animas produxit ab umbris,
 Posse suam revocare magis; pejoribus aptos
 Consiliis armate dolos, signate sepulcrum,
 Ponite custodes, monumento advolvite saxum.
 Quis poterit fervare Deum, cui cardine rerum 310
 Cuncta

*generatio fallax fingebat sub corde ne-
 Jan, quod nolle silentii, &c.* i. e. homi-
 nes fraudulentum sibi hanc fraudem fa-
 ctum sibi imaginabantur (vel iactabant)
 ut discipuli Christum noctu abriperent
 &c. Utramque vero amplectamur e-
 mendationem, satis commode verba
 cohaerebunt. In posteriorem tamen me
 propentiosem sentio WORKENS. Possi-
 jor quoque magis mihi adrideret con-
 jectura, cum Prosaе verbis sit adcom-
 modatissima: nisi servanda potius vide-
 retur Cod. Alm. scriptura, cui calcu-
 lum adjiciunt Cod. Arnt. & Edd. Vet.
 Pro *Christum* Parthaf. Sched. Fulm. ha-
 bent dominum, quod non probat Prosa.
 ARNTZ.

309. Monumento] Pro sepulcro hic
 ponit monuit jam Gruterus Tu adde
 Solen. ad Frontin. de Aquaed. 127.
 Lampe ad Joann. tom. II. p. 80. in not.
 l. 50. §. 1. ff. de Hered. petit. arque
 60 senij exponenda haec vox in §. 1.
 Iustit. de D. R. cum & in littoribus
 saepius extructa fuisse monumenta pa-
 tet ex Tacit. III. Annal. IX. adde D' Ar-
 naud. l. Var. Conj. XIII. Superius pro
 produxit Parth. exhibet revocavit,
 quod tamen improbat Sched. Fulm.
 ARNTZ.

310. Cui.] Vir Cl. Herm. Canne-
 gieterus, quem cognationis & arctiori
 amicitiae vinculo mihi junctum, Au-
 dionumque meorum Ducem fidissimum
 suspicio, conjiciebat legendum: Deum?

quo cardine? Parum abest, quin ita ex
 Poetae manu profectum esse statum,
 cum nihil ipsius menti & elegantiori
 sententiae accommodatius videatur. Et
 facillime in hac vocula aberrare pote-
 runt Librarii, cum saepius qui pro
 exaratum fuerit vide Henrici Canne-
 gieteri, Viri Clariss. Notae ad Avian
 praefat. inijt. *Et ex teryis habitas Arcti*
 invita Prosa, ubi est *frejis imperat*
 De Tartaro vid. Spiegel. ad Frudent.
 p. 210. Venant. Fortun. de Pascha 77.
 ARNTZ.

[*Dependit opus.*] *Opus, operam,*
 ut Columella lib. IV. cap. XXII. *Inca-*
sum dependitur opera. *Dependit* Alm.
 & Cantabr. MSS. est. Vulgo *deperdit*,
 Lips. *disperdit*. CELLAR. Quis belli
 haec verba explanet, *sumulus excubiis*
opus dependit? Legitur quidem in aliis
 Codd. *deperdit* aut *disperdit*. Sed sunt
 haec aeque inepta. Scribendum est haud
 dubie:

Quid, saeve, sumulus,

Excubiis quid densis, opus?

CRUSIUS Probab. Critic. p. 170. Qui
 non placuit? *Quid, saeve, (vel saevae)*
sumulus Excubiis distendit opus i. e.
variis locis tumultum moves & excu-
bias ponit. Sic copias, exercitum di-
stendere. Distendit vallare cillus de
apibus apud Virgilium. De verbo di-
stendere vid. Heinsius ad Virg. Ed. 12.
31. Neque improbanda forte Codd. de
locum lectio, qui legunt disperdit, im-
 lic

Cuncta patent, undis habitat, per Tartara regnat,
 Et caeli de nube tonat? quid, saeve tumultus,
 Excubiis dependis opus? quid miteris illam
 Explorare fidem, cui non vis credulus esse?

Coeperat interea post tristia sabbata felix 315
 Irradiare dies, culmen qui nominis alti

A domino dominante trahit, primusque videre
 Promeruit nasci mundum, atque resurgere Christum.
 Septima nam Genesis quum dicit sabbata, claret
 Hunc orbis caput esse diem, quem gloria regis, 320
 Hunc etiam proprii donans fulgore tropaei,

Q

Pri-

illi tumultu & irritis excubiis operam
 Iudis. Notum illud Virgilii:

*Strident miserum stipula disperdere
 carmen.*

Sed Crusus ille saepius correctionibus
 suis, in metrum peccantibus, ludibri-
 um debet Grammaticis: ut in Valer.
 Flacc. l. 9. emendat:

*Moliri hinc puppim jubet Et demetere
 ferro*

Robora.

pro demittere. Quae haecenus adscripti
 mecum communicavit Cl. Burmannus
 Secundus, cui sum aliis, tum hoc hu-
 manitatis in Sedulium nomine obstri-
 ctum me profiteor. Locus interim hic
 certissime videtur depravatus. Varias
 conjecturas protulit in Specim. Obs. c.
 IX. p. 59. ubi vide.

314. *Credulus esse.*] Sic credere fidei
 alicujus dixit Seneca de Clem. l. 13.
*Cum arma metuant, ad arma confugiens;
 non amicorum fidei credens, non libero-
 rum pietati.* Cicero pro Flacco c. XX
*Qui tamen credidit P. Fulvii Veratii,
 lectissimi hominis, fidei.* Sic enim ma-
 lim illic cum Grutero, quam fide.
 WOPKENS.

316. *Irradiare.*] Irradiare verbum
 neutrum, pro radiare, radios, splendo-
 rem emittere. Rusticus Helpidius de
 Benef. Christi vs. 79.

*Nam claro sidere mundus
 Irradians, rutilae lucis cognovis honorem
 Auctortate peperisse suam.*

Ambrosius Hexaëmeron lib. VI. 9. *In-
 telligit . . . quando Hesperus surgat,
 quando Lucifer; cur ille vespertinus;
 hic matutinus irradiet.* Prudentius Ca-
 them. III. 6.

Huc nitido, precor, intuitu,

Fleste salustiferam faciem,

Fronte serenus Et irradiat;

Nominis ut sub honore tui

Has epulas liceat capere.

WOPKENS

318. *Promeruit.*] Dies Dominicus,
 quo Christus surrexit, est primus crea-
 ti mundi. CELLAR. Confer A&.
 Lips. 1740. mens. Jun. p. 352.

320. *Hunc orbis.*] Hunc diem esse
 initium mundi, & primum diem, quo
 ille creari coepit: quod clarum ex Sab-
 bato Judaico est, qui septimo creationis
 diei responderet CELLAR. Vet. 1. Mon.
nunc orbis. pro dicit Sched. Palm. *di-
 cat;* quae & cum Parrh. habent, *cla-
 rat.*

321. *Hunc etiam.*] Lege: *Nunc etiam
 proprii* &c. ut est in aliis Edd. WOP-
 KENS. *Nunc* Cod. Alm. Arnt. Edd.
 Vet. 1. Mon. Torn. 1. 2. 3. aliae. vid.
 ad III. 302. cave tamen quid mutes,
 modo post *regis* distinctionem ponas,
 quo pacto commodior erit sensus. Plu-
 res ceterum exhibent *tropaei;* quam
 scripturam damnavit Dausq. Orthogr.
 Part II. pag. 321. Praeterea vide Spie-
 gél. ad Prudent. p. 269. A&NTZ.

Primatum retinere dedit. hoc luminis ortu
 Virgo parens, aliaeque simul cum munere matres
 Messis aromaticae, notum venere gementes
 Ad tumulum, vacuumque vident jam corpore factum, 325
 Sed plenum virtute locum. Nam missus ab astris
 Angelus amoti residebat vertice saxi,
 Flammeus adspectu, niveo praeclarus amictu,
 Qui gemina specie terrorem & gaudia portans,
 Cunctaque dispensans, custodibus igne minaci 330
 Venerat, in forma Christum quaerentibus alba.
 Illae igitur Dominum calcata vivere morte
 Angelica didicere fide: perterritus autem
 Miles in ancipiti retinet discrimine vitam,
 Deserta statione fugax, testisque timoris 335
 Vera refert gratis; postquam data munera, fallit.
 Discipulūque globum placidi sub tempore somni
 Clam sibi nocturna Christum abstraxisse rapina,
 Compositus simulator ait. Fare, improbe custos,
 Responde, scelerata cohors! si Christus, ut audes 340
 Dicere, conclusō furtim productus ab antro

Sopitos

323 *Virgo parens.*] Virgo, mater Dei, quam pio errore Noster mulieribus, quae ad tumulum excurrerunt, adjungit, nomine communi *Mariae* deceptus. CELLAR. Vid. mox ad v. 361.

324. *Notum.*] Cod. Cant. Edd. Bas. Torn. 1. 2. *notu*. Sed cum superius dixerit *luminis ortu*, nulla adest ratio, cur quidquam inmutemus. Mox *vestitus amictu* Parrh. Sched. Pulm. ARNTZ.

336. *Postquam.*] MSS tria *postquam*: vulgati *sed post*. CELLAR. Cod. Arnt. *postquam*, quod & habet Prosa. Aliter tamen Editi fere omnes.

337. *Discipulūque.*] *Discipulum* pro discipulorum dixit etiam lib. IV. 126.

Populo vallatus opimo

Et grege discipulū.

WOPKENS.

339. *Compositus.*] Vide Barth. XXXV. Adv. XVI.

347. *Magis.*] Abundat *magis*: nec vero virtute caret. Sic Philipp. 1. 23. Πολλὸν μᾶλλον κρείσσον. de quo Hellenismo Scaliger consulatur ad illud Culicis Virg. v. 78.

Qui magis optato queat esse beatus aevus?

CELLAR. V. D. ad Fulgent. I. Mythol. XXVI. Drakenb. ad Liv. IV. cap. XIX. carissimus Patrius ad Caton. IV. Diss. XLII. Davif. ad Max. Tyr. Diss. X. 2. ita Graecis μᾶλλον. Taubm. ad Flav. Men. prol. 55. Rem ipsam inlustravit Lampe ad Joann. tom. III. p. 665. quem & p. 644. & 662. de fideis & sudariis consule. adde Le Moyne V. S. tom. II. p. 298. Venant. Fortun. de Pascha 71. ARNTZ.

350. *Corpore.*] Lipsf. & Alm. Codd. cum pluribus vulgatis *corpore*: Cam. &

Sopitos latuit, cujus jacet intus amictus,
 Cujus ad exuvias sedet angelus; anne beati.
 Corporis ablator, velocius esse putavit
 Solvere contactum, quam devecare ligatum, 345
 Cum mora sit furtis contraria? cautius ergo
 Cum domino potuere magis sua lintea tolli.
 Mentita est vox vana sibi; tamen ista figuram
 Res habet egregiam. Judaeis constat ademtum,
 Quem nos devoto portamus pectore Christum. 350
 Plange sacerdotes perituros, plange ministros,
 Et populum, Judaea, tuum pro talibus ausis!
 Non tuba, non unctus, non jam tua victima grata est.
 Quenam bella tibi clanget tuba rege peremto?
 Quis tuus unctus erit, quae verum amiseris unctum? 355
 Victima quae dabitur, quum victima pastor habetur?
 Discedat synagoga suo fuscata colore,
 Ecclesiam pulero Christus sibi junxit amore.
 Haec est conspicuo radians in honore Mariae,
 Quae cum clarifico semper sit nomine mater, 360
 Semper virgo manet: hujus se visibus adfians

Q 2

Luce,

& Fabr. *pectore*. CELLAR. Legebatur corpore. Sed fidem Cod. Cant & Edd. Ald. Lipsf. Fabr. Bibl. Lugd Maitt. secuti *pectore* edidimus, annuente Prosa: *Quem nos tota mentis & pectoris devotione portamus*. GRUNER. Malim cum Cantab. & Ed Fabricii, *d. p. pectore Christum*, quod nunc etiam a Grunero vulgatum, ex amico intelliigo WOPKENS. Licet Vet 1. 2 Mon. Sched. Pulm. & aliae Edd. corpore exhibeant, tamen nihil verius Gruneri emendatione. Auctor de Pass Dom, 3.

Me in pectore serva.

Frequens tamen in his est Librariorum error. Drakenb. ad Liv. vi. cap. XXIII. Obs. Misc. A. 1734. Mens. Maj. p. 391. ARNTZ.

351. *Non unctus*.] Reges & summi sacerdotes uncti. Et *versus unctus*, v. 355.

ὁ Χριστός. CELLAR. *Unctus* hic in

quarta declinatione pro unctioe sumi, scribit Fabric. Comm. in Poet. Christ. p. 142. mox *occideris unctum* Sched. Pulm. ARNTZ.

358. *Ecclesiam*.] Ἐκκλησίαν. Corrupta secunda Christianis Poetis, Arator, Fortunato, aliis. Vide Chr. Dau- mii, τὸ μακκρίτυ, Praefat ad Paulin. Petrocor. CELLAR. Barth. XXI, Adv. xvii. E. *Christus pulcro* Codd. Alm. Aint. Ed. Parth. quae cum Sched. Pulm. pro *junxit* exhibet *vinxit*, quae verba passim permutantur. vid. Gronov. ad Sen. II. Controv. p. 133. ARNTZ.

361. *Hujus*.] Arnt. *ejus*. Mire variat Cod. Cant. cum scribat: *manes: Mariae se quippe resurgens*; quae tamen scriptura Prosaе iussu firmari videtur: *Huic sese Dominus illico post triumphum resurrectionis ostendens*. Nihil tamen mutandum arbitror. ARNTZ.

362. *Primo*

Luce palam Dominus prius obtulit, ut bona mater
Grandia divulgans miracula, quae fuit olim
Advenientis iter, haec sit redeuntis & index.

Mox aliis conviva potens in fragmine panis 365

Agnitus enituit, qui verus panis apertis
Semper adest oculis, fidei quos gratia claros
Efficit, ut Dominum viventem cernere possint.

Saepe dehinc proprios diversi temporis horis
Discipulos manifestus adit, vescentibus illis, 370

Extemplo nunc ora ferens, nunc piscis obusti

Atque favi mandens epulas, quo rite doceret,

Corporeas res esse dapes, seseque videri

In membris, quibus ante fuit: formidine rursus

Plebis

362. *Prius obtulit.*] Non matri, sed
Magdalenae, se primus servator redivi
vus ostendit. Marc. XVI. 9. Haec & su-
pra Noster commutavit v. 323. CEL-
LAR. Ab hoc tamen erroris nomine
Poetam liberare voluit Librarius in
Cod. Arnt. cum scriberet, *prius obtu-
lit.* at vero neque ita erroris macula
eluitur, cum mox clariori *matri* voca-
bulo sententiam firmer Sedulius. Profa
quoque adnuit: neque justam mutatio-
nis causam video, cum & apud alios
haec confusio reperiat. vid. Lampe
ad Joann. tom. III p. 672. & Casaub.
adv. Baron. p. 600. vide Observ. Spe-
tim. c. IX. in fin. Mox pro *conviva
potens* Sched. Fulm. Parth. *callemque
petens*. ARNTZ.

369. *Proprios*] Hunc inter & ante-
cedentem verum quidam ex inferiori-
bus verum 376. *Quum foribus clausis*,
reliqua, retractum inserunt: nos autem
ordinem, quem in manu scriptis de-
prehendimus, & quidam Editi etiam
servarunt, secuti sumus. CELLAR. Bi-
bl. Lugd. *propior*. frustra, cum & *pro-
prios discipulos* dixerit III. 159 ARNTZ
371. *Obusti.*] Sec. man. in Arnt. &
Sched. Fulm. Ed. Parth. *adusti*: non
nauo. ARNTZ.

177. *Salutatis sese intulit.*] MS. Lips.
Salutatis: & in Alm. fuit quidem

vulgatis lectio *salutantis*; sed etiam
est n, ut apparet, manu non recenti.
CELLAR. Recepimus lectionem Codd.
MSS. & Edd. plurimarum *salutantis*,
pro qua Cellarius ediderat *salutatis*.
Receptam a nobis lectionem veram es-
se, ipse contextus vincit GRUNLA.
Hanc scripturam Cellario merito exis-
timo placuisse magis, quam vulgarem,
pax salutantis s. i. *Pax salutatis sese
intulit* usitata hysterologia valet, sese
intulit ac pax salutavit; vel sese in-
tulit, pax eos salutans. ut lib. III. 25.

Depulsis sanabat corpora morbis
i. e. depellendis, vel depellens mor-
bos. Alcim. Avitus III. 394.

Quo denique pacto

Ad meliora queas placato patre revolv.
i. e. placans patrem. & innumera talia.
Pax pro voto pacis omnivae boni. Bau-
lin. Nol. Poem. XXI. 316.

Orando distant hospitium,

Et spiritali divitem viatico,

Cum pace dimittunt sua.

WOPKENS Ordinem inveniunt quosdam
Edd. cum hunc verum priori praepo-
nant. Cod. autem Arnt. habet, *pax
salutaris*, sed man. sec. adscripserunt
pax sal. aperte contra metrum. Alii
exhibent *salutantis*, quod Grunerus re-
cepit; alii *salutatis*, ut ex Cod. Lips.
Ed. Maitt. cui scripturae proxime adde-
dit

Plebis apostaticae, Dominum quae caeca negasset, 375
 Quum foribus clausis resideret turba fidelis,
 Pace salutantis sese intulit, atque foratas
 Expandens palmas, nudat latus. ast ibi Thomas,
 Cui Didymus cognomen erat, cum fratribus una
 Non fuerat, dubiamque fidem sub corde gerebat, 380
 Donec rursus eo pariter residente veniret,
 Qui nunquam subtractus erat. Tunc limine clauso,
 Constitit in medio, non dedignatus apertum
 Discipulo monstrare latus, tactuque probari
 Vulneris, & mentem patienter ferre labantis. 385
 Agnitus hinc potius, quod sit dubitantis amicus.
 Quisquis enim artifices caeca sub imagine fraudes

Q 3

In-

dit Arnt. Prosa: *Pacem cunctis dedit salutatione sermonis*, unde nervosius videtur illud Gruneri, *pace salutantis*, rui & Vet. 1. 2. Mon. aliaeque suffragium addunt. De ista salutationis formula, quam protulit Lucas in *Evang. XXIV. 36.* confer Lampe ad Joann. tom. III. p. 183. in not. Quod si alii qui prono non satis alveo haec stupere videantur, videat, an commodiori via scribatur: *pace salutatis sese obtulit.* Tuentur sane illud *obtulis* Codd. Cant. & Arnt. tucur quoque non inelegans huius verbi significatio; cum *offerre se* illi dicantur, qui alteri copiam sui videndi praebent vide, quae latius proponi in Specim. Obi. c. IX in fin. *Pro negasset*, quod praecessit, *necasset* habent Ed. Parrh. & Sched. Pulm. Mox Vet. 1. Mon. Col. *ubi Thomas*, quod temnant Sched. Pulm. *atque ibi Thomas* Arnt. Cod. ARNTZ.

382. *Erat.*] Sec man. in Arnt. *erit*, sine necessitate. *Erat* hic est fuerat, ut legitur in Prosa. De usu isto imperfecti pro pluiquam perfecto egit Drak. ad Liv. XXXIV. cap. XI. pleniori manu Schminck. ad Eginhart. vit. Carol. III. apud Graecos ἦν pro fuerat est quod Raphael. ad A&C. IV. 13. Pro tunc Sched. Pulm. & Parrh. *tam.* ARNTZ.,

385. *Labantis.*] Lips. & Alm. *labentis*, contra legem Prolocliam: nec vero dubitamus cum Fabricio legendum *labantis* esse CELLAR. Pr. man. in Arnt. *labentis.* ita Torn. 1. & aliae. posterior tamen manus jure id optime correxit. Vet. 1. 2. Mon. *labantem*, Col. *labentem.* ARNTZ.

386. *Dubitantis.*] I. e. quod dubitationi discipuli tam benigne succurreret, Paulin. Poem. XXIV. 416. de dubitante Thoma:

Hunc Christus pavidae cunctaminis mentis

Pro nostra dubitare fide permisit, ac
Et nos

Hoc duce firmati, Dominumque Deumque trementes

Vivere post mortem verò fatamur
Jesusum

Corpore &c.

WOPKENS.

387. *Artifices.*] Wopkensis supra ad vs. 66. malebat, *artifici caecus f. 3.* Obstat Prosa; *Dolos artificis caecum sub imagine fraudis exercet.* quae forte verba causam dederunt, ob quam *fraudis* reposuerint Vet. Ed. 1. 2. Ceterum hic versusum ordinem turpiter invertit Bibl. Lugd. ARNTZ.

Infruit, & vanas cupit exercere figuras,
 Non vult agnosci, non vult sua facta requiri,
 Ut lateant sub nube doli, nebulaque recludens 399
 Omnia sollicitos odit simulator amicos.

Gnarus item dominus, Petro piscante, per aequor
 Cum fociis captum esse nihil, dimittere lina
 In dextras hortatur aquas: mox gurgite clauso,
 Pendula

389. *Agnosci.*] Malim ex Cod. Cant. legere *cognosci*. Prosa: *Non vult sua facta cognosci*. Vide quae diximus ad V. 11. GRUNER

390. *Recludens*] *Suspectus* locus, nec ex libris neque ex Prosa ei medela. Ex hac vero, quae *illudens* habet, abscondendi sensus, quam aperiendi est aptior. Forte *recondens* CELLAR. Cellario conjiendum non erat, *nebulaque recondens omnia*, neque enim *recludere* semper aperire, sed apud serioris aetatis Latinos saepe etiam, uti hic, claudere, includere, condere significat, ut ostendimus ad Justin. I. 9. Addamus hic Ammian XVI. 10. *Constituit, tanquam recluso Jani templo, stratisque hostibus, Romanis visere gestibus*, &c. Lactantius Symptol. IV.

Pando domos clausas, iterumque recludo patentas.

Sic enim membranae fidissimae, teste Erudit Heumanno, qui tamen hoc damnat. Porro laudatus Sedulii interpres, cum ad haec, *sollicitos odit simulator amicos*, notat „*sollicitis*, fraudem observantes, quos odit, *si*, ut „*Prosa* explicat, deprehendi coepit, it” ista minus recte cepisse videtur. Jam enim *antequam de rebus de coeperis*, ad fraudem ipsius nimium attentos amicos odit simulator; cum Christus esset *habitantis*, omniaque curiosius periclitantis *amicos*. WOPKENS. Recte Cellarii conjecturam *recondens* rejectit C. Wopkensius, *recludere* idem saepius esse docens, quod claudere, includere, recondere. GRUNER. Recte Glossa in Am. Cod. explicat per *recludens*.

391. *Sollicitos.*] *Sollicitos*, fraudem observantes, quos odit, *si*, ut Prosa explicat, *deprehendi coeperis*. CELLAR. Vid. Wopkens. ad vs. praeced.

393. *Dimittere.*] Licet *dimittere* pro mittere, jacere, non plane rejectanum sit, malim tamen *demittere*, ut .ib. IV. 116.

Vastaque profundo

Retia demitti piscantia.

WOPKENS. Legerem potius *demittere*, ut lib. IV. 116. inquit Cl. Wopkensius, Sed parum referre puto, utrum eligas. Scio equidem Viros Criticae artis peritissimos verba *ex de & dis* composita religiosissime distinguere solere. Curtius vero de usu Orthograph. Lat. cap. 3. §. 13. p. 98. seqq. & ad Sallust. Jugurth. cap. I. l. 4. & cap. XLIX. l. 4. omne inter haec verba discrimen auferre videtur. Ego quidem non nego, plurimis in locis diverfitatem aliquam inter haec verba recte constitui, non vero ubivis illa apparet, neque ideo tanta ubivis est, ut contra Codicam auctoritatem quidquam immutemus, quod saepius tamen fecerunt Critici, acutissimi etiam. A recentioribus hanc diverfitatem etsi non excoGITAM, exaggeratam tamen esse dicere malim, quam a veteribus curiose quivis observatam. Certe si tanta eorum est diverfitas, quantum esse eam plerique credunt, cur, quaevis, disputant inter se ipsi Critici, utrum in hoc vel illo Scriptorum loco verbum *ex de*, an *ex dis* compositum reponi debeat? & unde sit, ut reperiantur loci, in quibus neglectam esse illam diverfitatem videmus? Verba *demitto* & *dimitto* religiose

Pendula fluctivagam traxerunt retia praedam, 395
 Per typicam noscenda viam. nam retia dignis
 Lucida sunt praecepta Dei, quibus omnis in illa
 Dextra parte manens concluditur, ac simul ulnis
 Fertur apostolicis Domini ad vestigia Christi.

Nec piscis prunaeque vacant, & panis in uno 400
 Discipulis inventa loco. quisnam ambiget unam

Q 4

His

ligiose distinguere solent; tamen legitur apud Ovid. ex P. lib. IV. Ep. XIV. vs. 51.

Quid juvat extinctos fertum Dimittere in artus.

Met. vero fiti. XII. vs. 440.

Gladium spoliantis in ima

Ilia DEMISI,
 & vs. 491.

*Capuloque tenus DEMISI in armos
 Ensem saeserum.*

Stc Met. IX. 467. legit Heinsius:

*Spes tamen obscenas animo DEMIT-
 tere non est*

Ausa suo vigilans.

quum idem tamen Virgillii locum Aen. lib. V. v. 85. ex Codice Bibliothecae Leydenis in Notis ad Ovid. Met. I. 109. ita constituat:

Dimitte hanc pectore curam.

Porro verba *DEducere* & *Diducere* ubi-
 vis diversa credunt. Apud Ovid. Met. II. 560. editum video:

Nodosque manu DIDUCIT.

Met. vero III. 661. legitur:

Velaque DIDUCUNT

quod Regius exponit *dissolvunt*. idque recte factum esse contra Ciofanium evincere studet Cel. Burmannus. Met. VI. 232.

Pendensiaque undique rector

Carbasa DEducit.

ubi Glareanus legendum contendit *Diducit*, refragante doct. Burmanno, quamvis in multis etiam scriptis legi ita testetur. *DEcedit spes*, *formido*, *invidia*, omnes probant, *Discedere* vero ferri ibi posse multi negant, quum haec tamen scribere Codicum auctoritas

saepissime jubeat. Vide Vltos doctos ad Caes. de Bell. Gall. II. 7. 2. in ed. Cel. Oudendorpii, & Cortium ad Sallust. Jugurth. cap. XLI. S. 3. Denique quae diversitas excogitari poterit inter *DEpeream* & *Dispeream*, inter *DEligo* & *Diligo*? Sed haec in infinitum abirent. GRUNER. Certe superstitiosus interdum, quam par erat, huic distinctioni assensum praebuisse Eruditos, cum Grunero arbitror; differentiam tamen in nonnullis juxta agnosco. Heic loci nihil potius mirum; licet Wopkenus conjecturam firmet Ed. Fabr. Bibl. Lugd. suffragium etiam addunt Sched. Pulm. quae lectionem alteram prorsus damnant. tu vide, an forte *dimittere* pro *demittere* ponatur. *dispuere* certe pro *despuere*, *disfruere* pro *destruere* usitatum, notante Heinio apud Munciker. ad Hygin. Fab. LIX. Interim ex ea re, quod retis tractio soli Petro tribuatur, infirmo certe argumento, Pontificios ipsius primatum stabilire, notat Cl. Lampe in Joann. tom. III. p. 737. in not. ARNTZ.

395. *Fluctivagam.*] V. Ampl. Voncke Lect. Lat. I. cap. VIII. Pisces illi *μεγαλοι* dicuntur in Euang. Joanni. XXII. vs. 11. quale vero id fuerit genus, diligentiori inquirat examine Lampe ad d. l. *quia retia Parth.* Sched. Pulm. ARNTZ.

400. *Vacans.*] Nec absunt CELLAR. Mox *ambigat* Cod. Alm. Arn. Edd. Vet. 1. Monast. Fabr. Tom. 3. Bibl. Lugd. sine necessitate. Vs. super. pro *Domini* scribitur *alma* Parth. Sched. Pulm.

His rebus constare fidem? quippe est aqua piscis,
 Christus adest panis, sanctus quoque Spiritus ignis.
 Hinc etenim abluimur, hoc pascimur, inde sacramur;
 Tunc epulis praeceptor eos irrvitat edendis, 405
 Adloquiis de more piis, mensamque petentes
 Unanimes, nota Domini pietate fruuntur.
 Et Christum sensere suum, modicoque paratu
 Postquam victa fames, & surrexere relictis
 Rite toris, an corde Petrus se diligit alto, 410
 Explorat Dominus; Petrus adnuit. ergo nitentes
 Pastor amans aũgere greges, operario in omni
 Parte bono commendat oves, commendat & agnos,
 Hoc terno fermone monens, ut terna negantis
 Culpa recens parili numero purgata maneret. 415

Inde

403. *Sanctus.*] Vid. Barth. IX. Adv. X. hinc *pasc.* mox scribunt Parrh. Sched. Palm.

405. *Praeceptor.*] Cod. Arnt. *Salva-ter.* Nihil mutò, idque potius Glossatori tribuo. Parrh. Tornaesi, aliae transponunt, *praeceptor eos epulis i.* ARNTZ.

407. *Bonitate.*] Malim cum Edd. Bas. Col. Fabr. Bibl. Lugd. legere, *Domini pietate.* Vid. quae diximus ad Epist. Sedulii ad Macedon. & ad lib. I. 191. GRÜNER. Eique scripturae in ipso textu locum dare non dubitavi, cum confirmet Cod. Arnt. & Ed. Vet. i. Tornaesi. 3. Supr. vi. 70.

Ne qua pius a pietate vacaret. Vid. ad lib. III. 45. aliisque in locis. Vocem *nota* explicavit Davies. ad Ciceron. II. de N. D. XL. in fin. Illud, quod sequitur, *suum* pertinet ad amorem. Sic *vester, vester, suus* &c. passim occurrunt. Curt. ad Cicer. I. Fam. IX. 73. Acid. ad Vellej. II. cap. LV. §. 1. *Mtum Gallicanum* dixit Supr. in Epist. ad Maced. Adde Curt. ad Cicer. XIII. Fam. LXI. §. 1. Prooem. Institut. §. 6. *Ex Commentariis Caji nostri.* quod tamen nonnulli male eo referre voluerunt, quasi ipse Imp. amicitiam cum

Cajo vivente contraxisset. Proprie enim pertinet ad testandam benevolentiam, quod plurimum ejus Commentario profecerit. Vid. latius Ampl. Otto, Majanf. IV. Epist. XI. Conradi de vera aetat. Caji, in: A&L. Lips. A. 1727. mens. Februar. p. 61. & alios. ARNTZ.

409. *Victa fames*] Lucanus II. 384. *Huic epulae,* vicisse famem; *magna-que penates,*
Submovisse hiemem seclis.
 Val. Flaccus II. 147.

Sacris dum vincitur extis
Prima fames.
 WOPKENS Imitatus iterum Virgilium videtur I. Aen. 220.

Postquam exemit fames epulis, mensaque remotae.
 ubi vide Doctiss. Jesuitam La Cerda. *Exsurrexere* Cod. Almel. sive Burmanni. *rite* choris pessime Ed. Ald. ARNTZ.

411. *Nitentes.*] *Nitens* pecudes, quae ubertas pascuorum alit Plinius lib. II. Epist. XVII. Sect. 3. *Armenta herbis & sepore verno nitescunt.* CELLAR. Ad quem Plinii locum videndus Curtius. Adde Gruner. h. I. Bröukh. ad Tibull. I. Eleg. VIII. vs. 8. Weitz. ad Petron. p. 13. Cassiodor. VIII. Var. Ep. ult. *Diversi generis animalia nitere dicitur.*

Inde sequenda docens, pacem omnes, inquit, habete,
 Pacem ferte meam, pacem portate quietam,
 Pacem per populos monitis dispergite sanctis,
 Et mundum vacuate malis, gentesque vocari
 Finibus e cunctis, latus qua tenditur orbis, 4:0
 Jussis mando meis, omnesque in fonte lavari.

Haec ubi dicta pio Dominus sermone peregit,
 Bethaniae mox arva petit, coramque beatis
 Qui tantum meruere viris spectare triumphum,
 Aetherias evectus abit sublimis in auras, 4:25
 Ad dextram sedet ipse Patris, totumque gubernat
 Jure suo, qui cuncta tenens excelsa vel ima,
 Tartara post caelum penetrat, post Tartara caelum.
 Illi autem laetis cernentes vultibus altas

Q 5

Ire

glossa. Barth. ad Claud. II. in Ruf. 124. & quae dedit elegantiorum literarum vindex, Cannegieter ad Avian. Fab. XXX. vf. 1. ARNTZ.

414. *Hoc.*] Cod. Cant. Edd. Parrh. Bas. Ald. Lips. Torn. 1. 3. aliae *haec*, quod ipsum neque inprobare videtur Prosa. Pro sermo Ed. Lips. trino, & mox eadem, trina negantis. Vet. 1. sermone movens.

419. *Vocari.*] Ed. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. *vocate*, quod tamen ipse satis contextus destruit.

425. *Evectus*] Edd. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. *subvectus*. Male. Claudian. Epigr. XLV. vf. 18.

Aethereas evectus in auras.

& passim alibi. Ceterum plures Editi *aetheriam*, alii *aetheream*, qua ratione rectius exarari putat Drak., ad Sil. v. 1. 73. Contrariam opinionem produxit Carr. ad Val. Flacc. II. vf. 83. Vid. Cellar. Orthogr. p. 65. *Sublimus* Vet. Ed. 1. & Monast. idque antiquorum magis genium sapit. De talibus conf. Acid. ad Vellej. II. LXXVII. 1. ARNTZ.

426. *Totumque.*] Et Prosa, & Alm. ac Heins. MSS. *totum*, sine addito nomine: id est *hoc universam*. Quidam *praecondumque gubernat*. CELLAR. Proba-

vit jam hanc scripturam Wopkens ad lib. III. vf. 113. Et recte; licet dissentiant Sched. Pulm. *totum* enim est omnia, ut contra *omnis* pro toto. vide Wopkens ad lib. I. 326. Hygin. Fab. XXX *flumine ammisso totum steruus abluat*. ubi *flumine inmisso*, vel *Asphee inmisso*, vel *Alphee & Peneo inmisso* conjiciebat Vossius in margine Editi, Commelin. quae exstat in Biblioth. Lugdun. Batava, cujusque excerpta penes me servo. Voces tamen *omnis* & *totus* differre, scribit Serv. ad Virgil. I. Aen. 252. Graeci suum *πᾶς* ita adhibent. Vechner. Hellenol. lib. II. cap. 1. Raphel. ex Herod. ad Ep. ad Ephes. cap. IV. vf. 16. Porro *Et dextra sedet* Ed. Lips. *in dextra sedet* Vet. 1. 2. Monast. Bas. Col. *Et dextram subit ipse patris mundi*. Sched. Pulm. Torn. 1. 2. 3. aliae. Sed sine ulla necessitate. *Ad dextram* aliquis *sedere* potestatem atque honorem denotat. Vid. Illustriss. Spanhem. ad Callim. in Apoll. 29. ARNTZ.

428. *Tartara.*] Latus haec persequitur Grunerus h. I. vid. ad lib. I. vf. 205. Longe a veri tramite recedunt Sched. Pulm. & Parrh. cum pro *Tart.* p. 6. p. scribant *conservando regis, penetrat, &c.* Superiosi versus Cod. Cant. Edd. *Totum*.

Ire super nubes Dominum, tractusque coruscos 430
 Vestigiis calcare suis, venerantur, adorant,
 Sidereasque vias alacri sub corde reportant,
 Quas cunctos doceant. Testes nam jure fideles
 Divinae virtutis erant, qui plura videntes,
 Innumerabilium scripserunt pauca bonorum. 435
 Nam si cuncta sacris voluissent tradere chartis
 Facta Redemptoris; nec totus cingere mundus
 Sufficeret denfos per tanta volumina libros.

EXPLICIT CARMEN PASCHALE.

Torn. 1. 2. 3. Bas. Ald. Maitt. legunt, *excelsaque Et ima*. Sed in vulgata scriptura vel accipitur pro *Et*, ut saepius alibi. vid. Barth. ad Claud. p. 759. & 1314. Wissemb. ad tit. de V. S. Disp. XVII. thes. 1.

431. *Vestigiis*.] An *vestigis* contrahendum, ut metro consulatur? MSS. autem quatuor syllabis, nec Fabricius mutatione maculam absterfit. CELLAR. Cellarius metri causa scribendum forte putat *vestigis*; cum mihi ob insolentiam contractionis ejusmodi, verisimilitus videatur, in metrum hic commissum ab Auctore, licentia pari, qua lib. III. 234. secundam syllabam brevem fecit in voce *sibicines*, e scriptura certe ista, quam probavit Vir ipse doctus. Eodemque modo peccatum in vocibus *jugis*, lib. I. 18. lib. II. 255. & lib. III. 202. *abluta*, lib. IV. 269. Paulin. de V. Mart. I. 142.

Prece, largitione *vocatos*

In bellum cogit.

eum animadversione nostra. Idem lib. V. 457.

Suffragium sensere pium.

Paulinus Nolan. Poem. XXXIII. 616.

Infantes castis vincite suffragiis.

ubi vide Rosveidium. WOPKENS. Confer Voss. II. Art. Gramm. XXXIX. Tali

fere modo Edit. Lips. exhibet supra lib. II. vs. 52.

Præ filiis hominum.

ut contrahatur in *filis*. Saepius negotiae legis Pediae occurrunt exempla in hoc carmine, quibus Musas contaminavit Sedulius, qui, licet reliquis Christianorum Poetis elegantior, nonnumquam tamen ipsorum sordes secutus est. Dixi ea de re in Praefatione uberius.

431. *Venerantur*.] Almel. *veneranter adorant*. At Prosa: *Venerantur Et adorant*. Et MS. Barthii *venerantur*. CELLAR. *Veneranter* quoque Cod. Cant. Edd; Col. Torn. 2. Bibl. Lugd. invidis Vett. Edd. *samulantur, adorant, est* apud Cotipp. II. 35.

436. *Chartis*.] Cod. Arnt. *libris* quod certe ex margine, ubi quispiam Librarius *chartis* explicare voluit. Neque melius scriptis Parthaf. Ponitur enim *charta* pro omni eo, quod in charta est scriptum: Ovid. III. Trist. 1. vs. 4.

Nullus in hac charta versus amari docet.

Rhema: Fannius de Ponder. vs. 123.

Ex ipsis veterum poteris cognoscere chartis.

Ceterum voluisse tradere Ed. Monast. ARNTZ,

COELII SEDULII
HYMNUS I.

COLLATIO
VETERIS ET NOVI TESTAMENTI
PER SCHEMA ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΩΣ
ALTERNIS VERSIBUS REPETITAE.

CAntemus focii, Domino cantemus honorem,
Dulcis amor Christi perfonet ore pio.
Primus ad ima ruit magna de luce superbus,
Sic homo cum tumuit, primus ad ima ruit.
Unius ob meritum cuncti periere minores,

5
Sal-

COELII SEDULII.] Barthius Hymnum hunc Turcio Rufio tribuebat, viro consulari, de quo supra p. 10. [19. huj. Ed.] dictum. At Beda de Metris p. 2366. Sedulio adscriptit. Est & in MS. Almclov. praescriptum YMNUŠ SEDULII: & alio, quem Nic. Heinsius tractavit: EXPLICIT PASCHALE CARMEN SEDULII: INCIPIT HYMNUS EJUSDEM. CELLAR. Diximus latius in Praefatione.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΩΣ.] Qua singulis Distichis initium prioris verus est finis posterioris CELLAR.

3. Superbus.] Diabolus. IDEM.

4. Tumuit.] Cod. Arnt. a pr. man. simuit. Ita & Vet. 1. Torn. 3. de qua permutatione conf. Drak. ad Liv. 11. cap. LII. Acidal. Divinat. in Plaut. cap. VII. Cl. Triller. 1. Obs. Crit. 1. Non tamen utimur hac Scriptura. Tumere etenim superbis proprium est. Supr. III. vf. 330.

Nec respina tumet.
& vf. 336. lib. IV. vf. 11. Tertullian.

de Pall. cap. IV. Non erat satis animi tumens Macedo. Juven. III. vf. 619. Quem tumor inflati cordis per summa locarat.

Phaedr. I. Fab. III. vf. 4.

Tumens inani graculus superbia.

Minuc. Fel. Or. cap VIII. Nescio quam prudentia tumescentem. ARNTZ.

5. Minores.] Minores sunt nepotes, posterii. Ovid. Fast. III. 327.

Eliciant coelo te, Juppiter, anda minores

Nunc quoque te celebrant.

& IV. 59.

Nec secutari possent nescire nepotes. in Codice Moreti altero pro nepotes est minores, ubi Burmannus ad ea, quae ad Val. Flacc. III. 455. dixit, lectiones ablegat. Virg. Aen. VIII. 268.

Laetique minores

Servavere diem.

ubi Servius injuste Virgillum dicit nove fatisque licenter loqui; quum ille per minores posteros omnino intelligat, non eos, cum quibus quis vivit, ut visum Servio

Salvantur cuncti unius ob meritum.
 Sola fuit mulier, patuit qua janua leto:
 Et qua vita redit, sola fuit mulier.
 Frater iniquus erat, justum qui perculit olim:
 Damnator Christi frater iniquus erat.
 Transitus ille monet, quid prima amisit origo:
 Quid ventura parent, transitus ille monet.
 Arca levatur aquis, homines ne perderet aequor;
 Ne pereant homines, arca levatur aquis.

10

Sume!

Servio fuit. GRUNER Trebell. Poll. in Claud. cap. X. Cl. Bondam II. Var. Lect. cap. XIII. *perire minoris* Vet. 1.

6. *Cuncti unius.*] Cum hiato, sine synalopha, ut optimi saepe Poetarum. CELLAR.

7. *Qua.*] Cod. Alm. Edd. Vet. 1. 2. *quae.*

8. *Ex qua.*] Cod. Alm. *ex qua.* Alii, & *qua.* CELLAR. Solius Cod. Alm. auctoritate motus Cellarius ex edidit pro *Et.* Quum vero in ea lectio-
 re, quam nos exhibemus, omnes libri mirifice conspirent, neutiquam repudiandam illam putavimus; in primis quum praeced. etiam vs. dixerit Noster: *patuit qua janua leto*, absque praepositione. GRUNER. *Et quae* Vet. 1.

10. *Damnator.*] Proditor Judas, qui frater i. e. amicus & socius Domini ac discipulus. CELLAR.

11. *Transitus ille.*] Transitus Caini & Abelis in agrum: ex LXX. & Vulgato Genes. IV. 8. *διελάσμεν ἰς τὸ ἄγρον, ἐγrediamur foras.* Docuit autem hic transitus amissam immortalitatem. CELLAR. Per *transitum* priorem Cellarius intelligit Caini & Abelis egressum in agrum, per posteriorem Christi salutarem ad Patrem abitum. Sed potius est, ut in uno intelligamus mortem Abelis, in altero Christi: neque egressum Caini & Abelis in agrum transitus appellari possit; sed haud dubie hic, ut aiunt, mortem designat illa vox. Suip. Severus Ep. II. 4. *Scribis, in eadem epistola, quae de obitu Domini*

Martini secerim mentionem, ipsum beati Viri transitum exponere debuisse. Casarius Homilia II. extr. *Si nos tam sanctis operibus dies transitus nostri fide-
 ter occupatos invenerit, &c.* Commodian. Instruat. LVIII.

Expecta veniem futuram in transitu mortis.

Gregorius Turon. Hist. Franc. II. 11. *Post transitum S. Artemii venerandus Senatoribus Episcopus ordinatur.* & ibid. *Hic in ipsa Dominici natalis vigilia transisse refertur.* lib. I. c. ult. *Transit autem media nocte, quae &c.* Sic saepius ille cum aliis. Ita *transire* pro *abire*, apud Vet. Interpr. Lucæ II. 15. IV. 30. Matth. VIII. 34. IX. 9. 27. *Transvertere oculos a paupere*, i. e. & *venere*, Siracid. Ecclesiast. IV. 1. *Trans-
 ferre* pro *aferre*, Sulp. Severus H. 3. l. 2. 5. cum nota mea. Porro legendum videtur, . . . *quid prima amisit origo: quid ventura parent*, i. e. quae sequens acquirat, scilicet origo, i. e. gens, stirps. ut lib. I. 77.

*Indicio est antiqua fides, & causa pri-
 orum*

*Tertis origo patrum, nulli quoque ab-
 lenda per avonem*

Temporibus.

lib. II. 9. *Proh dolor! aeterni fuerant deli-
 cretore postquam*

*Coepit origo, perit; clademque a se-
 mra sumit.*

WOPKENS. In expositione transitus ne-
 que placet Cellarii, neque Wopkensi
 licentia. Quanto melius Glossae Cod.
 Am

Sume, pater, populos pro nati vulnere cunctos: 15
 Quum tradis Christum, fume, pater, populos.
 Hostia summa patris, tacitis signata figuris;
 Quam referat Christus, hostia summa patris.
 Claudicat ecce videns Dominum, dum praevalet, heros,
 Aspera gens Christum claudicat ecce videns. 20
 Reppulit ille famem, venitus crimine fratrum:
 Venditus a Juda, reppulit ille famem.
 Perfide corde peris, dum vastant omnia plagae:

Dum

Arnt. priorem transitum accipiunt de Enocho in caelum translato, qui quidem transitus docuit, quid prima origo, i. e. Adamus & Eva, per peccatum amiserit. Egregia tum est oppositio Inter transitum priorem Enochii, & posteriorem Christi. ARNTZ.

12. *Transitus ille.*] *Ἐπιπέριος* Christi ad Patrem. CELLAR.

14. *Arca levatur aquis.*] Altera arca est Ecclesia baptismis salvata. 1. Petri III, 20. 21. IDEM.

15. *Sume, pater.*] Abrahamus est, filium mactaturus, cui promissio facta. Genes. XXII. 16. 17. IDEM. *Pro vulnere* Cl. Petrus Burmannus conjiciebat legendum *funere.*

16. *Tradis Christum.*] Qui semen Abraham; tum vere promissio impleta, Rom. IV. 11. CELLAR. *Christum tradis* inverfo ordine Vet. 1. Mon. pro *tradis* tamen *sumis* exhibent Cod. Cant. Edd. Bas. Torn. 1. 2. 3. Lips. Maitt. Fabr. Bibl. quod tamen nescio quid Ingratum sonat, ob idem verbum mox sequens.

17. *Hostia.*] Isaac, typus Christi. CELLAR. *Referat* Vet. 1. Mon. forte ex vitio typographico. *duum signata* Cod. Almcl.

19. *Claudicat.*] Jacob claudicat beate: Judaei viso Christo claudicant inselliciter, id est *καταλιζονας*. CELLAR. *Heros pro heros* exhibent Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. & aliae. vix sequi congruo.

21. *Venitus crimine.*] Josephus, typus Christi. *Venitus* Codd. Cant. &

Alm. id est, venditus, a *veneo*. Pflseianus quidem lib. X. p. 907. habet *venitum* (ex quo *venum*) a *veneo*; sed correpta i littera, ut in supinis ab eo, tra. Vulgati libri, *distractus*. CELLAR. *Distractus* in Cod. Alm. pro *Glossa* *venitus* adscriptum erat, his additis: *Vento, venis, venit, facit praeteritum, quod sub activa declinatione passivum sensum habet.* Mira ceteroquin in hoc loco conspicitur scripturae varietas. *Distractus* est in Edd. Vet. 1. 2. Bas. Col. Lips. Mon. Torn. 1. 2. 3. Fabr. longe diverso modo exhibet altera manus in Cod. Arnt. cum qua conspirat Ed. Ald. *frater quem vendidit auro.* prima manus in Arnt. dederat, *venditus pro crimine*. Probo illud unice, quod Cellarius dedit, donec meliora quis producat. pro *repulit* praeterea alios habere *repulit* notaverat docta manus in Arnt. Cod. aperto errore. ARNTZ.

22. *Venditus est Christus.*] Cellarius, Fabricium secutus, edidit, *venditus est Christus*, quam lectionem unde hauserit Fabr. ignoro. Certe Codd. & Edd. Vett. quibus usus sum, omnes ita habent, uti edidi. Quae quidem scriptura vel ideo melior mihi quam Fabriciana videtur, quia *venditus a Juda* eleganter illi opponitur, qui *venitus est crimine fratrum*. GRUNER. Ista scriptura, quam Fabricius & Cellarius dederunt, quamque Grunerus, Vir eruditissimus, profitebatur se nescire, unde Fabricius hauserit, existat in Cod. Arnt. Edd. 1. 2. Mon. quibus proxime accedit Cod. Almclov. qui legit, *venditus est Domi-*

mus.

Dum cessant plagae, perfide corde peris.
 Agnus ab hoste sacer revocavit sanguine patres: 25
 Sanguine nosque refert agnus ab hoste sacer.
 Obruit unda nefas, populo gradiente per aequor;
 Nunc populi mundi obruit unda nefas.
 Murmurat impietas, manna veniente resecta;
 Panis adest Christus, murmurat impietas. 30
 Plebs sibi dura caput terrae cultoris adoptat:
 Abstulit heu Christum plebs sibi dura caput!
 Lex dedit indicium veteris de crimine poenae:
 Quodque salus veniat, lex dedit indiciam:
 En lapis inriguus! satiare, incredule, fonte, 35
 Qui Christum reprobas; en lapis inriguus!
 Carpitur igne sacro munus votumque piorum:
 Seditiosa tribus carpitur igne sacro.
 Regna beata Patris legis non contigit heres;

Jesús

ms. Praefero tamen cum Grunero, *venditus a Juda*, quod & in Cod. Arnt. a manu recentiori adscriptum erat, atque etiam in Sched. Pulm. servatur. ARNTZ.

23. *Perfide.*] Pharaonis iaduratio & Judaeorum comparantur. CELLAR. Cod. Arnt. *cessant pene, i. e. poenae.* Sed nil potius muto.

25. *Revocavit.*] Cod. Arnt. a manu secunda, *conduxit.*

27. *Obruit unda nefas.*] Submersio Aegyptiorum in poenam: & Christianorum in baptisano ad tollendum peccatum. CELLAR.

28. *Mundi.*] Cod. Alm. cum hiatu. Vulg. *mundis.* Fabr. *mundi populis.* IDEM. Variant libri. *Populis mundi* habent plerique. Sed *mundi populis* Ald. Fabr. Mait. inde Cellar. *populis mundi*, ordine inverso. Solum Cod. Cant. veram servasse lectionem nobis videtur, in quo *populi mundi* scriptum est. Per *populum vero mundum* Christianam gentem intelligere puto Sedulium, cujus *nefas obruit unda baptisani.* GRUNER. Sic cum Alm. Cod. maluit Cellar.

quam quod vulgabatur, *Nunc populi mundi o. u. n.* Forte a Sedulio fuerit, *Nunc populos mundans, obruit unda nefas.* In prioribus ista triga obruit unda nefas, per nefas nefarius Pharo cum suis intelligendus videtur, ut mox impietas dicuntur homines impii. Sic de Judaeorum gente Barrabam in absolutionem petente, Arator II. 959.

Fuit optio lingui

Quem velles clamosa tibi, sed ab ere cruento

Triste petis male suada nefas, & gaudia Paschae

Electo latrone coli.

Virgilius Aen. II. 555. de Helena:

Exstinxisse nefas tamen, & summissa merentis

Laudabor poenas.

WOPKENS. Simili sentia scelus pro homine scelesto apud Terentium. Vid. supra ad lib. I. 212. *Populis mundi* Ver. 1. 2. Mon. alii aliter. Gruneron tamen sequor, cujus sententia confirmatur ex Cod. Arnt. nisi quod ille inverso ordine legit, *mundi populi.* ARNTZ.

29. *Refusa.*]

Jesus dispensat regna beata Patris.
 Destruit arca Dei muros, dum circuit hostem:
 Sic hostem mundi destruit arca Dei.
 Area vellus habet, madido sed vellere ficca est,
 Siccum tota madens area vellus habet.
 Vincis honore Dei promisso in munere gentes:
 Adfectum natae vincis honore Dei. 40
 Tu decus omne tuis, qui sternis caede Goliath:
 Qui vincis mundum, tu decus omne tuis.
 Maxima dona Dei cuncti cecinere Prophetae,
 Inplevit Christus maxima dona Dei. 45
 Pondera dura tulit mandatum legis & iram:
 Gratia mandati pondera dura tulit.
 Virgo Maria nitet nullo temerante pudorem;
 Post partum pueri virgo Maria nitet.
 Filius hic hominis fit maxima quaestio mundi; 50
 No-

29. *Refecta.*] Cod. Alm. *referta*.

31. *Cultoris.*] Bovis, vituli aurei, *βοχολατρία* notatur. CELLAR. *Plebs* si utroque versu Vet. 1. 2. posteriori tamen Mon. sibi servat. *Aderat* pro *adoptat* praefereunt Sched. Pulm. quod tamen obsequens *absulit* displicet.

34. *Judicium.*] Lex altero versu, vaticinia V. T. de Christo. Joann. V. 39. CELLAR.

35. *Lapis irriguus! Satiare.*] Petra percussa, quae aquam fudit. *Satiare*, sive *satiaris* passive. IDEM. *Satlave*, sive *satiaris* passive, Cellar. inquit. At non indicativi, sed imperativi modi hoc verbum est. ut Prologo vs. 6.

Plusque libens animo, quam saturare cibo.

WOPKENS *En lapsus* Vet. 2. ingeniose tamen docta manus adscripterat: *revera lapsus*. Ed. Col. hoc & sequenti versu habet *irriguus*. Praeterea Cod. Arnt. *fronte* s. male. Anton. adv. Gent. 15.

Et fons de rape cucurrit.

quem locum vindicavi in specim. Obs. c. VI. p. 37. ARNTZ.

36. *Seditiosa tribus.*] Koran, Datan, Abiram. CELLAR.

42. *Arca Dei.*] In pentametro Christus arca, cujus illa typus fuit. CELLAR. Vs. praeced. *bestis* Torn. 3. aliae. & destruit Cod. Cant.

45. *Promisso in.*] Jephthae historia nota. CELLAR. In abest a Vet. 1. Torn. 1. 9. aliisque. Facile latere potuit in sequenti littera *m*, ut saepius. *Amore* pro *honore* malebat docta manus in margine Ed. Mon.

46. *Amore.*] Legendum, *Adfectum natae vincis honore Dei*, quia sic est in hexametro: ubi alioquin reponendum, *Vincis amore Dei*, &c. WOPKENS. *Honore* omnino scripsit Sedulius, idque recepi ex Cod. Alm. Arnt. & variis Edd. jubet id quoque ipsa *ἰπανάληψις*, quam sibi Sedulius proposuit. ARNTZ.

51. *Tulit.*] Prius *salutis* est *adulterii* posterior *absulit*. Ita & Alm. Cod. supra scriptum est. CELLAR. Vide ad lib. I. 205. III. 194.

55. *Quaestio.*] Glossa Alm. *altercatio*; lapis *offensionis*. CELLAR.

37. *Perceptis.*]

Nobiscum Deus est filius hic hominis.
 Gaudia magna Dei mundus percepit & ambit;
 Respuit heu mundus gaudia magna Dei!
 Signa movent populos, cernunt magnalia caeci;
 Nulla tamen duros signa movent populos. 60
 Aspera mors populis ligno deducta cucurrit;
 Aufertur ligno aspera mors populis.
 Ipse tulit Dominus pro poenis munera servis;
 Pro servis poenas ipse tulit Dominus. 65
 Vita beata necem miseris avertere venit;
 Pertulit a miseris vita beata necem.
 Lumen adesse Dei persensit Tartarus Ingenis,
 Nec cernunt homines lumen adesse Dei.
 Mors fera per hominem miserum sibi subdidit orbem,
 Subdita contremuit mors fera per hominem. 70
 Suscitat ecce genus morti pater ille profanus;
 Ad vitam Christus suscitatur ecce genus.
 Hic populus Dominum dura cervice negavit;
 Suscepit primum hic populus Dominum.
 Sanguine laeta redit fuso gens in pia Christi: 75
 Gustato

57. *Percepit.*] Ex Cant. & Alm. Codd. Volgaturn, haec sensit. IDEM. *Percepit* etiam Cod. Arnt. alteram scripturam sequuntur Edd. quas vidi. Cl. Petrus Burmannus conjiciebat *praecepit*, i. e. ipse praecipit. *ambit* vero positum mavult pro *ambivis*. Saepius sane verba *praecipere* & *percipere* permixta, ex notis, quibus in litterarum compendiis utebantur librarii. plura istiusmodi exempla postuli olim in specim. Obs. p. 47. ARNTZ.

61. *Ligno deducta.*] Lignum arboris vitae & crucis lignum opponuntur. CELLAR. Male *reducta* Vet. 1. & 2.

63. *Ipse tulit.*] Glossae Alm. Codicis prius *tulit*, *retulit*, & prius *servis*, *martyribus suis*; posterius *tulit*, *Justis* interpretantur. CELLAR.

68. *Cernunt.*] Arn. *credunt*, sed ob *suavens lumen lectio* recepta videtur *Servobot.*

69. *Mors fera.*] Sic Alm. & editi. Adam & Christus oppositi. Pro *contremuit*. Alm. *congemuit*. CELLAR. *Contremuit* etiam Arnt. de qua permutatione egit Burm. ad Lucan. III. 527. sed nihil muto; recepta enim scripturae rei est accommodatior. supr. IV. 285.

Magno concussa pavore

Tartara dissiliens, Erebi passure recessus,

Et tremuit letale chaos.

Ceterum versus hic margini Codicis Alm. adscriptus erat. ARNTZ.

71. *Morti.*] Gignit Adam mortuum CELLAR.

74. *Primum hic.*] Cum hiato. In MSS. Cant. & Alm. *primum*, puta Dominum: vulgati, *primum*. Judaei autem & Christiani committuntur. IDEM. *Primum* Cod. Arnt. & omnes Editi, quod vidi. quod etiam est contra legem *primam*.

Gustato Christi sanguine laeta redit.
 Crimina cuncta suis terrenus contulit auctor;
 Dissolvit Christus crimina cuncta suis.
 Libera corda sibi facinus devinxerat olim:
 Nunc reficit Christus libera corda sibi. 80
 Fortia vincla dedit peccati saeva potestas;
 Dulcis amor Christi fortia vincla dedit.
 Jam super astra fedet, cuncti exultate fideles:
 Perfide, quid saevis? jam super astra fedet.
 Mortuus ille tonat, caelum terramque subegit: 85
 Quid faciant hostes? mortuus ille tonat.
 Pellitur umbra die, Christo veniente, figura;
 Christus adit gentes, pellitur umbra die.
 Te properare docent & signa & secula prima,
 Nos sacra, quae gerimus, te properare docent. 90
 Unicus adveniens firmavit vota priorum:
 Vota dedit nobis unicus adveniens.
 Passio, Christe, tui complevit munera legis:
 Munera nostra replet passio, Christe, tui.
 Hic homo, qui Deus est, spes est antiqua piorum: 95
 R
 Spes

diam. tuentur vero eam scripturam illa, quae habet Muncker. ad Hygin. Fab. XIV. Gronov. I. Obf. 711. Cervix versu praecedenti est contumacia. Baith. ad Claud. I. de Rapt. Prof. 242. & I. in Ruf. 53. ARNTZ.

75. *Redis.*] Hoc & sequenti versu prima manus in Arnt. *ridet*, turpi errore.

77. *Terrenus auctor.*] Adam. CELLAR.

86. *Faciens.*] Sic etiam Fabricius.

Burmam. tamen ad Ovid. Epist.

XXI. 56. ex melioribus, ut ait, libris

malebat, *Quid faciant hostes?* WOF-

ERNS. Istud, quod Cl. Burmanno placuit, *faciant* existat etiam in Ed. Ald.

faciant habet Cod. Arnt. Juvenal. Sat.

VIII. 179.

Quid facias talis sortitus, Pontice,

servum?

ubi etiam Collatio, quam vidi, frustra

facies exhibet. Armmian Marcell. XXVIII. cap. IV. *Quid faciat malus, famosus?* ubi confer Valefium. ARNTZ.

87. *Christo veniente.*] Alm. & Fabz. *Christo*: alii *Christi*. *Figura*, typi. CELLAR. *Christi* Cod. Cant. & plures editi; alterum rectius praetulit Cod. Arnt.

89. *Properare.*] Adventus Christi primus & secundus componuntur. CELLAR. *Non sacra* Vet. 1. Mon.

91. *Priorum.*] Adveniens ille est Christus: *priorum* Cant. id est Patrum V. T. At editi, etiam Alm. Scriptus, *piorum*. CELLAR. Ita Cod. Cant & Ed. Ald. alii *piorum*. Sed *priorum* verum est; nam *teq̄ priorum* opponit Sedulius *te nobis*. GRUNER.

93. *Tui.*] *Tui* Cant. & Alm. *Vulgari sua*. CELLAR. *Tui* Cod. Arnt. Ed Maitt.

95. *Piorum.*] Alm. *priorum*. Sed quia *pib*

Spes in fine piis hic homo qui Deus est.
 Munus erat fidei toto credentibus aevo:
 Qui dedit ut credant, mutus erat fidei.
 Te veniente, Deus, mundanus concidit error:
 Occidit hic mundus te veniente, Deus. 100
 Gratia plena Dei est, quae totis gentibus exstat;
 Abscedant sectae, gratia plena Dei est.
 Sola columba redit, quae totum circuit orbem;
 Discedant corvi, sola columba redit.
 Adveniet Dominus dare digna piis, mala pravis: 105
 Credite jam miseri, adveniet Dominus.
 Visio, Christe, tui, tormentum & poena malorum est:
 Gloria cuncta bonis visio, Christe, tui.

Gloria

piis sequitur, oppositio aptior fit inter
 pios V. & N. Testamenti. CELLAR.
 Priorum Cod. Cant. Ed. Ald. Sed *pio-*
rum unice vera est Sedulii manus.

97. *Erat.*] Alm. utroque versu *erit*.
 Sed *100 aevo* est, tempore V. T. CEL-
 LAR. Alm. aditipulatur Arnt. Cod.

100. *Occides.*] Fabr. sic. Congruit
 Alm. *occidit hic*. Vulgati reliqui: *occu-*
buit mundus. CELLAR. Cod. Cant. Edd.
 Tornaei. Lips. Bas. & Col. *occubuit*
mundus. Cod. Alm. *occidit hic mundus*.
 Edd. Fabr. Maitt. *occidet hic mundus*.
 Sed quam Sedulius, quoad potest, re-
 petere in hoc carmine solet voces primi
 versus in altero; fide Ed. Ald. rescri-
 psimus; *Concidit hic mundus*. Praesenti
 vero pro futuro utuntur Scriptores, si
 rei certitudinem indicare volunt. Ovid.
 Heroid. II. 15.

Saepe videns ventos coelo pelagoque
faventes.

Ipsa mihi dixi, si valet ille, venis.

Virg. Aen. IV. 25.

Pel pater omnipotens adigat me fulmi-
ne ad umbras,

Pallentis umbras Erebi, nollemque
profundam,

Ante, pudor, quam te violo, aut tua
jura resolvio.

Vide quae diximus ad Phaedr. lib. II.
 Epilog. GRUNER. Vet. 1. 2. Mon *occu-*
buit. Cod. Arnt. *occidit*, quod recipi
 posuitque illud Sedulius pro *occides*
 exempla vide apud Drakenb. ad Liv. III.
 cap. LVI. *Concidit*, quod Grunerus re-
 posuit, non displicet quidem, sed cum
 in sola edit. Ald. fervetur, istius fide
 illud recipere non audeo. ARNTZ.

102. *Abscedant.*] Torn. 1. 2. Bas. Col.
 Lips. Bibl. Lugd. *ascendans*, quod non
 probo.

104. *Discedant.*] Cod. Cant. Edd.
 Torn. 2. Bas. Lips. Col. Maitt. Bibl.
 Lugd. *descendans*. Mox *dare signa* Alm.
 Cod.

106. *Miseri adveniet.*] Sine elisione,
 ut saepe. CELLAR.

110. *Spiritus.*] Poelm. *statu*, quia pri-
 ma in *spiritu* longa. At vetus haec
 lectio, & Beda de Metris [p. 2374.]
Sedulius in clausula carminis, cujus su-
pra memini. . . .

Cum sancto Spiritu gloria magis
Patri.

Spiritus enim primam syllabam habet
 longam . . . Sed Poeta, ut gloriam san-
 ctiae & individuae Trinitatis clara voce
 decantaret, neglexit regulam Gramma-
 ticae dispositionis. CELLAR. *Spiritus*
Nata

H Y M N U S I.

259

Gloria magna Patri, semper tibi gloria Nate,
Cum sancto Spiritu, gloria magna Patri.

110

Nato Ed. Ald. cum sancto flata Bat. spiciendam monet Labbaei Bibl. Nov. Flamine cum sancto. Vet. 1. 2. Mon. MS. p. 226. vide ad lib. I. 276. Cl. Burmannus in-

C O E L I I S E D U L I I

H Y M N U S I I.

VITAM CHRISTI CONTINENS

ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΤΕΤΡΑΣΤΡΟΦΟΣ.

A folis ortus cardine
Ad usque terrae limitem
Christum canamus principem,
Natum Maria virgine.
Beatus auctor seculi
Servile corpus induit,
Ut carne carnem liberans
Ne perderet quos condidit.

5

R 2

Claufae

SEDULII.] Et hunc Hymnum Sedulio tribuit Beda Presbyter de Metris in Iambico tetrametro [p. 2378.] Recipit, inquit, Iambum locis omnibus, spondeum locis tantum imparibus, quo scriptus est Hymnus Sedulii
A folis ortus cardine
Et usque terrae limitem.
Et Codex Alm. huic carmini praescriptum habet: INCIPIT YMNUS SEDULII. CELLAR. De genere verius, con-

ser Fabric. Comment. in Poet. Christ. p. 27.

2. Ad usque.] Sic Alm. & Editi. Beda: Et usque. CELLAR.

4. Maria virgine.] Alm. Cod. Mariae virginis. IDEM.

6. induit.] Prudent. Cathem. IX. 45. Mortale corpus induit.

ubi Weitz. & Fabric. ad eund. p. 340. ARNTZ.

9. Claufae.]

Clausae parentis viscera
 Caelestis intrat gratia: 10
 Venter puellae bajulat
 Secreta, quae non noverat,
 Domus pudici pectoris
 Templum repente fit Dei:
 Intacta, nesciens virum, 15
 Verbo concepit filium.
 Enixa jam puerpera est,
 Quem Gabriel praedixerat,
 Quem matris alvo gestiens
 Clausus Joannes fenserat. 20
 Foeni jacere pertulit,
 Praesepe non abhorruit,

Parvoque

9. *Clausae.*] Alm *clausa*: Cantabr. & Fabr *clausae*. Vulgares *castae*. CELLAR. *Clausae* lectio est Edd. Vener. Fabr. & Maitt. *clausa* habent Codd. Alm. & Cant. (in quo ultimo antiqua lectio erasa, haec, teste Benzolio, substituta est) & Edd. Col. Bal. ac Bibl. Lugd. quae lectio mitissime placeret, modo metri eam leges ferrent. Noster II. 46.

Pro virgine testis

Partus adest clausa ingrediens & clausa relinquens.

Sed *clausa* parens est virgo parens. GRUNER. *Castas* Sched. Pulm. *clausa* Vet. 1. 2. Mon. In loco, quem Grunerus ex Sedulio produxit, cl. Petr. Burmannus in margine Ed. suae legendum conjiciebat, *clausam ingrediens clausamque relinquens*. quod ex hoc loco firmari posset.

17. *Enixa est puerpera.*] Sequor Grunerum, qui edidit, *enixa jam puerpera est*. idque inveni etiam in Tornacel. 3. Bibl. Lugd. Edimb. ABNTZ.

21. *Pertulit.*] Sic verbum *perferre* nonnumquam cum infia. construitur. Fortunatus lib. II. 100

Sed caro, quae nasci pertulit atque mori. & eodem libro de nativ. Christi:

Praesepe poni pertulit,

Qui lucis antior existit.

Eundemque verborum *patiens*, *tolerandi* &c. usum alibi illustro. WOPKENS. *Pertulit jacere* per jacuit, exponit Cl. Burmannus ex Buchner. ad Venant. Hymn. de Resurr. 57.

26. *Deum.*] Cant. *Deum* clare: Alm. *Deum*. cum superna linea, quod *deum* notat, sed alienum ab hoc metro. *Deum*. scriptum fuit, id est *Deum*. Vulgati *Deo*. Sed etiam vl. 3. cum quo casu: *Christum canamus*. CELLAR. Vulgati, *canant Deo*: ut Vetus Int. Psalmo CIII. 31. *Contabo Domino meo in vita mea, psallam Deo quoadvisum*, ita Psalmo CIV. 2. & alibi. Sed ubi-tiorem verbi *canere* cum accus. constructionem puto, etiam ubi, ut hoc in loco, significatur laudatio vel gratiarum actio, qua directe compelleretur *Deus*. Sic Prudent. in Praef. sua, vl. 37.

Hymnis continet deos,

Nec nox ulla vaeret, quia Dominum canat.

Cum Cellario igitur sequor scripsit. WOPKENS. *Deo* Editi plures; aliter praeferrunt Vet. 1. 2. Mon. quod etiam est in Sched. Pulm. *Cantare Deo* dicit etiam Optatus Afer II. de Schism. Don. cap. 1.

29. *Heredit.*] Cod. Alm. Edd. Vet.

Parvoque lacte pastus est,
 Per quem nec ales esurit.
 Gaudet chorus caelestium, 25
 Et angeli canunt Deum,
 Palamque fit pastoribus
 Pastor creator omnium.
 Herodes hostis impie,
 Christum venire quid times? 30
 Non eripit mortalia
 Qui regna dat caelestia.
 Ibant Magi, quam viderant,
 Stellam sequentes praeiviam,
 Lumen requirunt lumine, 35
 Deum fatentur munere.

R 3

Caterva

1. 2. Torn. 1. Mon. & aliae transponunt, *hostis Herodes*. sed male. Munckeras ad Hygin. Fab. CCXXIII. substituit *Herodis*, quia alias ultima syllaba corripitur contra Legem Pediam. Sed in hoc scriptore talia aliquando sunt admittenda. ARNTZ.

30. *Times*.] Aliquando sic verbum *timere* pro timide credere, cum infin. jungitur. Paulin. Poem. XXXII. 337.

Tunc etiam refuga coccatu lumine mandus

Aeterna timuit nocte piare nefas.

Dionys. V. 17. *Idem Saturninus Memmianum . . . fieri consulem timens, . . . fugientem . . . interfecit.* Vetus Int. II. Machab. XIII 10. *Dominum invocarent . . . quippe qui ex lege et patria sanctorumque templo privati venerentur.* Augustin. C. Dei XVIII. 13. *Sed nisi talia signa etiam in theatris agerent, ipsos Deos potius iratos habere timuerunt.* In quibus exemplis, ut in hoc Sedulii loco, infinitivum quoque habemus praesentis temp. pro futuro. Addat Livius III. 22. *Et ipsam coloniam ingens metuerat defuturam.* lib. VII. 39. *Deinde haud dubium timor iniecit animos, consilia sua emanasse.* Curtius IX. 7. *Quippe celebratus Macedonum fortitudinem ad insidias recidit verbanant.*

Ovidius Epist. XVI. 78.

Iudexque verebar

Nam omnes causas vincere posse suam, quibus duobus locis (nam reliqua parum ad rem faciunt) Davidius recte defendit hunc Ciceronis de Legibus II. 22. *Quod haud scio an timens suo corpori posse accidere, . . . igni voluit cremari.* WOPKENS.

31. *Eripit*.] Sic Cant. & Alm. Codices. Fabr. *abripit*: vulgares libri *eripit*. CELLAR. *Eripit* Cod. Arn. *abripit* Bibl. Lugd. *arripit* Vet. 1. 2. Torn. 1. 2. 3. Mon. Bas. Col. Lipsi.

33. *Qua venerant*.] Alm. ita, quod est, qua via ex Oriente venerant, eam persequerentur Hierosolymis Bethlemum. Editi, *quam viderant*, ad stellam referentes. CELLAR. *Quam viderant*. Lectio est Codd. MSS. & Edd. omnium, praeter Alm. in quo legitur, *qua venerant*, quam lectionem avidè arripuit Cellarius. Sed unius Cod. scriptura nihil hic valere viderur: in primis cum interpretatione nimis coacta juvari debeat. Magis certe expedita est vulgata. GRUNER. Hanc lectionem Almel. Cod. praeferebat duxit Cellar. vulgatae, *J. M. quam viderant, S. f. p.* Sed hoc notare possit, quod tamen noluit Poeta, eadem, qua venerant, via sedibus Magos itaque

Caterva matrum perfonat Conlifa deflens pignora, Quorum tyrannus millia Christo facravit victimam.	40
Lavacra puri gurgitis Caelestis Agnus adtigit. Peccata, quae non detulit, Nos abluendo, fustulit.	45
Miraculis dedit fidem Habere se Deum patrem; Infirma fanans corpora, Et fuscitans cadavera.	50
Novum genus potentiae; Aquae rubescunt hydriae, Vinumque iussa fundere Mutavit unda originem.	55
Orat salutem fervulo Flexus genu centurio, Credentis ardor plurimus	Exstinxit

Itaque omnino revocandum illud *quam viderans*. quomodo & Matt. II. 9. *Qui cum audissent regem, abierunt: Et ecce stella*, quam viderant in Oriente, *an-*
tecedebat eos, &c. Et hoc jam nupero Editori animadversum, ex amico didici; ipsam enim editionem nondum videre contigit, nec perillustrare vacavit. WOPKENS. Grunero & Wopkenio adfontior. *qua viderant* Edimb. forte ex typographi errore.

37. *Personas*.] Ejulat, ululat. CELLAR.
40. *Victimam*.] Conjicit Petr. Burmannus legendum, *victimam*, sed forte singularem pro plurali posuit Sedulius. Ceterum confer Fabric. ad Frud. p. 356.

48. *Et fuscitans*] Et hoc ex Alm. est: alii *resuscitans*. CELLAR. *Resuscitans*, quod in Cod. Cant. & Edd. nonnullis exstat, servari posset, cum in compositis a consona incipientibus, *re* interdum sit anceps. vid. Deakenb. ad

Sil. I. 309. Not. ad Nemes. Ecl. III. vl. 4. hic tamen Almeloventii Codicem potius sequor. ARNTZ.

52. *Originem*.] Inspecie Heinf. Aristarch. Sacr. cap. VI.

54. *Flexus genu*] Sic Edd. Ald Vener. & Tornaet. *flexo genu* Ed. Col. Mallim vero cum Cod. Cant. legere, *nixus genu*. Ovid. Met. VIII. 181.

Constituitque loco, specie remanente coronae

Qui medius, nixique genu est, anguemque tenentis.

Tertull. contr. Marc. III. p. 273. Fabr.

Tradere se poenis potius pro nomine magno,

Quam genibus nixi simulacro pandere palmas.

Juven. IV. 648.

Tunc genibus nixi, regem dominumque saluans.

Flexo genu adorasse veteres observavit Vener. Schwartzius in Comment. Ling. Graec.

Exstinxit ignes februm.

Petrus per undas ambulat

Christi levatus dextera:

Natura quam negaverat,

Fides paravit femitam.

60

Quarto die jam foetidus

Vitam recepit Lazarus,

Mortisque liber vinculis

Factus superstes est sibi.

Rivos cruoris torridi

65

Contacta vestis obstruit,

Fletu rigantis supplicis

Arent fluenta sanguinis.

Solutus omni corpore

Jussus repente surgere:

70

Suis vicissim gressibus

Aeger vehebat lectulum.

Tunc ille Judas carnifex,

Ausus magistrum tradere,

R 4

Pacem

Græc. N. F. p. 724. GRUNER. *Flexus* genu, pro flexo genu, nixus genu. Tacitus Ann. XVI. 4. *Postremo flexus genu . . . sententias judicum opperiebatur, sicut pavore.* Statius Theb. VI. 679.

Humique

Prefluis utraque genu, collecto sanguine discum

Ipse super sese rotas, atque in nubila condit.

WOPKENS. Vulgata tueri se satis potest: alias facile praetulerim *flexo genu*, quod est in Vet. 1. 2. Mon. & Col. Ovid. IV. Trist. II. 2. IV. Met. 340. Arator I. 322. Senec. Herc. Fur. 1046. & Agam. 776. *Mox credenti arder* Vet. 1. 2. Mon. ARNTZ.

56. *Exstinxit.*] Ed. Edimb. *exstinguit.* Sed saepius modi variant, apud Poetas praefertim.

57. *Ambulat.*] Vet. 1. 2. Mon. Col. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *ambulans*, & mox *levatur*. nihil interest,

quid praefetas.

61. *Quarto.*] Vet. 1. 2. Mon. Torn. 1. 3. Bibl. Lugd. *quarta.* vide ad lib. III. 130.

63. *Mortisque.*] Cant. & Alm. MSS. *mortisque vinculis: vulgati, canctisque.* CELLAR. Alterum certe elegantius *vitae* opponitur. *Mox factus sibi superstes* Vet. 1. 2. Mon.

65. *Torridi.*] Uterque scripsit, quos nominavimus, *torridi.* Livio lib. IV. cap. XXX. *torridi fontes* sunt deficientes. In excusis est *horridi.* CELLAR. Vide Draakenb. ad d. l. Livii, ubi similis occurrit permutatio. *Rivos* MS.

67. *Fletu.*] Vet. 1. 2. Mon. *fletus rogantis supplicis*, & mox pro *arent* eadem Edd. *clausit*, quo modo in MS. exhiberi notat Cl. Burmannus.

69. *Solutus.*] Ad vocem *paralyticus* respexit, quae a *λύω*, *solvō* est. CELLAR. *Solutus* Vet. 1. Mon.

81. *Xerx*

Pacem ferebat osculo,
Quam non habebat pectore.

75

Verax datur fallacibus,
Pium flagellat inpius,
Crucique fixus innocens
Conjungitur latronibus.

80

Xeromyrrham post sabbatum
Quaedam vehebant corpori,
Quibus definit angelus,
Vivum sepulcro non tegi.

85

Ymnis, venite, dulcibus
Omnes canamus subditum
Christi triumpho Tartarum,
Qui nos redemit venditos.

Zelum

31. *Xeromyrrham.*] Omnes ita libri, etiam Alm. manu exaratus. Thesauro Latinitatis, inchoata a Basilio Fabro, nescio cujus additione (additum autem fuit ante, quam nos manum ei operi admovimus) traditur, *Christo myrrham* legendum, errore ex compendio scripturae *Χρσ*, id est *Christo*, orto. Non placet; nec, si legas *Χρσ*, i. e. *Christi corpori*. Potius summo Viro, Gish. Cupero accedere, qui ad hunc locum ita notaverat: *Non video, cur vox ea [xeromyrrha] non admitti possit, quum & Graecis in usu sint χερουαρχεϊναι & χερσν sive χερσιν iisdem sit medicamentum aridum; atque ita comparatur vox xeroliba; & in Glossis χερσνδαιλμια.* CELLAR. *Xyro myrrham* est in MS. adde Fabric. Comment. in Poet. Christ. p. 143. & quae Vir doctus notavit in Fabri Lexico hac voce.

32. *Definit.*] Ex Alm. MS. est. *Vulg. quas allocutus.* CELLAR. *Quibus occidit angelus* Cod. Cant. *quas allocutus* Ed. omnes praeter Vet. 1. 2. Mon. Col. & Maig. Elegantiior omnino est Cod. Alm. scriptura. Sulp. Sever. Hist.

Sacr. II. cap. 1. §. 2. *Nihil sancti habuisse definit.* Mencken. Obf. L. L. p. 230. pro *corpori* MS. & Ed. Edimb. *compares.* ARNTZ.

33. *Ymnis.*] Non tantum alphabeti causa, quod in Stropharum capitibus apparet, sublata est adspiratio: sed quia & alibi veteres *ymnus* pro *hymnus* scripserunt, quod & Codicis MS. exemplis paulo ante probatum fuit. CELLAR. Scribunt & ita Edd. Vett. de adspirationibus additis vel omiſſis vide Muncker. ad Fulgent. I. Mythol. XVI. & saepius Eruditos alibi. Ad marginem Ed. Vet. 2. docta manus adscripserat: *Ymnis vel potius mnis, nam prima litera capitalis semper deest.* ARNTZ.

36. *Canamus.*] *Canentes* Vet. 1. 2. Mon. Col. *canemus subditi* MS. apud Cl. Burmannum.

38. *Venditos.*] Alm. sic: ceteri *venditus.* CELLAR. *Qui redimit venditos* MS. teste Cl. Burmanno. *Venditus* quidem aliquo colore defendi posset, cum Christus re vera a Juda venditus fuerit. unde haec vox eadem in causa Sedulii est usurpata supr. lib. V. 129. & Hymn. I. 23. Sed tamen praefat. Cod. Alm. scriptura, ob praecedens *redemit*, quod caspavis & venditis proprium est. *Justin.*

XXVII.

Zelum draconis invidi,
 Et os leonis pessimi
 Calcavit unicus Dei,
 Se sequè caelis reddidit.

90

FINIT YMNUS SEDULII
 VENERABILIS ANTISTITIS.

XXVII. cap. 11. *Velut a praedonibus,
 auro se redemit.* Vellej. Pat. II. cap.
 XLII. 2. Victor Epit. XII. 3. & saepius.
 ARNTZ.

90. *Leonis.*] Repetita vox *draconis* in
 Alm. Codice: ceteri *leonis*, quod cum
 ore magis congruit. CELLAR.

91. *Unicus.*] *Moseyrus*. subauditur
filius. ISHM.

92. *Reddidit.*] Praeter haec in Ed.
 Col. leguntur sequentia:

*Gloria Patri ingenitæ,
 Gloria unigenito
 Una cum sancto Spiritu
 In sempiterna saecula.*

Sed haec ab aliena manu esse, quis est,
 qui non videt? GRÜNER. Ista, quae
 ex stupido Monachi ingenio in Ed. Col.
 leguntur, exstant quoque in Vet. 1. &
 Mon. sed haec *mutata* sunt & qualiter
 has redolent.

COELII SEDULII

EPIGRAMMA

quod ex scripto codice Casp. Barthius lib. X.
Adversar. cap. ix. protulit.

Haec tua perpetuae quae scripsi dogmata vitae,
Corde, rogo facias, Christe, manere meo:
Ut, tibi quae placeant, tete fautore, requirens,
Gaudia caelorum te duce, Christe, metam.

SEDULII.] Ab Sedulio, an alio, hoc appositum carmen sit, incertum. Barthius vero hanc *in scriptis* adjecit: *Non indignum est Sedulio hoc Epigrammation, quum maxime vel ex eo ejus indoles eluceat, quod acumen in oculis paribus, te, tua, tete, tibi, quaerit, quod genus cum honestate quadam amat hic Christi olor.* CELLAR. Invenit & hoc Epigramma in verustio Codice statim post finem Paschalis carminis Puffmannus, ut docta manus testatur in fronte Edit. Fabricianae, quam mecum communicavit Cl. Burmanni Secundi humanitas. In suo Christianorum Poe-

tarum corpore locum quoque dedit Fabricius p. 662. ubi in vl. 3. exhibet *tete formante.* In Ed. Ald. in qua post Hymnum Sedulii 1. conspicitur, legitur, *quae placeat, tete favente.* corrupte. Scotus Editor emendabat *tete faciente,* quod probabat Burmannus, Secundi Patruus, ex Heinio ad Ovid. I. Ep. 39. & VIII. Met. 251. In Cod. Nansii C. pro *quae placeant,* scriptum est *cum ph* Varias istius Cod. lectiones contulerat Heinsius, easque mecum communicavit Vir Clariss. P. Burmannus Secundus. de isto Nansii Cod. in Praef. dicendi locus exit uberior. AMRZ.

D. LIBERII POETAE
DE SEDULIO ACROSTICHIS,

uti exstat in Bibliotheca Patrum.

S	edulius Domini per culta novalia pergen	S
E	n loca conspexit multo radiantia flor	E
D	iscurrit per prata libens: quo gramine Davi	D
V	idit divino modulantem carmina cant	V
L	audato psallente viro refluit cytharæ me	L
		I lle

LIBERII.] Auctor in libro uno datur alius LIBERTI ANACHROSTICHIS DE COELIO SEDULIO. In titulo alterius Epigrammatis inibidem exaratum est, BELISARII ANACHROSTICHIS DE EODEM. Glossæ autem sic interpretantur hæc: *Acrostichis est, cum ex primis versuum litteris aliquid connektitur. Anacrostichis est, cum ex primis & ultimis versuum litteris aliquid connektitur.* BARTHIIUS LIII. Adv. v. De hoc versus genere confer latius Fabric. Comm. in Poet. Christ. p. 1.

1. *Culta.*] Scriptum est in optimo libro: *per cuncta*. Et sane miracula undique collecta descripsit & composuit Sedulius. BARTH. LIII. Adv. v.

2. *Conspexit.*] MSS. *prospexit*. Alludit autem Liberius ad locum Sedulii Praefatione, ubi se de hortu paupere talia sua carmina carpere dicit. IDEM. d. 1.

4. *Modulantem.*] In MSS. ambobus est *moderantem*. IDEM. d. 1. *Modulantem* praefero. Aldhelmus apud Gronov. Obs. in Eccles. cap. XX. in fin.

Odas Davidicas modulantes carmine sancto.

ad eumdem modum Calpurn. Ecl. IV. 45. *Irrita septena modulari sibila canna. & modulatas cantus apud eumdem. III. 93. modulabile carmen, IV. 63. modulantia plestra Iscan. B. Troj. IV. 322. ARNTZ. §. Laudato.*] Vitiatum hic aliquid

esse MSSorum & veterum Editionum varietas docet. Editiones; *Laudabili psallente viro*. Scriptorum unus: *Laudis hoc psallente viro*. Mel autem citharæ summam suavitatem carminis notat, Graeco & Latino more. Theocritus:

Κρίστον Μελωμένω τῷ ἀνδρῶν
ἢ μέλι λείχων.

Homerus Iliade A. de Nestore:

Λιγὸς πολίων ἀγορευτῆς

Τῆ καὶ ἀπὸ γλώσσης μίλιτος
γλυκίων ῥέει αὐδῆ.

Paulinus Jambo illo eximio ad Cytherium:

*Referensque paucos de suis scriptis logos
Quasi labra melle sparserit,
Sic de favorum mihi tuorum guttulis,
Suavissimum gustum obtulit, &c.*

Licentius ad Augustinum:

*Scripta illa priorum
Aequiparanda favis, reputans quae
pectore in alio
Conceptum in lucem vomuisti nellare-
um mel.*

BARTH. LIII. Adv. v. Ita mellitos verborum globulos dixit Petron. Sat. I. in fin. ubi V. D. Vitium illud, quod hic adesse putabat Barthius, vide an tolli possit, si substituas, *laudando psallente viro*. Sed conjecturis non videtur opus. Ceterum *cithara mel*, Ed. Edimb. ARNTZ.

COELII SEDULII

EPIGRAMMA

quod ex scripto codice Casp. Barthius lib. X.
Adversar. cap. ix. protulit.

Haec tua perpetuae quae scripsi dogmata vitae,
Corde, rogo facias, Christe, manere meo:
Ut, tibi quae placeant, tete fautore, requirens,
Gaudia caelorum te duce, Christe, metam.

[SEDULII.] Ab Sedulio, an alio, hoc appositum carmen sit, incertum. Barthius vero hanc *inceptionem* adjecit: *Non indignum est Sedulio hoc Epigrammation, quum maxime vel ex eo ejus indoles eluceat, quod acumen in voculis paribus, te, tua, tete, tibi, quaerit, quod genus cum honestate quadam amat hic Christi olor.* CELLAR. Invenit & hoc Epigramma in vetusto Codice statim post finem Paschalis carminis Pullmannus, ut docta manus testatur in fronte Edit. Fabricianae, quam mecum communicavit Cl. Burmanni Secundi humanitas. In suo Christianorum Poetarum corpore locum quoque dedit Fabricius p. 662. ubi in vl. 3. exhibet *te formaute*. In Ed. Ald. in qua post Hymnum Sedulii 1. conspicitur, legitur, *quae placeat, tete favente*. corrupte. Scotus Editor emendabat *tete faciente*, quod probabat Burmannus, Secundi Patruus, ex Heinio ad Ovid. I. Ep. 39. & VIII. Met. 251. In Cod. Nansii C. pro *quae placeant*, scriptum est *cum ph*. Varias istius Cod. lectiones contulit Heinsius, easque mecum communicavit Vir Clariss. F. Burmannus Secundus. de isto Nansii Cod. in Praef. dicendi locus aut uberior. **ABRIZ.**

D. LIBERII POETAE
DE SEDULIO ACROSTICHIS,

uti exstat in Bibliotheca Patrum.

S edulius Domini per culta novalia pergen. S
E n loca conspexit multo radiantia flor. E
D iscurrit per prata libens: quo gramine Davi. D
V idit divino modulantem carmina cant. V
L audato psallente viro refluit cytharæ me. L
I lle

LIBERII.] Auctor in libro uno datur alius LIBERTI ANACHROSTICHIS DE COELIO SEDULIO. In titulo alterius Epigrammatis inibidem exaratum est, BELISARII ANACHROSTICHIS DE EODEM. Glossæ autem sic interpretantur hæc: *Acrostichis est, cum ex primis versuum litteris aliquid connektitur. Anacrostichis est, cum ex primis & ultimis versuum litteris aliquid connektitur.* BARTHII LIII. Adv. v. De hoc versus genere confer latius Fabriciæ Comm. in Poet. Christ. p. 1.

1. *Culta.*] Scriptum est in optimo libro: *per cuncta.* Et sane miracula undique collecta descripsit & composuit Sedulius. BARTH. LIII. Adv. v.

2. *Conspexit.*] MSS. *prospexit.* Alludit autem Liberius ad locum Sedulii Præfatione, ubi se de hortu paupere talia sua carmina carpere dicit. IDEM. d. l.

4. *Modulantem.*] In MSS. ambobus est *moderantem.* IDEM. d. l. *Modulantem* præfero. Aldhelmus apud Gronov. Obs. in Eccles. cap. XX. in fin.

Odas Davidicas modulantes carmine sancto.

ad eumdem modum Calpurn. Ecl. IV. 45.

Irrita septena modularer sibi canna. & modulatus cantus apud eum d. III. 93. modulabile carmen, IV. 63. modulantis plestra Iscan. B. Troj. IV. 322. ARNTZ. §. Laudato.] Vitiatum hic aliquid

esse MSSorum & veterum Editionum varietas docet. Editiones; *Laudabili psallente viro.* Scriptorum unus: *Laudis hoc psallente viro.* Mel autem cytharæ summam suavitatem carminis notat, Graeco & Latino more. Theocritus:

Κρηῖστον Μελωομένω τῷ ἀκρόμασσι
ἢ μέλι λειχέων.

Homerus Iliade A. de Nestore:

Διγυὸς φυλίω ἀγορητῆς
τῷ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος
γλοκίων ῥέει ἀυδή.

Paulinus Jambo illo eximio ad Cytherium:

*Referensque paucos de tuis scriptis logos
Quasi labra melle sparjerit,
Sic de favorum mihi tuorum guttulis,
Suavissimum gustum obtulit, &c.*

Licentius ad Augustinum:

*Scripta illa priorum
Aequiparanda savis, reputans quæ
pellere in alto
Conceptum in lucem vomuisti nestare-
um mel.*

BARTH. LIII. Adv. v. Ita mellitos verborum globulos dixit Petron. Sat. 1. in fin. ubi V. D. Vitium illud, quod hic adesse putabat Barthius, vide an tolli possit, si substituas, *laudando psallente viro.* Sed conjecturis non videtur opus. Ceterum *cythara mel*, Ed. Edimb. ARNTZ.

I	lle ubi grandifoni captus dulcedine plectr	I,
V	titur, & celeri graditur per lilia pass	V
S	acratosque iterum late prospexit amoen	S
A	eterna Christi fluvijs quos abluit und	A
N	ec passus torpere diu doctoris acume	N
T	unc sua Davidico delectu pleetra poposci	T
I	nrita polluti contempsit numina mund	I.
S	igna crucis fronti ponit, breviterque triumpho	S
T	angit, Christe, tuos, numerosaque praelia liba	T
E	rgo his dum vario decorat sua rura color	E,
S	tabunt hi, gracili ducti testudine, versu	S,

6. *Grandifoni.*] Scribendam *grandifoni pleetri*, ex omnibus libris. BARTH. III. Adv. v. Barthium sequitur Grunerus, & Cl. Burmannus Secundus in margine Edit. suae; neque aliud postulat commodior consuepadi ratio.

7. *Utitur.*] *Utitur* legitur in omnibus, etiam Codd. nostris. Per *lilia* autem gradum facere Sedulium ait alusione horti, quem Ipsemet sibi sumit. Praefatione operis Paschalis. BARTH. LIII. Adv. v. *Utitur* Ed. Edimb. probante Cl. Burmanno Secundo.

8. *Late.*] Legunt Libri: *Sacratosque iterum late prospexit amenos.* uno excepto, in quo est *amenes* & *late*. BARTH. LIII. Adv. v.

10. *Torpere.*] In libris est: *Nec passus torpere diu doctoris acumen.*

ITEM d. l.

11. *Davidico.*] In libris est: *Non sua Davidicus delectus pleetra poposcit.*

ITEM ibid.

15. *Sua rura.*] *Veteres* Editi *membra*, non tamen & MSS. in quibus *rura* clare conspicitur. ITEM. d. l.

16. *Gracili ducti.*] Omnes Libri habent contra verum *garrula*, quod & Glossamate descendere dubitandum opinari, ITEM. d. l. *Garrula* Edimb. sed Barthio adscriptum etiam Cl. Burmannus Secundus in margine.

BELISARII POETAE DE SEDULIO
ACROSTICHS ALTERA.

S	edulius Christi miracula versibus eden	S
E	micat, invitans parvae ad solennia mensa	E
D	ignum convivam; non hunc qui carperet illu	D
V	ix quod nobilium triplici fert aula parat	V
L	aetum quod ponitque sub aurea tecta tribuna	L
I	n quo gemmiferi totque aurea vasa canistr	I
V	ivida pro modico portant sibi gaudia vict	V
S	ed quod olus vilis producit pauperis hortu	S
A	c post delicias properant qui sumere magn	A
N	ituntur parvum miserorum spernere germe	N
T	antum quod nihil est dum nil cum ventre tumesci	T

I nsidias

BELISARII.] Hoc carmen extat etiam in Alm. Codice, unde pauca emendavimus, V. Gr. vf. 4. *triplici fert aula*, & vf. ult. *faturovit*. Cetera, ut in Bibliotheca Patrum. CELLAR. *Bellae-farius* scribit Alm. sed vide in Praefat.

2. *Parvae.*] Scripti, *parva*. Alludit autem verba Sedulii Praefatione, &c. BARTH. LIII. Adv. v. Etiam Bibl. Lugd. *parva*. alterum tamen praetulerim. Ita *medicam mensam* dixit in Praef. vf. 5. adde Broukh. ad Tibull. l. El. l. 47. ARNTZ.

3. *Carperet.*] Scriptus liber, *cappit* &, unde fortassis aliud quid exculpserit quispiam. BARTH. LIII. Adv. v.

4. *Triplici*] *Triplici fert* est in MSSis IDEM. d. l. Vide Fabric. in Comment. ad Poet. Christ. p. 25. *proferet triplici* Bibl. Lugd. *proferet triplici* Edimb. praeterea *vix ad nobilium* Cod. Alm.

5. *Sub aurea.*] Liber *subque*. BARTH. LIII. Adv. v. Forte melius Cod. Alm. & Mabillonius, *quod ponet sub*. Sed *ponet ex Barthii libro subque* malle.

7. *Vivida.*] In scriptis est:

Uvida pro modica portant sibi prandia vita.

BARTH. ibid. Pro *vivida male* Cod. Alm. *viva*, qui & *portant sibi prandia vita* legit. *vivi* . . , *prandia* Mabillon.

8. *Olus*] Scriptus, *sed quod illud vile*. Mendose. BARTH. d. l. *Olus vile* Ed. Edimb. & ita hunc locum excitat Fabric. Comment. in Poet. Christ. p. 25. aliter Cod. Alm. qui legit: *Sed olus vile producit pauperes ortus*.

9. *Ac post.*] Scriptorum unus, *aut post*. Alter *at post*. BARTH. d. l. *Ac post* Mabillon.

10. *Germe.*] Edimb. Bibl. Lugd. *gramen*, quod magis placet. vide ad Sedul. III. 250.

11. *Quod nihil.*] Liber scriptus, *tutum qui nihil*. BARTH. LIII. Adv. v. *Tutum quod nil est* Cod. Alm. & ita hunc locum citat Fabric. Comment. d. l. & Mabillonius.

11. *Nil cum.*] Scriptus, *dum nil est ventre*. BARTH. d. l. *Dum quod nil ventre* Cod. Alm. *cum nil* Mabillon.

rat Cod. B. qui mox voluptatem praefert. Verba haud diligens desiderantur in eodem Cod. pro *perlegant* Ald. *perlegent*. Praeterea in Sched. Pulm. adscriptum erat; alios minus recte substituit, *hi quaeque Rhetoricae*. in liadem Schedis inverso ordine legebatur, *viderint versuum*.

Ibid. a. lin. 24. post CELLAR. inserte: Vocem *voluntarius*; quattu non agnoscit Codex Almovenii, verborum *sua ingenio* interpretamentum esse iudicabat Cellarius, nec veri sane absque specie. Forfan tamen ejusmodi hic plethasmus est; a quo non multum ejusmodi exempla abluant. Virgil. Georg. II. 10.

Namque alias nullis hominum cogentibus ipsis

Sponte sua veniunt.

Cicero de Fluib. II. 10. *Cam sua voluntate, nulla vi coactus . . . Carthaginiens reversisset*. Lactantius V. 20. *non expellimus, ut Deum . . . velis velis; colat aliquis invites*. Justinus XXIV. 4. *Ut asiam reges non laessis, ultro pacem ingenti pecunia mercantur*. WOPKENS. Deletis autem ibi *Ignoras . . . bene*, haec reponne: *Plethasmus equidem talis commode defendi potest, viz tamen hoc loco*. Sequor potius Cod. B. & Ed. Ald. qui *voluntarius* plane delent. Imo in Cod. Almél. ad *ingenio*, tanquam Glossae loco, *voluntarius* adscriptum erat. Recte igitur & delent Sched. Pulm. quae & quisque magis sua exhibent.

Pag. 9. a. lin. 22. post *superfedeo* adde; Ceterum quis qua occas. Alm. & inverso ordine *viam libertatis* Vet. 1. Sched. Pulm. Mom. Praeterea *rep. unquam serv.* Sched. Pulm. deinde eandem Sched. ante *irrestitus fuerat*, quae ordinis mutatio exstat quoque in Cod. B.

Ibid. b. lin. 9. post *in fin.* adde: *et iudicibus* in l. 9. ff. Qui satisd. cog. de negotiis Arnob. VII. adv. Gent. p. 247. Hoc tamen loco a scripturis habent Sched. Pulm. Ceterum *dispicent* ibi Ald. Sched. Pulm. deinde *supra nubes* Cod. Alm. & Ed. quaedam, *per nubes* Sched. Pulm. pro *terram* Ald. Sched. Pulm. *terras*.

Ibid. b. lin. 17. post *resisto* inserte: *aver* Cod. Almél. Ed. Vet. 1. Mon.

Pag. 10. b. lin. 3. adde: *an forsitan*

Sched. Pulm. *perlegenda* Cod. A. idem Codex *allogans*, B. vero *allogantis*

Ibid. b. lin. 10. post locum Victoris adde: *Inquies* Cod. B. Ed. Ald. Maitt. probantibus Sched. Pulm.

Ibid. b. lin. 27. post GRUNER. de le, quae ibi adscripta sunt, & reponne: *Fida propositi* Cod. A. sed proposita Critice legendum putavit Grunerus, *fide propositi sedulitate sectantis*. viz dubitandum, quia haec sit *vesta Pontae manus*, potissimum cum totidem verbis in Cod. Alm. legatur, ipsaque iam Schedae Pulm. eandem lectionem probaverint. Ceterum *profundius nitet*, Sched. Pulm. & mox Ald. *cum sui non* in p. delcto vocabulo *destrina*. *Pro offensis* Cod. B. *offensas*.

Pag. 11. a. lin. 4. post *Cori*. adde: *Qui dum ab aetatis* Vet. 1. Mon. & Cod. B. in quo *omissam primam vocem*. Fabii vero & Bibl. Lugd. *aetatis suae primaevo*. In prioribus *habet autem amissitum* Vet. 1. Mon. quod dantur Sched. Pulm. quae cum Ed. Ald. mox exhibent; *desertens, dum vixit*.

Ibid. b. lin. 13. post *alii* adde: *Sacramentum per mysterium* exponit Glossa in Cod. Alm. *sacramento*; Ald. & Sched. Pulm. *sacro* Vet. 1. Mon. *meritis eaeque licae*; delcto *er*, Cod. B. Ed. Ald. mox *ipsi* deest in Cod. B. Ed. Ald. Vet. 1. Mon.

Ibid. b. lin. 27. post *erogabis* adde; atque ita legendum esse volunt Sched. Pulm.

Ibid. b. lin. ult. adde: Cod. B. *apostata*. mox non *amittit antinomum* Cod. Alm. Sched. Pulm. *amittit* Vet. 1.

Pag. 12. a. lin. 8. post WOPKENS. adde: *Habes nomen*, omisso *quous*; Cod. B. *Gallianum* Cod. Alm. Ed. Ald. *Gallianum* Sched. Pulm.

Ibid. a. lin. 21. post *sine* adde: Cicet. II. in Verr. 19. & 27. III. 69. apud Coetern in Tabul. p. 103. *λόγος δι' αὐτῶν*. Sic *salta & illa* opponuntur apud Cicet. III. in Verr. 2. similiter *Facat*. in Paneg. c. XIII. 1. *qui nominibus antistites, revera sancti*, ubi *Corvus* in margine Ed. *huc* malebat *numinibus*, equidem *largus nomen* inter Imp. titulos reponi, veluti in lapide antiquo apud Cellar. II. Geogr. antiq. 1. & Stewech. ad Veget. II. cap.

ADDENDA ET EMENDANDA.

In Notis.

Pag. 1. a. lin. 18. post *Abbat* adde: In Cod. Nanfii B. legitur: *Venerabili Macedonio presbo Sedulius in Christo salutem.*

Pag. 2. a. lin. 11. post CELLAR. inserte: In Codd. A. B. est, *ritu forsitan severitatis*, quomodo etiam Vet. Ed. 1. Monast. Sed in Ald. est *ritu forsitan*. ita & Sched. Pulm. praeterea *prerogativa* Vet. 1.

Ibid. b. lin. 15. post *alii* adde: *parva lintre* Vet. 1. Monast. reliqui Codd. & Edd. *parva.*

Pag. 3. a. lin. 18. post *Bibl. Lugd.* adde: Ed. Vet. 1. Monast. Miror vero Cellarium adfirmasse, in Cod. Almelov. *quam* extare. Contrarium verius est, cum clare in eo *quod* conspiciatur. Ceterum Cod. B. habet *patientis ingenii*, & pro igitur *studiis* Vet. 1. Mon. ergo *studiis*. Mox *providentia in me* Cod. A.

Ibid. a. lin. 28. post CELLAR. adde: *Literatariae* Cod. A. omittitur tamen *disciplinae*. Ha & Ald. *literalis* Cod. B.

Ibid. b. lin. 16. post GRUNER. adde: *deserviret* Vet. 1. Mon. *Deo deserv.* Ald. sed *serviret* extat in Cod. B. & Sched. Pulm. Mox *conditor rerum* inverso ordine habet Cod. A. Sed in Vet. 1. Mon. Ald. Col. Fabr. *Bibl. Lugd.* extat, *misericos Deus rerum cond.* at vero recte id inprobant Sched. Pulm. vix enim dubium, quin vox *Deus* ex Glossa sit enata. Ceterum *sui fabricam juris* Ald vide, quae dixi in Diss. ad h. 2. ff. de in jus voc. c. 1.

Pag. 4. a. lin. 12. post *Gruner.* adde: *floridi* praefert Sched. Pulm. Mox ut Fabr. *Bibl. Lugd.* pro *dicavi* Cod. B. *dedicavi*. deinde *sancti arbitratus silentii* Sched. Pulm.

Ibid. a. lin. 20. post *d. l.* adde: Ed. Ald. *possunt benefice*. Sched. Pulm. *possunt*. Mox *rursus alia* Cod. Alm. Vet. 1.

Mon. aliaque Edd. deinde *turbatus* Cod. B.

Ibid. a. lin. 25. post *Barthium* adde: *quia noveram me* Ed. Ald. quod probant Sched. Pulm. *Saepe ratio* inverso ordine Cod. Alm. & B. Ed. Ald. omittitur *Saepe* in Vet. 1. Mon. aliisque.

Ibid. b. fin. ult. post *plebis* adde: *Obis tamen* Cod. Almel. *per venas siliis* Ald. *siliis vena* Vet. 1. Mon. deinde *Et ad ipsum* Cod. Alm.

Pag. 5. b. lin. 7. post locum *Salmasii* adde: *permanere* etiam Vet. 1. Mon. Fabric. statim *dum credisam* Sched. Pulm. & Ald.

Pag. 6. a. lin. 4. post *amissis* inserte: Cod. Alm. Vet. 1. Mon.

Ibid. a. inter lin. 19. & 20. inserte: *Melisi* Emendaveram dudum; *ad frugem bonae mentis*, cum sic allegari ex MS. suo hunc locum conspicerem & Casp. Barthio Adv. XII. 19. WOPKENS.

Ibid. a. lin. 19. post *specie* adde: Hinc recte illud delendum esse monent Sched. Pulm. tamen *necessitate* etiam servat Cod. Alm. Vet. 1. Mon. *Forfan* scribit Ald. quae & inverso exhibet ordine, *humanae infirmitatis*, ad stipulantibus Sched. Pulm.

Pag. 7. a. lin. 2. post *nitorem* adde: Sched. Pulm. legendum monent, *metuam*, qui omissa particula *Et*. aliter Cod. B. qui ut qui praefert

Ibid. a. lin. 11. adde: *atque iter ostendi* Ed. Ald. *aliis iter* Sched. Pulm. Sed nihil mutandum

Ibid. b. lin. 6. post *Pierius*, adde: *Non differam breviter expedire* inverso ordine Sched. Pulm. & Cod. B.

Ibid. b. lin. 29. post GRUNER. inserte: *Vestra* quoque Cod. B. *invitis* Sched. Pulm.

Pag. 8. a. lin. 14. adde: *Potestatis* tamen tuentur Sched. Pulm. Ceterum *cognoscit* est quoque in Cod. Alm. Ed. Vet. 1. Mon. & alia. sequens *quis* igno-

rat Cod. B. qui mox voluptatem praefert. Verba haud diligens desiderantur ad eodent Cod. pro *perlegant* Ald. *perlegent*. Praeterea in Sched. Fulm. adscriptum erat; alios minus recte substituit, *hi quaeque Rhetoricae*. in liadem Schedis inverso ordine legebatur, *viderint versuum*.

Ibid. a. lin. 24. post CELLAR. inserte: Vocem *voluntarius*, quam non agnoscit Codex Almeloventii, verborum *sua ingenio* interpretamentum esse iudicabat Cellarius, nec veri sane absque specie. Forfan tamen ejusmodi hic plethasmus est; a quo non multum ejusmodi exempla abluunt. Virgil. Georg. II. 10.

Namque alicui nullis hominum cogentibus ipse

Sponte sua venturus.

Cicero de Flaut. II. 10. *Cum sua voluntate, nulla vi coactus . . . Carthaginens reversisset*. Lactantius V. 20. *non expessimus, ut Deum . . . velis nolit; colat alicui invitatus*. Justinus XXIV. 4. *Ut oriam reges non laessit, ultro pacem ingenti pecunia mercarentur*. WORKERS. Delectis autem ibi *ignoras . . . bene*, haec repono: Plethasmus equidem talis commode defendi potest, viz tamen hoc loco. Sequor potius Cod. B. & Ed. Ald. qui *voluntarius* plane delent. Imo in Cod. Alm. ad ingenio, tanquam Glossae loco, *voluntarius* adscriptum erat. Recte igitur & delent Sched. Fulm. quae & quisque magis sua exhibent.

Pag. 9. a. lin. 22. post *superfedeo* adde; Ceterum *quis qua occas.* Alm. & inverso ordine *viam libertatis* Vet. 1. Sched. Fulm. Mon. Praeterea *sep. unquam serv.* Sched. Fulm. deinde eandem Sched. ante *irretitus fuerat*, quae ordinis mutatio exstat quoque in Cod. B.

Ibid. b. lin. 9. post *in fin.* adde: *ob iudicibus* in l. 9. R. Qui satisd. cog. *ob negotiis* Arnob. VII. adv. Gent. p. 247. Hoc tamen loco a scripturis habent Sched. Fulm. Ceterum *displacent illi* Ald. Sched. Fulm. deinde *supra nubes* Cod. Alm. & Edd. quaedam, *per nubes* Sched. Fulm. pro *terram* Ald. Sched. Fulm. terras.

Ibid. b. lin. 17. post *refisso* inserte: *aver* Cod. Alm. Ed. Vet. 1. Mon.

Pag. 10. b. lin. 3. adde: *an forstare*

Sched. Fulm. *perlegenda* Cod. A. idem Codex *allogans*, B. vero *allogant*.

Ibid. b. lin. 10. post locum Victoris adde: *Iniquus* Cod. B. Ed. Ald. Maitt. probantibus Sched. Fulm.

Ibid. b. lin. 27. post GRUNER. dele, quae ibi adicipra sunt, & repono: *Fide propositi* Cod. A. sed proposita Critice legendum putavit Grunerus, *fide propositi sedulitate sectantis*. viz dubitandum, quia haec sit vera Poetae manus, potissimum cura totidem verbis in Cod. Alm. legatur, ipsaeque iam Schedae Fulm. eandem lectionem probaverint. Ceterum *profundius nitet*, Sched. Fulm. & mox Ald. *cum suis non in.* delcto vocabulo *destrina*. Pro *offendis* Cod. B. *offendas*.

Pag. 11. a. lin. 4. post *Cori.* adde: *Qui dum ab aetatis* Vet. 1. Mon. & Cod. B. in quo omnifera *prudentiae*. Fabi, vero & Bibl. Lugd. *aetatis suae primaevo*. In prioribus *habes autem assistent* Vet. 1. Mon. quod damaant Sched. Fulm. quae cum Ed. Ald. mox exhibent; *desertens, dum vixit*.

Ibid. b. lin. 13. post *alii* adde: *Sacramentum per mysterium* exponit Gloss. in Cod. Alm. *sacramento*, Ald. & Sched. Fulm. *sacro* Vet. 1. Mon. *meriti eaeque liciae*; delcto *er*, Cod. B. Ed. Ald. mox *ipsi* deest in Cod. B. Ed. Ald. Vet. 1. Mon.

Ibid. b. lin. 27. post *erogavis* adde; atque ita legendum esse voluit Sched. Fulm.

Ibid. b. lin. ult. adde: Cod. B. *ast* *stia*. mox non *amittit animam* Cod. Alm. Sched. Fulm. *amittit* Vet. 1.

Pag. 12. a. lin. 3. post WOPKENS. adde: *Habes manum*, omisso *quoque*, Cod. B. *Gallianum* Cod. Alm. Ed. Ald. *Gabonum* Sched. Fulm.

Ibid. a. lin. 21. post *sine* adde: Cicero II. in Verr. 19. & 27. III. 61. apud Coberem in Tabul. p. 161. *λέγῃ δι' αὐτῶν*. Sic *falla* & *lilla* opponuntur apud Cicero III. in Verr. 2. similiter *Facat*. in Paneg. c. XIII. 3. *qui nominibus antistites, revera sanctitates*, ubi *Corvus* in margine Ed. fuit malebat *numinibus*, equidem *largitas* *men* inter Impp. titulos repositi, veluti in lapide antiquo apud Cellar. II. Geogr. antiq. 1. & Stewech. ad Veget. II. cap.

cap. xix sed receptam Pacati lectionem defendit satis Cicer. V. in Verr. xxxiv. *terrestre praesidium, non re sed nomine. Mox Ursicini* Cod. B. Alm. Ed. Ald. *Ursici* Sched. Pulm. deinde *quoque dic. presb.* in verso ordine Cod. Alm. Ed. Vet. 1. Mon. Bibl. Lugd. porro pro *patientiam* Cod. B. Alm. Ed. Ald. Sched. Pulm. scribunt *sapientiam*, quod probat Cl. Petr. Burmannus, qui de istarum vocum confusione inspiciendum monet Heinsum ad Ovid. II. Ep. 27. & Remed. amor. 743.

Ibid. a. inter lin. 21. & 22. inserte: *Famulatu*] Cod. B. *famulatum*. Mox *deficientem* Ald. Sched. Pulm. deinde pro *memorabiles* Vet. 1. Mon. *veterebiles*.

Ibid. b. lin. 3. adde: desunt verba *te pudeat* a Cod. B. & Ed. Ald. Vet. 1. Mon. *pudeat te* Cod. Alm. *generosas feminas*, omisso *quoque*; Ald. deinde *subnixas fama* in verso ordine Sched. Pulm.

Ibid. b. lin. 7. post *Lugd.* adde: Vet. 1. Mon.

Pag. 13. a. lin. 18. adde: Eadem ratione *Sinctice* Vet. 1. Mon. *Sincticico* Cod. B. *Sincticico* Ald. a foedere nomen hoc sortitam esse monent Sched. Pulm. SYNCTICE memoratur in lapide apud Vignot. Inscript. p. 333. unde firmatur recepta hujus loci scriptura. Porro *ac ministrae* Cod. B. *Dei* abest ab eodem Cod. & Ed. Vet. 1. Mon. *glorias* Vet. 1.

Ibid. b. lin. 1. post *athleta* adde: quod unice probant Sched. Pulm.

Ibid. b. lin. 9. post *recepti* adde: *favet quoque* Vet. 1. Mon.

Ibid. b. lin. 20. post WOPKENS adde: *Etiam Ecclesiastici recte pro* & scribi monent Sched. Pulm. pro *etiam* Alm. *autem*.

Ibid. b. lin. ult. adde: *potuisses etiam docere* Cod. B. *posset etiam* Vet. 1. Mon. deinde *licet in membris* Cod. B. Ed. Ald. Col. Vet. 1. Mon. *licet &* in Cod. Alm. porro *indicas non judicas* legendum monent Sched. Pulm. quo jure non video. *resurgas dives* Sched. eadem, in quibus notatur recte legi & *ut magnitudo*, neque delendum esse *ut*. praeter ea *habet germanam*, omisso &, Cod. B. Alm. Ed. Ald.

Pag. 14. a. lin. 20. post Gronov. *Idcum* ad Statium inserte: Sic, ut edidimus, habent Cod. B. Alm. Ed. Ald. & aliae cum Sched. Pulm. *Virginis* habet Cod. Alm. Sed illud inprobat Sched. Pulm. *nuptiae* abest a Cod. B.

Ibid. b. lin. 19. post *ego* adde: Ita & Vet. 1. Mon. *hoc ego* Ald. Sched. Pulm. pro *perfungar* Cod. B. *perfungatur*. Mox *domine mi delendum* censent Sched. Pulm. *mi domine* Cod. Alm.

Pag. 15. a. lin. 10 post WOPKENS adde: *Institutione diffido* Sched. Pulm. quae deinde exhibent *consolationibus*.

Ibid. a. lin. 17. post *Lugd.* adde: Vet. 1. Mon. pro *accipiens* Cod. B. *aspiciens*. deinde *tui gregis* Cod. B. Sched. Pulm.

Ibid. a. lin. 18. post *Fabric.* adde: Vet. 1. Mon. quae tamen *enutristi* habet. In Sched. Pulm. pro varianti lectione adscriptum erat: *al. enutrivisti; al. inplesti* praeferebant tamen, *alios in fide enutristi*. illa tamen in *fide* desunt in Cod. B. & Ed. Ald.

Ibid. a. lin. 22. post *Lugd.* inserte Vet. 1. Monast.

Ibid. b. lin. 4. adde: *Longae deinceps* in verso ordine Cod. B. & Alm. qui & *verborum jactura* exhibet. Post *pigeat* in Cod. B. *desideratur te*. deinde *Nullus aut athuc* Cod. B. Ed. Ald. Vet. 1. Mon. Sched. Pulm. eaeque etiam Ed. *accommodare* exhibent.

Pag. 16. a. lin. 13. post *nos* inserte *quinque* reponere jubent Sched. Pulm. sed vide in Fraefat.

Pag. 17. b. lin. 10. adde: *savente Domino* Vet. 1. Ald. Mon. Sched. Pulm. eadem inmutatio est infr. Hymn. II. v. 26. Cod. B. legit. *huic autem, savente Deo; Paschalis carminis nomen in*.

Ibid. b. lin. 25. lege: *cum patre*; & linea sequenti post *seculorum* adde: Ita quoque in MS. Cod. in quo vita S. Odiliae: *per omnia secula seculorum, amen*. locum habet Scheffer. Epist. ad Heinfl. Lxi. tom. V. Syll. Burm.

Pag. 20. a. lin. 33. post *Arnt.* adde: & Cod. B.

Pag. 21. b. lin. 20. post *hiatus* adde: atque ita legendum esse in marginibus Edit. suae conjecterat Vir Cl. P. Burmannus.

Pag. 22. a. lin. 5. lege, *Maratorius* Ibid.

Ibid. b. lin. 13. post *præsus* adde: Idque suo calculo confirmavit Cl. Burmannus in margine.

Pag. 71. b. lin. 25. post GRUNER. adde: Superius *lustrat* Ed. Edimb. & mox *errans* eadem Edit. cum Cod. E. res eodem edit.

Pag. 72. a. lin. 11. post *quæ* adde: *ut* & Edit. Edimb.

Pag. 73. a. lin. 20. post *ignorat* adde: Extat tamen in Cod. E. & altero MS. quorum variantes quasdam lectiones margini editionis suæ adleverat Cl. Burmannus. Legebatur autem in iis Cod. Ecce aliud *sceleris*, quod Burmannus desumptum monet ex Virgilio II. Aen. Ecce aliud *majus*.

Pag. 74. a. lin. 7. post b. l. adde: *qui toties* Cod. E.

Pag. 75. a. lin. 2. post *epd.* adde: Mox legendum conjicit Cl. Burmannus, alia interpunctione, *mirabile! nimbis* ad eum modum, quo infr. dixit Nostr. III. 3.

Ibid. a. lin. 23. post *dubitavimus* adde: Prosa certe huic scripturae favere videtur. Forte tamen *saxo imo* quis præterulerit. Notum illud Ovidii:

Cernis ut ex imo sanguis pulmone remissus.

& alibi saepius ita loquuntur scriptores.

Pag. 75. b. lin. 20. post *dilucide* adde: *Pleno* tamen in margine Editionis suæ probat Cl. Burmannus, idque eadem ratione dictum putat ac *plena voce* apud Virgil. I. Georg. 348. addidit præterea Lucan. VI. 622. & Not. ad Lucret. IX. 4. Ceterum ex eodem erroris fonte emendandus est Minuc. Fel. Octav. XXXII. p. 341. Ed. Gronov. *Cum omnia caelestia terrenaque, & quæ extra istam orbis provinciam sunt, Deo cognita, plena sint.* Lego, *plana sint.* i. e. perspecta. Saepius ita Synonyma cumulat Minucius. Receptam quidem lectionem exponit Rigaltius, at vero satis contorte. Meursius conjicit, *Deo cognita plene sint*; præfert tamen scripturam MS. *Deo cuncta plena sunt.* ad quem modum idem Minucius cap. VII. ait; *pleni & mixti Deo vates.* ubi Crusius prob. Crit. p. 66. emendat, & *instincti Deo.* satis infeliciter, sicuti plures ipsius conjecturae infausta Critice sunt. Enarr. vide, an ad vulgatam istius loci

lectionem defendendam quid faciat alter locus Minucii c. XXXII. *praesens ubique interest & miscetur omnibus.*

Ibid. b. lin. 31. l. *naustrago.*

Ibid. b. lin. antepenult. post CEL. LAR. adde; *naustrago* Cod. E.

Pag. 76. a. lin. 18. post locum Velleji adde: Ita et exponendus Plinius X. Ep. CXIV. *Ut erogatio ceteris præferatur.* neque opus est, ut ibi erogator substituas cum Latino Latin. Bibl. Prof. p. 53.

Pag. 83. a. lin. 5. post *Fraditissimus* adde: *dimissus* Cod. E. frequenti permutatione.

Ibid. b. lin. 17. post *Prosa* adde: *qui crescere* Cod. E.

Pag. 84. b. lin. 10. post *Cannegiurus* inferre: *per ramos simulacra ex ligno* intelligit Cl. Burmannus. Ceterum *stituitque dappi* est Virgilii VII. Aen. 100.

Pag. 86. b. lin. 20. post WOPKENS inferre: *Edita*, quod malebat Wopkenius, pondus accipit gravissimum ex suffragio Cl. Burmanni, qui in margine Edit. suæ ita pariter legendum conjiciebat.

Pag. 87. b. lin. penult. post *Monof.* adde: Adscriperat Cl. Burmannus: *Legit opem*, nam in Prosa est, *libertatis auctorem.* *Opes* enim apud nostrum saepe ponitur pro re, quæ aliquid efficit, auxilio &c. vid. VI. 218. II. 180. & ita Iscan. B. Trojan. II. 261.

Hicne nitor chalybis, hoc aurum hostili, decoris

Extorquebat opem.

Hactenus Cl. Burmannus.

Pag. 88. a. lin. 14. post *evitare* *præ-* *tuisset* inferre: atque nunc video, eandem conjecturam in mentem venisse Cl. Burmanno in margine Edit. suæ, cujus Viri summi in litteris consensum mihi gratulor. adscriperat Vir Clariss. Pautini locum XI. Natal. Felic. 37.

Quia lene jugum & leve Christi Est onus.

Pag. 91. a. lin. 19. post *editur* adde: Ceterum egregie, pro more suo, imitatus est hic Virgilium VI. Aen. 585.

Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen

Aere & cornipedum cursu simularet equorum.

Ibid.

v. Ibid. b. inter lin. 23 & 24. inferre: 300. *ipse est*] Hic versus desideratur in Cod. E. sed margini tamen adscriptus erat.

Pag. 94. a. lin. 13. post *Bulacum* inferre: Ita Turnebus XVIII. Advers. xxiii in l. 27. §. 1. ff. de Instruct. & instrum. leg. pro operam elegeret substituit oram legeret.

Ibid. b. lin. 21. pro *janua lege quae janua.*

Ibid. b. lin. 23. post *Prosa* adde; scripturae tamen, quae in Ed. Parrhaf. existat, adscriptulatur in margine Edit. suae Cl. Burmannus.

Pag. 95. b. lin. 30. post *restituit* adde; idque etiam suo consensu probavit Cl. Burmannus.

Pag. 96. a. lin. 18. post Fulgentii locum adde: Minuc. Fel. Octav. c. vi. *Sic dum univrsarum gentium sacra suscipiunt, etiam regna meruerunt.* ubi nihil tentandum. *Meruerunt* est consecuti sunt, ut voluerit, Romanos, dum omnium fere gentium Deos receperant, etiam eorum imperium fuisse consecutos. Respicit igitur ad domitum victricibus Quiritium armis terrarum orbem.

Ibid. b. lin. 31. post Ovidii locum adde Virgilium IX. Aen. 101.

Pag. 99. b. lin. ult. adde: *Praesumtor* exponit Cl. Burmannus de eo, qui primus potavit; secundum illud Ovidii: *Neve donis praesume dapes.*

Pag. 100. b. lin. 27. post *videre* adde: *Pro senum* conjiciebat Cl. Burmannus *senem.*

Pag. 102. a. lin. ult. post *Edd.* adde: & MS. apud Cl. Burmann.

Pag. 105. a. lin. 17. post Claudiani locum adde: *Pro gaudesque* conjiciebat Cl. Burmannus *claudisque.*

Ibid. a. lin. 20. post *Parrhaf.* adde: Edimb.

Ibid. b. lin. 6. post GRUNER. adde: Cl. Burmannus conjiciebat, *clausam ingrediens clausamque relinquens.* vid. ad Hymn. II. 9.

Pag. 107. a. lin. 29. post Hygini locum adde: ubi Munckerus emendabat, *id Deorum factum est numine.* Vossius tamen in margine Edit. Commelin. legebat, *quod sua voluntate noluit, id Deorum* (scil. voluntate) *fa-*

ctum est. quomodo etiam scripserat Hygin. Fab. LXIII. quem locum excitavit ipse Munckerus. saepius ita locuti scriptores antiqui. vid. Not. ad Plin. Paneg. IV. 7. Cicer. de Harusp. resp. IX. *Quod Deorum immortalium numine omnia regi gubernarique perpeximus.*

Pag. 109. b. lin. 21. post WOPKENS adde: Cl. Burmannus conjiciebat, *trallet.*

Pag. 110. a. lin. 27. post *tamen* adde: *Deinde patrando* Edit. Edimb.

Ibid. b. lin. 21. l. *proficisci.* & lin. 27. l. *fin.*

Pag. 112. b. lin. 15. post locum Sallustii adde: *Manditque trahisque molle pecus* est Virgilianus versus ex Aeneid. IX. 340.

Pag. 116. a. lin. 5. post 218. inferre: eadem ratione, qua Nobiliss. Vonckius pro *necans* maluit *vetans*, quispiam in l. 2. C. de Cens. & Censitor. pro *secacium ramorum foetus vitaverit*, substituit *nesaverit*, vel *secaverit*. Si posterius requireretur, mallem *secuerit*, licet *ramum secaturus* exister apud Columell. V. c. IX. 2. In Cod. Theodos. unde lex desumpta, est *bebetaverit*, Wissembachius in Emblemat. Tribonian. substituit *amputaverit*, Gothofredus *visiaverit*. forte rectius esset *violaverit*.

Pag. 122. b. lin. 6. post *retorsum* adde: Ruffin. II. Hist. Eccles. xxii. *quia non eo tempore.* IV. cap. xv. *quia Christianus sum.* X. cap. III. *Ut ostenderet Deus, quia non &c.* & cap. xxxiv. *ut sciat, quia longe major est.*

Pag. 134. a. lin. 19. post *V. D.* adde: de illo Catonis loco disserit plurius Erud. van Staveren ad Fulgent. Virgil. Contin. p. 744.

Pag. 139. a. lin. 21. post *centies* adde: *Porro tenuis qua semita est* Virgilianum ex IX. Aen. 524.

Pag. 147. b. lin. 34. l. *reputans.*

Pag. 149. a. lin. penult. l. *est.*

Ibid. b. lin. ult. l. *frequentibus.*

Pag. 161. a. lin. ult. l. *plene.*

Pag. 163. b. lin. 25. post *natum* adde: nisi ibi statuas talem pleonasmum, qualis est in §. 2. Instit. de Just. & jur. Post deinde. vide Cl. Schroder I. Obs. jur. civ. 9. & Wopkens inf. V. 204.

Pag. 165. a. lin. 22. post locum Aratoris adde: similiter & Corippus III. 294.

- Calcavimus Imbrum,*
juvimus in fluctu sicco pede.
 Pag. 167. a. lin. 20. l. *Librarius.*
 Pag. 176. b. lin. ult. l. *referimus.*
 Pag. 179. a. lin. ult. post *Lexicogra-*
phis inferre: Imo vulgatam hic lectio-
 nem tuetur ipse Sedulius Epist. ad Ma-
 ced. p. 6. *culpa defessae pecuniae non*
carerem.
 Pag. 185. a. lin. 11. pro *deterfa* l.
deteria.
 Ibid. lin. 20. post *jacet* adde: Vide
 summum Burmannum ad *Lotichium*
 V. Eleg. xx. 9.
 Pag. 187. a. lin. 30. l. *vōg.*
 Pag. 191. b. lin. 30. l. *scorpius.* & *pora:*
 deinde lin. sequenti; *scorpius, sco-*
pionis.
 Pag. 195. b. lin. 26. l. *Sallust.*
 Pag. 201. a. lin. 4. l. *Memor.*
 Pag. 211. a. lin. 3. l. *Lips. homo.*
 Pag. 212. b. lin. 8. pro *optione* l. *op-*
sime.
 Pag. 213. b. lin. penult. l. *praesta-*
turus.
 Pag. 214. b. lin. 34. l. *sacerdotis.*
 Pag. 220. b. lin. 18. l. *monte furoris,*
 Pag. 224. b. lin. 15. l. *depravatus.*
 & lin. 29. l. *subditur.*
 Pag. 226. b. lin. 18. l. *cruenta.*
 Pag. 263. a. lin. 14. pro *modi* l. *tem-*
pora:

In contextu.

Lib. IV. 157. l. *vipereasque.* Ibid. v. 246. l. *inpetus,* & 255.
imperfecta. v. 274. l. *exhalabat.* Lib. V. 11. l. *cognoscere.* v.
 19. *tunc.* v. 170. *inplet.* Ceteras, quae sunt leviores, ma-
 culas per se facile eluet diligens & benevolus Lector.

CELLARIJ DEDICATIO.
 VIRO ILLUSTRJ
GISBERTO CUPERO,
 CIVITATIS DAVENTRIENSIS
 CONSULI, ET ORDINUM TRANSISULA-
 NAÆ PROVINCIÆ ADSESSORI
 PERPETUO:
 NUPER ETIAM
 IN SUPREMO ILLUSTRISSIMORUM FOEDE-
 RATI BELGII ORDINUM CONSESSU PER
 PLURES ANNOS DELEGATO,

S. D.

CHRISTOPHORUS CELLARIUS

Oelium Sedulium, poetam inter Christianos ne-
 mini secundum, hortatu tuo, VIR CLARISSI-
 ME, ex manuscriptis libris emendavi, tuaque
 ope ita, ut nunc in lucem exit, ornatiorum illu-
 strioremque reddidi. Dolebam a sanctissimo jux-
 ta ac elegantissimo scriptore per saeculum fere, aut am-
 plius, librarías cessavisse officinas, nec nisi semel iterumve
 in vastis voluminibus, Patrum Bibliotheca, interea, repe-
 titum esse. Itaque animum induxi a multis annis, si copia
 ad illustrandam obtigerit, poetam hunc in usum Christianae
 juventutis evulgare. Consului amicos: suaserunt omnes:
 TU praecipue me ita incitasti, ut etiam, quae in sancto
 hoc Marone observaveras, aut libro adscriperas tuo, libe-
 ralissime mecum communicares. Hunc ergo poetam, nunc
 correctum explicatumque, etiam adnotamentis tuis locuple-
 tiorum factum, ILLUSTRJ NOMINI TUO dicatum volo,
 ut resiliant ad TE quae dedisti; & cetera, quae collegi, aut
 penu mea protuli, cum ipso Seduliano poemate TIBI offe-
 ro atque transcribo, ut hortationis tuae qualemcumque
 fructum

180 CELLARII DEDICATIO.

fructum recipias. Satis hae rationes sunt, cur libellum hunc cum gloria tua conjunctum velim; neque vero hae mihi solae. Nam ex quo tempore liberalia studia inter nos societatem conciliarunt, benevolentiae tuae in dies mihi clara signa sustulisti, ut nullae abs TE litterae adlatae adhuc fuerint, quin novum mihi laetandi gratulandique argumentum adferrent. Juvat enim a tanto viro amari, qui non minus in laude ingenii ac eruditionis, quam in amplissimis honoribus, quae praemia sunt virtutis, vixit. Juvat quoque legisse epistolas tuas, quae semper aliquid novi ferunt, non, ut multorum, de quo in circulis homines differunt; sed reconditam doctrinam, & eruditas quaestiones, quas ita proijcis cum dubitandi rationibus, ut non obscure una significes, in qua parte, quum in utramque agitatae sunt, consisti putes tuto posse. Priscos sapientes audire videor, quum per litteras mecum colloqueris, refertas varii generis doctrina & eruditione: quae quod etiam amoris sunt plenissimae, candidum pectus tuum mihi penitus inspiciendum exhibent. Tunc cernitur, in exemplo tuo, qui fructus sint elegantium studiorum, quia haec ipsa sunt quae tantam TIBI gloriam cum mentis tranquillitate pepererunt; quae animo recensens meo, non tantum TUA causa, verum etiam illorum laetor, cum quibus vivis conjunctissime, qui sane omnes, quod meo sensu intelligo, ex eminente ingenio tuo & in tuos benevolentia singularem voluptatem capiunt. In quibus quod me etiam connumerat, nihil prius habeo, quam publico testimonio declarare, quanti voluntatem in me tuam, VIR SUMME, faciam, cui nihil deest, quod ad constantiam amoris, & officiorum expeditissimas rationes pertineat: ut TEcum omnes intelligant, qua TE vicissim fide colam, tuamque aestimem benevolentiam. Quam ut mihi perpetuam serves, non tam rogandus mihi videris, quam, quod sponte facis, cohortandus, qui ea natura es atque indole, ut amore omnes complectaris, qui meliores litteras colunt, & ex illarum usu ac tractatione aliquid ad communem utilitatem adferunt. Perge ita bene mereri, diuque vale, & rem litterariam aequae, ut publicam civitatis ac provinciae, ingenii tui monumentis, quae vel parata vel adfecta in scriptis habes, adauge atque orna. Incredibilis enim expectatio est tuarum lucubrationum, quas ex prioribus intelligunt, quam erudita, quam salubres incremento sint litterarum. Sed iterum vale. D. idibus Septemb. MDLXX. Hala.

P R A E

CHRISTOPHORI CELLARII
 P R A E F A T I O
 A D L E C T O R E M.

Sedulius, veteris, ecclesiae poeta facile princeps, diu invisus in tabernis librariis, postliminio in lucem & usum reducitur. Indignum mihi videbatur, Christianos poetas adeo negligi, ut ne nomen quidem juventuti scholasticae sit cognitum: quum ex illorum multis nitor poeticus aequè, ut ex Romanorum praestantissimis; ecclesiae autem res, & verus de Deo & Christo sensus, pietasque vera, uberrime; ac multis in partibus unice, perdiscatur. Non autem in illis nomen meum profiteor, qui scriptores omnes, a Christianis sacris alienos, poetas maxime, e scholis eliminatos cupiunt, solos Christianos retinendos. (*) Utrique commode coniungi possunt, & debent: illi, ut stili ac metri rationes ex fontibus suis petantur; hi, ut pia, & digna Christiano, discatur applicatio. Solus jam Sedulius, egregius antiquiorum imitator, exemplo sit, qui mire vel ideo lectorem sui adficiat, quia & verba Publii Maronis, & contexendi suavitatem, si quis alius, a saeculi rebus ad sacrum argumentum tant scite quam pie accommodavit. Nec vero solus; vel alius Christianus, ad poetice discendam satis est, quia posterioris aetatis omnes sunt, qui carminibus res sacras tradiderunt: & quamvis presse sequantur antiquiores, tamen non numquam ex saeculo suo (rarissime autem Sedulius) admiscunt; quod in aureo Latinitatis receptum minus fuerat: ac plerique licentiam sibi maiorem, quam ferunt leges metricae, in vocibus non nullis; Graecis maxime, indulgent. Si vero utriusque generis scriptores amice consocientur, quod sine dispendio temporis aut studiorum potest fieri; tum vero & eruditionis puritati, & rerum sacrarum notitiae congruentissimo nexu consulatur. Sed ad ea progredimur;

S j

dimur;

(*) Egregie hanc causam tuitus est Lambinus Praefat. ad Lucret. adde Epistolam Fabricii, quae est in ipsius vita; a Cl. Reimaro conscripta p. 142.
 XXXIX.

dimur, quae de Sedulio in limine praenotanda sunt. Nomen est COELIUS SEDULIUS, in quo plerique libri consentiunt, licet in membranis quibusdam tantummodo SEDULIUS, omisso COELII praenomine, reperiat. Patria fuit Britannia. SCOTUM enim dicunt plurimi. Sed qualis illa Scotia? non videtur mihi, quae nunc ita appellatur, Britannicae majoris insulae pars septemtrionibus obversa. Illa enim aetate Hibernia erat Scotia, & ex illa minori insula nomen translatum fuit in majorem. Illustrem virum, Iacobum Usserium audiamus, ex libro de Britannicarum ecclesiarum primordiis cap. xvi. ita differentem: *De patria sua Sedulius noster dubitare nos non sinit, quum in epistolarum suarum exordio, ut ex Tritheimio intelleximus, SEDULIUM SCOTIGENAM ipse se nuncupet, ejusdemque in Epistolas Paulinas adnotationes, ex Fuldenfi vetustatis adorandae exemplari editae, hanc inscriptionem praefert: SEDULII SCOTI HIBERNIENSIS IN OMNES EPISTOLAS PAULI COLLECTANEUM.* Atque ita etiam Basileensi editione utraque, & in Bibliotheca Patrum tam Coloniae olim, quam postremo Lugduni expressum est. De honoribus, quos gesserit Sedulius, non conveniunt libri veteres: plures PRESBYTERUM nominant, etiam manu exarati: Belisarius & Liberius, uterque in acrostichi sua, quas post Sedulii hymnos vides, ANTISTITEM appellant: Sigebertus Gemblacensis, de Scriptoribus ecclesiasticis libro, EPISCOPUM; non addito loco, cujus ecclesiae episcopus fuerit: atque ita etiam Alcuinus Hymno II. Sedulii,

A solis ortus cardine,

suprascripsit: *Hymnus beati episcopi Sedulii: quemadmodum in Pithoeano codice Prosaе Sedulianae praescriptum est, Incipit praefatio Sedulii Antistitis in soluta oratione Paschalis Carminis.* Antistes autem est episcopus. Si Chronico, quod Dextri nomen praefert, habenda fides est, Oretanus episcopus in Hispania fuit, quem etiam *in poesia oratoriaque praecclarum.* dixit. Sed hoc in medio nunc relinquimus. Nec aetas Sedulii apud omnes indubitata. Sigebertus ait, *claruisse tempore Constantis & Constantii, filiorum primi Constantini imperatoris.* Joannes Trithemius, de Scriptoribus ecclesiasticis, ad Theodosium majorem refert, dum carmen, quod incipit

Romulidam ductor, clari lux altera solis,
tamquam prooemium Paschalis operis Sedulio tribuit; quo primum Theodosium appellari, versus ille arguit

Haec

Haec relegas servesque diu, tradasque minori Arcadio.

Verum non esse Sedulii proemium illud, sed vetustioris poetae, cujus opus deperditum est; ab imperitis autem propter argumenti similitudinem Paschali Carmini in quibusdam libris praepositum; clare, ut solet, Usserius demonstravit, quia nec in antiquissimis codicibus, neque in Prosa Seduliana, (quae tamen nec Prologum Paschalis carminis praetermisit) reperitur: nec versus illi, creationis historiam exprimentes,

Hic tibi mundi

Principium formamque poli hominemque creatum

Expediet limo;

Seduliano operi conveniunt; in quo nihil est de principio aut ordine creationis. Relinquitur ergo, Sedulium medio saeculo quinto floruisse, post Augustinum, cujus de Civitate Dei postremum librum Collectaneo in Ephes. cap. 1v. adlegat: ante vero Fortunatum & Cassiodorum, qui ipsum Sedulium, tamquam priorem, ut in Testimoniis adferemus, laudaverunt. Epigramma Turcii Rufii Asterii, qui anno ccccxlx. consul fuit, infra pag. 10. visendum, litem forte dirimere potest, quia is schedas Sedulii collegisse fertur, eidemque Macedonio, cui Sedulius destinaverat, obtulisse. Sed quid dicemus, si ipse Sedulius obtulerit, & a Macedonio iustus in solutam deinceps orationem converterit? Ita sane in epistola ad Macedonium, soluto sermone praemissa, scripsit: *Praecipisti, reverende mi domine, Paschalis carminis textum, quod officio purae devotionis simpliciter exsecutus vobis obtuli perlegendum, in rhetoricum me transferre sermonem. Quod utrum placuerit, ideo geminari volueris, an quod offenderit, ut potius arbitror, stilo censueris liberiore describi, sub dubio videor fluctuare iudicio.* Quid ergo collectore schedarum opus fuit? Si collegit Turcius & Macedonio obtulit, certe non defuncti vita, sed absentis aut peregre profecti necesse esset collegisse. Sed ut ut difficulter haec conciliantur, (*) tamen non dubitamus, circa medium saeculi quinti aut paullo ante, una cum Asterio Sedulium fuisse, & sua composuisse carmina, quum Valentinianus III. & Theodosius junior imperarent.

Nunc de nostra opera, quam Sedulio navavimus, aliquid dicendum restat. Paene multi jam anni sunt, ex quo hujus poetae

(*) Concillavi tamen, ni me fallant omnia, nuper in Specim. Observ. p. 74. ubi vide. ARNTZ.

poetae editionem meditatus fui; non tam propter dictionem puram & veterum imitatricem, quae me, fateor, non mediocriter delectavit; quam propter argumenti majestatem, in mysteriis aptissime a poeta hoc expressam. In ea sane tempora incidimus, quibus ima summis, sacra profanis commiscetur, aut haec illis anteferuntur. De augustissimis enim mysteriis quam multi sunt, qui, si non negent; frigide tamen sentiunt, quasi otiosae quaestiones sint, & minorem fructum ad mores & officium hominis conferant: quae perniciofa opinio cum ex causis aliis, tum maxime ex neglecta notitia priorum ecclesiae temporum suborta est. Quam illustrior ardentiorque fides majorum erat? quam divinae distinctaeque Sedulius tam Sabellium quam Arium sub finem primi libri ex ore Salvatoris repressit, confixit, pessumdedit? cujus generis plura praetergredimur, tuae illa, cordate LECTOR, industriae ac pietati relinquentes. Tam sanctum, tam eruditum auctorem ut communi utilitati restituerem, nihil intermisi, quod ad ornandum illum illustrandumque conferre posset. In quo studio a claris viris, quibus litterariae rei incrementa cordi sunt, mirifice me adjutum esse, grato animo profiteor. Primum enim celeberrimus vir & magnis in bonas litteras meritis, mihiq; amicus probatissimus, OTTO MENCKENIUS, ex Lipsiensis Academiae Paulina bibliotheca manu scriptum Sedulii codicem oppido antiquum, promptly suppeditante, qui praefectus est, nobilissimo viro CHRISTOPHORO PFAUTZIO, mihi impetravit. Primarius autem ejusdem Academiae Theologus ADAMUS RECHENBERG, pro veteri nostra amicitia ex CHRISTIANI DAUMII, communis quondam amici nostri bibliotheca, librum, quem CASPAR BARTHIUS cum scripto codice composuerat, mutuum sibi acceptum, mecum communicavit: deinde alium, Cantabrigiae nuper cum vetustis membranis ab eruditissimo & clari nominis juvene ERICO BENZELIO, Sueco, collatum: & iterum alium, quem vir summus olim NICOLAUS HEINSIUS ad vetustum codicem per tres priores libros exegerat. Tandem vir clarissimus mihiq; amicissimus THEODORUS JANSONIUS ab ALMELOVEEN membranas optimae notae, quamquam mutilas, (deest enim pars media) per longam viam submisit, quae magno mihi adjumento fuerunt. Quam benignus autem vir illustris GISBERTUS CUPERUS in me fuerit, superiori epistola publice, ut debeo, laudavi.

Hoc

Hoc apparatu adgressus opus sum, quod eo nunc, Deo juvante, perductum est, ut in lucem exire, & pluribus, quod non dubitamus, prodesse possit.

Nec verò defunt etiam qui Sedulium reprehendant, & quod nihil in dictione ac ornatu inveniunt, quod carpant; accentus neglecti reum postulant. Est ita: posthabuit in paucis prosodiae legem, si modo ipse ita scripsit, uti libri exhibent; nec librorum culpae, quae declinant ab regula, ut multis videtur, tribuenda sunt. Non defendimus quod erratum est: modestè tamen non nulla excusamus. Insuper longarum syllabarum correptio potissimum objicitur, sunt & contractum declinationis quartae: & ultima in *perve-*
nis: media in *ablutus*: deinde productio correptarum in caesura: hiatus etiam & neglecta synaloepha & esthlypsis. Habent haec posteriora in praestantissimis poetis, quorum exemplo excusentur, quamvis illi rarius, quam Christiani, usi sint. Sola correptio longarum syllabarum est durior, in qua sacri poetae fere omnes plus justo sibi tribuerunt, non solus Sedulius, sed Prudentius quoque, Juvencus, Arator, Paulinus uterque, Sidonius, Fortunatus; quod in iis, veluti naevus in candido pectore, non illudendum, sed pie tolerandum est. Periculum, quod inde poetices studio metuatur, fidelis adnotatio, quae singulis exemplis subscripta est, propulsabit: ex qua certiores fient de quantitate lectoris, quam si omnia secundum leges rite fuissent elaborata. Denique & illud te moneri, LECTOR benevole, velim, ne de Sedulii carminibus ex epistola ejus ad Macedonium, quae praefixa est, & primò adspectui objicitur, judices. Solemne illis aevi plerisque est scriptoribus, ut suaviores in ligata, quam prosa oratione sint, quod in Sidonio, Paulino Nolano, Alcimo Avito, Prospero Aquitanico manifestum est. Causam si quaeris, aperiàm. Solute ex ingenio scribebant: carmina non, nisi ex lectione ac imitatione veterum, composuerunt. Noli igitur mirari, cur horridula epistola sit Sedulii: Paschale carmen ita planum, molle, suave, ut ad antiquorum poetarum laudem & elegantiam perveniat. Idem in ceteris, quos dixi, maxime in Sidonio Apollinari, observabis. Vale.

I N D E X I.

RERUM ET VOCABULORUM,

quae in Notis exponuntur.

Numerus adscriptus paginam indicet.

A.

<i>A</i> breve producitur ante consonantes sequentes. 192. 238. a tactu. 121. 186. <i>Ab</i> sequente consonante. 9. <i>Ablativi</i> usus. 53. absoluti usus. 162. 177. ablativus pro adfusativo cum praepositione <i>ob</i>. 155. in <i>e</i> & <i>i</i>. 106. <i>Ablutus</i> correpta media syllaba. 199 250. ^r <i>Abcisus</i> & <i>abscissus</i> confusa. 237. <i>Abstracta</i> pro concretis. 76. 82. 115. <i>Accipere</i> pro audire. 199. <i>Achaemenius</i> pro Persico. 69. <i>Ad usque</i>. 52. <i>Adcubitare</i> de convivis. 23. <i>Adcumbere</i> de convivis. 23. <i>Adfusativus</i> pluralis in <i>is</i> & <i>es</i>. 163. <i>Aderat dies</i>. 219. <i>Adas</i> pro sepulcro. 74. <i>Adesse</i> pro esse. 43. <i>Adfabilis</i>. 10. <i>Adhibere medicinam</i>. 38. <i>Adjectivum</i> neutrum plurale jungitur substantivo in genitivo singulari. 61. 90. pro	substantivis. 11. 233. pro participiis. 142. <i>Adire epulas</i>, &c. 26. <i>Adlecta</i> & <i>atbleta</i> confunduntur. 13. <i>Adnuere</i> pro concedere. 133. <i>Adponere</i> de cibis in convivio. 29. <i>Adspirationes</i> interdum adduntur, omittuntur interdum. 166. 264. <i>Adversus</i> pro contrarius. 49. <i>Adunare</i>. 16. <i>Adustus</i> & <i>obustus</i> permixta. 244. <i>Aequor</i>. 117. & <i>aetbra</i> confusa. 117. <i>Aequus</i> pro aequali. 37. <i>Aerius</i> & <i>aetherius</i> permixta. 63. 67. <i>Aesculapius</i> pro Deo cultus. 81. <i>Aestimo</i> & <i>existimo</i> permutata. 8. <i>Aestuarium</i>. 108. <i>Aestus</i> febribus adscribitur. 143. <i>Aetbereus</i> an <i>aetherius</i> scribendum? 249. & <i>aerius</i> permutata. 63. 67. <i>Aetbra</i> & <i>aequor</i> confusa. 117. <i>Aevum</i>

- Aevum* pro aeternitate. 145.
Agere pro adigere. 85. *scintillas*, *spumam* &c. 168.
Agnoscere & *cognoscere* permutata. 207. 246.
Alere pro tollere & portare. 120.
Alor pro aeternitate. 145.
Alapae iis inflictae, qui manu mittebantur. 217.
Alapus pro homine alapam infligente. 217.
Alere pro inflare. 128. & *habere* confusa. 109.
Ales masculini & feminini generis. 163.
Aliger pro gallo. 214.
Alementa ignis. 59.
Altilis pro pingui. 178.
Amittere & *dimittere* confusa. 141.
Amplus pro honorabili. 226.
Anis pro viro, marito. 54.
Angebat & *augebat* confusa. 239.
Anguis & *unguis* permixta. 45.
Angustus & *augustus* permutata. 48.
Anbela febris. 143.
Anbelans ignis. 168.
Anima pro vita. 214. pro toto homine. 222.
Animare. 60.
Annosus. 53.
Anubis canino capite fingebatur. 81.
Apex de cuiuscunque rei honore. 98.
Apis Aegyptiorum Deus. 80.
Aqua ab Aegyptiis culta. 84.
Arae arboribus erectae. 84.
Arboribus *arae* erectae. 84. arboris vetitae fructus qualis fuerit, ignoratur. 45.
Ardor fidei tribuitur. 71.
Arere de segete. 49.
Aretina testa. 29.
Arius haereticus. 90.
Artifex forma, &c. 25.
Artus pro arctus. 182.
At cum et permixtum. 178.
Athenaeus pro Attico. 39.
Atbleta & *adlecta* confusa. 13.
Auctor *lucis*. 152. de Deo, rerum omnium fonte. 228. de eo, qui futura praemonet. 218.
Audere. 239. de inanimatis. 70.
Augebat & *angebatur* permixta. 239.
Augustus & *angustus* confusa. 48.
- B.
- Barabbas*. 224.
Biblos. 34.
Bibulae *arenae*. 51.
Bonus de Deo. 139. de eo, qui officio fungitur. 158. pro fido. 66.
Brevis pro parvo, exiguo. 137. & *levis* permixta. 138.
- C.
- Caesareus* & *Caesarius*. 174.
Cadavera myrrha & aromatibus ungebantur. III. linteis solebant tegi 190.
Cadere de matre. 198.
Caecus & *saevus* permutata. 101.
Caelum pro Diis. 207.
Caiphae secunda producta, & correpta. 215.

Caneri

- Canere Deum.* 260. de iis, qui futura praedicunt. 103.
Cantare Deo. 260.
Canus pro antiquo. 49.
Carbasa pro velis. 145.
Carpere. 38.
Castus. 134.
Cecropides pro Atheniensibus. 39.
Centum de numero non definito. 43. 50.
Cepit dementia. 80.
Ceroa mella. 28.
Ceris & ceteris permutata. 28.
Cervix pro contumacia. 257.
Ceteris & ceris permutata. 28.
Charta pro eo, quod in charta scriptum est. 250.
Christus pastoris forma exprimitur. 158. non tantum Judaeis, sed & Christianis quibusdam negatur esse Deus. 207.
Cl. & d. permixta. 13.
Clarificare. 206.
Chypus pro praeside. 7.
Cognoscere & agnoscere confusa. 207. 246.
Collegerat & conceperat permutata. 196.
Collidere pro elidere. 113.
Columbis simplicitas adscribitur. 123.
Coma de frondibus arborum. 181.
Cominus & comminus. 189.
Commentum. 20.
Complere duces, amicum &c. 97. 201.
Composita pro simplicibus. 197.
Conceperat & collegerat permutata. 196.
Condere pro componere. 20.
Congemuit & contremuit permixta. 256.
Consciis cum genitivo. 191.
Considere & consistere permutata. 198.
Consistere & considerare permutata. 198.
Consul de Viro consulari. 191.
Contraria saepe junguntur. 150.
Contremuit & congemuit permutata. 256.
Convexum pro concavo. 61.
Convivia veterum ex pulvere & oleribus constabant. 26. & ex melle. 28.
Cor, pectus & mens distinguuntur. 127.
Cornua lunae. 44.
Corona de felicitate aeterna. 134.
Corpus & pectus permutata. 243.
Corruere. 183.
Coquere pro parare, fovere. 143.
Create pro producere. 28. de matre. 120.
Crede fidei alicujus. 241.
Crinis de frondibus arborum. 181.
Crispare caccinnum. 93.
Crucem non cultu religioso prosequerentur Christiani, sed eum unice, qui cruci adfixus fuerat. 127.
Cruentus pro scelerato. 229.
Cuicumque & quicumque permutata. 139.
Culmen de cujuscunque rei honore. 98. tecti. 153. *Culpa*

- Culpa pro noxió.* 115.
Cum & dum permixta. 120. 121. 179. 186. 189. 195. 196. 236.
Curare. 17. est verbum Medicis proprium. 194.
Currere. de fluviis. 64 pro navigare. 2. pro percurrere, recensere. 176.
Cursus pro currentibus, 115.
- D.
- D & cl* permutata. 13.
Daedaleum tectum. 40.
Damnare pro obstruere. 152. damnati in metalla. 41. damnatis vestes detractae. 229 damnationis causam continebant tituli, in supplicii loco positi. 229.
Dare pro concedere 48 pro curare, facere. 201. de matre partum proferente. 55.
Darius, media correpta, & producta. 71.
Dativus pro adculativo cum praepositione in. 220.
Davidicus cantus. 34. 160.
De & dis permutata 150. 156. 160. 197. 220. 236. & ex confusa. 199 & in 153. verba ex *de & dis* composita an differant. 246
Deceptus & defectus confusa. 233.
Decipere & deficere permutata. 233.
Decutere & discutere permixta. 156.
Deducere & diducere confusa. 150.
Defectus & deceptus permutantur. 233.
Deferri pelago 148.
Deficere & decipere permutata. 233.
Definire. 264.
Defessum aurum. 179.
Defusus & diffusus confusa. 157.
Degustare mortem. 227.
Dejicere oculos, vultum &c. 171.
Deitas. 89
Delapsus & dilapsus permixta. 90. 198.
Deliciosus & delitiosus scribitur. 27.
Demergere pro inmergere, immittere 220.
Demersus & Dimerfus permutata. 150. 220.
Demittere & dimittere confusa. 150 236 246. *demissus & dimissus.* 160.
Denarius producta & correpta secunda. 137.
Dependere operam. 240.
Depositum. 69.
Descendere. 151.
Desertus viribus 150.
Destriectus & distriectus confusa. 150.
Deterrere 15.
Deus & dominus confusa. 260.
Dextra honorem indicat. 249.
Dicere de iis, qui futura admonent. 103.
Dictio & dictum pro Oraculo. 103.
Didrachma. 174.
Diducere & deducere confusa. 150.
Diducus pro concedo. 48.
Dies masculini & feminini generis. 154. 263.
Diffusus & defusus permutata. 157. I Di.

- Digesta*. 88.
 Dii dicuntur Reges. 78. habebantur immortales. 37. & in lacrimis. 201.
Dilapsus & delapsus confusa. 90. 198.
 Dituvii supersunt indicia. 47.
Dinersus & demersus permutata. 150. 220.
Dimissus & demissus confusa. 160.
Dimittere spiritum pro mori. 436. & *amittere* confusa. 141. & *demittere*. 150. 236. 246.
Dirus & durus confusa. 69. 147.
Dis & de confusa. vide in *de*.
Discipulus & discipulus. 237.
Discrimen pro malo, damno. 189.
Discumbere de convivis. 23.
Discutere & decutere confusa. 156.
Dispar cum genitivo & dativo. 231.
Dispensatores. 160.
Disperdere. 231. 240.
Dispuere pro despuere. 247.
Distendere. 240.
Districtus & descriptus confusa. 150.
Distruere pro destruere. 247.
Divisa compages. 237.
Diurnus pro quotidiano. 136.
Docere & dolere confusa. 100.
Doctus de eo, qui artis suae peritus est. 27.
Dolere & docere confusa. 100.
Dominus de sanctis Viris & honoratioribus. 1. *dominus virtutis* 185. *dominus dominorum* 174. & *domus* confusa. 35. & *Deus* permutantur. 260.
Domus & dominus confusa. 35.
Donare pro *remittere*. 102.
Dormitare & dormire juncta. 145.
Dubius finis pro imminente, minante. 235.
Dum & cum permutantur. 120. 121. 179. 186. 189. 195. 196. 236. & *tunc*. 189.
Dumosus, 3.
Durus & dirus confusa. 69. 147.

E.

- E* corripitur in compositis. 167.
Ebraeus & Hebraeus. 166.
Ecclesia, secunda correpta. 243.
Edere de matre partum proferente. 55. *vocem, loquelas &c.* 64. pro promulgare. 209. & *prodere* confusa. 209.
Efferre de funeribus. 189.
Ego orationem intendit. 14.
Enaxos de numero indefinito. 51.
Ἐκλογὴ pro *ἐκλέκτοις*. 76.
Ἐκφύττω de funeribus. 189.
Eloquia pro oraculis. 104.
Elutus correpta media. 200.
Emicare. 108. *emicuit & enituit* confusa. ibid.
Enituit & emicuit confusa. 108.
Enormis. 167.
Enses pro armatis. 115.
Erat pro fuerat. 245.
Ἐργον de opere rustico. 59.
Est in Codd. additur saepius & omittitur. 63. 156. 223.
Et pro at. 178. *et etiam*. 90. *et cum at* confunditur. 178. & *Sed*. 109. 127. & *ut* 220.
Evectus

- Evectus & subvectus permixta.* 249.
 Εὐδραμοειν. 2.
Ex & de permixta. 199.
Excludere pro expellere. 173.
Exempla pro exemplo. 208.
Exire pro mori. 222.
Existimo & aestimo confusa. 8.
Exitus pro morte. 222.
Expedire pro exponere. 8. 51.
Exponere causas. 2.
Exsequiae. 234.
Exserere brachia. 93.
Exsertare humeros. 93.
Exsertus pro prompto. ibid.
Expectare & spectare confusa. 100.
Extrema vestis. 152.
Exuviae pro vestimentis. 229.
- F.
- Facere finem esse pro facere,*
 ut finis sit. 185. 217. *facere*
alicui pro facere ad aliquem.
 230.
Facta pro factis fortibus. 192.
Factura pro re facta, creata.
 35.
Fama tacens, clara &c. 129.
Fana. 41. & *vana permixta.* 80.
Fasti & fastus. 22.
Fatiscere pro hiare. 237.
Favillae. 215.
Febris anhela. 143. *febris*
aestus tribuitur. ibid.
Feminae inbecilles, infirmae
dicuntur. 167.
Fera de piscibus. 68.
Ferre pro auferre, 73. 161. *fe-*
rebat & gerebat confusa 154. *feret & geret.* 175. *ferat &*
gerat. 129.
Fervere de iratis. 72.
Figmentum. 20.
Figura pro macula. 217.
Fidei ardor tribuitur. 71.
Firmare gradus, vestigia &c.
 87. & *formare confusa.* 187.
Flabra pro ventis. 145.
Flagellatio Judaeorum. 224.
Flamina pro ventis. 164.
Flatus pro vento. 164.
Flavescere & flavus de melle. 28.
Flebilis pro flets. 84. 142.
Flere gaudio. 156.
Flexus genu. 262.
Fluens pro nato. 120.
Fluere pro descendere. ibid.
Fluidus & fluvidus confusa. 193.
Foedare honorem. 143.
Foedus conjugii. 14.
Foetor & paedor permixta. 40.
Fons & frons confusa. 255.
Forma extincta. 180.
Formare & firmare permixta.
 187.
Fratres se adpellabant Chri-
stiani. 132.
Fraus amica. 212.
Fremitus. 116.
Frons & fons confusa. 255.
Fructifer & frugifer permutata.
 124.
Fructus arboris vetitae qualis
fuerit, ignotum. 45.
Frugifer & fructifer permutata.
 124.
Fucus & fucus confusa. 42.
Functus pro mortuo. 158.
Fungi morte, fato &c. ibid.
Furere de ira. 72.
Fusus pro nato. 211.

G.

Gaudia pro gaudentibus. 115.
Gebenna 191.
Gelidus de morte. 155.
Genere & *gerere* confusa. 154.
Gemitus pro gementibus. 115.
Genitivus pluralis in orum
 contrahitur in *um*. 242.
Gens pelagi de piscibus. 188.
Gentiles. 130.
Gerere delicta, 121. pro agere.
 119. & *gemere* confusa. 154.
 & *regere*. 63. *gerit* & *feret*
 permixta. 175. *gerat* & *ferat*.
 120. *gerebat* & *feribat* 154.
Germen & *gramen* confusa. 166.
 181. 191.
Gerundium pro infinitivo
 praefenti. 109.
Geta nomen Comicorum &
 ridiculi Dei. 31.
Γίγασθαι, 227.
Gradus de cujuscunque rei
 honore. 98.
Gramen & *germen* confusa.
 166. 181. 191.
Gravatus morte. 75.
Gr̄m pro uxore. 54.
Gustare mortem. 99. 227.

H.

H tamquam consonans, syl-
 labam, priorem longam facit.
 38. non eliditur interdum. 22
 108 169. 256. & *N*.
 permutatur. 173.
Habens & *alens* confusa. 109.
Haud & *haut*. 113.
Hebraeus & *Ebraeus*. 166.
Helias. 68.

Herbae ab Aegyptiis cultae.
 86.

Heres virtutis, &c. 66. & *baeres*
 scribitur. *ibid.* & *beros*
 confusa. 253.
Herilis virtus. 186.
Herodes, ultima brevi. 261.
Heros & *beres* confusa. 153.
Honor. 125.
Hora suprema, ultima pro mor-
 te. 101. pro tempore. 206.
horas & *oras* permixta. 82.
Horridus & *torridus* confusa.
 263.
Hunc & *nunc* confusa. 173. 241.
Hysterologiae exempla. 244.

J.

Jacere pro contemni. 93. 129.
 de aegrotis. 151. de mortuis.
 153. de regione. 168. & *ta-
 cere* confusa. 130. 185.
Jam jam. 134.
Idola, secunda correpta. 223.
Ignis pro ira. 72. *anbelans*. 168.
Ignotus pro incognito. 69.
Ille de viris honoratioribus.
 135. abundat. 239. & *ipse*
 permixta. 135. 143. & *iste*.
 92.
Imperium pro imperante. 79.
In & *m* confusa. 122. 132. & *de*.
 153. promiscue. 229. *in diem*,
in noctem. 44.
Incedens & *ingrediens* confusa.
 62.
Inensus & *insensus* confusa. 72.
Incola pelagi, stagni. &c. 174.
Index & *judex* confusa. 131.
Indicare & *judicare* confusa,
ibid.

Indoctus

- Indoctus* de eo, qui artis suae inperitus est. 27.
- Infantes nati in humo ponebantur, & a patre tollebantur.* 211.
- Insensus & incensus* confusa. 72.
- Infinitivus* pro indicativo. 216.
- Ingressus & incedens* permutata. 62.
- Inimicus* cum genitivo & dativo. 189.
- Iniquus* de Diabolo. 126. 139.
- Inopia.* 124.
- Inormis.* 167.
- Inpensus* pro magno. 188.
- Inperfectum* pro plusquamperfecto. 245.
- Inplere hominem, judicem &c.* 97.
- Inplorare* pro plorare. 172.
- Inquiens loquitur.* 10.
- Inradiare* pro radios emittere. 241.
- Inriguae aquae.* 159.
- Instantia* pro perseverantia. 12.
- Interior & internus* confusa. 209.
- Jovi tonitrua* adscripta. 35.
- Iphigeniae fabula* adumbrata ex Abrahami sacrificio. 56.
- Ipsa* pro sua sponte. 56. *ipse se.* 127. pro eodem. 55. & *ille* confusa. 135. 143. & *iste.* 56.
- Ira* pro poena, vindicta. 222. pro atrocitate. *ibid.* & rabies distinguuntur. 70.
- Ire* dicuntur dies. 205.
- Iste & ille* confusa. 92. & *ipse.* 56.
- Iter* pro via. 179. pro methodo. 7. 87.
- Judex & index* confusa. 131.
- Judicare & indicare* confusa. *ibid.*
- Fugis* prima syllaba correpta. 37. 64. 135. 138. 162. 165. 250.
- Fugulare* pro necare. 223.
- Fugulum* pro jugulatione. *ibid.*
- Functus & victus* permutata. 59. & *victus.* *ibid.*
- Funxit & vinxit* confusa. 243.
- Fuvat meminisse* 21.

L.

- Labans & labens* confusa. 245.
- Lacrimae* pro lacrimantibus. 115.
- Lacus.* 141.
- Laedere & ludere* confusa. 10.
- Laetamen* de fimo agris ingestio. 43.
- Laetus* pro fecundo. 43. & *laesus* confusa. 141.
- Laesus & laetus* confusa. 141.
- Lambere* de aquis. 60. 165. pro deosculari. 183.
- Lapis, lapideus* de homine stupido. 84.
- Lar* pro igne. 83.
- Largitio*, secunda brevi. 250.
- Lata sententia.* 183.
- Latex* pro aqua. 83.
- Lavare.* 199.
- Lectio* pro sacra Scriptura. 63.
- Lectus* pro praedicere. 103.
- Leges* pro ordine certo. 73.
- Lenis & levis* confusa. 222.
- Lentus* de asino. 203.
- Letum & letibum.* 38.
- Levare viam.* 94.
- Levis & brevis* confusa. 138. & *lenis.* 222.

Libanus mons Cedris celeberrimus. 182.

Libens pro benigne. 208.

Libertas & ubertas confusa. 87.

Licet & quamvis junguntur. 230.

Ligneus pro stupido. 84.

Lignum pro cruce. 47.

Limen vitae, mortis. 68. 170. **lecti, domus** 40. 153. 181. & **lumen** confusa. 68. 105.

Linteis cadavera solebant tegi 190.

Littera vocis sequentis adhaesit priori. 224.

Litterarius. 3.

Lividus de veneno. 42.

Aegya de Oraculis. 103.

Loqui pro praedicere. 104. **inquiens loquitur.** 10.

Lothi uxor conversa in statuam falsis 57.

Ludere & laedere confusa. 10.

Lumen pro oculo. 161. & **limen** confusa. 68. 105.

Luna pro Dea culta. 83. **cornua lunae.** 44.

Lux titulus est Deorum. 162. pro vita. 152.

Luxuria pro luxuriosis. 76.

Lymphaticus. 194.

M.

M non eliditur. 22. & **in** confusa 122. 132. & **ni** 218.

Macula pro turpitudine. 103.

Magis pro potius. 27. pro amplius. 142. ante **quam** omititur. 214. abundat. 242.

Malus de Diabolo. 126. 139. 147.

Māmor abundat. 242.

Manere in foedere. 14.

Manumissis alapa infligebatur. 217.

Manus pro multitudine. 212.

Manzeres pro spuriiis. 236.

Marcere. 53.

Mare pelagi. 62.

Maria media longa & brevi. 102. mater Christi & Magdalena confunduntur. 242. 243.

Marmor pro mari. 62.

Matrimonia pro conjugibus. 76.

Mel citharae de suavitate carminis. 267. in conviviis adhibitum. 28. **cerea mella.** ibid.

Memphitis regio. 192.

Mens furoris. 220. **mens, cor, pectus** distinguuntur. 127.

Mensis & messis confusa. 169.

Merere pro consequi. 96. 186. **meruerunt & metuerunt** confusa. 235. **meruisse mori.** 114.

Messis octava pro anno octavo. 163. & **mensis** confusa. ibid.

Metallum de marmore, gemmis &c. 64. **damnati in metalla.** 41.

Metuerunt & meruerunt confusa 235.

Mille & mile. 163. de numero indefinito. 51.

Ministeria pro ministris. 76. **triste ministerium.** 189.

Minores pro posteris. 251.

Minui de luna decrescente. 83.

Mitis & vitis confusa. 141.

Mixta turba, plebs &c. 177.

Modicus pro mediocri. 26.

Modulari cantus, carmen. 154. 267.

Modus

Modus pro mensura. 235.
Moenia de vastissimis aedificiis. 181.
Moles de copia supervacua. 47.
Mollis terra. 209. pro delictulo 86.
Monumenta. 33. pro sepulcris. 240.
Mordere pro calumniari. 231.
More & nare confusa. 165.
Mori pro extingui. 53. 84. *meruisse mori*. 114.
Mortuus de arbore arente. 60.
Mos pro exemplo. 66.
Moses trisyllabum. 153. 192.
Mosi genitivus a *Moses*. 237.
Multum pro valde. 123.
Mundalis 175.
Mundare. 142.
Mundialis 175.
Murus pro praesidio. 7.
Muta silentia. 5.
Myrrha & aromatibus ungebantur cadavera. 111.

N.

N & H confusa. 173.
Nare & more permutata. 165.
Nascens pro nato. 110.
Naufragium pro naufrago. 76. 115.
Nec sequente vocali. 210. pro non. 27. pro nequidem. 207. & non confusa. 160.
Necare & negare confusa. 245.
Nefas pro homine nefario. 254.
Negare & necare confusa. 245.
Nescius cum genitivo. 191.
Ni & m confusa. 218.
Niger de veneno. 161.

Nihil & nil. 101.
Nilus papyro abundabat. 34.
Nitere de pecudibus. 248.
Nixus genu. 262.
Nomen & numen confusa. 107. 110.
Numismata & numismata. 210.
Non insertum a Librario, 12. & nec confusa. 160. & num. 208.
Nosse & posse confusa. 97.
Noster, vester pertinent ad amorem testandum. 248.
Nox pro morte. 187.
Num & non permutata. 208.
Numen & nomen confusa. 107. 110.
Numerare pro venerari. 124.
Numerus definitus pro indefinito. 43. 50. 51.
Numismata & nomismata. 210.
Nunc & hunc confusa. 173. 241. & tunc. 116. 163.
Nutrimenta ignis. 5. 59.
Nutrire pro augere. 167.
Nōē pro morte. 187.

O.

Ob saepe omittitur. 6.
Obire pro mori. 237.
Obstrusus pro occulto. 120.
Obtusus & obtusus. 4.
Obustus & adustus confusa. 244.
Oculi cordis. 3.
Odōs pro methodo. 7. 87.
Offerre se de iis, qui copiam sui praebent. 245.
Officium pro officiali. 76. 82.
Olympus pro Diis. 207.

Omnis pro toto. 249. *omnia omnibus fieri.* 15.
Onus de foetu in utero materno. 54. & *opus confusa.* ibid.
Opaca nox. 196.
Operari beneficentiam indicat. 213.
Opes. 124.
Opimus pro foecundo. 55.
Opus de quovis scripto. 17. de opere rustico. 59. pro opera. 240. & *onus confusa.* 54.
Ora littoris, pelagi. 148. & *hora permutata.* 82.
Orbus. 162.

P.

P in Codd. inter *m* & alias consonantes inferitur. 26.
Paedor & foetor confusa. 40.
Παις, pro servo. 213.
Pannus obfitus. 106.
Papyro abundabat Nilus 34.
Par cum genitivo & dativo. 231.
Παρασιτισται de cibis in convivio. 29.
Parcite pro nolite. 41.
Participium pro supino. 110.
Παξ, pro toto. 249
Pastoris forma Christus exprimitur. 158.
Pater de viro venerabili. 1. 20.
Pauper de homine medioeris fortunae. 29.
Pax pro voto pacis. 244.
Pectus, cor, & mens distinguuntur. 127. & *corpus* permutata. 243.
Pecuale animal. 74.
Pecus de quibusvis animalibus. 74.
Pedestris pro terrestri. 61.
Πειρα. 2.
Pelagi mare. 62.
Pellere & vellere confusa 197.
Peniculus. 236.
Pensare pro cogitare. 5.
Per omittitur. 39. & *prae confusa.* 256.
Percipere & praecipere confusa. 256.
Percunctari. 174.
Perferre cum infinito. 260.
Perissologiae exempla. 124. 195.
Permanare & permanere confusa. 5.
Permanere & permanare permixta. ibid.
Perpulsus verbis, dolore &c. 145.
Perstringere. 50.
Pervasus. 173.
Petere iter. 139. morte. 221.
Petri primatum unde stabiliant Pontificii. 247. ipsius factum, quo servo aurem ense adimebat, extenuant Pontificii. 213. *Antecessor Apostolorum* dicitur. 219.
Phalerae in equis nobiliorum. 203.
Philosophia pro Philoſophis. 76.
Pietas. 248. pro pio. 180. pro clementia, adfectu, & ita saepe parentibus tribuitur. 56, 71. 194.
Pilatus non fuit Procurator vice Praefidis. 223. ipsius tribunal, sive Praetorium, diu superfuit. 223.
Pinna, pinnaculum. 127.
Pius. 213. de parentibus. 56. &

- & prius confusa. 102. 144.
 193. 244. *piorum* & *priorum*
 permutata. 257.
Placidus & *tacitus* confusa.
 183.
Plangere de gaudentibus. 155.
Planus & *plenus* confusa. 75.
Plenus cum genitivo & ablati-
 vo. 192. *plenus venter*, *ute-
 rus* &c. de muliere gravida.
 104. & *planus* confusa. 75.
Pluralis praecedente singula-
 ri. 8. 43.
Plus pro magis. 26.
Pro pro vento. 164.
Pompa. 30. de funere 191.
Pompare. 30.
Pompizare. 30.
Pomposus. 31.
Pomum de cuiusque generis
 fructibus. 45.
Ponere pro deponere. 24. *po-
 nere animam* pro mori. 214.
 de cibis in convivio. 29.
Populatio pro multitudine po-
 puli. 200.
Populus pro multitudine. 177.
 187. de piscibus 188.
Positus somno. 155.
Posse & *nosse* confusa. 97. *posset*
linquere &c. pro *linqueres*.
 97. 175.
Possibilis vox pejoris Latinita-
 tis. 178.
Postumus sine adspiratione. 202.
Potens. 119.
Potius ante quam omittitur.
 214.
Praecipere & *percipere* confusa.
 256.
Praecurrere celeritatem indi-
 cat. 221.
- Praetogativa*. 2.
Praeter & *propter* differunt.
 195.
Praefens pro futuro. 258. 261.
Praeful. 47.
Praesumere 211.
Premere ora ore. 212.
Primus & *primum*. 256. *prima*
nox, *fabula* &c. 152.
Prius & *prius* confusa. 102. 144.
 193. 244. *priorum* & *piorum*
 permutata. 257.
Prociumbere 172.
Prodere pro manifestare. 209.
 pro dolo ostendere. 212. &
edere permixta. 209.
Profundum pro mari 62.
Pronominis relativi usus. 149.
 166.
Propter & *praeter* differunt. 195.
Proprius. 244.
Prosodiaca. a breve produci-
 tur. 192. 238. *ablutus*, secun-
 da correpta. 199. 250. *Cal-
 phas* secunda longa & bre-
 vi. 215. *Darius* media cor-
 repta. 71. *Denarius*, secunda
 longa & brevi. 137. & cor-
 reptum in compositis. 167.
Ecclesia, secunda brevi. 243.
elutus correpta media. 200.
b interdum non eliditur. 22.
 108. 169. 256. tamquam con-
 sonans syllabam priorem a-
 liquando producit. 38. *He-
 rodes* ultima brevi. 261. *Ido-
 la*, secunda brevi. 223. *is*
 secunda persona quartae
 formae correpta, ut *perven-
 nis* &c. 238. *jugis* prima cor-
 repta. 37. 64. 135. 138. 162.
 165. 250. *Largitio* secunda
 brevi.

brevi. 250. *M* non eliditur. 22. *Maria*, media longa & brevi. 102. *que* producitur ante duplicem consonantem. 130. 134. *re* in compositis anceps. 262. *suffragium*, secunda brevi. 250. Syllabae duae in unum contractae, ut *fiks* pro *filiis*. 105. 250. *tibicen* secunda brevi. 250. *tinea*, prima producta. 179. Versus participio finiens an damnandus? 35. *Vestigia* secunda brevi. 250. Vocalis ante vocalem aliquando non eliditur. 21. 88. 92. 252. 254. *us* breve, sequente vocali, producitur, ut in *cujus*. 181. casus quartae declinationis, qui natura in *us* exeuntes longi sunt; corripuntur. 89. 114. 132. 158. 167. Graeca in *us* exeuntia, in obliquis partim *o* retinent, partim in *o* breve mutant. 187. *Prospicere*. 117. *Pruina* pro hieme. 49. *Puer* pro servo. 213.

Q.

Qua pro quâ parte. 63. pro quatenus. 196. & *quia* confusa. 196. *Quam* non praecedente *magis* aut *potius*. 214. *Quaeris* & *licet* junguntur. 230. *Quantum malum & mali*. 184. *quantum* praecedente *tantum*. 124. 175. *Quasi* pro *sero*. 119.

Que abundat. 136. 183. producitur ante duplicem consonantem. 130. 134. & *quoque* confusa. 130. 134. *Qui* pro quomodo. 224. & *quoque* confusa. 240. *Quia* pro quod. 122. & *qua* confusa. 196. *Quicumque* & *cuiuscumque* permutata. 139. *Quid* faciant. 257. *Quiescere facere aliquid*, pro omittere. 217. *Quo* pro ubi. 149. & *qui* confusa. 240. *Quodcumque malum & mali*. 184. *Quoque* & *que* confusa. 130. 134.

R.

Rabidus & *rapidus* confusa. 46. 217. *Rabies* & *ira* distinguuntur. 70. *Rapidus* & *rabidus* confusa. 46. 217. *Re* abundat. 58. in MSS. saepe inseritur vel omittitur. 165. in compositis est anceps. 262. *Recidivus* & *redivivus* permixta. 190. *Recludere* pro claudere. 246. *Recolere*. 147. *Reddere* pro restituere. 219. pro vindicare. 101. *Redimere* de captivis. 264. *Redivivus* & *recidivus* permixta. 190. *Refectus* & *refertus* confusa. 255. *Refertus* & *refectus* confusa. 255.

Re

- Refulgens & resurgens* permutata. 227.
Regere & gerere permutata. 63.
Reges dicuntur Dii. 78.
Relativi pronominis usus. 149. 166.
Relucere. 108.
Removere. 205.
Renovare & revocare confusa. 33.
Repetere. 147.
Res & verba opponuntur. 12. pro mundo. 78.
Referare. 200.
Resurgens & refulgens confusa. 227.
Revocare & renovare permutata. 33.
Rex regum 109. 174.
Rictus & victus confusa. 76.
Ritus pro consueta forma. 49.
Rudis pro novus, juniore. 88.
- S.
- Sabellius haereticus*. 92.
Sacer pro diro. 33.
Sacramentum doctrinae accipere. 11.
Saevus & caecus confusa. 101. & *saevus*. 33. *saevae fauces*. 101.
Salis (in) statuum mutata *Lothi uxor*. 57.
Saliunca. 41.
Salvator. 121.
Salus pro sanitate mentis. 89.
Sanctificare. 133.
Sanguis. 128.
Sapor & sapor confusa. 99.
Satiare & saturare confusa. 26. 270.
- Saturare & satiare* confusa. 26. 270.
Saxeus pro stupido. 84.
Saevus & saevus confusa. 33.
Seelus pro homine scelesto. 254.
Scorpion. 191.
Se pro eum. 174. omittitur. 185.
Secta. 92.
Sectari odium &c. 133.
Secularia studia pro mundania. 3.
Seculum pro mundo. 202. pro aeternitate. 145.
Sed cum et confunditur. 109. 127.
Sedere de locis depressis. 168.
Semper amicus. 145.
Senescens dies, biems &c. 164.
Senex & senior auctoritatis sunt vocabula. 218.
Sententia. 79. *lata*. 183. pro poena. 230. pro homine sententiam ferente. 197.
Sentire necem. 224. 227.
Sepulcra etiam in littoribus erecta. 240.
Sequi locum pro petere. 234. de invitis. 78.
Serpere de pestilentia. 39.
Servire dicuntur venti. 146.
Servitia pro servis. 76.
Si cum indicativo & subjunctivo. 137.
Siccae aquae. 164.
Sicilia unde fingatur cuspide Neptuni a continente divulsa. 61.
Sidera pro Diis. 207.
Signifer. 212.
Silentia muta. 5.

- Silicernium.* 162.
Similare verbum peioris Latinitatis. 90.
Simplare. 89.
Simplex & supplex confusa. 172.
Simplicia pro compositis. 24. 43. 197.
Simplicitas columbis adscribitur. 123.
Simulacra pro ipsis Diis habitata. 30.
Simulare quid alicui re, & simulare quid alicui rei 90.
Singularis sequente plurali. 8. 43. pro plurali. 66. 154.
Sol oriens ex Oceano surgere credebatur. 164. ejus defectus inter tristia omina habitus. 234. ipsi equi tribuuntur. 65. 68.
Solicitus & follicitus. 155.
Soltere pro vindicare. 101.
Solus & solam. 225.
Sonitus & tonitrus confusa. 35.
Soper & Jasper confusa. 99.
Spatiosus & spaciosus confusa. 106.
Spatiosus pro amplitudine. 193.
Species pro pulcritudine. 106.
Speciosus & spaciosus confusa. 106.
Speculare & expectare permutata. 100. & sperare. 225.
Speculum pro conspectu. 223.
Sperare & spectare confusa. 225.
Spes de liberis. 55.
Spirare. 215.
Spiritum dimittere pro mori. 236.
Spumans, spumofus de fluctibus. 46.
Spurium contumelie signum. 217.
Stagnare sanguinem. 152.
Statuam (in) suis conuersa Lothi uxor. 57.
Substantiua in genitivo singulari adiungitur neutrum plurale. 61. 90.
Subiectus & euectus confusa. 249.
Sucus & fucus permutata. 42.
Suffragium secunda breui. 250.
Sumere formam. 96. pro accipere. 159.
Subersilium pro superbia. 24.
Supplex & simplex confusa. 172.
Suscipere & suspicere confusa. 118. pro accipere. 159.
Suspicere & suscipere confusa. 118.
Suus pro ejus. 174. pertinet ad amorem testandum. 248.
Syllaba vocis prioris adhaesit sequenti. 224. duae syllabae in unum contractae ob metrum, ut *plis* pro *pluis*. 105. 250.
Syncretice. 13.

T.
Tacere & jacere confusa. 130. 185.
Tacitus & placidus confusa. 183.
Tamen & tantum confusa. 124.
Tantum & quantum. 124. 175. & tamen confusa. 124.
Tartara. 249. pro sepulchro. 74. 201.
Taurologiae exempla. 62.
Tectum Daedaleum. 40.
Tempora aliquando variant. 99. 263.
Tenere orbem terrarum &c. 107. *tiam.*

viam. 110. pro adstringere.
 137. pro occupare 161. &
timere confusa. 188.
Tergeo & *tergo.* 183.
Terra Asia, &c. 199.
Testa Aretina. 29.
Testudo templi. 197.
Tlesidae pro Atheniensibus, 40.
Tibicen secunda brevi, 250.
 tibicines in funeribus adhi-
 biti. 154.
Timere pro timide credere.
 261. & *tenere* confusa. 188.
 & *tumere.* 251.
Tinea prima producta. 179.
Tirocinium aetatis. 11.
Tituli, damnationis causam
 continentes, in supplicii lo-
 co positi. 229.
Tonare de graviter petoranti-
 bus. 35.
Tonitrus & *tonitru* 207. & *soni-*
tus confusa. 35. *topitrua* Jo-
 vi adscripta. *ibid.*
Torridus & *horridus* confusa.
 263.
Tortus de dracone. 81.
Toties & *totiens.* 74.
Totus pro omni. 94. 109. 151.
 157. 217. 249.
Tractare pro cogitare. 109.
Traditor pro proditore. 211.
Transferre pro *auferre.* 252.
Transire pro abire. 252.
Transitus pro morte. *ibid.*
Triplex. 2.
Tristis pro saevo. 215.
Tropaeum non *tropaeum.* 241.
Tu te. 126.
Tueri pro intueri. 169. 231.
Tumere de muliere praegnan-
 te. 54. & *timere* confusa. 251.

Tumescere de muliere gravida.
 105.
Tumultus pro turba, tumul-
 tum ciens. 216.
Tunc & *dum* confusa, 189. &
nunc. 116. 163
Tura Diis oblata. 111. *tus* re-
 ctius quam *ibus* scribitur.
ibid.
Turbare & *turpare* confusa.
 194.
Turpare & *turbare* confusa.
 194.
Tuum contrahitur quasi *idm.*
 206.
Typicus. 57.
Tyrannus pro rege. 176.

V.

Vacuus pro inani, irrito. 188.
 & *vagus* confusa. 180. & *va-*
nus. 188.
Vada. 128. *vada falsa.* 145.
Vagitus pro infantibus. 115.
Vagus & *vacuus* confusa. 180.
Vanus & *vacuus* confusa. 188.
vana & *fana* permixta. 80.
Vasis aureis utebantur divites.
 29
Ubertas & *libertas* permixta. 87.
Veges pro vini cado. 31.
Veber ad caelum, 295.
Vel pro &. 250.
Vellere & *pellere* confusa. 197.
Vendicare & *vindicare.* 136.
Venitus. 253.
Venter plenus de muliere gra-
 vida. 104.
Verba & *res* opponuntur. 12.
Verba ex de & *dis* composita
 an

- an differant. 246. simplicia
 pro compositis. 24. 43. 197.
Vereri pro *revereri*. 80.
Verſus participio finiens an
 damnandus. 35.
Vester, noſter pertinent ad a-
 morem teſtandum. 248.
Vestigia ſecunda brevi. 250.
 pro pedibus. 208.
Vestire honore. 122.
Veſtis extrema. 152. damnatis
 veſtes detractae. 229.
Vexare honorem. 143.
Via pro methodo. 7. 86.
Vicus ſolis, diei &c. 83.
Victus & junctus confuſa. 59.
 & rictus. 76.
Videre pro audire. 118, *videri*
 pro eſſe. 169.
Vincere famem. 248.
Vinctus & junctus confuſa. 59.
Vincula. 232.
Vindicare & vendicare. 136.
Vinxit & junxit confuſa. 243.
Vir pro marito. 53.
Vireta pro *vireta*. 42.
Virens & vivens confuſa. 59.
Vires & vis eſt permutata. 216.
Virtus pro fortitudine. 95. *be-*
riliſ 186. *dominus virtutis*.
 185.
Vis eſt & vires confuſa. 216.
Viſcera. 238.
Vita pro toto homine. 222.
- Vivere* de inanimatis. 60. &
vivere confuſa. 59.
Vivus de igne ardente. 84.
Unctus pro unctiōe. 243.
Unguis & anguis confuſa. 45.
Unus pro ſolo. 126.
Vocalis ante vocalem non eli-
 ditur. 21. 88. 92. 224. 252.
 254.
Vorare pro conſumere. 163.
Vota pro precantibus. 115.
Us breve ante vocalem pro-
 ducitur. 181. caſus quartae
 declinationis in *us*, natura
 longi, corripuntur. 89. 114.
 132. 158. 167.
Uſque a, & uſque ad. 52.
Uſta ligna. 182.
Ut pro utpote. 144. cum &
 confunditur. 220.
Uterus plenus de muliere gra-
 vida. 104.
Vulnera pro peccatis, vitiis,
 184.
- X.
- Xeromyrrha*. 264.
- Y.
- Ymnus* pro *hymnus*, ſine ad-
 ſpiratione. 264.

I N D E X I I.

A U C T O R U M,

Qui in Notis emendantur aut inlufrantur.

<p>Ampelius. 224.
 Antonius. 21. 255.
 Apulejus. 51.
 Arator. 46. 99. 238.
 Auctor Carminis in Pisonem
 20.
 ——— de Passione Domini.
 84. 228.
 Avianus. 101. 190.
 Aufonius. 28. 112. 225. bis.
 Boetius. 191. 207.
 Calpurnius. 135.
 Cassiodorus. 100. 118.
 Catullus. 5.
 Chryfologus. 152.
 Cicero. 8. bis. 9. bis. 14. 73.
 92. 112. 124. 125. 130. 131.
 150. 160. 185. 186. 187. 241.
 Claudianus. 97.
 Corippus. 22.
 Cyprianus. 236.
 Florus. 76. 108. 234.
 Frontinus. 6.
 Fulgentius. 58. 97. 127. 131.
 237.
 Gellius. 199.
 Gratus. 164.
 Hegeſippus. 44. 201.
 Heſiodus. 129.
 Hieronymus. 173.</p> | <p>Horatius. 22. 26. 60. 224.
 Hyginus. 45. 97. 152. 178.
 229. 249.
 Institutiones juris. 103. 127.
 240. 248.
 Iſcanus. 130.
 Iſidorus. 197.
 Juſtinus. 3. 9. 12. 28. 52. 54.
 58. 61. bis. 76. 100. 108.
 109. 127. ter. 134. 150. 173.
 175. 184. 186. 191. 192.
 224. 237.
 Juvenalis. 101. 257.
 Juvenus. 38. 46. 145. 150.
 177. 190.
 Lactantius. 246.
 Livius. 184.
 Lucanus. 22. 33. bis. 155. 193.
 Martianus Capella. 62.
 Minutius Felix. 48. 61. 94.
 131. 149. 208. 237.
 Nepos. 189.
 Optatus Afer. 95.
 Ovidius. 2. 66. 69. 125. 126.
 129. 130. 172. 195. 196. 218.
 247. 251.
 Pacatus. 146. 154.
 Pandectae. 45. 75. 118. 137.
 167. 187. bis. 198. 214. 225.
 233.</p> |
|--|---|

Pau-

